

basme persane

«A fost odată ca niciodată și n-a fost nimeni în afara lui Allah. Trăia, demult, un culegător de vreascuri, care avea o nevastă și doi băieți. Pe unul îl chema Saad, iar pe celălalt Said. Și omul se ducea zi de zi de aduna vreascuri, le ducea la oraș, le vindea și, cu banii cîștigați, își țineau cu toții zilele. Iar asta pînă-i muri nevasta și-și luă, după o vreme, altă femeie...»

(Pasărea fericirii)

«Trăia odată un padișah, care avea o fată. Fata nu ducea lipsă de nimic, dar, fiind orfană de mamă, era veșnic supărată. Și, oricît o mîngia padișahul, oricîtă iubire-i arăta, nu-i putea rupe de pe buze nici un zîmbet...»

(Trandafirul galben)

«A fost o zi, a fost o vreme, a fost un oraș, a fost un padișah. Și padișahul avea o nevastă neasemuit de frumoasă pe care o iubea și care, la rîndul ei, era trup și suflet pentru padișah. Și mai avea padișahul un vizir foarte pizmas și nemernic căruia-i străluceau ochii cînd se găsea în fața nevastii padișahului. Nu îndrăzne să-i împărtășească nimănui taina, de teamă că, dacă ar fi ajuns la urechile padișahului, acela l-ar fi tăiat în bucățele. Vizirul se gîndea zi și noapte cum să-l înșel pe padișah, cum să-i ia locul și nevasta...»

(Padișahul și vizirul)

Citiți — în volumul de față — continuarea frumoaselor basme persane din care am reprodus, mai sus, frazele introductive.

619

fondată în 1895
bpt
serie nouă

padișahul și vizirul basme persane

basme persane

biay d'mek
bpt
pentru toți

Lei 5

editura minerva

Ilustrația copertei : Anca Vasilescu

padişahul şi vizirul basmelor persane

TRADUCERE DE VLADIMIR COLIN ŞI VIOREL BAGEACU
ANTOLOGIE, PREFAŢĂ ŞI NOTE DE VIOREL BAGEACU

1971

EDITURA MINERVA
BUCUREŞTI

Editura Minerva
 Toate drepturile rezervate
 pentru versiunea românească.

PREFAȚA

Pînă aproape de vremea noastră, Orientul reprezenta un miraj, o lume de basm încărcată de bogății nemaipomenite, unde fabulosul devenea în imaginația multora o realitate. Primele informații ale călătorilor arabi, mai târziu europeni, aduceau știri despre realitățile locului, uneori contradictorii, însă toate precise cînd descriau impunătoarele construcții și minunățiile ieșite din mîinile meșteșugarilor. Cupolele glazurate ale moscheilor care se opresc în nori, palatele padișahilor înconjurate de grădini aidoma celor din paradis, suitele suveranilor, în care, după un ceremonial complicat, merg vizirii, ai mîinii drepte și ai mîinii stîngi, haremurile bine păzite, care înfierbîntă imaginația, lumea dervișilor, gălăgia caravanseraiurilor și îmbulzeala bazarurilor, iată miraculosul Orient pe care cititorul se așteaptă să-l găsească în paginile basmelor persane¹.

Cînd se vorbește de literatura persană se subînțelege, în special în Europa, numai poezia, și aceasta datorită pe de o parte înaltului nivel artistic la care ea s-a ridicat în perioada clasică, iar pe de alta (într-un fel ca o consecință) faptului că numai poezia a trecut dincolo de hotarele Persiei. Versurile lui Ferdousi, Omar Khayyam, Saadi, Hafez sau Giami au trezit interesul pentru literatura persană și de atunci el este în continuă creștere. Dar în același timp, valoarea și faima pleia-

¹ Din 12 martie 1935, denumirea oficială de stat a Persiei se schimbă în *Iran* (provine din termenul etnic *arya*).

dei de poeți persani din secolele X—XV au umbrat celelalte genuri literare și, în mare măsură, producția literară ulterioară. Începînd din secolul al XVI-lea poezia scrisă n-a mai atins aceeași măiestrie, iar proza a fost plasată undeva la periferie. Aceasta este una din cauzele pentru care literatura populară se consideră o descoperire a secolului nostru.

Intr-un vechi izvor arab — *Fihrist*-ul lui an-Nadim, din anul 987, important catalog bibliografic ajuns pînă la noi — se spune că perșii au fost primii care au creat basmele și că tot ei le-au adunat în cărți. Aceeași sursă ne furnizează detalii și în legătură cu existența, încă din acele timpuri, a mai multor categorii de povestitori profesioniști, specializați în interpretarea anumitor genuri folclorice. Categoriile enumerate le întîlnim și astăzi, fiindcă alături de povestitori ai basmului se mai întîlnesc încă declamatori cu repertoriul format exclusiv din operele poezilor clasici, unii specializați numai pentru opera unui anumit poet; așa, de pildă, seri de-a rîndul aceeași persoană declamă, nerepetîndu-se într-un interval scurt de timp, episoade eroice din *Şah-name*-ul lui Ferdousi.

Povestitorul a fost acela care a jucat un rol covîrșitor la crearea și răspîndirea basmului. Evoluția basmului este legată de activitatea acestui artist anonim — doar în rare cazuri sînt citați cîțiva declamatori rămași în istorie ca figuri celebre — și prin faptul că, în dese cazuri, improvizînd pe tema basmului, îl îmbogățea sau sărăcea, în funcție și de ascultătorii pe care îi avea în față.

Spectacolele în care se produc povestitorii se desfășoară pe locuri virane sau în piețe publice și, în general, la apusul soarelui sau în umbra copacilor. La ore tîrzii de seară povestitorii se mută în ceainării, unde consumatorilor li se oferă și un program artistic.

Repertoriul întregii manifestări este ales și în funcție de locul unde se desfășoară — un singur basm, a cărui interpretare să fie suficient de lungă, sau mai multe, scurte, din care unul să fie cu animale. Pe locurile virane sau în piețele publice, unde are loc așa zisul *maarake*, alegerea temelor tre-

buie să ofere povestitorului posibilitatea de a se deplasa în toate părțile, de a se apropia sau depărta de auditoriu, de a face mișcări largi. În ceainării, unde locul este mult mai strîmt, el este obligat să stea pe scaun. Deci, tema este înlocuită. Mișcarea largă, vocea sînt schimbate; intervine, în prim-plan, mimica sau imitația. Toiagul sau toporișca, mai rar kașkulul de derviș, singura recuzită a actorului-povestitor sînt în cele mai dese cazuri abandonate.

Iranistul rus A. A. Romaskevici, străbătînd Iranul înaintea primului război mondial în scopul culegerii prozei folclorice, a acordat o bună parte din timp studierii spectacolului popular în sine. Bun cunoscător al limbii și culturii persane, el a reușit să pătrundă mai adînc în atmosfera locală, înțelegînd mai bine decît înaintașii săi însăși viața povestitorului, transformările suferite în permanență de basm, precum și audiența spectacolului în masele populare. Descrierile rămase de la Romaskevici sînt memorabile, iar ineditul lor nu și-a pierdut nici astăzi valoarea. Iată cum este descris, în cîteva cuvinte, interpretul basmelor : „Povestitorul — e numai mișcare și viață : el țipă, din cînd în cînd vorbirea trece în cîntec, gesticulează cu patimă, pășește, cînd încet și liniștit, cînd se mișcă repede, răsucindu-se în toate părțile și arcuindu-și întreg trupul, imitînd mișcările și acțiunile personajelor basmului.”¹

Spectacolele populare trezesc o însuflețire deosebită. Nu rareori, trăind cu intensitate cele auzite, ascultătorii dau replica ce se impune și care se încadrează perfect desfășurării basnului. Arta de a captiva auditoriul trebuie să fie de înaltă ținută. A ține trează atenția celor de față două sau chiar trei ore, cînd e vorba de un recital, nu e la îndemîna oricui. Iar în ceea ce privește memoria, în puține cazuri povestitorul este trădat.

Trebuie menționat faptul că povestitorul a jucat începînd cu sute de ani în urmă rolul unui dascăl al maselor, care a deschis mintea și sufletul neștiutorului de carte îmbogățindu-le cu

¹ A. A. Romaskevici, *Skazociniki v Persii*, în culegerea *Vostocinie zapiski*, Leningrad, 1927, vol. I, p. 254.

pilde și exemple din cele mai fericite. Nu numai că a transmis frumusețea cuvîntului bine potrivit lîngă alt cuvînt, dar el a educat spiritul sau a trezit dorința de cunoaștere a lumii și vieții în conștiința multora. Pornind de la acest aspect, spectacolul popular devenea tribuna omului instruit, devenea puntea dintre cel învățat și umblat către cel ignorant.

În numeroase țări, interesul pentru folclor a atras cercetători străini care s-au grăbit să-l studieze și să semnaleze popoarelor europene frumusețea sau exotismul său. Aceași situație avea să se repete și în Iran.

Chiar în cazul în care culegerea s-a făcut cu scop lingvistic, basmele persane au reușit, ele înșile, prin calitățile lor artistice, să atragă atenția asupra unor comori ce se cereau valorificate, în sensul intrării într-o circulație mai largă.

Primele înregistrări și traduceri din basmele persane apar la mijlocul secolului XIX și le datorăm la început unor călători străini, apoi unor oameni care s-au interesat mai îndeaproape de Orient și de realitățile sale. Ei, fie că au tradus, fie că au prelucrat o serie de teme auzite de la cei cu care au venit în contact. Astfel, englezul J. Malcolm culege basme de la un însoțitor pers, în 1800, în timpul unei călătorii de la Isfahan la Teheran și le publică mai târziu la Londra, în limba engleză.

Germanul H. Brugsch publică basme culese de el însuși, între 1860—1862, iar în 1886, naturalistul rus A. M. Nicolski tipărește repovestirile unor basme culese în timpul unei călătorii de studii în nord-estul Iranului și în regiunea Mării Caspice.

Începutul secolului XX marchează o nouă etapă în culegerea și studierea basmului, traducерile fiind și mai fidele, iar datele care însoțesc textele se îmbogățesc prin menționarea locului.

Prima culegere de certă valoare aparține orientalistului rus A. V. Jucovski, care sub titlul *Creații populare persane* reunește, în 1901, cîteva piese folclorice. Tot el mai tradusese și în 1891 unele mici culegeri apărute la Teheran și care, datorită atât litografiei de slabă calitate cît și textului neîngrijit, nu duc la o reușită totală a transpunerii în limba rusă.

Mai târziu, în 1918, danezul A. Christensen publică basme, cu text paralel persan-francez, iar în 1919, la Londra, soții Lorimer publică materialele culese de ei în Iran.

Romaskevici culesese și el folclor, aproape simultan cu A. Christensen și cu soții Lorimer, în puncte mult mai numeroase și după metode strict științifice. Rezultatul acestor înregistrări avea să fie oferit publicului larg în 1934, sub titlul de *Povestiri populare persane*. Și ulteriorii editori ai prozei folclorice persane au remarcat acuratețea și simțul echilibrului cu care a fost alcătuit volumul. În plus, Romaskevici a inclus în culegerea pe care a alcătuit-o și cele mai bune piese apărute în alte limbi, iar în cazuri mai rare, când variantele culese de el la fața locului le depășeau ca valoare, le-a înlocuit.

Proză folclorică au mai cules francezul H. Massé și germanul O. Mann.

În Iran, culegerea și studierea folclorului își găsește inițiatorul în persoana lui Sadegh Hedayat (1903—1951), cel mai reprezentativ scriitor iranian al secolului nostru. El atrage primul atenția cercurilor intelectuale, încă din anii treizeci, asupra necesității ce se impunea pentru înregistrarea cât mai grabnică și pe baze științifice a creației populare, dând un prețios instrument de lucru etnografilor prin cartea *Neiranghestan (Țara Minunilor)*, fără de care, în special europeanul nu poate înțelege viața intimă a iranianului.

În 1931, Sadegh Hedayat semnează prima culegere de versuri populare sub titlul *Ausane (Poveste)*, a cărei prefață reprezintă un adevărat manifest în sprijinul cercetării folclorului. Din 1937, are posibilitatea să contribuie personal la această acțiune, în cadrul Direcției muzicale și a *Revistei muzicale*. La inițiativa lui Sadegh Hedayat se face, prin radio, apel ca ascultătorii să trimită pe adresa redacției *Revistei muzicale* însemnările lor folclorice. Astfel începe prima mare campanie în cadrul căreia răspund numeroși entuziaști din toate colțurile țării. Lucrând pe însemnările primite în scopul publicării lor, Hedayat nu procedează la o prelucrare fundamentală și nu elimină elementele provenite din contaminațiile de care folclorul

persan nu este lipsit, ci selectează variantele cele mai specifice. Interesante și prețioase ne apar și comentariile făcute pe marginea lor, în care sînt sesizate filiațiile existente cu basmele altor popoare.

Apelurile repetate lansate de Hedayat pentru culegerea folclorului erau făcute în momente cînd această acțiune era aproape inexistentă. După trecerea anilor, cu toate bunele intenții manifestate de diferite persoane, el își dă seama că înregistrările pierd din valoare prin faptul că nu se făceau după o metodă cît de cît unitară, iar lipsa unor amănunte, peste care se trecea cu ușurință, vor constitui piedici în cercetările viitoare. Pornind de la această convingere, Hedayat întocmește o serie de norme tocmai pentru a da un cadru și o direcție științifică culegătorilor de folclor. Le publică în patru numere consecutive din anul 1945 ale cunoscutei reviste de cultură *Sokhan*, sub titlul *Folclorul sau cultura populară*. De atunci și pînă la ultimele numere revista susmenționată acordă spațiu distihurilor, basmelor, cîntecelor de copii, ghicitorilor și altor materiale folclorice.

O altă personalitate legată puternic de folclorul persan a fost Fazlollah Mohtadi Sobhi care, urmînd îndemnul lui Sadegh Hedayat, a inițiat și condus în cadrul radiodifuziunii iraniene o emisiune dedicată exclusiv creației populare. În anii treizeci el a cules și povestit cele mai frumoase basme. Într-un timp foarte scurt și-a cîștigat o mare popularitate ca povestitor. Activitatea sa la radio avea să-l ducă, mai tîrziu, și la editarea cîtorva culegeri. Începînd din 1946, culegerile sale au fost reluate în mai multe ediții, dar rolul său nu se încheie aici. Primind largul sprijin al ascultătorilor în vederea depistării celor mai frumoase basme, Mohtadi Sobhi a trebuit, uneori, să selecteze din multiplele variante primite pe adresa emisiunii sale radiofonice tot ceea ce era mai caracteristic și să intervină cu îmbunătățiri stilistice pentru a desființa eventualele bariere dialectale, astfel ca basmul să ajungă un bun al tuturor. Un ajutor de preț l-a primit din partea lui Sadegh Hedayat, care i-a pus la dispoziție bogata sa colecție, din care, după ce au

fost povestite radio-ascultătorilor, unele basme au fost incluse și în volume (în culegerea noastră basmul *Piatra răbdării*).

S-au mai înregistrat și cazuri singulare de culegere a folclorului. Mai cunoscut este Kuhi Kermani, care a cules și tipărit pentru început folclor poetic. În timpul călătoriilor sale s-a interesat și de basme, editând în 1936 volumul *Cincisprezece basme din basmele țărănești ale Iranului*.

Astăzi, în lupta pentru menținerea spectacolului popular tradițional, fie cel din piața publică, fie cel de la sărbătorile anului nou sau de la sfârșitul strîngerii recoltei, au apărut concurenți puternici. Radioul, cu toate serviciile făcute basmului în anii treizeci, cinematograful și televiziunea lipsesc din ce în ce mai mult spectacolul popular de amatori. Cu tot rolul lor cultural, ele grăbesc dispariția unei profesii, a unei tradiții.

Ecourile acestei literaturi populare au ajuns pînă departe. Chiar dacă temele proveneau din vechea Indie, lucru de altfel stabilit cu precizie de cercetători, drumul lor trecea în mod invariabil prin Persia, al cărei rol de intermediar sau verigă între literaturile din Orientul indian și chiar chinez și cele ale Orientului Mijlociu a fost deosebit de important. Dacă ne oprim fie la exemplul *Sindipei* ajunsă și în literatura noastră populară, prin filieră grecească, (după ce trecuse din India prin Persia, apoi prin Siria și prin literatura bizantină ca să ajungă în cea spaniolă) găsim motivele specifice basmului persan. Fiindcă fabulosul acestor basme își are originea în Persia.

Elemente ale subiectelor, comune pentru o arie întinsă a Orientului, se pot depista și în literaturile popoarelor turcice din Asia Centrală, unde schimbul dintre ele a fost foarte activ. Acestea dăinuiesc de mult în literatura orală și au ajuns pînă în zilele noastre traversînd istoria, începînd, poate, din antichitate. Temele cele mai frecvent întîlnite ca : doi suverani fără urmași (uneori al doilea înlocuit cu un vizir), apelul lor la rugăciune ca Cel de sus să-i milostivească pînă la urmă cu un copil, legămîntul de a-i căsători, dacă dorința lor fierbinte va fi ascultată, nașterea preafericitelor și multașteptatelor

odrasle, copilăria și educarea lor laolaltă, dragostea fără pereche care îi leagă, despărțirea pentru șapte ani din pricină necunoscută, iar în final, întoarcerea eroului în ziua nunții iubitei.

Cu toate că aceasta pare a fi schema cea mai comună basmului persan, mai există și o alta în care antagonismele, ivite între eroi în partea introductivă, duc la altă desfășurare a acțiunii. Cel mai des, eroul se îndrăgostește în somn de *peri* sau de un chip zugrăvit pe pânză. Mai departe, pleacă în căutarea iubitei, drumul fiind lung și plin de peripeții. Eroul se luptă cu *divii*, balaurii și cu alte ființe supranaturale. Conflictul capătă mari proporții. Peregrinările eroului, parcă din lipsă de spațiu, se mută de pe pământ pe tărîmuri de poveste ca, în final, acesta să se reîntoarcă încărcat de izbîndi. Locul acțiunii se mută în funcție de caracterul basmului în Cin (China constituind țara plină de mistere dinăuntru Marelui Zid), în țara Khaveran, pe muntele Ghaf.

Dacă la alte popoare creația populară este încărcată cu elemente locale și cu un colorit național, nu același lucru se poate spune și despre cea persană, unde a avut loc, de-a lungul multor secole, o cizelare a basmelor, eliminîndu-se astfel tot ceea ce ar fi îngreuiat deplina lor înțelegere. În același timp, prelucrate de poeți și incluse în operele lor (de exemplu în epopeea *Šah-name*, Ferdousi a folosit producția orală în partea mitologică și cea eroică), basmul a căpătat un plus artistic și o simplitate în structură.

Sorții de izbîndă sînt prea puțini în încercarea de a localiza sau data unele basme la fel ca și în folclorul european. Piedicile constau în bogăția creației folclorice, a largii circulații și, de aici, intensei contaminări la care au fost supuse. Cu toate acestea, există o serie întregă de elemente etnografice ce se pot urmări și în paginile unor cărți cu autori siguri și precis datate și care vin să se adauge celorlalte argumente de la care s-a pornit datarea ipotetică. În atribuirea unei vechimi apreciabile unor basme persane, respectiv susținerea părerii că ele ar fi existat încă dinaintea includerii Persiei în califat și deci a islamizării (sec. VII), se urmărește modul de

participare al divului în acțiune, adică dacă el îl ajută pe erou în momentele de cumpănă cărora trebuie să le facă față sau îi este potrivnic. Ipoteza are la bază faptul că triburile ce populau stepele Asiei Centrale înaintea convertirii la islamism aveau, în vechea lor credință, spirite rele ca și bune pe care astăzi le găsim în basmele cu subiecte fantastice. Cercetându-se mai amănunțit existența și influența unor elemente de origine persană în creația populară a popoarelor turcice s-a ajuns la concluzia că divul a fost un Dumnezeu pentru acele populații, iar pe măsură ce noua religie pătrundea mai adânc în conștiința oamenilor, el a fost întruchipat altfel în folclor: dintr-un spirit bun a ajuns un spirit rău. Pentru a demonstra faptul că divii au existat ca spirite bune, cărora oamenii li se închinau, dispunem azi de mai multe izvoare. Într-o inscripție a lui Xerxes, unde se vorbește despre țări și popoare aflate sub stăpânirea lui, se spune: „Și între aceste țări a fost una unde înainte erau venerați divii”,¹ lucru de altfel interzis de suveranul persan. De asemenea, și în *Avesta* se pomenește de faptul că divii au fost obiectul unui cult, fiind considerați spirite ale binelui.

Exemplele sînt numeroase și în basmele culegerii de față. Divul din *Fata și căpușeala* îi dăruiește lui Hasan rodiile cu boabe de rubin pe care el le trimite acasă, prințesei, sau în *Fata cu luna în frunte*, Șahrbanu, cinstită și isteasă, primește ca însemn al nobleței sufletești o lună în frunte, iar în bărbie, o stea. Pe cît de nemărginită le este mărinimia, pe atît de haini pot fi în alte ocazii. Bu-Ali cu mare greutate reușește să-l înșele și să-și piardă urma, după ce-i smulsese din mîini rîvnita carte cerută de padișah ca supremă încercare pentru a-i da prințesa de nevastă (*Cartea — „Oglinda lumii“*).

Vitejia eroului popular nu decurge numai din puterea fizică cu care este înzestrat. Lupta cel mai des inegală dintre erou și ființele supranaturale nu și-ar fi avut astfel rostul. Intrevine ca un laitmotiv isteșimea cu care potrivnicul, fie el cît de uriaș,

¹V. I. Abaev, *Antidevovskaia nadpis Kserksa*, în culegera *Iranske iazîki*, Moskva-Leningrad, 1945, vol. I, p. 135.

este îngenunchiat, iar în final, prin figura eroului triumfă rațiunea omenească. Este un elogiu adus aproape în fiecare basm calităților deosebite ale omului.

Situațiile disperate în care este pus eroul în cursul desfășurării acțiunii arată vitejia lui fără seamăn, dăruirea totală a ființei sale în lupta cu vitregiile soartei pentru a aduce semenilor bucuria împlinirii aspirațiilor sau reșezarea pe vechiul făgaș al vieții lor tulburate din pricini știute sau neștiute, îndepărtarea pericolelor sau nimicirea forțelor ce le întunecau bucuriile și care le provocau neajunsurile și grijiile de zi cu zi.

Cu toate riscurile mari, prințul Geahantigh, la prima vedere de nebiruit, eroul basmului *Patruzeci de coșite* întovărășit de Cîțitorul în stele și de Corăbier, înfruntă într-o luptă inegală balaurul tolănit la izvor, care cerea jertfe omenești pentru a lăsa o mică parte din apă să curgă la vale și să astîmpere setea oamenilor. Urmîndu-și drumul, însoțit de data asta doar de Corăbier, Geahantigh izbăvește oamenii de o altă pacoste; doi lei care intrau în fiecare zi în oraș semănînd groaza împrejur. Pe aceeași măsură sînt și faptele prințului Ebrahim din basmul cu același nume, care dă oamenilor sarea atît de trebuincioasă, precum și puțința de a îngropa morții după vechile datini. Tot el ajută și animalele care, pînă la urmă, drept recunoștință, îi vor salva viața.

Urmărind mai atent basmele, se poate constata cu surprindere că exotismul lor nu este atît de profund. În cadrul miraculos se desfășoară, totuși, o intrigă cu valențe pur umane, unde în deznodămîntul de regulă fericit sau optimist forțele binelui le înving pe cele ale răului, unde lumina iese triumfătoare în lupta cu întunericul.

Cîteva figuri ale mitologiei Persiei sau împrumutate din folclorul arab, uneori din cel preislamic, sînt prezente ca personaje legendare sau sînt citate în basmele persane. Alături de Saddad, creatorul Iram-Zat al-Imad-ului, oraș durat din aur, argint și pietre scumpe, apare și Bahman, pierit în lupta cu dragonul, regele biblic Solomon, întruchipînd înțelepciunea, proorocul Khezr, închipuit de oameni ca o ființă tainică, ne-

dumnezeiască, cu viață veșnică și care a găsit în țara beznei izvorul apei vii ce dă nemurirea. Ne mai sînt înfățișați Hatem Tay, emir și poet arab a cărui vitejie și dărnicie au intrat în legendă sau Mani — întemeietorul religiei maniheiste — în care lumea musulmană vede în primul rînd măiestria pictorului ajunsă la desăvîrșire.

Cei mai îndrăgiți eroi ai basmului sînt aceia care au existat cu adevărat și căroră, cu timpul, poporul le-a adăugat noi și noi însușiri. Filozoful și medicul Abu Ali ibn Sina — Avicenna (970—1037) sau medicul Abubakr Mohammad ibn Zakaria Razi — Razès (născut în 865 — mort prin anii 903—923), oameni care n-au profitat în viață de ranguri moștenite, ci și-au cîștigat respectul unanim prin muncă cinstită și înțelepciune. O dată cu poezii, ei au pătruns în conștiința poporului și azi sînt eroii preferați în repertoriul povestitorilor. Lor li se atribuie puteri supranaturale, iar în basmele în care sînt prezenți, înțelepciunea este miezul întregii narațiuni.

În afară de frumusețe și gingășie, aidoma „*Razei de soare ce-i spune lumii: «Cîtă vreme sînt eu aici nu-i nevoie să mai răsari și tu»*” și care „*nu-și află pereche în șapte țări*”, sau „*întocmai ca una în a paisprezecea noapte*” literatura populară și-a înzestrat eroinele în aceiași măsură în care sînt înzestrați și eroii, cu neînfricarea, înțelepciunea și istețimea necesară pentru îndepărtarea tuturor piedicilor ce le stau în cale, în vederea atingerii țelului propus.

Acest lucru nu e de minoră importanță în special în țările Orientului. Faptul că folclorul acordă atîta importanță și le înzestrează pe eroine cu calități fizice și în special spirituale atît de înalte, este un lucru foarte grăitor. Cu toată situația deosebită avută de femeie de-a lungul istoriei, ea se dovedește în basme ca egală bărbatului. Deci, în conștiința poporului inegalitatea n-a existat și ea ne apare ca un lucru impus de undeva dinafară.

Dintre cele patruzeci de slujnice care se aflau veșnic pe lîngă o prințesă, în momente de cumpănă, Sakiné se distinge prin îndrăzneală și istețime izbutind, după nenumărate peri-

peții, să o scape pe stăpînă și pe celelalte surate ale ei de la jaful și cruda răzbunare pusă la cale de patruzeci de tîlhari întăritați tocmai de faptul că puterea le-a fost sfidată și că au fost batjocoriți nu în altă parte decît în propria lor ascunzătoare. Șireteniilor, Sakiné le-a răspuns tot prin șiretenii. Și ca totul să se termine cît se poate de bine, după ce fiecare își primește răsplata pe măsura faptelor săvîrșite, Sakiné capătă încuviințarea padișahului de a se mărita cu unul din cei patruzeci de tîlhari. Se înțelege, cu cel mai puțin vinovat.

Oprindu-ne la caracterizarea protagoniștilor făcută de creații basmelor, ne surprinde faptul că epitetele cele mai numeroase sînt strînse în jurul eroilor negativi. Dacă frumoasa din basm e comparată cu luna, trecîndu-se cu ușurință peste tăciunii ochilor sau noblețea fîgurii, în schimb comparațiile cele mai stranii sînt făcute pe seama acelor care se împotrivesc prin felurite mijloace acțiunilor săvîrșite de alți protagoniști.

În basmul *Ghicitorul*, cele două personaje feminine principale, nevasta maimarelui peste ghicitori și nevasta hamalului, care pînă la sfîrșit va lua locul celei dintîi în ierarhia curtenilor padișahului, întruchipează urîtenia fizică, iar a doua perseverența în atingerea unui țel, ambiția ce se vrea impusă cititorului ca o caracteristică generală a femeii. „*Femeia care intrase atît de îngîmfată avea burta cît un butoi, capul și gîtul ca de div, picioarele ca niște stîlpi de piatră neagră, gura cît deschizătura unui sac, urechile ca niște ciubote vechi*” iar „*pe de asupra își mai dădea și niște ifose de parcă ar fi făcut gaură în cer și ar fi picat tocmai atunci din gaura aceea*”. Efectul scontat de creatori sau de povestitori, în cazul interpretării, este obținut; personajele respective sînt învăluite într-o aver-siune unanimă.

Tot în rîndul personajelor negative feminine întîlnim femei rele, pizmașe și crude care, prin gînduri și fapte, schimbă soarta și fericirea protagoniștilor. Mama vitregă din *Căluțul de mare*, folosind reaua credință și ajutorul altora încearcă să curme zilele prea tînărului prinț Geamșid, la fel ca și mama vitregă din *Pasărea fericirii*, la fel ca și mătușa invidioasă

care încearcă să-și omoare nepoata, azvîrlind-o într-o fîntînă, numai pentru a-și mărita propria-i fiică năîngă cu un prinț. Lipsa cinstei e o trăsătură comună mai multor personaje negative. Negresa din *Neranza*, țiganka din *Piatra răbdării* sau învățătoarea Mollabagi din *Fata cu luna în frunte* nu numai că nu dau dovadă de omenie în atingerea scopurilor lor, dar pînă la urmă își primesc dreapta răsplată, binemeritată, pe măsura faptelor și asta spre satisfacția tuturor.

Tot în roluri potrivnice aspirațiilor înalte ale eroului apar frecvent bătrîne viclene și perfide. Pentru bani, ele fac orice, îndeplinesc cele mai josnice misiuni. Plasarea lor în rama narațiunii este întotdeauna bine aleasă. Intervențiile lor duc, invariabil, la o amînare a deznodămîntului, încărcînd prin aceasta basmul cu alte episoade. De asemenea, sînt folosite și ca o legătură între episoade oarecum separate.

Alături de ele, în basme apar figuri luminoase pentru care dreptatea și dragostea sînt mai presus de orice. Virtuțile și vitejia eroilor corespund întrutotul credinței în puterea dragostei și spiritului de sacrificiu dovedit de eroine. Prințesa din *Trandafirul galben* îndură greutățile drumului ce nu-i era pe puteri pentru a-l găsi pe prințul iubit. Speranța unei revederi și a împlinirii visurilor o îndeamnă clipă de clipă să continue pe drumul pe care a pornit și îi dă tăria de a nu ceda în ceasurile de cumpănă. Fatima din *Piatra răbdării*, căzută în capcana vicleniei țigăncii ajunge să-i fie slujnică, iar a treia fiică de padișah, eroina basmului *Fata și căptușeala*, alungată de la palat într-un bordei și măritată cu de-a sila cu schilodul Hasan, își dobîndește singură fericirea, reușind, totodată să-și înduplece tatăl în a recunoaște dreptatea din pricina căreia izbucnise sfada și apoi ruptura dintre ei.

În general, fie fantastice sau nuvelistice, basmele poartă mesajul iubirii eterne și curate, de neînfrînt. Prin această iubire care aduce întotdeauna basmului un sfîrșit fericit creatorul își arată admirația neșărmurită pentru eroi, pentru triumful dragostei, pentru îngenuncherea tuturor forțelor care luptă

pe căi necinstite. Înlăturarea greutateților și piedicilor ce par de neînvins.

În basmele persane animalele joacă un rol aparte (nu ne referim la basmele specifice). Ele sînt deseori prezente și în basmele fantastice. Calul, alături mai în toate drumurile de erou, străbate în trei zile depărtări ce s-ar fi străbătut în trei ani, îl duce la izbîndă sau îl scapă de la moarte. Ciîncele, vaca, dar și șarpele — simbol al înțelepciunii — dau sfaturi prețioase, divulgă taine și apar exact în momentele dificile pe care le trăiește protagonistul. Frică de fiarele sălbatice e și ea prezentă în unele basme; în altele aceste fiare sînt puse să aprecieze bunătatea omenească și să aducă pedeapsa supremă, atunci cînd aceasta se cere. În *Rah și Birah*, Birah, pizmuindu-și vechiul tovarăș de drum ajuns la bunăstare, pătrunde în moara părăsită pentru a afla taina animalelor. Trimisă de leu, vulpea îl găsește și îl tîrăște afară de după bolovan.

„— Prieteni, l-am găsit! strigă vulpea. Iacătă-l.

Birah încremenise.

— Hei, panteră, porunci atunci leul, tu, care poți citi pe chipul omenesc, ia spune, ce fel de om e ăsta?

Pantera-l privi pe Birah și răspunse:

— Cu totul neobișnuit. N-are în el nici un mesghal de bunăătate și omenie.

— Ia faceți-l bucăți-bucăți! se înfurie leul.

Atunci îl sfîșiară pe Birah și fiecare rupse dintr-însul cîte o bucată.“

Însușirile cele mai neașteptate le găsim la unele lucruri comune. Ciomagul la o simplă poruncă împarte lovituri celor ce le merită, cazanul satură cu mîncare oricîte guri ar fi împrejurul său, frunze de leac vindecă orbirea, surzenia și cîte și mai cîte altele.

Natura, darnică cu omul, de multe ori ajunge să-i fie dușman. Și asta nu fiindcă omul are în conștiință o idee anume. El iubește pretutindeni natura, este înfrățit cu ea. Piedicile și capcanele pe care i le întinde în basm sînt pietrele de încercare pe care eroul trebuie să le depășească pentru a ajunge la țelul

propus și, lăsându-le în urmă, să crească mai mult în ochii noștri. Natura e zugrăvită ca un lucru măreț, în basm omul are asupra ei puteri nemăsurate, o modelează după nevoi. Iar în imaginația sa natura capătă noi valențe. Muntele Ghaf, făurit de imaginația omului, nu mai e din piatră obișnuită, ci din smaragd.

Caracteristică basmului persan este complicarea excesivă a subiectului. În dese cazuri, în rama subiectului principal pătrund alte episoade și care, perfect integrate, pot fi povestite ca basme de sine stătătoare („*contes à tiroir*”). Cîteodată, aceste episoade complementare se întind mult, ceea ce face să se vorbească de două subiecte. În cazul circulației orale a basmului, includerea sau renunțarea la unele episoade este dirijată de necesitățile de moment ale interpretului. La sfîrșit, urmează reîntoarcerea la tema principală, finalul aparținîndu-i acesteia.

Respectînd linia generală a basmului, povestitorii vin și intercalează uneori episoade în care nu mai apar protagoniștii. Astfel, în *Capra*, cei trei fii ai croitorului sînt izgoniți în lume din pricina scornelilor caprei lor. În finalul basmului, cînd bătrînul croitor este iarăși înconjurat, cu dragoste, de fiii întorși acasă, se povestește și pășania caprei, cum și-a pierdut ea urma, forțată de alte animale, nemulțumite și ele de neobrazarea ei.

„— Da, păcătoasa de capră s-a dovedit o mincinoasă fără pereche. Am pedepsit-o așa cum se cuvenea. I-am tăiat lîna de pe cap și am bătut-o zdravăn. Atunci a fugit. După cîte am auzit, nu s-a putut apropia de alte capre, că era însemnată. A fugit deci în pustiu și s-a ascuns în vizuina unui vulpoi. Odată, cînd s-a întors la casa lui, vulpoiul a văzut doi ochi care-l priveau șintă, strălucind în întuneric. De frică, a luat-o la sănătoasa și în drum a dat peste urs. «Încotro, șeic vulpoi?». «Am dat să intru în casă, cînd colo, înăuntru i-o jivină fioroasă». «Hai s-o gonim amîndoi!» Pe cînd se întorceau din drum, i se făcu și ursului frică, așa că se răzgîndi și o tuliră împreună. Dar se întîlniră mai apoi cu o albină. «Încotro?» întrebă albina, care-i văzuse dinu bir cu fugiții. În

povestiră tărășenia. «Întoarceți-vă, că gonesc eu lighioana!» spuse albina. «Cît sîntem noi doi de tari, ne-am speriat de n-am mai putut scoate o vorbă. Ce-ai să poți face tu?» «Nu te uita că piperu-i mic, sparge-l și ai să vezi cît e de iute», răspunse albina. Ursul și vulpoiul o porniră pe jos, iar albina pe sus, ducîndu-se tustrei spre vizuina vulpoiului. Acolo se opriră cu teamă, dar albina zbură înăuntru, se roti pe sus, apoi se așeză pe capul tuns al caprei și o înșepă. De durere, capra cît pe ce să leșine. Se învîrți ce se învîrți, apoi, behăind, ieși din vizuină și fugi în pustiu. Și nimeni n-a aflat pînă în ziua de azi nici ce i s-a mai întîmplat, nici încotro a apucat!»

Cifrele frecvente în basmul persan, magice la origini, sînt : trei, șapte și patruzeci. Trei feciori, trei prințese, trei întrebări, ceremoniile durează șapte zile și șapte nopți, spre cer se ridică șapte rugăciuni, patruzeci sînt fie hoși, slujnice, oșteni, fie neveste în haremul padișahului, fie zile trecute de la un eveniment oarecare.

Ca și în basmele altor popoare, caracterul educativ al basmului persan nu este estompat de faptul că fabulația ne poartă pe meleaguri imaginare sau că eroii sînt cu adevărat extraordinari față de noi. Dacă ținem seama de visele și de năzuințele fiecăruia, faptele și iubirile lor sînt dintre cele mai omenești. La tot pasul întîlnim nesfîrșita sete de frumusețe fizică, de bogăție a calităților sufletești, de intransigență în pedepsirea asupritorilor, nețărnută setea de dreptate, de ajutorare a aproapei mai slab sau ajuns în impas.

Morala este întotdeauna limpede. Cel ce s-a călăuzit în toate acțiunile sale după legile dreptății și cinstei învinge, iar dreptatea, oriunde căutată, pînă la urmă este găsită. Vinovatul este pedepsit, iar pedeapsa exemplară. Ca o caracteristică a eroului, el nu e sîngeros. Pedeapsa capitală se aplică ființelor supranaturale, neputincioase de-a fi făcute să înțeleagă clemența umană.

În afară de formulele obișnuite cu care se încheie basmul, povestitorul face adeseori urări de bine ascultătorilor — sau

cititorilor, în cazul basmului tipărit. Mai rar, el procedează altfel, ca de exemplu în finalul basmului *Căluțul de mare*: „Iată povestea prințului Geamșid, care s-a povestit de către străbunici, bunicilor, de către bunici părinților și nepoșilor și, trecînd vreme de sute de ani din gură în gură, a fost acum scrisă de noi pe hîrtie“.

Încercările folcloriștilor străini de a da o clasificare cît mai justă prozei populare persane sînt îngrădite, după părerea noastră, și datorită unei slabe cunoașteri a materialului deja înregistrat, cît și bogăției sale. A vorbi despre unele cărți populare sau romane cavalierești și a încerca studierea lor e mult mai ușor. Același lucru și în ceea ce privește snoave, însă forma cea mai populară, aceea a basmului, a rămas, oricum, în afara preocupărilor.

Limba persană nu face distincție între termenii românești de basm sau poveste. De data asta nu se ține seama nici de caracterul fantastic sau realist-nuvelistic, nici de faptul că acțiunea este săvîrșită de animale. Rare sînt cazurile cînd basmele persane nu au organic împletite toate aceste caracteristici.

Adăugîndu-se paginilor de poezie clasică tîlmăcită în limba română, culegerea noastră vine să dea o nouă și modestă dimensiune cunoașterii culturii iraniene în România acum, în preajma sărbătoririi a 2500 de ani de la întemeierea statului persan. În afara conținutului în sine, expresie a înzestrării artistice a unui popor și a unei vechi tradiții, cititorului i se oferă posibilitatea trasării unor paralele între basmul persan și cel românesc, a urmăririi unor teme comune celor două literaturi, fapte care, în mare măsură, reduc distanțele geografice existente.

VIOREL BAGEACU

NOTA

Traducerea basmelor din culegerea de față s-a făcut după următoarele volume :

Fazlollah Mohtadi Sobhi, *Afsaneha (Basmе)*, vol. I : *Trandafirul înflorit, Namadi, Capra, Rah și Birah, Pasărea fericirii, Saad și Said, Trandafirul galben, Gestik-din năut, Bobița și divnul, Ghicitorul, Mătușa-Gât lung și Sakine* ; *Afsaneha (Basmе)*, vol. II : *Călușul de mare, Namaki, Neranza, Padișahul și vizirul, Patruzeci de cosite, Piatra răbdării, Fata cu luna în frunte* ; *Afsanehayе Bu Ali Sina (Poveștile lui Bu Ali Sina)* : *Bu-Ali, Vai-Vai, Cartea „Oglinda lumii“* ; *Afsanehayе kohan (Vechi basme)*, vol. II : *Negustorul. Tot din edițiile lui Sobhi, două basme au fost traduse după volumele cu același titlu : Divane Balkh (Judecata din Balkh) și Deje hoșruba (Castelul fermecat).*

^{*} Din culegerea lui Amir Gholi Amini, *Si afsane az afsanehayе mahaliye Esfahan (Treizeci de basme din basmele regionale ale Isfahanului)* : *Mincinosul, Mincătorul de lei, Prințul Ebrahim, Fața și căptușeala, Frunzele copacului tutiya, Dervişul și Hatem Tay, Povestea lui Of*

Alte trei basme, *Fiul vânătorului, Bătrîna și pisica și Mirza și Bibi-Mehrnegar*, au fost traduse, în ordine, după Kuhi Kermani — *Panzdah afsane az afsanehayе rustaiye Iran (Cincisprezece basme din basmele țărănești din Iran)*, Jalal Al-Ahmad — *Jazireye Kharg (Insula Kharg)* și publicația *Peyame nou*, nr. 2.

V. B.

CALUȚUL DE MARE

Trăia odată un padișah, care avea un fecior, pe nume Geamșid. Și-l iubea padișahul ca pe ochii din cap, Geamșid fiindu-i mai scump decât totul pe lume. Mama prințului muri când el împlini 10 ani. De durere nu-și mai găsea locul nici zi, nici noapte, și, oricât încercară să-l potolească, numai la maică-sa îi era gândul. Până la urmă, un înțelept îl sfătui pe padișah :

— De-i putea găsi un căluț de mare, dăruiește-l prințului, că-i va fi prieten credincios. Atunci se va liniști.

Chemă padișahul un vizir și-i porunci :

— Cum-necum, fă-mi rost de un căluț de mare !

— Porunca-i poruncă ! răspunse acela.

Trimise vizirul la malul mării doi slujitori dintre cei mai îndemînateci. Numai ce ieși căluțul din apă, că zvîrliră arcanul și-l prinseră. Apoi îl aduseră vizirului, iar acesta-l înfățișă padișahului. Padișahul se bucură foarte și-i răsplăti din plin, atît pe vizir, cît și pe slujitori.

— Căluțul ăsta de mare, povesti vizirul, bea șerbet¹ și apă de trandafir în loc de apă, și mănîncă șofran,

¹ Băutură dulce, făcută din zahăr și diferite sucuri de fructe.

zahăr și candel în loc de fîn, trifoi și orz. Ba poate să și vorbească !

— Strașnic ! se bucură padișahul, după care îl chemă pe prințul Geamșid și-i dăruie căluțul de mare.

Geamșid îl îndrăgi din prima clipă. Porunci să i se pregătească o încăpere anume, să i se aducă un lișean de aur drept adăpătoare, precum și cești de porțelan cu tot soiul de dulciuri. În fiecare dimineață, în drum spre școală, prințul se uita la căluțul de mare și mai trecea pe la el și la amiază, când venea să ia masa, ca și seara, când se întorcea acasă.

Acum, nemaivînd grija lui Geamșid, padișahul începu să se gîndească la înșurătoare și se hotărî să aducă în harem o nouă soție, în locul celei ce murise. Zis și făcut. Se înșură cu o fată tînără și frumoasă, care ajunsese cea mai iubită nevastă din harem.

Trecură așa doi-trei ani. Prințul Geamșid se înălță, se lăți în umeri și mama lui vitregă, nevasta padișahului, începu să-i facă ochi dulci. Degeaba, că prințul Geamșid nici nu se uita la ea. Iar, dacă înțelese că trebuia să-și ia nădejdea de la el, nevasta padișahului nu mai avu ochi să-l vadă și hotărî să se răzbune cumplit. Se înțelese deci cu maimarele peste robi, căruia îi porunci să sape o groapă în mijlocul curții, drept în calea prințului Geamșid, să înfigă în fundul gropii săbii și pumnale și s-o acopere în așa fel încît prințul să n-o vadă și să cadă într-însa. Maimarele peste robi făcu întocmai : săpă groapa și o acoperi.

Acum, întorcîndu-se pe seară de la școală, prințul Geamșid se duse ca de obicei drept la căluțul de mare, pe care-l găsi plîgînd.

— De ce plîngi ? îl întrebă.

— Plîng, răspunse căluțul, fiindcă nevasta padișahului îți poartă simbetele și a poruncit să ți se sape în cale o groapă adîncă.

— Nici o nenorocire, o voi lua pe alt drum, îl liniști prințul și, după ce-i dădu două bucăți de candel, se duse pe alt drum pînă în iatacul lui.

Nevasta padișahului pîdea să-l vadă căzînd în groapă, dar nu se întîmplă nimic. „De data asta n-am avut noroc, își zise ea, trebuie să nascocesc altceva.“ Și, cînd se luminea de zi, începu să caute o otravă puternică pentru a o pune în cina prințului.

Seara, întorcîndu-se de la școală, prințul Geamșid se duse, ca de obicei, să-și vadă căluțul. Și din nou îl găsi plîngînd.

— De ce plîngi ? îl întrebă prințul Geamșid.

— Plîng, răspunse căluțul, fiindcă nevasta padișahului vrea să-ți toarne otravă în mîncare.

— Nici o nenorocire, răspunse prințul, n-am să mănînc nimic.

Și, grăind așa, se duse la el în iatac. Iar mai apoi, cînd i se aduse tava cu de-ale gurii, dădu o îmbucătură pisicii. Numai ce-o înghiți, că pisica se prăbuși fără suflare. Prințul Geamșid nu se atinse de mîncare, se culcă și se duse dimineața la școală.

Dacă veni să ia farfuriile goale, maimarele peste robi văzu că prințul nici nu se atinsese de bucate și o vesti de îndată pe nevasta padișahului. „E ceva necurat la mijloc, își spuse ea, căzînd pe gînduri, cineva îi tot dă de știre. Dacă nu mă înșel, e chiar căluțul de mare. De el trebuie să scap mai întîi“. Și-i porunci maimarelui peste robi să se ducă la tabib¹ și să-i spună că se va preface bolnavă. Cînd va fi chemat la căpătîiul ei, să spună că singurul leac ce-i poate ajuta sînt inima și ficatul căluțului de mare. Porunci apoi să i se pregătească o încăpere anume, își vopsi fața cu imbir galben, împrăstie pe sub așternut o întregă oca de pesmeți și, cînd pesmeții se mai fărîmițară, începu să se vaite.

¹ Medic.

Aflînd padişahul ce se petrece, trimise după tabib. Iar cînd, împreună cu tabibul, se apropie de aşternutul bolnavei, ea începu să se tăvălească de colo-colo. Peste-mesii făceau un zgomot ciudat. Tabibul îi spuse padişahului :

— Că a slăbit, nu-i nimic. Mai prost e că i s-au fărîmat oasele ! Cît priveşte vindecarea, nu se află pe lume leac, în afara inimii şi a ficatului unui căluţ de mare.

— Nu ne rămîne decît să tăiem căluţul, îşi dădu padişahul cu părerea. De cum pleacă la şcoală prinţul Geamşid, chemaţi măcelarul şi luaţi seama ca prinţul să nu prindă de veste.

— Vom face întocmai, răspunseră slugile.

În vremea asta, prinţul Geamşid se întoarse de la şcoală şi se duse să-şi vadă căluţul. Din nou îl găsi plîngînd, mai abtit decît înainte.

— Ce s-a întîmplat ? se sperie prinţul Geamşid.

— Cînd a priceput că eu te înştiinţez de toate uneltirile ei, îi povesti căluţul de mare, mama ta vitregă s-a hotărît să mă omoare mai întîi pe mine, pentru a putea isprăvi apoi şi cu tine. S-au înţeles cu toţii să nu-ţi spună nimic şi să facă aşa ca nici să nu bănuieşti. Chiar dascălului tău i-au trimis vorbă că mîine îţi vor aduce mîncarea la şcoală şi să nu te învoiască, dacă ai vrea să vii acasă.

— Ce putem face ?

— Mîine, îl sfătui căluţul, am să nechez de trei ori : întîia oară, cînd m-or scoate din încăpere, a doua oară cînd au să-mi lege picioarele, iar a treia oară cînd mi-or apropia cuţitul de gît. Dacă izbuteşti să vii după primul sau al doilea nechezat, e bine. Dacă nu, ne vedem în lumea morţilor.

— Fii pe pace, răspunse prinţul Geamşid, voi veni, orice ce s-ar întîmpla.

Și plecă îngândurat la școală, tot așteptînd să audă nechezatul căluțului de mare. Nu trecu un ceas și nechezatul îi ajunse la urechi. Prințul Geamșid se îngălbeni și inima începu să-i bată mai tare. Se ridică de la locul lui, dînd să fugă acasă, dar dascălul îl opri.

— Unde pleci ? Pînă diseară n-ai voie să te întorci acasă. Ți se aduce și mîncarea. Astăzi sîntem cu toții oaspeții tăi.

— Nu, trebuie să plec neapărat, îl rugă prințul Geamșid.

— Asta-i porunca padișahului, îl lămuri dascălul.

Și se tot sfădiră așa, pînă răsună al doilea nechezat al căluțului de mare. Prințul Geamșid se repezi la ușă, dar dascălul le porunci copiilor :

— Băieți, prinde-ți-l, nu-l lăsați să plece !

Pînă să-l prindă însă, prințul Geamșid vîrî mîna în buzunar, scoase un pumn de bănuți de argint și-l aruncă în grămada copiilor, care se îmbulziră să adune gologanii. Geamșid ieși, ca un fulger, în curte. Ajunse la palat taman cînd căluțul de mare se pregătca să necheze pentru a treia oară.

Văzîndu-l, padișahul se miră. Cine să-i fi dat de veste ?

— De ce vreți să-mi tăiați căluțul de mare ? începu să plîngă prințul Geamșid.

— N-avem altă ieșire, trebuie să-l tăiem, încercă să-l lămurească padișahul. Viața soției mele e mai presus de viața căluțului tău de mare.

— Dar l-am crescut, răspunse prințul Geamșid, l-am hrănit cu dulciuri... Am visat să-i pun cîndva, în spinare, o desagă cu aur, argint și giuvaeruri, să mă îmbrac în straie împodobite cu pietre scumpe, să-mi pun pe cap coroana și s-o pornesc la drum.

— Înceamnă că nu așa ți-a fost scris, răspunse padișahul.

— Pentru ca visul să nu-mi rămână în inimă, îngăduie-mi totuși să încălesc și, îmbrăcat așa cum am visat, să dau măcar două-trei roate în jurul grădinii, îl rugă prințul Geamșid.

Padișahul se învoi. Fură aduse pe loc desaga plină cu aur, argint și giuvaeruri, straiete țesute cu fir de aur și împodobite cu pietre scumpe, o coroană mică și o spadă bătută toată în nestemate. Prințul Geamșid își puse straietele de brocard, își potrivi coroana pe cap, aruncă de-a curmezișul șei desaga, apoi o legă, după care puse piciorul în scară și dădu două-trei roate prin grădină. După ce o făcu pe a patra și a cincea, padișahul începu să-l grăbească.

— Dar coboară o dată, casapul așteaptă !

Prințul Geamșid îl întrebă :

— Tată, ce urmează după șase ?

— Șapte, răspunse padișahul.

— Iar tu m-ai scăpat din mână ! strigă atunci prințul Geamșid.

Într-adevăr, după a șaptea roată, căluțul de mare sări peste zidul grădinii și se pierdu în câmpie, ca vîntul. Padișahul, vizirii, curtenii și toți cei de față rămaseră stană de piatră.

Călare pe căluțul de mare, prințul Geamșid străbătu vreo 30 — 40 de farsanghi¹ pînă ajunse la marginea unui oraș. Acolo descălecă. Nu departe văzu un copil care păștea niște oi. Prințul îi cumpără caftanul și un miel. Apoi tăie mielul, îi curăță burta și și-o puse pe cap. Îmbracă și caftanul păstorului. Căluțul de mare îi zise :

— De-acum nu mai ai nevoie de mine. Smulge-mi cîteva fire din coamă și, ori de cîte ori îți vei aduce

¹ Unitate iraniană de măsură, a cărei mărime diferă în funcție de dificultatea drumului ; sînt farsanghi „grei” și „ușori”, după posibilitatea parcurgerii drumului respectiv în răstimp de o oră (în medie circa 6 km).

aminte de mine sau vei avea nevoie de ceva, aprinde unul. Atunci mă voi ivi neîntârziat.

— Prea bine, răspunse prințul Geamșid.

Își încarcă toate lucrurile pe căluț, își luă rămas-bun de la el, și se îndreptă singur către oraș. La marginea orașului văzu un pîrîu și un loc împrejmuit. Găsi o porțiță, dar, oricît bătu, nu-i răspunse nimeni. Atunci se uită printr-o crăpătură ; zări o grădină minunată, prin mijlocul căreia curgeau apele pîrîului. Dacă nu răspunse nimeni la bătăile lui în poartă, prințul Geamșid tulbură apa. Nu peste multă vreme porțița se deschise. Un grădinar bătrîn începu să strige :

— Tinere, sau nu ești în toate mințile, sau ne vrei moartea ! De ce tulburi apa ? Nu știi că asta-i grădina padișahului și că fetele lui ies în fiecare seară la plimbare ? Dacă or vedea apa pîrîului venind tulbure, au să-l scoată și pe tata din mormînt, să-l pedepsească !

— Mă jur pe Allah, sînt străin și n-am pe nimeni. Am ajuns aici abia azi. De unde să fi știut ce fel de loc e ăsta și al cui e ?

Grădinarului i se făcu milă de tînăr și zise :

— Dacă-i așa, rămîi de mă ajută.

— Bine, răspunse bucuros, prințul Geamșid.

— Dar cu legămînt, vorbi mai departe grădinarul, să fii cu băgare de seamă și să nu faci nimic care să ne ducă la pierzanie.

— Am priceput, răspunse prințul Geamșid, începînd să-l ajute pe grădinar.

Acum, padișahul care stăpînea grădina avea trei fete, una mai frumoasă decît alta. Deosebit de frumoasă, însă, era mezina, care nu-și afla pereche în șapte țări. Fetele aveau obiceiul să iasă din palat și să se plimbe prin grădină de îndată ce soarele prindea să scapete. După care se îndreptau spre malul

pîrîului, unde grădinarul le așternea un covor, aducîndu-le fructe și șerbet. Dacă se odihneau puțin, se întorceau la palat cînd soarele trecea dincolo de zăre. Și grădinarul făcea zilnic trei buchete, pe care le punea în dreptul fiecărei prințese.

Într-un rînd, prințul Geamșid îl rugă pe grădinar :

— Dă-mi voie să fac și eu un buchet !

Și, cum stăruia mult, grădinarul se învoi, spunîndu-

— Fă buchetul pentru mezină, că pe celelalte două le fac eu.

Prințul alcătui un buchet foarte frumos. Potrivă florile în chip de coroană și puse în mijloc o floare roșie ca focul. Grădinarul luă buchetul și, împreună cu cele făcute de el, îl duse prințeselor. Ploconindu-se adînc, așeză florile pe covor. Fetele luară buchetele și tare se minunară văzîndu-l pe cel de-al treilea „De unde o fi învățat grădinarul meșteșugul alcătuirii buchetelor împărătești ?” se întrebă ele. Atunci îl chemară pe grădinar și-l iscodiră :

— Cine a făcut buchetul ăsta ?

— Ajutorul meu.

— Ai un ajutor ?

— Da, răspunse grădinarul, un nepot. Multă vreme n-am știut de el, dar l-am găsit de curînd, l-am adus aici și acum mă ajută.

— Începînd de mîine, să facă el toate trei buchetele ! porunciră prințesele.

— Am înțeles, răspunse grădinarul.

Și se întoarse, povestindu-i prințului Geamșid cele întîmplate. Prințul făcu în ziua următoare trei buchete atît de măiestrite, încît cine le privea rămînea uimit de frumusețea lor și nu-și mai putea lua ochii de la ele. Cînd le văzură, prințesele se minunară și-și ziseră : „Grădinarul nu ne spune adevărul. Ajutorul lui nu poate face asemenea buchete.” Îl chemară așadar pe grădinar și-i porunciră :

— Mîine să ne aducă ajutorul tău buchetele !

— Am înțeles, răspunse grădinarul.

A doua zi îi spuse prințului Geamșid :

— Azi ai să duci singur buchetele, dar, pentru numele lui Allah, nu cumva să greșești ca să fii apoi tras cu la răspundere.

Prințul Geamșid alcătui trei buchete încă mai frumoase decît cele din ajun și le duse fetelor. Li se înclină încă de departe, apoi se apropie și le așeză buchetele, unul cîte unul, la picioare. Sărută pămîntul și se îndepărtă, plin de respect. Ajungînd la zece pași se opri, încrucișîndu-și mîinile pe piept.

Tare se mirară prințesele de buna creștere și de cuviința tînărului. „Cine o fi, își ziseră ele, ajutorul ăsta de grădinar care pare a fi slugă împărătească de o sută de ani ?“

De fiecare dată cînd le aducea florile, prințesele îi dăruiau grădinarului cîte un ban de argint. De data asta fiecare îi dădu prințului Geamșid cîte un așrafi¹ de aur. La rîndul lui, prințul îi dăru grădinarului.

Trecură așa cîteva zile. Într-un rînd, grădinarul spuse :

— Azi am treabă la bazar. Prințesele au plecat la vînătoare. Dacă te plictisești și vrei să te plimbi prin grădină, plimbă-te, n-am nimic împotrivă.

Dar grădinarul nu știa că prințesa cea mică nu plecase la vînătoare și rămăsese acasă, prefăcîndu-se bolnavă. Grădinarul se duse la bazar și, cum de mai bine de zece zile nu văzuse căluțul de mare, prințului Geamșid i se făcu dor de el. Aprinse două fire de păr și căluțul veni în goană. Prințul își îmbrăcă striele cusute cu fir de aur, își puse coroana pe cap, scoase sabia din teacă și încălecă. Încredințat că nimeni nu-l

¹ Monedă persană de aur din secolul al XIV-lea, în greutate de 3,17 g.

putea vedea, înconjură de vreo zece ori grădina și tăie cu sabia 30 sau 40 de copaci.

Nu știa că prințesa mezină îl privește de la o fereastră a palatului. Când văzu un tânăr atât de frumos, călare și în haine minunate, se miră și-l urmări cu privirea multă vreme. Vroia să afle cine-i și de ce venise, iar, când prințul Geamșid dădu pentru cea din urmă dată ocol grădinii, prințesa se și îndrăgostise de el.

Săturându-se de călărit, prințul își scoase hainele bogate, lepădă coroana, așează toate din nou pe căluțul de mare și-i dădu drumul. Apoi își luă straiiele vechi, trase pe cap burta de miel și se apucă să dreagă tot ce stricase. De la fereastra ei prințesa o văzu și pe asta. Ghici că tânărul nu-i ajutor de grădinar, ci fiu de padișah. Seara, când surorile i se întoarseră de la vânătoare și se așezară tustrele la taifas, meзина le spuse :

— E timpul ca fiecare dintre noi să-și facă un rost. Tata nu se gîndește la asta și nimeni nu-i spune că fetele lui vor să se mărite. Trebuie să-i vorbească cineva.

La fel gîndeau și cele două surori.

— Ai dreptate, dar ce să facem ca tata să-și mai amintească și de noi ?

— Le-oi potrivi eu pe toate, făgădui meзина.

Și porunci să i se aducă trei pepeni galbeni : unul trecut, altul copt și al treilea abia pîrguit. Îi puse pe o tavă și-i trimise padișahului. Padișahul nu se dumiri despre ce-i vorba, îl chemă pe vizir și-l întrebă :

— Iacă, fetele mele mi-au trimis trei pepeni, dar nu pricep ce tîlc se ascunde în treaba asta. Tu pricepi ?

— E totuși lesne de înțeles, răspunse vizirul. Cel trecut vine de la fata cea mare ; vrea să spună că

vremea nunții ei a trecut de mult. Pepenele copt e de la prințesa mijlocie, care-ți zice : „a cam venit vremea să mă mărit“. Iar pepenele pîrguit e de la fiica mezină, care vrea să-ți aducă aminte că i-a venit și ei timpul să se mărite.

— Au dreptate, socoti padișahul, am să rînduiesc totul cum se cuvine.

Și trimise a doua zi un crainic prin bazare, piețe și mahalale să dea poporului de veste :

— Padișahul vrea să-și mărite fetele. Toți tinerii holtei să treacă prin piață, pe lîngă palatul padișahului, așa ca fiecare prințesă să și-l aleagă pe cel ce-i va plăcea. Iar, după alegere, va urma nunta.

În piața din fața palatului se adunară în ziua următoare mulți tineri. Padișahul dădu fiecărei fete cîte o portocală și spuse :

— Zvîrliți portocala în pieptul tînărului care v-o plăcea mai mult.

Prințesele își înclinară capetele, în semn de supunere :

— Prea bine !

Și cea mai mare zvîrli portocala în pieptul fiului vizirului mîinii drepte, iar cea mijlocie în pieptul fiului vizirului mîinii stîngi¹ ; numai mezina rămase cu portocala în mînă. Nu-i plăcuse, pasă-mi-te, nici un tînăr.

— De ce n-ai ales pe nimeni ? o întrebă padișahul.

— N-am ales, răspunse prințesa, fiindcă cel pe care îl vreau eu de bărbat nu-i de față.

Atunci padișahul porunci :

— Aduceți-i pe toți tinerii, să nu vă scape nici unul !

¹ Vizir, titlu dat primului ministru al califilor arabi din dinastia Abbasidă. În ordinea ierarhică, vizirul mîinii drepte era superior vizirului mîinii stîngi.

Slugile se împrăștiară în toate părțile și-i aduseră pe toți cei pe care îi putură găsi. Printre ei se afla și ajutorul grădinarului, prințul Geamsîd.

Numai ce-l văzu, că prințesa mezină și zvîrli portocala cu toată puterea în pieptul lui. Mirarea padișahului, a vizirilor și a tuturor celor de față nu mai cunoscuseră margini. Cum de nu-l alesese pe nici unul dintre tinerii falnici ce trecuseră prin piață? Și, cînd îl aduseseră pe chel, cum de-i zvîrlise tocmai lui portocala? Padișahul se făcu foc și pară.

— Fiecare fată își merită alesul! strigă el mînios. Pe cea mică gonîți-o, să plece unde-o ști, cu pleșuvul ei cu tot!

Și pe dată o și alungară pe mezină, din încăperile bogate ale palatului împărătesc, tocmai în căsuța de lut a grădinarului. În oraș se aprinseră făcliile și vreme de șapte nopți se dădu foc la artificii în cinstea celor două prințese și a aleșilor lor. În cea de-a șaptea noapte mîinile fetelor fură unite cu mîinile tinerilor.¹

Dar nu trecu mult și padișahului i se făcu atît de dor de prințesa mezină, că se îmbolnăvi.

— Dacă vă duceți în grădină și o întîlniți pe sora voastră, le porunciră soațelor lor tinerii însurăței, nici să nu vă uitați la ea.

Padișahul zăcea în pat și, cîți tabibi chemară, cîte leacuri îi dădură și cîte rugăciuni îi citiră la căpătîi, tot nu se vindecă. Atunci un înțelept spuse:

— Padișahul și-a pierdut, de dor, pofta de mîncare. Se cuvine să-i dați vînat proaspăt. Bine ar fi să mănînce, din mîinile fetelor lui, capul și picioarele unei

¹ Sărbătorile și evenimentele deosebite erau de obicei însoțite de împodobirea orașului cu oglinzi (considerîndu-se că oglinda ar concentra în ea puterea magică a reușitei și a fericirii), covoare, făclii, lămpi cu abajururi multicolore, vase de cristal. Seara se aprindeau făclii și focuri de artificii.

căprioare. Mai mult, căprioara să fie vînată de unul dintre ginerii lui. Așa se va putea afla și care dintre ei e mai îndemînat.

Atunci padișahul le porunci tinerilor să plece la vînaătoare. Fiecare se duse deci la grăjdarul palatului și-i ceru un cal. Grăjdarul îi dădu fiului vizirului mîinii drepte unul dintre caii iuți de picior, iar pe celălalt i-l dădu fiului vizirului mîinii stîngi. Amîndoi luară cu ei arcuri și săgeți. Tot atunci veni și prințul Geamșid, de ceru și el :

— Dați-mi și mie un cal.

Rîseră de el și feciorii vizirilor și grăjdarul. I se dădu, în batjocură, o gloabă schioapă, un arc rupt și cîteva săgeți boante. Prințul Geamșid ieși din oraș, lăsă gloaba, svîrli arcul și săgețile și aprinse un fir din coama căluțului de mare. Cînd acesta se ivi, prințul îi spuse :

— Aș vrea să ridici aici un cort mare și toate viețuitoarele de pe cîmpia asta să se adune îndărătul cortului.

Căluțul de mare îndeplini porunca întocmai : în mijlocul cîmpiei se ivi un cort mare, cu o cupolă de aur. În cort se afla tronul prințului. În haine împăratăști și cu coroană pe cap, Geamșid se așeză pe tron.

Și, oricît rătăciră pe cîmpie, feciorii vizirilor nu dădură de nici o căprioară. În sfîrșit, ochii li se opriră, de departe, asupra unui cort. Repede își îndreptară caii spre el. Văzură înăuntru un șah tînăr, iar, în spatele cortului, adunate toate viețuitoarele de pe cîmpie. Se apropiară și i se închinară prințului Geamșid.

— Ce poștiți ? îi întrebă prințul.

— Slugi îți vom fi, răspuseră feciorii vizirului. Padișahul nostru s-a îmbolnăvit și tabibul a poruncit să i se dea carne de căprioară. Așa nădăjdum să se vindece.

— Toate viețuitoarele pe care le vedeți sînt ale mele, răspunse prințul Geamșid, și le păstrez carnea pentru robii mei. Dacă vreți să căpătați ceva, să-mi fiți robi.

Feciorii vizirilor se traseră mai la o parte și făcură sfat.

— Cine o să afle că am ajuns robii lui ? Îi spunem că sîntem gata să-i fim robi și primim, în schimb, carne de căprioară.

Așa că, pînă la urmă, încuviințară :

— Sîntem gata să-ți fim robi.

— Atunci scoateți-vă, degrabă, cămășile, le porunci prințul, să vă pun pecetea mea pe umăr.

Prinții nu mai avură încotro și trebuiră să se supună. Prințul Geamșid le puse pecetea pe umăr, după care luă două căprioare, le tăie capetele, le piti și dădu celor doi trupurile. Tăind capetele, își zise : „Capul e partea cea mai gustoasă din vînat !“

Și iată că feciorii vizirilor aduseră acasă trupurile căprioarelor și le dădură nevestelor, ca să le pregătească pentru masa padișahului. Geamșid, în schimb, aduse două capete deodată și le dădu și el prințesci mezine, să le gătească.

Mai întîi i se înfățișă padișahului cu carne de căprioară prințesa cea mare, dar padișahul nu se îndreptă. La fel păți și cea mijlocie. În după-amiaza aceleași zile, cea mai tînără prințesă îi duse padișahului capul căprioarei. Padișahul nici nu voi s-o lase să intre, dară-mi-te să primească mîncarea din mîinile ei, vizirul însă îi spuse :

— Înălțimea ta, nu-i potrivit s-o superi acum pe prințesă. Cine știe, poate are mînă binecuvîntată...

Pînă la urmă, padișahul nu se mai împotrivi. Mîncă și simți că începe să se înzdrăvenească, ba pofti chiar să se scoale și să se plimbe. Curtenii se

bucurară nespus. Curînd padişahul se vindecă de-a binelea şi hotărî să se ducă a doua zi la vînătoare.

Prinţul Geamşid aprinse iar un fir de păr şi, cînd i se înfăţişă, îi porunci căluţului de mare :

— Ridică astăzi un palat mai frumos decît palatul padişahului pe locul unde ieri se afla cortul. Iar cărămizile să-i fie de aur şi argint.

Căluţul ridică palatul. Prinţul Geamşid se mută în el, împreună cu prinţesa. După cîtăva vreme se răspîndi în oraş zvonul că feciorul unui negustor ridicase la marginea oraşului un palat mai strălucitor decît palatul padişahului. Oamenii începură să se adune şi să-l privească. Svonurile ajunseră la urechile padişahului şi, ca şi celilalţi, vru să-l vadă şi el. Aşa că, însoţit de vizirii şi ginerii lui, se îndreptă într-o bună zi spre palat. Cînd se apropiară, pînă într-atît se minună padişahul de frumuseţea celor văzute, că era cît pe ce să se piardă cu firea.

Prinţul Geamşid îi ieşi în întîmpinare. Apucă de căpăstru calul padişahului şi-l rugă pe padişah să intre în palat. Dacă intrară, prinţul îi dăruî un şirag de mărgăritare şi un inel scump. Padişahul îşi zise că în viaţa lui nu mai văzuse asemenea inel. Se bucură foarte şi-i spuse prinţului, privindu-l în ochi :

— Eşti oaspetele meu, c-ai venit în ţara mea. Voi face pentru tine orice. Cere-mi ce poţteşti şi-ţi voi împlini dorinţa.

— Nu vreau nimic, răspunse prinţul Geamşid, în afara celor doi robi ai mei, care se află în slujba împărăţiei tale.

Padişahul se miră :

— Cum aşa, robii tăi în slujba mea ?

— Da.

— Care-s ?

— Ia, aști doi tineri.

Și prințul Geamșid arată întâi spre feciorul vizirului mîinii drepte, apoi spre feciorul vizirului mîinii stîngi.

— Păi părinții lor sînt vizirii mei, se miră din nou padișahul, iar ei înșiși îmi sînt gineri !

— Or fi ginerii padișahului, dar sînt totodată și robii mei. Dacă nu mă crezi, poruncește-le să-și scoată cămașile.

Padișahul le porunci :

— Dezbrăcați-vă !

Și, cînd se dezbrăcară, încremeniră cu toții. Într-adevăr, pe umerii lor se afla pecetea prințului Geamșid. De uimire și groază, padișahul căzu fără simțiri. Fiica lui mezină, nevasta prințului Geamșid, se fîstîci și începu să-i frece mîinile și picioarele. Venindu-și în fire, padișahul se miră nespus și o întrebă :

— Dar tu, ce cauți aici ?

— Aici e casa mea, răspunse ea, iar el este bărbatul meu.

Și-i povesti toată pățania prințului Geamșid, de la începutul începutului, așa cum o auzise și ea. Aflînd una ca asta, padișahul își iertă ginerii, iar prințul Geamșid le luă pecetea de pe umeri. Și mai porunci padișahul ca timp de șapte zile și șapte nopți să ardă făcliile pe ulițe, să se aprindă focuri de artificii și-l alese drept urmaș pe prințul Geamșid.

Peste 40 de zile, prințul Geamșid se întoarce la tatăl lui. De dorul feciorului, tatăl orbise. Prințul vindecă folosind o alifie făcătoare de minuni și-și pedepsi mama vitregă. Apoi ajunse și moștenitorul tatălui său, așa că șase luni domnea în țara lui, iar alte șase, cu socru-său. Și asta pînă muriră cei doi padișahi. Atunci se înălță padișah peste amîndouă țările.

Iată povestea prințului Geamșid, care s-a povestit de către străbunici, bunicilor, de către bunici părinților și nepoților și, trecînd vreme de sute de ani din gură în gură, a fost acum scrisă, de noi, pe hîrtie.

TRÂNDAFIRUL ÎNFLORIT

A fost odată ca niciodată, a fost odată un negustor care avea bani mulți și multă avere. Și, fiindcă era drept și cinstit, care cum avea bani sau scumpeturi ce nu puteau fi ținute în casă, i le dădea lui în păstrare. Într-o bună dimineață, cînd se trezi din somn, i se strigă :

— Ce stai ? Prăvălia și magaziile ți-au luat foc și tot ce se află în ele a fost înghițit de flăcări !

Amar se supără, dar supărarea n-o vădi celor din jur. Seara, cînd făcu socoteala pagubelor, văzu că tot ce mai avea ajungea doar pentru a le înapoia oamenilor banii. Trimise deci trei, patru crainici prin mahalale și la bazar cu vestea că toți care aveau îndreptățire, să vină să fie despăgubiți. Cîțiva cunoscuți îi ziseră :

— De ce faci una ca asta ? Lumea știe că ai pierdut tot. Nu va cuteza niciodată să vină cu cereri.

— Nu, nu se poate altfel, răspunse negustorul. Se cuvine să le înapoiez oamenilor tot ce le datorez.

Și oamenii veniră și-l întrebară :

— Ei, negustorul, oare nu ți-au ars lucrurile ? Nu s-au prăpădit ?

— E adevărat, dar banii dați în păstrare sînt la locul lor.

Oamenii se bucurară și-și luară banii. Iar asta pînă în ziua cînd negustorul își vîndu casa și lucrurile,

pentru a plăti pînă la ultimul ban. Nu-i mai ră-măsese nimic. În așa hal ajunsese, bietul, că nici în orașul lui nu-și mai găsi adăpost. Plecă așadar și-și încropi un bordei printre dărămături, într-un loc unde nu se afla nici apă, nici sat, nici suflet de dreptcredincios. În afară de lătrat de cîini și urlet de șacali, nu se auzea în jur nimic.

Nu numai prietenii sau cunoștințele, dar nici măcar rudele nu veniră să-l vadă și să-l întrebe de sănătate. Nici sora nevستی-si, care-și făcuse veacul în casa lor, nu-și mai amintea de el. Niciodată nu spusese : „Am o soră, un cumnat, sînt și ei oameni, măcar că au sărăcit !“

Atîta vreme cît fuseseră bogați Allah nu le ascultase ruga de a le da un moștenitor, iar acum, cînd ajunseseră la sapă de lemn, așteptau un copil. Trecu ce trecu și, cînd o ajunseră durerile facerii, femeia își strigă bărbatul și-i zise :

— Mi se pare că am să nasc în noaptea asta. Fă rost cu orice preț de un sir ¹ de untdelemn, să avem ce turna în lampă. Cel puțin să putem vedea.

— Untdelemnul costă bani. Unde să mă duc în puterea nopții să cer bani de untdelemn ? O, Allah, oare copilul ăsta trebuia să se nască tocmai acum ?

— Sînt gata să mă jertfesc pentru Allah, dar prea e îndărătnic ! se supără și nevasta. Cînd ne mergea bine nu ne-a dat urmaș, iar acum, cînd, vai, nu mai avem nimic, ni-l dă. Oricum, scoală și du-te. De la tine sîrguință, de la Allah ajutor ! Poate s-o ivi o lumină și-n viața noastră.

Bărbatul plecă spre oraș, dar, pierzîndu-se cu firea, nu mai știu ce să facă. În oraș se așeză lângă un zid, puse capul pe o piatră și se gîndi la soarta lui, se tot gîndi pînă îl fură somnul.

¹ Unitate de greutate egală cu aproximativ 74 g.

Văzînd că bărbatul nu-i mai vine și că durerile-i sînt din ce în ce mai mari, nevasta își puse mîna pe inimă și începu să se plimbe prin bordei, plîngînd și văitîndu-se :

— Vai mie, ce nenorocire ! Ce mă voi face oare, singură printre dărîmături ? Ce mă voi face ?

Și iată că, pe neașteptate, patru femei cu fețele ca zăpada intrară în bordei, ținînd fiecare cîte o lampă în mînă.

— Nu te întrista că ești singură, spuseră femeile, sîntem vecinele tale. Spune, și-ți vom împlini toate dorințele !

Femeia se bucură. Cele patru vecine o puseră pe cărămizi¹, îi luară copilul, îl spălară, îl înfășară și-l așezară lîngă ea. Venise pe lume o fetiță ca raza de soare ce-i spune lunii : „Cîtă vreme sînt aici nu-i nevoie să mai răsari și tu ! „Cînd își isprăviră treaba, femeile grăiră :

— Acum plecăm, dar fiecare-i vom face fetei cîte un dar.

Cea dintîi spuse :

— De cîte ori va rîde, trandafiri înfloriți să-i iasă din gură !

A doua spuse :

— De cîte ori va plînge, să-i curgă din ochi măr-găritare !

A treia spuse :

— Noapte de noapte să găsească sub cap o pungă cu o sută de așrafi !

A patra spuse :

— Cînd va pași, cărămidă de aur să se facă sub piciorul ei drept, iar, sub piciorul stîng, cărămidă de argint !

¹ Vechi obicei persan de a ajuta femeia la naștere, așezînd-o pe două grămezi de cărămizi, în poziție înclinată.

Grăind așa, își luară rămas bun și plecară. Și nimeni n-a priceput nici în ziua de azi de unde veniseră și încotro au plecat...

Acum, ascultați ce-a pățit negustorul. În visul lui se făcea că cineva îi spune: „Destul! Ridică-te și du-te acasă. Nevastă-ta are tot ce-i trebuie și-a adus pe lume o fetiță așa și așa.” Negustorul se înveseli și se întoarse la bordeiul lui. Își găsi nevasta liniștită și îndestulată și văzu că-i născuse o fetiță ca o rază de lună. Se bucură deci și întrebă:

— Spune, ce s-a întâmplat?

Nevasta-i povesti totul, de-a fir a păr.

— Ce păcat că m-ai trimis de acasă! Să fi fost aici, le-ași fi văzut și eu.

Dormiră liniștiți și fericiți, iar dimineata, când ridicară fetița, îi găsiră sub cap o pungă cu o sută de așrafi. Se bucurară că, slavă lui Allah, prezicerea celei de a patra femei se adevărase. Negustorul luă punga și numără. Erau, într-adevăr, o sută de așrafi. În vremea asta fetița începu să plângă și-i țîșneau din ochi mărgăritare. Femeia se apropie s-o liniștească, dar bărbatul o opri:

— Las-o să plângă, că nu-i nici o nenorocire! Plînsul îi întărește pieptul și ficatul.

Apoi luă o parte din bani și plecă la bazar, să cumpere ce avea nevoie. Și, după câteva zile, când mai strînse așrafi, cumpără în oraș o casă zdravănă, cu toate cele de trebuință. Și începu să trăiască din nou ca mai înainte.

Rudele și prietenii, care-l uitaseră, îl înconjurară iar. Sora nevastă-si, care-l părăsise la nenorocire și care, când venea vorba de ei, spunea peste tot: „De fapt, nu-s sora nevastă-si, ci o rudă îndepărtată”, se lăuda acum pe unde putea: „Nevasta negustorului e sora mea!”. Așa că veni la ei și stăruie fără rușine:

— Surioară, mă rog lui Allah să mă jertfesc în

locul tău ! Zi și noapte m-am gîndit la tine, dar ce să fac dacă n-aveam cum să te-ajut ? Nici apă nu puteam înghiți, gîndindu-mă la nenorocirea în care te aflai !

Zi și noapte o ținea așa, zi și noapte venea în casa lor, doar-doar o pricepe ce făcuseră de trăiau iar în îndestulare și fericire. Pînă la urmă, o rugă într-o zi pe soră-sa să-i spună cum izbutise să se îmbogățească și femeia-i povesti ce i se întîmplase. Cînd auzi toată tărășenia, cît pe ce să plesnească de pizmă. Dar se mulțumi să rîdă cu fățarnicie :

— Slavă lui Allah, așa trebuia să se întîmple, că după fiecă nenorocire vine la rînd și-o bucurie. Apoi se duse în încăperea fetei și, văzînd-o, se minună : „Vai, ce copil ! Cînd rîde, îi ies din gură trandafiri înfloriți, cînd plînge îi curg din ochi mărgăritare, iar sub picioare i se ivește o căramidă de aur și una de argint !“

De atîta pismă, mai să-i plesnească ochii. Nu trecu mult, și, din căramizile de aur și argint, negustorul și nevastă-sa își ridicară o casă pe cîste. Și lîngă casă croiră o grădină în care, printre flori și pomi, săpară bazine de marmură și fîntîni de aur. Ce mai, aduseseră pe pămînt raiul din cer !

Și trăiră liniștiți și fericiți mulți ani de zile, pînă ce fata împlini 15 — 16 ani. Frumusețea și gingășia-i erau fără pereche. Trupu-i era mlădiu ca trestia.

Fiul padișahului din partea locului plecă într-un rînd la vînătoare. Trecu și pe lîngă grădina negustorului. Poarta era deschisă și, privind înăuntru, tînărul se miră de cîte văzu. Intră așadar și-l întrebă pe grădinar :

— A cui e grădina asta ?

— A unui negustor, răspunse grădinarul.

Prințul se plimbă prin grădină, dar dacă văzu casa rămase și mai uimit și-și zise : „Om purta noi nume

de şahi, dar bogăția și strălucirea sînt ale negustorilor !” Chiar atunci zări pe terasa casei o fată atît de frumoasă, încît nici una dintre femeile cele mai de soi din haremul padișahului nu-i ajungea nici pînă la unghia degetului mic. Dacă se apropie, fata-l zări și intră în casă, iar prințul se îndrăgosti de ea nu doar cu una, ci cu o sută de inimi. Se întoarse la palat și-i spuse mamei lui :

— Mi-am pus în gînd să mă însor și o vreau pe fata unui negustor.

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine ! răspunse mama. Că vrei să te însori, e bine, dar de ce cu fata unui negustor ? Nu-i de noi să ne încuscrim cu alde negustorii sau oamenii din bazar... Toți vizirii lui taică-tău au fete frumoase, o poți lua de nevastă pe care poțeste. Iar, dacă n-o vrei pe nici una, alege-ți fiica oricărui şah, pînă și a unuia de la Soare-Apune !

— Numai pe ea o vreau, stăruie prințul. Dacă o veni aici, ai să înțelegi de ce.

— Așa nu merge, se împotrivi însă soția padișahului. Se cuvine să-i spun lui taică-tău, să vedem ce părere are și el.

Se duse deci de-i povesti totul padișahului, care spuse :

— Fiul meu e cu scaun la cap și nu întreprinde nimic de florile mărilor. Lasă-l să facă precum i-o fi voia.

Atunci, trimiseră îndată pețitori la negustor, iar negustorul se duse la fată și-i dădu de știre :

— Fata mea, tînărul care te cere de nevastă e feciorul padișahului din partea locului. A deprins toate meșteșugurile, iar cît privește tinerețea și frumusețea, nu-și află pereche. Altul mai bun n-ai să găsești.

Fata se bucură. Neamurile prințului veniră a doua zi la negustor, pentru a-i primi încuviințarea și spusă :

— Vă dăm câți bani doriți !

— Nu de bani avem nevoie, răspunse negustorul, obîrșia voastră aleasă ni-i de-ajuns.

Și, de amîndouă părțile, începură pregătirile pentru logodnă.

Acum, mătușa fetei, sora maică-si, despre care am mai adus vorba, avea o fată cam de aceeași vîrstă cu fata negustorului, dar nu tot atît de plăcută și de frumoasă. Mătușa se gîndi să-și mărite fata cu prințul, printr-un vicleșug. Așa că începu și ea să cumpere cele trebuincioase pentru logodnă. Cumpăra ceva negustorul pentru fie-sa, îndată cumpăra și ea pentru fata ei. Zi de zi venea la soră-sa să-i arate cît se bucură ; umbla de colo-colo și porunceă. Și asta pînă-n ziua logodnei.

Atunci se ivi și prințul. Văzu și el că, într-adevăr, cînd fata rîde, îi iese din gură un trandafir înflorit, cînd plînge, îi picură din ochi mîrgăritare, cînd pășește, se face cîrămidă de aur sub piciorul ei drept și cîrămidă de argint sub piciorul stîng, iar noapte de noapte i se găsește sub cap o pungă cu o sută de așrafi. Dragostea prințului spori.

Făcură o logodnă bogată și hotărîră, ca prințul să ducă fata în palatul cu grădină, pe care-l ridicase afară din oraș. Cînd luna nouă se ivi pe cer, veni din partea ginerelui o lectică închisă, bătută în pietre scumpe, ca logodnica să se așeze și să fie adusă la palat. Dacă lectica ajunsese în casă, începu forfota : ce-i de făcut ? cine merge cu logodnica ? Atunci mătușa ieși în față și spuse :

— Unde-s eu, nu mai e nevoie de nimeni ! Am tot visat ziua asta și, slavă lui Allah, am trăit s-o pot vedea cu ochii.

Iar logodnica, mătușa și verișoara ei se așezară în lectică și porniră spre palat. Dar numai ce făcură câțiva pași și mătușa scoase din buzunar niște prafuri, pe care le dădu miresei, spunînd :

— Dacă vrei să fii întotdeauna fericită, înghite leacul ăsta !

Fără să stea pe gînduri, fata înghiți prafurile, care aveau darul să stîrnească o sete cumplită. Trecură doar cîteva clipe și prinse a se văita :

— Mătușă, mor de sete, dă-mi puțină apă !

— Pe aici nu-i apă.

După un timp ceru din nou de băut :

— Mor de sete, dă-mi puțină apă !

Mătușa-i răspunse :

— Aici sîntem în pustiu și nu-i apă. Dacă ești foarte însetată, scoateți un ochi și-ți dau, în schimb, o ceașcă cu apă.

La capătul puterilor, fata se învoi. Își scoase un ochi și i-l dădu mătușii.

— Mătușă, îi zise ea apoi, Allah să-ți ajute, mai dă-mi nițică apă ! După ce-am băut, mi-e parcă și mai sete...

— Aici nu-i apă, răspunse mătușa.

— Jur pe Allah că mor de sete.

— Dacă ești chiar atît de însetată, dă-mi și ochiul celălalt.

Fata simțea că moare de sete.

— Ia ochiul și dă-mi de băut !

Mătușa luă și al doilea ochi și, la mijlocul drumului, o aruncă într-un puț, așezîndu-și fata în locul ei. Potrivi lîngă ea cîteva trandafiri înfloriți, pe care-i adunase mai de mult într-o basma, trei-patru cărămizi de aur și argint, precum și o pungă cu aș-rafi.

Mai merseră puțin și ajunseră la palatul prințului, unde slujitorii și slujnicele se grăbiră să-i în-

tîmpine, petrecînd-o pe fată cu alai. Dacă dădu cu ochii de basmaua plină cu trandafiri înfloriți, lumea se bucură. Fără să o vadă careva, mătușa așeză sub picioarele fetei cărămizile de aur și de argint și cu toții se minunară nespus. Aduseră apoi iarba es-fand¹, pe care o aprinseră, spunînd :

— Să crape ochii pizmașilor !

Și chefură șapte zile și șapte nopți. Dar prințul băgă de seamă că mireasa-și pierduse farmecul și strălucirea, de parcă n-ar fi fost. Pe de altă parte, văzu că nu rîde niciodată și că nu-i ies din gură trandafiri înfloriți. Într-o noapte o gîdilă puțin, ea rîse, dar nici un trandafir nu-i înflori pe buze.

— Unde-ți sînt trandafirii ? o întreabă, și ea răspunse așa cum o învățase maică-sa :

— Tot lucrul la vremea lui !

Dar prințul își mai aminti că numai în prima noapte găsisese sub capul ei punga cu așrafi. În celelalte nopți, nimic.

— Și de ce se spunea că voi găsi noapte de noapte, sub capul tău, o pungă cu așrafi ?

Fata răspunse, ca și data trecută :

— Tot lucrul la vremea lui !

Într-o zi, cînd o podidi plînsul, îi picară din ochi lacrimi, dar nici un mărgăritar. Prințul o întreabă din nou :

— Dar unde-s mărgăritarele ? Am văzut două-trei la început, și atîta tot...

Fata răspunse din nou :

— Tot lucrul la vremea lui !

Prințul căzu atunci pe gînduri și mai vîrtoș se mîhni dîndu-și seama că fata nu-i nici bine crescută și nici de viță aleasă. Păstră însă taina pentru el și n-o împărtăși nici mamei sale.

¹ *Esfand*, plantă care se aprinde pentru a înlătura deochial.

Dar să-i părăsim acum și să vedem ce s-a mai petrecut cu fiica negustorului. Rămase în puț vreme de trei zile. Într-a patra trecu pe acolo un grădinar, care o auzi tînguindu-se. Înțelegînd că vreun nefericit căzuse în puț, luă o frînghie zdravănă și, împreună cu un ajutor, se înapoie acolo. Își petrecu pe după mijloc un capăt al funiei, dădu ajutorului să-i țină cu nădejde capătul celălalt, apoi coborî. Găsi în puț trei pungi cu așrafi și o fată oarbă. O scoase afară, luă și pungile, apoi întrebă :

— Cine ești ? Și ce-i cu banii ăștia ?

Fata îi povesti totul, din fir-a-păr.

— Nu spune nimănui nimic, zise el, dacă-i ascultă povestea. Am să încerc să te ajut.

Și o luă pe fată cu el, la grădină. Fata rîse în ziua următoare și-i ieșiră din gură cîteva trandafiri înfloriți. Grădinarul îi adună și se duse la palatul prințului, unde începu să strige :

— Trandafiri înfloriți ! Trandafiri înfloriți !

Mătușa-l auzi, ieși din palat și întrebă :

— Unchiașule, cu cît îi dai ?

— Nu-i dau pe bani, răspunse grădinarul, îi schimb pe un ochi.

— Foarte bine, zise mătușa, tot pe un ochi voiam să-i iau și eu.

Îi dădu unul din ochii fetei și primi pentru el cîteva trandafiri înfloriți. Grădinarul se întoarse acasă și-i dădu fetei ochiul, iar ea și-l puse la loc. Avea acum un ochi și putea vedea. Cît era de fericită !

A doua zi plînsese puțin și din ochi i se prelinseră cîteva mărgăritare. Grădinarul le adună, le duse la palat și începu să strige :

— Mărgăritare rotunde ! Luați mărgăritare rotunde !

Strigă pînă-l auzi mătușa. Ea se bucură foarte și-l întrebă :

— Unchiaşule, cum dai mărgăritarele ?
— Nu le dau pe bani, răspunse el. Le schimb pe un ochi.

— Se potriveşte numai bine, un ochi am să-ţi dau şi eu, se învoi mătuşa.

Şi plecă să aducă ochiul, pe care-l dădu pe trei-patru şiraguri de mărgăritare, bucuroasă că-i căzuseră în mână. Grădinarul luă şi al doilea ochi şi-l dădu fetei. Fata şi-l puse la loc, sănătoasă ca mai înainte.

După o vreme ridică pe pământul grădinarului o casă şi croi o grădină aidoma celei a tatălui ei. Într-o bună zi, să mai scape de tristeţe, prinţul plecă la vânătoare. Trecu şi prin faţa porţii ei. Intră înăuntru, se apropie de casă şi văzu că fata din casa negustorului se afla acum acolo. „Oare n-am luat-o şi n-am adus-o lângă mine ?” îşi zise el uimit. Se frecă la ochi : „Poate visez !” Nu, era treaz. Se duse deci la grădinar şi-l întrebă :

— A cui e grădina asta ?

Grădinarul dădu totul pe faţă. Prinţul se mîhni mai întîi, apoi se bucură nespus. Trimise după părinţii fetei, care veniră şi rămaseră uimiţi de cîte le îndurase copila.

Prinţul făcu nunta chiar acolo. Timp de şapte zile şi şapte nopţi se bătu în tobe, se mîncă şi se bău. Săracilor li se împărţi pilaf şi şerbeturi, iar grădinarului i se dăruie casa şi grădina. Apoi se întoarseră la palatul prinţului şi o chemară pe mătuşa mincinoasă.

— Ei, zgripţuroaică, zise prinţul, după cît rău i-ai făcut fetei, ţi-a venit rîndul să-ţi alegi pedeapsa. Spune, ce poşteşti : cal iute sau sabie ascuţită ?

— Cal iute, răspunse mătuşa. Sabia ascuţită rămînă pentru sufletele voastre !

Îi legaă părul de coada unui cal năvăș, care
fe izgonit în pustiu. Iar povestea noastră s-a sfir-
șit. numai corbu-n cuib n-a nimerit !

NAMADI

Trăia acum o mic de ani, într-o țară, un om cu
nevasta lui, tare bună la suflet. Și aveau tot ce le
trebuia ca să ducă o viață fericită și îndestulată, nu-
mai copii le lipseau. Asta era durerea lor și, cît s-au
rugat, cîte leacuri au folosit, nu s-au ales cu nimic.
Pînă la urmă, femeia spuse către bărbat :

— Să vede că ne-a fost scris să n-avem urmași.
Hai să luăm un copil de suflet.

Auzind dorința femeii, bărbatul răspunse :

— Nu face. Oare n-ai auzit că bătrînii noștri spu-
neau : „Copilul străin nu va fi al tău, nici de-i pui
la gît un lanț de aur“ ?

— Nu, nu-i așa. Putem lua să creștem un copil și,
cum îl vom iubi noi, la fel ne va iubi și el.

Trecu ce trecu de la sfatul lor, cînd, într-o bună
zi, ieșind din casă, bărbatul găsi pe lavița de lîngă
poartă un copil înfășat în scutece. Era nespus de
frumos, avea ochi albaștri, fața albă și părul de aur.
Plîngea. Se vedea că fusese părăsit. Bărbatul îl luă
în brațe, iar copilul se liniști atunci și zîmbi.

— Ia vino încoace ! strigă bărbatul către femeie,
intrînd în casă. Uite copilul pe care i-l cercam lui
Allah.

Femeia se bucură, încălzi apă, spălă copilul și-i
schimbă scutecele. Văzură că-i fetiță. Și fata creșcu
în casa lor, înconjurată de grijă și mîngîiere, creșcu
pînă împlini 16 ani. Nu știm dacă înțelese, sau ba,

că oamenii care o crescuseră nu erau părinții ei adevărați. Măcar că niște vorbe tot i-or fi ajuns la urechi, adevărul mai era o taină pentru ea, că se rușina să întrebe.

Cam în vremea aceea căzu la pat maică-sa și din zi în zi se simți mai rău. Într-un rînd o chemă pe fată și-i zise :

— Copilă, soarele meu apune. Plec. După mine, se înțelege, tatăl tău își va lua altă nevastă. Ține inelul ăsta. Peștește-o pe cea căreia i se va potrivi în degetul mijlociu, apoi ad-o în casă, în locul meu.

Dacă îi spuse și bărbatului aceleași vorbe, mai trecură numai cîteva zile și femeia părăsi lumea asta. Fata a suferit nespus și bărbatul s-a amărît și el, cum nu se mai poate. Și trecu o săptămînă, și apoi 40 de zile, iar fata porni să-i caute tatălui ei o nevastă. Oricît trase însă de inel, el se dovedi prea strîmt sau prea larg pe degetul celor ce-l încercau...

Într-un rînd, neavînd ce face, fata se așeză în cerdac și începu să se joace cu inelul. Întîmplător și-l puse în deget și iată că inelul i se potrivea, cum nu se poate mai bine. Tocmai cînd încerca să-l scoată se ivi și tatăl ei. Ca să nu-i vadă inelul, își răsuci repede batista în jurul degetului. Tatăl se apropie și o întrebă :

— Vai, de ce te-ai legat la deget ?

— M-am tăiat, răspunse fata.

— Ia să văd !

Fata dădu să-i spună că nu-i nimic, că-i un fleac, dar el îi luă mîna și-i scoase batista. Văzînd inelul, strigă :

— Slavă lui Allah, acum m-am liniștit. Tu trebuie să-mi fi nevastă ! Pentru ziua asta mi te-a trimis Allah, acum 16 ani.

— M-ai crescut și ai asupra-mi drepturi de părinte, răspunse fata. Cum să te iau de bărbat ?

— Ce să mai pierdem vremea, știi bine că nevas-tă-mea a lăsat cu limbă de moarte s-o iau pe cea căreia i se va potrivi inelul. Vezi bine, orice vorbă-i de prisos, spuse tatăl.

Se înțelege, fata se împotrivi, dar tatăl ei nu se dădu bătut. Dacă văzu că n-are scăpare, zise și ea :

— Prea bine, mă învoiesc. Dar nu atît de repede și nici atît de ușor ! Se cade să mai aștepți. Sînt tî-nără și am și eu unele dorinți. Începînd de azi, să treacă întîi 40 de zile, în care timp ai să aduni tot ce se cere pentru nuntă.

De data asta se învoi și bărbatul. Atunci fata chemă cîțiva oameni, cărora le porunci să sape în iatacul ei un puț care să răspundă în șanțul orașu-lui. Și cără în puț toate lucrurile cumpărate de mai-că-sa vreme de 16 ani, haine și giuvaeruri, precum și tot ce-i dăruise tatăl ei. Se duse apoi la bazar, căută un blănar și-i porunci :

— Fă-mi o haină largă, o pereche de ciubote și o căciulă care să-mi ajungă pînă la gît, ca o glugă. Căciula să aibă găuri pentru ochi și pentru gură. Dar să le faci frumos și îngrijit, pentru ca, vîzîndu-mă cu ele, toată lumea să creadă că-s o jivină adevărată !

Blănarul se învoi și, într-adevăr, așa le făcu. Cînd totul fu gata, se împlini și sorocul celor 40 de zile. Bărbatul veni acasă și-i zise fetei :

— Mîine ia sfîrșit răstîmpul de 40 de zile. Vezi că i-am poftit la nuntă pe toți oamenii de seamă din oraș.

— Bine, să poftească, răspunsă fata. Eu sînt gata.

Bărbatul cumpără tot soiul de dulciuri și de fructe, chemă cîțiva bucătari și dădu poruncă să se așeze în curte cazanele pentru pilaf. Fetei îi aduse straie de nuntă din catifea cusută cu aur, îi cumpără o co-

roană cu diamante, alte giuvaeruri, și-i aduse și un șirag de mărgăritare, zicînd :

— Îmbracă straietele astea diseară și împodobește-te cu giuvaerurile.

Veniră și rudele bărbatului, veni și mașșate¹ s-o îmbracă și s-o gătească și, pînă să sfîrșească, se înseră și începură să se adune și oaspeții. Ei bine, și știți ce s-a întîmplat cînd o împodobeau pe fată, cînd îi puneau rochia și-i potriveau giuvaerurile pe cap și pe piept ? Ea spuse lunii : „Apune, că răsar eu !” Dacă-o văzu atît de frumoasă, bărbatul se bucură și zise : „Bine a făcut nevastă-mea c-a murit ! Altminteri scăpam din ghiare bobocul ăsta de fată !”

Fata porunci să se așeze în iatacul ei așternutul pentru noaptea nunții. Și, încă din vreme, aduse acolo un burduf pe care trase o rochie, desenă pe el doi ochi și sprîncene, după care-l vîrî în așternut.

La vremea mesei bucătării înfățișară cina și oaspeții se puseră pe mîncat. Apoi, la spartul mesei, două femei îl petrecură pe ginere pînă în încăperea miresei. Cînd intră, văzu o luminare ce arunca o lumină slabă. În încăpere era mai degrabă întuneric, iar mireasa dormea. Atunci bărbatul se mînie și strigă :

— Zău, e de mirare cît ești de prost crescută ! Nici măcar nu te ridici la intrarea mea ? Scoală în picioare !

Fata însă nu răspunse nimic. O lovi cu piciorul, și ea nu răspunse nici atunci. O mai lovi o dată, strigînd din nou :

— Nu ți-ar fi rușine obrazului ! Scoală, n-ăuzi ?

Dar fata tăcea mîlc. Atunci se mînie și mai tare :

— Ei stai, că-ți arăt eu ție ! și, scoțînd din buzunar un cuțit, o izbi de cîteva ori.

¹ Femeia care împodobește mireasa la nuntă.

Femeile aflate în spatele lui fugiră înspăimîntate și răcniră :

— Vai, vai ! Tărină pe capetele noastre ! Cum de a făcut una ca asta ? De ce a înjunghiat-o ?

Forfota și zarva răzbiră pînă afară. Oaspeții se speriară, aduseră cîteva lumînări și se pregătiră s-o care pe mireasă într-altă încăpere, pentru a chema apoi un tabib să-i coasă rana. Bărbatul, care începuse să se căiască între timp, se gîndea : „Ce-am făcut ? Am înjunghiat o fată atît de frumoasă ! Dar, la urma urmei, de ce nu s-a ridicat din pat ?... Acum, ce să le mai spun oaspeților ?“

Ăstimp oaspeții se strecuraseră în încăpere, iar doi dintre ei dădură fuga la tabib. Dar, cînd aprinseră lumînările și se apropiară, înlemniră cu toții : mîreasa nu era decît un burduf. Strașnic se mirară oaspeții de ciudata schimbare. Bărbatului îi era cumplit de rușine, iar povestea făcu repede înconjurul orașului. Curînd, nu mai îndrăzni să dea ochi cu nimeni și, pînă la urmă, plecă din oraș.

Acum, dacă-și văzu tatăl vitreg îndreptîndu-se către iatacul ei, fata ridică degrabă covorul, dădu chepengul la o parte și coborî în puț, unde rămase de cu seară pînă dimineața. În zori, se vîrî în blana poruncită din vreme, își îndesă lucrurile tot acolo, își trase căciula pe cap și ciubotele în picioare și, prin șanț, ieși din oraș. Pe poteci ocolite răzbi în pustiu, unde rătăci preț de cîteva luni, pînă dădu de un izvor. Atunci își zise : „Să rămîn, cîteva zile, aici“.

A doua zi, pe cînd stătea lingă izvor și spăla niscai poame culese din pădure, văzu venind din depărtare niște călăreți. Se temu de ei și, cu chiu cu vai, se cățără într-un copac din apropiere. Printre călăreți se afla și fiul padișahului din partea locului. El își purtă calul la malul izvorului, ca să-l adape,

dar calul se sperie, căci, din copacul ei, Namadi se oglindea în apă. Prințul se uită mai întâi în jos, apoi în sus. Jos văzu ceva în oglinda apei, iar în copac o văzu pe Namadi. Atunci zise :

— Coboară de îndată, că, de zăbovești, îți tai capul !

Namadi coborî, iar prințul și tinerii din jurul lui izbucniră în râs când o văzură cum se lasă la pământ. Prințul le spuse apoi tovarășilor săi :

— Hai să ne întoarcem și s-o ducem acasă, în loc de alt vînat !

O așezară așadar pe Namadi pe un cal și o duseră la palatul padișahului. Mama prințului, soția padișahului, îl întreabă uimită :

— Ce-i asta ?

— E Namadi, răspunse el, vînatul nostru de azi. Trimite-o în încăperea slujnicilor sau ține-o în bucătărie...

Și Namadi rămase acolo, fără nici un rost, pînă într-o zi cînd unul dintre cinstiții bogătași ai orașului dădu o petrecere cu prilejul logodnei fiului său. O rugă și pe soția padișahului să binevoiască a veni la logodnă. Ea își puse o rochie de mătăasă și atlas, se împodobi cu giuvaeruri și, plină de ifose, dădu să iasă din palat, cînd Namadi se apropie și o întreabă :

— Hanum ¹, unde te duci ?

— La logodnă, răspunse ea.

— Ia-mă și pe mine, se rugă Namadi.

— Ptiu, nespălato, se supără cealaltă, pe tine, cu înfățișarea asta, să te iau la logodnă ? Și ce mai poțtești ? Vrei ca lumea să-și verse fierea cînd te-o privește ?... Șterge-o, n-auzi ? Cară-te, și nu te mai milogi de pomană !

¹ Doamnă.

Aşa-i vorbi, după care se duse la logodnă. Iar Namadi se vîrî într-un ungher, îşi lepădă blana, se spală, îşi puse alte haine, se împodobî cu giuvaeruri şi se duse şi ea la logodnă. Numai ce intră, că toţi cei de faţă se ridicară şi se minunară, zicînd :

— Cine-i fata asta atît de frumoasă ?

Stăpînul casei îi ieşi în întîmpinare şi-i dădu locul de cînte de lîngă soţia padişahului. Toţi cîţi se aflau acolo îşi pierdură capul şi nu se mai săturau privind-o. Trecu o vreme şi veni rîndul dansului. Fetele făcură cerc. Namadi era printre ele şi, văzînd-o, bărbaţii se pierdură cu firea, spunînd într-un glas :

— Doamne iartă-ne, Doamne iartă-ne de o mie de ori ! Bun va fi Allah cu cel pe care-l va lua de bărbat.

După dans şi înainte de a se sparge petrecerea Namadi o pornî degrabă spre palatul padişahului. Se duse în ungherul unde-şi avea ascunzătoarea, se dezbracă şi intră în blana ei lăptoasă. La puţin timp după ea se întoarse şi soţia padişahului, intră în andarun¹, îşi chemă feciorul şi-i spuse :

— Fiule, sufletul meu, azi a avut loc o logodnă în casa unui om de vază. Printre oaspeţi s-a aflat şi o fată, a cărei gingăşie şi desăvîrşire n-au pereche. Niciodată n-am văzut un cap atît de frumos. Şi fata are şi purtări alese. Dar n-am aflat a cui e. Tare aş ţine s-o iei de nevastă, c-ar fi păcat să ne scape !

— Nu s-ar putea s-o văd şi eu ? întrebă prinţul.

— De ce nu ? Săptămîna viitoare are loc tot acolo şi nunta. Cred că fata va veni şi ea. Am să rog gazda să te așeze într-un loc de unde s-o poţi vedea bine.

Zis şi făcut. Aleseră deci pentru prinţ locul potri-

¹ Andarun sau harem (jumătatea femeiască), partea casei în care locuiesc femeile şi în care bărbaţii străini nu pot intra.

vit. Iar în ziua nunții, cînd soția padișahului se pregătea să iasă din palat, Namadi o întrebă din nou :

— Hanum, unde te duci ?

— La nuntă, răspunse ea.

— Am să merg și eu.

— Prea ți-ai luat nasul la purtare, izbucni stăpîna. Treci la locul tău !

Atît îi spuse și pe dată plecă la nuntă. Prințul se duse și el de se așeză pe locul pregătit din vreme, iar fetele, înțelegînd că prințul e de față, se bucurară și se tot învîrtiră pe dinaintea lui.

Și, întocmai ca data trecută, Namadi se îmbracă, își puse podoabele și se duse și ea la nuntă. Stăpînul casei îi ieși iar în întîmpinare și o petrecu la locul de cînte, de lîngă soția padișahului. Iar, cum dădu cu ochii de ea, prințul își pierdu capul, dîndu-și seama că maică-sa avusese dreptate.

După o vreme, fetele începură din nou să danseze. Acum însă, deoarece prințul le privea, își dădură silința să joace cît mai frumos. Namadi se afla printre ele. La sfîrșit, înveselindu-se, fetele își scoaseră fesurile pentru a primi daruri¹. Și Namadi se descoperi și ea, iar de la locul lui, prințul își scoase din deget un inel cu diamant și-l aruncă în fesul ei. Pînă la spartul nunții, prințul și soția padișahului ar fi dorit să afle totul despre fata necunoscută : cine era, unde stătea, din ce neam se trăgea. Dar se întoarseră tare amărîți la palat, văzînd că fata nu mai era de găsit.

Chiar de a doua zi răscoliră tot orașul, trimiseră oameni din casă în casă, fără să dea de ea și fără să afle nici o veste, de parcă se făcu-e pasăre și zbu-

¹ În timpul nunților și petrecerilor mai însemnate, lăutarilor și dansatorilor li se aruncau bani sau daruri.

rase în văzduh, sau pește și se cufundase în mare. De atunci prințul nu mai avu somn, nu mai mîncă și nu se mai gîndi decît la fată. Și, dacă se pierdu orice nădejde de a-i mai da de urmă, se gîndiră să-l însoare cu altă fată. Numai că prințul le respingea pe toate tinerele pe care maică-sa i le pețea și gîndurile-i rămîneau tot la fata necunoscută. Pînă la urmă se hotărî să iasă pentru cîteva zile din oraș, ca să-și mai schimbe gîndurile.

— Pregătește-mi merinde, că vreau să plec la vînaătoare, îi spuse maică-si. O să lipsesc vreo două-trei zile. Fă-mi cîteva lipii cu lapte și frige o găină, două.

Soția padișahului porunci să se aducă laptele și să se frămînte aluatul, că, după ce va dospî, vine ea să facă șase lipii. Și, în vreme ce se apucase de făcut lipiile, Namadi o rugă :

— Hanum, lasă-mă să fac și eu una.

— Ce-i prostia asta ? Șterge-o ! Cine o să mănînce o lipie făcută de tine ?

— Nu-i nimic, hanum, sînt gata să mă jertfesc pentru tine, dar lasă-mă să fac și eu una, stărui Namadi.

Prințul o auzi și-și înduplecă mama :

— Măicuță, las-o și pe ea să facă una.

— Bine, fie, se îmbună maică-sa.

Cînd se apropie să facă lipia, Namadi strecură în aluat inelul dăruit de prinț, la nuntă. Cele șapte lipii fură coapte, înfășurate într-un ștergar și înmînate primului sfetnic.

Însoțit de robi și de slugi, prințul plecă a doua zi la vînaătoare. Timp de trei-patru zile, cît zăboviră acolo, mîncară toate lipiile și, în ultima zi, simțindu-se flămînd, prințul se rugă de sfetnic :

— Dă-ne ceva de ale gurii !

- Nu mai avem pîine, răspunse sfetnicul.
- N-a mai rămas nici o bucatică ?
- Numai lipia făcută de Namadi.
- Bună și aia, dă-o încioace ! porunci prințul.

Cînd îi dădu lipia, o rupse în două și inclul căzu. Prințul-l ridică, recunoscî înclul dăruit la nuntă și înțelese cum stau lucrurile. Fără a mai pierde o clipă, porunci întoarcerea în oraș. Încălecară așadar și ajunseră într-un suflet acasă. Descălecară, prințul intră în andarun, o chemă pe maică-sa și-i spuse :

- Măicuță, o veste fericită ! Am găsit fata.
- Unde ? întrebă ea.
- Chiar aici, răspunse prințul. Ia chemați-o pe Namadi. Iar, dacă Namadi veni, porunci : Ieși, pe loc, din blana asta lăptoasă !
- Pentru ce ? întrebă Namadi.
- Pentru că-ți poruncesc eu !
- Bine, dar treci în altă încăpere, îl rugă Namadi.

Și ieși din blană, se spălă pe față, pe gît și pe mîini, își puse una dintre rochiile ei frumoase, se împodobi cu giuvaeruri și se duse așa în încăperea unde prințul și maică-sa așteptau. Soția padișahului văzu că, într-adevăr, ea era fata minunată. O strînse la piept și o sărută. I se dădu apoi o încăpere, două slujnice și o roabă, iar pregătirile de nuntă începură. Cînd totul fu gata, padișahul porunci ca orașul să fie împodobit, iar făcliile să ardă șapte nopți și șapte zile, cît avea să țină nunta. Într-a șaptea zi tinerii își împreunară mîinile și de atunci trăiră fericiți și veseli, ani mulți.

Și uite că povestea s-a-ncheiat. Fie să ajungeti și voi să vi se împlinească toate dorințele, precum au ajuns ei unul la celălalt !

CAPRA

A fost odată ca niciodată, n-a fost nimeni în afară de Allah, a fost odată un croitor care n-avea pe lumea asta decît trei feciori, ce-l ajutau la lucru. Într-un rînd a cumpărat croitorul o capră, ca s-o mulgă în fiecare dimineată, să-i pună laptele la acrit și să-l mănînce cu pîine. Luînd capra, s-a gîndit ca feciorii s-o ducă în fiecare dimineată, pe rînd, la păscut, iar seara s-o aducă acasă și s-o închidă în staul.

În prima zi fu rîndul feciorului cel mare să plece la cîmp. Capra păscu pe săturate pînă la asfințit, cînd tînărul o întrebă :

— Capră, te-ai săturat ?

— Pînă într-atît, răspunse capra, că nu mai am loc în burtă nici pentru o frunză.

— Dacă-i așa, hai acasă !

Feciorul luă capra de frînghie, o aduse acasă și o închise în staul. Croitorul îl întrebă :

— Fiule, capra s-a săturat ?

— Da, răspunse tînărul, pînă într-atît că nu i-a mai rămas loc în burtă nici pentru o frunză.

Și, ca să se încredințeze chiar el de cele auzite, croitorul se duse în staul și întrebă capra :

— Te-ai săturat ?

— Cum era să mă satur ? răspunse capra. Oare iarba crește pe pietre și pe stînci ? M-a dus și m-a legat într-un loc cu pietre și cu stînci, chipurile, să mănînc pe săturate. Și, măcar c-am sărit într-o parte și-ntr-alta, n-am apucat să smulg un fir de iarbă !

Croitorul se mînie atunci, apucă un retevei și se duse la fiul lui cel mare :

— Măi, mincinosule, nu ți-am spus să duci capra la păscut și s-o lași să se sature ? Așa mi-ai dat ascultare ? Ai lăsat-o flămîndă și mai și minți.

Feciorul dădu să spună ceva, dar tatăl nu-i îngădui :

— Hai, pleacă din casa mea !

Și, nemaiavind încotro, tînărul plecă. A doua zi fu rîndul celui de-al doilea fecior să plece la cîmp.

— Fiule, îi zise croitorul, să nu faci ca fratele tău mai mare. Mîna capra într-un loc cu iarbă multă și las-o să pască pe săturate.

— Voi face întocmai, răspunse feciorul.

Și duse capra pe un cîmp, unde păscu pînă la apusul soarelui. Atunci o întreabă :

— Capră, te-ai săturat ? Dacă te-ai săturat, să mergem acasă.

— Da, răspunse capra, m-am săturat pînă într-atît că mi-e și silă să mă mai uit la iarbă.

Băiatul duse capra acasă și o închise în staul. Croitorul întreabă din nou :

— Fiule, s-a săturat capra ?

— Da, răspunse el, a mîncat atît că-i e și silă să se mai uite la iarbă.

— Ia să mă duc eu s-o întreb ! — Și croitorul se duse în staul și întreabă : Capră, te-ai săturat ?

— Cum era să mă satur ? Crezi că pe zidurile unei grădini crește atîta iarbă cît să apuc să mănînc pe săturate ? M-a dus și m-a legat lîngă zidul unei grădini. M-am întins într-o parte, m-am întins într-alta, dar n-am apucat să mănînc nimic.

Din nou se supără croitorul, apucă un retevei și plecă după fiul lui mijlociu.

— Măi, mincinosule, nu ți-am spus să duci capra și s-o lași să pască pînă s-o sătura ? Așa mi-ai dat ascultare ? Ai lăsat-o să flămînzească, ba pe deasupra mai și minți !

Băiatul dădu să spună ceva, dar tatăl izbucni :

— Hai, pleacă și tu din casa mea !

Și trebui și el să plece de acasă. A treia zi veni rîndul mezinului. Croitorul îi zise :

— Fiule, nu te purta ca frații tăi. Lasă capra să pască. După ce a răbdat două zile, e flămîndă de-a binelea !

— Am înțeles, răspunse tînărul, și duse capra la pășune.

Pe drum o povățui :

— Capră, mănîncă pe săturate !

Și capra păscu pînă în amurg. Mezinul îi zise atunci :

— Dacă te-ai săturat, hai acasă !

— M-am săturat, de mi s-a făcut și silă de iarbă.

— Ei, atunci să mergem.

Luă capra de funie și o duse acasă, unde croitorul întrebă din nou :

— Fiule, s-a săturat capra ?

— Da, răspunse el, a mîncat de i s-a făcut și silă de iarbă.

— Ia s-o întreb și eu ! Se duse croitorul în staul și o întrebă : — Capră, te-ai săturat ?

— Crezi că iarba plutește pe apa rîului, ca s-o poți mînce și să mă satur ? Feciorul tău m-a dus la gîrlă și m-a legat acolo. Azi n-am văzut nici culoarea ierbii.

Tatăl se făcu foc și-și alungă și ultimul fecior, la fel cum îi gonise și frații. Acum nu mai rămăseseră decît croitorul și capra. A doua zi dimineața bătrînul spuse :

— Capră, azi am să te duc chiar eu la pășune și am să-ți dau drumul în iarbă, ca să-ți umpli și tu burta ca lumea, după atîta post.

Duse capra la pășune și o lăsă în voia ei, pe cîmpul cu iarbă deasă, zemoasă și fragedă, unde capra păscu

pînă cînd soarele ajunse la asfințit. Atunci croitorul o întrebă :

— Capră, te-ai săturat ?

— Da, pînă într-atît, încît n-am să mai vreau iarbă pînă săptămîna viitoare.

Croitorul se bucură, duse capra acasă și o închise în staul. Dar, înainte de a ieși, o întrebă, așa cum se obișnuise :

— Ei, capră, azi te-ai săturat ?

Avînd năravul minciunii, capra-i răspunse :

— Cum era să mă satur ? Crezi că pe o bucată de sărătură crește atîta iarbă cît să pot paște pe săturate ?

Croitorul înlemni. Abia acum înțelese că, din prima zi, capra mințise și că-și alungase feciorii fără temei.

— Stai că te învăț eu minte, mincinoasă netrebnică ! strigă croitorul. De răul tău mi-am alungat feciorii, ca să rățăcească acum prin pustiu. Am să te pedepsesc așa ca povestea pedepsei să treacă din gură în gură cît va fi lumea lume, iar, mai tîrziu, să ajungă de basm !

A doua zi de dimineață, aduse apă, spălă bine capul caprei, luă o sabie indiană cu care-i tăie lîna pînă la piele, de nu mai puteai găsi pe ea nici fir de păr, ea-n palmă. Dacă isprăvi, puse mîna pe un bici și o croi pînă abia își mai putu trage sufletul. Capra behăia și țipa. Și, cînd nu mai putu răbda, se smulse din strînsoare și o rupse la fugă, de parcă n-ar fi gonit doar cu patru picioare, ci cu încă patru. Și copiii au plecat, și capra a fugit... Croitorul rămase singur, cu casa la fel de goală ca și croitoria.

Dar să vedem acum care a fost și soarta feciorilor. Cel mare plecă într-alt oraș și intră ucenic la un arămar. Se apucă de lucru cu tragere de inimă, își cinsti meșterul și, pînă la urmă, învătă meșteșugul

de arămar și spoitor. Într-o bună zi se duse la meșter și-i spuse :

— Meștere dragă, îngăduie-mi să-ți spun ceva.

— Spune ! îl îndemnă meșterul.

— Mi s-a urît aici. Vreau să-ți sărut mîna și să plec din oraș.

— Dacă-i așa, du-te încotro ți-e voia. Și, pentru c-am fost mulțumit de tine, am să-ți dau un cazan și un polonic, dar să-mi făgăduiești că le vei prețui pe măsura însușirilor lor.

— Și care li-s însușirile vrednice de prețuire ?

— Au însușiri cu totul deosebite. Dacă lovești cazanul cu polonicul și spui : „Mîncare, fii gata !“ se ivește în cazan un pilaf cu fel de fel de legume, de ajuns pentru a-i sătura pe toți cîți s-or afla de față. Farfuriile se vor așeza singure înaintea oaspeților. Cînd se golește o farfurie, ea se apropie singură de cazan, polonicul o umple și farfuria se întoarce la locul ei. Și apoi, așa, se tot duce la cazan, pînă ce omul se satură !

Băiatul luă cazanul și polonicul, sărută dreapta meșterului și porni la drum, zicîndu-și : „Toate strădaniile oamenilor se îndreaptă către cîștigarea unei bucăți de pîine, care să le astîmpere foamea. Slavă lui Allah că am pus mîna pe un lucru cu ajutorul căruia am să le pot da de mîncare copiilor și rudelor mele, pînă în ziua Judecății de Apoi ! Dacă-i așa, mă întorc la tata. Poate că i s-a făcut și lui dor de mine, cum mi-e mie de el, poate că i-a trecut și supărarea.“

Mergînd și mergînd, ajunse la caravanseraul „Mehmankoș“¹ care se afla aproape de orașul lui de baștină. Intră și văzu mulțime de călători. Așezîndu-și

¹ Ucigătorul de oaspeți.

desagii alături, fiecare-și pusese pe foc oala în care-și fierbea cina.

Tînărul se îndreptă către un ungher mai depărtat, se așeză și-și rîndui alături cazanul și polonicul. Dacă văzură că nu-și pune cazanul pe foc, cei din preajmă fură cuprinși de milă și, cînd cina fu gata, îl îmbiară :

— În numele lui Allah, pofteste de mîncă cu noi !

— Nu, poștiți voi aici și am să vă pregătesc tot ce vă dorește inima.

— Cum așa ? se mirară cu toții.

— Veniți să vedeți !

Călătorii se dădură aproape și se așezară în jurul lui. Băiatul așternu pe pămînt un ștergar, lovi cazanul cu polonicul și porunci :

— Mîncare, fii gata !

Din cazan, pilaful și legumele trecură în farfuria fiecăruia dintre cei de față și, de atîta pilaf, se săturară cu toții. Cîți văzură cele întîmplăte se minunară și, din gură în gură, întîmplarea ajunse și la urechile hangiului, care-și zise : „Cu orice preț, trebuie să scot din mîinile tînărului, atît cazanul cît și polonicul.“

Și așteptă hangiul pînă ce toți drumeții adormiră. Tînărul dormea și el. Hangiul se apropie atunci și văzu deasupra capului lui, agățate pe perete, cazanul și polonicul. Cum tînărul dormea tun, se duse în magazie și aduse de acolo un cazan și un polonic aidoma cu celelalte, le schimbă și le luă pe cele bune.

Dimineata, călătorii își legară desagii și porniră la drum. La fel făcu și tînărul. În seara aceleiași zile ajunse în orașul lui și se grăbi spre casă. Bătu la ușă și intră. Cînd îl văzu, tatăl îl îmbrățișă și, de bucurie, i se umplură ochii de lacrimi. Ii ură bun sosir și-i mulțumi lui Allah. Apoi își întrebă feciorul :

— Dragul meu fiu, spune-mi și mie pe unde ai fost în toată vremea asta. Ce ai făcut? Ce mi-ai adus?

— Am fost într-un oraș, am lucrat la un arămar și ți-am adus un cazan și un polonic.

— Ei bine, arămăria-i meserie bănoasă, poți câștiga cu ea o bucată de pâine, își dădu croitorul cu părerea. Dar, în afară de cazan și polonic, alt dar n-ai mai găsit?

— Cazanul și polonicul ăsta prețuiesc cât o lume, că-ți fac pe dată orice mîncare poștești, numai de lovești cazanul cu polonicul. Cheamă mîine toate rubedeniile și am să vă arăt minunea.

Croitorul se învoi și chemă a doua zi rubedeniile, care se adunară îndată. Tînărul așternu un ștergar alb, aduse cazanul și polonicul și, plin de fală, dădu porunca știută. Dar, vai, nu se petrecu nimic! Atunci bătu mai tare, porunci cu glasul mai ridicat, zădărnice. Îl cuprinse rușinea, iar croitorul se mînie. Rușele rîseră de el și plecară. Și se gîndi tînărul ce se gîndi, pînă pricepu că numai hangiul îi putuse schimba cazanul și polonicul.

Cît despre feciorul mijlociu, dacă plecă de acasă, ajunse într-un loc unde intră ucenic la un morar. Acolo se strădui să muncească așa cum se cuvine și-și cinsti stăpînul. După un timp îi zise morarului:

— Dacă-mi îngădui, aș vrea să plec să-l văd pe tata. Nu l-am văzut de mult și mi-e dor de el.

— Foarte bine, îi răspunse morarul. Și, cum sînt mulțumit de felul în care ai muncit, îți voi dăruia un măgar. Dar să nu-l lovești și să nu-l împovărezi peste puteri.

— Și ce folos îmi va aduce măgarul? întrebă tînărul.

— Habar n-ai! E un măgar care te va umple de galbeni.

— Cum așa ?

— Așterni jos un cearceaf, aduci în mijlocul lui ființa asta necuvîntătoare și-i ridici piciorul drept din față. Atunci spui de trei ori : „Aci-ci, maci-ci, lateraci-ci !” Măgarul rage și se baligă aur.

— Păi cum, se bat galbeni în burta măgarului ?

— Nu știu, răspunse morarul, dar măgarul pe care ți-l dăruiesc are însușirea asta.

Ținărul se bucură, îl sărută pe morar și plecă spre ținutul lui de baștină. Cum se făcu, cum nu, ajunse și el la caravanseraul „Mehmankoș”. Intră în curte, bătu un par de care legă măgarul, se așează și se puse la taifas cu drumeții. Cînd veni vremea cinei, ținărul îi îndemnă :

— Oameni buni, cereți ce vă poștește inima. Hangiul va aduce îndată cina și sînteți cu toții oaspeții mei ! — Nici nu-i lăsa să răspundă, că îl chemă chiar el pe hangiul și-i zise : Poruncește să ni se aducă niște găini fripte, ouă prăjite, miere și lavaș ¹.

Hangiul plecă și se întoarse cu cele cerute. Dar tare se miră cine să fie omul darnic, care cheltuiește atît amar de bani...

După cină, și înainte de culcare, venind hangiul să facă socoteala, cînd să primească plata, băiatul zise :

— Așează-te aici și așteaptă. Îți dau banii îndată.

Hangiul se așează, iar băiatul duse măgarul într-un loc ferit, spuse descîntecul, după care adună galbenii. Se întoarse cu ei la hangiul, dar se înșelă socotind că hangiul nu pricepuse unde fusese și se învîrtise. La miezul nopții, cînd toți dormeau, hangiul scoase din grajdul lui un măgar semănînd cu măgarul ținărului și-i schimbă.

¹ Un fel de pîine subțire și de mari dimensiuni, coaptă în cuptoare speciale.

Dimineăta, călătorii porniră la drum. Și plecă și tânărul. Ajunse acasă în seara aceleiași zile, iar croitorul și fratele mai mare se bucurară, văzându-l.

— Și acum, spune unde ai fost în toată vremea asta, întrebă croitorul. Ce ai făcut ? Ce mi-ai adus ?

— Am fost într-un loc unde am învățat meșteșugul morăritului și ți-am adus în dar un măgar.

— Un măgar ? De ce tocmai un măgar ? Dacă voiai să-mi faci o bucurie, să-mi fi adus ceva ce nu se prea găsește pe la noi. Doar avem în oraș atîția măgari !

— Dar nu-i un măgar ca toți ceilalți, răspunse tânărul. Măgarul meu n-are pereche. Dă de veste rubedeniilor că mîine le arăt minunea.

Croitorul le vesti iarăși și ele se adunară, de la mic la mare. Feciorul își laudă măgarul, apoi așternu un cearceaf în mijlocul curții și, cît era de mare, mîna dobitocul pe cearceaf. Îi ridică piciorul drept din față și rosti : „Aci-ci, maci-ci, lateraci-ci“, dar fără folos ; măgarul nici nu strigă și nici nu bălegă galbeni. Feciorul se rușină, tatăl se făcu foc, rubedeniile îi batjocoriră și plecară. Înțelese și el că hangiul îi schimbase măgarul.

Acum, după ce fu izgonit de acasă, mezinul plecă și el în alt oraș, unde intră ucenic la un dulgher. Cum dulgheria-i treabă migăloasă, fu nevoit să stea lîngă meșter mai multă vreme decît frații lui cei mari. Între timp tot veneau în oraș unii și alții de prin părțile lui și, trecînd pe la el, îi povesteau ce se mai petrecea pe acasă. Așa află și despre vicleșugul hangiului. Iar, dacă învăță meșteșugul cum se cuvine, se duse la meșter, sărută pămîntul înaintea lui și-i zise :

— Meștere dragă, dacă-mi îngădui, m-ași duce să-l văd pe tata. Mi-e tare dor de el. Dacă părăsește lumea asta pe neașteptate și nu-l mai văd ?

— Prea bine, se învoi meșterul. Iar, fiindcă ai fost un ucenic de treabă, îți voi dăruî un lucru bun : O traistă, cu un ciomag înăuntru.

— Ce să fac eu cu un ciomag ? se minună băiatul.

— Ce să faci cu un ciomag ? Jur pe Allah că, de-ai stăpîni toată lumea și n-ai avea, în schimb, un ciomag, un ciomag ca ăsta, îți va merge rău. Oriunde vei fi sau oricînd vei voi, ciomagul meu te-ajută să-ți iei ce ți se cuvine de la unul mai puternic decît tine. Pui mîna pe traistă și spui doar : „Ieși, ciomag, din traistă !” că ciomagul iese, se repede la cel ce te-a supărat și-l croiește cum se cuvine.

Se bucură tînărul și porni la drum. Și, întocmai ca și frații lui, se opri la caravanseraiul „Mehman-koş”. Acolo se duse de se așează într-un ungher, își puse în față traista și ciomagul și începu să povestească despre minunile pe care le poate face. Lumea se adună în jurul lui și, printre cei de față, îl zări și pe hangiu. Îndată ce dădu cu ochii de el, strigă :

— Ei, oameni buni, se zice că-s pe lume lucruri atît de ciudate că, numai ce auzi de ele, și rămîi uimit. Cică ar fi un polonic și un cazan, în care se ivește orice fel de mîncare îți poștește inima. Și cîcă ar mai fi și un măgar, care rage și se balegă galbeni. De văzut n-am văzut, am auzit doar. Dar ce am eu în traistă e mai grozav decît toate minunile astea la un loc.

Hangiul se bucură și-și spuse : „Așa cum le-am luat pe celelalte; trebuie să pun cu orice preț mîna și pe minunea asta.” Așteptă așadar pînă adormiră toți călătorii, apoi se furișă lîngă tînăr și văzu că doarme cu traista sub cap. Se bucură și, încet, încetisor, întinse mîna să tragă traista spre el. Dar tînărul se prefăcea numai că doarme. De cum atinse hangiul traista, îl și apucă de mîna și răcnî :

— Ieși, ciomag, din traistă !

Ciomagul ieși și... fie să nu guști niciodată din papara pe care a mâncat-o atunci hoțul ! Hangiul își ceru iertare :

— Am greșit, n-am vrut !

— Ce greșală ? Ia adă repede cazanul, polonicul și măgarul !

— Care cazan ? Care măgar ?

— Așa ? Atunci mai rabdă !

Dar, văzînd că ciomagul nu știe multe, hangiul se învoi :

— Mă duc să le aduc.

— Grăbește-te !

Tînărul luă cazanul și măgarul și o porni, în aceeași noapte, spre casă. Dacă ajunse dimineata, bătu la ușă. Îi deschiseră, și se bucură tatăl, și frații se veseliră și ei. După ce intră, se așezară în jurul lui și aduseră de-ale gurii.

— Ia spune, pe unde ai fost ? Ce ai făcut ? Ce dar mi-ai adus ? întrebă croitorul.

— Am fost într-un oraș unde am învățat dulgheria și ți-am adus în dar un lucru de preț, răspunse feciorul.

— Ce lucru de preț ?

— Un ciomag.

— Oare nu mi-l puteam face și singur, din craca unui copac ?

— Păi nu-i vorba de un ciomag oarecare, așa cum ai mai văzut, răspunse feciorul. Mulțumită lui am luat înapoi și cazanul și măgarul fraților mei.

Apoi le povesti tot ce se petrecuse, de la început pînă la sfîrșit, iar tatăl și frații se bucurară.

— Ei, e vremea să le arătăm minunile și rubedeniilor noastre, ziseră ei, să știe că nu obișnuim să mințim !

La amiază, croitorul își adună rubedeniile. Feciorul cel mare aduse cazanul cu polonicul și-i să-

tură pe toți. Al doilea frate așternu un cearceaf, împinse măgarul și-l duse în mijlocul cearceafului, făcînd să curgă o grămadă de galbeni, pe care-i împărți rudelor. Și rîseră și sporovăiră pînă la miezul nopții, cînd se înprăștiară pe la casele lor.

A doua seară, cînd croitorul și feciorii lui se adunară din nou, fiul cel mare îl întrebă, cam cu teamă :

— Tăicuță, toate sînt la locul lor în casă, așa cum le știam. Afară de capră. Unde-o fi acum ?

Tatăl, ce mai tura-vura, se rușină oleacă și răspunse :

— Da, păcătoasa de capră s-a dovedit o minci-noasă fără perche ! Am pedepsit-o așa cum se cu-venea. I-am tăiat lîna de pe cap și am bătut-o zdravăn. Atunci a fugit. După cîte am auzit, nu s-a putut apropia de alte capre, că era însemnată. A fugit deci în pustiu și s-a ascuns în vizuina unui vulpoi. Odată, cînd s-a întors la casa lui, vulpoiul a văzut doi ochi care-l priveau țintă, strălucind în întuneric. De frică, a luat-o la sănătoasă și în drum a dat peste urs. „Încotro, șeic¹ vulpoi ?” — „Am dat să intru în casă, cînd colo, înăuntru-i o jivină fîroasă.” — „Hai s-o gonim amîndoi !” Pe cînd se întorceau din drum, i se făcu și ursului frică, așa că se răzgîndi și o tuliră împreună. Dar se întîlniră mai apoi cu o albină. „Încotro ?” întrebă albina, care-i văzuse dînd bir cu fugiții. Îi povestiră tărășe-nia. „Întoarceți-vă, că gonesc eu lighioana !” spus : albina. „Cît sîntem noi doi de tari, ne-am speriat de n-am mai putut scoate o vorbă. Ce-ai să poți face tu ?” — „Nu te uita că piperu-i mic, spargel și ai să vezi cît e de iute”, răspunse albina. Ursul și vulpoiul o porniră pe jos, iar albina pe sus, ducîndu-se

¹ Șeic, inițial, la arabi, șef de trib. Termenul e folosit însă ades ca formulă respectuoasă față de oameni în vîrstă sau care ocupă înalte funcții religioase.

tustrei spre vizuina vulpoiului. Acolo se opriă cu teamă, dar albina zbură înăuntru, se roti pe sus, apoi se așeză pe capul tuns al caprei și o înțepă. De durere, capra cîț pe ce să leșine. Se învîrti ce se învîrti, apoi, behăind, ieși din vizuină și fugi în pustiu. Și nimeni n-a aflat pînă în ziua de azi nici ce i s-a mai întîmplat, nici încotro a apucat !

Băieții rîseră în hohote, iar bătrînul încheie :

— Oricum, eu mi-am trăit viața și pentru mine soarele se apropie de asfințit. Voi, copii, amintiți-vă însă mereu de puterea ciomagului !

RAH ȘI BIRAH

A fost odată ca niciodată și n-a fost nimeni în afară de Allah. Într-un oraș trăia un om drept și cinstit, cunoscut sub numele de Rah. Într-o bună zi își spuse că n-ar fi rău să plece la drum, ca să mai vadă și alte meleaguri. Ce să stea pe gînduri, că doar bătrînii spuneau : „Mai bine să hoinărești prin lume, decît să trăiești într-un singur loc, pînă la adînci bătrîneți“. Își cumpără așadar un cal de povară, vîrî în desagă tot ce-i trebuia, o legă de șaua calului și, rostind o rugăciune, ieși pe porțile orașului.

Nu străbătuse nici un farsang, cînd zări un alt călăreț. Se apropie de el și, după ce-i dădu binețe și-l întrebă de sănătate, află că și acela-i călător. Atunci, bucurîndu-se că-și găsisese un tovarăș și că drumul n-o să i se mai pară atît de lung și de greu, Rah îl întrebă :

— Cum te cheamă ?

— Birah, răspunse acela.

Dar Birah nu-i un nume. Adică, nu-i un nume bun...¹

— Ce pot face? Așa mi-au zis tata și mama și așa mă strigă lumea.

Rah se miră și nu mai zise nimic.

— Acum, dacă mi-ai aflat numele, spune-mi și numele tău, îl îndemnă Birah.

— Rah.

Și merșeră ei ce merșeră, pînă ajunseră la malul unui izvor, în dreptul unui copac. După cum îi cădea umbra, înțeleseră că se făcuse de amiază.

— E un loc liniștit, zise Rah, n-ar fi rău să descălecăm și să îmbucăm cîteceva.

— Desigur, prea bine, răspunse Birah. Și coborîră de pe cai. Acum călătorim împreună, mai zise Birah, desfă deci tu ștergarul, să mîncăm din merindele tale. Cînd s-or isprăvi, mi-o veni și mie rîndul.

— Nimic rău într-asta, răspunse Rah, așa că putem face întocmai.

Timp de cîteva zile, Rah scoase cu dragă inimă ștergarul cu merinde și bota cu apă. Și asta pînă se pomeni, într-o bună zi, că ajunsese la fundul desagii. Veni și rîndul lui Birah și, așa cum era cîstit, Rah nădăjdui că tovarășul lui va desface acum, la prînz și la cină, ștergarul cu de-ale gurii. Dar Birah nu făcu așa. Chiar în prima zi, cînd soarele le ajunsese deasupra capetelor, se dădu jos de pe cal și, fără să-l vestească pe Rah, se îndepărtă, îi întoarse spatel și se apucă să mănînce de unul singur. Flămînzi Rah vreo două zile, dar pînă la urmă nu mai putu răbda.

— Prietene, îi zise lui Birah, nu așa ne-a fost învoiala.

¹ *Birah*, fără drum, fără ieșire, impas.

— Dă-mi pace, izbucni Birah, nici nu vreau să ascult asemenea vorbe ! Sînt un om chibzuit și, dacă împart cu tine pîinea și apa, merindele mi s-or sfîrși mai repede și pot rămîne flămînd.

— Dacă așa ți-e vorba, se supără Rah, apoi drumurile noastre se despart.

Și se întoarce, apucînd-o într-altă parte. Mers: ce merse, pînă aproape de căderea serii, cînd ajunsese la o moară. Lăsa calul să pască, dezlegă desagi și intră să-și petreacă noaptea în pace. Uitîndu-se încoace și încolo văzu că, într-un colț al morii, se mai făcea o încăpere, în fața căreia fusese prăvălit un holovan. Trecu pe lîngă holovan, intră în încăpere, își puse desagi sub cap și adormi.

La miezul nopții însă se deșteaptă, auzind o răsuflare în preajmă. Se ridică în capul oaselor, și ce să vadă ? Un leu, o panteră, un lup și o vulpe intraseră în moară. La început se sperie strașnic și se necăji, dar mai apoi se bucură că intrase acolo și nu rămăsese în mijlocul morii. Deodată îl auzi pe leu grăind :

— Prieteni, îmi miroase a om !

— Ce tot spui, rîse pantera, crezi că are omul curajul să pună piciorul aici ?

— I-ar trebui îndrăzneală, nu glumă, socoti și lupul.

Iar vulpea zise și ea :

— Omul e ființă cu judecată, nu se culcă el într-un loc primejdios. N-o să-l găsiți aici, nu vă temeți și vorbiți în voie !

— Prieteni, le porunci atunci leul, să povestească fiecare cîte o taină pe care o știe numai el.

Începu pantera :

— Aici, sub streășina morii, și-au făcut cuibul doi șoareci. Streășina-i bucsită cu galbeni. Noapte de noapte șoarecii scot galbenii din ascunzătoare, îi

împrăştie pe pământ şi încep să se rostogolească peste ei. Aşa fac pînă în zori. Adună apoi galbenii şi-i pun la loc, în ascunzătoare.

Cînd pantera sfîrşi ce avea de povestit, intră în vorbă lupul :

— Fata padişahului din partea locului şi-a pierdut minţile şi nu se mai înzdrăveneşte. Cel ce o va lecui va primi jumătate din averea padişahului şi va lua fata de nevastă. Au chemat s-o vindece cîţi tabibi au ştiut, şi nici unul n-a fost în stare, că nu i-au găsit leacul.

— Şi care-i leacul ? întrebă leul.

— Un cioban cu multe oi are o colibă la o jumătate de farsang de aici, povesti mai departe lupul. Şi are şi un cîine ager, la care ţine mult. Creierul cîinelui e singurul leac pentru boala fetei.

Dacă isprăvi lupul, începu să vorbească vulpea :

— La un farsang de moară se află dărîmăturile unui palat. Sub zidurile lui năruite e îngropată o comoară nepreţuită, şapte vase mari de lut, pline ochi cu aur împărătesc şi giuvaeruri.

Mai vorbiră apoi lighioanele ce mai vorbiră şi, după o vreme, se împrăştiară. Atunci Rah ieşi din încăperea în care se ascunsese, se înălţă pînă la streşina morii şi văzu că şoarecii scosese într-adevăr galbenii şi se rostogoleau peste ei. Luă repede de jos o piatră şi nimeri un şoarec în picior. Celălalt intră degrabă în gaură, iar şoarecele cu piciorul rupt fugi după el. Rah adună toţi galbenii, îi vîrî în desagă şi plecă, în zori, spre coliba ciobanului.

Acolo unde spusese lupul dădu, într-adevăr, peste cioban şi turma lui, şi mai văzu şi cîinele, care-i păzea oile. Rah se apropie, dădu bineţe şi întrebă :

— Unchiaşule, nu vinzi cîinele ?

— Nu, răspunse ciobanul, că mi-e prieten : îmi păzeşte turma, coliba şi viaţa.

— Ți-oi da bani buni, să-ți cumperi ce poțesteți, căută să-l îmbie Rah.

Dacă auzi că-i vorba despre bani buni, ciobanul întrebă :

— Bine, și cât vrei să-mi dai ?

— Oricît ! răspunse Rah.

— 50 de galbeni.

Rah îi dădu galbenii, luă cîinele și se îndreptă spre primul oraș. Acolo văzu că toți oamenii erau amărîți. Îl întrebă pe cel dintîi, pe care îl întîlni :

— De ce-i lumea atît de amărîtă ?

— Vezi, s-au împlinit cîteva zile de cînd fata padișahului și-a pierdut mințile și nu și-a venit în fire. Padișahul ne-a poruncit atunci să ne întristăm.

— Păi de ce n-a chemat tabibi ?

— Allah să ierte păcatele tatălui tău ! În tot orașul nu mai poți găsi un tabib, nici de sămînță...

— Cum așa ?

— Au fost chemați, pe rînd, la căpătîiul bolnavei și nici unul n-a izbutit s-o vindecă. Padișahul a poruncit atunci să li se taie capul.

— Arată-mi încotro e palatul padișahului, îl rugă Rah, că mă duc eu s-o vindec.

— Mi se cam pare că vrei s-o îmbraci pe maică-ta în straie cernite...

— Și ce-i treaba ta ? Arată-mi unde-i palatul, stăruî Rah.

Omul i-l arată și Rah porni într-acolo. Dacă ajunse, porunci străjii să-i spună padișahului :

— A venit un tabib să-ți vindecă fata !

Straja plecă și vorbele lui Rah ajunseră la urechile padișahului, care-l chemă și-i spuse din capul locului :

— Dacă-mi vindeci fata, ea și jumătate din bogățiile mele vor fi ale tale. Dacă n-o vindeci, sufletul tău va fi al meu.

Rah se învoi și răspunse :

— Făclie a universului, mă supun.

Și se duse întâi de o văzu pe fată, apoi porunci :

— Încălziți baia și dați-mi o cană cu lapte de vacă. Eu plec și mă întorc degrabă.

Încălziră baia, aduseră și laptele. Rah plecă și ucise cîinele, îi scoase creierul și-l amestecă cu laptele, ungînd apoi cu leacul ăsta capul fetei. Cum se apucă s-o ungă și pe trup, ea își veni treptat în fire, pînă se însănătoși de-a binelea. Atunci, aruncîndu-și privirile spre Rah, strigă :

— Vai, țărînă pe capul meu ! Ce caută aici un bărbat străin ?

Fericit, Rah se duse la padișah :

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine ! Dă-mi răsplata, fata s-a vindecat.

Padișahul se bucură, ca și întregul harem. Și, așa cum făgăduise, începură pregătirile de nuntă. Orașul fu împodobit și luminat vreme de șapte zile și șapte nopți, iar într-a șaptea noapte padișahul luă mîna fetei și o uni cu mîna lui Rah, spunînd :

— Să trăiți împreună pînă la adînci bătrîneți !

Și-i dăruî lui Rah jumătate din averea lui. Rah găsi a doua zi și ruinele palatului, de care pomenise vulpea. Săpă, scoase comoara și-și ridică, acolo chiar, un conac de vînătoare. Iar, cum nu avea nici un fecior, padișahul se hotărî să-l lase urmaș pe Rah.

Întovărașit de cîteva slugi, Rah plecă într-un rînd la vînătoare și văzu un călăreț venind din depărtare. Cînd se uită mai bine, îl recunoscu pe Birah, fostul lui tovarăș de drum. Se apropie și Birah se minună, dacă-l găsi pe Rah purtînd straie cusute cu fire de aur și cisme moi, călărind un cal minunat, cu șaua și hamurile bătute în pietre scuinpe. La două-

zeci de pași în urma lui se aflau zece călăreți cu brîie de aur.

— Fii fericit, prietene, îi dădu binețe Birah. Cum de-ai făcut rost de asemenea bogății ?

Rah nu-i ascunse nimic și, auzindu-i povestea, Birah fu cît pe ce să plesnească de ciudă. Își luă rămas bun și se duse întins la moară, cu nădejdea să găsească și el ceva asemănător. De cînd Rah înnoptase în moară și pînă în clipa aceea trecuseră nouă zile încheiate, iar cînd ajunsese și Birah acolo se împlini a zecea zi. Se potrivea ca jivinile să se adune din nou la taifas.

Ca și Rah, Birah intră în moară și se ascunse în încăperea de după bolovan. Iar la miezul nopții zări, într-adevăr, din spatele bolovanului, capul leului, al panterei, al lupului și al vulpii. Leul zise :

— Prieteni, îmi miroase iarăși a om ! Dar ia mai povestiți ce-ați mai aflat.

— Lasă-ne acum cu poveștile, îl înfruntă pantera. De altceva îmi arde mie. Cei doi șoareci de care vă spuseseam nu se mai află în ascunzătoarea de sub streșină. Știți, șoarecii despre care povesteam că-s plini de galbenii pe care-i scoteau noaptea, de se rostogoleau peste ei... Azi i-am văzut nespuse de amărîți. Nici vorbă, cineva a venit după galbeni, a dat cu o piatră și a rupt piciorul unuia dintre șoareci, a adunat cît a putut și dus a fost.

Leul se simți copleșit de tristețe.

— Într-adevăr, s-a întîmplat ceva ciudat, zise și lupul. Nici urmă de cîinele ciobanului ! Socot că l-a luat careva de la stăpînul lui, l-a omorît și i-a scos creierul, că și fiica padișahului s-a lecuit peste noapte.

Atunci leul se întristă și mai și, iar vulpea zise și ea :

— Așa-i, nu v-am vorbit eu de niște dărîmături sub care se afla îngropată o comoră împărătească ?

Nici n-au trecut zece zile și s-a înălțat acolo un conac

— Nu mai încape îndoială, zise leul, un om a fost aici și ne-a auzit vorbind. De cum am intrat v-am spus atunci că-mi miroase a om, dar voi m-ați încredințat că mă-nșel. Ei bine, îmi miroase a om și acum. Scoală, vulpe ! Dintre noi toți, ești cea mai vicleană. Vezi dacă e sau nu pe aici vreo faptură omenească.

Vulpea se sculă și cotrobăi peste tot. De după bolovanul cu pricina îl scoase afară pe Birah.

— Prieteni, l-am găsit ! strigă vulpea. Iacătă-l. Birah încremenise.

— Hei, panteră, porunci atunci leul, tu, care poți citi pe chipul omenesc, ia spune, ce fel de om e ăsta ?

Pantera-l privi pe Birah și răspunse :

— Cu totul neobișnuit. N-are în el nici un mesghal¹ de bunătate și omenie.

— Ia faceți-l bucăți-bucăți ! se înfurie leul.

Atunci îl sfîșiară pe Birah și fiecare rupse dintr-însul câte o bucată.

Astfel a fost sfîrșitul lui Birah și soarta lui Rah. Dar povestea noastră s-a încheiat, fie ca Allah să pună și tristeții noastre capăt !

PASAREA FERICIRII

A fost odată ca niciodată și n-a fost nimeni în afara lui Allah. Trăia, demult, un culegător de vrecsuri, care avea o nevastă și doi băieți. Pe unul

¹ Greutate egală cu 4,6 grame.

îl chema Saad, iar pe celălalt Said. Și omul se ducea zi de zi de aduna vreascuri, le ducea la oraș, le vindea și, cu banii câștigați, își țineau cu toții zilele. Iar asta pînă-i muri nevasta și-și luă, după o vreme, altă femeie.

Odată, cînd tocmai vînduse o sarcină de vreascuri și, cu banii primiți, voia să cumpere de-ale gurii pentru nevastă și copii, dădu cu ochii de un nevoiaș, care stătea într-un colț și cerea trecătorilor pomană. Omului i se făcu milă de cerșetor și, de unde avea, de unde n-avea, îi dădu banii lui, întorcîndu-se acasă cu mîinile goale. Dacă-l văzu că nu adusese nimic, nevasta se mînie și-l întrebă :

— Oare n-ai muncit azi ?

— Cum să nu fi muncit ?

— Atunci de ce te-ai întors cu mîinile goale la nevastă și la copii ?

— Am dat unui nevoiaș tot ce-am avut.

— N-ai făcut bine, spuse nevasta.

Apoi adună de pe un raft și de după o ladă cîteva bucăți de pîine uscată, suflă praful de pe ele, le înmuie în apă și așa le mîncară cu toții.

A doua zi omul adună de două ori mai multe vreascuri ca de obicei. Ascunse jumătate din ele într-o peșteră din apropiere, iar pe celelalte le puse pe măgar și le duse în oraș, bucuros că pentru ziua următoare nu mai avea grija vreascurilor.

A doua zi plecă dis-de-dimineată după uscături și ajunse la peșteră. Cînd intră, văzu că vreascurile arseseră toate și că pe cenușa lor stătea o pasăre frumoasă, pe care o prinse și o aduse copiilor, să se joace cu ea. În bucătărie făcu pentru pasăre un cuib moale și cald.

Trecură două-trei zile și, într-un rînd, nevasta se duse în bucătărie să facă o ciorbă. Văzu că bucătăria, care n-avea nici o fereastră și era veșnic scăl-

dată în beznă, era acum luminată de ceva ce strălucea ca o lampă. Se apropie, găsi un ou și pricepu că pasărea ouase. Ridicându-l, văzu că e de aur. Femeia se bucură și-i dădu bărbatului oul. Peste o zi pasărea mai făcu un ou și omul nu se mai duse după vreascuri.

— De ce să mă trudesesc fără rost, de ce să mai asud de pomană strângînd vreascuri de doi bănuți și jumătate? De-oi avea trebuință de bani, mă duc și vînd un ou.

Nu mai plecă să adune vreascuri, luă un ou și-l duse la bazar, la un aurar pre nume Șam'un. Șam'un luă oul și-i dădu omului o sută de tumani.¹ Omul se bucură, cumpără tot ce-i dori inima și duse cumpărăturile acasă, la nevastă și copii.

După o vreme, avu iar nevoie de bani și-i duse lui Șam'un un alt ou. Șam'un se miră. De unde o fi luat culegătorul de vreascuri asemenea ou? Îl întrebă, deci:

— Unchiașule, de unde iei ouăle astea?

— Am găsit în pustiu, în cutare peșteră, o pasăre care le face, răspunse omul.

— Dar ce fel de pasăre-i asta? Îl mai iscodi Șam'un.

Și omul îi povesti cum arată pasărea. „E pasărea fericii, își zise Șam'un. De-i mănînci capul ajungi padișah, iar cine-i mănîncă inima și ficatul găsește în ficcare noapte sub căpătîi cîte o sută de așrafi.“ Și începu să caute un șiretlic pentru a smulge pasărea din mîinile culegătorului de vreascuri.

Chiar în vremea aceea îi dădu omului prin minte să pornească la drum. Lăsa pasărea și copiii în grija nevestei și plecă liniștit. Șam'un, care tocmai asta îi ceruse lui Allah printr-o rugăciune, se duse la o

¹ Monedă iraniană.

bătrână vicleană, atît de vicleană că-i putea da sfaturi şi lui Ducă-se-pe-pustii, şi-i zise :

— Dacă faci să pot da ochii cu nevasta culegătorului de vreascuri, ai de la mine o mie de aşrafi.

— Fii pe pace, răspunse bătrîna.

Şi plecă spre casa culegătorului de vreascuri. Bătu la uşă, nevasta veni şi-i deschise.

— Măicuţă, pe cine cauţi ? o întrebă femeia.

— Să mă jertfesc pentru tine, răspunse bătrîna, treceam pe aici şi mi s-a făcut sete. Mi-am zis să bat la uşă şi să beau şi cu un strop de apă.

— Nu-i nimic rău într-asta, poftim de intră, o îndemnă femeia.

Îi dădu drumul înăuntru, scoase apă din fîntînă, o turnă într-o ceaşcă şi-i întinse bătrînei ceaşca. Aceea bău, întrebă de sănătatea stăpînei, vorbi de una şi de alta, pînă ce începu s-o tragă de limbă :

— A cui nevastă eşti ?

— A cutărui culegător de vreascuri, răspunse femeia.

— Vai, ce lipsă de judecată ! Cu asemenea frumuseţe şi gingăşie nu-i păcat să fii nevasta unui culegător de vreascuri ? Că eşti ca luna în cea de-a paisprezecea noapte... Ar trebui să ai un bărbat tînr ca tine, bogat şi cu nume. Ce să faci cu un bărbat ca al tău ? Într-adevăr, drept grăiau bătrîni noştri : „Strugurele dulce e pentru şacal“.

— Dar ce să fac, soro ? Asta mi-a fost soarta.

— Lasă-l dracului ! Ți-oi găsi eu bărbat pe măsură.

Pînă la urmă bătrîna atîta o şuci şi o învîrti, atît îl laudă pe Şam'un, că abătu sărmana femeie din drumul ei şi o făcu să se gîndească la aurar :

— Află că şi Şam'un se perpeleşte şi oftează da

dorul tău, mai zise bătrîna. Pentru tine-i în stare de orice !

După multă vorbă, hotărîră ca femeia să-l cheme pe Şam'un într-o seară şi să-i frigă pasărea fericii. Iar în seara cînd Şam'un trebuia să-i vină în ospetie, femeia tăie pasărea şi o găti. Apoi, cînd mîncarea fu gata, virî oala sub un coş, care se afla în bucătărie.

Înainte de asfinţit, Saad şi Said se întoarseră de la maktab¹ şi, în vreme ce mama lor vitregă derea în cinstea oaspetelui, intrară în bucătărie, ridicară coşul şi dădură cu ochii de pasărea friptă. Se temură să se înfrupte din ea, aşa că unul mîncă doar capul, iar celălalt inima şi ficatul păsării. Aşa, socotiră că nimeni nu va băga de seamă.

Se inseră şi, surîzător şi cu inima bucuroasă, Şam'un veni la nevasta culegătorului de vreascuri. După ce-i dădu bineţe, zise :

— Hai să mîncăm întii pasărea, că tare sînt flămînd.

Femeia plecă, aşeză pasărea pe o tîpsie, o aduse în încăpere şi o aşeză în faţa oaspetelui, împlîindu-l :

— Poftim şi te ospătează în numele lui Allah !

Şam'un întinse mîna să apuce capul, inima şi ficatul, dar, vai, nici urmă de cap, de inimă şi de ficat !

— Păi pasărea asta n-a avut cap, n-a avut inimă şi ficat ? o întrebă pe femeie.

— Nu ştiu, răspunse ea, mă duc să văd. Poate au mîncat băieţii capul, inima şi ficatul.

Femeia ieşi în curte şi-i întrebă pe Saad şi pe Said :

— Spuneţi drept, aţi mîncat voi capul, inima şi ficatul păsării ?

¹ Şcoală musulmană tradiţională.

De frică nu scoaseră o vorbă și-și plecară numai frunțile. Femeia înțelese că se atinseseră de pasăre, le trase trei-patru ghionți și se întoarse în încăpere.

— Blestemații de copii au mâncat capul, inima și ficatul păsării. Acum, mănincă restul. Oricum, pieptul și picioarele sînt părțile cele mai gustoase.

— Nu pricepi nimic, răspunse Șam'un, toată bunătatea păsării stă în cap, în inimă și în ficat. Acum trebuie să-i aduci pe copii, să-i spintecăm și să scoatem din ei ce-au mâncat.

— Prea bine, așa scăpăm și de pacostea gurilor lor mereu flămînde !

Ieși să-i strige pe băieți, dar văzu că nu-s în curte. Îi caută și-n stînga și-n dreapta, îi caută în bucătărie și în cămară, dar nu erau nicăieri. Se duse pînă și într-un coridor, văzu însă poarta casei deschisă și înțelese că băieții fugiseră. Se întoarse deci la Șam'un și îi zise :

— Băieții au luat-o la sănătoasa !

Șam'un se făcu foc și nu mai voi să mănînce. Dădu să plece, dar femeia stărui să guste din bucate și zise, în cele din urmă :

— Ei și, dă-o încolo de pasăre ! Bine că sînt eu aici.

— E de mirare ce femeie grea de cap poți fi ! strigă însă Șam'un. Dar nu pe tine te voiam, ci pasărea. Credeai că am nevoie de tine ?

Și se tot certară pînă ce Șam'un luă cuțitul și-l izbi de cîteva ori. La țipetele ei se adunară vecinii și, aflînd despre ce era vorba, îi plătiră lui Șam'un așa cum se cuvenea.

Acum, numai ce auziră că Șam'un zice să-i spintece și, de frică, Saad și Said își luară talpășița. Ieșiră din oraș și nimeriră în pustiu. Merseră pînă aproape de ivirea zorilor, cînd ajunseră la un pîrîias, pe malul căruia creșteau cîțiva copaci. De obosiți

ce erau nu mai puteau face nici un pas, așa că se culcară acolo și nu se treziră decît la apusul soarelui. Încă nu se deșteptaseră de-a binelea, cînd auziră două porumbițe sporovăind pe craca unui copac. Una-i zicea celeilalte :

— Surioară !

— Ce-i, draga mea ?

— Frații care dorm sub copac au mîncat capul, inima și ficatul păsării fericirii. Cel ce a mîncat capul va ajunge padișah, iar cel ce a mîncat ficatul va găsi în fiecare noapte o sută de așrafi sub căpătii.

Buimăciți de somn, frații auziră nedeslușit spusele porumbiței și abia după o jumătate de ceas se treziră de-a binelea. Găsind sub cap o pungă cu o sută de așrafi, Saad se bucură și zise :

— Frate, se vede că porumbițele au avut dreptate. Ai să fii padișah.

Și, fericiți, o porniră mai departe și se opriră la o răscruce de drumuri. Acolo citiră slovele săpate pe o piatră : „Voi, drumetri ce veți trece pe aici, dacă veți merge împreună mai departe veți pieri, dar dacă porniți fiecare pe alt drum veți ajunge unde se cuvine“. Se întristară Saad și Said dacă citiră, se îmbrățișară, lăcrămară, se sărutară, își luară rămas-bun și o luă fiecare într-altă parte.

Saad merse multe zile și nopți la rînd, pînă ajunse într-o bună dimineată la marginea unui oraș. Acolo văzu orașenii neliniștiți, toți înveșmîntați în negru și, cu mic cu mare, adunați la marginea orașului. Se apropie el de mulțime și-l întrebă pe unul dintre cei de față :

— Frățioare, de ce poartă toți locuitorii straie cernite și de ce s-au adunat aici ?

— Oare nu ești de prin părțile noastre ? Îl iscodi omul.

— Nu, sînt străin.

— Află atunci că padişahul ne-a murit acum patru zile. Şi, cum n-a lăsat urmaşi, obiceiul e să purtăm doliul timp de trei zile, iar în cea de a patra să ne adunăm în afara oraşului şi să slobozim un şoim. Cel pe capul căruia se aşează şoimul va fi ales padişah. Numai atunci lepădăm veşmintele cernite şi petrecem vreme de şapte zile şi şapte nopţi. Iar azi e ziua când slobozim şoimul.

În vreme ce stăteau aşa de vorbă şoimul fu slobozit. Pasărea veni în zbor şi se aşeză pe creştetul lui Saad. Se stîrni multă zarvă, se bătu din palme, apoi Saad fu dus cu toată cinstea la palatul padişahului, unde i se puse coroana pe cap, fu suit pe tron şi i se închină cu toţi.

Dar să-l părăsim o clipă pe Saad, şi să vedem ce s-a petrecut şi cu Said. Păi merse şi el pînă ajuns într-un oraş. Acolo văzu un palat minunat, în jurul căruia o mulţime de tineri chipeşi şi viteji stăteau întinşi la pămînt. Se apropie şi întrebă :

— Al cui e palatul ? Şi de ce staţi lungiţi ?

— Palatu-i al fetei padişahului din partea locului, răspunse careva, al prinţesei Delaram, a cărei frumuseţe nu-şi află pereche în şapte ţări. Cine vrea s-o vadă trebuie să-i dea noapte de noapte cîte o sută de aşrafi. Noi am venit şi i-am dat tot ce-am avut, iar acum, că nu ne-a mai rămas nimic, nici nu ne bagă în seamă. Din dragoste pentru ea am ajuns săraci lipiţi.

Said îşi zise : „Cum tot găsesc noapte de noapte o sută de aşrafi sub căpătîi, ar trebui să mă duc s-o văd şi cu pe fata care n-are pereche în şapte ţări. Şi să stau în preajma ei vreo săptămînă.“ Se îndreptă aşadar spre palat şi-i trimise vorbă Delaramei :

— Am venit să te văd.

Vestea ajunsese neîntîrziat la Delaram şi îndată se şi arătă o slujnică :

— Poștește, îl îndemnă ea.

Said intră în palat și, văzînd ce era pe acolo, se gîndi: „Un palat frumos, ca ăsta e în stare să ia mințile oricui“. Apoi intră într-o sală cu pereții și tavanul numai și numai din oglinzi. Nu trecură două, trei clipe și veni și Delaram. Îi dădu binețe lui Said și, cum se întunecase, li se aduse cina și fel de fel de șerbeturi. Dansară apoi și cîntară la saz¹, pînă se făcu vremea de culcare.

Delaram avea patruzeci de slujnice, care semănau între ele ca jumătățile unui măr. Și toate semănau și cu Delaram. Seară de seară, înainte de culcare, prințesa ieșea din încăpere și-n locul ei trimitea la Said cîte-o slujnică. Pînă să se trezească Said, slujnica părăsea încăperea și Delaram se întorcea.

Vreme de patruzeci de nopți rămase Said în palatul Delaramei și tot nu se sătură s-o privească. Dimineța, așa ca nimeni să nu-l vadă, scotea de sub căpătîi punga cu o sută de așrafi și o înmîna Delaramei, care se tot întreba de unde ia tînarul atîta bănet. Nu cumva mîncase inima și ficatul păsării fericirii? De aceea, într-a patruzeci și una zi, pregăti o masă îmbelșugată, cu vinuri vechi și-l tot îmbie pe Said să bea. Dacă se-imbătă și nu mai știu pe ce lume se află, îl lovi atît de năprasnic peste șale, că inima și ficatul păsării îi ieșiră pe gură.

Dimineța, cînd se trezi, Said se uită sub căpătîi și nu găsi nici o pungă. Pricepu nenorocirea ce dăduse peste el, dar se purtă de parcă nimic nu s-ar fi petrecut și, fără a fi văzut, plecă nu numai din palatul prințesei, ci chiar din oraș. Amărit, rătăci zile întregi prin pustii și poposi prin caravanseraiuri pînă ajunse la marginile unui oraș. Acolo, ce

¹ Instrument cu coarde, răsîndit în țările Orientului Apropiat și Mijlociu.

să vadă : trei tineri se certau în mijlocul drumului, făcînd mare zarvă. Said se apropie și întrebă :

— Ce s-a întîmplat ?

— Sîntem trei frați, răspunseră ei, și ne ciorovăim pentru moștenirea rămasă de pe urma părintelui nostru. Allah te-a trimis să ne faci dreptate.

— Dar cine sînteți ? îi mai întrebă Said.

— Feciorii lui Șam'un.

— Și ce s-a întîmplat cu tatăl vostru ?

— Dorind să pună mîna pe inima, capul și ficatul păsării fericirii, tata s-a dus la nevasta unui culegător de vreascuri. Dar feciorii lui mîncaseră capul, inima și ficatul păsării. Tata a zis către nevasta culegătorului : „Adă copiii, să-i spintecăm și să scoatem din ei ce vreau să mănînc”. Pînă să se ducă după ei, au izbutit să fugă. Tata s-a făcut foc și pară. A înjunghiat femeia și, auzind-o țipînd, vecinii au dat buzna în casă și l-au ucis.

— Allah să-i ierte păcatele, zise Said. Acum, spuneți-mi și mie pentru ce vă ciorovăiți ?

— Pentru un covoraș, o traistă și surmaua ¹ sfîntului Soleiman ².

— Păi toate astea n-au nici un preț, își dădu cu părerea Said. Nu văd ce rost are să vă certați.

— Habar n-ai, se grăbiră frații să-l lămurească, toate astea fac cît o lume întregă. Dacă te așezi pe covoraș și zici : „O, sfinte Soleiman, du-mă în curate loc”, apoi te duce. Traista, tot la auzul numelui sfîntului Soleiman, îți dăruiește pe loc ce fel

¹ Pomadă cu care femeile își vopsesc pleoapele pentru a da expresivitate ochilor și ascuțime vederii.

² Sfîntul Soleiman, regele Solomon. După credința musulmană, avea un inel fermecat pe care era gravat unul dintre cele nouăzeci și nouă de nume ale lui Allah, ceea ce-i dădea putere asupra tuturor duhurilor și fapturilor însuflețite. Socotit patron al vrăjitorilor.

de mâncare poștești. Iar, dacă dai cu surmaua pe la ochi, te faci nevăzut.

— Se cuvine ca toate să fie ale unuia singur, le zise Said, ale celui mai iscusit și mai sprinten dintre voi. Am să arunc o piatră, iar care o fugi mai iute și mi-o va aduce se va dovedi mai sprinten și lucrurile vor fi ale lui.

Cei trei frați încuviințară, Said își încordă puterile și svîrli piatra cît putu, tocmai în pustiu. Cum se năpustiră frații după piatră, cum luă traista și cutia cu surmaua, se așeză pe covoraș și zise :

— O, sfinte Soleiman, du-mă la palatul Delaramei !

Iar covorașul se ridică pe dată și-l duse la palat. Acum, dacă se înapoiară și văzură, vorba ceea, că „locul e ud, iar copilul nu-i !“ feciorii lui Șam'un se răspîndiră mofluzi. Iar, ajungînd la palat, Said ascunse covorașul și traista, își dădu cu surmă pe la ochi și intră în încăperea Delaramei.

Era amiază și prințesa tocmai stătea la masă. Așezîndu-se în fața ei, Said începu să-i mănînce din farfurie, dar din partea aflată înspre el. Cînd băgă de seamă, că fără să vadă pe cineva, partea dimpotrivă a farfuriei se golește mai repede și o mîna străină îi atinge uncori mîna, Delaram se sperie și începu să bîiguie :

— Ei, cine-i aici, om sau gen¹ ? Oricine ai fi și oricui te-ai închina, ieși rogu-te la vedere, arată-te !

Said își șterse surmaua de pe pleoape și i se înfățișă Delaramei, care se miră :

¹ Gen, în mitologia arabă dinaintea perioadei islamice, duhuri rele ale deșertului. După un mit aflat în *Coran*, genii au fost făcuți de Allah din flăcări, fiind făpturi aeriene sau de foc, nevăzute, dar care pot lua orice înfățișare, fiind astfel în stare să săvîrșescă lucruri de neînchipuit. Existența genilor e recunoscută și astăzi de islam.

— Said, tu erai ? Vai, cât de dor mi-a fost de tine, zise ea prefăcându-se. De ce m-ai părăsit, lăsându-mă singură ?

Sărmanul Said fu iar înșelat, crezînd că spune adevărul. Și apoi frumusețea și farmecul Delaramei îi furaseră mințile, de nici nu mai putea judeca și gândi. Cum-necum, credea că și Delaram îl iubește. Iar ea, mințind într-una, îl întrebă :

— Ia spune-mi, cum ai ajuns aici ?

Și, deschizîndu-și inima, Said îi povesti de-a fir a păr despre însușirile covorașului, ale traistei și ale surmalei. Și trecură apoi cîteva zile. Într-un rînd, Delaram îi spuse :

— Said, de mult tot doresc să mă plimb pe muntele Ghaf¹. Ce bine că ai acum cu ce mă duce ! Hai să ne așezăm pe covoraș, să facem o scurtă plimbare pînă la muntele Ghaf și să ne întoarcem.

— De ce nu ? răspunse Said. Să mergem.

Se așezară așadar pe covoraș și porniră spre muntele Ghaf. Dacă ajunseră, dădură peste un izvor.

— Cum tot sîntem aici, zise Delaram, e păcat să nu ne scaldăm în izvorul ăsta. Hai să coborîm.

— Prea bine, se învoi Said.

— Scaldă-te tu mai întîi, să te văd în apă.

Se dezbracă Said și se avîntă către mijlocul apei. Delaram luă cutia cu surmă și traista, se așeză pe covoraș și zise :

— O, sfinte Soleiman, du-mă în palatul meu !

Pînă să iasă Said din apă și să se îmbrace, Delaram și ajungese la palat. Iar, văzînd că nu mai are

¹ Ghaf, în mitologia orientală, lanț alcătuit din munți de smaragd care, conform *Coranului*, înconjoară pămîntul, considerat a fi de formă plată. Pe vîrfurile lor cel mai înalt s-ar găsi un vulcan. Se crede că toți munții de pe pămînt sînt în legătură cu muntele Ghaf, cutremurele avînd loc atunci cînd Allah se atinge de vîrfurile acestuia. După legendă, Alexandru Macedon ar fi împrejmuît muntele Ghaf cu un zid de netrecut.

încotro, bietul Said se îmbracă și porni la drum. Nu merse mult, că ajunse la țărmul unei mări. Mîhnit, se întrebă : „Cum să trec marea și muntele ?” și, desnădăjduit, se culcă la umbra unui copac. Nu dormea, dar nici treaz nu era cînd auzi două porumbițe, sporovăind pe o cracă :

— Surioară !

— Ce-i, surioară ?

— Îl cunoști pe tînărul care doarme sub copac ?

— Nu.

— Păi e Said, fratele lui Saad, cel înșelat de Delaram, care i-a răpit avutul. Acum i s-a înfundat. Dar, dacă ia o nuiă, o bucată de scoarță și o frunză din copacul ăsta, va fi mult mai bine de el. Că, de-și freacă picioarele cu scoarța, poate trece marea. Oricine-i bătut cu nuiăua ruptă din copac ia chip de măgar, iar dacă-i bătut a doua oară, se face om la loc. În sfîrșit, frunza vindecă de orbire și surzenie.

Said se bucură, rupse o nuiă, o bucată de scoarță și o frunză. Cu scoarța își frecă picioarele, trecu marea și nimeri într-un oraș. Acolo-i auzi pe orășeni cum tot şușoteau, de parcă s-ar fi sfătuit între ei.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Said.

— Fata padișahului a surzit de cîteva zile și, din pricina asta, plînge într-una. Ne temem de o nenorocire. E singura copilă a padișahului și nu mai știe, bietul, ce să facă. Din cîți hakimi¹ a chemat, nici unul nu s-a priceput să-i afle leacul.

Fără a mai zăbovi, Said se duse la palat și-i zise padișahului :

— Am să-ți vindec fata !

— Dacă o vindecî, răspunse acela, ți-o dau de nevastă.

¹ Medic.

Said frecă urechea fetei cu frunza și ea se însă-nătoși. Padișahul se bucură, porunci să se scoată oglinzile în uliță, toată lumea petrecu șapte zile și șapte nopți, după care-i dădu fata lui Said. Dacă trecură cîteva zile, Said îi ceru padișahului învoirea să se ducă în orașul Delaramei. Primi încuviințarea și porni la drum. Ajunse în oraș, se duse la palat, dar straja de la poartă nu voi să-l lase să intre. Said îl atinse atunci cu nuiaua și omul luă pe dată chip de măgar. Said urcă apoi scările și nimeri drept în iatacul Delaramei. Cînd dădu cu ochii de el, strigă :

— Ah, necioplitul, cum de-ai intrat fără voia mea ?

— Am venit să te încarc cu poveri și să mă urc și eu peste ele.

— Săriți și dați-l afară ! le porunci Delaram slujnicilor.

Slujnicele umplură încăpercea. Said puse mîna pe nuia și o atinse întîi pe Delaram, apoi pe slujnice. Toate patruzeci luară chip de măgărițe. Care cum venea să vadă ce se petrece, era atinsă de nuia și-și schimba înfățișarea. Curînd nu mai îndrăzni nimeni să se apropie.

Atunci Said se apucă să mîne cele patruzeci și una de măgărițe. Le tot gonia dintr-o parte într-alta și-și bătu așa joc de ele cîtă vreme îl ținură picioarele. Pînă la urmă, ca să-și recapete înfățișarea, Delaram se hotărî să-i înapoieze covorașul, traista și cutia cu surmă. Said nu se împotrivi, dar ea trebuia să scuipe totodată inima și ficatul păsării fericii. O atinse cu bățul, Delaram luă chip de om și-l pofti pe Said la masă. Iar Said o îmbătă, o izbi peste mijloc făcînd-o să scuipe inima și ficatul păsării, pe care le luă, le spălă și le înghiți. Apoi se urcă pe covoraș și se duse la nevasta și socrul lui.

După o vreme începu să se gîndească la taică-său. Se sui iar pe covoraș și plecă spre țara în care se născuse și crescuse. Dacă intră în casă, își văzu tatăl, culegătorul de vreascuri, orb de sărăcie și de dorul feciorilor. Îl frecă la ochi cu frunza copacului și bătrînul începu să vadă.

Tatăl se bucură nespus și-și binecuvîntă feciorul, iar Said îl duse la nevastă-sa, după care o porniră cîteși trei în căutarea lui Saad. Saad, care ajunsese padișah, se bucură din toată inima dacă-și văzu tatăl, pe Said și nevasta lui. Îi ospetî vreme de patruzeci de zile și în tot răstimpul ăsta își povestiră ce li se întîmplase. Tatăl rămase la Saad fără a duce lipsă de nimic și bucurîndu-se de cînte, iar, de cîte ori i se făcea dor de ci, Said venea să-i vadă.

Și iată că povestea noastră a ajuns la sfîrșit. Dea Allah să ni se îplinească și nouă dorințele, așa cum li s-au împlinit lor !

SAAD ȘI SAID

A fost odată un padișah care făcea mult bine oamenilor. Și avea padișahul obiceiul de a se arăta milostiv față de orice străin care intra în orașul lui. Un derviș¹ murdar și zdrențaros sosi într-o bună zi în oraș și porni pe dată spre palatul padișahului. Mai marele peste strajă-l întrebă :

¹ Călugăr musulman pribcag, aparținînd unuia din numeroasele ordine răspîndite pe vremuri în țările islamice. În dese cazuri, dervișii obișnuiți erau cerșetori și se ocupau cu confecționarea de talismane „făcătoare de minuni”. Dervișii se bucurau de reputația unor „oameni ai Domnului”, în stare să facă minuni. Printre ei se găseau mulți șarlatani, care exploatau superstițiile și fanatismul religios.

— Pe cine cauți ?

— Chiar pe padișah.

Plecă mai marele peste strajă să-i dea de veste padișahului :

— A venit un derviş, care te caută.

— Spune-i să vină !

Dervişul i se înfățișă și-i zise :

— O, padișahule, oare are dreptate lumea cînd spune că, oricui intră în orașul tău, îi dai tot ce-i dorește inima ?

— Da, răspunse padișahul.

— Dacă-i adevărat ce-am auzit, atunci vreau și eu ceva.

— Ce ?

— Vreau să cobori pentru patruzeci de zile de pe tron, să-ți iau locul și să cîrmuiesc în vremea asta țara.

Iar padișahul se gîndi : „Vorba spusă e spusă și n-o mai poți schimba. Iăgăduiala dată -- datorie curată.“ Vrînd nevrînd, coborî așadar de pe tron, îi puse dervişului coroana pe cap și-i zise :

— Timp de patruzeci de zile țara mea va fi a ta, dar cu înțelegerea ca, în tot răstimpul ăsta, să nu faci nimănui vreun rău.

— Fii fără grijă, răspunse dervişul.

Și vreme de patruzeci de zile ținu locul padișahului și, punînd la bătaie toată îndemînarea de care era în stare, atrase poporul de partea lui. Deschise ușile vistieriei și împărți tot aurul și argintul, spunînd :

— Tot ce vedeți aici e al vostru !

Dacă se scurse și cea de a patruzecă zi, padișahul trimise un om la derviş cerîndu-i să coboare de pe tron și vestindu-l, totodată, că sosise. Atunci dervişul adună poporul și-l întrebă :

— Ați auzit ce spune padișahul ? Oare vă socotește oameni ? V-a făcut el vreodată daruri ? Și uite că nu vrea să-mi păstrez locul.

Poporul se neliști și strigă :

— De pomană se zbate, că nu-l mai vrem ! Te vrem pe tine.

Auzind strigătele mulțimii, padișahul înțelese că nu-i mai rămânea nimic de făcut, își luă nevasta și cei doi feciori — pe care îi chema Saad și Said — și-n vremea nopții pleară cu toții din oraș. Rătăciră câteva zile prin câmpii și pustii, pînă ajunseră la malul unei ape ce curgea la marginea unei păduri. Acolo, văzînd că feciorii nu pot trece apa, padișahul îi zise nevastă-si :

— Treci mai întîi tu pe malul dimpotrivă, iar eu voi trece apoi copiii, unul cîte unul.

Nevasta trecu dincolo, padișahul îl luă de mîna pe Saad. Dar nci nu ajunseră pînă la mijlocul apei, cînd un leu flămînd ieși din pădure și-l înșfăcă pe Said. Văzînd una ca asta, padișahul se îngrozi și începu să tremure. Saad îi scăpă din mîna și apa îl duse la vale. De cealaltă parte a rîului, nevasta căzu fără simțire. Padișahul izbuti doar cu multă trudă s-o facă să-și vină în fire, dar își dădu seama că nu-i mai rămânea nici o ieșire : nu putea nici să ia urma leului, ca să-l scape pe Said din ghiarele lui, nici să se arunce în apă și să-l mai scape pe Saad.

— Ce-i de făcut ? o întrebă pe nevastă-sa.

— Asta ne-a fost soarta, așa ne-a fost scris pe frunte !

Și, după nenorocirea care se abătuse asupra lor, intrară amîndoi într-un sat și-și încropiră un adăpost printre dărîmăturile pe care le aflară mai la margine.

Într-o bună zi trecu pe acolo un călăreț, văzu femeia, și înmărmuri în fața frumuseții ei, că făptură atît de fermecătoare nu mai întîlnise. „Trebuie s-o smulg din ghiarele lui bărbat-su“, își zise călărețul și, apropiindu-se cu asemenea gînd, rosti :

— Ei, omule, ierte Allah păcatele tatălui tău ! Nevastă-mea stă să nască și n-are cine s-o vegheze. Îngăduie-i femeii tale s-o ajute și am s-o răsplătesc. Nebănuind nimic, bărbatul se învoi :

— Să se ducă, firește ! Mergi și dă ajutor, îi porunci nevestei, să facem și noi rost de-o bucată de pîine.

— Am înțeles, răspunse ea, plecînd împreună cu omul de pe cal.

După o vreme, înțelegînd că fusese înșelată, femeia începu să-l roage s-o lase să se întoarcă, dar rugămințile ei ar fi mișcat mai degrabă inima unei pietre, decît inima călărețului. Și padișahul o așteptă... Văzînd că nevasta nu se mai înapoiază, îndurerat, plecă s-o caute în sat. Dar acolo, nici urmă de femeie ! Așa că muritorul, a cărui soartă fusese să fie padișah, se simțea acum mai oropsit decît un lup în pustiu. Descumpănit, porni la drum, fără să știe de ce și încotro se duce.

Și merse așa, desnădăjduit, merse zile și nopți la rînd, bătînd cînd la o ușă, cînd la alta, pînă ajunsese într-o bună dimineață într-un oraș. Acolo văzu o mulțime de oameni adunată lîngă porți. La fel de amărit, întrebă :

— De ce s-a adunat aici atîta lume ?

— Ne-a murit padișahul și, cum n-are moștenitor, ne-am strîns să dăm drumul unui șoim. Cel pe creștetul căruia se va așeza pasărea, ne va fi padișah.

Fostul padișah se depărtă. Atunci fu slobozit șoimul, care i se așeză îndată pe creștet. Mulțimea se

adună degrabă și văzu că șoimul alesese un nefecit, un biet amărit nevrednic de asemenea cinste.

— Păi ăsta nu-i bun de nimic, ziseră oamenii. Mai sloboziți o dată șoimul.

Din nou dădură drumul șoimului și el se așeză tot pe capul fostului padișah, iar a treia oară se întâmplă la fel. Atunci, luându-l pe sus, îl îmbrăcară cu haine împărătești, îi puseră coroana pe cap și-l așezară pe tron. Cum se așeză, ce mai încolo-încoace, își veni în fire !

Înainte vreme era obiceiul ca la încoronarea padișahilor să se citească, în cinstea lor, niște khotbe¹. În jurul padișahului, se adunară, așadar, dregătorii, cu gândul să-l învețe ce are de făcut și cum să ia cuvîntul. Dar întoarseră îndată că știe toate obiceiurile pe de rost, de parcă domnea de șaptezeci de ani. Și tare se mirară cu toții.

Iar, trecînd cîteva zile de la încoronare, padișahul își aminti într-o noapte de nevastă și de feciori. Dacă ar fi trăit, socoti el, Saad ar fi avut șaptesprezece ani, iar Said șaisprezece. Dimineata își chemă vizirul și-i zise :

— Vizire, ai să faci două treburi : mai întîi, poruncește străjii de la porțile orașului să mi-l trimită la palat pe fiecare străin ce vine în oraș, ca să stea la noi în ospete și să-și petreacă prima noapte în aripa din față a palatului. Adună apoi toți tinerii de șaisprezece-șaptesprezece ani și poruncește-le să facă de strajă, pe rînd, noapte de noapte, în aripa unde-i găzduim pe străini. Străjerii să fie me-

¹ Predică ținută în moschee, în ziua de vineri (zi sfîntă și de odihnă în lumea islamică, deoarece calcularea anilor începe, în calendarul musulman, cu ziua de vineri, 18 iulie 622) cînd se pomeneste și numele suveranului. Aceeași predică se ține și cu prilejuri deosebite (la urcarea pe tron, celebrarea unei victorii, conjurarea unei epoci de foamete etc.).

reu cîte doi, unul de şaptesprezece, iar celălalt de şaisprezece ani.

Vizirul se plecă pînă la pămînt şi răspunse :

— Facă-se voia Luminăţiei Tale.

Porunca fu împlinită întocmai şi, de atunci, straja-i spunea fiecărui străin care intra în oraş :

— Din voia măriei sale, eşti oaspetele nostru şi vei înnopta în aripa din faţă a palatului.

Noapte de noapte, doi tineri, unul de şaptesprezece şi celălalt de şaisprezece ani, făceau de strajă. Iar padişahul se uita de fiecă dată la noii sosiţi şi la tinerii străjeri.

Într-un rînd, se deşteptă în miez de noapte auzind larmă de glasuri. Îşi chemă sluga cea mai credincioasă şi o întrebă de unde vine gălăgia.

— De afară, răspunse sluga.

— Du-te şi vezi despre ce-i vorba.

Sluga plecă şi, cînd se întoarse după cîteva clipe, zise :

— Ghorbon¹, un bărbat şi o femeie au fost găzduiţi în noaptea asta în partea din faţă a palatului. Bărbatul s-a trezit la miezul nopţii auzind şoapte şi a văzut că oamenii din strajă, care păzesc intrarea, stau cu capetele în poala nevestei lui. Atunci s-a supărat şi a făcut gălăgie.

Padişahul se supără şi el foarte şi porunci :

— Du-te de taie capetele celor din strajă !

Cînd sluga se apropie să taie capetele celor doi tineri, femeia îl rugă s-o asculte, mai întîi.

— Omule, zise ea, oare nu ne-ai găzduit decît pentru a ucide nişte copii sub ochii mamei lor ? Atunci începe cu mine şi treci mai apoi la copii.

Sluga se întoarse la padişah să-i spună ce şi cum, iar padişahul porunci :

¹ Formulă exprimînd devotamentul şi respectul faţă de bătrîni sau superiori pe scară socială.

— Du-te și adu-mi oaspeții !
Iar, dacă-i aduse în fața lui, îi întrebă :

— Ce s-a întâmplat ?

— Ascultînd de porunca padișahului, răspunse bărbatul, am fost găzduiți în palat. Dar m-am trezit la miezul nopții și i-am văzut pe oamenii din strajă stînd cu capetele în poala nevesti-mi. Atunci am început să strig. Cînd sluga a venit cu porunca padișahului de a le tăia capetele, nevastă-mea a mințit ca să-i scape, zicînd c-ar fi feciorii ei Saad și Said.

Dacă auzi numele de Saad și Said, padișahul tresări, se întoarse spre femeie și o întrebă :

— Femeie, auzi ce spune bărbatul tău ?

— O, padișahule, răspunse ea, nu-i bărbatul meu. Am fost nevasta unui padișah, într-o țară îndepărtată. A venit într-un rînd un derviş, care mi-a înșelat bărbatul și i-a luat tronul, de-am fost nevoiți să fugim noaptea din oraș. Pe drum am ajuns la malul unui rîu și am vrut să ne trecem copiii dincolo, dar unul a fost înhățat de un leu, iar pe celălalt l-a dus apa la vale. Eu și bărbatul meu ne-am depărtat după aceea și ne-am făcut adăpost în niște ruine. Omul ăsta a trecut pe acolo, m-a văzut și, zicînd că nevasta lui stă să nască și are nevoie de ajutor, m-a luat cu el. Am priceput, mai apoi, că mă înșelase. Încă și acum mă ține lîngă el cu sila... Dar soarta ne-a adus ieri în orașul tău. Straja de la poartă ne-a spus că porunca padișahului e să ne petrecem cea dintîi noapte în palat, ca oaspeți. Cînd am intrat, mi-am amintit de bărbatul meu, de bogăția noastră împărătească, iar cînd m-am culcat, somnul nu se lipea de mine. În vremea asta cei din strajă stăteau de vorbă lîngă ușă și, fără să vreau, am auzit cum unul îi spunea celuilalt : „Prietene, hai să stăm de vorbă ca să nu ne prindă somnul. Povestește-mi viața ta, eu ți-o povesti-o pe a mea

și așa nu vom fi în primejdie să adormim“. — „Prea bine“, s-a învoit celălalt, iar cel mai vîrstnic a început a grăi : „Mă cheamă Saad și, după cum vezi, fac de strajă. Tatăl meu a fost padișah, a avut avere multă și semăna cu padișahul nostru. Într-un rînd s-a pomenit cu un derviș, care l-a înșelat și i-a furat tronul. Tata, mama, eu și un alt frate, pe care-l chema Said, am plecat din oraș și am tot mers pînă am dat de un rîu. Am văzut că nu-l putem trece, așa că tata m-a luat cu el, vrînd să mă ducă pe malul celălalt, cînd un leu sa ivit din pădure și l-a înșfăcat pe fratele meu. Tata a prins a tremura și mi-a dat drumul în apa care m-a tîrît cale de trei farsanghi. Acolo m-a scos la mal un pîndar. M-a înfiat și am rămas la el pînă ce padișahul a poruncit ca toți tinerii de șaisprezece, șaptesprezece ani să facă, pe rînd, de strajă la palat. Atunci am fost trimis aici.“ Cel ce asculta a strigat : „Vai, ești fratele meu ! Eu sînt Said, cel înșfăcat de leu. Fiara m-a tîrît într-altă parte a pădurii, unde un vînatör m-a văzut în colții leului, s-a înspăimîntat, a ochit și a doborît fiara cu o săgeată, scăpîndu-mi viața. Apoi m-a luat cu el și m-a crescut pînă în ziua de azi, cînd Allah a făcut să ne întîlnim.“ O, padișahule, nu poți ști ce am simțit, auzindu-le cuvintele, povesti mai departe fecmia. Ca ieșită din minți m-am năpustit pe ușă și am strigat : „Băieți, sînteți feciorii mei !“ apoi i-am adus înăuntru, i-am luat pe genunchi și le-am povestit cîte pătîmisem. „Saad și Said !“ îi strigam mereu, pînă cînd omul ăsta s-a trezit și a început să facă gălăgie. Între timp a venit sluga ta și a spus că porunca padișahului glăsuiește să-i ucidă pe amîndoi...

Dacă ajunse aici cu povestea, padișahul nu mai pûtu răbda și strigă :

— Femeie, ești nevasta mea și mama copiilor mei !
O mie de binecuvîntări că v-am găsit !

Cum să vă spun bucuria care-i cuprinse pe padișah, pe nevasta lui și pe feciori ? De toate cîte văzuse și auzise, doar călărețul nu mai avea inimă în el. Tremura ca salcia. Padișahul porunci să fie aruncat într-un puț, pentru ca ochii lui lacomi să nu mai cate la bunul altuia.

Cînd auziră de cele petrecute, cei din oraș aprinseră făclii și împodobiră orașul timp de șapte zile și șapte nopți. Cel dintîi lucru la care se gîndi padișahul fu să trimită după vînător și pîndar. Apoi, drept mulțumire pentru faptele lor, îl înălță pe unul vizir al mîinii drepte, iar pe celălalt vizir al mîinii stîngi.

Și uite că povestea s-a sfîrșit. Nădăjduiesc că, precum s-a împlinit dorința padișahului de a-și găsi nevasta și copiii, la fel se vor îndeplini și dorințele voastre !

TRANDAFIRUL GALBEN

Trăia odată un padișah, care avea o fată. Fata nu ducea lipsă de nimic, dar, fiind orfană de mamă, era veșnic supărată. Și, oricît o mîngîia padișahul, oricîtă iubire-i arăta, nu-i putea rupe de pe buze nici un zîmbet.

Într-un rînd, intră padișahul în harem și se duse în încăperea prințesei. Văzînd-o mai amărîtă ca nici odată, o întrebă :

— Spune-mi, draga mea, de ce ești atît de supărată ? Dacă dorești ceva, vorbește. Îți fac rost de tot ce ți-ar pofti inima, de la lapte de pasăre și pînă la suflet de om !

— Jur că nu știu nici eu ce-mi vrea inima, dar, dacă mi-ai îngădui, m-ași duce pentru cîteva zile la vînătoare. Așa nădăjduiesc să uit de toate și să prind din nou chef de viață.

— Foarte bine, zise padișahul.

Și se învoi ca prințesa să se ducă pentru cîteva zile afară din oraș împreună cu niște fete de vîrsta ei, cîteva eunuci din harem și zece robi, iar, dacă dă Allah, să se mai înveselească. Așa că, la ceasul socotit de cititorii în stele, încălecară cu toții și ieșiră din oraș. Aproape de amiază ajunseră la malul unui rîu, unde se înălțau cîteva copaci. Într-un cuvînt, era un loc frumos.

— Iată un loc minunat, spuse prințesa către fetele și robii ce o întovărășeau. Să ridicăm cortul, să rămînem aici și om vedea ce-o mai fi !

— Desigur, i se răspunse.

Robii descălecară și, pe locul ales, ridicară cortul prințesei și al fetelor ce-o însoțeau. Apoi se apucară de alte treburî, pregătiră de-ale gurii și se culcară puțin, fiindcă erau obosiți și, pe deasupra, mai era și cald. Adormiră cu toții, afară de prințesă, care stătea întinsă și se gîndea. Cînd văzu că nu poate așipi se duse la malul rîului, unde zări plutind pe apă un trandafir galben. Ca să-l poată lua, merse după el pe mal și căută un loc potrivit, de unde să-l poată ajunge.

Fără să-și dea seama, merse preț de cîteva ceasuri. Trandafirul plutea pe apă iar prințesa îl urma pe uscat, cînd tresări, văzînd că soarele-i gata de asfințit și că se depărtase cam mult de corturi, de robii și de slujnicele ei.

— Vai de mine ! se înspăimîntă. Cum de m-am îndepărtat atît de mult ? Ce voi face acum, noaptea, singură în pustiu ? Unde să mă adăpostesc de jivine ?

Pînă să-i dea ceva prin minte se și întunecase, iar stelele prinseră a străluci pe cer. Prințesa se uită încoace și încolo și văzu un copac. Dacă ajunsese la el se urcă în coroana lui stufoasă. Nici nu se potrivea bine între crăci, că auzi zvon de clopoței și tropot de cai. Nu trecu mult și văzu apropiindu-se o ceată de călăreți. În fruntea lor, pe un cal alb, se afla un tînăr înalt și chipeș, iar în urma lui veneau opt, zece călăreți. Tînărul era fiul unui pa-dișah, se rătăcise și ajunsese acolo cu alaiul și robii săi. Plăcîndu-i locul, dădu poruncă să se descarce poverile și să se înalțe corturile.

Robii și călăreții descălecară, ridicară mai întîi cortul prințului, apoi se îngrijiră de corturile lor și pregătiră de-ale gurii. Cortul prințului se afla chiar sub copacul în care se urcase prințesa. Și prințul avea obiceiul de a dormi puțin după azan¹ și de a cina cînd se trezea. După cină stătea timp de două-trei ceasuri la taifas cu unul și cu altul, după care se culca, pentru a se deștepta în zori.

Cînd adormi, stolnicul îi duse în cort o tavă cu bucate și o lăasă acolo, s-o găsească atunci cînd s-o trezi. Dacă stolnicul se îndepărtă, fata, care vedea totul de sus, coborî și mîncă pilaf pe săturate, bău șerbet și se urcă din nou în copac.

Prințul se trezi după o jumătate de ceas și văzu că cineva se atinsese de cina lui. Se mînie, chemă o slugă și pe stolnic și strigă :

— Cine s-a atins de cina mea ?

— Nu știm, răspunseră ei.

Chemă și celelalte slugi, dar se jurară cu toate că nu se atinseseră de mîncare. Atunci nu mai zise nimic, cină și, după un ceas, se culcă. Dimineața

¹ Chemarea la rugăciune rostită de muezin.

însă, cînd fu întrebat dacă hotărăște să plece mai departe, spuse :

— Îmi place aici, așa că vom mai rămîne vreo două-trei zile.

Dacă se întunecă, i se aduse cina în cort și, ca în seara trecută, prințesa coborî și mîncă jumătate din bucate, după care se urcă din nou în copac. Prințul își certă din nou slugile, dar ele jurară că nu-s vinovate cu nimic. Așa se întîmplă pînă în cea de-a treia noapte, cînd prințul își zise : „Unde-i fum, trebuie să fie și foc !” Așa că se culcă, prefăcîndu-se că doarme, iar stolnicul îi aduse cina. Văzu atunci o fată frumoasă ca raza de soare coborînd din copac, intrînd în cort și începînd să îmbuce fără sfială. Cînd sfîrși de mîncat și dădu să plece, prințul o apucă de mînă și o întrebă :

— Cine ești și ce cauți aici ?

Iar fata-i povesti ce i se întîmplase, din fir a păr. Prințului îi plăcu fata și-și spuse pe loc : „Dacă o pot lua de nevastă va fi mai bună decît oricare dintre cele pe care mama vrea să mi le pețască”. De aceea, zise cu gingășie :

— Nu te mai sui în copac și rămîi în cort, lîngă mine.

Stătură un ceas-două de vorbă, își spuseră ce aveau pe inimă, pînă-i fură somnul pe amîndoi. Prințul își scoase însă sabia și o așeză în mijlocul așternutului. De o parte dormi el, de partea cealaltă fata.¹ Și petrecură împreună două-trei zile. Dimineata, fata se deștepta foarte tîrziu. Într-o seară, prințul îi spuse :

¹ Vechi obicei persan : înainte de nuntă logodnicii dormeau împreună șapte nopți, orice apropiere fiindu-le interzisă cu desăvîrșire. Sabia scoasă din teacă și așezată între ei constituia expresia acestei interdicții.

— Mîine plecăm în zori. Dacă vrei să vii cu mine, scoală-te devreme, că strîng lucrurile și pornim la drum.

Dimineața, cînd se trezi, prințul văzu că fata mai doarme. Chemă o slugă și-i porunci :

— Du-te și culege un mănunchi de trandafiri galbeni.

Sluga-i împlini porunca. Prințul presără trandafirii peste trupul fetei, îi strecură sabia sub cap și scrisese un răvaș : „Dormeau cînd am vrut să plecăm, așa că nu te-am trezit. Dacă vrei să mă vezi, pune-ți încălțări de fier, ia un toiag de oțel și colindă pînă vei da de mine.“ Iar, la sfîrșitul răvașului, adăugă și niște stihuri de dragoste.

Prințul porni la drum, străbătu cîțiva farsanghi, dar fata tot mai dormea. Se trezi aproape de amiază și văzu că rămăsese singură. Citi răvașul, oftă și-și mușcă buzele. Nu știa cu ce să înceapă, cînd zări în depărtare un păstor, care-și păzea turma. Îl strigă, păstorul se apropie și ea îi zise :

— Îți dau cortul ăsta cu boltă de aur, dacă-mi dai căciula și cojocul tău.

— Așa să fie, răspunse păstorul.

Fata se îmbracă, își legă sabia sub cojoc și porni pe urmele prințului. Bătrînii noștri știu cîte greutăți a întîmpinat în cale și cîte nenorociri a răbdat pînă a ajuns în oraș ! Cînd dădu să păsească pe porțile orașului, straja o opri.

— Tinere, îi strigă straja (că, îmbrăcată în haine de păstor, o luase drept flăcău), porunca padișahului e ca nici un străin să nu intre în oraș. Întoarce-te pe unde ai venit !

Știind cu cîte amărăciuni și greutăți ajunsese acolo, unde i se spunea că străinii nu aveau voie să intre, fata se rugă de strajă :

— Păi n-am treabă cu nimeni ! Sînt dintr-unul din satele ce țin de oraș, așa că nu-s chiar străin... Vreau doar să intru cît să-mi iau niscăi lucruri și să îmbuc ceva.

Atunci, făcîndu-i-se milă, straja spuse :

— Ei, dacă nu ești străin, treci !

Și, purtînd cojocul și căciula, fata intră în oraș. Timp de cîteva zile tot umblă de colo pînă colo, doar-doar l-o vedea pe prinț, dar degeaba. Zadarnic bătu la toate porțile, că nu găsi drumul ce ducea către alesul inimii ei.

Acum nu mai avea nici o nădejde. Se gîndea tocmai să se întoarcă din drum, cînd, pe neașteptate, ajunse la o baie, unde văzu la ușă ferrași¹ și străjeri ce nu îngăduiau nimănui să se apropie. Cu toiegele, alungau poporul. Îl întrebă în șoaptă pe unul dintre cei alungați :

— Ce se întîmplă aici ? Ce-i joaca asta și cine-s oamenii de colo ?

— Vezi, fiul padișahului a venit să se îmbăieze înaintea de nuntă.²

Fata se bucură, pe de o parte, că-l găsisese, dar aflînd de baia dinaintea nunții își simți inima cuprinsă de jale și se mîhni. În vreme ce sta așa, îngîndurată, ferrașii aduseră lectica în fața intrării, iar prințul se urcă. În dreapta lui încăleacă feciorul unui vizir, în stînga un altul, apoi porniră la drum. Din toate părțile, lumea se înghesuia să-l vadă. Fata, care mai purta încă haine de păstor, ajunse cu mare greutate în fața mulțimii și-l privi pe prinț

¹ Denumire dată slugilor de pe lîngă curțile padișahilor și hanilor, de la servitorii propriu-ziși, pînă la curieri și călăi. La fel se numeau și slugile care alcătuiau suita unui stăpîn ce călătorea sau făcea mici deplasări, atunci cînd ieșea din palat.

² Unul din momentele importante ale nunții, cînd tinerii sînt conduși cu alai (muzică, dansuri, cîntece).

în ochi. Prințul se uită și el în ochii ei. Ea îi spuse atunci stihurile scrise de el la capătul răvașului.

Dacă le auzi, prințul-l măsură pe păstor din cap pînă în picioare și înțelese cine era. Porunci să se oprească lectica și-l urcă alături de el, dar cei din preajmă se supărară și începură să cîrtească :

— Cine-i cel pe care l-ai pus alături de noi ?

— Nu vă uitați la chipul și la hainele lui, îi potoli prințul. E o taină la mijloc, veți pricepe mai încolo.

Și, cu toată nemulțumirea unora, prințul îl duse pe păstor la palat.

— Pe cine ai luat cu tine ? îl întrebă maică-sa, dacă dădu cu ochii de păstor. Numai unul ca ăsta ne mai lipsea ! Nu ne vedem capul de treburi pregătind nunta și ne faci greutăți, aducîndu-l pe sărăntocul ăsta, care-i sămîntă de nemulțumire pentru vizirii și sfetnicii tatălui tău...

Ascultați acum cîte ceva și despre logodnica prințului. Avea el o verișoară și, cu toate că nu găseai la ea nimic atrăgător și măcar că nici prințului nu-i plăcea, maică-sa ținea morțiș s-o ia de nevastă. Oricît se împotrivise prințul, ea nu se dăduse bătută nici în ruptul capului și, pînă la urmă, izbutise să-l înduplece. Iar, dacă vreți să aflați adevărul, pînă și călătoria cu prilejul căreia se rătăcise și o întîlnise pe prințesă, o făcuse tot pentru că voia să scape de nuntă. Dar să n-o mai lungim, că mai e pînă la sfîrșitul poveștii !

Dacă se întoarse din călătorie, maică-sa se legă din nou de prinț :

— Grăbește nunta ! Cere-i verișoarei să-ți îngăduie s-o cunoști și s-o iei de nevastă. Dacă nu faci așa, să știi că te blestem !

Și, pînă la urmă, potrive lucrurile astfel încît se apucară să pregătească nunta. Apoi îl trimise pe prinț

să facă baie și să se vopsească cu hené¹, urmînd ca, nu în seara aceea, ci într-a doua seară, tinerii să-și unească mîinile și să se ducă la casa lor. Dar cînd ieși de la baie, așa cum v-am povestit, prințul o văzu pe prințesă, în hainele ei de păstor. Un nou foc îi cuprinse atunci inima și o luă cu el la palat. În seara cînd trebuia să se facă nunta, maică-sa veni la el și-i zise :

— Gonește-l pe păstor chiar în seara asta !

— Nu, o înfruntă prințul, du-l în grădină și așterne-i covoare lîngă bazin, să se odihnească.

Maică-sa se supără :

— Strașnic ! Îmi mai și poruncești ? Te pomenești că mîine vom ridica un palat și pentru chiorii și mi-logii orașului...

Dacă auzi una ca asta, fata se mîhni. Coborî scările palatului și se îndreptă spre inima grădinii. Lîngă un bazin, sub o salcie, își scoase hainele de păstor și le zvîrli cît colo. Luă alte veșminte dintr-o legătură cu care venise, le îmbracă, își dădu cu suli-manuri pe față, apoi se străpunse cu sabia dăruită de prinț. Sîngele țîșni din rană și ea se prăbuși la pămînt.

Prințul și mireasa lui își uneau în vremea aceea mîinile și erau petrecuți apoi într-o sală mare, unde urmau să se așeze unul lîngă celălalt. Dar o neliniște cuprinse fără veste inima prințului. Nemaiputînd-o îndura, își părăsi mireasa și se duse în grădină, unde o găsi pe prințesă așa cum știm. Fără să mai stea pe gînduri, se străpunse cu aceeași sabie și căzu lîngă ea.

¹ Vopsea extrasă din frunzele copacului *Lawsonia Inermis* cu care se colorează roșcat părul și barba, palmele, tălpile picioarelor și unghiile. Vopseaua apără picioarele și palmele de transpirație și dă elasticitate unghiilor, care ar deveni friabile din pricina căldurii.

Cum prințul nu se mai înapoia, mireasa se duse și ea în grădină. Văzîndu-l însîngerat, scoase un strigăt și se prăbuși fără simțiri. Padișahul, soția lui și toată partea femeiască a palatului se adună și-i găsi pe prinț și pe fată fără suflare, iar pe mireasă fără simțire. Încremeniră, dar se și mirară : Cine să fi fost fata necunoscută și ce nenorocire să se fi abătut asupra lor ?

Cum stăteau așa, fără să poată scoate o vorbă, auziră de sus, din frunzișul salciei, cum o porumbiță spunea către alta :

— Surioară !

— Da, draga mea.

— Știi că asta-i prințesa care, mînată de dragoste și căutîndu-l pe prinț, s-a îmbrăcat în haine de păstor și a venit pînă aici ? Și că, tot din dragoste, s-au străpuns amîndoi cu sabia ? Dacă le-ar coase degrabă rănile și ar presăra peste ele coajă măcinată de salcie, s-ar însănătoși pe dată...

Cei ce auziseră vorbele porumbiței se aflau chiar sub copac și făcură pe dată întocmai. Așa că amîndoi se înzdrăveniră și se făcură din nou pregătiri de nuntă. Fata ceru apoi încuviințarea de a se duce să-și vadă tatăl, de care i se făcuse dor.

— Dar nu-i nimic rău într-asta ! răspunse prințul și, cu mult alai, porniră la drum.

Înainte de a ajunge în oraș prințesa scrisese și-i trimise tatălui ei un răvaș, în care-i povesti ce face, cum se simte și cum se întîlnise cu prințul.

După ce pierduse urma prințesei padișahul o căutase multă vreme. Și zi și noapte, noapte și zi se tînguise. Dar, dacă citi răvașul, se veseli și, cu toți vizirii și cu alți oameni de vază, ieși în întîmpinarea prințesei și a prințului. Și tot cu mare alai îi petrecură în oraș, unde-i ținură vreme de patruzeci de

zile ca pe niște oaspeți de seamă. Padișahul era acum fericit că, slavă lui Allah, fata lui iubită își recăpătase bucuria. Și, cum nu avea urmaș, hotărî ca prințul să-i urmeze la tron. Trecură cîțiva ani, amîndoi padișahii muriră, iar prințul se ridică în locul lor, unind două țări sub aceeași putere.

GESTIK-CEL-DIN-NAUT

A fost o dată ca niciodată, a fost odată o femeie și un bărbat, care, cu toată dorința lor, nu aveau copii. Într-o zi sosi un derviş și zise :

— Luați un man¹ de năut, deșertați-l într-o oală și vîrîți-o apoi în cuptor. Peste cîteva zile, fiecare bob va lua chip de copil.

Femeia alese un man de năut cu bobul mare, îl turnă într-o oală pe care o așeză în cuptor. Mai tîrziu, cum boabele de năut prindeau să miște, scoase oala din cuptor și o așeză în mijlocul încăperii. Cînd colo, boabele se risipiră care încotro. Femeia se bucură, dar bărbatul se sperie.

— Ce să fac cu atîția copii ? întrebă el. Mîine-poi-mîine, unul o să vrea încălțări, altul căciulă, alta basma sau cămașă. De unde bani ?

Adună atunci boabele cu o mătură și le zvîrli afară, de se rostogoliră în toate părțile. Numai un bob rămase uitat lîngă cuptor. Dacă văzu că toate boabele fuseseră împrăștiate, femeia începu să strige :

¹ Una dintre cele mai răspîndite unități de greutate din vechiul Iran, de valoare diferită (manul de Tabriz cîntărea 2,94 kg, ajungînd aiurea și pînă la 13,8 kg).

— Nu puteai opri măcar un bob ?

— Ai dreptate, nu mi-a dat prin minte, răspunse bărbatul.

Atunci bobul de lîngă cuptor dădu glas :

— Aici sînt, tăicuțule !

Bucuroși, se duseră de-l ridicară, bobul plesni și ieși din el un copil mic, mititel. Îi spuseră Gestik. Într-un rînd, Gestik o văzu pe maică-sa pe gînduri.

— La ce te gîndești ? o întrebă.

Și maică-sa răspunse :

— Azi n-a venit omul care mîna măgarii, așa că nu-i pot trimite lui taică-tu mîncarea la cîmp.

— Dă-mi-o să i-o duc eu, o rugă Gestik.

— N-ai să poți.

— Ba pot prea bine, stăruie el.

Pînă la urmă o înduplecă și femeia puse mîncarea într-o traistă, pe care o ațîrnă de samarul măgarului. Îl sui și pe Gestik deasupra, iar măgarul o luă pe poteca pe care mergea zi de zi. Dacă-și încetineea pasul, Gestik îi dădea ghes mușcîndu-l de ureche. Așa ajunseră la cîmp, unde tatăl ara. Gestik strigă :

— Tăicuță, ți-am adus de mîncare. Vino de mădă jos !

Tatăl îl coborî de pe măgar și începu să îmbuce. Gestik se apropie de plug și zise :

— Tăicuță, mîncare ți-am adus, acum am să ar, în locul tău.

— N-ai să poți, răspunse tatăl.

— Ba pot prea bine, se încăpățîină Gestik.

Și începu să are, cînd, deodată, piciorul bouului se cufundă în pămînt. Gestik se dădu jos, să vadă ce se întîmplase. Piciorul bouului nimerise într-un ulcior. Săpă repede pămîntul în jurul lui și văzu că ulciorul era plin cu galbeni. Strigă :

— Tăicuță, vino că am găsit o comoară !

Tatăl se apropie și văzu că era, într-adevăr, o co-moară, un ulcior plin cu așrafi. Îi luă și-i duse acasă.

— Tăicuță, aurul ăsta nu-i al padișahului ? între-bă Gestik. Dă-mi-l repede să i-l duc.

— De ce să i-l duci ? se miră tatăl. Auru-i al nos-tru. Padișahul n-are nevoie de el.

Gestik nu se învoi și începu să țipe. Dacă văzu că-i poate face de ocară, maică-sa îl îmbună :

— Lasă, acum e noapte. Ți-l dau să-l duci în zori. Încă nu se luminase de zi, că Gestik deschise ochii și spuse :

— Mamă, adu repede aurul.

Nemaiavînd încotro, femeia îi dădu o pungă în care vîrî cîteva tinichele, niscai bani de aramă și cioburi de sticlă.

— Hai, du-i padișahului punga, zise ea.

Crezînd că e plină cu aur, Gestik luă punga și se rugă :

— Dă-mi nițică pîine și iaurt, să am ce mînca dacă mi se face foame.

— Prea bine.

După ce luă pîinea și iaurtul, Gestik plecă și nu se opri pînă nu dădu de palatul padișahului. Acolo, văzînd ce palat minunat și cîte slugi și robi are, își zise : „Credeam că-i deopotrivă cu noi. Cum nu-i așa, n-am să-i mai dau decît jumătate din aur.“ Des-făcu punga să înjumătățească aurul, dar văzu că maică-sa îl păcălise și că în pungă nu era aur de fel. Strigă :

— Padișahule ! Ei, padișahule !

Îndată se arătară cîțiva robi și-l întrebă :

— De ce țipi ?

— Oare voi, ăștia cinci-șase, sînteți padișahi ?

— Nu, răspunseră ei. Noi și toți cei pe care-i vezi sîntem slugile și robii lui. Padișahul stă pe tronul său de aur.

— Pe el vreau să-l văd, stăruie Gestik.

Robii se duseră la padişah şi-l vestiră :

— A venit un omuleţ, care vrea să te vadă.

— Spuneţi-i să vină, se învoi padişahul.

Gestik se apropie de padişah şi-l văzu stînd pe un tron de aur. La brîu avea sabie cu plăsele bătute în pietre scumpe, purta coroană cu mărgăritare şi, pe piept, doi-trei mani de nestemate. De o parte şi de alta stăteau înşiraţi robi cu toiege de argint.

— Ia spune, ştrengarule, ce vînt te-aduce ? întrebă padişahul.

Gestik se fîstîci şi nu mai ştiu ce să zică.

— Mi-a dat mama o bucată de pîine şi nişte iaurt... Le-am adus să le mîncăm împreună, biîgui el, în cele din urmă.

Numai ce rosti asemenea vorbe, că slugile-l şi luară la rost :

— Păi ce, padişahul mănîncă pîine şi iaurt ?

— Dar ce mănîncă ? se miră Gestik.

— Pilaf de pasăre, îi răspunseră ei, carne, pui fript, cam de-alde astea...

Atunci padişahului îi sări ţandăra şi porunci ca Gestik să fie zvîrlit în temniţă. Acolo, în temniţă, bietul de el îşi zise : „Ar fi bine să mă duc la padişah, să mai stăm de vorbă...” Paznicul dădu fuga la padişah şi-i spuse ce zicea Gestik.

— Ia aduceti-l la mine ! porunci padişahul. Şi i-l înfăţişară pentru a doua oară. — Ce vrei să-mi spui ? mai întrebă el.

Gestik se apropie de urechea padişahului şi şopti :

— M-ai zvîrlit în temniţă. Altă dată să nu mai faci una ca asta !

Atunci padişahul se supără şi strigă :

— Goniţi-mi obraznicătura asta !

Gestik ajunsese acasă și povesti părinților tot ce pătise, de la început și pînă la sfîrșit. A doua zi o rugă pe maică-sa :

— Măicuță, dă-mi mîncarea să i-o duc tatii la cîmp.

Luă mîncarea și o duse. Și, pe cînd tatăl mîncea, începu să are, ca data trecută. Dar boul îl mînji de astă dată cu pămînt pe cap și pe față. Fugi la taică-său și-l întrebă :

— Tăicuță, unde găsesc apă ? Vreau să mă spal pe față.

Tatăl îi arătă un izvor și-i zise :

— Du-te acolo și te spală. Dar să nu ridici capul.

Și-i spuse așa fiindcă acolo creștea un măr și, dacă l-ar fi văzut, Gestik s-ar fi urcat în pom, ar fi rupt cîteva mere și stăpînul pomului l-ar fi prins. Plecă Gestik la izvor să-și spele mîinile și fața, dar mărul și poamele lui se oglindeau în luciul apei. Văzînd una ca asta, își ridică fruntea, apoi se urcă în pom. Rupse un măr, dădu să muște din el, cînd, iată, se ivi stăpînul pomului, care nu era altul decît un div¹ lăptos. Numai ce dădu cu ochii de Gestik, că răcni :

— De ce te-ai urcat în pomul altuia ? Ia dă-mi mărul !

Gestik coborî să-i dea cu mîinile lui mărul, dar divul îl prinse, îl vîrî în buzunar și-l duse acasă.

— Frige-mi-l la proțap, îi porunci apoi maică-si. Am să-l mănînc cînd m-oi întoarce !

¹ Demon sau duh, rău în cele mai multe cazuri. După unele credințe și legende din Iran, divii sînt cu mult mai mari decît oamenii, au coarne, copite, coadă și o piele pătată ; au nasul borcănat, fruntea bombată, ochii mari, rotunzi și adînciți în orbite. Locuiesc fie dincolo de muntele Ghaf, fie printre oameni, în băile părăsite sau în munți și pustii. Supuși diavolului, divii pot avea și alte nume.

Mama divului încinse cuptorul, îi dădu lui Gestik două zaruri de aur și-i zise :

— Joacă-te cu ele, să-ți mai treacă vremea. Dar fii cu băgare de seamă și nu le zvîrli în cuptor.

Acum, zarurile nu erau dintre cele obișnuite. Care cum le lua în mînă și se juca cu ele, creștea văzînd cu ochii, pînă ajungea cît divul. Doar că, dacă apucă zarurile, Gestik le și aruncă în cuptor. Apoi se duse la mama divului și-i zise :

— Nu pricep eum s-a făcut, dar zarurile mi-au căzut în cuptor.

Mama divului se zăpăci, fugi să le scoată din cuptor, iar Gestik o împinse înăuntru și trînti ușa peste ea. Apoi se cățără pe un stîlp, care se întîmpla să se afle în curte. Între timp veni și divul, care simți mirosul fripturii. Deschise ușa cuptorului, rupse o bucată și-o mîncă, zicîndu-și : „Tîi, cît e de gustoasă ! Știam eu că din obrăznicătura aia iese o friptură pe cînste !” De pe stîlp, Gestik rîse și răspunse :

— Nu-i friptură de obrăznicătură !

Divul încremeni.

— De ce te-ai urcat acolo ? întrebă el.

— Mi-au crescut aripi, răspunse Gestik.

— Cum de ți-au crescut ? îl mai iscodi divul.

— M-am uns cu păcură, apoi m-am apropiat de foc și, uite-așa, mi-au crescut aripi.

Divul luă de bune spusele lui Gestik. Se duse de se unse cu păcură, se apropie de ușa cuptorului și, se înțelege, fu cuprins de flăcări.

— Ard, ard ! strigă el.

— Dacă-ți face plăcere... răspunse Gestik.

Firește, divul arse, iar Gestik coborî de pe stîlp, adună banii, giuvaerurile și tot ce divul avea mai de preț. Duse totul acasă, unde mama și tatăl lui se bucurară că au un fecior descurcăreț, măcar că nu mai înalt de o jumătate de cot.

BOBIȚA ȘI DIVUL

A fost odată o femeie și un bărbat care, neavînd copii, se tot rugau de Allah să le dea și lor unul. Într-o bună zi femeia puse pe foc o oală cu ciorbă, cînd o bobîță de năut sări din oală și luă chip de fată. Taman atunci intrară în casă niște vecine. Una dintre ele, care nu știa, sau știa, de necazul femeii, zise cu gîndul s-o necăjească :

— Soro, trimite-ți și tu fata la cîmp cu ale noastre, să culeagă spice.

Femeia oftă și răspunse :

— Dar bine, soro, nu știi că n-avem copii ?

Atunci bobîța strigă din cuptor :

— Măicuță, dar eu cine sînt ? Trimite-mă cu ele !

Tare se bucură femeia și îndată o scoase din cuptor. Văzu că, la drept vorbind, nu era mai mare decît un bob de năut. O ridică, o spală, o îmbracă și-i zise Bobîța. Apoi o trimise la cîmp, să culeagă spice împreună cu fetele vecinilor. Și rămaseră ele pe cîmp pînă-n amurg, cînd începură a se îndemna :

— Haideți acasă !

— E încă devreme, răspunse Bobîța.

Cînd se înnoptă și voiră să se înapoieze la casele lor, le văzu un div care se apropie și dădu binețe :

— Salam aleikum¹, Bobîța-hanum, ce vînt v-a adus aici ? Dar își spuse totodată în gînd : „Strașnică mîncare am mai găsit. Le iau cu mine, le hrănesc bine vreo două-trei zile și, cînd s-or îngrășa, mă înfrupt din ele“. Apoi se întoarse înspre fete și zise : Acasă nu vă mai puteți duce, că vă sfîșie lupul. Veniți în seara asta la mine și mîine dimineața vă duceți pe la casele voastre.

¹ *Salam aleikum* (pace vouă), obișnuita formulă de salut în țările islamice.

Bobița se învoi :

— Bine, să mergem !

Se îndreptară deci către casa divului. Acolo le aşternu şi fetele se culcară. Trecuse un ceas, când divul strigă :

— Care doarme şi care-i trează ?

— Eu nu dorm, răspunse Bobița.

— De ce nu dormi ? întrebă divul.

— Acasă mama-mi dădea înainte de culcare ouă prăjite şi o farfurie cu halva. Le mâncam şi adormeam.

Divul aduse halva şi ouăle prăjite, pe care le puse în faţa Bobiței. Ea le chemă şi pe celelalte fete, să se scoale şi să mănince, iar, dacă mîncară, adormiră din nou. Mai trecu un ceas şi divul strigă iar :

— Care doarme şi care-i trează ?

Bobița răspunse :

— Toate fetele dorm, dar Bobița-hanum e trează !

— De ce nu dormi ? o întrebă divul.

— Acasă, după cină, mama-mi aducea întotdeauna, într-o sită, nişte apă tocmai de la Muntele de Cleştar şi Rîul de Lumină.

Divul luă o sită şi plecă spre Muntele de Cleştar şi Rîul de Lumină. Pînă să ajungă acolo se lumină de zi, iar Bobița şi celelalte fete se deşteptară, adunară tot ce divul avea mai de preţ şi se făcură nevăzute. La mijlocul drumului, Bobița îşi aduse aminte că uitase o lingură de aur. Le zise fetelor :

— Duceţi-vă voi acasă, că eu mă întorc să iau lingura de aur.

Se întoarse la casa divului. Cînd colo, de supărare, divul stătea încrămenit într-un ungher. Dacă o auzi pe Bobița intrînd, îşi veni în fire şi se bucură. O prinse repede, apucă un sac şi, după ce o vîrî pe Bobița înăuntru, îl strînse la gură. Apoi porni spre pădure să culeagă nişte nuiiele, ca s-o bată. Cît ai

clipi Bobița tăie gura sacului, ieși afară, prinse unul dintre iezi divului, îl vârî în sac și legă sacul la loc. Apoi se repezi și se piti într-un ungher. Dacă se-na-poie cu nuielele, divul începu să dea în sac. Iedul behăia, iar divul zicea :

— Acum țiți ca un ied, ai ?

Dar, cînd desfăcu sacul la gură, ce să vadă ? Omorîse iedul pe care-l iubea mai mult.

— Ei, las' că te-nvăț eu minte ! răcni divul și, cotrobăind peste tot, dădu de Bobița. Atunci zise : Pînă aici ți-a fost ! Am să te mănînc de vie, fără să te mai jupoi de piele. Sau ții să te gătesc ?

— Dacă vrei să mă ascuți, încinge cuptorul, coace o lipie și pune-mă la mijloc, zise Bobița.

— Să-mi sară ochii dacă nu fac așa ! scrișni divul. Încinse cuptorul, frămîntă aluatul și porni să-l pună pe foc, dar Bobița se repezi pe la spate, îl împinse în cuptor și trînti ușa. Cum cuptorul era pe jumătate plin cu jăratec, divul arse repede. Iar Bobița luă lingura de aur și ce mai rămăsese pe acolo, le duse pe toate acasă și-i povesti maică-si prin cîte trecuse.

GHICITORUL

A fost odată un hamal, sărac lipit pămîntului. În fiecare dimineață își punea în spinare frînghiile și pornea spre bazar, unde căra poveri. Așa-și cîștiga pîinea lui și a nevesti-si, mulțumindu-i și pentru asta lui Allah.

Într-un rînd, femeia se duse la baie. Baia era pustie. Femeia intră în prima încăpere, se dezbracă, apoi, cu gîndul să le îmbrace după ce se va spăla,

își strînsese hainele vechi și cîrpite într-o legătură din pînză de in, pe care o așeză pe o laviță, luă un ulcior, o piatră pentru frecat picioarele, săpun cu humă pentru spălatul părului și coborî spre bazin. Acolo se așeză pe o piatră și începu să se scalde. Dar ușa băii se deschise fără veste și de afară răzbiră glasuri și gălăgie. Ce să fie? Mai nimic. Nevasta maimarelui peste ghicitori venise și ea la baie.

Nici nu sosise bine și i se aduse tava mare de aramă, pe care să se așeze, iar, cînd intră, nevasta maimarelui peste ghicitori era însoțită de un întreg alai de slujnice.

Nevasta hamalului văzu că femeia care intrase atît de îngîmfată avea burta cît un butoi, capul și gîtul ca de div, picioarele ca niște stîlpi de piatră neagră, gura cît deschizătura unui sac, urechile ca niște ciubote vechi și că era toată murdară, din cap pînă-n picioare. Pe deasupra își mai dădea și niște ifose de parcă ar fi făcut gaură în cer și ar fi picat, tocmai atunci, prin gaura ceea. Dar cu cîtă gingășie, cu cîtă grijă și sfială o înconjurau băieșita și celelalte slujnice!

„O, Allah, își zise nevasta hamalului, dacă mi-ai fi dat și mie o fărimă de fericire! Și, la urma urmei, cine e ea, de face pe grozava?“ Orice s-ar zice, nevasta hamalului era uluită... Isprăvi cu îmbăiatul și se duse să se îmbrace, dar, cînd colo, ia lucrurile de unde nu-s! Se uită cu luare aminte și-și vede hainele în bazin, pe jumătate ude. O întrebă pe ajutoarea băieșitei:

— Cine mi-a svîrlit bocceaua în apă?

— Nevasta mai marelui peste ghicitori, cînd a venit să se dezbrace. A dat cu ochii de boccea, a întreat: „A cui e?“ și i s-a răspuns că-i a nevastei unui hamal. Atunci a bombănit ceva și a împins-o cu piciorul. Cîtă vreme a fost de față, băieșita n-a

cutezat s-o ridice, iar mie nu mi-a mai dat prin minte...

Nevasta hamalului oftă, se îmbracă și plecă acasă. Seara, când veni și bărbat-su, îi povesti ce se petrecuse la baie, după care, pusă pe gîlceavă, zise :

— Sau scaunul de ghicitor, sau despărțirea și libertatea ! Cu alte cuvinte, dacă vrei să-ți mai fiu nevastă, să nu rămîi hamal, ci să te faci ghicitor

— Femeie, să-ți dea Allah minte ! strigă bietul om. Oare mă pot face ghicitor ? Sînt neștiutor de carte, habar n-am de nimic. Cum să ghicesc ?

— Ce am zis e bun zis ! Nu ești în stare să ghicești, dă-mi despărțirea și am să mă mărit cu un ghicitor. Inima mi-e plină de o mie de dorinți... Numai pentru că e nevasta maimarelui peste ghicitori, femeia aia nesuferită se fălește față de pămînt și de cer. Iar eu, o adevărată frumusețe, să fiu nevasta unui hamal ? Du-te neapărat și fă-te ghicitor. Dacă nu, te las !

Înțelese hamalul că nevasta-i neînduplecată, iar, cum o iubea, nu se îndura s-o lase. Așa că nu-i mai rămase decît să-și vîndă frînghiile și să cumpere un ramal¹ pentru ghicit. După aceea se duse la marginea orașului, într-o mahala liniștită și închirie o dugheană. Abia se așeză, că și intrară cîțiva oameni, care mînau din urmă o caravană de cătîri.

— Ghicitorule, îi ziseră ei, după ce-i dădură binețe, ne aflăm în slujba padișahului și, când ne-am apropiat de oraș cu caravana, am pierdut un cătîr încărcat cu arginți. Ghicește și spune-ne unde se află.

Hamalul nu știa nici cum să țină ramalul și să dea cu zarurile. Dar își zise : „Le iau doi-trei gologani și-i păcălesc eu cumva !“

¹ Placă de bronz pe care se aruncă două zaruri legate cu un lînțișor. Semnificația poziției în care se opresc zarurile e dată de o carte specială.

— Știți ce să faceți ? îi sfătuie el. Cumpărați un sir de năut și altul de stafide. Unul dintre voi să meargă în frunte și să mănânce când un bob de năut, când o stafidă. Așa veți găsi catîrul.

Oamenii se bucurară, îi dădură ghicitorului câțiva bani mărunți și făgăduiră să-l răsplătească din plin, când or găsi catîrul. Apoi, întocmai cum fuseseră sfătuiți, cumpărară năut și stafide și unul dintre ei trecu în frunte, înghițind când o boabă de năut, când o stafidă. Așa ieșiră din oraș și ajunseră în dreptul unor dărîmături. Când colo, ce să vadă ? Catîrul pierdut păștea liniștit. Păstrează taina ! Nici nu fusese furat. Se rătăcise doar, și acum păștea cuminte.

Se bucurară slujitorii padișahului și se întoarseră la hamal, care, dacă-i văzu de departe îndreptîndu-se spre el, se sperie. Inima i se făcu cît un purice la gîndul că veneau să-i ceară socoteală și să-i strige : „Halal ghicitor ! Mai bine du-te la hamalîcul tău !” Se și gîndea cum să le răspundă, când oamenii intrară și, rîzînd, îi puseră în palmă doi aşrafi de aur.

— Primește-ți răsplata ! Nici n-am apucat a isprăvi năutul și stafidele și am și găsit catîrul lîngă niște dărîmături.

Strașnic se mai bucură hamalul ! Seara își închise dugheana, se duse acasă și-i povesti nevastei cele întîmplate.

— Păi nu ți-am spus eu să te duci și să te faci ghicitor ? îl dojeni ea. Vezi, de dimineața pînă seara cărai poveri în spinare și cu cîtă trudă aduceai acasă doi-trei bănuți... Azi, așa cum fac atîția alții, te-ai așezat, ai stat liniștit și ai adus tot bănetul ăsta de aur și aramă !

— De data asta, slavă lui Allah, am brodit-o. Dar ulciorul nu merge de multe ori la apă. Lasă-mă să-mi fac meseria tatălui și a bunului meu. Allah

mi-e martor că, pînă la urmă, m-or prinde și-oi muri de foame...

— Nu, răspunse neînduplecată femeia, să nu dai îndărăt !

A doua zi hamalul se duse de se așeză iar în du-gheana lui. Nu peste multă vreme se iviră mai marepe peste oraș, kadkhoda, și un alt staroste. Cînd dădu cu ochii de ei, încremeni de-a binelea. Crezu că i se și spusese maimarelui peste ghicitori că se mai găsisse unul care să-i ia mușteriii, iar acela, spe-riindu-se, îi pusese la cale să-l îndepărteze din me-seria aleasă împotriva voinței lui. Nici nu-și venise în fire, cînd cei trei zîmbiră binevoitori, îi dădură binețe și primiră răspunsul hamalului.

— Știi, ghicitorule, îi zise maimarele peste oraș, a trecut mai bine de o lună de cînd vistieria padișahului a fost prădată. Cum i s-a dat de veste, padișahul s-a făcut foc, ne-a chemat la el și ne-a pășuit vreme de patruzeci de zile ca să-i găsim lucrurile furate și să i le înapoiem. De nu, a zis că ne ia capetele... Unde n-am fost, la ce ușă n-am bătut degeaba ! Am fost pînă și la ghicitorul palatului, și nu ne-a fost de nici un ajutor. Auzind de necazul nostru, unul dintre slujitorii padișahului ne-a îndreptat ieri către tine și ne-a spus ce-ai făcut pentru ei. Străduiește-te să mîntuiești cîteva suflete ! Ți-om mulțumi cum se cuvine și n-avem să-ți rămînem datori.

Hamalul își zise : „Uite în ce încurcături necurate mă vîră nevastă-mea ! Ce să mă fac eu acum ? Allah, ajută-mă să scap și din buclucul ăsta !” Și, în vreme ce se gîndea așa, cei trei credeau că așteaptă să-i dea arvuna. Atunci maimarele peste oraș zise :

— Nu mai sta pe gînduri, ia cincizeci de așrafi, că mai tîrziu ți-om da mai mulți !

— Bine, răspunse hamalul, veniți mâine! și, grăind așa, nu voia, bietul, decît să scape de ei.

Acum, hoții, care ascultau pe la toate colțurile, porunciră unuia dintre ei să ia urma maimarelui peste oraș și să vadă încotro se duce și ce face. Văzînd că se îndreptase către ghicitor, trimisul se întoarse îngrijorat la tovarășii lui.

— S-a dus la ghicitor, care i-a făgăduit că mâine ne dă în vileag!

Hoții își pierdură cumpătul și hotărîră să afle unde stă ghicitorul, ca să poată asculta ce se spune acolo despre ei, în vremea nopții. Seara se apropiară deci tiptil de casa ghicitorului și așteptară să se întunece bine ca să se poată cățara pe zid pînă în dreptul streșinei și să tragă, de acolo, cu urechea.

Cînd se întunecă, hamalul își vîrî banii în pungă și plecă spre casă. Se opri la băcănie de cumpără doi-trei siri de curmale, să-și mai îndulcească gura. Dacă ajunsese acasă, nevasta-i deschise, îi dădu binețe și-l întrebă:

— Ei, cum ți-a mers azi? Cît ți-a intrat în pungă?

Și hamalul începu să povestească ce făcuse peste zi.

— Cînd ți-am spus să te faci ghicitor, știam eu ceva, îi zise iarăși nevasta.

— Of, și cu tine, se plînsese hamalul. Mai bine taci! Treburile merg prost. În mare încurcătură m-ai băgat... Dacă vine maimarele peste oraș și întreabă mâine: „Ai găsit hoții? Unde-s lucrurile furate?” ce-am să-i răspund? Iar dacă ajunge toată tărășenia la urechile padișahului, care mă cheamă și-mi spune: „Omule, crezi că țara asta-i fără stăpîn, de te-ai făcut din hamal, ghicitor?” ce să-i răspund?

— Ai puținică răbdare, îl domoli nevasta. Te vei gîndi și-i vei răspunde așa: „Noi am fost ghicitori din tată-n fiu. Și am spus cîte ceva, după cum scrie

la carte, și am spus bine. Din păcate, cartea mi-a căzut în cuptor, a ars, iar acum nu mai pot izbuti nimic." Pentru numele lui Allah, zău că faci anare și curmalele dulci !

— Miine mă voi da de gol și maimarele peste oraș mă va sili să-mi amintesc de toți străbunii. Atunci ai să-ncepi să te văicărești : „Vai, Allah, a căzut în capcană !“

Pe cînd hamalul vorbea cu nevastă-sa, căpetenia hoților le strigă tovarășilor săi :

— Băieți, eu mă sui pe acoperiș. Apoi, unul cîte unul, veniți după mine.

— Urcă-te, răspunse unul dintre hoți, dar ia seama să nu cazi în capcană.

Și, numai ce ajunse pe acoperiș, că hamalul rosti : „A căzut în capcană“, iar, auzind una ca asta, căpetenia hoților încremeni. Între timp hamalul și nevastă-sa mîncău, una cîte una, curmalele și numărau simburii. Nevasta băgă în gură o curmală și bărbatul zise : ăsta-i cel dintîi. Luă și bărbatul o curmală, iar nevasta zise : ăsta-i al doilea ! Apoi luă din nou nevasta o curmală și bărbatul rosti : uite-l și pe-al treilea ! Și urmară, tot așa, al patrulea, al cincilea... Ca un făcut, o dată cu numărătoarea lor, hoții urcau pe acoperiș. Auzindu-i pe cei doi numărînd, crezură că-i simt cum se suie unul cîte unul și se înspăimîntară cumplit.

— Băieți, ăsta nu-i un ghicitor ca orișicare, zise atunci căpetenia hoților. Aici nu mai e vorba de ghicitorie, ci de un meșteșug de taină. N-ar fi fost nimic dacă era el singur, dar nevastă-sa știe acum și ea... Urcăți-vă cît mă duc să lămuresc treaba asta, că, de-o face cum s-a gîndit, vai și amar de bunurile și de viețile noastre !

Iar, grăind așa, sări în curte. Hamalul se sperie și strigă :

— Cine-i acolo ?

— Oricine ar fi, e sluga ta, răspunse căpetenia. Ajută-mă, că mă aflu în mîna ta !

— Dar cine ești ?

— De ce te prefaci ? De vreme ce ești atotștiutor știi și că noi, cei patruzeci de hoți, am prădat vistieria padișahului și am ascuns lucrurile furate într-o groapă, în mijlocul unor dărîmături. Te rugăm să-i înapoiezi padișahului lucrurile și giuvaerurile, dar să nu ne dai în vileag. Ține o sută de așrafi și fii sănătos !

Hoțul primi făgăduiala hamalului, îi dădu banii și plecă, iar nevasta se bucură de parcă ar fi primit în dar întreg pămîntul. Dimineața, nici n-ajunsesese hamalul în dreptul dughenii lui că-i și zări pe maimarele peste oraș, pe kadkhoda și pe celălalt staroste, care se și aflau acolo.

— Ce vreți de capul meu ? le strigă el. Nici nu s-a luminat bine de zi și ați și venit. Duce-vă-ți în cutare loc și o să dați, printre dărîmături, de intrarea unei ascunzători. Ridicați chepengul și luați-vă bogățiile padișahului.

Cei trei se bucurară și se îndreptară către dărîmăturile pomenite. Acolo se încredințară că hamalul avusese dreptate și-l vestiră îndată și pe padișah, care-l chemă și-i dăruie fel de fel de lucruri de preț. Și trecură cîteva zile de la întîmplarea asta, cînd prințesa pierdu un inel cu ghiul, prețuind cît dările unui ținut întreg. Și, oricît fu căutat, nu se putu da de el.

— Duceți-vă la noul ghicitor, își sfătui padișahul oamenii de credință. De pe urma celui vechi nu vă veți alege cu nici un folos...

Alergară ferrașii de-l luară pe hamal și-l duseră chiar în andarun, la prințesă. Cînd intră hamalul,

văzu că era acolo și padișahul, iar robii și slujnicele așteptau cu toții, rînduri-rînduri.

— Fata mea a pierdut un inel, zise padișahul. Unde-i acum ? Uită-te bine ! Ce vezi ?

Bietul hamal o sfecli. „Mare nenorocire, își zise. Uite în ce poveste necurată am intrat !” Tocmai cugea așa, cînd padișahul strigă :

— Ei, spune o dată ce vezi !

Hamalul se uită într-o parte, se uită într-alta și văzu o gaură în perete. Atunci se întoarse spre padișah și răspunse :

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine, dar, cît m-am uitat, n-am văzut decît gaura asta din perete !

Nici nu sfîrși bine vorba, că prințesa strigă :

— Adevărat, are dreptate ! Am uitat că alaltăieri, pe cînd voiam să mă scald, mi-am scos inelul din deget și l-am vîrît în gaura din perete !

Dădu fuga și se întoarse cu inelul. Toți cei de față rămaseră uluiți. Padișahul îi dăruî hamalului din nou tot felul de lucruri de preț și, pe deasupra, îi puse în jurul umerilor și un șal tot atît de scump. Îl îndepărtă apoi de la palat pe maimarele peste ghicitori, încredințînd cîntea lui hamalului. Drept care se dădu și un firman, iscălit de padișah.

— De-acum înainte, îi povesti hamalul nevesti-si, dacă ajunse acasă, am să am de-a face chiar cu padișahul. M-a numit maimare peste ghicitori.

— De-i așa, mă duc mîine la baie, să mă știe și pe mine lumea, se bucură femeia.

Și plecă a doua zi dis de dimineață la baie, însoțită de două slujnice, de curînd tocmite. Dar să vedeți cîte se mai întîmplă pe lumea asta ! Pînă să ajungă ea la baie, nevasta fostului ghicitor se și afla acolo, dar nu cu alaiul de dinainte vreme. Acum era amărită, că bărbatu-i fusese izgonit de la palat.

Cînd nevasta hamalului intră în baie și dădu binețe, toate femeile de față se ridicară, șoptindu-și : „E nevasta maimarelui peste ghicitori, proaspăt numit“, iar cînd dădu cu ochii de nevasta fostului ghicitor, începu să se grozăvească, uitîndu-se la ea de sus. Femeia o privi cu luare-aminte. „Vai mie ! Nu-i decît nevasta hamalului...“ Atunci oftă și multe ar fi vrut să spună din cîte-i stăteau pe limbă, dar nu cuteză să se ia la harță cu nevasta maimarelui peste ghicitori.

Acum, ascultați cît de sus s-a ridicat steaua fostului hamal. După ce auzi de iscusința lui și se mai și încredință de ea, padișahul îi dăruî un cal cu șaua și frîul de aur, pentru ca ghicitorul să se afle mereu alături de el, la vînătoare. Și, într-un rînd, plecă padișahul la vînătoare, urmat de feciorii și de frații lui, apoi de viziri, de căpetenia străjii, a robilor, de maimarele peste tabibi și peste ghicitori. De cum ajunse în cîmpie, o lăcustă se lăsă pe șaua padișahului. Dădu el s-o prindă, dar lăcusta sări, pentru a se așeza din nou pe șa. Încă o dată voi s-o apuce și nu izbuti, pînă ce, a treia oară, o prinse în pumn. Și iată că padișahului îi dădu atunci prin minte să-l pună pe ghicitor la încercare. Se răsuci spre cei ce-l urmau și strigă :

— Ghicitorule, ei, ghicitorule !

Cel strigat dădu pîneni calului și se apropie de padișah, care-l întrebă :

— Dacă ești într-adevăr iscusit, ia spune, ce țin în pumn ?

Văzu maimarele peste ghicitori că intrase într-un alt bucluc și că se prea putea să se aleagă cu o cio-măgeală zdravănă. Căzu deci pe gînduri : „Allah m-a ajutat să spun ce se cuvenea o dată, chiar de două ori, și-am ieșit basma curată și am scăpat teafăr. De data asta însă, mi s-a înfundat. Mă tem că tre-

buie să-mi iau rămas bun de la viață !” Și, fără să vrea, zise cu glas tare :

— Ei, biată lăcustă, ai sărit tu o dată, ai sărit de două ori, amărîta de tine, dar a treia oară ai nimerit în pumnul padișahului !

Padișahul socoti că-i vorba de lăcusta din pumnul lui. Îl descleștă, lăcusta țîșni, iar padișahul, vizirul și toți cei de față se minunară nespus.

— Nimic nu-i peste puterile lui, își ziseră într-un glas, și, de atunci, maimarele peste ghicitori începu să se bucure de o prețuire deosebită din partea padișahului și adună la bănet și la bogății, de nici nu le mai putea ține socoteala.

Dar veșnic se temea să nu se dea de gol și să fie măturat din oraș. Își zise, așadar : „Cel mai bine ar fi să las totul baltă și să mă prefac că mi-am pierdut mințile. Doar așa au să mă lase-n pace.” Zis și făcut. Se duse într-o bună zi la padișah, îi smulse coroana de pe cap și o zvîrli cît colo. Pînă să apuce padișahul să-i sară țandăra și să strige, văzu că un șarpe veninos i se cuibărise sub coroană.

— Aferim, ghicitorule ! zise padișahul bucuros. De-ai fi zăbovit măcar o clipă, șarpele m-ar fi mușcat.

Îi dăruî pe loc un șal de preț, un caftan scump și, pe deasupra, o pungă cu așrafi. Maimarele peste ghicitori văzu că n-avusese noroc, dar gîndul de a se preface că-și pierde mințile nu-l părăsi.

Într-un rînd, pe cînd se spăla într-o baie, socoti că sosise vremea potrivită. Așa cum se afla, ieși în fugă și se îndreptă spre palatul padișahului. Văzîndu-l despuiat, oamenii strînși pe ulițe și în bazar își ziseră :

— Ce nenorocire, maimarele peste ghicitori și-a ieșit din minți !

Iar el o ținu tot într-o fugă, pînă ce ajunse la palat. Nici nu ceru încuviințarea, intră, iar slugile și straja nu izbutiră să-l oprească. Dînd buzna în încăperea padișahului, îl apucă de mînă și-l trase mai întîi pe terasă, apoi, de acolo, în curte. Nevestele, eunucii și slugile fugiră cu toții pe urmele padișahului, dar nici n-apucară să-ntrebe ce se întîmplase, că tavanul din încăperea padișahului se prăbuși. Atunci spuseră cu toți :

— A avut dreptate ghicitorul ! Datorită științei lui, e limpede, a aflat că tavanul urma să se prăbușească. A chibzuit bine și și-a dat seama că, dacă se spală de săpun, se îmbracă și o pornește tacticos spre palat, pentru a-i spune padișahului : „Poftim afară !“, nu va avea vreme să împiedice nenorocirea. De-aia a fugit așa cum se afla...

— Într-adevăr, încuviință padișahul, așa a fost. Aduceți un caftan de preț.

Iar vizirul mîinii drepte și ceilalți viziri îl copleșiră și ei pe ghicitor cu daruri, pentru că-l scăpase pe padișah de la moarte, așa că nu-i merse nici de data asta. Pînă la urmă își strînse banii și lucrurile, plecă într-o noapte din oraș și nu se opri decît acolo unde nimeni n-auzise de el.

MATUȘA GÎT-LUNG

A fost odată un aurar. Nevastă-sa era puțină la minte și, din pricina prostiei ei, aurarul avea mereu de pătimit. Într-un rînd se duse la bazar, unde cumpără niscai bumbac. Întors acasă, îi zise nevastei :

— Toarce-l și țese pînză.

— Bine, răspunse nevasta, lasă-l aici, dar nu-l pot toarce acum. Am să-l torc cînd oi avea chef.

— Și cînd vei avea chef ? o întrebă aurarul.

— Allah știe !

Altă dată, într-o amiază de vară, dormea aurarul în încăperea de jos. De atîta căldură, nevasta nu mai răbdă, își scoase straietele și intră în bazin¹. Dacă ajunsese la mijlocul apei, începu să țipe și să-și cheme bărbatul. Aurarul sări speriat, se repezi la ea și o întrebă :

— Ce-ai pățit ?

— Mi-a venit chef să torc. Du-te repede și adu bumbacul !

Atunci se mînie aurarul, îi trase o mamă de bătaie, după care zise :

— Să torci tot bumbacul pînă la asfințit, altminteri te gonesc de acasă !

Și, grăind așa, plecă la treburile lui, iar seara, cînd se întoarse acasă, îi porunci nevastei :

— Adu firele, să le văd.

— Am dat bumbacul pe apă, ca să-l toarcă mătușa broască. Mă duc să-l iau.

Și femeie scoase din apă o piatră, pe care o dădu bărbatului. Aurarul își ieși din pepeni, o bătu din nou și-o alungă de-acasă. Femeia ieși din oraș și se așeză pe cîmp. Se uită într-o parte, se uită într-alta, cînd văzu o pisică.

— Mătușă Miau-miau, o întrebă femeia, te-a trimis bărbatu-meu după mine ? Du-te și spune-i : „Zice că nu se întoarce !“

Pisica plecă. Veni un măgar.

— Unchiașule Iha-iha, te-a trimis bărbatu-meu după mine ? Du-te și spune-i : „Zice că nu se întoarce !“

¹ Subsolurile caselor din orașe sînt înzestrate cu bazine, pentru ca oamenii să se poată răcori în timpul marilor călduri.

Și măgarul plecă. După vreun ceas veni o cămilă, încărcată cu niște desagi. Femeia se ridică în picioare și o întrebă :

— Mătușă Gît-lung, te-a trimis bărbatu-meu după mine ? Vezi, n-am vrut să mă-ntorc, dar îți cinstesc coama cărunță, așa că am s-o fac și p-asta. Însă numai dacă-i spui lui bărbatu-meu : „Să știi că n-a vrut să se-ntoarcă, dar am înduplecat-o eu“.

Apoi se urcă în spinarea cămilei și se înapoie acasă. Înainte de a intra îi zise aurarului :

— Vezi, ai trimis-o după mine pe mătușă Miau-miau și n-am venit. L-ai trimis pe unchiașul Iha-ihă și tot nu m-am întors. Dar n-am putut lăsa să-mi treacă pe lângă urechi vorbele mătușii Gît-Lung, așa că iată-mă !

Aurarul se uită mai cu luare aminte și văzu că desagii de pe cămilă atârnavă greu.

— Prea bine, îi zise nevastei, intră.

Apoi duse cămila în curte, îi cercetă desagii și-i văzu bucșiți cu plite de aur. Cără aurul și-l ascunse într-o groapă, ucise cămila, o tăie în bucăți și aruncă bucățile într-o fântână. Nevasta plîngea și se ruga :

— N-o ciopîrți pe mătușică !

În ziua următoare auziră crainicii strigînd că o cămilă a padișahului, încărcată cu plite de aur, se pierduse și cine o va găsi să vină să-și primească răsplata. Auzind strigarea, femeia ieși în poartă. Crainicul o întrebă :

— Nu cumva ai văzut cămila padișahului, încărcată cu plite de aur ?

— N-am văzut-o, dar bărbatu-meu m-a gonit ieri de-acasă. Mătușă Gît-lung a venit, m-a adus înapoi și ne-a împăcat. Seca-i-ar norocul să-i sece, c-a omorît-o...

Crainicul nu zise nimic, dar dădu fuga la padișah și-i destăinui ce aflase :

— Am strigat prin toate mahalalele și bazarele și n-am dat de cămilă...

— Și chiar n-ai aflat nimic? întrebă padișahul.

— Cum să nu! Într-un loc, am văzut o femeie puțină la minte, care mi-a spus: „M-am certat cu bărbatu-meu, mătușa Gît-lung a venit, m-a luat și ne-a împăcat. Dar bărbatu-meu a omorât-o.“

— Mătușa Gît-lung e cămila, zise padișahul. Du-te de adu femeia.

O aduseră în fața padișahului, unde dădu totul pe față. Padișahul o întrebă:

— Ce s-a întâmplat cu mătușa Gît-lung?

— Nu mă chinui și nu mai întreba! Bărbatu-meu i-a luat povara din spinare, a ascuns-o într-o groapă, iar pe mătușă a făcut-o bucăți și a zvîrlit-o într-o fîntînă...

Padișahul trimise după aurar, care-i fu înfățișat, cu aur cu tot. Îl întrebă.

— Cu ce te îndeletnicești?

— Sînt aurar.

— Prea bine! Aveam de gînd să-ți tai capul, dar te iert dacă-mi faci o statuie de aur, atît de frumoasă, încît cine o vedea-o să zică: „Halal!“

— Primesc.

— De cît aur ai nevoie? îl întrebă padișahul.

— Nu mai puțin de trei harvari¹.

Padișahul porunci să se deschidă porțile vistieriei și ale magaziiilor cu plite de aur, ca aurarul să ia cît îi trebuie pentru a face statuia. Zis și făcut. Porunca fu îndeplinită întocmai și aurarul se apucă de lucru. Cîteodată mai ducea aur și acasă, unde-l ascundea. În ziua cînd statuia fu gata, veniră s-o vadă și padișahul și vizirul. Padișahu-l întrebă pe vizir:

¹ *Harvar* (povara măgarului), unitate de greutate de circa 290—300 kg.

— Vizire, să fi intrat, într-adevăr, trei harvari de aur în statuie ?

— Nu știu, n-avem cântar s-o putem cântări. Și nici s-o desfacem în bucăți nu se poate... Dar aurarul trebuie să știe cum o putem cântări. Să găsim un tertip anume, ca să ne spună chiar el.

— Îți dau patruzeci de zile răgaz și-n vremea asta, fie ce-o fi, să afli cum poate fi cântărită statuia !

Dar, cât își bătu capul vizirul, toată truda-i fu în zadar. Pînă la urmă o chemă în taină pe nevasta aurarului și-i zise :

— Vreau să te dau de nevastă feciorului meu. Ești atît de frumoasă că-i păcat să fii nevasta unui aurar. Dar îți cer și eu un hatîr : fă ce-i ști și cum îi ști și întreabă-ți bărbatul, cînd o fi în toane bune, ce are de făcut unul care ar vrea să cântărească statuia făcută de el. Cum ai priceput bine ce ți-a răspuns, vino la mine.

— Ceașm¹ ! răspunse femeia.

Și, seara, îl întreabă pe aurar :

— Ești în toane bune ?

— De ce ?

— Vreau să te întreb ceva.

— Ce anume ? o iscodi aurarul.

— Vreau să te întreb ce are de făcut unul care ar ține să afle cîți mani intră în statuia făurită de tine.

— De ce vrei să știi ?

— Așa...

Pînă la urmă, aurarul spuse :

— Trebuie să ia o barcă și să-i dea drumul pe apă. Pune într-însa statuia, se uită cu cît s-a cufun-

¹ Ceașm—ochi ; se păstrează din cele mai vechi timpuri pînă-n zilele noastre obiceiul de a spune „ceașm“, ridicînd mîna dreaptă la ochi, în semn de supunere la o poruncă sau rugăminte.

dat barca în apă și face acolo un semn. Dacă scoate statuia, umple barca cu piatră pînă semnul ajunge iarăși în dreptul apei. Apoi scoate piatra, o cîntărește și află greutatea statuii.

Femeia rîse și se duse a doua zi pe furiș la palatul vizirului, să-i spună ce aflate. Vizirul se bucură și, la rîndul lui, se duse la padișah.

— Într-adevăr, așa trebuie cîntărită statuia, încuviință padișahul, și trimise după aurar.

De față cu el făcură întocmai cum o învățase pe nevastă-sa. Văzură că, din trei harvari, lipseau 75 de mani. Atunci padișahul trimise de scotoci prin casa aurarului, unde se găsi aurul furat, după care porunci ca aurarul să fie închis într-un turn, a cărui ușa fu astupată cu pămînt, pentru ca hoțul să moară de foame și de sete. Zis și făcut. Aurarul fu dus în turn și lăsat acolo, iar ușa fu astupată cu pămînt.

Stătea aurarul în turn și se tot frămînta cum să scape, cînd o auzi pe nevastă-sa strigînd la piciorul turnului :

— De ce nu te-nvoiești să ne despărțim ? Vreau să mă mărit cu feciorul vizirului.

— Ca să-ți dau despărțirea, îi răspunse aurarul, fă ce ți-o spune. Prinde o furnică mărișoară și leagă-i de picior o ață subțire, unge capul furnicii cu grăsime și dă-i drumul în sus. Furnica se va tîrî spre vîrfurile turnului. Cînd o ajunge la mine, leagă de ață subțire una mai groasă, pe care am s-o trag în sus. Dacă pun mîna pe ea, leagă-i la cap o frînghie zdravănă. Cînd ajunge sus și frînghia, leagă-ți celălalt capăt pe după mijloc. Am să te trag în turn, îți dau despărțirea și te măriți cu feciorul vizirului.

Femeia făcu întocmai. Iar, dacă ajunsese sus, aurarul zise :

— Desleagă-ți frînghia și dă să mă leg eu. Ține de un capăt, cît cobor să mă duc să-ți aduc hîrtia de despărțire. Mă întorc îndată.

Femeia ținu frînghia, aurarul coborî și-i strigă de jos :

— Stai acolo pînă vin cu hîrtia !

Apoi, fiindcă-și lăsase nevasta în turn, se temu de mînia padișahului și nu se duse acasă, ci se ascunse la un prieten. Pe de altă parte, a doua zi padișahul se mai uită o dată la statuie, care-i plăcea tot mai mult.

— E păcat să pedepsim un om atît de priceput, zise el.

Și trimise cîțiva oameni să desfacă ușa turnului și să-l scoată pe aurar dinăuntru. Cînd ajunseră sus, dădură, în locul lui, de nevasă-sa. Se mirară nespus și o întrebare :

— Ce cauți aici ?

— Am venit să capăt de la bărbatu-meu hîrtia de despărțire. S-a dus s-o aducă.

Oamenii se înapoiară la padișah de-i povestiră ce se petrecuse și pînă și padișahul rămase uluit, auzind de isprava aurarului și a nevesti-si. Apoi îl chemă pe vizir și-i porunci :

— Din pămînt, din iarbă verde, să mi-l găsești pe aurar !

Numai că, oricît căută vizirul, aurarul nicăieri. Pînă la urmă se gîndi să folosească un vicleșug. Aduse o turmă de mici și lăsă cîte unul în păstrare la fiecare casă, zicînd :

— Porunca padișahului glăsuiește ca micii să stea la voi timp de douăzeci de zile și, în vremea asta, să rămînă la aceeași greutate.

Stăpînul casei în care se ascunsese aurarul îl întrebă ce-i de făcut ca mielul să nu piardă, dar nici să nu cîștige în greutate.

— Du-te de adu un pui de lup și ține-l în casă, răspunse aurarul. Mielul să pască din zori și pînă-n asfințit, dar seara arată-i puiul de lup și, oricîtă carne ar fi pus pe el, se va topi toată. Fă zi de zi așa și greutatea mielului nu va scădea, nici nu va crește.

Stăpînul casei făcu întocmai, pînă la împlinirea sorocului. Cînd mieii fură adunați, se văzu că unii cîntăresc mai puțin, alții mai mult, un singur miel păstrîndu-și greutatea. Înțeleseră că acolo se ascundea aurarul. Îl prinseră pe dată și-l înfățișară padișahului.

— Te iert, îi zise padișahul, dar iartă-ți și tu nevasta, că te fac vizir al mîinii drepte.

SAKINÉ

A fost o dată un padișah cu o singură fată, căreia-i împlinea toate dorințele. Și fata crescuse în răsfaț și desmierdări cam pînă împlini vîrsta de șaisprezece ani. Atunci îi spuse padișahului :

— Tată, aș vrea să-ți cer patruzeci de slujnice care să semene între ele, să fie la fel de înalte și să poarte același veșmînt.

— Prea bine, răspunse padișahul.

Colindară eunucii pe la toate casele și găsiră patruzeci de fete frumoase, cu chipuri asemănătoare și de aceeași înălțime. Li se aduseră apoi patruzeci de rochii aidoma. De dimineata pînă seara și de seara pînă dimineata fetele roiau în jurul prințesei.

Într-un rînd, prințesa voi să meargă la vînătoare și-i ceru tatălui ei încuviințarea. Fetele se urcară pe cai și plecară împreună cu prințesa, mînară prin cîmpii și pustiuri, zburdară, făcură pozne și-și petre-

cură vremea cît se poate de plăcut. Atîta se veseliră, încît de-atunci prințesa se ducea în fiecare zi la padișah, cerîndu-i încuviințarea de a pleca din oraș. Ca răspuns la rugămințile ei, padișahul spunea :

— Bine, fata mea, dar nu se merge zi de zi la vînătoare...

Fata-l ruga însă atît de stăruitor, că padișahul nu se mai putea împotrivi. Într-o bună zi, prințesa i se înfățișă și-l rugă :

— Tăicuță dragă, mai fă pentru mine două lucruri. Ridică-mi un palat pe locul unde vînam, ca să mă pot odihni, dacă doresc și dă-mi patruzeci de robi, care să semene între ei și să poarte brîie de aur. Robii să păzească palatul, iar, în zilele cînd m-oi odihni acolo, să-mi îndeplinească poruncile și să-mi pregătească prînzul și cina.

Cîr-mîr, padișahul se învoi. Și ridică un palat într-o grădină aflată în afara orașului, iar în mijlocul palatului făcu o sală numai și numai din oglinzi. Palatul cuprindea patruzeci de încăperi, ale căror uși dădeau în sala oglinzilor. Încăperile erau pentru slujnice, iar sala oglinzilor pentru prințesă. Cînd palatul fu gata, se duse prințesa la padișah de-l vesti :

— Palatul e gata ! Vreau să mă duc la vînătoare și să rămîn acolo cîteva zile.

Din nou încercă padișahul s-o înduplece să nu plece, dar ea stăruî.

— Dacă asta ți-e dorința, spuse atunci padișahul, du-te. Dar uite un inel, pune-l în deget și ia seama să nu-l pierzi. Să mi-l arăți cînd o fi să te-ntorci.

Prințesa-și puse inelul în deget și plecă la vînătoare, urmată de patruzeci de slujnice și patruzeci de robi. Palatul îi plăcu nespus și-i trimise veste padișahului că va rămîne acolo vreme de patruzeci de zile. Ziua, robii plecau la oraș de aduceau mîncarea și hainele de trebuință, iar noaptea străjuiau

palatul, ca nu cumva să se strecoare într-însul vreun hoț sau vreo haimana.

Trecură, așa, cîteva zile. Într-un rînd, pe cînd aduceau merindele de la oraș, patruzeci de tîlhari năvăliră și-i jefuiră. De frică, robii fugiră care încotro și nu se mai întoarseră la palat. Veni și noaptea. Cum robii tot nu se mai întorceau, speriate, fetele se adunară la un loc.

— Ce-i de făcut ?

— N-avem altceva de făcut, hotărîră ele, decît să îndeplinim singure munca robilor și să stăm de strajă, pe rînd.

În fiecare noapte, una dintre slujnice trebuia să aprindă deci o luminare și să stea cu ea pînă dimineața la căpătîiul fetei padișahului. Dacă, păzească-ne Allah, s-ar fi întîmplat ca cineva să intre în palat, urma să le cheme pe toate celelalte și, împreună, să-l dea afară. Printre slujnice se afla una, care se deosebea prin istețime și curaj. O chema Sakiné și toate celelalte o iubeau. Seară de seară, după cină, fetele sporovăiau, rîdeau, se jucau, cîntau și dansau.

Într-o seară fu rîndul lui Sakiné să danseze. Dacă se roti, atinse cu poalele rochiei lumînarea, care căzu și se stinse.

— Vai, ce nenorocire ! țipară fetele. De ce-ai stins lumînarea ? Aprindeți alta, degrabă.

Dar, oricît căutară prin întuneric, nu găsiră cu ce s-o aprindă. Pînă la urmă Sakiné ieși din palat și zări strălucind, nu departe, o luminiță.

— Așteptați puțin, le spuse ea prințesei și slujnicelor, mă duc unde se vede lumina, aprind lumînarea și mă-ntorc.

— Mă rog, nu-i nimic rău într-asta, își dădură fetele cu părerea. Numai, pentru numele lui Allah, zorește și întoarce-te degrabă.

— Bine, făgădui Sakiné.

Și merse ce merse, pînă ajunse la o grădină mare. Intră pe portiță și văzu, în fundul grădinii, un tînăr chipeș stînd pe marginea unui bazin. Sakiné se apropie și-i dădu binețe. Tînărul, care se numea Sorkhak, îi răspunse și întrebă :

— Fată, ce vînt te-aduce ?

— Pentru numele lui Allah, răspunse ea, nu-mi frînge inima ! M-am săturat de lume și am plecat în pustiu. M-a apucat noaptea, am văzut grădina și am intrat. Nici nu m-am gîndit că-ți va fi milă de mine.. Slavă lui Allah, că am nimerit bine !

Și, de ce să nu spunem, fata-i plăcu lui Sorkhak. Sakiné îl ținu mult timp de vorbă, după care-l întrebă :

— Bine, dar tu ce faci aici ? Cine ești ?

— Am patruzeci de prieteni și sînt tîlhari cu toții. Ascunzătoarea lor se află în grădina asta, unde au săpat de au făcut încăperi și hambare sub pămînt. Ziua vin și se odihnesc aici, iar cum se întunecă ies și jefuiesc caravanele. Alatăieri i-au prădat pe robii padișahului. După cîte se spune, fata padișahului și-a ridicat un palat pe aici, nu departe, și s-a mutat acolo. Tîlharii vor să se strecoare în palat și să fure tot ce-or găsi într-însul...

Sakiné își zise : „Uite cum cade nenorocirea peste omul lipsit de grijă ! Iaca, eu. Singură, am nimerit de bună voie în bîrlogul tîlharilor.“ Dar nu se dădu de gol, își luă inima în dinți și rosti mai departe :

— Tinere, ce bine că am nimerit aici ! Arată-mi, rogu-te, tot ce se poate vedea.

Sorkhak o întovărăși sub pămînt, aprinse lumînări și începu să-i arate încăperile, pînă ajunseră la o fîntînă.

— Ce fel de fîntînă-i asta ? îl mai întrebă Sakiné.

— E închisoarea tîlharilor. Cum prind pe careva, îl vîră aici, în fîntînă.

Sakiné se .plecă peste ghizdurile fîntînii și strigă :

— Tinere, ce-a căzut înăuntru ?

Sorkhak se uită și el, iar Sakiné îi dădu brînci și trînti peste el capacul. Apoi se duse în bucătărie, luă cazanul tîlharilor, care era plin ochi cu pilaf și cu legume fierte, aprinse o lumînare și se întoarce la palat. Văzînd-o, prințesa și slujnicele se bucurară, mai ales că le adusese și cazanul cu pilaf. Vezi bine, nici la prînz și nici la cină n-avuseseră parte de vreo mîncare ca lumea !

Sakiné le povesti ce văzuse pe unde fusese și, măcar că la început se cam speriară, fetele uitară repede de frică și începură să rîdă și să glumească.

Acum, dacă se luminează de zi, tîlharii se întoarseră în grădină. Se apropiară de intrarea ascunzătorii de sub pămînt, dar ia-l pe Sorkhak de unde nu-i ! Atunci îl strigară și, neprimind răspuns, se apucară să-l caute. Le sări țandăra cînd, în bucătărie, nu mai văzură cazanul cu pilaf. Pînă la urmă, ridicînd capacul fîntînii, îl auziră pe Sorkhak strigînd.

— De ce te-ai vîrît acolo ? îl întrebară, cînd îl scoaseră afară, iar Sorkhak le povesti ce pățise.

— N-ai făcut bine, îi spuseră tîlharii. Dacă mai vine, ține-o de vorbă pînă dimineța, cînd ne întoarcem noi.

— Bine, răspunse Sorkhak.

În noaptea următoare, slujnicele și fata padișahului începură să glumească, să se joace și să danseze din nou, ca și cu o noapte înainte. Cînd se ridică și ea să danseze, Sakiné stinse iar lumînarea, cu poalele rochiei.

— Fetelor, mă duc unde am fost și noaptea trecută, spuse ea, aprind lumînarea și vă aduc și de mîncare.

— Ia atunci inelul pe care mi l-a dăruit tata, o rugă fata padișahului. Să-ți ajute să te-ntorci cu bine !

Sakiné luă inelul și porni fără zăbavă. În grădină, tânărul stătea unde-l găsisese și-n ajun. Se apropie și-i dădu binețe.

— Fată, de ce m-ai îmbrîncit în fîntînă ? întrebă Sorkhak.

— Jur pe Allah că am glumit, rîse Sakiné. Hai să ne plimbăm, vreau să văd mai bine tot ce-i pe-aici...

Sorkhak își zise : „Noaptea asta nu-i noaptea de ieri și n-ai să mă mai înșeli. Se plimbară așadar și ajunseră din nou la magazile cu merinde. Privirile lui Sakiné se ațintiră în tavan, unde se afla o roată peste care trecea o frînghie. Un capăt al frînghiei era legat de un cui ce ieșea din perete, iar de celălalt capăt atîrna un coș.

— Asta ce mai e ? întrebă Sakiné.

— Coșul pentru provizii. Dacă avem merinde de prisos, le punem în coș și le ridicăm acolo, să n-ajungă la ele șoarecii sau pisica.

— Pentru numele lui Allah, îl rugă Sakiné, lasă coșul jos, să-l văd mai de-aproape.

Sorkhak îi împlini dorința. Atunci Sakiné îl rugă din nou :

— Dă-mi voie să intru în coș și ridică-mă pînă la tavan.

— Prea bine, încuviință Sorkhak.

Sakiné se urcă în coș, Sorkhak o ridică și o coborî apoi.

— Acum, hai să ne schimbăm ! Te urci tu în coș și te ridic eu, îi dădu ghes Sakiné.

Nebănuind nimic, flăcăul se așeză în coș. Sakiné îl ridică, legă frînghia de cui și dădu fuga în bucătărie. Luă de acolo cazanul cu pilaf și legume fierte, aprinse o lumînare și, bucuroasă, se întoarse la fata padișahului și la celelalte slujnice. Și din nou stătură la taifas, rîseră, cinară și se duseră la culcare.

Acum, când se înapoiară dimineața, tâlharii văzură că Sorkhak lipsește din nou. Îl strigară, și el le răspunse din magazie. Se duseră acolo și-l găsiră în coș. Tâlharii începură prin a râde, apoi se supărară și-l coborîră. Iar, dacă se lăsă noaptea, îi porunciră :

— Fii cu ochii în patru ! Adună-ți puterile și ține fata aici, pînă ne întoarcem. Atunci i-om plăti pentru oalele sparte.

— Dacă vine și noaptea asta, îi încredință Sorkhak, n-o mai las să plece !

Ca și în cele două nopți trecute, Sakiné se ivi și în cea de a treia noapte în grădină și, microasă, îl întrebă pe Sorkhak de sănătate.

— Vezi, noaptea trecută am glumit, mai spuse ea apoi. Numai ce mă gîndesc și-mi vine să rîd. Ei, cum te simți ?

Sorkhak își zise : „Lasă că noaptea asta ți-o plătesc eu !“ Și iarăși se plimbară, când într-o parte, când într-alta, pînă ajunseră în încăperea unuia dintre tâlhari.

— Mi-e sete, se plînsese Sakiné, dă-mi puțină apă.

Sorkhak umplu un ulcior cu apă și i-l aduse. Fără s-o vadă, ea turnă în apă un praf de dormit și-i întinse vasul lui Sorkhak.

— Pentru numele lui Allah, spune, nu cumva ai turnat otravă în apă ?

— Nu, mă jur pe Alah, răspunse Sorkhak.

— Atunci bea și tu puțin, ca să-mi piară îndoiala și să mă liniștesc.

— Bine, se învoi Sorkhak, bine, și bău jumătate din apă, dîndu-i lui Sakiné ce mai rămăsese.

Ea își turnă apa pe lîngă gulerul rochiei și, nu peste multă vreme, Sorkhak adormi buștean. Sakiné îi frecă fața cu o otravă, care îi arse barba. După aceea, îi puse o rochie, îi dădu cu sulimanuri pe față și-l întinse pe pat. Îndată apoi aprinse lumînarea,

luă cazanul cu pilaf și legume fierte și plecă. Iar fetele stătură de vorbă și-n noaptea aceea, mîncară, dansară și se culcară liniștite.

Acum, se făcu dimineată. Tîlharii se întoarseră și văzură că Sorkhak iar nu-i de găsit. Îl strigară, dar nu răspunse. Începură să-l caute. Ori și unde se duseră, Sorkhak nicăieri. Pînă la urmă, intrară în încăperea cu pricina, și ce să vadă? Pe pat era lungită o femeie, frumos sulemenită.

— Aha, se bucurară tîlharii, e fata așteptată! Deocamdată nu vă apropiați. Bine că am pus mîna pe ea!

Dar se luară curînd la ceartă, fiecare zicînd:
— A mea e fata! Ba-i a mea!

Pînă la urmă, hotărîră s-o trezească și să-i dea puțința de a alege singură pe cine vrea. Apropiindu-se așadar, văzură că femeia avea o față ciudată și că părea leșinată. Încercară s-o trezească în fel și chip, îi dădură să miroase lut și apă de trandafiri. Pînă la urmă își veni în fire. Atunci, de mirare, tîlharii nu putură scoate o vorbă: era Sorkhak!

— Vai de capul tău! Ce-ai pățit?

Dar Sorkhak nu știa nici el ce să le spună. Era limpede că fata îl adormise și că, pe deasupra, își mai bătuse și joc de el. Atunci se înfurieră tîlharii:

— Cum se poate una ca asta! O singură femeie să-și poată rîde de noi atîta vreme? Mîine nu mai pleacă nimeni, nicăieri. Rămînem aici, să vedem cine-l tot batjocorește pe Sorkhak.

În noaptea următoare, tîlharii rămaseră deci acasă, la pîndă. Iar Sakiné stînsese din nou lumînarea în timpul dansului și se duse la Sorkhak. Nici prin gînd nu-i trecea că tîlharii-i pregătiseră o capcană. Dar, cum intră în grădină, cum o înconjură. Sorkhak se afla îndărătul tuturor. Sakiné își mușcă degetele și se amări cumplit: în ce încurcătură nimerise!

— Să ne spui îndată tot adevărul, porunciră tâlharii. Cine ești ? Ce cauți aici ? De ce-ți bați joc de flăcăul ăsta ? De ce ne silești să flămânzim ?

Sakiné înțelese că, dacă se fîstîcește, e pierdută.

— De ce vă băgați nasul unde nu vă fierbe oala și vreți să știți cine sînt ? Aflați doar că nu sînt singură. Sîntem patruzeci și unu de fete, una mai frumoasă decît alta. Dacă vreți, mă duc și vi le aduc pe toate.

Tîlharii nu se învoiră :

— Le va spune fetelor ce și cum și au să-și ia tălpășița !

Dar Sorkhak îi liniști :

— Mă pun zălog pentru cîntea ei !

Vezi că o iubea pe Sakiné, de aceea ținea morțiș să le aducă și pe celelalte fete. Cît se sfătuiră ei, unul dintre tîlhari văzu în degetul lui Sakiné inelul padișahului.

— Lasă zălog inelul, ceru el.

Sakiné lăsa inelul și se întoarse la fata padișahului, căreia îi povesti totul.

— N-avem ce face, spuse Sakiné, trebuie să ne ducem.

Și fetele porniră. Cînd le văzură, tîlharii rămaseră uimiți.

— Noi patruzeci și ele, tot patruzeci, își ziseră ei. Grozav ar fi să facem patruzeci de nunți ! Așa că le spuseră fetelor : Dacă vreți să fiți nevestele noastre, nu vă facem nici un rău. De nu, vă omorîm pe toate.

— Inimile se vestesc una pe alta, răspunse Sakiné, că și noi tot asta visăm.

— Atunci ce ne mai pierdem vremea ? întrebă tîlharii, bucurîndu-se.

— Vezi că nu sîntem nici noi de ici de colo, se împotrivi Sakiné. Sîntem fete de padișah. Nunțile noastre se cer făcute cu tot dichisul... Mai întîi și

întîi, clădiți o baie, ca să ne spălăm înainte de nuntă, să ne vopsim cu hené mîinile și picioarele, apoi ridicați încăperile, luați-ne de mîna și petreceți-ne cum se cuvine.

— Prea bine, răspunseră tîlharii, într-un glas.

Și aduseră pietrari să ridice baia. Sakiné se împrietenii cu unul dintre oamenii care săpau la pămînt. În vremea lucrului făcu pe sub pămînt o ieșire care ducea pînă la palatul prințesei.

Iată că baia fu gata. Dădură drumul la apă în bazin și hotărîră ca fetele să se îmbăieze peste zi, seara urmînd să aibă loc nunțile. Înainte de a intra în baie, Sakiné făcu rost de zece-cincisprezece porumbei. Le tăie aripile și le dădu drumul în bazinul cu apă, iar ea, împreună cu celelalte fete, se furișă, pe sub pămînt, în palatul prințesei.

Tîlharii așteptară ce așteptară și, dacă văzură că fetele nu mai ies, se apropiară de baie și începură să tragă cu urechea. Dinăuntru se auzeau plescăituri.

— Pe semne că se spală, își ziseră tîlharii, doar sînt fete de padișah și-s obișnuite să stea multă vreme în baie. Se spală pe îndelete.

Ce s-o mai lungim? Așteptară tîlharii pînă seara, ba așteptară și toată noaptea, pînă dimineața. Atunci se apropiară iar de baie și găsiră ușa tot încuiată pe dinăuntru. Neliniștiți, se apucară să bată, sparseră ușa și pătrunseră în baie. Cînd colo, prinde orbul, scoate-i ochii! Tot plescăitul era făcut de porumbei... Strașnic se mîniară tîlharii, pricepînd cît de iscusit fuseseră înșelați și de aceea începură să plănuiască să pună din nou mîna pe fete. Vezi, că parcă n-ar mai fi fost tîlhari, ci îndrăgostiți!

Acum, să-i părăsim și să vedem ce-au mai făcut fetele. Vesele nevoie mare, se întoarseră la palat, unde fata padișahului le spuse :

— Fetelor, s-au împlinit taman patruzeci de zile și iată că trebuie să ne înapoiem mâine în oraș. Dar ne împiedică o opreliște de seamă, inelul dat lui Sakiné. A fost nevoită să-l lase pe mâna tâlharilor, iar fără el nu mă pot înfățișa padișahului.

— Mă duc îndată și aduc inelul, zise Sakiné.

Și, grăind așa, se îmbracă cu straie de derviș, își schimbă înfățișarea și o porni spre bîrlogul tâlharilor.

— Să ne învețe dervișul un descîntec, ca să ne putem uni cu fetele, ziseră tâlharii.

Și-i cerură ajutorul.

— Dacă aveți vreun lucrușor rămas de la ele, dați-mi-l și, pînă la amiază, vi le aduc aici !

Unul dintre tâlhari mărturisi că luase un inel.

— Prea bine, spuse dervișul, dă-l încoace. Săpați o groapă, aduceți o mătură, foi de ceapă, trei legături de surcele și am să fac ce se cuvine.

Tîlharii aduseră inelul. Dervișul schimbă pe furiș inelul padișahului cu un altul, de rînd. Săpară groapa, aduseră mătura, foile de ceapă și surcelele. Dervișul dădu foc foilor de ceapă și măturii, puse lemnele deasupra și zvîrli inelul în flăcări, poruncind tâlharilor :

— Așteptați lîngă groapă. Cînd or arde lemnele și nu va rămîne din ele decît cenușa, fetele vor fi aici. Am să stau în mijlocul drumului și am să rostesc un descîntec, pentru ca să vină mai degrabă.

Și, zicînd așa, dervișul ieși în mijlocul drumului, pentru a rosti descîntecul care urma să grăbească sosirea fetelor. Firește că-și luă tîlpășița și o porni întins către palat. Prințesa și slujnicele o așteptau pe Sakiné, cînd o văzură în haine de derviș, cu inelul strălucitor în deget. Așa că inelul se întoarse din nou la prințesă.

Acum, să vedem ce a mai fost cu tâlharii. Au aşteptat pînă au ars toate lemnele şi s-au făcut cenuşă. Se uitară în dreapta, se uitară în stînga, nu venea nimeni. Răscoliră cenuşa şi, văzînd inelul, pricepură că fusese schimbat. În locul inelului de aur cu ghiul, vedeau unul de bronz, ars şi înnegrit. Nu le fu greu să priceapă că, îmbrăcată în straie de derviş, numai Sakiné le călcase pragul şi-i înşelase încă o dată.

Se aşezară tâlharii la sfat. Ce se facă ? Şi apoi, în palat erau şi tot felul de bogăţii... „Cel mai bine, hotărîră ei, ar fi ca unul dintre noi să-şi schimbe vestmintele pentru a nu fi recunoscut, să se ducă în cercetare şi să afle cum stau lucrurile !” Se sfătuiră îndelung şi, pînă la urmă, unul dintre ei îşi rase bine barba, trase pe el o rochie, îşi aruncă în spinare un sac, luă un pachet cu ace şi se îndreptă spre palatul fetei padişahului. Ajuns acolo, începu să strige :

— Aceee, aceee !

Veselă din cale-afară, fata padişahului porunci ca negustorul de ace să fie adus în palat. De cum intră, Sakiné pricepu că nu-i decît unul dintre tâlhari, îmbrăcat în vestminte femeieşti şi care, vrînd să afle cîte ceva, venise să vîndă ace. Atunci îl îmbrăţişă pe negustor.

— Salam aleikum, mătuşică dragă ! Pe unde mi-ai fost ! E de mirare că ne-am întîlnit taman aici ! Iată, eu o duc bine, iar tu, sărmana, baţi uliţele şi mahlalele, vînzînd ace...

Fata padişahului şi slujnicele credeau că era, într-adevăr, vorba de o mătuşe a lui Sakiné, care, mîngîind-o, îşi arăta acum părerea de rău pentru starea jalnică în care ajunsese. Dar Sakiné îşi privi mătuşa din cap pînă în picioare şi spuse :

— Mătuşică, te-ai umplut de păduchi, unghiile

ți-au crescut, mâinile îți sînt murdare. Fetelor, încălziți repede baia, să-mi spăl mătusa !

Mătusa, care nu se aștepta la una ca asta pentru nimic în lume, o sfecti. Ce să vă mai spun ? A zbughit-o ca din praștie, lăsînd acolo și sacul și acele. Cum o fi ajuns la tovarășii săi, ce le-o fi povestit, numai Allah știe. Cît despre Sakiné, îi povesti fetei padișahului cum stăteau lucrurile și prințesa mai că nu se prăpădi de rîs.

— Dacă n-am izbutit nici de data asta, se socotiră tîlharii, se cheamă că trebuie să ne răzbunăm cumplit.

Și din nou ținură sfat. Pînă la urmă, făcură rost de niște lăzi și în fiecare din ele se ascunse cîte un tîlhar. Încărcară lăzile pe catîri, cinci tîlhari își puseră veșminte de negustori și mînară catîrii spre palat.

Vicleșugul născocit de ei le cerea celor cinci să se apropie, pe scară, de palat și să bată la porți ; cînd ar fi ieșit cineva la poartă, urmau să spună :

— Sîntem negustori și purtăm giuvaieruri. Am auzit că în pustiu nu prea-i liniște. Cum ne-a prins noaptea pe drum, vă rugăm să ne dați adăpost, ca să putem rămîne aici pînă dimineța, cu încărcătura noastră de preț. În schimb, luați din ea ce poftiți.

La miezul nopții, cei cinci urmau să deschidă lăzile, așa ca tîlharii să poată ieși pentru a se răzbuna. Cînd se apropiară de palat și bătură la poartă, Sakiné ghici cine erau cei cinci și răspunse :

— N-am nimic împotrivă, intrați !

Apoi duse catîrii încărcăți cu lăzi într-o curte pustie, iar celor cinci le rîndui o încăpere. Mai tîrziu le spuse fetei padișahului și slujnicilor cine erau negustorii. Celor cinci, printre care se afla și Sorkhak, le dădu o cină bogată. Apoi le porunci fetelor să fiarbă zece-cincisprezece cazane cu apă și, cînd

or da în clocot, să ridice capacele lăzilor și să toarne apa. Zis și făcut. În vreme ce Sakiné, fata padișahului și alte câteva fete se îngrijeau de musafiri, altele vărsau apa clocotită peste tâlharii pitiți în lăzile din curte. Numai ce bătu miezul nopții, că Sakiné îi întrebă pe negustori :

— Vreți să vă culcați ? Să vă pregătim așternuturile ?

— N-ar fi rău, răspunseră tâlharii, sîntem obosiți, iar mîine dimineată plecăm mai departe.

Și, iată, li se pregătiră așternuturile și ei se culcară. Dar se treziră peste un ceas și se furișară spre lăzile lor. Dacă ridicară capacele, ce să vadă ? Toți cei dinăuntru nu mai suflau. Atunci se speriară și dădură să fugă, dar patruzeci de fete se năpustișă asupra lor, le legară mîinile și-i duseră a doua zi în oraș, înfățișîndu-i padișahului. Padișahul se bucură de șiretenia și curajul lui Sakiné, drept care-i dăruî grădina tâlharilor. Sakiné îl rugă atunci pe padișah :

— De vreme ce Sorkhak nu mi-a făcut nici un rău, iartă-l !

— Îl iert, răspunse padișahul.

Și Sakiné se mărită cu Sorkhak și trăiră în pace și bună înțelegere mulți ani de zile.

NAMAKI

A fost o dată ca niciodată, ba n-a fost nimeni în afară de Allah. Trăia odată, o bătrînă, care avea șapte fete, una mai frumoasă decît alta. Pe a șaptea, care era și cea mai frumoasă, o chema Namaki. Trăiau cu toate într-o casă cu șapte uși, la marginea unui oraș. În fiecare seară, pe rînd, fetele încu-

iau ușile. O dată, când veni rîndul lui Namaki, le încuie una cîte una, pînă ajunse la cea de a șaptea. Dar o lăasă deschisă, zicîndu-și : „În afara a șapte fete de măritat, ce l-ar face pe un hoț sau pe un tîrîie-brîu să vină la noi ?“, după care își trase pătura peste cap și adormi. Bătrîna se trezi la miezul nopții, auzind un gîfîit ca de măgar și simțind o răsuflare grea. „Cine să fi venit în miez de noapte să gîfîie ca un div ?“ Ridicîndu-se, dădu într-adevăr cu ochii de un div cumplit, intrat în casă prin cea de a șaptea ușă.

— Vezi, blestemă îngrozită bătrîna, arză-te-ar focul, Namaki, n-ai încuiat ușa ! Din pricina ta mi-a intrat în casă musafirul ăsta nepoftit.

Totodată răcni și divul :

— Ei, crăpa-v-ar ciubotele, v-a venit un oaspete, oare n-are loc la voi ?

Și bătrîna blestemă :

— Tăia-ți-s-ar cosițele, Namaki ; scurge-ți-s-ar sîngele, Namaki ; n-ai mai rămîne locului, Namaki ; n-ai mai avea parte de fericire, Namaki ; șase uși ai zăvorît, Namaki ; o ușă n-ai încuiat-o, Namaki ! Of, du-te și deschide-i acum divului încăperea cu cinci uși.

Namaki se sculă, deschise încăperea cu cinci uși, îl duse pe div acolo, se întoarse în grabă și se vîrî în așternut. Dar divul răcni din nou :

— Hei, plesni-v-ar ciubotele, v-a venit un musafir, oare n-aveți cu ce-l ospăta ? N-aveți vreo bucată de pîine ?

Și bătrîna blestemă mai departe :

— Tăia-ți-s-ar cosițele, Namaki ; scurge-ți-s-ar sîngele, Namaki ; n-ai mai rămîne locului, Namaki ; n-ai mai avea parte de fericire, Namaki ; șase uși ai zăvorît, Namaki ; o ușă n-ai încuiat-o, Namaki ; scoală degrabă și pregătește-i divului de cină !

Sărmana Namaki se sculă și, în miez de noapte, prăji ouă, muie pîine în apă și-i aduse divului de mîncare. Dar divul le înghiți pe toate cît ai clipi și răcni din nou :

— Hei, crăpa-v-ar ciubotele, v-a venit un oaspete, oare n-aveți unde să-l culcați ?

Și bătrîna blestemă mai departe :

— Tăia-ți-s-ar cosițele, Namaki ; scurge-ți-s-ar sîngele, Namaki ; n-ai mai rămîne locului, Namaki ; n-ai mai avea parte de fericire, Namaki ; șase uși ai zăvorît, Namaki ; o ușă n-ai încuiat-o, Namaki ! Așa-ți trebuie ! Scoală și așterne-i oaspetelui să doarmă.

Namaki se sculă din nou, așternu șaluri de cașmir, plăpumi și saltele de catifea, grămădi perne de atlas, toată zestrea mamei ei. Divul se tolăni în așternut și răcni :

— Hei, crăpa-v-ar ciubotele, v-a venit un musafir și n-are cu cine dormi !

Auzindu-l răcnind, bătrîna se apucă s-o blesteme din nou pe Namaki :

— Tăia-ți-s-ar cosițele, Namaki ; scurge-ți-s-ar sîngele, Namaki ; n-ai mai rămîne locului, Namaki ; n-ai mai avea parte de fericire, Namaki ; șase uși ai zăvorît, Namaki ; o ușă n-ai încuiat-o, Namaki ! Așa-ți trebuie ! Du-te și te culcă lîngă div.

Iar biata Namaki se culcă lîngă div. Și, după două ceasuri, divul se deșteptă, o vîrî într-o traistă și ieși cu ea din casă. Namaki pricepu că nu mai are scăpare. Dar trebuia să încerce totuși ceva. Cînd divul tocmai trecea printr-o pajiște, îi zise :

— Lasă-mă jos, că vreau să mă spăl.

Divul o scoase din traistă și o puse pe pămînt, ca să se poate duce la malul apei. Văzînd cît era de întuneric, Namaki vîrî patru-cinci pietre în traistă, după care se ascunse, cocoșîndu-se într-un copac, iar

divul își aruncă traista pe umăr și porni mai departe. După ce merse ce merse, simți că Namaki atîrnă mai greu decît înainte. Atunci o întrebă :

— Namaki, de ce te-ai făcut mai grea ?

Dar nu primi nici un răspuns. Supărat, puse traista jos și o dezlegă la gură. Înăuntru, doar niște pietre. La fel de supărat, se întoarse din drum și, amușinînd ba în dreapta, ba în stînga, dădu peste Namaki, cocoțată în copac. O vîrî pentru a doua oară în traistă și porni iar la drum, nu înainte de a lega însă bine traista la gură. Iar, dacă merse ce merse, ajunsese la un palat mare, așezat în vîrfurile unui munte. Acolo lăsa traista jos și scoase fata dinăuntru.

Ce mai palat văzu atunci Namaki ! Asemenea palat n-au văzut nici padișahii în visele lor... Divul îi porunci să-l însoțească pentru a-i arăta palatul. Își scoase de pe unul din coarne o legătură cu chei, apoi descuie una cîte una încăperile și i le arată lui Namaki. Fata nici nu bănuise că asemenea comori puteau fi pe lume : giuvaieruri, haine cusute cu fir de aur, bani de aur și argint, podoabe, ba o încăpere, sau chiar două, pline cu bunătăți de-ale gurii ! Și așa, divul deschise și îi arată lui Namaki toate încăperile, în afară de două, despre care nici nu aduse vorba. Oricît îl rugă Namaki, nu se lăsa înduplecat să le deschidă. El își răsuci apoi de mai multe ori legătura de chei în jurul cornului de pe care o luase și-i zise :

— Dacă vrei să rămîi cu mine și să-mi fii nevastă, tot ce vezi aici va fi al tău. De nu, te ucid și te mănînc !

De frică sau din viclenie, Namaki răspunse :

— Se înțelege că vreau ! Păi cîne se lipsește de bogăție și fericire ?

Și, prefăcîndu-se, se arată cît se poate de bucuroasă. Dar, în fundul sufletului, abia aștepta să scape de acolo. Pe de altă parte însă, tare ar fi vrut să afle

ce se găsea în cele două încăperi... Dacă o văzu mulțumită, divul se bucură nespus.

— Să știi, îi zise el, noi, divii, mâncăm pe săturate o dată la șapte zile, apoi dormim timp de șapte zile și rămânem trei vreme de alte șapte. Acum mi-a venit vremea să mă culc. Am să-mi pun capul pe genunchii tăi, să mă legeni, că așa-mi place. După ce-oi dormi șapte zile, am să mă trezesc și om vedea ce trai om duce împreună. Dacă te fură și pe tine somnul, lasă-ți capul pe mine și dormi. Nu te teme că flămânzești, aerul de aici e în așa fel că nu simți nevoia să măninci decît o dată la șapte zile.

Namaki nu se împotrivi, primi pe genunchi capul divului și el adormi pe dată. Atunci fata chibzui că, în răstimpul celor șapte zile, cît divul doarme, putea face multe. „Ar fi bine, își zise ea, să-i pun capul pe pămînt și să mă ridic.“ Așeză cu băgare de seamă capul divului pe pămînt, desfăcu legătura de chei înfășurată pe după cornul lui și se duse să deschidă ușile, pe rînd.

De data asta se minună pe îndelete, privind giuverurile. Își puse o parte din ele la gît și se apropie de o oglindă să se privească, își prinse altele la încheietura mîinii. Și clădi grămadă banii de aur. Lua cu pumnul din ei și-i risipea ; nu știa ce să mai facă. Între timp, își aminti însă de cele două încăperi pe care divul nu le descuiase. Fără să piardă o clipă, luă cheile și plecă într-acolo. Cînd deschise cea dintîi încăpere, rămase ca de piatră, fiindcă dăduse peste închisoarea unor fete neasemuit de frumoase, purtînd lanțuri la gît și cătușe la picioare. Dacă o văzură pe Namaki, strigară într-un glas :

— Hanum dragă, cum de ai ajuns aici ?

Și Namaki le povesti totul, de la început și pînă la sfîrșit. După aceea întrebă :

— Dar voi ce faceți aici ?

— Privește-ne cătușele și lanțurile, răspunseră fetele. Tatăl fiecăreia dintre noi e stăpîn pe cîte un oraș. Toate am fost răpite de div și, cum nu ne-am învoit să-i fim neveste, ne-a pedepsit după cum vezi.

— Dacă-i așa, le zise Namaki, atunci am să vă desfac lanțurile și cătușele și am să vă scap de aici. Iar, pînă trec cele șapte zile cît doarme divul, veți putea ajunge într-un loc ferit de primejdii.

— Avem de bătut cale lungă ! Teamă ne e că pune iar ghiara pe noi și atunci nu mai scăpăm cu viață...

— O să vedem, le liniști Namaki.

Atunci văzu un cîine, care se afla și el în lanțuri, și-i zise : „Să-i dau drumul și lui, că poate mi-o prinde bine !” Și, cum desfăcu lanțul, cum se ivi de sub pielea cîinelui un tînăr chipeș și voinic. Namaki și fetele rămaseră uluite, întrebîndu-se cine putea fi. El prinse a povesti :

— Sînt fiu de padișah. Eram șapte frați și tata a ridicat fiecăruia dintre noi cîte un palat. Tocmai voia să ne însoare, cînd m-a înhățat divul.

— Cum ? Dar de ce ? întrebă fetele.

— Într-o noapte dormeam în palat, povesti mai departe prințul. Palatul avea șapte uși. În dreptul fiecăreia stătea cîte o strajă, cu sabia scoasă. Întîmplător, străjii de la cea de a șaptea ușă i s-a făcut somn, și-a pus sabia sub cap și a adormit. Numai ce l-a furat somnul, că divul a și venit, m-a luat în coarne și m-a adus aici. Pînă drum s-a apucat să mă bată cu biciul. „De ce mă bați ?” l-am întrebat. „Fiindcă mi-e scris să mor de mîna ta, mi-a răspuns el și, atîta vreme cît steaua mea strălucește, cît timp sînt viu, se cuvine să am grijă de tine. Dar, în loc să mă ucizi tu, am să te ucid eu !” Apoi m-a vrăjit, m-a vîrît în lanțuri și m-a prefăcut în cîine. După

cîte am înțeles, nu mi-a mai rămas de trăit mai mult de o zi, două...

— Vai, ce nenorocire ! Ce-am să mă fac dacă se trezește ? se înspăimîntă Namaki.

— După cîte am auzit, îi spuse prințul, lîngă încăperea noastră se află una, care are în mijloc un bazin de cleșter. Acolo trăiește un peștișor roșu, în pîntecele căruia-i ascuns un șip cu sufletul divului.

— Am cheile tuturor încăperilor, îi zise Namaki.

— Atunci deschide neîntîrziat.

Namaki descuie ușa și văzu îndată că prințul avu sese dreptate. În mijlocul încăperii se afla un bazin de cleștar, în care înota un peștișor roșu. Prințul dădu să-l prindă, dar nu izbuti. Se mai strădui și, pînă la urmă, îl scoase din apă. Între timp se trezi și divul. Pe dată sări în picioare și se repezi la ei. Dar ce folos ? Prințul spintecase peștișorul, găsise șipul și-l strîngea în pumni. Cînd văzu una ca asta, divul fu cuprins de groază și-i spuse : „De ce ți-e scris nu scapi !“

— Îți dau tot ce poțesti, se rugă el, dar înapoiază-mi șipul cu sufletul meu !

— Mai întîi, du fetele de unde le-ai luat, porunci prințul, apoi ți-o spune ce ai de făcut.

Strîns cu ușa, divul nu mai avu încotro. Duse fetele de unde le luase și pînă în ziua de azi se pomenește de bucuria părinților, cînd le-au văzut. După ce duse și ultima fată, divul se întoarse și-l întrebă pe prinț :

— Ce să mai fac ?

— Du-te în colțul curții și privește cum sparg șipul cu sufletul tău !

Pînă să-și vină divul în fire, prințul dădu cu șipul de pămînt și din div nu mai rămase decît un fum, care se risipi în văzduh. Atunci prințul, care o iubea pe Namaki, nu cu una, ci cu o mie de inimi, îi zise :

— Am căutat o fată ca tine în ceruri și am găsit-o pe pământ. Trebuie, cu orice preț, să-mi fii nevastă ! Să mergem cât mai repede în țara mea, să-i bucurăm și pe părinți și să ne pregătim de nuntă.

Namaki, care-l iubea și ea cu înflăcărare, răspunse :

— Am să-ți fiu nevastă și am să te urmez oriunde, dar nu înainte de a o vedea și eu pe mama și pe cele șase surori ale mele.

Prințul se învoi și o duse la mama și surorile ei. Namaki le istorisi de-a fir a păr tot ce i se întâmplase și le povesti și despre palatul divului. Mama și surorile se bucurară nespus și hotărîră să plece cu ea în ținutul prințului. Rămaseră două-trei zile să se odihnească, apoi Namaki, mama și cele șase surori porniră la drum. De cum intrară pe porțile orașului, văzură toți oamenii îmbrăcați în negru. Namaki întrebă :

— De ce-or fi purtînd toți orașenii straie cernite ?

— Pe semne că din pricina mea, răspunse prințul. De doi ani nu m-au mai văzut și n-au avut nici o veste de la mine...

Și, într-adevăr, așa era. Prințul intră în palat și sărută picioarele tatălui său. Cînd dădu cu ochii de prinț, padișahul căzu fără simțire. La fel și nevasta padișahului, mama prințului. Dar își veniră curînd în fire și să fi văzut ce bucurie cuprinsese întreg palatul ! Femeile și bărbații, cu mic, cu mare, se strînseră roată în jurul prințului și se veseliră. Iar padișahul porunci întîi și întîi să se bată tobele, pentru ca poporul să-și lepede veșmintele cernite. Prințu-i povesti apoi tatălui său, mamei și celorlalte rude tot ce i se întâmplase, de la început din ziua cînd îl răpise divul, și pînă la sfîrșit. Padișahul se bucură nespus și, întorcîndu-se către nevastă-sa, mama feciorilor săi, grăi :

— Înainte de a pieri fără veste, hotărîsem să-l însurăm pe prinț, o dată cu frații lui, dar atunci n-am putut duce treaba la bun sfîrșit. Acum, cînd s-a întors viu și nevătămat (orbire-ar dușmanii !) se cuvine să-i însurăm pe toți. Să-și aleagă fetele pe care le vor, iar noi să luăm mîinile fetelor și să le unim cu mîinile flăcăilor.

Nevasta padișahului duse prințului și fraților lui vestea. Prințul răspunse :

— N-o vreau decît pe Namaki !

Ce s-o mai lungesc ? Totul se petrecu așa cum se cuvenea. Fiecare frate al prințului alese cîte una dintre surorile lui Namaki. Nuntiră șapte zile și șapte nopți, în care vreme orașul fu împodobit cu oglinzi și făcliile fură aprinse pe uliți. Într-a opta noapte, padișahul luă mîna lui Namaki și a surorilor ei și le uni cu mîna prințului și a fraților lui, grăind :

— Iată-vă nevestele. Trăiți în înțelegere, pînă la adînci bătrînețe !

Și fiecare fată se îndreptă către palatul ei și trăiră cu toții în bucurie și fericire. Iar povestea noastră s-a sfîrșit, doar corbu-n cuibul lui n-a nimerit !

NERANZA

A fost odată ca niciodată, a fost odată un padișah care avea în haremul lui patruzeci de neveste și nici una dintre ele nu-i dăruise urmași. Pînă la urmă, padișahul se jură că, dacă Allah se milostivește să-i dea un fecior, umple un bazin cu miere și altul cu untdelemn, pentru ca nevoiașii să se poată cu toții îndestula. Și iată că a patruzecea nevestă îi născu un fecior. Padișahul se bucură mult și se îngriji să aibă tot ce i-ar fi fost de trebuință pentru a-i crește bă-

iatul. Trecu vremea, copilul crescú și se făcu flăcău de 18 ani.

Într-o zi, văzîndu-l pe prinț în preajmă, padișahul își aminti : „L-am căpătat în schimbul jurămîntului făcut lui Allah, dar nu mi-am ținut jurămîntul nici pînă în ziua de azi !“ Porunci deci neîntîrziat să se sape două bazine mari în curtea palatului și să fie umplute, unul cu miere și altul cu untdelemn, așa că oricine poftea, să vină și să ia din ele. Zis și făcut. Veneau nevoiașii cu oale și ulcioare, de luau miere și untdelemn. Și veni și o bătrînă gîrbovită. Dintr-un ceardac, feciorul padișahului o văzu chiar pe cînd se apropie de bazin. Începu să rîdă de ea și zvîrli cu praștia o piatră. Piatra lovi oala bătrînei, care se sparse și untdelemnul curse pe jos. Bătrîna își ridică fruntea și văzu că prințul zvîrlise piatra.

— Ce blestem să-ți arunc în față, scump odor al padișahului ? zise bătrîna. Fata Neranza să aibă parte de soarta ta !

Prințul se apropie și o întrebă :

— Cine-i fata Neranza ?

— Mai multe nu știu, răspunse bătrîna. Du-te de-i întrebă pe cei ce știu.

Vorbele bătrînei îl puseră pe gînduri și prințul se îndreptă spre andarun, unde o întrebă pe nevasta padișahului :

— Mamă, cine-i fata Neranza ?

— Dar cine ți-a vorbit de fata Neranza ? îl iscodi ea.

— O bătrînă.

— Se zice că, afară din oraș, pe un munte, e o grădină mare cu neranzi¹, în care se află cele mai minunate fete de pe lume. Dar cîți s-au dus într-acolo, nu s-au mai întors...

¹ Un soi de portocali.

— Vreau să pornesc, s-o aduc pe una dintre ele !

Se strădui nevasta padişahului să-l înduplece să-şi mute gândul, tot spunându-i că mulţi alţii mai isteţi decît el încercaseră şi nu izbutiseră, degeaba, prinţul era de neînduplecat şi o ţinea într-una :

— Trebuie să pornesc s-o aduc pe fata Neranza !

Atunci îi dădură de veste şi padişahului. Se strădui şi el ce se strădui să-l facă să se răzgîndească, dar pînă la urmă fu nevoit să spună :

— Ia măcar cu tine nişte robi şi slugi.

— Nu, plec singur !

I se scoase din grajd un cal iute, prinţul îşi puse într-o desagă cele trebuincioase şi porni la drum. Cînd se îndepărtă cale de doi-trei farsanghi de oraş, întîlni în mijlocul cîmpiei un bătrîn cu barba colilie.

— Încotro, tinere ? îl întrebă bătrînul.

— Mă duc la grădina cu neranzi, să iau de acolo o fată, două...

— Mulţi au pornit-o într-acolo, dar nici unul n-a ajuns la ţintă, îi atrase bătrînul luarea aminte. Mă tem că vei avea aceeaşi soartă. Mai bine mută-ţi gândul şi întoarce-te în oraşul tău, unde vei trăi liniştit.

— Nu, răspunse tînărul, mă duc, orice s-ar întîmpla !

— Dacă eşti atît de hotărît, apucă drept înainte, pînă ajungi la o pădure plină de sălbăticiuni cu aripi şi cu labe. Croieşte-ţi cale prim mijlocul lor şi, oricît ar răcni şi şi-ar arăta colţii, nu le băga în seamă. Numai să nu priveşti îndărăt... Mergi tot înainte, pînă se sfîrşeşte pădurea. Ieşind din pădure ai să vezi un bordei, la uşa căruia, sub umbra unui copac, stă o femeie-div. Îndată ce o vezi, dă-i bineţe, vorbeşte-i frumos şi întreab-o cum să ajungi la grădina cu neranzi. Ea o să-ţi arate drumul.

— Am înțeles, zise prințul și plecă mai departe. Nici n-apucă să ajungă în pădure, că fiarele se și repeziră la el. Dar merse tot înainte, fără să privească îndărăt. Merse și merse, pînă ieși din pădure. Atunci văzu femeia-div, stînd lîngă ușa bordeiului, la umbra unui copac. Îi dădu binețe și o întrebă, cît se poate de frumos, de sănătate. Femeia îl trase de limbă :

— Ei, fecior de om, cum de ai venit în țara divilor ? Ai trecut teafăr prin pădurea cu fiare și ai ajuns pînă aici... Se vede că steaua ta e sus și te ocrotește. Acum, ia spune-mi, ce te-a adus la mine ?

— Caut grădina cu neranzi, răspunse tînărul.

— Dacă ai ajuns teafăr pînă aici, se vede că tot teafăr ai să ajungi și la grădină. Dar ascultă cu luare aminte ! Ia-o pe drumul ăsta și mergi pînă în vîrful muntelui. Sus ai să dai peste un cal negru, priponit de un copac. Descalecă de pe calul tău și suie pe calul negru. E iute ca vîntul și ca trăznetul și face, într-o zi, drum de un an. Te va duce pînă la grădină. Cînd ai să zărești din depărtare porțile grădinii cu neranzi, vînează o vietate și ia-o cu tine. În fața porților doarme un balaur, care păzește intrarea. De cum îl vezi, aruncă-i vînatul și, în vreme ce el înfulecă, intră în grădină. Acolo cresc, pe patru alei, niște copaci ce-și împletesc ramurile și sub fiecare copac doarme cîte un div. Călare, așa cum te afli, rupe neranzele și întoarce-te ca fulgerul. De-ți ajunge vreun glas la urechi, nu-i da ascultare. Cum te afli în dreptul copacului de care era priponit calul negru, desleagă-ți calul și leagă-l la loc pe cel negru, că numai așa n-au să te poată ajunge divii.

Prințul își luă rămas bun de la femeie și porni pe drumul pe care i-l arătase. Merse pînă ajunsese în vîrful muntelui. Fără să piardă o clipă, deslegă calul negru, îl priponi pe al său și sări în șa. Calul

negru gonea de parcă ar fi avut aripi. După un ceas de alergătură, zări porțile grădinii. Struni calul, vîna o căprioară pe care o aruncă de-a curmeziș în șa și merse mai departe, pînă ajunsese la porțile grădinii. Așa cum îi spusese femeia, un balaur dormea la intrare. Cînd se repezi să-l înșface, prințul îi zvîrli căprioara și n-apucă balaurul s-o hăpăie că prințul se și afla în grădină, unde se minună de cîte vedea.

Creștea acolo tot ce ți-ai fi putut dori, și flori, și iarbă, și pomi, și roade îmbelșugate. Prințul era nespus de încîntat. Acolo unde aleile se întretaiau văzu, într-adevăr, cîte un div dormind sub coroana fiecărui pom. Atunci vru să se întoarcă și, cum gonea spre ieșire, întinse mîna și rupse cîteva neranze. Numai ce-o desprinsese pe cea dintîi, că și auzi un răcnet :

— Hei, a rupt-o ! Hei, a rupt-o !

Dar, pînă să se desmeticească divii și să se repeadă, prințul mai rupse două-trei neranze și, ca fulgerul, ieși din grădină. N-apucă să se îndepărteze bine, că se și auzi un glas :

— Întoarce-te, sau vei fi ucis pe loc !

Dar prințul nu dădu ascultare glasului și goni spre copacul de care-i era priponit calul. Legă calul negru în locul calului său și porni la drum. Trecînd pe lîngă bordeiul femeii-div, intră în pădure, unde fiarele se repeziră la el din nou. Nu le băgă în seamă, dar nici înapoi nu privi pînă nu ieși din pădure.

După o vreme, dînd de un pîrîu, descălecă, își umezi fața și mîinile, bău puțină apă, apoi scoase din buzunar neranzele și-și zise : „Ia să tai eu una, să văd ce are înăuntru“. Cum o tăie, cum ieși din ea o fată, frumoasă ca luna într-a paisprezecea noapte, care, de îndată ce prinse viață, ceru :

— Piine !

Prințul scoase fără zăbavă din desagă niște pîine, dar, numai ce i-o apropie de buze, că fata se prăbuși

și muri pe loc. Oftă prințul din greu, tăie a doua neranză și de data asta ieși dintr-însa o fată și mai frumoasă decît cea dintîi. Numai ce dădu cu ochii de prinț, că ceru și ea :

— Apă !

Prințul umplu o ceașcă cu apă și i-o duse la buze. Dar n-apucă să-i atingă buzele, că fata muri. Și prințul tăie așa neranzele, una cîte una. Din fiecare ieșea cîte o fată, cerea cîte ceva și, cînd îi dădea ce dorise, murea. Ajunse astfel la cea din urmă. Nu-l lăsa inima s-o taie și pe ea și o păstră. Apoi plecă spre țara lui. Înainte de a intra în oraș o întîlni pe bătrîna care-i spusese să se ducă și să ia o fată din grădina cu neranzi. Văzîndu-l, bătrîna întrebă :

— Spune, pentru numele lui Allah, ai ajuns sau nu la grădina cu neranzi ?

— Am ajuns, răspunse prințul, dar ce folos ? Cu cîtă trudă am rupt cîteva poame, iar, dacă le-am tăiat și au ieșit din ele niște fete frumoase, au pierit cu toatele. Din cîte neranze am avut, mi-a mai rămas doar una, și nu mă mai îndur s-o tai. Ce să fac să nu-mi moară și cea din urmă fată ?

— Dacă vrei să nu moară, îl sfătui bătrîna, dă-i apă cînd cere pîine și pîine, dacă cere apă !

Și, grăind astfel, bătrîna își văzu de drum. Prințul descălecă chiar acolo, lîngă niște sălcii de la marginea unei păduri și tăie cea din urmă neranză. Ieși din ea o fată, mai frumoasă decît toate celelalte. Și, cînd deschise ochii, ceru :

— Pîine !

Prințul umplu ceașca cu apă și i-o apropié de buze. Fata bău și, pe loc, prinse putere. Era frumoasă, dar nu avea veșminte.

— Unde sînt ? îl întrebă. Dar tu cine ești ?

— Ești Neranza și te-am adus din grădina cu neranzi, să-mi fii soție. Sînt singurul fecior al padișahului din partea locului.

— Și ce vrei să faci acum ?

— Să te ascund, să plec în oraș și să-ți aduc veșminte, după care să te însoțesc cu alai pînă la palatul meu.

— Prea bine, încuviință fata. Am să mă urc și am să te aștept în salcia asta, pînă te întorci.

Fata se urcă în salcie, iar prințul se îndreaptă către oraș.

Acum, să lăsăm fata în salcie și să ascultăm ce se poate petrece pe lumea asta : aproape de salcie se afla casa unui kadhkoda, care trăia împreună cu nevasta, feciorul lui și o slujnică arăpoaică. În vreme ce fata se afla în copac, arăpoaica duse rufele copilului la pîriu, să le spele. Cînd se uită în unde, văzu chipul Neranzei, oglindit pe luciul apei și crezu că-i chipul ei.

— Vai, se minună ea, cît sînt de frumoasă și habar n-aveam ! Nici n-am să mai slujesc. Trebuie să ajung nevestă de padișah, să am o sută de slujnice și roabe...

Nu mai spală rufele și se întoarce acasă. Văzînd-o, stăpîna întrebă :

— De ce n-ai spălat rufele ?

— Frumoasă cum sînt, o înfruntă slujnica, nu mai spăl rufe. E de ajuns cît am făcut și pînă acum !

— Frumoasă ? Ia privește-te nițel în oglindă !

Slujnica se duse la oglindă și se privi. Vai, era neagră, ciupită de vărsat, eu părul numai cîrlionți. I se făcu rușine, luă rufele și plecă la pîriu. Acolo văzu iar chipul fetei.

— Să știi, zise ea, că stăpîna a dat să i se facă o oglindă care să-mi arate chipul slăt, ca să fiu nevoită să-i slujesc.

Nemaispălînd nici de data asta rufele, le aduse acasă, le asvîrli în mijlocul curții, apucă o piatră și sparse oglinda. Stăpîna se supără.

— Ce, ai înnebunit ? Ce faci ? De ce ai spart oglinda ?

— Sînt nespus de frumoasă și, ca să nu rămîneți fără slujnică, ați poruncit să se facă o oglindă în care să mă văd pocită.

— Du-te și te privește în oglinda vecinilor!

Slujnica se duse la vecini, se privi în oglinda lor și înțelese că stăpîna avea dreptate. Ceru iertare, strînse rufele, luă și copilul și plecă din nou la pîrîu. Dar văzu iarăși chipul fetei în luciul apei și din nou crezu că era chipul ei.

— E limpede, zise acum, amîndouă oglinzile sînt făcute de același meșter, iar eu sînt frumoasă. Piară copilul, cu părinți cu tot ! Ia să svîrl în apă copilul și rufele, și să mă duc drept la palatul padișahului !

Cum vorbea cu glas tare, Neranza o auzi și, fără să vrea, începu să rîdă. Slujnica ridică privirile, o văzu și pricepu că nu chipul ei se oglindisese în apă, așa cum crezuse, ci chipul celei din copac. Atunci spălă rufele în grabă, spălă și copilul și plecă spre casă, de unde luă un cuțit mare, pe care îl ascunse sub rochie, după care se înapoie la salcie. Mai întîi îi dădu Neranzei binețe, apoi zise :

— Ei, fată dragă, aș vrea să urc nițel în copac, lîngă tine. Ia desfă-ți cosițele, să mă cațăr pe ele !

Și, fără a se teme, Neranza își desprinse cosițele, pe care slujnica se cățără.

— Cine ești și ce cauți aici ? o întrebă, dacă ajunse lîngă ea.

Fata îi povesti totul, de la început și pînă la sfîrșit. Și-i mai spuse :

— Acum trebuie să se înapoieze și prințul, care-mi aduce veșmintele.

— Lasă-mă să-ți caut în cap, o rugă slujnica. Neranza își plecă fruntea și slujnica îi tăie capul, după care o zvîrli în apă. Din sîngele fetei cresc un neranz. Și trecură două zile. Întovărașit de slugi și de robi, prințul se înapoie aducînd rochii de mătasă, o coroană și o lectică. Dar, dacă se apropie, rămase înmărmurit : în locul minunatei Neranza găsi o arăpoaică slută. Numai ce-l văzu pe prinț, că-i și strigă :

— De ce ai zăbovit atît ? Atîta vreme ți-a trebuit ca să-mi aduci veșmintele ?

Prințul se lăsă înșelat. Dar unde-i era chipul minunat ? Unde, înfățișarea dinainte ?

— Erai atît de albă... Cum de te-ai înnegrit ?

— M-a ars soarele.

— Dar ciupiturile de vărsat, de pe fața ta ?

— M-a ciugulit o cioară, răspunse ea.

— Unde-ți sînt cosițele mîndre ?

— Mi le-a luat vîntul.

Prințul înțelese că nu mai poate da îndărăt. Îi întinse veșmintele, o așeză în lectică și o duse în oraș. Dar, cînd s-o pornească la drum, dădu cu ochii de neranz. Îl luă cu el și-l sădi în grădina către care dădea încăperea lui din palat.

— Ce fel de răsplată-i asta, după atîta trudă ? se tot întreba prințul, perpelindu-se. Doar am intrat în grădină, am rupt șapte-opt neranze, iar din toate fetele mi-a rămas numai una, atît de frumoasă încît, o dată pusă la inimă, îți venea s-o păstrezi o viață întreagă. Dar ce nenorocire a dat peste mine ? Ce-am să le spun părinților, care m-au îndemnat să nu plec la drum ?

Prințul se mîngîia doar cu nădejdea că, după ce s-o mai odihni la umbră și va trăi în belșug, fata și-ar putea redobîndi frumusețea.

Acum, să vă spun cîte ceva și despre neranzul pe care prințul-l sădise în grădina palatului. Și prințul și slujnica îl văzură crescînd repede și cîteodată, cînd bătea vîntul, răzbătea din el un geamăt. Slujnica pri-cepu că se ivise din sîngele Neranzei și de aceea îi zise prințului :

— Vreau o scîndură ! Trimite-mi un dulgher, c-am să-i spun eu ce fel de scîndură să-mi taie.

Prințul socoti că se cuvine să-i împlinească dorința și-i trimise un dulgher. Cînd i se înfățișă, slujnica-i porunci :

— Scoate neranzul din rădăcină și ia-l de aici. Apoi fă-mi din el o scîndură.

Dulgherul scoase neranzul din rădăcină și-l luă cu el. Cînd să-l taie ca să croiască scîndura, auzi un geamăt. Tot atunci veni și bătrîna gîrbovită, de rupse o crenguță din copac, să-și facă un fus și să-l aibe gata cînd i s-ar strica cel vechi. Bătrîna puse fusul nou pe un raft, în cămară.

Și trecură două-trei zile. Într-un rînd, dis-de-di-mineată, bătrîna ieși din casă și se duse la bazar să cumpere bumbac. Aproape de amiază, cînd se întoarse, găsi încăperea măturată, curtea stropită și vasele spălate. „Cine să le fi putut face pe toate ?” se miră ea. Nu a doua zi, ci abia într-a treia, plecă din nou cu treburi la bazar. Cînd se întoarse văzu că cineva i le rostuiise pe toate, ca mai înainte. Bătrîna nu mai înțelegea nimic. „Ce-i asta, a ieșit un gen din fîntînă sau a coborît vreo *peri*¹, din cer, de mi-a

¹ Ființe supranaturale, apar în mitologia persană cel mai des sub chipul unor femei încîntătoare, bune sau rele. Se crede că se pot furisa în sufletul omului, împrumutîndu-i însușiri deosebite. După unele păreri se ivesc în grădini, luînd înfățișarea unui porumbel. Printre femeile iraniene există superstiția că, pentru a-și vedea dorințele îndeplinite, se cuvine să se roage acestor ființe. În literatură, *peri* a devenit simbolul frumuseții feminine.

făcut treaba ? Trebuie să aflu ce se petrece." Într-o zi, sfîrşind toate treburile, se prefăcu a pleca, închise uşa şi puse cheia în cutia în care o ţinea de obicei. Dar se duse în livadă şi se ascunse printre pomi. După un ceas auzi, din casă, un glas. Se furişă tiptil pînă la uşă şi se năpusti în încăpere. Cînd colo, ce să vadă ? O fată care i-ar fi putut spune lunei dintr-a paisprezecea noapte : „Sînt aici, nu-i nevoie să mai răsari“, deretica prin încăpere. Dacă o văzu pe bătrîna, se pierdu cu firea. Bătrîna se apropie şi-i zise :

— De nu ţi-aş vedea durerea ! Cine eşti ?

Fata-i destăinui povestea ei şi a prinţului, de la început şi pînă la sfîrşit, pînă în clipa cînd fusul cel nou crăpase şi ea ieşise din fus.

— Fii fata mea şi am să fac să iasă totul aşa cum se cuvine, se bucură bătrîna.

Acum treburile bătrînei mergeau strună. În fiecare seară aprindeau lampa şi stăteau de vorbă. Cît despre prinţ, se perpelea zi şi noapte şi se tot întreba cînd îşi va recăpăta arăpoaica frumuseţea. De atîtea gînduri şi griji începu să vorbească de unul singur, iar padişahul şi soţia lui se neliniştiră şi trimiseră după hakim. Mai marele peste hakimi veni şi zise :

— Pentru a-l izbăvi pe prinţ de suferinţă şi gînduri trebuie să-i punem la gît un lanţ de oglinzi. De îndată ce lanţul îi va înconjura gîtul va scăpa şi de dureri şi de gînduri !

Atunci padişahul chemă la el pe vizirul mîinii drepte şi pe cel al mîinii stîngi şi, după ce le povesti totul, îi întrebă :

— Unde găsim un lanţ de oglinzi ?

— Nu oricine poate face asemenea lanţ, răspunse vizirul mîinii drepte. Cel mai potrivit ar fi să trimitem crainici să vestească pe uliţe şi prin ba-

zare că, de-o putea face careva lanțul, padișahu-l va răsplăti împărătește.

În ziua următoare fură trimiși crainici prin mahalale și bazare, vestind să fie adus la palat oricine poate meșteri un lanț de oglinzi. Pentru truda lui avea să primească o răsplată împărătească. Când Neranza auzi strigarea crainicului, îi spuse bătrînei :

— Du-te și spune-le că pot face lanțul, dar numai dacă mi se făgăduiește o oglindă lăsată într-o curte pustie.

Bătrîna se duse la padișah și-i spuse rugăminte fetei. Cum în apropierea palatului se afla întâmplător o curte pustie, fata și bătrîna fură duse acolo și li se mai dădu și oglinda cerută. I se spuse și prințului că, pentru a se lecu de tristețe și gânduri, trebuia să i facă un lanț de oglinzi și că numai fiica bătrînei îl putea face.

În ziua în care fata veni cu oglinda, prințul se urcă și se ascunse pe acoperișul palatului, dornic să vadă și el cum se făurește un lanț de oglinzi. Petrecu de acolo cu privirile o față neasemuit de frumoasă, care veni și se așeză lângă bazinul din mijlocul curții. I se păru că o mai văzuse undeva. Fata își puse oglinda în față și începu să-i vorbească. Prințul ascultă și înțelese că povestea cum se dusesse el în grădina cu neranzi. Când se trase mai aproape, văzu că deslușea în oglindă grădina ; apoi, cum îndată ce despica neranzele, fetele ieșeau din poame, frumoase și fără veșminte. Povestea din oglindă îl atrăgea tot mai mult. Fata povestea cum ajunsese împreună cu prințul la salcie, cum se urcase în coroana ei, cum fusese ucisă de mîna slujnicei arăpoaice, povestea plecarea slujnicei, în locul ei, la palatul padișahului și cum din sîngele fetei crescuse un neranz, cum fusese smuls din rădăcini, cum își făcuse bătrîna un fus și cum fata ieșise dintr-însul.

Dacă ascultă pînă la sfîrșit, prințul simți că-și pierde mințile. Coborî în goană scările și cuprinse fata în brațe. După aceea o duse în palat, trimițînd îndată după maică-sa, căreia-i povesti cele întîmplate. La rîndul ei, femeia-i povesti totul padișahului și cei din andarun se strînseră în jurul fetei, uluiți de frumusețea ei. Padișahul porunci ca timp de șapte zile orașul să fie împedobit cu oglinzi și să se aprindă făcliile. Apoi începură pregătirile de nuntă.

Dar nu uită nici s-o cheme pe slujnică, pentru a-i spune :

— Alege : cal nărvaș, sau sabie ascuțită !

— Sabie ascuțită pentru sufletul dușmanilor mei !
Mie, dați mi calul.

Îi aduseră un catîr îndărătnic, de coada căruia o legară și care fu mînat în pustiu. O chemară apoi pe bătrîna căreia prințul îi spărsese oala cu untdelemn și o înălțară mai mare peste harem.

Și asta mi-a fost povestea !

PADIȘAHUL ȘI VIZIRUL .

A fost o zi, a fost o vreme, a fost un oraș, a fost un padișah. Și padișahul avea o nevastă neasemuit de frumoasă, pe care o iubea și care, la rîndul ei, era trup și suflet pentru padișah. Și mai avea padișahul un vizir foarte pizmaș și nemernic, căruia-i străluceau ochii cînd se găsea în fața nevestei padișahului. Nu îndrăznea să i împărtășească nimănui taina, de teamă că, dacă ar fi ajuns la urechile padișahului, acela l-ar fi tăiat în bucățele. Vizirul se gîndea zi și noapte cum să-l îndepărteze pe padișah, cum să-i ia locul și nevasta.

Trecu o vreme, cînd sosi odată în oraş un derviş, care văzuse multe în lumea largă şi era tare iscusit. Zi de zi, dădea maara¹ în faţa oraşului şi aduna mulţime de oameni în jurul lui, arătînd lucruri atît de uimitoare, de rămîneau toţi cu deşul în gură. Dacă fu înştiinţat şi padişahul că venise un derviş care face lucruri de mirare, îl chemă pe vizir şi-i porunci :

— Du-te şi vezi ce-i cu dervişul ăsta, ce învîrte şi ce vînt l-a adus !

Vizirul plecă, îl văzu pe derviş, se întoarse la padişah şi-i spuse :

— Padişahule, e un derviş care face şi el niscal scamatorii, să cîştige o bucată de pîine...

— Adă-l să-l vad şi eu, porunci padişahul.

Şi privi el scamatoriile dervişului şi se minună. Dar padişahul îi zise :

— Astea-s fleacuri ! Am văzut eu lucruri şi mai şi... Vorbele padişahului îl stîrniră pe derviş.

— Dacă-i așa, răspunse el, porunceşte să iasă toţi cei faţă. Am să-ţi arăt ceva, de-ai să rămîi cu gura căscată pînă în ziua Judecăţii de Apoi !

— Plecaţi, strigă padişahul.

Şi plecară cu toţii, golind încăperea. Cînd rămaseră numai ei doi, dervişul zise :

— O, padişahule, am să ies din pielea mea şi am să intru într-altă piele. Porunceşte să se aducă o găină.

Padişahul dădu porunca, găina fu adusă, dervişul îi suci gîtul, apoi ieşi din pielea lui şi intră în pielea găinii. Şi, toate astea, sub privirile padişahului... Ne-maipomenit ! Găina ucisă înviase şi cotcodăcea, iar dervişul se răcea ca un om mort şi se prăbuşi, pînă la urmă, într-un ungher. Trecură cîteva clipe, apoi dervişul ieşi din pielea găinii şi intră iar în pielea

¹ Reprezentaţie, spectacol.

lui. Găina muri din nou și căzu la pământ, iar dervișul învie.

Padișahul încremeni. Apoi, cu orice preț, se strădui să-l înduplece pe derviș să-l învețe cum se face una ca asta.

— Dă-mi o oală mare, plină cu aur, ceru dervișul.

Padișahul se învoi și-i dădu o oală mare, plină cu aur.

— Dar să ne înțelegem ! îi spuse dervișul. Nu po-menești nimănui despre asta și nici nu-i mai înveți pe alții, fără încuviințarea mea.

— Prea bine, se învoi padișahul.

Dervișul îi dezvălui taina și-l rugă :

— Trimite-mi oala cu aur diseară, când s-o întu-neca bine. Dar să n-o vadă vizirul.

Acum, când învățase taina, padișahul intra ba într-o piele, ba în alta. Vizirul aflase și pricepu că dervișul învățase pe padișah ceva nemaipomenit. De aceea, într-o noapte, trimise în taină după derviș și-i zise :

— Îți dau ce poștești, dacă-mi arăți și mie ce l-ai învățat pe padișah.

Acum, dervișul o iubea de mult pe fata vizirului și, de altfel, venise acolo, cu haine schimbate și cu scamatoriile lui, doar ca să încerce s-o ia cu el.

— Numai dacă-mi dai fata de nevastă, răspunse dervișul.

Vizirul se împotrivi la început, apoi se învoi :

— Prea bine !

Și se duse la fată, să-i spună ce și cum.

— Tată, în ruptul capului n-am să fac una ca asta, n-am să fiu nevasta dervișului, se supără fata. Alături de el mi-ar fi rușine să ies în lume ! Cere-i să mă pețească și, chipurile, după obiceiul din orașul nostru, să aducă o oală mare, plină cu aur.

— Prea bine, răspunse vizirul.

Și-l chemă a doua zi pe derviș, de-i arată dorința fetei :

— Sînt gata să-ți dau fata, dar nu primește decît dacă-i aduci o oală, plină vîrf cu aur.

— Mă învoiesc, zise dervișul.

Atunci vizirul îi spuse fetei :

— Prefă-te că vrei și tu și, cum voi căpăta ce doresc, cum îl trag pe sfoară !

Fata nu se mai împotrivi.

— Du-te și adă oala, învață-mă și pe mine scamatoria, ia fata și cară-te ! strigă atunci vizirul către derviș.

Dervișul se bucură, făcu tot ce trebuia, dar, chiar în clipa cînd dădu să ia fata de mînă și să plece cu ea, vizirul îi strigă :

— Nu așa ! Sînt vizirul padișahului și nu pot îngădui ca oamenii să mă arate cu degetul. Se cuvine să ne pregătim, să dăm șfară în țară, să așteptăm patruzeci de zile și doar apoi să facem nunta.

Se cîiorovăiră așa, ce ~~se~~ cîiorovăiră și vizirul găsi prilejul să-l alunge din casă. Iar, chinuit de dragoste pentru fată, dervișul plecă în pustiu...

Acum, ascultați ce-a mai făcut vizirul : după ce-l înșelă pe derviș și învătă de la el vrăjitoria, se duse la padișah și-i zise :

— O, padișahule, ce știi tu știu acum și eu și nu-i bine s-o faci prea des și în fața oricui, că n-o să te mai cinstească nimeni. Totuși, ca să nu uiți meșteșugul, să-l încercăm împreună, ori de cîte ori rămînem singuri.

— Ai dreptate, răspunse padișahul.

Trecură cîteva zile, cînd vizirul zise din nou :

— Hai să mergem la vînătoare, dar să nu luăm pe nimeni cu noi. Dacă ne-o plăcea să ne întrupăm într-o jivină sau într-o pasăre, să nu ne vadă ochi de om.

— N-am nimic împotriva, răspunse padişahul.

Şi porniră la drum. Vizirul îl duse cale de doi-trei farsanghi, pînă în apropierea unui sat. Apoi, văzînd o gazelă, îi luă urma, trase o săgeată, gazela căzu la pămînt şi muri.

— Padişahule, e timpul să intri în pielea gazelei, îl îndemnă vizirul.

— Că bine zici, răspunse padişahul.

Descălecă şi intră în pielea gazelei. Dar vizirul intră chiar atunci în pielea padişahului. Pielea vizirului căzu la pămînt. Vizirul, care avea acum înfăţişarea padişahului, goni spre sat. Sătenii se înşirară în faţa lui, iar el le zise :

— Am venit cu vizirul la vînătoare şi i s-a făcut rău pe neaşteptate şi a murit. Să vină trei, patru dintre voi să dea o mînă de ajutor, ca să-i ducem ră-măşiţele în oraş şi să le încredinţăm nevastei şi feciorilor săi.

Şi sătenii îl aduseră pe vizirul mort în oraş, nevasta şi copiii îl plînseră amar şi-l îngropară. Între timp, vizirul, care luase înfăţişarea padişahului, se duse la palat. Acolo se stîrni mare zarvă, slugile, străjile porţilor şi toţi ceilalţi slujitori grăbindu-se să-i dea bineţe şi să se plece pînă la pămînt. La poarta palatului îi apucară calul de căpăstru şi-l ajutară să descălece. Atunci, fără a mai pierde o clipă, vizirul se îndreptă spre harem.

Dacă văzu din depărtare alaiul, cea mai iubită nevastă a padişahului, femeia pe care o iubea şi vizirul, alergă să-l întîmpine. Dar, cum se apropie, parcă simţi că numai înfăţişarea şi veşmintele erau ale padişahului, mirosul şi sufletul fiindu-i străine. Fireşte, nu putu înţelege cu nici un preţ ce se întîmplase şi cum de-i ajunsese dintr-o dată nesuferit tocmai omul pe care-l iubea. Iar, dînd cu ochii de ea, vizirul, care intrase în pielea, veşmintele şi înfăţişarea pa-

dişahului, îşi zise : „Toate stăruinţele şi chinurile mele au tins la unirea cu femeia asta. Şi, slavă lui Allah, am izbutit !“ Dar, cu cât o mîngîia mai stăruitor, cu atît mai tare fugea femeia de el. Zi şi noapte trăia în durere şi tristeţe şi se întreba de ce-i ajunsese nesuferit omul drag şi cum să-l părăsească, luîndu-şi lumea în cap.

Acum, ascultaţi ce i-a mai fost dat padişahului : cînd intră în pielea gazelei şi văzu că vizirul îi ia înfăţişarea, înţelese că se lăsase înşelat. Se înspăimîntă la gîndul că, Allah păzeşte, vizirul putea trage cu arcul şi isprăvi cu el pentru totdeauna. De aceea o rupse la fugă şi alergă din cîmpie în cîmpie, pînă ajunsese într-o pădure. Acolo, la piciorul unui copac, văzu un papagal mort. Se bucură şi, ieşind îndată din pielea gazelei, intră în pielea papagalului, după care zbură şi se așază în vîrfurile copacului, printre alţi papagali.

Iar zilele trecură. Într-un rînd, pe cînd zbura cu ceilalţi papagali dintr-un copac într-altul, văzu un păsărar așezîndu-şi laţurile. Atunci le spuse tovarăşilor săi :

— Păzea ! Păsărorul ne pregăteşte laţuri. Fugiţi !

Şi zburară cu toţii, dar el se așază pe pămînt şi, ca şi cum nici n-ar fi ştiut despre ce era vorba, merse pînă căzu în laţ. Bucuros, păsărarul se apropie şi-l prinse. Papagalu-l privi şi parcă-parcă i se păru că l-ar cunoaşte. Se gîndi bine şi-şi aminti că era chiar dervişul care-l învăţase să intre în pielea altora. Atunci, fără a-l lăsa să înţeleagă că l-ar cunoaşte, îi zise :

— Dacă vrei să cîştigi ceva de pe urma mea, du-mă în oraşul cutare şi vinde-mă, pe o sută de aşrafi, padişahului.

Păsărarul recunoscă numele oraşului în care trăia fata vizirului şi-şi aminti că-l cunoaşte şi pe padişah.

Vorbele papagalului îi deșteptară în inimă nădejdi adormite și-și zise: „Are dreptate! Mă duc acolo, vînd papagalul și, dacă s-o putea, mă plîng padișahului întru vizirului.”

Luă deci papagalul și porni la oraș. Padișahului îi plăcu papagalul și-l întrebă pe păsărar :

— Cît vrei pe el ?

— O sută de așrafi !

În vreme ce stăteau de vorbă, păsărarului i se strecură în suflet o bănuială : „Măi, parcă n-ar fi padișahul. Vorbește și se poartă, mai degrabă, pe po-triva vizirului...” Se făcu însă că nu bagă de seamă, dădu papagalul și primi o sută de așrafi. Iar padișahul chemă degrabă o slugă, cerîndu-i să-i ducă nevastă și papagalul, ca s-o înveselească. Dacă intră în harem, papagalul se bucură, văzîndu-și soția. Dar slăbise și era tare amărîtă.

— Femeie, de ce ești atît de îngîndurată ? o întrebă el. Și de ce ai slăbit atît de tare ?

— Unchiașule papagal, îi răspunse ea, nu mă în-treba de necazurile inimii ! Am o durere și n-o pot spune nimănui.

— Spune-mi-o mic...

— Păi cu ce m-ai putea ajuta ?

— Poate că am să te ajut. Hai, vorbește !

El stăruia într-una, ea tăcea, dar pînă la urmă i se destăinui :

— Am fost nevasta padișahului și l-am iubit. Inima mea era întotdeauna aproape de a lui, pînă într-o zi cînd a plecat cu vizirul la vînătoare. Mi s-a adus vestea că vizirului i s-a făcut rău și că a murit. Padișahul a intrat apoi în harem. Mi-am dat seama că pierduse tot ce-mi plăcea la el și am înțeles că la mijloc era ceva necurat. A trecut o lună de atunci, dar nu mai am liniște, nici zi, nici noapte și mă tot gîndesc la lucruri triste. Iar el face tot ce poate ca

să-l iubesc... Degeaba ! Nu mai doresc decît să-mi iau lumea în cap !

— Hanum, vino să mă miroși, o rugă papagalul. Ia vezi, nu miros cumva ca bărbatul tău ?

Femeia se apropie de papagal, îl miroși și rămase uimită.

— Vai, e mirosul padișahului ! strigă ea.

— Sînt chiar padișahul, răspunse papagalul.

Și-i povesti toată tărășenia, de la un capăt la altul.

— Și ce-i de făcut ? îl întrebă atunci nevasta.

— Diseară, cînd vine vizirul, lasă ușa coliviei deschisă. Prefă-te veselă și zîmbește-i. Atunci o să te întrebe ce dorește ai, ca să ți le îndeplinească. Spune-i : „Doresc din tot sufletul să fiu cu tine ca înainte. Dar, de cînd te-ai întors de la vînătoare, nu te mai porți ca altădată.“ Atunci el va zice : „Nu-i adevărat, mă port ca mai înainte !“ Iar tu să-i răspunzi : „Dacă-i așa, învață-mă vrăjitoria pe care o știi de la derviş“. El se va învoi, iar de rest am eu grijă...

Și nevasta padișahului făcu întocmai. Atunci cînd padișahul mincinos se învoi s-o învețe vrăjitoria, porunci să fie adus și ucis un cîine negru. Vizirul ieși din pielea padișahului și intră în pielea cîinelui, iar padișahul ieși repede și el din pielea papagalului și intră în pielea sa.

— O, vizir ticălos, pentru că m-ai trădat, răsplata-ți va fi să rămîi cîine negru, cîte zile vei mai avea ! îi strigă padișahul.

Nevasta se bucură, iar padișahul trimise îndată după derviş. Cînd sosi, îi povesti tot ce i se întîmplase. La rîndul lui, dervişul îi destăinui dragostea pe care i-o purta fetei vizirului. Atunci padișahul făcu pe el vizir și-i dădu de nevastă fata iubită. Iar pe ticălosul de vizir, care luase chip de cîine, îl legă la ușa grajdului, unde i se arunca în fiecare zi cîte un os. Și fu bătut cu nuiava, pînă muri.

PATRUZECI-DE-COSIȚE

A fost odată ca niciodată. Într-un oraș, trăia un padișah care nu avea urmași și se întreba zi și noapte : „De ce mi-e dat să rămân fără copii și să nu-mi aprindă nimeni candela după moarte ?“ Într-o zi se uită în oglindă și văzu fire albe împetrișându-i barba neagră. Atunci se întristă mai vîrtos și-și zise : „La ce mi-e bună viața ? Mă las de domnie și plec în pustiu.“ Pe cînd își vorbea așa, intră o slugă.

— O, padișahule, făclie a lumii, zise sluga, a venit un derviş și vrea să te vadă.

— Nu țin și nici nu rabd să vorbesc cu nimeni. Du-te și vezi ce vrea. Dă-i ce poștește și fă-l să plece mulțumit.

Sluga se întoarce și zise din nou :

— O, padișahule, nu vrea decît să te vadă.

— Spune-i să între, porunci atunci padișahul.

Și bătrînul derviş intră, vorbi cu padișahul și, dacă-i auzi durerea, scoase din buzunar un măr, i-l dădu și zise :

— Mănîncă jumătatea mărului și dă-i cealaltă jumătate nevastei tale. Allah îți va dărui un băiat, dar să nu-i dați nume. Așteptați pînă vin eu.

Padișahul se bucură, făcu întocmai și, peste nouă luni, nouă zile, nouă ceasuri și nouă clipe, Allah îi dărui un băiat. Încă nu începuse cea de a șasea noapte, în care i se dă nume fiecărui copil, că bătrînul sosi și ceru să i se înfățișeze noul născut. Îi aduseră copilul înfășat, dervişul îi desfăcu scutecele, îi sumese cămășuța și, scoțînd din buzunar un pumnal bătut în diamante, i-l legă peste pîntec și-i zise padișahului :

— Pumnalul ăsta este sufletul copilului și se cîvine să nu i-l desfaceți niciodată. Viața lui e legată de tăișul pumnalului, iar numele-i e Geahantigh, sabia lumii.

Și, grăind așa, bătrînul dădu nume copilului și se făcu nevăzut. Padișahul, care-și văzuse dorința împlinită, nu-și mai găsea locul de bucurie. Zi și noapte sta cu ochii pe copil și inima-i era mereu alături de el.

Și crescă băiatul în îndestulare și înconjurat de dragoste, pînă împlini optsprezece ani. Treptat, începu să se amestece în treburile domniei, să umble prin sălile palatului și prin visterii. Într-o zi, ajungînd la o sală încuiată cu un lacăt de aur, întrebă :

— La cine-i cheia lacătului ?

— Cheia se află în buzunarul padișahului, îi răspunseră slugile. N-o dă nimănui și nimeni nu știe ce se ascunde în sala asta.

Atunci Geahantigh se duse la padișah și-l rugă :

— Tată, dă-mi cheia lacătului de aur, să văd și eu ce-i în sala aia.

— Nici să nu te gîndești, îi răspunse însă padișahul. Tinerii de seama ta, lipsiți de știința vieții, n-au a intra acolo. Cînd vei mai crește, da, dar acum nu-ți priește !

Asemenea vorbe îl întăritară și mai mult pe Geahantigh. Zi și noapte nu se mai gîndea decît să pună mîna pe cheile sălii și să vadă ce se află înăuntru. Într-o zi, cînd padișahul era plecat la vînătoare, izbuti să pună mîna pe cheie și se duse să descuie lacătul.

Într-un colț al sălii se afla un dulap vechi. Deschise ușa dulapului și ochii-i căzură pe o pînză pe care era zugrăvit chipul unei fete. La început nu i

se păru nimic deosebit, dar, uitându-se mai cu luare-
aminte la zugrăveală, tresări și se îndrăgosti de fată,
nu doar cu una, ci cu o sută de inimi. Și se prăbuși
fără simțire. Prințul fu dus în încăperea mamei sale.

— Al cui e chipul ? întrebă el.

— Al fetei Patruzeci-de-cosițe, răspunse mama.

— Trebuie s-o găsec, fie ce-o fi ! De nu, mă pră-
pădesc.

Mama lui Geahantigh îi povesti padișahului cele
întîmplate. Padișahul îl chemă pe prinț și-i atrase
luarea aminte :

— Fiule, nici un om nu poate ajunge la ea. Nu-i
atît de ușor cum crezi... Pentru ca nimeni să nu se
poată apropia de fata Patruzeci-de-cosițe, divii au
pus mîna pe ea și au fermecat-o. Dacă tot mai nă-
dăjduiești, mută-ți gîndul.

— Nu, îl înfruntă Geahantigh, trebuie să mă duc
și s-o găsec, chiar dacă se află pe înălțimile mun-
telui Ghaf sau sub a șaptea pătură a pămîntului.
Trebuie s-o găsec, fie ce-o fi !

Dacă văzu că Geahantigh stăruie și nu-i ascultă
vorbele, padișahu-i dădu încuviințarea să plece. Prin-
țul scoase din grajd un cal iute, se încinse cu o sabie
indiană bătută cu mărgăritare, își umplu o desagă
cu tot ce-i trebuia și porni la drum. Aproape de
amiază, îl cuprinse foamea, întinse arcul și săgetă
o vietate. Se dădu jos de pe cal, să frigă carnea, cînd
văzu un călăreț apropiindu-se. Geahantigh îl întrebă :

— Încotro ?

— Să-mi caut soarta, răspunse călărețul.

— Hai cu mine, prietene, îi zise prințul, că și eu
tot asta caut.

Călărețul descălecă și îmbucară amîndoi. După
aceea, Geahantigh îl iscodi :

— Cum te numești și ce îndeletnicire ai ?

— Numele mi-e și numele îndeletnicirii : Cititor în stele.

Geahantigh și Cititorul în stele porniră împreună. Spre asfințit, în apropierea unui caravanseraî, întâl-niră un alt călăreț. Prințul întrebă :

— Cine ești, cu ce te îndeletnicești și încotro ai pornit ?

— Îndeletnicirea și numele-mi sînt aceleași : Coră-bier și am plecat să-mi caut scorta.

— Hai cu mine, prietene. Tot asta căutăm și noi.

Își petrecură noaptea în caravanseraî și, în zori, porniră tustrei. Merșeră ce merșeră, pînă intrară în-tr-un oraș. Acolo, văzîndu-i pe oameni slabi și gâl-bejiți, întrebă :

— De ce sînteți bolnavi ?

Li se răspunse că orașul are apă puțină, fiindcă la izvor s-a lungit un balaur, care nu lasă oamenii să se apropie. O singură dată pe zi îngăduie apei să curgă în oraș și apa-i atît de puțină că nu le ajunge tuturor. Dar și pentru asta trebuiau, pe rînd, să-i dea zilnic balaurului cîte o fată. Geahantigh și prietenii lui zăriră chiar în clipa aceea, într-o lectică, o fată foarte frumoasă, gătită în veșminte scumpe. În fața ei mergea un om care striga :

— Hei, oameni buni, iată-o pe fata padișahului ! Azi i-a venit rîndul să fie înghițită de balaur. Padișahul a grăit : „Care dintre voi se va duce și va omorî balaurul, va primi de nevastă fata, cu giuvaruri cu tot și, pe deasupra, jumătate din vistierie.“

Dar nimeni nu-și luă inima-n dinți, așa că lectica porni mai departe. Atunci Geahantigh își scoase sabia și ieși în față, iar prietenii lui îl urmară. Prințesa venea după ei, apoi fel de fel de lume, și așa merșeră pînă la izvor.

Cu sabia scoasă, Geahantigh se îndreptă spre balaur. Nici n-apucă balaurul să-și caște botul, că Gea-

hantigh îl și împunse cu sabia. Apoi îl lovi peste mijloc, tăindu-l în două. Iar, dacă-i târî leșul într-o parte, apa izvorului începu să curgă spre oraș. O jumătate de zi curse roșie, de atîta sînge.

Prințesa își vîrî mîna în balta de sînge și îl atinse pe Geahantigh pe umăr, ca să-i rămîna acolo semnul palmei ei. Fericiți, oamenii veniră la izvor. Apa curgea spre oraș și fiecare se lăuda că ucisese balaurul. Dar prințesa le spuse :

— Cel care a ucis balaurul are pe umăr semnul palmei mele, înmuiată-n sînge.

Atunci îi găsiră pe Geahantigh și-l înfățișară padișahului.

— Am făgăduit jumătate din bogățiile mele, împreună cu fata, grăi padișahul, cui răpune balaurul. Primește ce ți se cuvine !

— Sîntem trei frați, răspunse Geahantigh, și tot ce facem facem împreună. Fata și jumătate din averea ta i se cuvin celui mai mare dintre noi, Cititorul în stele.

— Prea bine, încuviință padișahul.

Împodobiră orașul cu oglinzi și se apucară să pregătească nunta, apoi i-o dădură pe prințesă Cititorului în stele.

— Frate, zise atunci Geahantigh către Cititorul în stele, mulțumim lui Allah că ai ajuns să-ți vezi soarta cu ochii. Acum ia seama și la soarta noastră !

Și se despărți de Cititorul în stele, plecînd împreună cu Corăbierul. Și merșeră pînă nimeriră într-alt oraș. La o răscruce de ulițe văzură că negustorii trăgeau grăbiți obloanele și că și ceilalți orașeni zoreau spre casele lor. Întrebară ce se petrece, dar oamenii se grăbeau cu toții atît de tare încît nimeni nu le putu răspunde. Și iată că văzură deodată doi lei, ce se apropiau de răscruce, răcnind. Aflară pînă la urmă că, de o bună bucată de vreme, lei îi intra

în fiecare zi, pe la amiază, în oraş şi, punînd laba pe unul sau doi oameni, după cum le vine la îndemînă, îi duc în pustiu şi-i sfîşie acolo.

Dacă-i văzu, Geahantigh se îndreptă spre cei doi lei. Cu mîna dreaptă apucă un leu de coamă, cu mîna stîngă-l apucă pe celălalt, îi lovi cap în cap, după care-i duse la cîmp şi-i înjugă la un plug. Oamenii îl vestiră pe padişah că sosisse în oraş un viteaz, care făcuse aşa şi pe dincolo. Padişahu-l chemă pe Geahantigh şi-i zise :

— Tinere, s-au împlinit cîteva luni bune de cînd oamenii din oraşul meu sînt robii leilor, şi mi-am făgăduit fata şi jumătate din avere celui ce-mi va izbăvi poporul. Acum, dacă a fost să fii tu acela, îţi dau fata !

— N-am fost singur, răspunse Geahantigh. Am prins leiî împreună cu fratele meu şi, cum e mai mare decît mine, fata i se cuvine lui.

— Prea bine.

Se făcură deci pregătiri de nuntă, oraşul fu împodobit şi făcliile arseră vreme de şapte zile şi şapte nopţi. Corăbierul primi apoi fata, împreună cu jumătate din averea padişahului. Şi Geahantigh îi zise :

— Slavă lui Allah că ţi-ai văzut şi tu soarta cu ochii ! Mi-a venit rîndul să mă duc să-mi caut şi eu norocul.

Şi plecă din oraş şi apucă prin pustiu, unde întîlni un bătrîn. Îi dădu bineţe, bătrînul răspunse şi-i grăi apoi :

— O, tinere, încotro ai pornit şi ce cauţi ?

— N-am să-ţi ascund că doresc s-o găsesc pe fata Patruzeci-de-cosiţe şi că pentru asta am pornit la drum. Dar nu ştiu încotro s-o apuc şi cu ce să încep.

— Nu te mai gîndi la una ca asta, îl sfătui bătrînul, că nu oricine poate ajunge pe muntele Ghaf, la fata Patruzeci-de-cosiţe.

— Of, moșule, cînd inima-ți dă ghes, nu se poate să nu ajungi !

— Bine, dacă ții neapărat, du-te ! Dar amintește-ți de pumnalul legat sub cămașă.

Geahantigh se miră că știe povestea pumnalului, își luă rămas bun de la bătrîn, bătrînul îi ură ferire și se făcu nevăzut. Și Geahantigh porni pe drumul plin de ocoluri ducînd către muntele Ghaf. Și, cît îl ținură picioarele și mai avu parte de lumină, merse și tot merse, pînă atinse poalele muntelui. Acolo, ce să vadă ? Bătrînii tăi știi ! Văzu corturi ridicate și tineri ce visaseră să ajungă la fata Patruzeci-de-cosițe și care (zăceau acolo, neînsuflețiți. Și atîtea capete fără trup și atîtea trupuri fără mîini și fără picioare văzu, că era cît pe ce să se piardă cu firea. Se apropie atunci de un cort și se rugă de un bătrîn, aflat acolo :

— Moșule, sînt străin de locurile astea, îngăduie-mi să înnoptez la tine...

— Bucuros, răspunse bătrînul.

Geahantigh intră în cort, se așeză lîngă bătrîn și începură să vorbească.

— Ei, tinere, se vede treaba că și pe tine tot dragostea te-a mînat aici. Ai venit de dorul fetei Patruzeci-de-cosițe, dar n-ai chibzuit bine. Să fi știut că nu poți ajunge la ea, nu ți-ar fi călcat piciorul prin locurile astea, așa-i ? Dar acum e prea tîrziu, ursita te-a adus aici și, sau vei avea parte de soarta celor de sus și vei împietri, sau vei îmbătrîni ca mine, de prea mult amar și jale. Cu toate astea, am să-ți spun ce am auzit și eu de la alții. Cine știe, poate ți-o fi scris ca fata să fie a ta !... Ia-o drept pe poteca asta, care te scoate în vîrfurile muntelui, unde se înalță o cetate. Lîngă cetate ai să vezi o pisică neagră. Ia arcul, ocheste și sloboade săgeata. Dacă o nimerești, ai izbutit, dar de-o trece săgeata pe alături, împie-

trești pînă la brîu. Dacă nu nimerești nici a doua oară, împietrești de-abinelea, din cap pînă-n picioare, la fel cu toți ceilalți. Dar dacă lovești pisica a doua oară, îți recapeți înfățișarea omenească. Iei atunci legătura de chei înfășurată pe după gîtul pisicii ucise și intri în cetate...

Îi mai dădu bătrînul și alte sfaturi, ca să răpună divii și să pună mîna pe fata Patruzeci-de-cosițe. Și a doua zi, dis-de-dimineată, Geahantigh porni la drum și merse pînă ajunse la cetatea de pe muntele Ghaf, unde văzu mulți tineri împietriți, care nu nimeriseră cînd trăsese războiul cu arcul. Deodată dădu cu ochii de pisica neagră și, fără a pierde o clipă, apucă arcul, ochi, dar săgeata zbură pe alături și Geahantigh împietri de la brîu în jos. Puse o a doua săgeată în arc și trase din nou. De data asta săgeata se opri în fruntea pisicii și Geahantigh își recăpătă înfățișarea. Iar, în clipa cînd săgeata lovi pisica, zice-se că toți tinerii împietriți au prins viață și au rupt-o la fugă. Pașii lor s-ar fi auzit, cică, răsunînd pe tot muntele Ghaf...

Dar Geahantigh luă cheile de la gîtul pisicii și se duse să caute intrarea în cetate. După ce deschise poarta văzu patruzeci de slujnice măturînd curtea cu genele. Îndată dădu fiecareia cîte o mătură și ele se bucurară, dar nu scoaseră o vorbă.

Intră apoi pe poarta celei de a doua curți și dădu cu ochii de un palat minunat. Deschise ușile încăperilor și le văzu pline de giuvaeruri și de tot felul de scumpeturi. Într-o încăpere găsi o sabie indiană, bătută în smaragde, despre care îi vorbise bătrînul din cîntecul de la poalele muntelui. Nespuse de bucuros, păși într-un fel de tindă mare, cu uși dînd către toate încăperile. Acolo, pe un pat de fildeș, dormea o fată frumoasă ca luna într-a paisprezecea noapte. Avea părul împletit în patruzeci de cosițe și fiecare

dintre ele era legată de cîte o coloană de marmură. Iar lîngă fiecare coloană moțăia cîte un div.

Geahantigh scoase sabia și, fără sgomot, tăie unul cîte unul capetele divilor. Cînd isprăvi cu ei, se apropie de fata Patruzeci-de-cosite. Cum te orbește soarele, așa fu orbit Geahantigh de frumusețea fetei. Și o trezi.

— Tinere, cine ești ? se miră fata, văzîndu-l. Ce cauți aici ?

Geahantigh îi povesti prin cîte trecuse.

— Acum, dacă ai ucis divii, dezleagă-mi pletele trecute pe după coloane, îî rugă fata.

— Făgăduiește să-mi fii nevastă și le dezleg !

— A ta sînt, răspunse fata Patruzeci-de-cosite.

— Nu, nu așa, jură pe laptele mamei tale.

Și fata jură pe laptele maică-si că va fi nevasta lui Geahantigh. De-abia atunci se apucă să-i dezlege pletele prinse în jurul coloanelor. Cînd îi desfăcu și ultima cosită intrară în palat și slujnicele, și se bucurară nespus. Și, în palatul din cetatea de pe muntele Ghaf, slujnicele se îngrijiră de traiul și tihna fetei Patruzeci-de-cosite și a lui Geahantigh. Și trăiră fericiți cîteva luni de zile, pînă se răspîndi pretutindeni vestea că Geahantigh o luase pe fata Patruzeci-de-cosite. Vestea ajunsese și la urechile padișahului, tatăl flăcăului.

Dar pe mulți îi ispiti gîndul de a o răpi pe fată de lîngă Geahantigh. De cealaltă parte a muntelui Ghaf se afla un oraș. Fiul padișahului din partea locului era și el unul dintre cei ce-o doriseră pe fata Patruzeci-de-cosite și, dacă auzi cele întîmplate, i se înfățișă tatălui său și-i zise :

— Tată, cînd am vrut, nu mi-ai îngăduit să plec în căutarea fetei Patruzeci-de-cosite, spunînd că se află în ghiarele divilor, că e vrăjită și că nu-i e dat oricui s-o dezlege de farmece și s-o scape. Acum,

cînd a fost dezlegată și se află în mîini omenеști, poate fi dobîndită. Vreau să fie a mea, cu orice preț !

Padișahul își chemă vizirul și-i porunci :

— În patruzeci de zile să-mi aduci fata Patruzeci-de-cosițe !

— Voi face întocmai, răspunse vizirul.

Și, ieșind de la padișah, trimise după o bătrîna vicleană și-i zise :

— Născocoște un tertip ca să aducem fata aici și să i-o dăm prințului. Și asta în patruzeci de zile !

— O iau eu înainte, răspunse bătrîna, iar în urma mea să vină, nevăzuți, patruzeci de oșteni călări. Dar să nu urce spre cetate decît cînd am să aprind cu un foc.

Bătrîna porni la drum, iar oștenii călări mergeau în urma ei, cam la depărtare de o poștă. Și merseară așa, pînă ajunseră la poalele muntelui Ghaf, unde ridicară tabăra.

— Rămîneți aici două, trei zile, le porunci bătrîna. Cînd veți vedea pe munte un foc, grăbiți spre cetate.

Și urcă bătrîna și ajunse pînă la zidurile cetății. Bătu, și slujnicele-i deschiseră.

— Am obosit, le zise ea, lăsați-mă să mă odihnesc și dați-mi puțină apă.

Slujnicele se duseră la fata Patruzeci-de-cosițe, de-o vestiră că o bătrîna sosise în cetate.

— Spuneți-i să intre, porunci fata.

Bătrîna intră și, cînd se pomeni înaintea fetei, începu s-o roage cu vorbe mcșteșugite :

— M-am pripășit prin locurile astea, n-am pe nimeni, îngăduie-mă sub acoperișul tău.

Geahantigh nu voia ca bătrîna să rămînă în palat.

— Nu cred tot ce îndrugă, zise tînărul, și ai să vezi că, pînă la urmă, ne desparte.

Dar fata Patruzeci-de-cosițe stăruie și bătrîna se aciui în palat. Trecură două-trei zile, cînd, trăgînd cu urechea la ușă, bătrîna îl auzi o dată pe Geahantigh vorbind cu fata. Îi povestea tocmai despre bătrînul care-i legase pumnalul sub scutece :

— Pumnalul, a spus atunci bătrînul, e chiar sufletul băiatului și niciodată să nu fie luat de la locul lui...

Bătrîna auzi povestea și, în chiar aceeași seară, le turnă în mîncare un praf de adormit, apoi ieși din cetate și aprinse un foc. Pînă să se ducă slujnicele să vadă ce și cum, oștenii sosiră. Le legară pe toate patruzeci și le aruncară de-a-curmeziș în șei, întocmai ca pe fata Patruzeci-de-cosițe și pe Geahantigh, apoi coborîră muntele.

— Ca să scăpăm pentru totdeauna de Geahantigh, zise atunci bătrîna, îi luăm pumnalul pe care-l poartă legat pe piele și-l aruncăm în mare, iar pe el îl lepădăm într-o fîntînă.

Zis și făcut. Fata Patruzeci-de-cosițe fu dusă în oraș, în palatul prințului. Cînd își veni în fire, nu se mai afla în palatul ei, și nici Geahantigh n-o mai veghea. O văzu doar pe bătrîna, împreună cu un tînăr necunoscut. Înțelese că nenorocirea i se trage de la bătrîna și, îndurerată, se puse pe plîns. Iar, dacă necunoscutul încearcă s-o potolească, nu izbuti.

Acum, ascultați ce i s-a întîmplat lui Geahantigh : Cititorul în stele privea cerul chiar în noaptea cînd prințul fu zvîrlit în fîntînă. Văzu că steaua lui Geahantigh se întunecase și se neliniști. Nici n-apucă să se lumineze de zi că adună o sută de călăreți și, ca trăznitul și ca vîntul, se duse la Corăbier, căruia-i zise :

— Steaua prietenului nostru Geahantigh s-a întunecat. Am dat cu ramalul și am văzut că i s-a luat

pumnalul, care a fost zvîrlit în mare. Cît despre Geahantigh, a fost prăvălit într-o fîntînă.

Fără să mai stea pe gînduri, plecară amîndoi la drum. Corăbierul porni pe mare și pescui pumnalul, iar Cititorul în stele îl scoase pe Geahantigh din fîntînă. Îi legă la loc pumnalul și prințul învie. Arunci, înțelegînd că toată nenorocirea i se trage de la bătrînă, Geahantigh îl întrebă pe Cititorul în stele :

— Unde-i acum nevastă-mea ?

— În palatul cutărui padișah și te așteaptă, răspunse Cititorul în stele.

Geahantigh se întoarse la cetatea de pe vîrfurile muntelui Ghaf, luă sabia indiană bătută în smaragde și porni spre orașul în care se afla fata Patruzeci-de-cosițe. La porțile orașului o văzu pe bătrînă. Dacă dădu cu ochii de el, păli. Vru să strige după ajutor, dar Geahantigh îi șopti :

— Un singur strigăt și-ți tai capul !

Bătrîna se înspăimîntă și-i arată unde se află palatul padișahului, dar, pînă la urmă, Geahantigh tot îi tăie capul. La miezul nopții plecă la palat și, după ce doborî dintr-o lovitură straja, urcă scările. De mîna lui pieriră toți cîți îi ieșiră în cale. În sfîrșit, într-una din încăperi, o văzu pe fata Patruzeci-de-cosițe dormind, vegheată de cele patruzeci de slujnice. Încăperea avea două uși. Chiar cînd Geahantigh intră pe una, fiul padișahului o deschise pe cealaltă. Dădu cu ochii de Geahantigh, dar nici n-apucă să strige, că sabia bătută în smaragde îi și reteză capul.

Fata Patruzeci-de-cosițe se trezi și rămase uluită văzînd că Geahantigh izbutise să ajungă pînă la ea. Dar nu pierdură vremea cu lămuririle și plecară în mare grabă, o dată cu cele patruzeci de slujnice, cu Cititorul în stele și cu Corăbierul. Ajunși la cetatea de pe vîrfurile muntelui Ghaf, încărcară toate giuvaerurile și lucrurile de preț aflate acolo și se îndrep-

tară cu toții către orașul în care trăia tatăl lui Geahantigh. Padișahul se bucură, mama lui Geahantigh se bucură, toată lumea se bucură și împodobi orașul, în care făcliile arseră vreme de șapte zile și șapte nopți. După sărbători, Geahantigh făcu daruri bogate Cititorului în stele și Corăbierului și-i însoți pînă în cetățile lor.

Și asta a fost povestea fetei Patruzeci-de-cosițe !

PIATRA RĂBDĂRII

Trăia odată un om, care avea o nevastă și o fată. Pe fată o chema Fatima. De fiecare dată cînd se îndrepta spre școală, auzea un glas care spunea : „Pe Fatima o s-o ia un mort !“ „O, Allah, al cui o fi glasul ăsta ?“ se întreba fata, minunîndu-se. Dar, deși chibzui îndelung, nu putu înțelege nimic. Și ce teamă-i era ! Într-un rînd, îi povesti maică-si :

— Mămico, ori de cîte ori trec pe uliță, aud un glas care-mi spune : „Pe Fatima o s-o ia un mort !“.

Auzind una ca asta, părinții se hotărîră să părăsească orașul. Vîndură tot ce aveau prin casă și porniră la drum. Merșeră ce merșeră, pînă ajunseră într-un pustiu, unde nu se afla nici apă, nici suflet de drept-credincios. Pătimiră tustrei de foame și de sete, pînca și apa li se isprăvisese și părea că nu le mai rămîne nimic de făcut. Pînă la urmă, dădură peste un zid, care împrejmuia o grădină mare. În zid se căsca o poartă.

— Hai să batem la poartă, zise tatăl, poate iese careva să ne dea apă și pîine.

Fatima bătui. Poarta se deschise pe dată și ea intră în grădină, să vadă dacă e cineva acolo. Dar iată că

poarta se închise cu zgomot în urma ei, apoi se topi în zid, de parcă n-ar fi fost. Părinții rămăseseră dincolo, iar fata se afla în grădină. Și plânse tatăl, plânse și mama, dar lacrimile nu-i ajutară de fel. Într-un târziu, părinții Fatimei începură să se sfătuiască :

— Nu putem rămîne aici... În curînd se înnoptează și au să vină cine știe ce fiare sălbatice. Să plecăm pînă nu se întunecă, poate izbutim să ajungem la vreo casă de om.

Din vorbă în vorbă își amintiră și de glasul care spunea : „Pe Fatima o s-o ia un mort !“ și-și ziseră :

— Poate că asta i-o fi soarta !

Dincolo de ziduri, fata plîngea amar și, pe deasupra, i se și făcuse tare foame. „Mă duc să văd dacă nu găsesc ceva de mîncare“, își spuse, în cele din urmă. Și pe dată se afundă în grădină, unde văzu un palat minunat, cu porți falnice și tot felul de acareturi. Fatima intră în palat și privi cu luare-aminte prin încăperi, dar nu întîlni pe nimeni. Pînă la urmă, rupse din grădină cîteva poame, le mîncă și se culcă.

Dis-de-dimineață, se trezi și începu să colinde din nou prin încăperile palatului. Podelele erau acoperite cu covoare de preț și se aflau acolo sumedenie de lucruri. Era pînă și o baie. Fatima se spălă și, pînă spre prînz, rătăci prin palat, negăsind nici de data asta pe nimeni. Strigă, chemă, dar nu primi nici un răspuns. Și merse așa din încăpere în încăperc, pînă dădu peste alte șapte încăperi. Trecu prin șase, în care se aflau mese încărcate cu bucate felurite, nestemate și alte scumpeturi, iar cînd ajunse la a șaptea încăpere și intră, văzu un om dormind. Apropiindu-se și dînd în lături pătura ce-i acoperea fața, ochii i se opriră pe un tînăr chipeș, soare nu alta. Tot pîntecele-i era înțesat cu ace. La capul tînărului, bătută în perete, atîrna o hîrtie și alături era scris un descîntec. Fatima luă hîrtia și o citi. Zicea acolo așa :

„Dacă va sta cineva timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți la căpățîiul acestui tînăr, dacă se va hrăni doar cu o migdală pe zi, va bea doar un degetar de apă, va citi descîntecul, va sufla peste fața tînărului și zi de zi-i va scoate cîte un ac din pîntece, într-a patruzecoa zi el va strănuta și se va trezi“.

Fata citi descîntecul și scoase un ac din pîntecul tînărului. Apoi, timp de 35 de zile, mîncă doar cîte o migdală, bău cîte un degetar cu apă, citi descîntecul, suflă peste fața tînărului și îndepărtă cîte un ac. Cum dormise și mîncase puțin, slăbise cumplit. „O, Allah, ofta ea, ce-i de făcut? Nu-i nimeni să mă ajute...“ Mai să-i plesnească inima de atîta singurătate.

Într-un rînd, auzi de dincolo de zidul grădinii sunet de saz și de nai. Urcă pe acoperișul palatului și văzu o șatră de țigani, ridicîndu-și tabăra. Cîntau și jucau. Fata le strigă :

— Hei, surioară ! Mamă ! Tată ! Pentru numele lui Allah, dați-mi una dintre fetele voastre, că altfel, de atîta singurătate, am să mă sfîrșesc cu zile. Vă dau, în schimb, ce doriți !

Maimarele peste țigani răspunse :

— Fie precum zici, dar cum să ajungă fata la tine ? Nu văd nici o poartă...

Le aruncă de pe acoperiș o frînghie, o sută de tumani, lucruri de preț și haine. Șătrarii legară capătul frînghiei de mijlocul unei țigănci și Fatima o trase peste zid: îi dădu bucate gustoase, o spală în baie, o îmbracă într-o rochie nouă și-i spuse :

— Fii prietena mea credincioasă ! Sînt atît de singură...

Și-i povesti țigăncii prin cîte trecuse, dar nu-i pomeni de tînărul care dormea. Cînd veni vremea, intră în încăperea lui, citi descîntecul, suflă peste fața tînărului și-i scoase un ac din pîntece. Șireată,

țiganka pricepu că Fatima se duce într-o încăpere anume și, încuind ușa în urma ei, se îndeletnicește acolo cu ceva de taină. Înțelese că stăpîna îi ascunde ceva. Într-un rînd, se apropie de ușă și ascultă, prin gaura cheii, descîntecul pe care Fatima îl citea cu glas tare. Așa, ascultînd la ușă timp de două zile, învăță descîntecul pe de rost.

În ziua a patruzecea, dis-de-dimineată, cînd Fatima încă mai dormea, țiganka deschise binișor ușa încăperii pe care stăpîna ru i-o pomenise, intră și văzu un tînăr mîndru ca raza de soare, dormind. Cînd spuse descîntecul învățat pe de rost, îi căzură ochii pe un ac înfipt în pîntecele tînărului. Întinse mîna și-l scoase, tînărul strănută și se trezi.

— Cine ești, o întrebă el, hurie¹, peri, gen sau făptură omenească?

— Sînt un pui de om, răspunse țiganka.

Tînărul o întrebă cum ajunsese acolo și țiganka-i povesti cîte aflate de la Fatima, de parcă toate i s-ar fi întîmplat ei. Îi mai spuse că o cheamă Fatima și că adevărata Fatima-i e slugă.

— Minunat! Iar acum, spune-mi, vrei să fii nevasta mea? o întrebă tînărul.

— Sigur că vreau, ce poate fi mai plăcut! se bucură ea.

Pe cînd stăteau de vorbă, se îmbrățișau și se sărutau, Fatima se trezi și văzu că totul era pierdut, că, vorba aceea, ce fusese ată se făcuse, din nou, bum-bac...

— O, Allah, oare asta-i răsplata trudei mele? De ce-mi tot spunea glasul: „Pe Fatima o s-o ia un mort”? Oare asta-mi grăia?

Neîmpotrivindu-se, Fatima ajunsese sluga țigăncii,

¹ Hurie, în religia musulmană, fecioară promisă de Mohammad credincioșilor în paradis.

iar țiganka soția tânărului. Pînă la urmă, se văzu trimisă la bucătărie.

Tînărul era un prinț fermecat. Cînd fu dezlegat, se iviră pe dată părinții lui și întregul lor oraș. Cu toții se bucurară atît de strașnic, că vreme de șapte zile și șapte nopți aprinseră făclii și jucară la nunta prințului cu țiganka. Iar Fatima tăcea și îndeplinea toate muncile din casă.

Într-un rînd, prințul fu nevoit să plece la drum. Înainte de a porni o întrebă pe prințesă ce dar să-i aducă.

— O rochie de atlas cusută cu fir de aur, îl rugă ea.

După aceea o întrebă și pe Fatima.

— Stăpîne iubit, răspunse Fatima, n-am nevoie de nimic, numai să fii sănătos. Și, dacă tînărul stăruie, mai spuse : Fie, adu-mi piatra răbdării și o păpușică de porțelan.

Prințul călători timp de șase luni și, în toată vremea asta, țiganka o bătu și o chinui pe Fatima. Acum tînărul se întorcea din călătorie cu daruri pentru prințesă, dar uitase să cumpere piatra răbdării și păpușica de porțelan. Mergînd prin pustiu, se împiedică de o piatră și pe dată își aminti de rugăminta slujniciei. „Mi-a cerut să-i aduc piatra răbdării și o păpușică de porțelan, își spuse el, și nu-i frumos să nu-mi țin făgăduiala.“ Așa că se întoarse la bazar și, întrebîndu-i pe toți negustorii, dădu peste unul care-i dădu nădejdea să-i găsească ceea ce dorea. A doua zi, cînd intra în dugheana lui, negustorul întrebă cine-i ceruse piatra răbdării.

— Am acasă o slujnică, răspunse prințul, ea m-a rugat să-i aduc piatra răbdării și păpușa de porțelan.

— Greșești, îl înfruntă negustorul, nu-i slujnică.

— Se vede că ți-ai pierdut mințile. Dacă-ți spun că-i slujnica mea !

— Nu se poate, stăruie negustorul. Ești gata să cumperi ce mi-ai cerut ?

— Desigur !

— Atunci află, mai spuse negustorul, că, dacă cineva are nevoie de piatra răbdării, se cheamă că poartă o durere în inimă. Întoarce-te acasă și dă-i slujnicei piatra răbdării. Noaptea, după ce-și va isprăvi treburile, se va piti într-un ungher și-i va povesti pietrei toate durerile ei, după care va spune :

*„Piatra răbdării, piatra răbdării,
Tu ești răbdătoare sau eu sînt răbdătoare ?
Pleznește sau pleznesc eu !“*

Dacă o vei auzi grăind așa, intră neîntîrziat în încăperea și cuprinde-o pe după mijloc. De nu, să știi că pleznește și moare.

Întors acasă, prințu-i dădu slujnicii piatra răbdării și păpușica de porțelan. Îndată ce fata-și isprăvi treburile, o văzu ducîndu-se în bucătărie, unde stropi podeaua, mătură și aprinse o lumînare, pe care o așează într-un colț. După aceea luă piatra răbdării și păpușica de porțelan, le puse în fața ei și începu să-și povestească nenorocirile : cum un glas tainic îi spunea pe drumul spre școală : „Pe Fatima o s-o ia un mort !“ ; cum fugise din oraș, împreună cu părinții ei ; cum nu dormise și aproape că nu mîncase pentru a-l mîntui pe tînărul adormit ; cum suferise de singurătate ; cum ajunsese slujnică și cîte trebuise să îndure. Încheindu-și povestea, spuse :

*„Piatra răbdării, piatra răbdării,
Tu ești răbdătoare sau eu sînt răbdătoare ?
Pleznește sau pleznesc eu !“*

În clipa cînd Fatima își sfîrși descîntecul, prințul deschise ușa, o apucă strîns de mijloc și strigă către piatra răbdării :

— Pleznește tu !

Piatra răbdării se fărîmă și curse din ea o picătură de sînge, iar fata căzu fără simțire. Prințul o luă în brațe, o mîngîie, o sărută, o duse în încăperea lui și o întinse în așternut.

Iar dimineța porunci să se împletească părul țigăncii de coada unui catîr, care fu alungat în pustiu. Vreme de șapte zile și de șapte nopți prăznuiră și lăsară făcliile să ardă, apci prințul se logodi cu Fatima și trăiră împreună fericiți și veseli. Iar cum li s-au împlinit lor dorințele, așa să se împlinească și dorințele voastre !

BU-ALI

Trăia demult, într-o țară, un padișah. Și avea padișahul o nevastă și o fată, pe care le iubea nespus. Iată că, într-un rînd, nevasta padișahului se îmbolnăvi. Chemă padișahul de pretutindeni tabibi și tămăduitori ca să găsească leac pentru boala nevastă-si, dar cîte încercă, nimic nu-l ajută și bolnava nu se înzdrăveni. Într-o zi, pe cînd stăteau de veghe la căpătîiul ei, padișahul și fiică-sa o auziră zicînd :

— Soarele vieții mele se apropie de asfințit. Dacă vrei să te însori, ia o nevastă curată și de treabă, care să aibă grijă de fata mea.

— Bine, bine ! o liniști padișahul.

Nu trecu multă vreme și femeia își luă rămas bun de la viață. Iar padișahul trăi mulți ani fără nevastă, pînă ce fata îi zise într-un rînd :

— Tată, de ce nu te însori ?

— Mi-e teamă, fata mea, răspunse padişahul, mi-e teamă să aduc o străină în casă. Dacă cea pe care o aleg nu se înţelege cu tine, voi fi greşit faţă de amintirea mamei tale. De ții să mă însor, du-te tu și alege-mi pe cine vrei.

— Strașnic ! răspunse fata și plecă să caute femeia în stare să-i placă padişahului.

După multe întrebări și căutări, găsi, în sfârșit, o femeie pe care i-o aduse tatălui ei. Într-adevăr, era chiar așa cum dorise fosta nevastă a padişahului : de treabă și blajină și se purta frumos cu fata.

Trăiră câțiva ani în bună pace. Pe neașteptate însă, se îmbolnăvi și femeia de a doua : îi înțepenisă toată partea dreaptă. Mîna și piciorul i se uscară și nu se mai mișcau, își pierdu vederea la un ochi și nu mai auzea cu o ureche. Padişahul trimise după marele tabib al orașului. Veni tabibul cu toți ucenicii și slugile sale, se sfătuiră între ei, pregătiră fel de fel de leacuri, dar femeia nu se îndreptă. Atunci îi trimiseră vorbă padişahului să nu se aștepte la nimic bun, că bolnava nu se poate însănătoși. Padişahul se făcu foc și strigă :

— Nemernicii ăștia jupoaie pielea de pe om, îi iau o grămadă de bani și-și mai țin, de pomană, și nasul pe sus. De pe urma lor nu te alegi cu nimic. N-o pot vindeca pe nevastă-mea, care-i beteagă doar pe jumătate. Atunci la ce sînt buni tabibii ăștia ? Duceți-vă și spuneți-le așa : „Sau îmi vindecă nevasta în patruzeci de zile, sau se mută dincolo de hotarele împărăției !”

Ajungîndu-le la urechi vorbele grele ale padişahului, se neliniștiră tabibii și se foiră de parcă i-ar fi năpădit o grămadă de pureci. Se adunară și se așezară la sfat.

— Padişahul nu-i dintre cei ce aruncă vorbe în vînt, îşi dădu unul cu părerea. Va face întocmai cum a zis, ruşinîndu-ne în faţa oamenilor de treabă...

Multă vreme vorbiră şi mult se ciorovăiră. Fiecare spunea ce crede el că era de făcut, nesocotind părerea celuilalt şi nici unul nu putu născoci ceva care să-i scoată din bucluc. Pînă la urmă, careva zise :

— Nu departe se află un oraş, unde trăieşte un tînăr căruia i se zice învăţatul Bu-Ali¹. Cică se pricepe de minune la tot soiul de leacuri şi, în afară de asta, ştie tot felul de lucruri, pe care noi nici să le înţelegem nu sîntem în stare. Hai să trimitem pe cineva la el, rugîndu-l să vină încoace. Fără doar şi poate că are s-o lecuiască pe nevasta padişahului.

— Prea bine, încuviinţară tabibii şi, fără a mai pierde o clipă, îi scriseră o scrisoare lui Bu-Ali şi aleseră cîţiva dintre ei, pe care-i trimiseră în oraşul vecin.

Primi Bu-Ali răvaşul, se pregăti de drum şi sosi a doua zi în cetatea de scaun a padişahului. Tabibii îl duseră la palat, sărutară pămîntul înaintea padişahului şi spuseră :

— Am venit s-o vindecăm pe nevasta padişahului lumii ! Nădărdim să-ţi vezi nevasta teafără, chiar înainte de a se încheia sorocul celor patruzeci de zile.

Padişahul se uită la tabibi şi zări printre ei un chip pe care nu-l mai văzuse niciodată.

— Îl văd pentru prima dată pe tînărul ăsta, grai padişahul, de unde l-aţi adus ?

— E învăţatul Bu-Ali, din oraşul Buhara, răspunseră tabibii. Tămăduirea nevestei tale se află în mîinile lui.

¹ Bu-Ali, 'Abu 'Ali ibn Sina (970—1037), vestitul filozof şi medic persan, cunoscut în Europa sub numele de Avicenna.

— Ei bine, spuse padişahul, atunci plecați cu toții și lăsați-l doar pe el la palat.

Și, vrînd nevrînd, tabibii fură nevoiți să plece. Padişahul auzise demult de Bu-Ali și se bucură nespus că vestitul înțelept și învățat venise la palatul lui. Îndată porunci să i se pregătească o locuință, îi dădu două slugi și două slujnice care să-i poarte de grijă și să-i îndeplinească toate dorințele.

După două-trei zile, îl duse pe învățat în harem. Printr-o perdea, i-o arătă pe nevasta bolnavă și-i vorbi de boală și de leacurile date de ceilalți tabibi. Bu-Ali înțelese pe dată de ce boală suferea femeia și-i spuse padişahului :

— Poruncește să se încălzească baia din harem, femeia să fie numaidecît dusă acolo, iar mai departe am să spun eu ce se cuvine să facem.

Fără zăbavă, încălziră baia și o duseră acolo pe nevasta padişahului. Iar Bu-Ali îi porunci unuia dintre slujnice să se îmbrace în veșminte bărbătești și să-și lipească barbă și mustăți.

— Intră în baie și apropie-te de bolnavă, îi spuse după aceea.

Slujitoarea făcu ce i se poruncise. Intră tiptil în baie, așa că nevasta padişahului se pomeni deodată cu un bărbat alături. Speriată, se sprijini cu o mîină de podea și se ridică. Atunci slujnica o apucă de braț și începu o luptă — nevasta padişahului căutînd să scape, să fugă, iar slujnica neslăbind-o din strînsoare și trăgînd-o spre ea. Ce s-o mai lungim ? Din toată vînzoleala asta, și de frică, jumătatea bolnavă a femeii reînvie și ea și se vindecă.

Acum, să părăsim femeile și să ascultăm ce s-a întîmplat cu padişahul. După ce-i porunci nevastă-si să intre în baie, își spuse deodată : „Ce-am făcut ? I-am poruncit nevastă-mi să se desbrace și am trimis-o la baie. Dar dacă învățatu-i un ticălos ?”

Speriat de un asemenea gînd, padişahul se urcă degrabă pe acoperişul băii şi începu să privească prin geamurile din tavan.

Şi ce să vadă ? Nevasta lui sărise de jos şi se lupta cu un necunoscut. Nu înţelese nici el că bărbatul era o femeie şi socoti că-i chiar Bu-Ali. Îndată coborî de pe acoperiş şi începu să se frămînte : „O, Allah, ce-am făcut ? Ce ruşine !“. Dar, cum necum, îşi aminti că nevasta lui se mişca, deci se înzdrăvenise. Asta-l linişti, întrucîtva. Apoi se încludă însă din nou şi începu să se mustre : „Cum adică, nevasta mea să se facă bine numai într-un chip atît de murdar ? De vreme ce a văzut-o un alt bărbat, nici nu-mi mai e nevastă, cu atît mai mult cu cît a urmat-o în baie. Nu, nu mai am nevoie de ea. Am s-o omor ! şi pe Bu-Ali o dată cu ea !“ Vorbindu-şi astfel, padişahul se îndreptă spre încăperile sale, luă sabia de pe perete şi porni către baie.

Acolo, văzînd că padişahul vine furios şi cu sabia în mînă, slujnica înţelese despre ce-i vorba şi, cît ai clipi, îşi desprinse barba şi mustăţile, îşi scoase turbanul şi pletele i se rostogoliră pe umeri. Atunci padişahul şi nevasta lui încremeniră şi nu fură în stare să mai scoată o vorbă. Iar, dacă îşi veni în fire, se duse padişahul şi se aseză pe tron, poruncînd să-i fie înfăţişat Bu-Ali. Bu-Ali fu adus la padişah.

— De ce ai făcut una ca asta ? îl iscodi padişahul.

— Măria ta, răspunse Bu-Ali, pentru boala nevastei tale nu se afla alt leac decît spaima. Dar, cum n-am vrut ca un bărbat străin s-o vadă pe nevasta padişahului, i-am poruncit slujniciei să se îmbrace în veşminte bărbăteşti şi să se ducă în baie, cu gîndul s-o sperie pe bolnavă. Şi iată că s-a vindecat !

Padişahul se bucură nespus şi-i dăruî două slugi şi două slujnice. Apoi mai spuse :

— Bu-Ali, ce-ți mai dorește inima ? Spune, și-ți dau tot ce poțesteți !

— Măria-ta, răspunse Bu-Ali, am auzit că ai o bibliotecă mare, în care se zice că ar fi multe cărți despre științele „chimia“, „limia“, „himia“, „simia“ și „rimia“. În cărțile tale se ascund taine nemăsurate. Arabii numec științele astea „Culuhu sirun“, toate tainele, iar înțelepții persani spun că prin „Culuhu sirun“ poți găsi rădăcina cunoștințelor și științelor de tot felul. De aceea, îți cer să-mi îngădui să cercetez cărțile amintite.

Padișahul îi dădu cheia de la bibliotecă și-i spuse :

— Du-te, citește toate cărțile și înseamnă tot ce-ți poate fi de folos.

Și se bucură Bu-Ali, luă cheia și se închise în bibliotecă. Scormoni mult timp prin cărți, citi mult și scrise. La sfârșit găsi și citi cele cinci cărți, cuprinzând fiecare câte o mie de pagini, despre științele „chimia“, „limia“ și celelalte, apoi le copie și le îmbogăți. Când isprăvi, se înfățișă padișahului și-i spuse :

— Măria ta, îngăduie-mi să mă duc pînă în orașul meu, ca s-o văd pe mama. Mă tot așteptă, biata, uitîndu-se cît e ziua de mare în lungul drumului...

— Nū, răspunse padișahul; trebuie să rămîi aici, să te am întotdeauna la îndemînă.

Iar, dacă află că Bu-Ali vrea să plece, fata padișahului se duse la tatăl ei și-i spuse :

— Tată, dacă vrei într-adevăr ca Bu-Ali să nu plece și să rămînă la noi, îngăduie-i să mă ia de nevastă.

— Nu, asta nu, răspunse mînios padișahul. Dacă te dau după el au să-și rîdă de mine toți curtenii și n-am să mai am liniște de răul lor !

Cuvintele padișahului ajunseră la urechile lui Bu-Ali, care nimise la el un om, căruia îi porunci :

— Spune-i padişahului că nu vreau să trăiesc într-o țară unde științele și cunoștințele n-au căutare și unde curtenii proști și delăsători sînt mai cinstiți decît învățații !

Și, grăind așa, Bu-Ali părăsi orașul, noaptea, în mare тайнă. Dar să-l lăsăm pe Bu-Ali să fugă și să ascultăm ce-a mai făcut padişahul. Cînd auzi vorbele lui Bu-Ali, îi sări țandăra și porunci :

— Duceți-vă și aduceți-mi-l pe palavragiul ăsta !
Slugile se luară după Bu-Ali, dar — vorba aceea — caravana plecase ! Se întoarseră așa cum porniseră și-l vestiră pe padişah :

— Bu-Ali a fugit ieri, la miezul nopții și s-a îndreptat spre altă țară.

Atunci, padişahul începu să strige și să blesteme :

— De ce l-ați lăsat să fugă ? Ce-am să mă fac fără el ?

— N-am știut că v-ați certat, dădură răspuns slugile, și nici prin minte nu ne-a trecut că se pregătea să fugă. Dacă am fi știut, se înțelege, l-am fi oprit.

Și padişahul începu să se gîndească ce viclesug să născocească pentru a-l prinde pe Bu-Ali și a-i lua tot ce copiasse din cărțile bibliotecii lui.

— Ce-i de făcut ? o întrebă pe fie-sa.

— Trimite de îndată vătășei cu porunca să-i adune pe toți zugravii. Dacă s-or aduna cu toții, poruncește-le să zugrăvească patruzeci de chipuri ale lui Bu-Ali, pe care să le trimiți în patruzeci de orașe, împreună cu porunca ta către maimarii de acolo, ca să le atîrne în dreptul porților. Atunci cînd îl vor vedea, străjile-l vor recunoaște pe Bu-Ali, îl vor prinde și-l vor da pe mîna maimarelui peste oraș, ca să ni-l aducă legat fedeleș.

— Aferim, fata mea ! o lăudă padişahul. Bine te-ai gîndit.

Și făcu întocmai. Doar că prietenii izbutiră să-i dea de veste lui Bu-Ali să se ferească de cele patruzeci de orașe și el merse zi și noapte pe poteci înguste, pe drumuri ocolite și, după patruzeci de zile, ajunse la poalele munților Alvand. Acolo ridică un cort, unde-și chemă prietenii și ucenicii. Așa își scăpă viața de mînia padișahului cel rău și nerecunoscător, plecînd din cetatea lui de scaun și poposind într-un loc ferit de primejdii, în tovărășia celor cinci cărți neprețuite.

Și iată cum sfîrșește povestea înțeleptului învățat Bu-Ali. Ea a trecut din gură în gură, dintr-o limbă într-alta și a ajuns, pînă la urmă, și la noi.

BĂTRÎNA ȘI PISICA

Trăia odată o bătrînă. Într-o zi se duse la moschee. Merse ce merse și găsi un ban. Se gîndi să cumpere cu el lapte acru. Se duse, cumpără laptele și-l puse pe o ladă. Și plecă din nou la moschee. Cînd se întoarse, văzu că pisica mîncase laptele acru. Nu zise nimic. Se duse și luă un topor, pe care-l puse la îndemînă. Pisica veni lîngă bătrînă și adormi. Bătrîna apucă toporul și tăie coada pisicii.

— Dă-mi coada mea pestrîță ! o rugă pisica.

— Adu-mi laptele meu acru ! răspunse bătrîna.

Pisica se duse la capră și o rugă :

— Dă-mi niște lapte, să-l acresc !

— Du-te și adă-mi să mănînc un sîmbure de curmală, răspunse capra.

Pisica se duse la palmier. Palmierul îi zise :

— Nu mi-ai turnat nici strop de apă la rădăcină.

Pisica se duse la fîntînă și o rugă :

— Dă-mi un strop de apă să-l torn la rădăcina palmierului, ca să-mi dea o curmală. Am să mănânc curmala și am să-i dau caprei sîmburele, ca ca să-mi dea lapte. Am să ațresc laptele și am să i-l duc bătrînei, să-mi înapoieze coada pestriță.

Fîntîna-i răspunse :

— Nu m-ai curățat. Du-te la fierar să-ți dea lopată și lom, să mă cureți.

Și pisica se duse la fierar. Fierarul îi zise :

— Du-te și adă-mi cîteva cuie vechi.

Pisica se duse pe un deal și acolo, făcînd un mare bine dealului, primi cuiele. Duse apoi cuiele la fierar. Fierarul îi dădu lopată și lom. Se duse la fîntînă și o adînci. Fîntîna-i dădu apă. Luă apa și udă rădăcina palmierului. Palmierul îi dădu o curmală. O mîncă și-i duse caprei sîmburele. Capra-i dădu lapte. Acri laptele și-l duse bătrînei. Bătrîna-i dădu coada pestriță. Și așa se încheie povestea !

MINCINOSUL

A fost odată un om care bătea drumurile și mințea de înghețau apele. Și mai cra un altul, care-i ținea întrutotul isonul. Într-o zi, intrară amîndoi într-o cafenea și cel dintîi începu să mintă. Dar prietenul îi zise :

— Te rog din suflet, nu mai povesti cîte în lună și în stele. Ca să te pot ajuta și eu, spune aiureli pămîntești.

— Am înțeles, răspunse mincinosul, și începu pe dată : Am plecat într-un rînd la drum și, în mijlocul pustiului, am văzut o tavă cu pilaf. Iar deasupra pilafului se afla și o găină grasă, bine friptă.

Cei din cafenea strigară :

— Ce minciună ! Nu credem nici în ruptul capului !

Dar prietenul intră și el în vorbă :

— Greșiți ! De unde și pînă unde, minciună ? Oare nu-i de crezut că, mergînd prin pustiu, mai mulți oameni au așternut fața de masă cu gîndul să mănînce ? Tocmai scoteau tava cu pilaf și găina friptă, cînd i-a ajuns din urmă o ceată de tîlhari și drumeții au luat-o la fugă. Tîlharii s-au ținut după ei. Nimeni nu s-a mai întors la pilaf și, într-un tîrziu, prietenul meu și alți prieteni de-ai lui au dat peste tavă, apucînd să se înfrunte.

— Așa-i, se minunară cei din cafenea. Fără îndoială că una ca asta e cu puțință.

Povestea ajunsese și la urechile fetei padișahului. Ea le porunci crainicilor să-l chema pe mincinos la palat, spunînd că are treabă cu el. La început, mincinosul se temu să se ducă, dar se gîndi apoi că poate voia și ea să-i asculte poveștile mincinoase și că-l chemase din pricina asta. Atunci o apucă pe drumul ce ducea spre palatul padișahului și, ajungînd la porți, dădu de veste că sosise.

— Întrebați-o pe prințesă ce vrea cu mine.

Se duseră și o vestiră pe prințesă, care-l chemă la ea și îi zise :

— Dacă-mi spui o minciună, mare cît să nu poată trece pe porțile palatului, să știi că sînt gata să te iau de bărbat.

La care mincinosul răspunse :

— Dă-mi un răgaz de patru zile.

Apoi, poruncind să i se ridice de îndată un turn foarte înalt, tocmai o mulțime de oameni care-l tîrîră într-a patra zi, pe înserat, pînă la porțile palatului, lăsîndu-l acolo. Atunci mincinosul se apropie de strajă.

— Spuneți-i prințesei că am venit cu minciuna. Plecară și-i duseră vestea, după care veni chiar prințesa la porți și zise :

— Omule, păi nu ți-am cerut să-mi aduci un lucru care să nu încapă pe porțile palatului, ci o minciună care să n-aiă loc de ele ! Și tu-mi sosești cu un turn...

— Te înșeli, zise mincinosul, ți-am împlinit porunca întocmai. Ascultă ! În urmă cu câțiva ani, când sta să-și dea duhul, tata mi-a spus cu limbă de moarte : „Fiule, fata padișahului mi-a cerut cu împrumut atâția bani cât cîntărește turnul ăsta. Eu i-am dat. Dacă vei fi vreodată la ananghie, du-te la ea și cară și turnul cu tine, ca să-ți dea, în galbeni, greutatea turnului.“ Mă aflu strîmătorat și am venit să primesc banii.

Biata fată rămase uluită și totodată încurcată, neștiind ce să răspundă. Dacă-i spunea că minte, înseama să piardă rămășagul. Dacă-i da dreptate, urma să-i încredințeze toată visteria padișahului. De aceea rămăsese în poarta palatului, fără să poată scoate o vorbă.

— Ei, sau galbeni cât turnul, sau nuntă ! o zorea mincinosul.

Și văzu prințesa că nu poate trece peste cuvîntul dat și că, pe de altă parte, nici tînărul nu era de lepădat. Vrînd nevrînd, se învoi să se mărite, îl luă cu ea în palat, îl trimise la baie, apoi chemă un molla¹, scriseră înțelegerea unirii lor și, în aceeași noapte, făcură nunta.

¹ Titlu foarte cuprinzător dat, de obicei, persoanelor care au absolvit o școală confesională (Madrasc) ; ei puteau fi slujitori ai cultului musulman sau învățători. Pețitul se făcea de obicei cu fast, fiind legat de diferite datini și superstiții. Astfel, încăperea unde avea loc nu trebuia să se afle peste un loc gol. Puteau fi de față numai femeile căsătorite o singură dată. În timpul ceremoniei ele se uitau într-o oglindă și aranjau, pe

Acum, padişahul mai avea o fată şi le iubea foarte mult pe amîndouă. De aceea nu zise nimic cînd cea dintîi se mărită aşa cum se măritase. A doua fată jurase că se va mărita numai cu acela care o va face să vorbească. Încercaseră mulţi, dar, din cîte săgeţi trăsese, nici una nu lovise ţinta, iar fata dădea poruncă să li se taie capul.

Şi iată că, într-un rînd, fratele unuia dintre cei osîndiţi de către fata padişahului, îşi zise : „Am să răzbun sîngele fratelui meu şi am să mă însor cu ea, fie ce-o fi !“ Şi se înfăţişă aşadar la porţile oraşului, unde vesti :

— Sînt gata s-o fac pe fata padişahului să vorbească !

I se răspunse :

— Tinere, vezi-ţi de treabă ! Toţi cîţi au încercat pînă la tine şi-au lăsat capul aici.

— Fie ! Sau o fac să vorbească, sau îmi las şi eu capul.

Dacă i se vesti că sosise un flăcău dornic să-şi încerce puterile, fata îl chemă şi-i zise :

— Foarte bine, sînt gata să ţin rămăşagul, dar, dacă nu izbuteşti, să ştii că pun să ţi se taie capul.

— Mă învoiesc ! Porunceşte să vină cadiul¹, ca să fie de faţă.

Îl chemară şi cadiul veni. Împreună cu doica ei, fata se duse într-o încăpere, iar tînărul, cadiul şi un vizir al padişahului intrară într-o încăpere alăturată. Şi tînărul începu :

un ştergar aşternut la pămînt, o serie întrecăgă de lucruri, alimente şi ierburi, ce aveau înţelesuri simbolice. Înţelegerea unirii era întărită de semnăturile părinţilor şi ale preoţilor.

¹ Judecător musulman, care pronunţa sentinţele pe baza normelor juridice şi religioase ale islamului. În mod normal, trebuia să fie model de înţelepciune şi dreptate.

— O, cadiule, într-una din zile, un tâmplar, un croitor și un pustnic credincios s-au pornit la drum. Când s-a înserat, au hotărât să facă de strajă, fiecare pe rînd, pentru ca hoții să nu vină și să le fure lucrurile. Au tras la sorți și a ieșit ca cel dintîi să păzească tâmplarul, apoi croitorul, iar spre dimineață pustnicul credincios. Cei doi din urmă s-au culcat, iar tâmplarul a rămas de pază, pentru ca după două ceasuri să-l trezească pe croitor. Pierzîndu-și răbdarea din pricina singurătății, a luat un fierăstrău și un topor și s-a dus de-a tăiat un copac, pe care l-a adus aproape de locul unde ceilalți dormeau. Apoi s-a apucat să cioplească chipul unei fete frumoase. Și, numai ce-a sfîrșit de cioplit, că s-a scurs și vremea lui de strajă. A lăsat din mîna fata cioplită, s-a dus de l-a trezit pe croitor, după care s-a culcat. Văzînd de cîtă măiestrie dăduse dovadă tâmplarul, croitorul a luat și el puțină pînză, a croit-o și a cusut o rochie pentru fata cioplită în lemn. Numai ce sfîrșise, că a venit vremea ca pustnicul să-l schimbe. S-a dus de l-a trezit, după care s-a culcat. Când a văzut cum e cioplită și îmbrăcată fata, pustnicul a înțeles că fusese făcută de tâmplar și de croitor și a zis : „O, Allah, fiecare dintre prietenii mei și-a arătat iscusința. Ajută-mă să le arăt și eu de ce sînt în stare !” Și s-a îndepărtat, s-a spălat pe mîini pentru rugăciune, s-a întors, și-a făcut namazul ¹, apoi două mătănii, și-a îndreptat mîinile spre cer și s-a rugat : „O, Allah, în numele desăvîrșirii tale, însufletește-o pe fata asta cioplită din lemn, așa ca să meargă și să se miște, să înțeleagă și să vadă ca și noi, oamenii”. Nici nu și-a încheiat bine rugăciunea și lemnul cioplit s-a însuflețit, pre-

¹ Rugăciune rostită în limba arabă de cinci ori pe zi, după un ritual bine stabilit.

făcîndu-se într-o prea frumoasă fată, care i-a dat pustnicului binețe : „Salam aleikum, omul lui Allah !“

Cînd tînărul ajunsese aici cu povestea, fata padișahului nu se mai putu stăpîni și, de uimire, strigă :

— Ah !

Tînărul se întoarce spre cadiu și zise :

— Înseamnă, căci a vorbit ! Apoi povesti mai departe : Da, și dimineța s-au sculat cu toții, au văzut fata și au prins a se ciorovăi. „Eu am cioplit-o !“ striga tîmplarul. „Dar eu i-am cusut îmbrăcămintea și abia după aceea a început să semene a om“, striga croitorul...

— Tîmplarul are dreptate, e a lui, fiindcă el a cioplit-o, zise fata padișahului, iar tînărul se întoarce iarăși spre cadiu, îndemnîndu-l :

— Înseamnă pentru a doua oară ! Dar povestea nu s-a încheiat : Da, și pustnicul cel credincios a spus : „Prietene, ai dreptate, tu ai cioplit-o. Și tu, croitorule, ai dreptate, că i-ai cusut îmbrăcămintea. Dar, dacă cioplești un chip de lemn și-l înveșmîntezi, n-ai făcut un om viu. Eu i-am dat viață ! De n-ai fi însuflețit-o, n-am fi avut nici pricină de gîlceavă.“

Și, fără să vrea, fata padișahului strigă :

— Pustnicul are dreptate !

Dar tînărul se întoarce atunci către cadiu :

— O, cadiule, prințesa a vorbit de trei ori. Unește-ne !

Și, dîndu-și seama că pierduse rămășagul, fata padișahului nu știu ce să facă. Vestea ajunsese pînă la urechile padișahului. „Ce-i drept, fetele mele s-au purtat cam ciudat, își spuse el. Cine-or fi cei ce mi-au ajuns gineri, așa, peste noapte ? N-are aface, le dau fetele. Allah le-a măritat cum a crezut de cuviință !“

Măcar de ne-ar da Allah și nouă fericirea pe care le-a dat-o lor !

MÎNCATORUL DE LEI'

A fost odată un om sărac, care nici în ruptul capului nu găsea de lucru în orașul lui. Într-o zi își zise : „Ar trebui să plec într-alt oraș. Poate acolo să-mi meargă mai bine.“ Merse deci ce merse, pînă ajunsese într-un oraș mare. Și văzu acolo strașnică înghesuială și gălăgie. Îl întrebă pe-un orășean :

— Ce s-a întîmplat ?

— Neavînd urmaș, padișahul nostru a făgăduit că, dacă Allah îi dă un băiat, apoi hrănește toată suflarea orașului timp de trei zile și trei nopți, dînd și mese de prînz și mese de seară. Acum i s-a născut un fecior.

Auzind una ca asta, săracul își zise : „Ei bine, mă duc și eu în ospeție la padișah !“ Se duse și intră în palat. Acolo văzu că, într-o sală foarte mare, gata rînduită pentru cină, în loc să gonească muștele, ferrașii goneau șoareci. „Dacă în orașul ăsta s-ar afla niscăi pisici, n-ar mai fi atîția șoareci, își zise omul nostru. E împede că n-au auzit de pisici și de aia fugăresc șoarecii cu bățul... Dacă le-aș aduce o pisică, padișahul m-ar răsplăti cum se cuvine.“ Și, fără să mai stea pe gînduri, se îndreptă către un om și îl rugă :

— Du-mă la padișah.

— Cum să te duc, așa, zdrențăros ?

Dar un altul se apropie și îl muștră :

— Ce te legi de nefericitul ăsta ? Hai, că te duc eu...

Plecară amîndoi. Orășeanul ceru și primi încuviințarea padișahului spre a-i înfățișa un străin, după care îl aduse cu el și pe sărăntoc. Acesta îi zise padișahului :

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine ! În orașul nostru trăiește o jivină, dușmana șoarecilor din orașul vostru. Îngăduie-mi să ți-o aduc.

Padișahul se arată încîntat de cele auzite și porunci să i se dea o sută de tuman și un cal, pentru a-i aduce jivina. La rîndul lui, săracul se bucură foarte, luă calul și suta de tuman, încăleacă și se avîntă spre orașul său de baștină. Prinse acolo o pisică mare și ageră și o aduse peste cîteva zile, tocmai la vremea cînd padișahul se așeza la masă. Îl vesti pe padișah că sosise, iar padișahu-l chemă neîntîrziat.

— Ei, ai adus jivina ? îl întrebă el.

— Da, stăpîne !

Vîrî săracul mîna în traistă, scoase pisica și-o slobozi în mijlocul încăperii. Iar, dacă dădu cu ochii de mulțimea șoarecilor, pisica se repezi ca un leu, fugi ba într-o parte, ba în alta și-i sfîșie pe capete. Dar șoarecii erau atît de mulți, că se miră și biata pisică, nemaiprididind să-i stîrpească. Atunci padișahul se minună și, întorcîndu-se către sărac, îl întrebă :

— Și se află multe asemenea jivine în orașul vostru ?

Omul chibzui că, dacă recunoaște că sînt multe, înseamnă că n-a făcut nici o scofală, așa că răspunse :

— Sînt, stăpîne, dar nu chiar atît de multe...

— Prea bine ! Dați-i un alt cal și altă sută de tuman ca să plece să ne mai aducă o asemenea jivină.

Omul luă banii și calul, plecă și se întoarse, după o vreme, cu altă pisică. Dar padișahul văzu că nici două pisici nu prididesc, drept care-i mai dădu săracului un cal și o sută de tuman, și el plecă de mai aduse o pisică. Ba, pînă la urmă, îl mai trimise de

cîteva ori. Și, de fiecare dată cînd se întorcea cu cîte o pisică, zicea :

— Stăpîne, sînt gata să mă jertfesc pentru tine !
Dar să știi că am găsit jivina asta cu mare greutate...

Într-o zi, de teamă ca padișahul să nu poruncească să i se ia înapoi cele cîteva sute de tumani, încălecă și zise :

— N-am să mă mai întorc. Nevasta și copiii mă așteaptă !

Vizirii îl întrebară atunci :

— Cum îi zice jivinei ?

— Mîncător de lei ! le strigă săracul și, dînd pînteni calului, părăsi orașul.

Padișahul se întoarse către viziri și le grăi :

— Bine, dar cu ce să hrănim mîncătorii de lei ?

Și vizirii răspunseră într-un glas :

— Se cuvine să-l întrebăm pe cel ce i-a adus.

Porunci padișahul să-l întoarcă din drum, dar i se spuse că săracul plecase călare, așa că trimiseră pe urmele lui un călăreț.

Acum, simțind că cineva îi luase urma, săracul se uită îndărăt și văzu călărețul. Atunci, gîndind că vrea să-i ia banii, dădu pînteni calului. Cel ce gonea după el strigă :

— Oprește, omule, că am treabă cu tine !

— Ce treabă ?

— Vreau să aflu cu ce se hrănesc mîncătorii de lei ?

Săracul vru să-i spună că li se dă carne, capete de sălbăticiuni și oase, dar frica îl făcu să se bilbâie și călărețului i se păru că spusese :

— Cu cap de padișah !

Vorbele ajunseră și la urechile padișahului, care se sperie tare și se mută degrabă într-alt palat, luîndu-și cu el nevasta și copiii. Și trecu multă sau

puțină vreme, că n-avem știre, și porunci într-o bună zi :

— Să plece careva să vadă ce se mai întâmplă cu mîncătorii de lei !

Iar cel mai îndrăzneț dintre dregători încălecă și se îndreptă către palatul părăsit. Ajuns acolo, își legă calul de un copac și intră. Întîmplător, unul dintre mîncătorii de lei stătea tocmai pe pervazul unei ferestre și se uita încolo și încoace. Iar, dacă sări de pe fereastră, căzu chiar pe șaua calului, legat în fața palatului. Calul se sperie, rupse legătura și o porni în galop. De frică să nu cadă, mîncătorul de lei își înfipse ghiarele în șa, iar calul se înapoie în goană la palat. Cînd padișahul, care stătea în poartă, îl văzu pe unul dintre mîncătorii de lei călărind și — nenorocire ! — venind spre el ca o săgeată, scoase un strigăt și se prăbuși fără simțire.

Și-apoi, iaurt sau lapte gros, v-am spus un adevăr cam mincinos !

PRINȚUL EBRAHIM

A fost odată un padișah, care avea trei feciori. Cum îi murise nevasta, îi întrebă într-o zi :

— Vă puteți duce voi să-mi găsiți o nevastă frumoasă ?

— Sigur că putem, răspunseră ei.

Atunci padișahul îi dădu fiecăruia cîte un cal și o sută de tuman.

— Duceți-vă în lumea mare, îi îndemnă el, și, cum dați peste o femeie mai frumoasă, aduceți-o aici !

Feciorii luară cai și banii și porniră la drum. Merseră pînă la porțile unui oraș. Oamenii de acolo le ieșiră în întâmpinare și-i întrebară :

— Ei, călătorilor, unde vă duceți ? Încotro ? Oare nu știți că, dacă ieșiți pe poarta orașului nostru, nu veți avea noroc și nu vă veți mai întoarce niciodată acasă ?

Cel mai tînăr prinț, pe care îl chema Ebrahim, zise :

— Fie ce-o fi, eu merg mai departe !

Dar ceilalți frați, pe care îi chema Khorșid și Geamsid, răspunseră :

— Nu ne jucăm cu viețile noastre ! Vrei să te duci, n-ai decît, dar noi rămînem pe loc.

Unul rămase ucenic la un negustor de fîn, celălalt, la un băcan. Iar Ebrahim plecă și, după un drum lung, ajunsese într-un alt oraș. Acolo întîlni o mulțime de oameni.

— Ce s-a întîmplat ? întreabă el.

— Ardem trupul unui mort, răspunseră oamenii.

Ebrahim se dădu mai aproape și văzu că mortul era vîrît într-o groapă, unde urma să i se dea foc.

— Dar ce-a făcut răposatul, de-i ardeți rămășițele ? îi iscodi Ebrahim.

— Așa ardem toți morții, răspunseră cei întrebați, fiindcă dacă îi îngropăm, ies din mormînt peste cîteva zile. Vezi, deci, că sîntem nevoiți să-i ardem.

— Ia îngropați-l, să vedem ce se întîmplă, îi rugă Ebrahim. Măcar pe ăsta îngropați-l, stărui el, să văd și eu cum iese din mormînt.

Pînă la urmă, oamenii se înduplecară. Luară mortul, îl duseră în cimitir și-l îngropară. Apoi se întoarseră cu toții, dar Ebrahim rămase de veghe, ascuns pe după un gard. Trecu un ceas, cînd cineva veni la mormînt, lovi cu un toiag și mormîntul se deschise. Mai lovi o dată și pămîntul sări din groapă.

Cînd lovi pentru a treia oară cu toiagul, ieși chiar mortul și căzu pe mormanul de pămînt. Fără să pregete, Ebrahim se năpusti spre făptura ce venise, o apucă de mîină și strigă :

— Ia spune, de ce faci una ca asta ?

Dar făptura scăpă din strînsoare și răspunse :

— Așa, va să zică tu mi-ai luat cimitirul ? Ajung eu și la tine !

Apoi se prefăcu într-un porumbel și-și luă zborul. Iar Ebrahim mai îngropă o dată mortul și plecă în oraș. A doua zi, mai muri cineva. Cînd văzură că mormîntul din ajun rămăsese neatins, orășenii se bucurară, veniră cu toții la Ebrahim și-l întrebară :

— Ce vrei să-ți dăm, drept răsplată pentru marele bine pe care ni l-ai făcut ?

— Nu vreau nimic, răspunse Ebrahim, plecînd mai departe.

Ajunse într-alt oraș, unde văzu că oamenii-și mănîncă bucatele fără sare.

— De ce nu vă sărați mîncarea ? întrebă el.

— Ne ducem la ocnă, încercăm sare și, cînd să pornim cu ea la drum, o mîină iese din apă și ne fură sarea.

— Hai să mergem împreună, vreau să văd și eu mîna care vă împiedică să aduceți sarea, le zise Ebrahim.

Și, laolaltă cu mai mulți orășeni, se îndreptă spre ocnă. Luară sarea, o încărcară și dădură să plece, cînd o mîină ieși din apă și dădu să răstoarne pove-rile. Ebrahim apucă iute mîna de încheietură și auzi îndată un glas din fundul apei :

— Ebrahim, surorii mele i-ai luat cimitirul, iar mie ocnă. Ne socotim noi !

Fericiti, oamenii cărară sarea și, cum aflară și alții că încărcătura sosise cu bine, veniră bucuroși la Ebrahim și-l întrebară :

— Acum, că ai făcut un bine atât de mare oraşului nostru, ce răsplată vrei ?

— Nu vreau nimic, le răspunse Ebrahim.

Şi porni iar la drum, pînă întîlni în cale un alt oraş. Acolo văzu că toţi oamenii sînt cum nu se poate mai murdari.

— De ce nu vă duceţi la baie ? îi întrebă.

— Cine se duce nu se mai întoarce, îi răspunseră ei.

— Bine, am să mă duc eu, le zise Ebrahim.

Toţi oraşenii se strînseseră în jurul lui.

— Cum vrei să te duci la baie, cînd cine intră acolo nu se mai întoarce ? Ți-ai pierdut minţile ?

— Poate, le răspunse el. Dacă nu mă mai întorc, nici o pagubă, dar de-oi ieşi teafăr, o să vă puteţi izbăvi de murdărie.

Şi, rostind numele lui Allah, Ebrahim intră fără teamă în baie şi se spală cum se cuvine. Se duse apoi la un bazin cu apă rece ca să-şi spele faţa, cînd auzi deasupra capului un glas, care zise :

— Nu te supăra, apleacă-te niţel, că vreau să iau şi eu apă.

Dar, în loc să se aplece, Ebrahim se ridică şi văzu o mîină cu un cuţit. Într-o clipă apucă mîna de încheietură şi-i luă cuţitul. Atunci auzi un glas puternic :

— Ebrahim, i-ai luat soră-mi cimitirul, celeilalte surori ocna, iar acum mi-ai luat şi mie baia. Ne socotim noi !

Ieşi din baie şi văzu tot poporul adunat la uşă. Cum păşi afară, tăiară la picioarele lui un viţel şi un berbec, în semn de recunoştinţă. Ebrahim se întoarse către mulţime şi zise :

— Nu vă mai împiedică nimic să mergeţi la baie. Hai, intraţi !

Intra ră cu toţii şi se spălară cum se cade, iar, dacă ieşiră, îl întrebă pe Ebrahim :

— Ce vrei să-ți dăm drept răsplată ?

— Nimic, răspunse el, plecînd mai departe.

Și merse din nou pînă ajunsese într-un alt oraș. Acolo văzu o mie de cîini mîncînd fîn. Mai merse puțin și văzu o mie de măgari, care rodeau niște oase. „Ce-o mai fi și asta ? se întreabă el. Ce fel de oraș e ăsta, unde se dă fînul la cîini și oasele la măgari ?” Și le luă cîinilor fînul, de-l așternu în fața măgarilor și adună oasele din dreptul măgarilor și le zvîrli cîinilor.

Mai făcu doar cîtiva pași și zări un tron pe care stăteau patru fete, frumoase ca luna în cea de a paisprezecea noapte. Numai ce dădură cu ochii de Ebrahim, că se supărară și strigară :

Hei, cîinilor, prindeți-l pe tînărul ăsta !

Dar cîinii răspunseră :

— De o sută de ani tot mîncăm fîn, iar el ne-a dat oase...

Atunci fetele strigară din nou :

— Hei, măgarilor, prindeți-l voi !

Dar și măgarii răspunseră :

— De o sută de ani tot roadem la oase și el ne-a dat fîn. De ce să-l prindem ?

Ca și cînd nimic nu s-ar fi petrecut, Ebrahim se apropie de tron, cînd una dintre fete zise :

— El mi-a luat cimitirul !

A doua zise :

— El mi-a luat ocna !

A treia zise :

— El mi-a luat baia.

Iar, cînd ajunsese în dreptul tronului, Ebrahim o auzi pe cea mai tînără zicînd :

— Eu am să-ți fiu nevastă !

— Prea bine, răspunse Ebrahim. Mă învoiesc, dar numai cu legămîntul să veniți toate patru cu mine.

— Bine ! Ești un tânăr viteaz și ne supunem poruncii tale, se învoiră fetele.

Și porniră cu toții la drum și merșeră ce merșeră, pînă ajunseră la poarta cetății, în care Ebrahim își lăsase frații. Acolo, fata cea mai tânără îi dădu o șuviță din părul ei și-i zise :

— Ebrahim, oamenii sînt haini și pismași. Într-o zi vor voi să ne despartă... Ia șuvița asta din părul meu și păstrează-o întotdeauna la tine. Dacă vom fi despărțiți sau ți se va întîmpla vreo nenorocire, dă foc unui fir de păr și am să vin pe dată să te scap.

Ebrahim îi mulțumi, luă șuvița de păr, o ascunse în buzunar și se duse la frații lui. Cum știți, Khorșid era ucenic la un negustor de fîn, iar Geamsid la un băcan. Ebrahim le povesti prin cîte trecuse și sfîrși astfel :

— În loc de una, am adus patru neveste. Două pentru voi, una pentru tata și mezina pentru mine.

Dacă auziră că-și alesese mezina, frații-l pizmuiră, făcură ce făcură și-l aruncară într-o zi într-o fîntînă. Apoi luară fetele și i le duseră padișahului.

— Nu știm ce s-a întîmplat cu Ebrahim, spuseră ei. S-a despărțit de noi și, cum am găsit fetele astea, ți le-am adus.

Padișahul se bucură și le întoarse vorba, zicînd :

— Am să vă însor întîi pe voi, apoi mă voi însura și eu. Și o întrebă pe mezină : căruia dintre fiii mei vrei să-i fi nevestă ?

— Poruncește crainicului să adune toată lumea din oraș, ceru fata, iar frații să se lupte, de față cu toți. Voi fi nevasta învingătorului.

Acum, un om culegea vreascuri lîngă fîntîna în care fusese aruncat Ebrahim. Într-un rînd, cînd se duse să ia apă, auzi un gemăt pornit din fîntînă.

— Cine ești? întrebă culegătorul de vreascuri. Gen sau peri sau făptură omenească?

— Ei, omule, nu sînt nici gen, nici peri. Sînt o făptură omenească, căzută pradă zgîrcenici și pizmei fraților mei. M-au înșelat și m-au zvîrlit aici, în fîntînă.

— Mai rabdă puțin, răspunse bătrînul culegător de vreascuri, că mă întorc îndată.

Și dădu fuga la cortul lui negru, luă o frînghie lungă și groasă și se întoarse la fîntînă. Coborî frînghia, Ebrahim și-o petrecu pe după mijloc și bătrînul îl trase afară. Îi mulțumi bătrînului și-i dăruî vreo doi așrafi, pe care îi avea în buzunar, apoi se îndreptă către orașul lui.

Pentru ca nimeni să nu-l recunoască, își cumpără un prapur de oaie, îl trase pe cap și intră ucenic la un negustor de fîn. Acolo îl prinse ziua în care crai-nicii vestiră că locuitorii orașului aveau a se aduna în piața palatului ca să vadă întrecerea dintre cei doi prinți.

— Hai, să mergem și noi, zise negustorul.

— Stăpîne, răspunse Ebrahim, ce nevoie are un pleșuv ca mine să privească o luptă? Du-te singur și eu o să văd de prăvălie.

Iar negustorul plecă, odată cu toți locuitorii din oraș și Ebrahim intră în prăvălie. Cît ai clipi, aprinse unul dintre firele de păr dăruite de fată și, tot cît ai bate din pleoape, fata i se înfățișă. Ebrahim îi povesti ce i se întîmplase și-i ceru să-i dea veșminte de luptă de culoare verde, o sabie de aur și un cal iute. Fata i le dădu pe loc, Ebrahim îmbracă veșmintele, își prinse sabia la cingătoare, încuie ușa prăvăliei, încălecă și se îndreptă spre piață. Și, chiar în clipa cînd prinții ajunseră în mijlocul pieții, își struni calul și-l chemă la luptă pe Geamșid. Către sfîrșitul luptei, Ebrahim îl lovi ~~atît de~~ năpraznic, încît

Geamșid căzu grămadă de pe cal. Călăreții padișahului îl înconjurară pe Ebrahim cu gândul să-l prindă, dar el le rupse cercul, ieși din piață și goni spre prăvălie. Dădu drumul calului, își schimbă stralele bogate pe cele vechi, stropi și mătură prăvălia, după care se puse să-și aștepte stăpînul.

— Ei, Ebrahim, păcat că n-ai venit, îi zise stăpînul, cînd se înapoie. Ai fi văzut ceva frumos. Un om în veșminte verzi s-a năpustit în mijlocul pieții, l-a rănit pe feciorul padișahului și l-a doborât de pe cal. Oșteni călări au dat să-l prindă, dar, oricît s-au străduit, n-au izbutit. Într-adevăr, a fost ceva cît se poate de frumos!

— Stăpîne, ai fost acolo, dar să știi că m-am dus și eu, răspunse Ebrahim.

— Trecu o vreme, rana lui Geamșid se vindecă și padișahul îi ceru din nou mezinei să-și aleagă de bărbat pe unul dintre prinți. Dar ea îi răspunse la fel și, vrînd nevrînd, padișahul fu nevoit să mai adune o dată lumea în piață, să vadă lupta. Cînd dădu să plece în piață, negustorul zise iarăși:

— Ebrahim, mă bate gîndul că, întocmai ca data trecută, azi va fi de văzut ceva frumos. Hai cu mine!

— Du-te, stăpîne, că rămîn să am grijă de prăvălie. Dar, cum plecă negustorul, Ebrahim aprinse un fir de păr, fata veni și el o rugă:

— Dă-mi de astă dată niște veșminte de culoare roșie, o sabie bună și un cal murg.

Și fata-i dădu tot ce dorise. Ebrahim își puse stralele noi, își prinse sabia la cingătoare, încălecă și se duse în piața palatului. Se avîntă către mijlocul pieții și îl cheamă de data asta la luptă pe Khorșid. Dintr-o singură lovitură îl răni și îl trînti de pe cal. Și din nou se buluciră călăreții padișahului să pună mîna pe el, dar nu izbutiră să prindă nici praful de sub copitele calului lui Ebrahim.

— Cine-i tînărul ăsta atît de viteaz ? se miră padişahul. Vine de fiecare dată, îmi răneşte cite un fecior şi fuge. Îl cunoaşte careva, ca să-i poată da răspuns padişahului ?

Dar nimeni nu-i putu da vreo desluşire şi, dacă mai trecu ce trecu, padişahul îi zise mezinei :

— A venit sorocul să-ţi-l alegi pe unul dintre feciorii mei.

Fata îi arătă atunci un cercel şi zise :

— Am pierdut un cercel ca ăsta. Dacă-mi faci unul la fel, mă mărit cu cine vrei. Altminteri nu !

Şi padişahul trimise cercelul la giuvaergii, vestindu-i că, dacă vor face unul la fel, vor fi răsplătiţi din belşug. Dar nimeni nu se prinse la asemenea treabă. Pînă la urmă, oamenii padişahului se duseră şi la negustorul de fîn, de-l întrebă :

— Nu ştii pe nimeni care ar putea face un cercel ca ăsta ?

— Hei, nepoate, cu vînd fîn, de unde să ştiu astfel de lucruri ?

— Stăpîne, intră în vorbă Ebrahim, opreşte cercelul, că am eu un cunoscut care-l poate face.

— Vezi-ţi de treabă, îi zise negustorul. N-au putut ei găsi pe nimeni şi ai să găseşti tu ? Lasă-i să plece şi noi să ne vedem de ale noastre... Mă îndoiesc că prietenul tău ar putea face un cercel ca ăsta.

— Nu te teme, stăpîne, încercă Ebrahim să-l înduplece. Spune-le să lase cercelul şi-ţi făgăduiesc unul la fel.

Pînă la urmă negustorul încuviinţă, luă cercelul şi le spuse oamenilor padişahului să vină a doua zi. Şi, dacă giuvaiergiul îi va putea face perechea, aveau să-l găsească acolo. Oamenii padişahului plecară, se întoarseră a doua zi şi luară cei doi cercei, care semănau ca două picături de apă.

— Duceți-vă la padișah să vă răsplătească, le ziseră oamenii.

Negustorul se duse la padișah, care-i făcu daruri bogate. Întorcându-se apoi bucuros acasă, îi zise lui Ebrahim :

— Mi-ai adus fericirea, rămâi pentru totdeauna lângă mine. Am să te iubesc ca pe copilul meu.

Acum, ascultați ce i s-a mai întâmplat padișahului. Îi arată fetei cercele și-i zise :

— Uite și cercele. Acum, ia spune-mi, pe care din feciorii mei vrei să-l iei de bărbat ?

Cînd văzu cel de al doilea cerce, fata înțelese că alesul inimii ei nu fusese prins.

— O, padișahule, poruncește ca toată lumea să se mai adune o dată în piața palatului, pentru ca feciorii tăi să se întreacă în luptă, să văd care dintre ei e mai viteaz și să mă mărit cu el.

Padișahul le porunci crainicilor să dea de veste ca nimeni să nu lipsească de la adunare și-și spuse : „Azi am să mă duc chiar eu să-l văd pe tînărul care vine și-mi tot rănește feciorii și pe care nimeni nu-l poate prinde“.

Și iată că toți locuitorii orașului se aflau adunați în piață. Însuși padișahul se îmbrăcase în zale și luase loc lângă ceilalți. Khorșid și Geamșid începușă să se lupte și să-și arate iscusința, cînd viteazul se ivi din nou, pe neașteptate. Numai ceilalți zări, că padișahul și dădu pîneni calului, ieșindu-i în întîmpinare. Călăreții padișahului, pe de altă parte, fură cuprinși de mînie și-și jurară să-l prindă de astă dată, fie ce-o fi. Numai că Ebrahim nici nu-i băgă în seamă, știind că i-ar fi putut doborî cu o singură lovitură, pe toți cîți erau. Dar văzînd că însuși padișahul înaintază către el, se avîntă și, dacă ajunse aproape, opri calul și descălecă. Apoi apucă scara șeii, o sărută și-i spuse padișahului cine era. Pa-

dişahu-l privi cu mirare şi stătu o clipă în cumpănă, dar curînd nu mai avu nici o îndoială. Descălecă, îl îmbrăţişă, îi sărută obrajii şi-l întrebă prin cîte trecuse.

— Prin multe, răspunse Ebrahim, am să-ţi le povestesc pe toate la palat.

Atunci tatăl şi fiul încălecară şi se îndreptară spre palat. Fraţii încetară să se mai lupte, iar lumea rămase uimită şi neliniştită, întrebîndu-se ce fel de întrecere fusese asta, de ce sărutase tînărul scaraşei şi de ce-l îmbrăţişase padişahul. Iar tatăl şi fiul intrară în palat, unde Ebrahim povesti tot ce avea de povestit.

— Cum ai de gînd să-ţi pedepseşti fraţii ? îl întrebă padişahul.

— Nu-i pedepsesc, i-am iertat, răspunse Ebrahim.

Se ridică, îi sărută, îl sărutară şi ei şi se căiră de fapta lor rea. După cîteva zile începură nunţile. Padişahul o luă de nevastă pe fata cea mare, pe a doua o luă Geamşid, pe a treia Khorşid, iar pe a patra, mezina, Ebrahim. Şi trăiră ani mulţi, în pace şi bucurie. Iar Ebrahim, cel mai drept şi mai iubit dintre fraţi, domni peste ţară.

FAȚA ȘI CĂPTUȘEAȚA

Trăia odată un padişah, care avea trei fete. Într-o zi le întrebă :

— Ce-i mai de seamă, fața sau căptușeala ?

— Fața-i mai de seamă, răspunse fata cea mare.

La fel spuse și cea mijlocie. La fel socotea chiar padişahul. Dar, după o vreme, mezina răspunse :

— Tată, căptușeala e mai de seamă.

Padişahul se mînie, socotind că numai din lipsă de bună cuviinţă răspunsese altfel decît celelalte. Atunci îi porunci vizirului :

— Crainicii să vestească prin oraş că tinerii frumoşi au a se aduna lîngă palatele celor două fete mai mari. Iar pe fete le sfătui : Aruncaţi cîte o lămîie de aur în pieptul tinerilor care vă vor fi pe plac !

Tinerii se adunară a doua zi, dimineata, în dreptul palatelor. Amîndouă fetele aruncară lămîile în piepturile celor ce le plăcură. În oraş fură scoase oglinzile, se făcură cele două nunţi şi tinerii se însurară cu prinţesele. După o vreme, padişahul îi porunci vizirului :

— Crainicii să dea de veste că pleşuvii, chiorii şi ciungii au a se aduna lîngă palat !

Trimiseră deci ferraşii să caute toţi betegii. Unul nimeri la casa unei bătrîne, care avea un fecior chel, olog şi cu mîinile moi, pe care îl ţinea într-un coş de nuiele, după cuptor. Îl aduseră şi pe el la padişah. Cînd dădu cu ochii de tînărul beteag, padişahul chemă pe dată un ahund ¹şi i-o dădu de nevastă pe mezină. Dar, mai întîi, o dezbrăcără de veşmintele ei strălucite şi-i puseră o rochie de karbasi ². Apoi îi trimise pe amîndoi la casa tînărului fără mîini şi fără picioare. Pe drum, fata se rugă lui Allah :

— Allah, dacă tata m-a alungat, nu mă alunga şi tu ! Cu nădejdea în tine mă duc spre cocioaba tînărului.

Ajunseră acasă, bătrîna deschise şi-i întrebă pe slujitori :

— Asta-i feciorul meu, dar cine-i fata ?

— Fata padişahului, nevasta feciorului tău.

¹ Persoană care, avînd instrucţiune religioasă, obţine dreptul de a fi învăţător sau molla. Cuvîntul se mai foloseşte şi ca titlu pentru o persoană titrată.

² Tesătură grosolană de bumbac.

— Ce nevoie are schilodul de nevastă ? se miră bătrîna.

— Acum, că padişahul i-a dat fata, nu mai e nimic de făcut, îi răspunseră slujitorii, apoi traseră uşa după ei şi plecară, iar biata bătrîna se apucă să caute pîine şi apă pentru fată.

Trecură aşa două zile. În cea de a treia, fata se duse la bătrîna şi o întrebă :

— Măicuţă, ce faci ? Spune-mi, să te ajut şi eu.

Îi dădu un fus şi puţin bumbac şi se apucă de tors. Dar iată că, într-un rînd, fata îşi zise : „Cu ce mă aleg de pe urma unui tînăr fără mîini şi fără picioare, care stă toată ziua după cuptor şi aşteaptă ca bătrîna să-i dea pîine şi apă ?“ Se duse atunci la cuptor şi-l luă pe tînăr, presără puţină cenuşă în mijlocul încăperii şi-l aseză pe cenuşă. Puse pîinea într-o parte, apa într-alta, aşa că sărmanul fu nevoit să se tîrască, ba către pîine, ba către apă, ca să-şi potolească foamea şi setea. Şi uite-aşa prinseră să i se vindece picioarele şi, încet-încet, începu să se mişte. Pînă la urmă se înzdrăveni, vîdindu-se tare istet şi de treabă.

Într-un rînd, sosi la el un ţăran, care zise :

→ Fiule, vino de-mi paşte oile.

Tînărul se învoi. Şi duse oile ţăranului la păscut, primind de la el simbrie. Văzînd că tînărul e bun şi istet, veniră şi alţi ţărani, cerîndu-i să intre în slujba lor şi făgăduindu-i că-l vor plăti bine. Unul îi dădu cu zece duble de grîu mai mult şi-l luă să-i slujească. Trecu o vreme. Şi iată că un negustor trebuia să pornească la drum. Cum nu avea slugă, întrebă din om în om şi un ţăran îi spuse că în satul cutare trăia un tînăr cum i-ar trebui lui. Negustorul se duse la casa arătată şi bătu la uşă. Îi deschise bătrîna.

- Ce dorești ? întrebă ea.
- Aici locuiește Hassan ?
- Da.

— Spune-i să iasă, o rugă negustorul.

Hassan ieși, vorbi cu negustorul și bătură palma. Scrieră pînă și o învoială cum că-i va da cincizeci de tuman pe lună. Și plecară amîndoi, împreună cu alți negustori. Merseră ce merseră, pînă ajunseră într-un pustiu. Nu se afla acolo nici apă și nici suflet de om. Era doar o fîntînă, în care, dacă intrai să iei apă, nu mai ieșeai. De aceea nimeni nu îndrăznea să coboare. Negustorii traseră la sorti și stăpînul lui Hassan trebui să intre în fîntînă.

— Coboară tu de ia apă, îi zise el lui Hassan.

— În învoiala noastră scrie că am de slujit pe pămînt, nu și sub pămînt, răspunse Hassan.

Stăpînul se făcu foc și pară, dar Hassan scoase învoiala din sîn, o arătă negustorilor și zise :

— Uitați-vă, unde se cuvine să slujesc ?

Negustorii citiră învoiala, se întoarseră către stăpînul lui Hassan și ziseră :

— Are dreptate, se cuvine să slujească numai pe pămînt. Grăbește și coboară în fîntînă, că murim de sete.

Stăpînul începu să-l roage pe Hassan să facă el treaba, iar, văzîndu-l că se roagă atît de fierbinte, flăcăul răspunse :

— Bine, sînt gata să cobor, dar facem atunci altă învoială.

— Cum așa ? întrebă negustorii.

— Cobor în fîntînă, răspunse Hassan, numai dacă stăpînul scrie și-mi dă o hîrtie cum că, dacă mă întorc, își împarte averea cu mine.

Încuviințară cu toții, afară de stăpîn. Atunci negustorii îi ziseră :

— Păi coboară în fântână și nu se mai întoarce !
De ce nu te învoiești ?

Nemaiavînd încotro, stăpînul scrisese înțelegerea. Negustorii își puseră și ei pecetea ¹ pe hîrtie și i-o dădură lui Hassan, care o vîrî în sîn și intră în fântână. Acolo văzu un tron, pe care ședea un div. De frică, îi dădu pe dată binețe, iar divul îi răspunse :

— Hei, făptură omenească, dacă nu mi-ai fi dat binețe te-aș fi rupt în bucăți ! Bine... Acum, ia spune, unde-i mai bine ?

— Acolo unde i-e bine inimii ! se grăbi să răspundă Hassan.

— Allah să te binecuvînteze ! Vezi broasca de colo ? Uite ce ochi mari și frumoși are... M-am îndrăgostit de ochii ei.

— Într-adevăr, îi dădu Hassan dreptate, sînt nespuse de frumoși.

Tare-i plăcură divului vorbele lui Hassan. De aceea îl luă de mînă și, trecîndu-l printr-o porțiță, îl duse într-o grădină nespuse de mare și frumoasă, prin care se plimbară. Îi mai dădu și cîteva poame și-i zise :

— Acum, hai să le dai apă celor de sus. Și, în vreme ce se întorceau, divul îi mai dădu vreo zece rodii, întrebînd : Ai unde să le pui ?

Hassan puse jos traista pe care o avea la el și vîrî rodiile într-însa.

— Dacă ți se face foame sau sete pe drum, mănîncă poamele și păstrează rodiile, îl sfătui divul.

Apoi ajunseră la fântână și Hassan strigă :

— Cinstiți negustori, coborîți ciutura să vă dau apă !

Negustorii coborîră ciutura și Hassan le dădu repede apă. Divul îi mai zise :

¹ În vechime, pecetea cu numele proprietarului era mai importantă chiar decît iscălitura și, în dese cazuri, o înlocuia. De obicei, purta gravat și anul în curs.

— Întreabă-i de câte ciuturi au nevoie.

Hassan îi întreabă și negustorii răspunseră :

— De cinci !

— Mai dă-le două și urcă-te și tu într-a treia, altminteri fii sigur că au să taie funia și au să te lase aici.

Hassan le mai dădu două ciuturi și se urcă și el într-a treia. Când dădu cu ochii de el, stăpînului îi fugi pămîntul de sub picioare, dar Hassan le zise celorlalți negustori :

— Acum să împărțim pe din două avutul stăpînului.

Și degeaba încercă stăpînul, că nu-l putu păcăli. Pînă la urmă, avutul îi fu împărțit. Atunci Hassan se întoarse către negustor și zise :

— Îți rămîn slugă mai departe, dar o să-mi văd și de negustorie.

Apoi își încărcară cu toții poverile și porniră din nou la drum. Ajunși în orașul unde trebuiau să-și vîndă mărfurile, intrară într-un caravanserai. Acolo așezară poverile și se închiseră în odăi, să se odihnească. Seara, negustorii se puseră pe chef, dar Hassan, care nu era învățat să aibă avere, își adună lucrurile și se culcă peste ele.

Acum, hai să ne întoarcem și puțin în urmă... Când Hassan ieșise teafăr din fîntînă, negustorii trimiseră un sol în orașul lor ca să dea de veste că străbătuseră cu bine pustiul și că izbutiseră să bea din fîntînă. Iar Hassan îi zise solului :

— Pentru Allah, îți dau să-i duci și mamei mele ceva ! Și-i înmînase cîțiva tumani, o dată cu două dintre rodiile pe care le avea de la div, apoi îl rugase : Banii și o rodie să le dai mamei, a doua fetei padișahului.

Și-i dăruî și solului doi tumanî, pentru osteneală. Cînd ajunse în oraș, solul se duse mai întîi acasă la Hassan și bătu la ușă. Bătrîna întrebă.

— Cine e ?

— Asta-i casa lui Hassan ?

— Da.

— Sînt trimis de Hassan și am și ceva din partea lui. Bătrîna deschise ușa, solul îi dădu banii și rodiile și-i zise : O rodie e pentru tine, cealaltă pentru fata padișahului.

Bătrîna-și zise : „Ce să fac eu cu rodia ? Mai bine-mi trimită altceva !” Luă rodia și o așeză pe o poliță. Dar fata, numai ce văzu rodia, că o și luă și o desfăcu. O, Allah, era plină cu boabe de rubin ! „Allah, cine să-i fi dat rodia asta ? se miră ea. De unde o fi ?” Apoi se ridică de îndată și se duse la bazar, de unde cumpără două rodii cu care se întoarse acasă.

— Măicuță, hai să mîncăm rodiile, îi zise bătrînei.

Dar luă mai întîi rodiile trimise de Hassan și le puse bine, înlocuindu-le cu cele aduse din bazar. Bătrîna se învoi și le mîncară. A doua zi dimineata, fata padișahului îl chemă pe maimarele peste zidari și-i zise :

— Vreau să-mi ridici un palat mai frumos și mai înalt decît palatul padișahului. Și să fie gata în șase luni.

Maimarele peste zidari se învoi.

— Cîți bani ? întrebă fata.

— O sută de mii de tumanî.

Ce să vă mai spun, fata bagă mîna în buzunar și scoase o sută de boabe de rubin, pe care i le dădu maimarelui peste zidari. Cînd i se opriră privirile asupra rubinelor, acela amuți. Se răsuci să plece, dar fata-i zise :

— Și trimite-mi acum un pietrar care să dreagă

casa asta, în care am să stau pînă va fi gata palatul.

Pietrarul veni cu alți lucrători și dresе casa. Iar **fara** se ducea o **data** sau de două ori pe zi la maimarele peste zidari, ocolo unde se ridica palatul și-i spunea :

— Maimarele peste negustori se întoarce în șase luni. Cată să ridicați și să isprăviți palatul la vreme !

Acum, ascultați mai departe ce i s-a întâmplat lui Hassan. Sub caravanserai se afla o ascunzătoare, în care erau pitiți patruzeci de tîlhari, gata să-i jefuiască pe toți negustorii ce se opreau acolo. Hassan dormea pe mărfurile lui, cînd, la miezul nopții, auzi deodată un foșnet. Deschise ochii și-l văzu pe stăpînul caravanseraiului strîngînd gunoiul din mijlocul curții și trăgîndu-l într-o parte. Dezveli astfel o plită de piatră, o ridică și deschise o ușită, prin care ieșiră patruzeci de oameni ce cărară sub pămînt toate poverile negustorilor. Hassan începu să se foiască. Hoții se temură să nu-l trezească, așa că nu se atinseră de lucrurile lui și se ascunseră la loc.

Dimineata, cînd se treziră, negustorii se duseră la poveri și văzură că din lucrurile și averile lor nu mai rămăsese nimic. Amărîți, ieșiră pe poarta caravanseraiului și se îndreptară către maimarele peste oraș.

— Aseară am tras la caravanseraiul cutare, i se plînseră ei, iar dimineata, cînd ne-am trezit, am văzut că ni se furaseră toate lucrurile. Acum, fie că ne plătești poverile, fie că dai de ele !

Maimarele peste oraș le ceru un răgaz de trei zile și negustorii se întoarseră la caravanserai. Hassan nu lăsă să se înțeleagă că știa ceva. După cele trei zile, negustorii se duseră iarăși la maimarele peste oraș, unde plînseră și țipară de pomană. Se înapoia-
iară la caravanserai. Hassan socoti că s-ar putea

alege cu ceva și din treaba asta. Când negustorii se întoarseră, le zise :

— Ce folos că vă plîngeți maimarelui peste oraș ?

— Dar ce puteam face ?

— Dați-mi o hîrtie scrisă și vă caut eu lucrurile.

— Și ce să scriem ?

— Că mă recunoașteți maimare peste voi. Negustorii se învoiră. În afară de asta, le vorbi mai departe Hassan, dacă vă găsesc lucrurile, a zecea parte să fie a mea !

Negustorii se învoiră și de data asta și-i dădură înscrisul. Cum primi hîrtia, Hassan își mînji capul cu noroi¹, plecă la maimarele peste oraș și-i strigă în față :

— Dacă nu poți cîrmui orașul și nu ești în stare să faci rînduială, atunci pleacă, așa ca oamenii să se îngrijească singuri de soarta lor ! Și, după ce strigă ce strigă, adăugă : Vreau să-ți spun ceva între patru ochi. O dată rămași singuri, mai spuse : Dacă-mi dai puterea ta pentru o zi, îți făgăduiesc să găsesc lucrurile furate, ba încă și altele, pe deasupra ! Dar cu înțelegerea că, dacă le găsesc, îmi dai cincizeci de mii de tuman. Iar de nu le găsesc, îmi poți tăia capul.

Maimarele peste oraș se învoi și scrise înțelegerea. Hassan înnoptă în caravansera și dimineța, cînd se trezi, își puse veșmintele maimarelui peste oraș și se așeză pe tronul lui. I se porunci după aceea oștenilor să încalece. I se aduse și lui un cal, pe care încălecă, plecînd apoi la vînătoare. Ieșiră din oraș. Erau pe acolo multe căprioare, că maimarele peste oraș oprise să fie vîinate. Hassan însă le îngădui oștenilor să vîneze, iar oștenii, care atîta așteptau, vî-

¹ Cei ce aveau de depus o jalbă își mînjeau, în vechime, capul cu noroi.

nară în voie. La întoarcere, Hassan întreabă o slugă a maimarelui peste oraș :

— Unde se află caravanseraiul la care trag de obicei negustorii ?

— Chiar în mijlocul orașului, răspunse sluga.

Dădură piteni cailor și ajunseră acolo. Intrînd, Hassan îl întreabă pe stăpînul caravanseraiului :

— Ce s-a întîmplat cu lucrurile negustorilor ? Ce fel de stăpîn de caravanserai ești ?

— Ce să fac, încercă să se dezvinovățească acela.

Dar, cînd dădură cu ochii de maimarele peste oraș, negustorii începură să strige.

— Am venit să vă văd, le zise maimarele, și, de-o vrea Allah, am să vă găsesc lucrurile !

Apoi se întoarse cu fața spre stăpînul caravanseraiului și strigă :

— De ce-i murdar caravanseraiul ? Ce-i cu gunoiul din mijlocul curții ?

Și porunci să fie adunat gunoiul, de dedesubtul căruia se ivi plita de piatră.

— Am nevoie de piatra asta, mai spuse Hassan. Ridicați-o !

Ridică ră piatra și dădură peste intrarea ascunsă.

— Ce-i asta ? iscodi maimarele peste oraș.

— De unde să știu, Ghorbon ? se văită stăpînul.

Maimarele peste oraș îi porunci unui oștean să coboare. Încă de pe trepte, omul răcni :

— Mare ești Allah ! Toate lucrurile negustorilor se află aici.

Cutremurați de ce auziseră, negustorii nu mai știau pe ce lume sînt. O parte dintre oșteni fu trimisă să aducă toate lucrurile ascunse, iar negustorii aleaseră ce era al lor, de lucrurile furate de la alții. Hassan se întoarse la maimarele peste oraș. După ce prînziră, intrară în andarun, unde-i înapoie veșmintele scumpe și-și puse veșmintele lui negustorești. Primi

cincizeci de mii de tuman, își luă rămas bun, se duse la negustori și le zise :

— Vorba dată, datorie curată !

Negustorii îl recunoscură drept maimarele lor, îi dăruiră a zecea parte din mărfuri, ba Hassan mai primi și învoirea să ia cu el celelalte lucruri găsite în ascunzătoare. De aceea le zise negustorilor :

— Mai zăboviți două-trei zile, să-mi pot cumpăra niște catîri. Am să vă plătesc toate cheltuielile.

Și Hassan, pe care-l vom numi de aici înainte maimarele peste negustori, plecă să-și cumpere catîrii, iar după două-trei zile încărcă poverile și părăsi orașul. Când pînă la orașul lui mai rămăsese cale doar de un popas, își zise : „Am plecat la drum ca tînăr sărac și am acum patruzeci-cincizeci de mii de poveri. Ajung acasă, și unde le pun pe toate ? Ar fi bine să-i rog pe negustori să aștepte aici două-trei zile și să mă duc în oraș să tocmesc o magazie pentru lucruri și o casă mai acătării.” Așa că, dimineața, îi rugă pe negustori :

— Fiți caspeții mei ! Rămîneți aici două-trei zile, cît mă reped în oraș și mă întorc.

Negustorii se învoiră. Și, însoțit de o slugă, maimarele peste negustori plecă spre oraș. Se duse acasă și văzu că ușa fusese schimbată. Atunci se întrebă : „Mai e oare casa mea ? Sau și-a dat mama sfîrșitul și o fi cumpărat careva casa ?” Pînă la urmă, bătu la ușă. Bătrîna deschise. Maimarele peste negustori își recunoscua mama, dar mama nu-l recunoscua, fiindcă nu-l mai văzuse niciodată cu asemenea veșminte.

— Mamă, nu mă mai cunoști ? o întrebă Hassan.

— Nu. Cine ești ?

— Feciorul tău.

— Feciorul meu n-a purtat niciodată asemenea veșminte.

— Măicuță dragă, așa a vrut Allah !
Și-i arată semnele de recunoaștere. Bătrîna-l îmbrățișă și-l sărută. Mai apoi, dînd cu ochii de fată, Hassan întrebă :

— Cine-i fata ?

— Fata padișahului, răspunse bătrîna.

— Cum, a rămas aici ?

— Da !

Hassan întrebă atunci :

— De unde ați luat bani să dregeți casa ?

— Fata padișahului, îi povesti bătrîna, a ascuns în cosițe cîteva nestemate. Le-a vîndut și a dres casa.

Fata se apropie de Hassan și-i dădu binețe. El se bucură, îi răspunse cu blîndețe la urări și zise :

— Am adus niște poveri. Unde le pun ?

Fata rîse și-i răspunse :

— Fii liniștit, am ridicat un palat, cu un caravan-serai și magazii încăpătoare !

Și-l luă de mîna, încălecară amîndoi și porniră spre palat. Dacă văzu palatul, Hassan rămase înmărmurit.

— Cu ce bani l-ai ridicat ?

— Cu banii tăi, răspunse fata.

— Păi cum, am avut eu bani ?

— Erau în cele două rodii uscate, pe care mi le-ai trimis.

— Bani, în rodiile uscate ?

— Da ! A mai rămas una.

Și se duse s-o aducă. Cînd o despicară, văzură că toate boabele erau alcătuite din nestemate. Maimarele peste negustori zise atunci :

— Dacă-i așa, am mai pus vreo șapte-opt rodii într-un cufăr !

— Ei, maimare peste negustori, îi zise fata, acum te rog și eu ceva...

— Spune !

— De obicei, cum sosesc, negustorii se duc să-l vadă pe tatăl meu, padişahul. Tu nu te duce. Cheamă-l pe padişah în ospeţie. Şi trimite-i printr-o slugă darurile cuvenite.

Maimarele peste negustori făgădui să facă întocmai, sărută mîna fetei şi iese din palat. Apoi se înapoie la negustori, încărcară poverile şi se îndreptară către oraş. Negustorii plecară la casele lor, iar maimarele spre palatul ridicat de fată. Şi, după două-trei zile, trimise daruri padişahului. Iar, după altă vreme, îl chemă în ospeţie.

Acum, ascultaţi cum s-a petrecut întâlnirea padişahului cu fata lui mezină ! Ca să-l întîmpine, se pregăti cu grijă. Aşternu covoare de mătăsă de la poarta grădinii pînă la poarta palatului şi năframe de la poarta palatului pînă la uşa sălii celei mari. De la uşa sălii şi pînă la picioarele tronului risipi nestemate şi bani de aur. Apoi îi zise maimarelui peste negustori :

— Stai şi fă-ţi namazul !

Dacă intră în palat, padişahul se minună de atîta bogăţie şi frumuseţe. Nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Slugile maimarelui peste negustori aruncau galbeni spre slugile padişahului, care-i adunau în grabă. După un ceas, intră în sală şi maimarele peste negustori. Dădu bineţe padişahului, care-l întîmpină prietenos. După ce prînziră, se retraseră într-un loc liniştit. Iar padişahul îşi spuse : „Bine ar fi să-l iau de ginere !“ Atunci, pe neaşteptate, o perdea se dădu în lături şi fata intră în sală, sărută pămîntul dinaintea padişahului, îi căzu la picioare şi începu să plîngă.

— Cine-i fata asta ? se miră padişahul.

Dar Hassan se ridică şi părăsi încăperea.

— Tăicuţă, zise meзина, nu-ţi mai cunoşti fata ?

Padişahul o privi şi-şi dădu seama că era fata lui.
O îmbrăţişă şi o sărută.

— Tăicuţă dragă, zise ea, când te-ai supărat, m-ai dat după tînărul ăsta şi acum lumea se uită la mine cam nesocotit. Cheamă-mă la palat, poşteşte lumea şi dă-mă de nevastă cu cinstea cuvenită.

Padişahul se învoi şi se întoarse la palat. A doua zi, când trimise cîţiva oameni după fată, Hassan o întrebă :

— Când te întorci ?

— Mîine seară.

Dar ea nu veni în scara următoare. Mai trecură două-trei zile şi fata tot nu se arătă. Hassan îşi trimise atunci oamenii la palat, iar padişahul îi ceru o groază de bani. Abia după ce-i primi de la maimarele peste negustori făcu o nuntă bogată, care ţinu şapte zile şi şapte nopţi.

— Tăicuţule drag, zise fata după nuntă, îmi îngădui să-ţi spun o vorbă ?

— Spune.

— Acum crezi că am avut dreptate atunci când ţi-am spus că-i mai de seamă căptuşala decît faţa ?

— Cum aşa ? se miră padişahul.

— Iată cum, răspunse fata. Dacă ai fi avut dreptate, atunci tînărul schilod ar fi trebuit să fie mai de seamă decît fata ta. Dar mai de seamă m-am dovedit eu. Mîinile nu-i erau bune de nimic, şi nici picioarele, iar eu le-am făcut să învie. L-am îndemnat apoi şi l-am trimis să muncească. Iar, când a plecat la treburile lui, i-am dres casa. Dacă s-a întors, a intrat de-a gata într-un palat minunat. Şi, tot îndemnat de mine, te-a primit cu mare cinste şi ţi-a trimis daruri. După cum ai văzut, toate cele de trebuinţă pentru ca nunta să nu ne fie de ocară au fost chibzuite de mine. Aşadar, spune-mi, ce-i mai de seamă, faţa sau căptuşala ?

Atunci padişahul o îmbrăţişă, o sărută pe buze şi-i dădu dreptate. Ba-i dăruî şi cîteva sate, căindu-se de cele întîmplăte. Iar, întocmai cum a împlinit dorinţa fetei padişahului şi a flăcăului schilod, fie ca Allah să ne îplinească şi nouă dorinţele !

FRUNZELE COPACULUI TUTIYA

Trăia o dată în Cin¹ un padişah orb, care avea trei feciori. Într-o zi îi chemă la el şi le spuse :

— Acela dintre voi care vrea să-mi urmeze la tron să plece în Mesr² şi să-mi aducă nişte frunze ale copacului tutiya din grădina fetei padişahului peri, ca să-mi fac din praful lor leac pentru ochi şi să mă vindec. Celui ce-mi va aduce frunzele îi dau coroana şi tronul !

Feciorul cel mare, prinţul Malek Geamşid, ceru să plece şi să aducă frunzele. Pe dată se apucă să-şi strîngă lucrurile şi porni la drum. Şi merse ce merse, pînă ajunse la Mesr.

— Unde-aş putea să trag ? întrebă prinţul.

— La casa fetei maimarelui peste strajă, i se răspunse.

Malek Geamşid se îndreptă către casa fetei. Fu primit cu toată cinstea şi, după ce se ospătă cu şerbet şi dulciuri, li se aduseră şi alte bucate. Fata întinse apoi mîna, apucă furca unei păsări şi-i zise lui Malek Geamşid :

¹ Cin, denumirea dată de iranieni Chinei. Numele vine de la statul Cin, în jurul căruia s-a realizat unificarea ţării în urma unor războaie din sec. al III-lea î.e.n. În perioada Cin s-a început construirea Marelui Zid, fapt care a făcut şi mai cunoscută această denumire.

² Mesr, denumirea arabă a Egiptului. Ea se referă adesea şi numai la oraşul Cairo.

— Hai să jucăm iadeș. Dacă ai să câștigi, plec din casă numai cu ce am pe mine. Dacă însă câștig eu, atunci pleci tu doar cu ce ai pe tine.

Malek Geamșid se învoi, apucă de un capăt al osului și trase. Dar, cum mințile-i erau tulburate de frumusețea fetei, se lăsă păcălit și fata câștigă. În zori, fu nevoit să plece doar cu ce avea pe el, căci fata îi oprise toate celelalte lucruri. Și Geamșid rămase în Mesr, vânzînd în fiecare zi cîte un veșmînt pentru a-și plăti așternutul și mîncarea. Și asta, pînă nu mai avu nimic de vîndut. Treptat, începu să flămînzească.

Într-un rînd, pe cînd se plimba prin bazar și privea, amărît, la felurile bucate, ajunsese la o dugheană în care se frigea kebab. Nemaiputîndu-se stăpîni la vederea și mirosul kebabului, intră în dugheană și se rugă de stăpînul ei :

— Ei, omule, pentru numele lui Allah, sînt atît de flămînd încît simt că mor ! Dă-mi o bucățică de pîine și una de kebab.

— Cum, nici măcar pîinea nu ți-o câștigi ? întrebă omul.

— Nu, răspunse Geamșid, sînt un biet pripășit prin locurile astea și n-am nici unde trage.

— Nu-i nimic, poștește înăuntru !

Malek Geamșid intră în dugheană. Negustorul îi puse în față o bucată de pîine și una de kebab, Geamșid mîncă și, dacă se sătură, se apropie de binefăcătorul său și-i zise :

— Meștere, dacă vrei un ajutor, sînt gata să-ți slujesc !

Tînărul bine crescut îi plăcu negustorului și Geamșid rămase astfel în Mesr.

Acum, ascultați ce s-a mai întîmplat în Cin. Cînd Geamșid nu se mai întoarce, Malek Șamșir, al doilea fiu al lui Malek Faghfur, padișahul din Cin, se rugă :

— Tată, Malek Geamșid nu s-a întors. Îngăduie-mi să plec să-ți aduc frunze din copacul aflat în grădina fetei padișahului peri.

Padișahul îi dădu încuviințarea și, luînd cu el multe bogății, Malek Șamșir porni la drum, străbătut multe locuri și, în cele din urmă, poposi în Mesr. Intrînd în oraș, îl întrebă și el pe primul venit :

— Unde pot trage ?

— La fata maimarelui peste strajă, răspunse cel întreat. Fata-i frumoasă ca luna și foarte primitoare.

Malek Șamșir află unde era casa și plecă întins într-acolo, luîndu-și cu el tot calabalîcul. Cum auzi că-i vorba de un oaspete bogat și ales, fata maimarelui peste strajă se bucură și se grăbi să-l întîmpine voios și cu toată cinstea. Porunci slugilor și slujnicilor să aducă șerbet și dulciuri, iar amîndoi se apucară să petreacă și să tăifăsuiască. O ținură așa pînă la vremea cinei, cînd slugile întinseră un ștergar pe care puseră bucate multe. În vreme ce mîncau, fata apucă furca păsării și-i zise lui Malek Șamșir :

— Hai să jucăm iadeș. Dacă ai să cîștigi, plec din casă numai cu ce-i pe mine. Îți las ce vezi, cu casă cu tot. Dar de-oi cîștiga eu, ai să pleci mîine dimineață, doar cu veșmintele de pe tine.

Fata se prefăcea a fi drăgăstoasă și încîntată, ceea ce-l înșelă și Malek Șamșir pierdu și el prinsoarea. Cînd se luminează de zi ieși pe ușă, doar cu veșmintele de pe el. După cîteva zile ajunse într-o stare de plîns. Se duse la un meșter băieș, de se tocmi ucenic la cuptor și cazane, și așa rămase să-și ducă viața în Mesr.

Acum, de vreme ce nici despre Malek Șamșir nu se mai auzi nimic în Cin, Malek Ebrahim, mezinul, primi încuviințarea tatălui său și porni la drum, însoțit de un rob și de un cîine. Ebrahim mai avea

la el și o traistă cu galbeni. Merse cale lungă și, pînă la urmă, ajunsese în Mesr.

Dar Malek Ebrahim era un tînăr înțelept și, de aceea, înainte de a intra în oraș, se opri la o casă așezată cam la un farsang depărtare. Înnoptă acolo. Întrebă pe unul și pe altul ce se petrece în Mesr și ce fel de oameni trăiesc pe-acolo. Se întâmplă să dea peste un om care știa multe, unul dintre cei mai bogați negustori din Mesr, care tocmai se îndrepta cu treburi spre alt oraș.

— Ei, tinere, îi spuse negustorul, în afara fetei marelui peste strajă, oamenii din Mesr sînt buni, primitivi și prietenoși. Dar viclenia și răutatea fetei sînt mai mari chiar decît ale lui Saddad¹. Orice străin care intră în oraș e îndreptat spre casa ei de către oamenii lui taică-su, iar dimineata e alungat gol și desculț. Tinere, dacă vrei să rămîi nepăgubit, intră în oraș, du-te întins în cutare uliță unde se află cutare caravanserai negustoresc, și oprește-ți o cameră. Rămîi acolo, că altfel nu scapi nici tu de vicleniile ei.

Malek Ebrahim îi mulțumi negustorului și porni la drum. Cînd intră în Mesr, se duse drept la caravanseraiul despre care-i vorbise negustorul, opri o cameră

¹ Saddad, împărat legendar, care ar fi cîrmuit în sudul peninsulei Arabice. Conform legendei, a avut de gînd să facă pe pămînt un al doilea rai, drept care a ridicat un oraș de argint, aur și pietre scumpe (Iram Zat al-Imad), dar a fost ucis de o forță supranaturală, împreună cu suita lui. În basme, întruchipează despotismul și tirania. După altă credință, avea o putere nelimitată asupra oamenilor și spiritelor și, folosindu-se de ajutorul lor, și-a pus în gînd să dureze pe pămînt raiul și iadul. Astfel, a făcut o vale îngrozitoare a iadului, unde curgeau rîuri de smoală și unde pămîntul era plin de șerpi și scorpioni. Valea închipuia hotarul grădinii paradisiace Irem, în care se afla tot ce ar fi trebuit să se găsească în raiul musulman. Dar, în clipa în care a vrut să pășească în propriul său rai, Saddad a murit, neputîndu-se bucura de ceea ce crease.

și rămase acolo. De a doua zi începu să umble prin oraș și, cum bănuia că frații lui căzuseră în mrejele fetei maimarelui peste strajă, îi căută în fiecare ulicioară și mahala pe care o străbătu. Pînă la urmă află că Malek Geamșid e ucenic la un grataragiu și că Malek Șamșir se tocmise la o baie publică. Dar nu se dădu pe față și nici nu li se arătă. Își zise : „Mai întîi se cuvine să-i plătesc fetei maimarelui peste strajă, apoi maimarelui peste strajă însuși. Abia după aceea, și sub ocrotirea unei asemenea fapte bune, mă voi duce în grădina fetei padișahului peri.“ Și iată că, într-o seară, se îndreaptă spre casa fetei maimarelui peste strajă.

— Am nimerit prin locurile astea, spuse el, și am aflat că fata maimarelui peste strajă primește străinii în găzduire. Am venit să înnoptez aici.

Fata maimarelui peste strajă fu vestită și se grăbi să-l întîmpine. Dacă văzu că poartă veșminte bogat împodobite cu nestemate și aur se bucură și-i făcu o primire și mai aleasă. Cînd i se aduse cina, fata și întinse mîna să apuce furca păsării, ca să joace iadeș. Malek Ebrahim, care-i cunoștea însă vicleșugurile, zise :

— Iartă-mă, în seara asta sînt tare istovit și nu-mi vine să joc iadeș. Dacă vrei, jucăm mîine seară.

Fata încuviință și amînară ruperea furcii, pentru seara a doua.

Acum, fata avea patru pisici pe care le învățase să țină între labe cîte o lumîinare și să se așeze la fiecare colț al ștergarului, atunci cînd se așternea de cină.

— Cum de le-ai învățat să țină lumînările și să nu se miște de la locul lor, chiar cînd sînt ademenite de mirosul bucatelor ? o întrebă Ebrahim.

— Am trudit ani de zile, pînă le-am învățat una ca asta, răspunse fata.

— Dar pisicile nu se lasă învățate, stăruie Malek Ebrahim, și s-ar putea să nu vrea să stea la locul lor...

— Cu neputință !

— Și dacă le fac să zvîrle lumînările și să fugă de la locurile lor, ca ieșite din minți ? Ce se întâmplă atunci ? Întrebă Malek Ebrahim.

Fata se hotărî să nu scape prilejul și-i răspunse :

— Dacă izbutești una ca asta, plec de aici doar cu veșmintele de pe mine și-ți las toată averea și, pe deasupra, și casa. Dar, dacă nu izbutești, atunci trebuie să pleci tu din casă, și doar cu cămașa de pe tine !

Ținărul se învoi. Își petrecură noaptea veselindu-se, apoi se culcară. Dimineata, Malek Ebrahim plecă la bazar și-i porunci unui tâmplar să-i facă o cutie cu patru despărțituri și patru ușițe, care să se închidă și să se deschidă numai ce le apăsă cu degetul.

— Va fi gata pînă la prînz, făgădui tâmplarul. Malek Ebrahim îi dădu un așrafi și îi zise :

— Dacă-i făcută cum se cîvine, să știi că-ți mai dau un ban de aur.

Acum, ascultați mai departe. În Mesr nu se prăseau șoareci și oamenii de vază și negustorii îi aduceau cîteodată din alte părți și-i țineau în cuști, de frumusețe. Malek Ebrahim se învîrți mult prin bazar pînă cumpără, cu patru așrafi, patru șoareci. Așa cum se înțeleșese înainte de amiază, se duse la tâmplar. Omul făcuse cutia, încă și mai frumoasă și mai mică decît i se poruncise, așa că primi doi așrafi. Ebrahim luă apoi cutia și vîrî cîte un șoarece în fiecare despărțitură. Seara ascunse cutia sub veșminte și se îndreptă spre casa fetei maimarelui peste strajă.

Slugile aduseră vin, dulciuri și kebab și, dacă veni și vremea cinei și dădură să înceapă a mânca, Malek Ebrahim îi spuse fetei :

— Vreau să-ți dau, cu mîna mea, o bucățică gustoasă !

Și luă o bucățică de mîncare și o apropiie de buzele fetei. Era a doua sau a treia bucățică pe care i-o ducea astfel la gură, cînd bucata se rupse și o jumătate îi căzu fetei în poală. Tocmai voia să-și scuture rochia, cînd Malek Ebrahim apăsă cu degetul pe ușiță și un șoarece-i sări de sub veșminte, chiar în mijlocul bucatelor. Dacă dădură cu ochii de el, pisicile lepădară sfeșnicele și se năpustiră. Se făcu întuneric, iar fata nu pricepu de ce fugiseră pisicile. Tînărul se ridică, luă un sfeșnic, aprinse lumînările și se făcu din nou lumină. Apoi dădu pisicilor să țină lumînările, fiindcă, după ce mîncaseră șoarecele, se întorseseră la locurile lor.

— Acum, zise Ebrahim, ține-ți legămîntul și pleacă din casă, doar cu ce ai pe tine.

— A fost o întîmplare, se împotrivi fata. Ai păcălit pisicile. Hai să facem legămînt pentru a doua oară !

Tînărul se învoi și reînnoiră prinsoarea. El se apucă iar să-i ducă la gură bucățile mai gustoase și o bucată căzu din nou pe rochia fetei, iar, cînd se scutură, tînărul apăsă cu degetul o ușiță și un alt șoarece sări cît colo. Pisicile-l zăriră, lepădară sfeșnicele peste bucate și se luară după șoarece, iar tînărul se ridică și de data asta, aprinse lumînările și le dădu pisicilor, care înghițiseră șoarecele și se așezaseră cuminiți la locurile lor. Apoi se întoarse către fată, zicînd :

— E timpul să-ți ții făgăduiala !

— Nici vorbă că știi limba pisicilor, așa că nu recunosc nimic. Dacă se mai întîmplă o dată, mă dau bătută !

Tînărul nu se împotrivi, și mîncară mai departe. Dar acum fata nu se mai învoi ca Malek Ebrahim să-i ducă bucatele la gură. Nici el nu mai ținu morțiș, dar în vreme ce vorbeau îi atrase privirile într-altă parte și îndată deschise cea de a treia ușiță, șoarecele țîșni din cutie, pisicile lepădară sfeșnicele și o

luară la fugă. Fata rămase ca trăsniță. N-o ajuta min-tea să scornească ceva pentru a scăpa de îndeplinirea legămîntului. Și, cu toate astea, tot nu se dădu bătută și zise :

— Cum am spus, cunoști limba pisicilor și legămîntul nostru n-are putere...

— Așa ? se mînie tînărul. Faci prinsoare cu oamenii, îi silești s-o țină, iar tu o nesocotești ?

Puse mîna pe sabie și despică fata dintr-o lovitură. Apoi își trimise robul după cai și catîri. Cărară toate lucrurile din casă, iar dimineața luă din grajd și ultimul vițel.

— Du-l la bazar și vinde-l, porunci Ebrahim către rob.

— Ți-am împlinit toate poruncile, răspunse robul, dar nu fac una ca asta într-un oraș străin.

Atunci Malek Ebrahim luă chiar el vițelul și se duse să-l vîndă la bazar. Oamenii maimarelui peste strajă recunoscură vițelul și-și vestiră stăpînul, care sosi îndată și-l întrebă pe Ebrahim :

— Ia ascultă, tinere, de unde ai vițelul ?

— L-am cumpărat, răspunse Ebrahim.

— Minți ! Spune adevărul.

— Așa-i, precum îți spun. Dai o sută de tuman și-i al tău !

Dar maimarele peste strajă se apropie, îi trase o palmă zdravănă de-i vui urechea și strigă :

— Spune adevărul !

Ebrahim nu-și pierdu cumpătul și răspunse liniștit :

— Precum ți-am spus, l-am cumpărat și, dacă vrei să-l iei, dă o sută de tuman. Nu vrei, du-te mai departe, că ai unde...

Maimarele peste strajă îi arse și a doua palmă și răcni :

— Nemernicule ! Mi-ai ucis fata și ai pus mîna pe toată averea ei. Nu ți-a mai rămas de trăit decît o clipă și tot vrei să mai capeți o sută de tuman !

Atunci tînarul începu să strige :

— Oameni buni, ascultați ce vorbe de ocară și ce născociri spune pe seama mea !

Se răsuci și-l izbi în piept pe maimarele peste strajă, de zbură la zece coți. Pînă se adunară oamenii în jurul lui, pînă îl ridicară, Malek Ebrahim se pierdu în mulțime și se duse la caravanseraul la care trăsesese. Îndată îmbracă niște haine femeiești nespuse de arătoase și se sulemenii, de se preschimbă într-o fată frumoasă. Apoi se duse la palatul maimarelui, unde zise :

— Vreau să-l văd pe maimarele peste strajă.

Îl vestiră, iar maimarele peste strajă veni. Cînd văzu fata, se minună de frumusețea ei.

— Hanum dragă, îi zise el, spune-ți rogu-te dorința, să ți-o îndeplinesc !

— Am jurat să-împart cîtiva gologani celor închiși în temniță. Dă-mi, te rog, un om să mă însoțească, pentru a-mi putea împlini jurămîntul.

Biruit de frumusețea fetei, maimarele peste strajă răspunse :

— Poruncește, hanum și, ca un rob, sînt gata eu însumi să-ți îndeplinesc orice dorință !

Prea frumoasa fată îi zîmbi dulce și-i mulțumi. Iar maimarele peste strajă, din ce în ce mai nesigur pe inima lui și stăpînit de o mie de dorinți și de nădejdi, se îndreptă spre temnițe. Deschise ușa celei dintîi și-i arătă fetei pe cei închiși. Erau mulți, treceau de o mie, și ea îi dădu fiecăruia cîte un galben. Pînă la urmă, ajunseră la o ușă încuiată.

— Maimare peste stajă, hai să ne uităm și aici !

— Draga mea, e temnița ucigașilor și acum nu-nimeni înăuntru.

— Ce-are aface, vreau s-o văd, stăruî fata.
— Cum dorești, se învoi maimarele peste strajă.
și, scoțînd cheia, descuie lacătul și intrară.

În mijlocul temniței se afla un butuc mare.

— Ce-i asta ? întrebă fata.

— Un butuc, răspunse maimarele peste strajă.

— Ciudat butuc. La ce slujește ?

— Prindem în el picioarele ucigașilor, să nu poată fugi.

— Dar cum le prindeți ? mai iscodi ea.

Maimarele peste strajă, care-și pierduse capul din dragoste pentru fată, se așază, își vîrî piciorul într-o gaură croită anume și zise :

— Trage zăvorul și-ai să vezi.

Ebrahim nu pierdu vremea, trase cît putu de repede zăvorul, îl ferecă pe maimarele peste strajă, apucă apoi o vergea de fier, îl lovi zdravăn și strigă :

— Ei, vataf sîngeros, dă-mi vițelul sau o sută de tumanî !

• Cînd se uită mai cu luare amînte — vai, ce nenorocire — maimarele peste stajă văzu că fata nu-i fată. ci tîmărul de dimineată. Începu el să strige, dar începu și Ebrahim să-l croiască cu vergeaua de fier. pîna-l lăasă fără simțire. Iar dacă maimarele încetă să țipe, își lepădă și Ebrahim straietele femeiești, își șterse sulimanurile de pe față și ieși din temniță.

Trecu ce trecu și, văzînd că maimarele lor nu se mai întoarce, străjile se duseră să-l caute. Cînd colo, nenorocire, starostele zăcea scaldat în sînge. Îl vestiră degrabă pe sultan că venise o femeie care sucise capul maimarelui peste strajă, îl bătuse și se făcuse nevăzută. Iar sultanul porunci :

— Dați fuga și adunați tabibii orașului !

Se duseră de chemară tabibii și, cînd fu întrebat, fiecare dintre ei dădu același răspuns :

— E prea aproape de moarte și nu-l mai pot vindeca.

Acum, nu spuneți nimănui, dar Malek Ebrahim bănuise toate astea și-și făcuse rost de niște veșminte de tabib. Apoi, luînd o bucată de hîrtie și o călimară, se duse de se așeză la intrarea uneia dintre cele mai vestite moschei ale orașului. Cum nici unul dintre tabibii adunați nu se legase să-l vindece pe maimarele peste strajă, sultanul le porunci crainicilor să se ducă încă o dată în oraș, să vadă dacă nu mai rămăseseră și alți tabibi, nevestați. Plecară, căutară peste tot și, pînă la urmă, ajunseră și la tabibul de la ușa moscheii. Atunci îl luară cu ei și-l înfățișară sultanului.

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine! Îi dădu Ebrahim binețe. Am să-ți vindec, fără doar și poate, bolnavul...

— De ce, anume, ai nevoie ?

— De o baie încălzită, puțin sirop și alte leacuri, pe care se cere să le pregătesc singur.

— Pînă se întoarce cinstitul tabib cu leacurile, porunci sultanul, încălziți baia !

— Ghorbon, îl mai rugă Ebrahim, cîtă vreme voi sta cu el, să cînte lăutarii palatului.

— Prea bine, încuviință sultanul, și dădu cuvenita poruncă.

Atunci, fără a pierde o clipă, Malek Ebrahim se duse la prăvălie, cumpără niște viespi, le vîrî într-o sticlută pe care o astupă bine, și o ascunse pe sub veșminte. Mai cumpără și o cutie plină cu leacuri, pe care o ținu în mînă la vedere și se îndreptă spre palatul sultanului.

Baia se afla în fața palatului, iar ușa dădea către uliță. Sunetele muzicii făcură să se adune destulă lume. Tabibul se arată oamenilor, intră în baie și le porunci celor dinăuntru să iasă. Oamenii se supuseră

și plecară, lăsându-l singur cu maimarele peste strajă, care-și venise în fire de două, trei ceasuri.

— Slăvite tabib, se rugă maimarele, pentru numele lui Allah, scapă-mă din ghiarele morții !

— Am să te ung cu un leac pe trup și ai să te vindeci pe dată. Se apropie de bolnav, îi unse trupul cu sirop, după aceea se întoarse către el și-i strigă : Ei, vătafule, dă-mi vițelul sau o sută de tuman !

Maimarele peste strajă îl privi cu luare-aminte : era tînărul care-l mai pedepsise o dată. Atunci începu să-l roage :

— Nu mă mai chinui ! Îți dau ce vrei !

— Nu vreau decît să-ți plătesc pentru cei pe care i-ai pus la cazne, răspunse tînărul.

Apoi destupă sticla, iar viespile înfuriate își luară sborul. Simțind mirosul siropului, se năpustiră asupra maimarelui peste strajă și începură să-l înțepe. Țipetele și văicărelile bolnavului umplură baia. Tînărul ieși, zăvorî ușa și le vesti celor ce așteptau vindecarea :

— L-am lecuit, duceți-vă de-l scoateți afară.

Bucuroși, oamenii intrară în baie. Iar tînărul se folosi de prilej și o rupse la fugă. Se duse la caravan-seraiul unde trăsesese, își scoase veșmintele de tabib și se îndreptă către palatul sultanului. Înțelese că-l și vestiseră pe sultan că maimarele peste strajă se îndreptase, și încă atît de bine că nici nu mai avea lac să iasă pe ușa băii, de tare ce se îngrășase !

Cînd află ce se petrecuse, sultanul se mînie peste poate și porunci să se dărîme ușa băii ca să poată fi scos maimarele peste strajă, mai mult mort decît viu. Sultanul ceru din nou să se adune toți tabibii și le porunci să facă ce-or ști și ce n-or ști ca pînă a doua zi dimineața să-și vină în fire, măcar că nu mai avea puterea nici să se miște. Iar, de îndată ce

putu să vorbească, maimarele peste strajă îi spuse sultanului :

— Înălțimea ta, tabibul nu era altul decît tînărul care mi-a ucis fata și m-a bătut în temniță cu vergeaua de fier, de m-a făcut harcea-parcea. În baie a trebuit să îndur și mai multe. N-are să-mi dea pace, cît va mai licări strop de viață în mine... Pentru numele lui Allah, scapă-mă de el !

— Ce să facem ? îl întrebă sultanul pe vizir. Cum să-l prindem pe ticălosul ăsta ?

— Nu-i decît o singură cale, răspunse vizirul. Să așezăm în piața mare cîteva cazane cu apă clocotită și unul cu ciorbă. Punem crainicii să vestească precum că se va da pomană în sănătatea maimarelui peste strajă. Iar acesta să se afle prin apropiere, că tînărul va veni să-l caute și, de data asta, vom pune cu siguranță mîna pe el.

Sultanul încuviință și se făcu întocmai. Cînd pricepu ce se punea la cale, Malek Ebrahim își pregăti niște haine de hamal, își schimbă înfățișarea și porni întins spre bucătăria sultanului. Ridică în spinare, pe rînd, cazanele cu apă clocotită și cu ciorbă și le cără într-un colț al pieței, așa cum suna porunca. Mai marele peste strajă fu adus și el și așezat în apropiere. Dar, numai ce văzu unde se așezase, că Malek Ebrahim se și îndreptă spre caravansera, îmbracă veșminte de prinț, încălecă pe calul lui frumos și iute și se întoarse într-un iureș în piață. Cum ajunsese acolo, rîndurile de oameni se risipiră și, unde îl vedeau strălucitor, cu astfel de veșminte și asemenea cal, i se făcea pretutindeni loc. Dacă se apropie de maimarele peste strajă, își întoarse fața spre el și strigă :

— Ei, vâtafule, dă-mi vițelul sau o sută de tuman !

Apoi își scoase sabia, îl izbi și-și mîna calul în mijlocul mulțimii ; de unde izbuti să fugă. Cînd oamenii își veniră în fire, nici urmă de prinț. Îl vestiră din

nou pe sultan, care tună și fulgeră de vîrî groaza în maimarii oștilor :

— Neputincioșilor ! răcnea sultanul. Nici pe un derbedeu nu puteți pune mîna !

— De data asta, răspunseră ei, îl prindeam negreșit.

Și porunciră ca oștenii să-l înconjoare pe maimarele peste strajă, așa încît, dacă mai încearcă să se apropie, să poată lesne pune mîna pe tînăr.

Malek Ebrahim intră în curtea caravanseraiului, dădu robului calul, își scoase veșmintele strălucitoare și-și puse altele de cerșetor, rupte și zdrențuite. Își lipi barbă și mustăți, lăsă să-i atîrne o mînă, închise un ochi, începu să șchioapete, luă cu el o strachină spartă și o cîrjă și se îndreptă spre piață. Cum ajunse acolo, începu să plîngă, să se vaite și să ceară de pomană. Pășea anevoie și cerșea :

— Dați pentru Imamul Reza !¹

Și, cum arăta ca un om prăpădit, nimeni nu-l opri, așa că ajunse pînă în preajma maimarelui peste strajă, căruia îi zise :

— Ei, maimare peste strajă, sînt un chior și un neputincios ! Pentru numele lui Allah, dă-mi și mie puțină fiertură.

¹ *Imamul Reza (Ali ibn Musa ibn Geafar ar-Reza) cel de al VIII-lea imam șîit. În anul 816, califul abbasid al-Ma'mun (fiul lui Harun ar-Rașid) l-a proclamat urmașul său. După legendă, ar fi fost otrăvit în cursul unui pelerinaj făcut împreună cu acesta în anul 818 la mormîntul lui Harun ar-Rașid din orașul Tus. În jurul mormîntului său s-a ridicat, mai tîrziu, orașul Mașhad (mormîntul celui ce a primit o moarte de mucenic), capitala provinciei Khorassan. Ca și altor imami șîiți, i se atribuie numeroase minuni (puterea de a aduce ploaia, de a citi gîndurile celorlalți etc.). Credincioșii i se roagă Imamului Reza înainte de a porni la drum și se jură pe numele lui.*

— Cară-te ! îi strigă maimarele peste strajă. Cum să-ți dau ? Nu vezi, că în halul în care sînt, nu mai am nici mîini, nici picioare ?

— Te ajut eu...

Iar maimarele peste strajă își spuse : „Cum e atît de neputincios, dacă am să-l miluiesc, poate se milostivește și Allah de mine, și mă vindecă !“ Nu știa că cerșetorul era trimis de Allah să-i plătească pentru faptele lui murdare. De aceea se învoi și neputinciosul îl ridică, îl duse lîngă cazanul cu fiertură și, cînd erau aproape de tot, Malek Ebrahim îi șopti la ureche :

— Hei, maimare peste strajă, dă-mi vițelul sau o sută de tuman !

— Ticălosule, nici acum, cînd sînt aproape mort, nu mă lași în pace ?

Dar n-apucă maimarele peste strajă să mai strige, că Malek Ebrahim îl și aruncă în cazanul cu apă clocotită. Cei din preajmă văzură ce se petrecuse și se înghesuiră să-l prindă pe cerșetor, el își dezlipi însă barba și mustățile și, cît ai clipi, o rupse la fugă, pierzîndu-se în mulțime.

Cerșetorul chior și șchiop, cu barbă și mustăți fu căutat în van. Și, cum nu putură pune mîna pe el, își spuseră cu toții :

— N-a fost om, ci înger cu chip de om, trimis de Allah să ne răzbune !

Iar Malek Ebrahim se înapoie la caravanserași și-i zise robului :

— Robule, nu mai am nici o treabă aici, le-am încheiat pe toate. Acum mă duc după frunzele copacului tutiya, în grădina fetei padișahului peri.

— Prea bine. Și ce ai de gînd ? Întrebă robul.

— Știu eu ce am de făcut. Tu rămîi aici, pînă mă întorc.

Și plecă în grabă la baie, se spălă, își puse haine curate, încălecă și ieși pe poarta orașului. „O, Allah, se întrebă atunci, ce să fac și pe ce drum să apuc?” Dar își aminti că dascălul său îi spusese: „Dacă te pomenesti în pustiu și nu știi încotro s-o apuci, închide ochii, spune de șapte ori rugăciunea și în-vârtește-te pe loc. Deschizînd ochii, ai să te afli cu fața spre locul căutat. Apuc-o într-acolo fără teamă.” Zis și făcut. Și, cînd deschise ochii, Malek Ebrahim văzu că drumul lui trecea prin pustiu. Porni fără să piardă o clipă și bătu, în trei zile, cale de trei ani, pînă ajunse la grădina fetei padișahului peri.

Grădina era păzită de divi și de fiare sălbatice. Dar norocul fu de partea lui Malek Ebrahim, că ajunse acolo în ziua în care un bătrîn dreptcredincios, bun la inimă, păzea grădina. Malek Ebrahim se apropie de el, îi dădu binețe, cu sfială, și cu cinstea cuvenită și se opri înaintea-i.

— Hei, tînar născut din om, îi zise bătrînul, ce cauți în țara perilor?

— Tăicuță, vin tocmai din Cin. De acolo sînt de fel... Fiind orb, am venit-după frunzele copacului tu-tiya.

— Tinere, dar nu ești orb...

— Într-adevăr, ochii mei au lumină, mărturisii Malek Ebrahim, dar pentru a lua frunzele sînt orb, așa că am nevoie de călăuză. Adevărul e că tata-i bătrîn și fără vedere. El m-a rugat să-i aduc frunzele și nu știu ce să fac și de unde să încep. Ei, tăicuță, acum crezi că-s orb?

Bătrînul începu să rîdă și răspunse:

— Cum sîntem amîndoi dreptcredincioși, am să te călăuzesc. Ca să dobîndești frunzele, se cuvine să faci cîteva lucruri. Mai întîi, să intri în grădină și să mergi pe un drum anume pînă ajungi la palatul în care doarme fata padișahului peri. Pentru început,

lasă lângă ea un băț, o tichie, puțină mîncare și împerechiază-i încălțărilor. Apoi sfîșie-i rochia și fă-i o aluniță pe obraz, dar așa ca nimeni afară de tine să nu i-o poată șterge. Înnoadă-i cingătoarea, atît de strîns, încît doar tu să fii în stare să i-o dezlegi. Și fă toate astea fără ca fata să se trezească și fără să prindă de veste că ai intrat în grădină... Altminteri te afli în primejdie. Numai după asta, și trecînd peste o alee, ai să ajungi la cel dintîi copac, care nu-ți va da frunze. Al doilea are frunze galbene, ce nu-ți sînt de folos. Deabia al treilea e copacul pe care-l cauți. El își înalță ramurile cît poate. Se cere să rupi frunzele cu îndemînare și să ieși degrabă din grădină.

Tînarul îi mulțumi, pătrunse în grădină și merse ce merse, pînă ajunse la fata pađisahului peri. Tii, ce frumoasă era! Strălucea ca roata soarelui. Fără să zăbovească, făcu tot ce-i spusese bătrînul, și fata nu se trezi. Se îndreptă apoi către copaci. Cel dintîi nu-i dădu frunze, al doilea avea frunzele galbene. Atunci cînd ajunse în dreptul celui de al treilea și întinse mîna, copacul își ridică ramurile, dar el izbuti să apuce o cracă și să rupă șapte frunze, pe care le puse bine într-o cutiuță. Ascunse cutiuța în buzunar, ieși din grădină și-și luă rămas bun de la bătrîn. După ce merse o bucată de drum, închise ochii, spuse de șapte ori rugăciunea, se răsuci în loc, se opri, deschise ochii, apoi încălecă și, după trei zile și trei nopți de drum, intră în Mesr. O dată ajuns, se duse întins la caravanserai și-i zise robului :

— Am adus frunzele copacului tutiya și nu-mi mai rămîne decît să-mi scap frații.

Și plecă pe dată, își găsi frații, îi aduse la caravanserai și, cum era fără ascunzișuri, le povesti tot ce i se întîmplase. Apoi adăugă :

— Iar acum, poftim bani și haine, duceți-vă la baie, spălați-vă și înapoiati-vă degrabă, ca să putem porni spre casă.

Frații plecară rușinați. Doar erau mai mari decât Malek Ebrahim și nu făcuseră nici o ispravă, pe când el săvîrșise atîtea fapte însemnate ! Și aveau să se afle curînd înaintea tatălui lor, care-i va da lui Ebrahim coroana și tronul Cinului, ei trebuind să i se supună și să-l slujească. Așa că, fie ce-o fi, hotărîră să-l omoare, să-i ia frunzele de tutiya și să spună că le culeseră ei.

Se duseră deci la baie, se spălară, se înapoiară și, cum bătu miezul nopții, ieșiră tustrei din caravanseraul din Mesr și se îndreptară către Cin. La vremea potrivită, poposiră și rămaseră să se odihnească la umbra unor copaci. Iar, cînd li se făcu sete, căutară o fîntînă. O găsiră, numai că nu găsiră funie. Atunci, Malek Geamșid zise :

— N-avem încotro, trebuie să coborîm unul cîte unul și să bem pe rînd...

Și coborî cel dintîi în fîntînă, bău și se înapoie. După aceea coborî Malek Șamșir, iar cînd veni rîndul lui Malek Ebrahim, îndată ce coborî și dădu să bea, frații aruncară peste el o piatră, care-i sparse capul. Apoi, socotind că murise, îi omorîră și robul, luără cutia cu frunze, care rămăsese printre lucrurile lui Ebrahim și plecară.

Slăbit de rana de la cap, din care sîngele curgea ca un izvor, bietul Malek Ebrahim se afla prins fără putință de scăpare între cer și pămînt. Dar, spre norocul lui, văzu o gaură mare în peretele fîntînii. Cu chiu cu vai, se tîrî pînă acolo și se trase înăuntru. Acum, vorba aceea, cînd omului îi e dat să trăiască, îl poate scăpa și un cîine ! Numai ce plecară Malek Geamșid și Malek Șamșir, că îndată cîinele lui Malek Ebrahim, care văzuse cum fusese ucis robul și stăpînul aruncat

în fîntînă, fugi cale de un farsang, pînă ajunse la cortul unui păstor. Acolo se puse pe urlat.

— Se vede treaba că a flămînzit rău, zise păstorul. Ia aruncați-i două, trei bucăți de pîine !

Într-o clipită cîinele luă pîinea în dinți și, tot în goană, se înapoie la fîntînă. Aruncă pîinea înauntru și începu să urle din nou. Văzînd cît e de credincios și gîndindu-se la netrebnicia fraților, Malek Ebrahim plînsese și-și zise : „Cîine credincios, ești o ființă cu suflet. Va veni ea și ziua cînd, din voia lui Allah, ai să-mi scapi viața !” Întinse mîna și, apucînd anevoie pîinea ce plutea pe apă, o mîncă. Iar cîinele se duse iarăși la cortul păstorului și, ajuns în fața lui, începu să urle.

— Cîinele ăsta a flămînzit rău, zise pentru a doua oară păstorul. Mai dați-i vreo trei bucăți de pîine !

Feciorii păstorului aduseră bucățile de pîine și le zvîrliră cîinelui, dar văzură că nu le mănîncă nici de data asta, ci, luîndu-le în dinți, începu să fugă pe cît îl țineau puterile și se îndreptă dîncotro venise. După vreo două ceasuri, se arătă din nou și se puse pe urlat. Păstorul, care era un om milostiv, zise :

— Ciudat lucru cu cîinele ăsta ! Ia mai aruncați-i vreo trei bucăți de pîine, să vedem de ce-o fi atît de hămesit.

Aduseră pîinea, i-o aruncară, dar cîinele nici n-o înghiți, nici n-o luă în dinți, pentru a porni cu ea, ca mai înainte. Urla într-una, dădea din coadă și întorcea capul spre partea de unde venise. Păstorul înțelese că se petrecuse ceva și cîinele voia să le dea de veste.

— Duceți-vă după el, le porunci celor trei fii ai săi, vedeți unde se duce și ce vrea.

Tinerii plecară, cîinele înainte, ei după el, și se opriră la fîntînă. Acolo văzură cîinele aplecîndu-se peste gura fîntînii și urlînd, iar, ca răspuns la urle-

tul lui, auziră un glas omenesc. Se apropiară și ascultară :

— Cîine credincios, spunea glasul, ești mai bun decît frații mei. Ei m-au aruncat în fîntînă, mi-au spart capul, mi-au luat lucrurile și au plecat. Pentru faptele mele mi-au plătit cu răutate, iar tu, făptură necuvîntătoare, cum te mai străduiești să mă ajuți... Îmi aduci pîine și încerci să-mi scapi viața. Da, cîine credincios, ești mai bun decît frații mei...

Atunci, cît ai clipi, unul dintre tineri se dezbracă, intră în fîntînă, se apropie de Malek Ebrahim și-i zise :

— Nu te teme, am venit să te scăpăm. Hai sus...

— Păi n-am putere nici să mă mișc, darmite să mă cațăr, răspunse Malek Ebrahim. Cum să ies de aici ?

— Suie în spinarea mea, că te duc eu !

Fiul păstorului îl luă în spinare și, proptindu-și picioarele, cînd de un perete, cînd de altul, urcă, chemîndu-l în ajutor și pe imanul Ali¹. De îndată ce ajunseră sus, frații spălară și legară rănile lui Ebrahim, iar, dacă isprăviră cu treaba asta, îl așezară pe crupa unui cal și-l duseră pînă la cort. Acolo se apucară să-l oblojească timp de cîteva luni, pînă i se lecuiră rănile de la cap și loviturile de pe trup.

Într-una din zile, trecu pe acolo o caravană. Malek Ebrahim se duse să vadă dacă nu găsește cumva un om din țara lui, prin care să-i trimită veste lui taică-su despre felul cum se purtaseră cu el frații și despre nenorocirea în care îl aruncaseră. Și iată că era chiar caravana unor negustori din Cin, care se întorceau, încheindu-și treburile cu bine. Cînd află una ca asta, tînărul i se înfățișă maimarelui peste negustori și-i spuse cine este. Negustoru-l privi cu

¹ Ali ibn Abu Taleb (602—661), văr și ginere al lui Mo-hammad. A fost al patrulea calif (656—661) și e cinstit în-deosebi de către šiiti.

luare aminte și văzu că era, într-adevăr, Malek Ebrahim. Atunci îl cuprinse pe după gât, îl sărută și îi zise :

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine ! Ce cauți aici ?

— Hei, negustorule, răspunse Malek Ebrahim, dacă ai rămîne o zi-două, să-mi iau rămas bun de la păstorul căruia-i datorez binele făcut, am să-ți povestesc prin cîte am trecut și o să pornim împreună spre țară.

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine ! spuse din nou maimarele peste negustori. Sîntem cu toții robii tăi supuși, iar porunca ta e lege pentru noi. Vom îndeplini ce porunci.

Și porunci îndată caravanei să se apropie de cortul păstorului, poverile fură descărcate de pe cămile și se făcu popas. Cînd se înseră, Malek Ebrahim îi povesti maimarelui peste negustori tot ce i se întîmplase, de la început, de cînd plecase din Cin și pînă în ceasul în care se așezaseră amîndoi la taifas. Maimarele peste negustori fu atît de tulburat, că lacrimile îi curgeau din ochi ca două pîrîiașe. Apoi căzu la picioarele lui Malek Ebrahim și-i grăi :

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine ! Întreaga caravană e a ta. Din clipa asta voi fi robul supus ce-ți ține calul de căpăstru, și-ți voi împlini toate dorințele, ori care ar fi ele.

Malek Ebrahim îi mulțumi din suflet și-i răspunse :

— Ceea ce te rog e să-mi dai haine curate, un cal bun, o sabie ascuțită și să-i dăruiești o mie de tumani bătrînului păstor, că de șase luni mă găzduiește și-mi poartă de grijă. Apoi vom pleca împreună. Nu încape îndoială că, o dată ajuns înaintea părintelui meu, el va face dreptate și-mi va da domnia. Atunci îți voi răsplăti prietenia, cu prisosință.

Maimarele peste negustori îi împlini pe dată po-

runca. A doua dimineață își luară rămas bun de la bătrînul păstor, peste măsură de mulțumit de bogatul dar primit, și plecară spre Cin. Vreme de trei luni încheiate meraseră zi și noapte, pînă ajunseră în Cin și intrară în cetatea de scaun.

Acum să-i părăsim însă, și să vedem ce s-a petrecut cu frații fără suflet ai lui Ebrahim. După ce-l zvîrliră în fîntînă, îi omorîră robul, îi luară lucrurile și banii, Malek Geamșid și Malek Șamșir porniră spre Cin. Meraseră și ei trei luni încheiate, pînă ajunseră în țara lor. Intrară în palatul împărtesc și se împăunară cu tot ce făcuse Malek Ebrahim. Apoi puseră frunzele copacului tutiya înaintea tatălui lor.

Padișahul, care ducea dorul fiilor din depărtări, plîngea zi și noapte și se tînguia :

— Of, de n-aș mai fi avut ochi ! Nu mi-aș fi trimis feciorii iubiți să rătăcească prin munți și pe coclauri, nu i-aș fi aruncat în ghiarele divilor și-n colții fiarelor sălbatece...

Dacă i se întoarseră fiii mai mari, se bucură nespus și întrebă :

— Ce vești aveți de la Malek Ebrahim ?

— Nici măcar n-am știut că a plecat, răspunseră ei. Nu trebuia să-l trimiți și pe el. Era încă tînăr și neștiutor, iar călătoria se arăta lungă și primejdioasă. Nici nu credem că se mai întoarce...

— Nădăjdum în Allah ! grăi padișahul. Porunciți acum să se aducă o piuliță mică, din cele pentru pisat leacuri, să vedem la ce sînt bune frunzele astea.

I se aduse piulița, striviră frunzele și făcură leacul. Îi picurară din el și într-un ochi și în celălalt. Padișahul simți la început că-l ustură puțin, după aceea îi curseră cîteva lacrimi și dintr-o dată ochii i se luminară. Numai ce auziră cei din palat și vestea se răspîndi în tot orașul, iar negustorii aprinseră făclii

în uliță și prăznuiră șapte zile și șapte nopți vindecarea padișahului.

Faghfur își scoase apoi coroana și o puse pe capul lui Malek Geamșid. Pe Malek Șamșir îl făcu mare vizir. Iar dacă, prin înșelăciune și viclenie, ajunseră să pună mîna pe putere, cei doi frați începură să ducă o viață veselă și să petreacă. Și într-atît se înămoliră în vicii și în desfrîu, încît nu se mai îngrijeau de fel de treburile țării și ale poporului.

Trecu un an, poate mai puțin, poate mai mult, cînd i se aduse într-o noapte padișahului vestea bună că Malek Ebrahim sosise împreună cu maimarele peste negustori. Faghfur se bucură nespus și porunci :

— Spuneți-i să vină degrabă !

Malek Ebrahim intră, se închină, ceru încuviințarea de a se așeza și începu să povestească prin cîte trecuse. Povesti cum frații îl zvîrliseră în fîntînă, prăvălind peste el un bolovan, cum fusese scăpat de la moarte, cum, după multă vreme, îl lecuise un bătrîn păstor și cum, pînă la sfîrșit, ajunsese împreună cu maimarele peste negustori la mărețul său părinte. Dar, pe cînd povestea toate astea, Malek Geamșid, pe care oamenii săi îl vestiseră că Ebrahim sosise, se așeză în spatele ușii. Iar, cînd mezinul isprăvi de povestit, intră val-vîrtej, înaintă cu îndrăzneală spre tatăl său și zise :

— Nătărăul ăsta a scornit toate minciunile pe care ți le-a îndrugat ! Am să-l pedepsesc pe loc.

Și porunci ca Ebrahim să fie luat și să i se taie capul. Supus și el voinței lui Malek Geamșid, noul padișah, sărmanul Faghfur nu putea face nimic pentru scăparea lui Malek Ebrahim. Începu doar să plîngă, căzu la picioarele lui Geamșid, cerînd îndurare pentru fiul său cel mic și, cu chiu cu vai, izbuti să-l scape din ghearele morții. Dar Geamșid hotărî ca mezinul să fie întemnițat pe viață. Bietul Malek Ebrahim plîngea

și-și simțea inima sfîșiată. „O, Allah, își zicea, de ce m-am întors în Cin și n-am rămas slugă la bătrînul păstor, să mănînc liniștit o bucată de pîine și să-mă trăiesc viața în libertate?”

Dar să-i părăsim acum și să ascultăm povestea fetei padișahului peri. Trezindu-se, după ce Malek Ebrahim rupsese frunzele copacului tutiya și ieșise din grădină, fata văzu în jurul ei lucruri tare ciudate. Aici un băț, colo de-ale gurii, dincolo o tichie, rochia-i era sfîșiată, pe obraz avea însemnată o aluniță, iar cingătoarea-i era înnodată. Și-și aminti pe dată că văzuse în vis un tînăr frumos și că se îndrăgostise de obrajii lui trandafirii. Dacă se trezi, se tot strădui să-și scoată din minte chipul tînărului, dar nu-i fu cu putință. Atunci îi istorisi întîmplarea unui bătrîn peri încercat, care văzuse multe. El o sfătui să păstreze taina doar pentru ea și-i mai spuse că tînărul va veni curînd din Cin să rupă din grădină, pentru tatăl său, frunzele copacului tutiya.

— Fii meru cu băgare de seamă, o sfătui bătrînul, și, cum o veni, pune mîna pe el, că numai astfel îți vei putea petrece viața în veselie și tihnă!

Numai că tînărul venise, luase frunzele, ba-i mai sfîșiase pe deasupra și rochia, îi făcuse o aluniță pe obraz, îi înnodase cingătoarea și plecase. Fata se mînie cumplit și pe dată îi scrisese tatălui ei o scrisoare, prin care-l vestea: „S-a întîmplat așa și așa, o făptură omenească a făcut cutare și cutare lucru, așa că se cuvine să mă răzbuni”.

Atunci mînia padișahului peri nu mai cunoscua margini. Adună o sută de mii de divi-ostași, fiare sălbaticе și gholi¹, pe care îi trimise fetei, urmînd ca ea să pornească în fruntea lor spre Cin și să se

¹ Ființă supranaturală, asemănătoare, după unele credințe, cu un div. Bîntuie pustiurile și trecătorile din munți, unde ademeneste călătorii și-i înghite.

răzbune pe padişahul din Cin. „Strînge pămîntul ţării lui în traiste şi răspîndeşte-l unde vezi cu ochii”, o sfătui padişahul peri. Fata se bucură nespus, luă oastea adunată de tatăl ei şi se îndreptă către Cin, iar, dacă ajunse la porţile Cinului, vestea sosirii ei se răspîndi pretutindeni. Oamenii se înspăimîntară cumplit, întinseră mîinile spre cer şi începură să i se roage lui Allah să-i izbăvească de divi. Cît despre fata padişahului peri, trimise un sol la Faghfur cu porunca să-i spună :

— Dacă mi-l dai pe cel ce a fost în grădina mea şi ţi-a adus frunzele copacului tutiya, te iert. De nu, adun în traiste ţărîna ţării tale şi o deşert în altă ţară !

Faghfur se duse la padişah, care acum nu era altul decît Malek Geamşid şi-i grăi :

— Dragul meu fiu, vezi şi tu că oastea perilor ne-a cotropit ţara, de la un capăt la altul. Îl vor pe cel ce-a intrat în grădina fetei padişahului lor.. Tu, care ai fost acolo, du-te de vezi ce spun şi ce poftesc.

— Mă duc îndată, nu mă tem eu de ei, răspunse Geamşid.

Porunci să se adune o caste de o sută cincizeci de mii de suflete, încălecă şi, în fruntea oastei, se îndreptă către tabăra divilor. Cum ajunse acolo, o vesti pe fată :

— Am sosit ! Ce-ai cu mine ?

— Vino la mine, răspunse ea.

— Vino tu, îţi ceru el.

Atunci, fără a mai pierde vremea, fata trimise un div care îl luă pe Gamşid pe sus şi-l aduse în faţa ei

— Tu ai intrat în grădina mea ? Spune drept, că numai în adevăr îţi stă scăparea.

— Da, eu. Eu am intrat și eu am luat frunzele copacului tutiya.

— Cum dovedești ? întrebă fata.

Prins la strîmtoare, Malek Geamșid nu putu răspunde. Fata dădu poruncă să fie tăiat în patru, și fiecare bucată să fie atîrnată în dreptul cîte uneia dintre porțile orașului. Apoi trimise pentru a doua oară o solie la Faghfur, cerîndu-l pe cel ce-i intrase în grădină. De nu, avea să adune în traiste țărîna țării pentru ca s-o risipească în altă țară ! Faghfur se duse la Malek Șamșir și-i zise :

— Ei, fiule, tu care ai intrat în grădina fetei pa-dișahului peri, du-te la ea și răspunde-i.

— Mă duc !

Și, însoțit de un întreg alai, o porni întins către fata pa-dișahului peri. Fata-l întrebă :

— Malek Șamșir, tu ai intrat în grădina mea și ai luat frunzele copacului tutiya ?

— Da !

— Ce dovadă ai ? îl iscodi fata.

Prins la strîmtoare, Malek Șamșir nu putu răspunde și fata porunci să fie tăiat și el în patru, fiecare bucată fiind atîrnată în dreptul cîte uneia dintre porțile orașului. Atunci trimise pentru a treia oară solie la Faghfur, cerînd să-i fie dat cel care fusese, într-adevăr, în grădină. Și-i înmînă solului un răvaș, în care scria : „De vreme ce au mințit, cei pe care mi i-ai trimis au fost pedepsiți, pentru că în legea noastră minciuna e socotită drept cel mai mare păcat“.

Atunci Faghfur își zise : „O, nenorocire ! Malek Ebrahim n-a mințit. Acum se vedește că tot ce a povestit despre frații lui era adevărat. După ce a îndurat atîtea, nu prea cred că vrea să plece să-i înfrunte pe gholi și pe divi...“ Vrînd, nevrînd, trimise totuși să-l scoată din temniță, cu rugămintea

să se ducă la fata padişahului peri. Dar Malek Ebrahim nici nu voi să audă :

— Duceţi-vă şi întrebaţi-l pe tata de ce nu m-a scăpat atunci când am fost aruncat în temniţă ? De ce n-a poruncit să fiu lăsat liber ?... Şi acum vrea să mă scoată de aici ? Nu ies din temniţă !

Dacă văzură că nu-l pot îndupleca, cei mai de seamă oameni ai ţării îl siliră pe Faghfur să-şi umple cizmele cu ţărină, să şi le agaţe de gît, să se lege cu o cîrpă la ochi, îi înfăşurară o frînghie pe după gît şi-l duseră aşa în temniţă, pentru ca să-i ceară fiului său iertare. Când văzu asemenea umilintă, Malek Ebrahim se ruşină nespus. Pe dată se ridică şi, căzînd la picioarele tatălui său, îi ceru el iertare. Îi luă cizmele de după gît, deşertă ţărîna, îi desfăcu legătura de la ochi şi se întoarse cu el la palat. Tatăl îi arătă lui Malek Ebrahim răvaşul fetei padişahului peri şi-i grăi :

— Nu încape îndoială că tu ai fost cel ce-a intrat în grădina fetei şi, dacă-i răspunzi la întrebări, totul se lămureşte.

Iar Marek Ebrahim, care se îndrăgostise de fata padişahului peri încă de cum dăduse cu ochii de ea, se bucură, sărută răvaşul, chemă un sol şi-i zise :

— Vesteste-o pe prinţesă că vin îndată !

Şi, în fruntea celui mai mare alai cu putinţă, se îndreptă a doua zi de dimineaţă spre tabăra oastei fetei padişahului peri. Fata trimise să-i iasă înainte oamenii de seamă care o întovărăşeau şi ei îl întâmpinară pe Malek Ebrahim cu multă cinste. De ce ? Fiindcă de data asta era încredinţată că sosea chiar cel ce intrase în grădina ei.

Malek Ebrahim se apropie de cortul fetei, iar în urma lui, pe cai bogat împodobiţi, veneau robi cu brîie de aur şi toiege de aur şi argint. De cum îl

privi, fata își dădu seama că era tînărul pe care-l visase. De bucurie, cît pe ce să se piardă cu firea, dar se ridică, fi ieși în întîmpinare, îl îmbrățișă și-l așeză pe tron, alături de ea.

— Tu ai fost în grădina mea ? îl întreabă apoi.

— Da, ca să iau frunzele copacului tutiya pentru a vindeca ochii tatălui meu.

— Ce dovezi ai ? îl mai iscodi fata.

— Am șapte dovezi, răspunse Malek Ebrahim. Cea dintîi — bățul, a doua — încălțările împerechiate, a treia — tichia, a patra — mîncarea, a cincia — rochia sfîșiată, a șasea — nodul de la cingătoare, a șaptea — alunița de pe obraz.

— Prea bine, răspunse fata și porunci să se aducă șerbet și dulciuri și-l ospătă, arătîndu-i multă prietenie. Apoi mai spuse : Malek Ebrahim, nu pot desface nodul pe care mi l-ai făcut la cingătoare și nu-mi pot șterge alunița de pe obraz. Desfă-mi cingătorea și șterge-mi alunița.

— N-am puterea să fac nici una, nici alta, pînă nu mă însor cu tine, răspunse el.

— N-am nimic împotrivă, dar se cuvine să-i scriu tatei. Cum va hotărî, așa voi face.

Fata îl chemă apoi pe grămătic și-i porunci să-i scrie, cu cele mai frumoase vorbe, rugămîntea. Iar padișahul peri răspunse : „Ai ajuns la anii cînd poți hotărî singură. Ești înțeleaptă și știi ce ți se potrivește mai bine. Dacă socotești că fiul padișahului din Cin e vrednic de tine, atunci îmi dau și eu încunviințarea.“

De îndată ce sosisi răspunsul, i-l arătă și lui Malek Ebrahim, iar amîndoi se bucurară nespus. Și se îndreptară spre cetatea Cinului. Împodobiră orașul cu oglinzi și Malek Ebrahim se însură cu fata padișahului peri. Toată țara prăznui nunta, vreme de șapte zile și șapte nopți. În noaptea nunții, Malek Ebrahim

dezlegă nodul pe care nimeni, afară de el, nu era în stare să-l dezlege și șterse alunița de pe obrazul fetei. După nuntă, atît padișahul perî cît și Fahgfur îi dăruiră lui Malek Ebrahim țările lor. Și Malek Ebrahim ajunsese astfel padișah peste două țări, — una a oamenilor, cealaltă a perilor.

Și povestea vieții lui ne arată că răutatea e răutate, iar bunătatea, bunătate !

DERVIȘUL ȘI HATEM TAY *

Trăia, demult, un derviș sărac. Într-o zi se așeză în fața unei case și începu să cînte. I se dădu o jumătate de pîine.

— Îi dați unui derviș doar o jumătate de pîine ? întrebă el.

— Noi nu șîntem Hatem Tay, îi răspunseră oamenii. Dacă vrei mai mult, du-te la ea !

Dervișul întrebă și tot întrebă din om în om, pînă ajunsese la Hatem Tay. Începu să cînte și aici și, nu după multă vreme, văzu că i se aduceau sumedenie de bucate, toate în vase de aur. Dervișul se minună nespus și zise :

— Nu vreau decît s-o văd pe Hatem Tay !

— Intră și du-te la ea.

Dervișul intră în încăperea lui Hatem Tay, îi dădu binețe și se așeză.

¹ *Hatem Tay* (*Harin ibn Abdallab at-Tay*, mort în 605), poet și emir arab a cărui vitejie și dărnicie au rămas de pomină. Erou al multor legende și al eposului popular arab. În basmul nostru apare cu același nume soția sa, ajunsă proverbială, probabil, tot datorită dărnicii.

— Ei, Hatem, îi zise el apoi, vreau să te întreb ceva dacă, bineînțeles, îmi dai încuviințarea.

— Spune !

— Cum se face că ai de unde da oamenilor atât de mult și că nu-ți iei înapoi nici măcar vasele de aur ?

— Ei, dervișule, și eu vreau să aflu o taină. Du-te de-o dezleagă, apoi întoarce-te și am să-ți mărturisesc și eu taina mea. Uite ce vreau să aflu. La porțile orașului stă un orb, care cerșește și spune într-una : „În numele lui Allah, cui îi va fi milă de mine, ca mine să pătească !” De ce spune așa ?

— Prea bine, răspunse dervișul. Am să dezleg taina.

Și plecă. La porțile orașului dădu peste un prăpădit de orb, sărac și nefericit, care se jelea tot timpul și spunea :

— În numele lui Allah, cui îi va fi milă de mine, ca mine să pătească !

— Hei, orbule, îi zise dervișul. Ce vorbă-i asta : „Cui îi va fi milă de tine, ca tine să pătească !” De bunăseamă că lumea nu-ți dă nimic.

— Dacă vrei să-mi pricepi taina, răspunse orbul, află că-i pe lumea asta un fierar. Își deschide fierăria, aprinde focul, încinge fierul și ridică barosul. Dar nici măcar nu se uită la fier. De dimineța, de când vine la fierărie, nu-și ia ochii de la copacul din fața ei. Și asta pînă seara, când se duce acasă, fără să fi făcut nimic... Du-te și află-i taina, că apoi ți-o spun și eu pe a mea !

Dervișul o porni spre bazar, găsi fierăria, îl pîndi timp de două-trei zile pe fierar și, pînă la urmă, văzu că, hotărît lucru, orbul îi spusese adevărul. Atunci se duse la fierar, îi dădu binețe și întrebă :

— Hei, fierarule, ce taină se ascunde în faptul că din zori, de cînd deschizi fierăria și pînă seara, nu-ți iei ochii de la copacul ăsta ? Nu lucrezi nimic și n-ai nici un folos dintr-asta...

— Dacă vrei să-mi afli taina, îi răspunse fierarul, du-te la gîrlă. E acolo un pescar care zvîrle năvodul de dimineța și pînă seara, prinde pește și-l aruncă îndărăt. Dacă-i afli taina, vino de mi-o spune și mie. Atunci voi fi gata să-ți istorisesc și eu taina mea.

Se duse dervișul la pescar și-l văzu cum aruncă năvodul, cum prinde peștele, pentru ca să-l zvîrle apoi îndărăt, în apă. Se apropie, dădu binețe și întrebă :

— Hei, pescarule ! De ce prinzi peștele și de ce-i dai drumul ? Ce taină-i asta ?

— Se află pe lume o taină pe care vreau s-o dezleg și eu, răspunse pescarul. Du-te mai întîi de-o află, apoi spune-mi-o și mie. Numai atunci îți voi mărturisi și eu taina mea... Află deci că într-o țară trăiește, în palatul lui, un padișah ce are un cîine pe care-l ține în palat. Se mai află acolo și o femeie, frumoasă ca luna, pe care o ține închisă între zăbrele. Cînd i se aduce padișahului cina, i se aduce o farfurie și cîinelui. Iar, după ce cîinele s-a săturat, i se dă femeii ce-a lăsat cîinele în farfurie. Du-te de află ce taină se ascunde acolo și ți-o spune și eu taina mea !

— Prea bine, răspunse dervișul, și plecă.

Merse cale lungă și, pînă la urmă, ajunse în dreptul unui copac. Cum era nespus de obosit, se culcă acolo. Dacă se trezi, văzu un ditamai șarpele, care voia să se urce în copac. Îl lovi cu un băț și-l ucise. Apoi, auzind de sus ciripit de pasăre, zvîrli în copac o bucată din trupul șarpelui și zise :

— Ia și mănîncă !

După care se culcă și adormi din nou. Atunci veni o pasăre Simorgh¹ și văzu omul adormit sub copac. Se apropie să-i scoată ochii și-i strigă :

— Hei, cumplită făptură omenească, tu vii în fic-care zi și-mi mănânci puii ?

Dar, cum auziră spusele mamei lor, puii țipară :

— Nu-l atinge, nu-l atinge, că el e omul care ne-a ucis dușmanul !

De atîta țipăt și piuit, dervişul se trezi din somn. Simorgh îl întrebă :

— Hci, făptură omenească, ce cauți aici ?

— Am venit să aflu taina unui padișah, răspunse dervişul, apoi plecă.

Și-i povesti păsării Simorgh ce-l adusese prin locurile acelea.

— Padișahul îl ucide cît ai clipi pe cel căruia îi mărturisește taina lui, îl vesti pasărea. Dar tu, ia penele astea și pune-le bine. Dacă-ți va spune taina lui și va voi să te omoare, cere-i padișahului învoirea de a te urca pe acoperiș, ca să-ți faci namazul. Cum ajungi pe acoperiș, dă foc unei pene, că pe dată mă ivesc și te scap !

— Prea bine, răspunse dervişul, și plecă.

Merse ce merse, pînă ajunsese la palatul padișahului. Acolo începu să cînte rugăciuni, apoi le zise robilor :

— Duceți-vă și vestiți-l pe padișah că sînt un derviş de pe alte meleaguri. N-am unde trage, așa că-l rog să-mi dea și mie un locșor să-mi pun capul.

¹ Pasăre fabuloasă, de mari dimensiuni, care se găsea, după credința iranienilor din vechime, pe crestele Elbrusului, într-un cuib așezat pe coloane de fildeș și lemn de santal. Conform altor credințe, pasărea ar trăi în munții fabuloși Ghaf. Atunci cînd se apropie Simorgh, cerul se întuneacă, acoperindu-se cu nori gri. Are darul vorbirii și apare adesea ca înghetător al eroilor din basm.

Robii plecară și-l vestiră pe padișah, iar acesta, fiind tare primitor, porunci :

— Duceți-vă și spuneți-i să vină.

Intră dervişul în palat, primi o încăpere și rămase acolo pentru câteva zile, pînă ce văzu că, într-adevăr, așa cum i se spusese, padișahul închidea o femeie frumoasă ca luna între zăbrele și ținea un cîine în palat. În fiecare zi, cînd se aducea prînzul, o farfurie cu mîncare era așezată în fața cîinelui, iar ce lăsa în farfurie cîinele i se dădea femeii. Și femeia era scoasă dintre zăbrele și biciuită ca să mănînce ce-i lăsase cîinele. Cum isprăvea de mîncat, cum era din nou închisă între zăbrele.

— Înălțimea ta, îl întrebă într-o zi dervişul pe padișah, de ce trebuie femeia să mănînce doar ce-i lasă cîinele ?

— Nu căuta să afli, îl sfătui padișahul. Dacă-ți spun taina mea, sînt nevoit să te ucid. Ești gata să mori ? Ți-o spun... De nu, vezi-ți de treabă !

Dervişul începu să stăruie, zicînd :

— Spune, sînt gata să mor !

Atunci padișahul îi îndepărtă pe toți cei din jur și, plîngînd, se apucă să povestească :

— Cea pe care o vezi între zăbrele a fost nevasta mea. Am iubit-o nespus. Într-o noapte, simțind că nu adormise și că era tare neliniștită, m-am prefăcut că dorm. Am văzut atunci că se ridică, ia un sfeșnic de aur și se duce într-altă încăpere. Acolo și-a schimbat veșmintele, s-a sulemenit, a apucat din nou sfeșnicul și a ieșit din palat. Îndată am tras pe mine niște veșminte de derviş, am umplut kașkulul¹ cu mîncare și am luat-o pe urma nevesti-mi.

¹ Vas oval din metal, lemn sau coajă de nucă de cocos. Il poartă dervişii, prins de un lăncșor trecut peste umăr și le folosește la cerșit.

M-am tot ținut după ea, pînă am ajuns în dreptul turnului în care locuiau robii. Nevastă-mea a trecut pragul turnului, a urcat, iar eu, — pe urmele ei. Am văzut cum a pătruns în încăperea robilor și slugilor mele. Auzeam de afară cîntece și sunet de saz. Toți își vedeau de treburi. Încet, încet, m-am strecurat în dreptul unei uși și m-am ascuns acolo. Am privit prin gaura cheir. Numai ce-a intrat nevastă-mea, că robii au început s-o certe pentru întîrziere. „În noaptea asta, le-a zis ea, padișahul a fost la mine și nu mai vroia să doarmă. Cum l-a furat somnul, cum am plecat, și iată-mă-s... !” Atunci am bătut la ușă, iar un cîine s-a repezit să mă sfîșie. I-am aruncat mîncarea din kașkul, cîinele s-a liniștit și a început să hăpăie. Atunci am strigat : „Hei, oameni buni, sînt un derviş nevoiaș, nefericit și străin. Dați-mi rogu-vă adăpost, numai pentru noaptea asta !” Unul dintre robi mi-a zis morocănos : „Vezi-ți de drum ! N-avem nevoie de mușafiri nepoștiți !” Dar i-am rugat pînă ce li s-a înmuiat inima și mi-au zis : „Bine, culcă-te acolo, în colț !” Am intrat, mi-am tras șuba peste ochi și m-am culcat. Adică, m-am prefăcut că dorm. Am văzut cum robii și slugile petreceau cu nevastă-mea, cum cîntau din gură și la saz, cum băură pînă ameteală de-a binelea. Atunci, fără să vrea, sau dinadins, unul dintre ei a venit să se uite la mine : „Prieteni, a zis el, păi ăsta-i padișahul !” „Nene, vezi-ți de treabă, i-a răspuns un altul, ce să caute padișahul aici ?” S-a ridicat un al treilea și a zis : „Pe Allah, să juri că-i el !” „Mai bine omorîți-l !” a zis nevastă-mea. Și robii s-au repezit să mă omoare. Dar cîinele căruia îi dădusem de mîncare a intrat pe neașteptate în încăperea și s-a năpustit asupra robilor, să-i rupă în bucăți și mai multe nu... Pînă să scape ei de cîine, am putut fugi, parcă nu doar cu cele două

picioare pe care le aveam, ci `cu încă două ! Iar, cînd să intru în palat, cîinele a venit după mine. Am încuiat și m-am culcat. Nevastă-mea a intrat spre dimineață în încăpere și s-a culcat tiptil și ea. A doua zi am chemat la mine slugile și robii vinovați și i-am dat pe toți pe mîna călăului. Iar pe nevastă-mea am închis-o pe după zăbrele. De atunci și pînă în ziua de azi, cînd ai văzut-o, mănîncă ce se îndură să-i lase cîinele, căci cînstea cîinelui a fost mai presus de cînstea nevestei... Ei bine, cînstite derviș, încheie padișahul, asta mi-a fost soarta. Acum e însă rîndul tău să-ți dai capul pe mîna călăului !

Și padișahul îi porunci călăului să se țină gata să taie capul dervișului.

— Padișahule, mă vei ucide, spuse atunci dervișul, dar lasă-mă să mă urc pe acoperiș, și dă-mi răgazul să-mi fac rugăciunea de pe urmă. După aceea, să trag o dată din ghalian¹ și mă poți ucide. Dacă ți-e teamă că fug, poruncește-le oștenilor să înconjure palatul.

— Te păsuiesc, grăi padișahul.

Și dervișul urcă pe acoperiș, scoase în grabă din buzunar o pană a păsării Simorgh și-i dădu foc. Pasărea se ivi pe dată, îl luă în cioc și zbură cu el, lăsîndu-l în dreptul copacului unde dervișul îi scăpase puii. Iar dervișul merse apoi ce merse, pînă ajunse la pescar. Îi împărtăși taina padișahului și pescarul începu atunci să-i spună povestea lui :

— Veneam în fiecare zi aici, să prind pește. O dată am zvîrlit năvodul și, cînd să-l ridic, simt că atîrnă greu. M-am căznit și, pînă la urmă, l-am scos din apă. Am văzut atunci că prinsesem în năvod un cufăr. Am dat să-l deschid, cînd dinăuntru s-a ridicat un glas : „Nu deschide, că sînt goală. Du-te și cheamă-l pe molla, ca să mă iei de ne-

¹ Un fel de narghilea.

vastă. Abia apoi am să-ți dau cheia cufărului, ca să-l deschizi și să pot ieși." M-am dus de l-am adus pe molla, m-a înșurat cu fata, care mi-a dat cheia printr-o crăpătură a capacului și am deschis cufărul. A ieșit din el o fată ca luna într-a paisprezecea noapte. Am plecat împreună la bordeiul meu și fata mi-a zis: „Să nu mai pescuiești! Deschide o prăvălie și vinde giuvaerurile pe care ți le voi da." Am deschis o prăvălie mare, ea mi-a dat multe giuvaeruri, iar în locul bordeiului am ridicat o casă frumoasă. Așa am ajuns un givaergiu bogat. Stăteam într-un rînd în prăvălie, cînd o femeie a venit să-mi arate cîteva giuvaeruri de preț. Am întrebat-o: „Cît vrei pe ele?"

— „Le vînd, mi-a răspuns ea, dar numai dacă te însori cu mine."

— „Sînt gata, i-am răspuns". — „Mai ai și altă nevastă?" — „Da." — „Atunci, dacă mă vrei pe mine, alung-o!" — „Prea bine, o alung." Mi-a spus unde-i e casa și a plecat. Iar eu m-am dus acasă și i-am povestit totul zeiței mele, frumoasă ca luna. „Cinstite pescar, mi-a răspuns ea, te-am făcut givaergiu. Dacă te-ai săturat de mine, am să intru la loc în cufăr, ai să închizi capacul, ai să-mi dai apoi cheia și ai să mă arunci în rîul din care m-ai scos." Supărat, am strigat: „Așa? Scoală!" Și am vîrît-o în cufăr, am dus cufărul la rîu și l-am aruncat în apă. M-am întors, dar, cît am căutat, n-am izbutit să găsesc casa de care-mi vorbise femeia. M-am dus atunci la prăvălie. Cînd am ajuns acolo, nici urmă de giuvaciuri. Nimic! Doar cîteva oase risipite și niște cîini, care le rodeau... Am rămas uimit. M-am dus acasă. În locul casei mele, ca un palat din rai, doar vechiul bordei... Nici slugă, nici slujnică. Și am înțeles că nevastă-mea voise să mă încerce și că ea însăși venise în prăvălie, cu giuvaerurile. De

atunci și pînă în ziua de azi tot vin la rîu și, oricît arunc năvodul, în nădejdea de a mai prinde cu-fărul, degcaba... Și asta mi-e povestea !

Dervişul plecă mai departe. Merse și merse, pînă ajunse la fierar, căruia îi destăinuia taina pescarului.

— Acum spune-mi și povestea ta, îl rugă el.

— Veneam zi de zi în fierărie, începu fierarul. Seara, cînd dădeam să încui, vedeam o porumbiță în copacul de colo. Își lua zborul și-mi zvîrlea un așrafi. Și asta pînă-ntr-o zi, cînd, ca un păcătos, i-am zis : „Ce-i asta ? Nu-mi arunci zi de zi decît cîte un singur așrafi ? Am să-ți tai gușa și am să-ți iau toți galbenii pe care-i ascunzi acolo !“ Și, cînd am văzut-o în copac, m-am apropiat și am apucat-o de coadă. Ea a zburat și am rămas cu penele-n mînă. Apoi m-am pomenit într-o grădină, unde o fată frumoasă ca luna, înconjurată de patruzeci de slujnice, la fel de frumoase, ședea pe un tron. Cea de pe tron mi-a zis : „Fierarule, timp de patruzeci de nopți ai să duci fetele astea la tine, una cîte una. Iar în cea de a patruzeci și una noapte am să vin și eu !“ Dar n-am avut puterea să aștept patruzeci de nopți și în cea de a șaptea am vrut să pun mîna pe stăpînă. „Mai ai puțină răbdare, mi-a zis ea atunci, întoarce capul, apoi vino spre tron.“ Numai ce mi-am întors capul, că m-am aflat în fierăria mea, izbind cu barosul și nici urmă de frumoasa cu chipul ca luna, nici urmă de grădină și de tron... Și, din ziua aceea, nu-mi mai iau ochii de la copac, nădărdindu-mă să mai văd o dată porumbița. Și asta-i taina mea, dervişule !

Dervişul pleacă. Merse pînă ajunse la orbul căruia îi povestea taina fierarului.

— Acum, spune-mi și tu povestea ta, îi zise dervişul.

— Eu am avut măgari pentru poveri, începu orbul. Într-o zi un negustor a încărcat pe măgarii mei

cinci poveri cu aşrafi, pe care trebuia să-i duc în alt oraş. Nu ştiam că-i vorba de aşrafi. Asta, pînă am ajuns la mijlocul drumului. Atunci am aflat şi i-am zis negustorului : „N-am ştiut că încărcătura e de aşrafi, că n-aş fi luat-o pentru asemenea plată...” Am dat jos poverile şi am adăugat : „Dacă nu-mi dai două poveri cu aşrafi, n-am să ți le pot duce pe celelalte !” Negustorul a fost nevoit să-mi dea două poveri. N-am mai făcut mulți pași, că iarăși i-am zis : „Nu-ți mai pot duce poverile !” Le-am dat jos și am adăugat : „Îmi mai dai o povară cu aşrafi, sau te descurci cum știi !” Și negustorul mi-a mai dat o povară. Iar am mers ce-am mers și am făcut la fel. Într-un cuvînt, i-am luat negustorului toate cele cinci poveri... Dar am priceput că n-am să mă aleg cu nimic pentru că, o dată ajuns în oraş, negustorul avea să-și ia poverile îndărăt. Atunci l-am omorît și am ajuns stăpînul a cinci poveri de aşrafi... Ascultă mai departe ! Cînd am adormit, niște hoți mi-au luat, în aceeași noapte măgarii, cu poveri cu tot și, după asta, m-a cuprins frica de pedeapsă și am orbit. Numai sufletul meu știe cît de mare mi-e păcatul... De aceea zic că, oricine mă jelește, ca mine să pătească !

Dervișul ascultă mărturisirea orbului, plecă la Hatem și-i zise :

— În loc de o singură taină, am aflat cinci. Hai să ți le spun ! Și-i povesti tot ce aflate, de cînd plecase de la ea și pînă-n clipa aceea, cînd îi mai zise : Acum ți-a venit rîndul să-mi spui și taina ta !

— Am avut un bărbat remaipomenit de ticălos, își începu Hatem Tay povestea. În fiecare seară poftea acasă oaspeți și le puneă o licoare în cină. Dacă se atingeau de mîncare, pe loc se prefăceau în stane de aur. Apoi lua aurul și-l ducea într-o magazie. Dar iată că, o dată, am rămas singuri. Am adus mîn-

carca și i-am pus-o în față. „Du-te și adă apă“, mi-a zis el. M-am dus. Așa a crezut el, fiindcă eu m-am uitat pe fereastră. Am văzut cum a scos grăbit puțină licoare dintr-un șip, a stropit partea dinspre mine a pilafului, apoi a pus capacul la loc. M-am prefăcut că n-am văzut nimic și m-am dus de am adus apă. I-am zis : „Bărbate dragă, parcă se aude ceva în cealaltă încăpere. Du-te și vezi cine e!“ Cum a plecat, cum am răsucit farfuria cu pilaf și i-am pus în față partea peste care turnase licoarea. S-a întors și mi-a zis : „Nu era nimeni“. Am început să mîncăm. Numai ce a înghițit de două ori, c-a strigat : „Ei, ticăloaso!“ Apoi a căzut și s-a preschimbat într-o stană de aur... Iată de ce, așa cum mă vezi, din ziua aceea și pînă azi le dau oamenilor aurul pe care bărbatu-meu l-a strîns. Iar acum, dacă mi-ai aflat taina, rămîi aici, dervișule, și fii bărbatul meu !

Dervișul se învoi, se însură cu Hatem Tay și trăiră împreună fericiți, pînă la adînci bătrîneți.

POVESTEA LUI OF

A fost odată un negustor, care avea trei fete. Într-o zi le spuse :

Am să plec la drum, pentru negoțul meu.

Strînse în jurul lui, fetele-l rugară :

— Tată, cînd te întorci, adu-ne niște daruri. Dar să fie bogate...

— Prea bine, dragele tatei, le răspunse negustorul. Ce doriți să vă aduc ?

— O salbă de aur, ceru cea dintîi.

— Brăţări bătute cu nestemate, de purtat la glezne, ceru a doua.

Iar fata cea mai mică, dar şi cea mai iubită de negustor, ceru :

— Tăicuţă, vreau o coroană bătută cu mărgăritare.

— La întoarcere am să vă aduc, negreşit, tot ce mi-aţi cerut, făgădui negustorul.

Şi-şi strînse lucrurile de care avea nevoie, încărcă poveri multe şi plecă la drum. Drumul ţinu un an de zile şi negustorul cumpără darurile pentru fata cea mare şi pentru cea mijlocie, salba de aur şi brăţările de purtat la glezne, pe care le ceruseră. Dar, cum grijiile nu-i dădeau pace, uită să facă rost şi pentru mezină de coroana bătută cu mărgăritare. Îşi aminti de ea pe drum şi tare se amări. De necaz îşi pierdu somnul şi liniştea că, o dată ajuns acasă, nu ştia ce să-i spună celei ce era lumina ochilor şi bucuria inimii lui.

Dar, într-o zi, dădu în drum peste un izvor. Se opri puţin şi descălecă să-şi spele mâinile şi faţa, să se mai odihnească înainte de a porni mai departe. Când îşi aruncă privile peste apa limpede, îşi aminti iar de dorinţa neîndeplinită a mezinei şi oftă din fundul inimii :

— Of !

Atunci văzu cum cineva îşi scoate capul din apă şi-l întreabă :

— Hei, negustorule, de ce-ai oftat ?

— Mai întâi spune-mi cine eşti şi de ce mă întrebi? Îi întoarse negustorul întrebarea.

— Numele meu e Of. Care cum vine aici la izvor şi oftează mă găseşte gata să-i ascult dorinţa !

— Am trei fete, îi povesti atunci negustorul, şi, când am plecat la drum, fiecare mi-a cerut să-i aduc câte ceva. Am cumpărat pentru primele două ce şi-au dorit, dar am uitat darul pentru a treia, cea

mai mică și mai iubită, și din pricina asta sînt amărît cum nu se mai poate. Am plecat din orașul în care puteam cumpăra ce-și dorește și nu mai trec prin nici un oraș...

— Dar ce te-a rugat să-i aduci ? întrebă Of.

— O coroană bătută cu mărgăritare, răspunse negustorul.

— Dacă te învoiești să-mi dai fata peste patruzeci de zile, sînt gata să-ți fac chiar acum rost de cea mai frumoasă coroană din lume !

Neavînd încotro, negustorul se învoi, Of se cufundă în apă și, fără a zăbovi cine știe cît, își scoase din nou capul din unde și-i dădu negustorului o coroană lucrată ales, cu multă măiestrie. Negustorului mulțumi și porni cu caravana pe drumul ce ducea către ținutul lui.

Cînd intră în casă și împărți darurile, fetele se bucurară nespus. Dar numai timp de patruzeci de zile. În cea de a patruzeci și una, negustorul stătea împreună cu nevasta și fetele lui. Tocmai vorbeau și glumeau, cînd auziră fără veste bătăi în ușă și un glas răsunînd din uliță :

— Spune-i stăpînului tău că a sosit Of. E sorocul înțelegerii noastre și am venit să-i iau fata.

Negustorul pricepu că nu-i rămîne nici o scăpare și că vorba-i vorbă. Îi dădu totuși fetei o bucată de pîine și-i zise :

— Du pîinea asta cerșetorului și întoarce-te !

Dar, numai ce-o zări pe fată, că Of o și luă de mîină și se ridică împreună cu ea în văzduh. Nici n-apucă fata să bată din pleoape și ajunseseră la izvor.

— Închide ochii și apoi deschide-i, îi zise atunci Of.

Fata făcu întocmai și, cînd deschise ochii, se pomeni într-o grădină, care nu era cu nimic mai prejos

de grădinile raiului. Dar, oricît se uită în jur, nu văzu nici picior de om. „Ia să mă plimb puțin prin grădina asta, îşi zise ea, să văd şi eu unde mă aflu şi de ce am ajuns aici...” Şi, aşa cum îşi pusese în gînd, se plimbă pînă ajunsese la un palat înalt şi frumos. Urcă scările şi căscă ochii la toate minunile de acolo, cînd o perdea se dădu în lături şi un tînăr fără seamăn de frumos intră în încăpere şi-i dădu bineţe. Fata voi să fugă, dar tînărul o apucă de mînă şi-i zise :

— Eşti a mea, unde vrei să fugi ?

Vrînd, nevrînd, fata rămase locului. Şi petrecură cîteva zile plăcute împreună, pînă se luară de mînă şi plecară, într-un rînd, să se plimbe prin grădină. În vreme ce mergeau alături, privirile fetei se aţintiră asupra unui pom încărcat cu roade.

— Ce poame frumoase ! se minună ea.

Tînărul se apropie de pom. Dacă ridică mîna să culeagă poamele, fata văzu că avea nişte scamă de bumbac subsuoară. Se gîndi s-o ia de acolo, cînd auzi deodată din spatele ei un glas ce striga :

— Nefericito, nu face una ca asta, că te aşteaptă zile negre !

Dar era prea tîrziu... Desprinsese scama de bumbac. Şi tînărul se prăbuşi cît ai clipi, capu-i era retezat, iar sîngele-i gîlgîia din grumaz. Apoi auzi un tunet, fu orbită de fulger şi o mînă nevăzută o izbi atît de cumplit, încît îşi pierdu simţirile. Cînd îşi veni în fire, nu zări nici urmă de grădină, de tînăr sau de palat. Se afla acum în inima unui pustiu fără margini, dar nu-şi pierdu cumpătul, se rugă lui Allah şi porni la drum.

Merse pînă aproape de asfinţit, cînd dădu, lîngă un izvor, peste un copac bătrîn. Fiindu-i frică să-nnopteze în pustiu şi temîndu-se şi de fiarele sălbatice, se căţăra şi se ascunse în coroana copacului. Trecuseră

abia două ceasuri din noapte, că văzu — mare e puterea lui Allah ! — cum fiarele sălbatice veneau de pretutindeni în cîrduri să se adune sub coroana copacului. Printre ele se găsea și un șacal. Leul îi zise :

— Hei, prieten viclean, ce mi-ai adus ?

— Sînt gata să mă jertfesc celui mai mare dintre regi, dar azi n-am izbutit să pun laba pe nimic, răspunse șacalul. Numai că simt un miros de făptură omenească îndreptîndu-se înapoiace...

Cum auziră vorbele șacalului, fiarele răscoliră primprejur, dar nu găsiră nimic. Nici urmă de făptură omenească. Leul rămase mofluz și furios, iar dimineața toate fiarele se împrăștiară.

De oboseală, fata adormise în copac. Atunci cînd se trezi auzi două vrăbii ciripind și le ascultă cu luare aminte vorbele.

— Surioară, spunea una dintre ele, dacă făptura asta omenească n-ar dormi și ne-ar auzi, ar înțelege că a dormit, în copac, pe o comoară nemaipomenită !

— Cum așa ? întrebă a doua vrăbie.

— Frunzele copacului au însușirea că, o dată strivite, faci din ele un leac care, dat cuiva ieșit din minți, îl înzdrăvenește pe loc. Iar ramurile au însușirea că-i de ajuns să atingi cu ele capul unui om vrăjit sau descăpăținat și pe dată scapă de farmec, strănută și învie.

Fata ascultă vorbele vrăbiilor, rupse din copac niște frunze și le legă într-o basma, rupse și cîteva crengi, coborî și porni iar la drum. Și merse cu drumul în față și pustiul în spate, merse pînă se înseră. Atunci, văzînd că nu ajunsese în nici un loc unde ar fi putut înnopta în liniște, oftă din toată inima, plînsese și începu să se roage lui Allah. Și mai merse, pînă zări în depărtare ceva întunecat. „De moarte nu scapi“, se gîndi ea și-și îndreptă pașii

chiar într-acolo. Era o cetate. Intră. O bătrână se apropie.

— Maicuță, se rugă fata, pentru numele lui Allah, lasă-mă să înnoptez aici, că vin de departe și sînt moartă de oboseală.

Bătrîna se învoi și o duse în bucătărie, apoi zise :

— Rămii aici în noaptea asta, iar dimineța du-te cu Allah mai departe.

Acum, toți cei din cetate purtau straie cernite. Fata o întrebă pe bătrînă :

— Măicuță dragă, spune, de ce-s înveșmîntați în negru toți cei din cetate ?

— Află că cetatea-i a unui kalantar¹, care n-are decît o fată și ea e oarbă. Iată pricina doliului.

Din întîmplare, bucătăria bătrînei se găsea chiar peste drum de încăperea fetei kalantarului. Cu toată oboseala, fata noastră nu putea uita nefericirea celeilalte și somnul nu se lipi de ea. Și bătu și miezul nopții. Văzu că, în încăperea fetei kalantarului, lampa fusese aprinsă. Atunci se gîndi : „Păi fata kalantarului e oarbă. De ce se aprinde lumina în încăperea unui orb ? Înseamnă că-i ceva la mijloc. Mă duc să văd.“

Se ascunse după ușă și se uită printr-o crăpătură. Văzu că fata kalantarului ia un sipet de pe un raft și și-l pune în față, îi saltă capacul, scoate o cutie, o deschide și vîră în cutie un bețișor. Își dă cu bețișorul pe la ochi și începe să vadă ! Apoi vîră cutia în sipet, încuie capacul și pune cheia deasupra ușii, într-o ascunzătoare. Se duce la porțile cetății, dă străjii bani ca să-i deschidă, și înainte de a ieși din cetate, îi spune :

— Mă întorc, degrabă !

„Ei, las-că ți-o fac eu !“ își zise fata, care o urmărise și văzuse totul. Apoi, fără a mai zăbovi, se întoarse

¹ Important dregător în vechea ierarhie persană.

în încăperea fetei kalantarului, aprinse lampa, găsi cheia, descuie sipetul, luă cutia și bețișorul, puse cheia la locul ei, intră în bucătăria bătrânei și se culcă. Se trezi înainte de revărsatul zorilor și se duse la ușa fetei kalantarului. Văzu că fata încă nu se înapoiase. Așteptă puțin, fata sosi, intră, își scoase veșmintele alese, se apropie de sipet, deschise capacul să scoată cutia, dar ia-o de unde nu-i ! Începu să se bată cu pumnii-n cap, să plîngă și să se vaiete :

— Cine mi-a aflat vicleșugul ? Cine mi-a furat cutia ?

Nu mai era însă nimic de făcut și nu-i rămase decît să aștepte și să tacă din gură. Vrînd, nevrînd, se culcă. Fata noastră se întoarse din nou în bucătăria bătrânei, unde se culcă și ea, iar dacă se luminează de zi și se trezără toți cei din cetate, se duse la bătrînă și-i zise :

— Măicuță dragă, aș vrea să-l văd pe kalantar, pentru o treabă de seamă. Du-te și află cînd pot să-i vorbesc.

Bătrîna plecă, află vremea potrivită și atunci fata se duse la kalantar și-i zise :

— Stăpîne, pot vindeca ochii fetei tale.

— Fată, nu-mi neliniști inima, o rugă kalantarul. Pentru lecuirea ei am chemat cîți tabibi sînt prin partea locului, și tot degeaba. Cum să poți face tu una ca asta ?

— Să fie totuși adusă belnava, ceru fata. Dacă n-o vindec, ochii mei să fie ai tăi !

Kalantarul se bucură și trimise după fată. Fata noastră deschise cutia, vîrî bețișorul în leacul din cutie și-l dădu kalantarului. Iar kalantarul unse cu mîna lui ochii fetei (acum știți că ochii-i erau, de data asta, teferi) și ea fu nevoită să-i deschidă și să zică :

— Tată dragă, mi s-au vindecat ochii și văd.
Kalantarul se bucură cum nu se mai poate și pe dată porunci să se aprindă în cetate făclii și oamenii să-și lepede straiele cernite. Poporul chefui șapte zile și șapte nopți. Apoi kalantarul o chemă pe fata noastră și-i zise :

— Cere-mi ce vrei !

— În afară de sănătate pentru tine și fata ta, nu vreau nimic... Am mîncat aici pîine și sare și m-am străduit să ți le plătesc. Acum plec, să-mi văd de treburi.

Și, dacă primi încuviințarea să plece, porni din nou la drum, cu cetatea în spate și cu pustiul în față. Și merse ce merse, pînă o apucă noaptea în mijlocul pustiului. Era istovită. Își puse iar nădejdea în Allah și ajunse, pînă la urmă, într-altă cetate. Cînd intra, văzu că oamenii erau îmbrăcați și acolo tot în veșminte negre. Se opri și-l întrebă pe cel dintîi :

— Omule, ce se petrece aici ?

— Du-te și vezi-ți de treabă ! Nu vreau să mă isco-dești și nici să-ți răspund...

— De ce ? nu se lăasă fata. De ce purtați doliu ?

— Pentru că stăpînul cetății are un singur fecior, care și-a pierdut mințile de cîteva zile. Asta-i pricina pentru care sîntem cu toții amărîți.

— Omule, îi zise fata, am un leac pentru feciorul stăpînului vostru. Îl vindec în cîteva clipe.

— Nu glumi, fată ! Mari vraci n-au putut să-l vindece, cum să poți face tu asemenea ispravă ?

— Du-te la stăpîn, îl rugă fata și vestește-l că vin să-i lecuiesc feciorul.

Omul plecă bucuros, vesti ce aflate și stăpînul trimise pe dată un slujitor, care chemă fata. Ea făgădui să-i lecuiască feciorul, pe loc. Îl aduseră, iar fata aruncă într-un ceainic cîteva dintre frunzele pe care

le avea asupra ei, turnă peste ele apă clocotită, le opări și-i dădu să bea trei cești de fierțură. Tînărul strănută de trei ori, durerile pieriră și el se îndrăveni pe loc. Bucuria stăpînului nu mai avu margini. Porunci ca poporul să lepede veșmintele cernite, să nu-și mai facă inimă rea ci, dimpotrivă, să chefuiască și să chiuiască. Iar pe fată voi să i-o dea de nevastă feciorului său, făgăduind să le lase toată averea lui. Dar fata nu se învoi, se întoarse cu spatele la cetate și cu fața spre pustiu și o porni la drum.

Și merse ce merse pînă aproape de asfințit, cînd ajunse la altă cetate, unde văzu peste măsură de mulți oameni, forfotind laolaltă.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă fata.

— Avem în cetate un negustor tare bogat, cu un singur fecior, care s-a îmbolnăvit. Are o foame de lup. Nu se satură, ori cît ar mîncea...

Fata intră în palatul negustorului și se duse la bucătărie. Văzu acolo șapte, opt, zece bucătari. Unul spăla orezul, al doilea îl fierbea, al treilea îl potrivea, al patrulea ținea tava, alți doi cărau pilaful și aduceau înapoi farfuriile goale.

— Pentru cine toate astea ? întrebă fata.

— Pentru feciorul negustorului, care are o foame de lup, răspunseră bucătarii.

Fata rămase în palat o zi și o noapte. În ziua următoare se întîmplă ca nevasta negustorului să fie poftită la o nuntă și s-o roage pe fată să zăbovească pînă se întoarce și să aibă între timp grijă de feciorul ei. Fata se învoi și, cum plecă femeia, cum pătrunse în bucătărie. Pînă s-o vadă bucătarul, aruncă repede doi-trei mani de sare în oala cu pilaf, apoi vărsă apa din toate vasele, așa că nu mai rămase în casă nici picătură.

— Astăzi, le porunci ea bucătarilor, dați-i feciorului masa de prînz un ceas mai tîrziu și, oricît ar țipa, nu-l luați în seamă. Am un leac pe care o să i-l dau. Îl va vindeca de foamea lui de lup, iar voi o să vă puteți odihni.

Cît nu se rugaseră de Aliah bucătarii pentru asemenea binefacere, că tare erau sleiți de puteri ! Și nu trecu mult și feciorul începu să țipe de foame, dar nimeni nu-l luă în seamă. Țipă și țipă sărmanul, pînă căzu leșinat.

— Duceți-vă și dați-i de mîncare, porunci atunci fata.

Bucătarii deșertară într-o farfurie tot ce era în oală și puseră pilaful în fața feciorului. Cum era înfometat, îl înghiți cît ai clipi și începu să strige :

— Mor de sete ! Apă !

— Nu-l luați în seamă, zise fata și bucătarii-i dădură ascultare.

Bolnavul fu nevoit să fugă de colo colo, ca să caute apă. Fata gonea în urma lui, îmboldindu-l să grăbească pasul și-l fugări așa pînă-l făcu să dea afară ce mîncase. Atunci se apropie de el pe la spate, ridică piciorul și-l lovi cu putere peste șale. Pe dată-i sări din gură o jivină cam de mărimea unei pisici. Cît ai bate din palme, fata zvîrli jivina într-un vas, puse capacul deasupra și feciorul leșină. Ea-i pregăti atunci un șerbet, îi dădu să bea, îl cără pînă la așternut, îi trase plapuma peste față și el adormi.

Se împliniseră cîteva luni de cînd sărmanul nu mai putea închide ochii și nimeni în casă n-avea parte măcar de un ceas de somn tihnit. Cînd văzură cu toții că doarme — și mai cu seamă bucătarii — se bucurară nespus și se rugară pentru sănătatea și fericirea fetei. Pe seară, se întoarse de la nuntă și nevasta negustorului. Se miră de liniștea deplină

din casa în care ştia că-i o veşnică zarvă, apoi se temu să nu i se fi întâmplat ceva feciorului ei.

— De ce nu se aude nici o gălăgie ? întrebă ea.

— Pentru întâia dată după câteva luni feciorul şi-a adormit, i se răspunse.

Tare se minună. Atunci fata se apropie de ea, îi arată jivina şi-i povesti tot ce făcuse. Bucuria femeii nu mai cunoscă margini şi ea căută s-o oprească acolo, ca să-i dea feciorul de bărbat, urmînd să le lase şi toată averea negustorului. Dar fata nu se învoi şi răspunse :

— Trebuie să plec !

Într-adevăr, îşi luă rămas bun şi plecă. Şi din nou merse ce merse, pînă ajunse la izvorul unde şi tatăl ei poposisese cîndva şi unde oftase. Şi se opri să-şi spele mîinile şi faţa. Începu să se gîndească la tînărul ucis şi, fără voia ei, oftă din adîncul inimii. Îndată Of îşi scoase capul din apă şi o luă la trei păzeşte :

— Unde mi-ai fost pînă acum ? Bine că mi-ai picat în mînă ! Am să te omor, am să te jupoi de vie...

— Ce folos, dacă mă omori ? îi răspunse fata. Mai bine m-ai duce lîngă tînărul ucis, că-ţi făgăduiesc să-l fac să învie. De nu, fă cu mine ce vrei !

— Închide ochii şi deschide-i apoi, porunci Of.

Fata făcu întocmai şi, cînd deschise ochii, văzu alături de ea trupul tînărului. Îl atinse îndată cu o crenguţă, pe care o purtase tot timpul asupra-i şi el strănută şi se ridică în picioare. Bucuria fetei nu mai cunoscă margini. Îi povesti tot ce i se întîmplase, iar tînărul se purtă gingaş cu ea, o îmbrăţişă şi o sărută. Şi din nou începură să-şi treacă vremea în veselie, şi trăiră fericiţi, pînă la adînci bătrîneţi.

Fie ca Allah să ne îndeplinească şi nouă dorinţele, precum le-a îndeplinit fetei din poveste !

VAI-VAI

Trăia odată un bătrîn sărac, care muncea din greu pentru pîinea lui cea de toate zilele. Și avea un fecior, ce n-ajunsesese încă în putere. O dată, îi zise totuși tatălui său :

— Tăicuță, vreau să muncesc.

— Ești încă mic și n-ai să fii în stare, răspunse tatăl.

— Am să fac ce-am să pot, stăruie băiatul.

— Prea bine, se învoi tatăl.

Și mumă-sa îi coapse o pîine, o puse în traistă și băiatul își luă rămas bun și plecă la drum. Merse ce merse, pînă ajunse la o fîntînă. Cum flămînzise, își scoase pîinea din traistă și o mîncă pe jumătate. Ar fi putut-o mîncă pe toată, dar mai păstră și pentru a doua zi. Apoi se duse să bea apă. Cum era încă flămînd, se vaită fără să-și dea seama : „Vai, vai !” Numai ce zise vai, vai, că din fîntînă ieși un pitic de trei coți, cu barba de șapte coți.

— Fiule, îi zise piticul, m-ai strigat, am venit !

— Tăicuță, se miră băiatul, nici nu știu cum te cheamă !

— Cum nu știi ? Doar ai strigat Vai-Vai. Asta mi-e numele.

— Am strigat vai, vai de scame...

— Fie și așa, se învoi piticul. Acum, dacă tot am venit, ia spune, încotro ?

— Caut de lucru.

— Păi vino la mine să-ți dau de lucru, îl îmbie piticul. Leafă n-ai să primești, dar vei putea lua tot ce găsești.

Băiatul se învoi și-o porni, prin pădure, cu piticul. Merseră așa pînă la casa lui.

— Fiule, aici sînt casa și curtea mea, îi zise piticul.

O fată frumoasă ieși tocmai atunci din casă.

— Fata mea, îi zise piticul, ți-am adus un băiat, ai grijă de el.

Fata îl luă pe băiat de mână și-l duse cu ea, iar piticul intră în încăperea lui. Acum, pe vremea aceea, anul număra trei zile. Nimeni nu-l întreabă pe băiat dacă-i e sete, dacă-i e foame, dacă e obosit. Fata îl întinse pe o masă, luă un cuțit mare și-l tăie bucăți-bucățele, apoi aruncă bucățile într-o oală, sub care ardea focul. Le fierse ca pe o mîncare. După aceea turnă în oală o ceașcă mare, plină cu apă rece. Când colo, băiatul ieși din oală de o sută de ori mai frumos decît înainte. Fata-l întreabă :

— Ce-ai învățat ?

— Am învățat să fac tumbă și să iau înfățișarea unei potcoave de cal.

Atunci fata îl aruncă pentru a doua oară pe masă, îl tăie din nou bucăți-bucățele și îl fierse în oală. Apoi îl stropi cu apă rece și el se ivi, încă de o sută de ori mai frumos decît data trecută.

— Ce-ai învățat ? îl iscodi iarăși fata.

— Am învățat să fac tumbă și să iau înfățișarea unui porumbel alb

Fata îl mai învăță și alte lucruri și-i zise :

— Cele trei zile, adică anul tău, se apropie de sfîrșit. Tata va veni duminică și te va întreba : „Ce ai învățat ?” Tu să-i spui : „Pot să mă fac potcoavă și porumbel”. Dar să nu-i spui că ai învățat și altele... Și ascultă cu luare aminte, că am să-ți mai spun ceva. Cum slujba ta se apropie de sfîrșit, tot duminică va veni și taică-tu să te ia acasă. Tata o să zvîrle în curte niște boabe, la care au să se adune mii de porumbei. Și tu te vei afla printre ei... Tata are să-i zică tatălui tău : „Ai voie să alegi de trei ori. Dacă-ți ghicești feciorul printre porumbeii ăștia, îl iei acasă. De nu, rămîne aici !” Porumbeii sînt albi

cu toții și seamănă, de nu-i poți deosebi. Dar am să te învăț cum să-l faci pe taică-tău să te ghicească printre atîția porumbei albi. Așează-te pe piciorul lui și va pricepe cine ești... Toți porumbeii ăștia au fost cîndva băieți ca tine, dar părinții lor nu i-au putut recunoaște și ei au rămas aici, în chip de porumbei.

Băiatul îi mulțumi pentru bunătate. Și veni și duminica. Piticul se duse la fata lui, care pregătise prînzul și tocmai dădeau să se așeze la masă cînd sosi și tatăl băiatului. La întrebarea lui, fata răspunse :

— Nu-i aici, dar are să vină !

Și, fără s-o simtă piticul, îi dădu a înțelege că băiatul lui e porumbelul care i se va așeza pe picior. Prînziră. Fata aduse apoi o tavă mare cu grăunțe, pe care le risipi în mijlocul curții. Curtea se umplu de porumbei. Toți erau de o seamă și de aceeași culoare. Din fericire, tatăl își recunoscă feciorul.

— L-ai găsit, fericitul ! îi strigă Vai-Vai. De nu-l găseai, ar fi rămas aici ca și miile astea de porumbei. Acum are să facă o tumbă și-și va recăpăta înfățișarea de băiat chipeș.

Porumbelul făcu tumba și luă chip de băiat. Tatăl și fiul porniră apoi la drum. „Ce să-i dau să mănînce, ca să nu moară de foame ?” se întreba tatăl. Dar băiatul nu mai era cel dinainte, acum putea citi gîndurile altora. Înțelege ce-l frămînta pe taică-su și îi răspunse :

— Tată dragă, nu te amără și nu te mai frămînta ! Allah îi dă întotdeauna celui ce n-are... Am să fac o tumbă și am să iau chipul unui cîine de vînătoare, cu părul, lanțul și zgarda de aur. Du-mă în fața caleștii frumoase, în care se vor afla patru dintre bogătașii de seamă ai orașului. Au să te întrebe : „Încotro, cu cîinele ?” Să le răspunzi : „Mă duc să-l vînd !”

Atunci or să te întrebe cât vrei pe el și tu să le răspunzi : „Un man de aur !“ Dar, tată dragă, fii cu băgare de seamă și nu da lanțul și zgarda. Desfă-le și vîră-le în buzunar.

Băiatul grăi astfel, făcu o tumbă și se prefăcu într-un frumos cîine de vînătoare. Tatăl rămase înmărmurit. Între timp se ivi și caleașca, în care se aflau cei patru bogătași. Cînd dădură cu ochii de cîine, unul întrebă :

— Unde duci cîinele ?

— Să-l vînd ! îi răspunse omul.

— Cît vrei pe el ?

— Un man de aur ! Dar îl dau fără lanț și fără zgardă...

— Nu-i nimic, se învoi cumpărătorul. Lanț și zgardă pot găsi oriunde, dar cîine ca ăsta mai rar...

Se tocmiră ce se tocmiră, dar cel din caleașcă plăti pînă la urmă un man de aur, luă cîinele și-l urcă lîngă el. Din clipa în care primi aurul, săracul se îmbogăți. Își puse aurul în pungă și porni la drum. Acum, un iepure sări deodată din fața caleștei. Cîinele îl simți și dădu semne de neliniște, vrînd să-i ia urma, dar bogătașul care-l cumpăraseră îl opri. Prietenii ziseră :

— Uite, e neliniștit, dă-i drumul să prindă iepurele !

— Mă tem că, dacă fuge, nu se mai întoarce, răspunse stăpînul.

— E cîine de vînătoare și se întoarce, căutară prietenii să-l înduplece. Prinde iepurele și ți-l aduce !

Și-l bătură atîta la cap că, pînă la urmă, îi dădu drumul și cîinele se luă după iepure. Se tot uitară și așteptară cei din caleașcă, dar cîinele nu se mai întoarce. Amărit, stăpînul lui zise :

— V-am spus eu că nu se mai întoarce !

Tuspatru se apucară să-l caute, dar degeaba. Atunci se gîndiră să-l caute pe cel care le vînduse cîinele, fiindcă la el trebuia să se fi întors. Porniră pe urmele bătrînului și-l văzură mergînd împreună cu un băiat.

— N-ai văzut cîinele ? îl întrebă.

— Nu. Doar vi l-am vîndut. Nu cumva a fugit ?

— S-a luat după un iepure și nu s-a mai întors. Am crezut că s-a înapoiat la tine.

— Precum vedeți, cu mine-i doar băiatul...

Oricît îl căutară, nu dădură de cîine și, în cele din urmă, luîndu-și nădejdea, se duse fiecare dintre bo-gătași la ale lui. O săptămînă mai tîrziu, cînd să plece la bazar, băiatul îi zise bătrînului :

— Tată, am să fac o tumbă și am să mă prefac într-un cal cu coama și căpăstrul de aur. Du-mă la bazar și vinde-mă pe doi mani de aur. Dar, ia seama, nu da și căpăstrul. Dacă-l dai, nu mă mai vezi nici-odată !

Bătrînul duse la bazar calul cu coama de aur. Lumea se buluci în jurul lui, privind. Care cum întreba de preț, bătrînul răspundea :

— Fără tocmeală multă, îl dau pe doi mani de aur. Dar fără căpăstru...

Unii voiau să-l cumpere, însă cu căpăstru cu tot. Bătrînul nu se învoia. În vremea asta, veni la bazar și Vai-Vai. Pricepu despre ce-i vorba, se supără și zise către cal :

— Mincinosule ! Ai spus că poți lua chip de pot-coavă, de porumbel și atîta tot...

Și Vai-Vai începu să se tîrguiască pentru cal și căpăstru. Pînă la urmă, îl amăgi pe bătrîn cu trei mani de aur și bătrînul o porni spre casă, dar, rămînînd fără băiat, începu să-i pară rău. Cît despre Vai-Vai, dacă luă calul, îl dădu unei slugi și-i porunci :

— Du calul în grajd și leagă-l. Dacă vrea apă, dă-i iarbă. Dacă vrea iarbă, dă-i apă.

— Aşa voi face, zise sluga.

Vestea despre frumuseţea calului cumpărat de Vai-Vai se duse şi se tot duse pînă ajunse şi la urechile padişahului. Cum tocmai se pregătea atunci de nuntă, feciorul padişahului zise :

— Vreau să-l rog pe Vai-Vai să-mi împrumute pentru cîteva zile calul lui cu coamă de aur, ca să-mi aduc pe el logodnica.

— Prea bine, încuviinţă padişahul.

Şi feciorul padişahului se duse la Vai-Vai şi-l rugă să-i împrumute calul cu coama de aur, ca să-şi aducă logodnica.

— Desigur, îi răspunse Vai-Vai, eşti feciorul padişahului, aşa că ţi-l împrumut. Dar numai să nu-i dai să bea apă.

— Bine, n-am să-i dau de băut, răspunse prinţul.

I se aduse calul, prinţul încălecă şi, împreună cu prietenii lui şi cu vizirii padişahului, se îndreptă spre palatul logodnicei. Merseră ei pînă atinseră un ţarm de mare. Cei ce-l însoţeau pe prinţ se urcară pe o corabie, iar calul cu coama de aur mergea pe apa mării. De fiecare dată cînd se întindea după apă, ca să-şi astîmpere setea, prinţul trăgea de căpăstru şi nu-i îngăduia să bea.

Pe celălalt mal al mării se înălţa cetatea de scaun a padişahului pe a cărui fată voia prinţul s-o ia de nevastă. Cînd îl văzură călare pe calul cu coama de aur, padişahul şi fata se bucurară nespus. Şi se făcu logodna. Mîncară dulciuri, benchetuiră, dar cum drumul de întoarcere era lung, se grăbiră să plece. Prinţul şi logodnica lui încălecară pe calul cu coama de aur, iar cei ce-i însoţeau se urcară pe corabie. La mijlocul mării, calul începu să fie chinuit de sete. Îşi plecă grumazul să bea, dar prinţul trase de căpăstru. A doua oară, la fel. Fetei i se făcu milă de cal şi zise către prinţ :

— Oare n-ai inimă ? Nu vezi că-i e sete și vrea să bea ? Ți-e teamă că rămîne prea puțină apă în mare ?

Dar prințul nu-i luă în seamă vorbele și nu-i îngădui calului să bea. Atunci fetei îi sări țandăra și-i porunci logodnicului :

— Întoarce calul și du-mă acasă la tata. Nu vreau să trăiesc alături de un om atît de crud !

Dacă o auzi grăind așa, prințul se sperie și slăbi frîul ca să-i dea calului puțința să bea. Calul bău și se făcu un peștișor de aur, care se cufundă în adînc. Iar prințul și logodnica lui rămaseră în mijlocul mării, așa că fură degrabă ridicați pe corabie.

Vai-Vai înțelese că băiatul luase chip de pește. Se preschimbă într-un porumbel și zbură către mare. Acolo se făcu un pește mare, ca să mănînce peștișorul de aur. Iar peștișorul de aur ieși din mare și se făcu un porumbel alb. Peștele cel mare se prefăcu într-un șoim și zbură pe urma porumbelului, pînă ce ajunse în cetatea de scaun a unei alte împărății. Fata padișahului de acolo stătea la fereastra celui de al șaselea cat al palatului și privea în zare, așteptîndu-și fratele. Dacă văzu un porumbel fugărit de un șoim, deschise fereastra și porumbelul intră în încăpere. Sleit de puteri, se cuibări la sînul fetei. Ea simți inima păsării zvicnind înspăimîntată, îi dădu dulciuri și așteptă să se liniștească. Cînd colo, porumbelul fîlfîi prin încăpere, se dădu o dată peste cap și luă înfățișarea unui prea frumos tînăr, care o întrebă :

— Îți plac ?

— Foarte mult, răspunse ea.

— Atunci, ascultă. Am să mă dau peste cap și am să mă prefac într-un inel de aur, pe care ai să-l pui în deget. Curînd va veni la padișah un vrăjitor care se va da drept zidar. Va lucra și, drept simbrie,

îi va cere padişahului inelul tău. Dacă mă iubeşti şi vrei să-mi fii nevastă, nu-i da inelul !

Şi aşa se întâmplă. Veni un zidar, lucră şi, când padişahul voi să-i plătească, zise :

— Nu vreau bani ! Dă-mi inelul pe care prinţesa îl poartă în deget.

— Ce, n-am bani, de trebiu să-ţi dau inelul fetei ?
Îţi dau cât aur şi argint poţteşti...

— Nu vreau decît inelul prinţesei, stăruia zidarul
Dacă-i auzi dorinţa, prinţesa zise :

— N-am să-i dau niciodată inelul !

Şi se târguiră multă vreme.

— Dă-i inelul, porunci padişahul într-un târziu, dă-i-l să plece şi să nu-l mai văd înaintea ochilor !
Am să-ţi dau cîte inele doreşti.

Pe fată o podidi plînsul şi dădu cu inelul de pămînt. Într-o clipă, inelul se prefăcu într-un pumn de mei. Zidarul luă repede înfăţişarea unui cocoş şi începu să ciugulească bob cu bob. Dar iată că un bob se ridică şi-şi luă zborul. Când socoti că înghiţiise toate boabele, cocoşul zise :

— Acum te afli în burta mea ! Ți-am spus eu că o să ți-o plătesc.

Dar bobul care-şi luase zborul luă înfăţişarea unui oştean chipeş, cu sabie ascuţită în mînă.

— Mai bine-ţi plătesc eu ție ! zise el, şi tăie capul cocoşului.

Iar Vai-Vai muri. Padişahul se înspăimîntă de cîte văzuse. Ce se petrecea în palatul lui ? Zidarul luase chip de cocoş, iar bobul de mei se prefăcuse într-un oştean. Oşteanul o întrebă pe fată :

— Vrei să fi nevasta mea ?

— Dacă tata se învoieşte...

Iar padişahul, de frică, încuviinţă şi grăi :

— Îl iubeşti ? Ia-l de bărbat !

Făcură nunta, oșteanul cel chipeș ajunsese urmașul padișahului, iar, dacă n-au murit, mai trăiesc fericiți și în ziua de azi.

CARTEA „OGLINDA LUMII“

A fost odată ca niciodată. În vremurile de demult, trăia într-un sat un țăran cu nevasta lui, pe care o chema Setaré. Și aveau un fiu, pe nume Bu-Ali.

Bu-Ali nu făcea decît să citească și să scrie. Și, măcar că-i ziceau : „Totul are o măsură“, el lăsa vorbele să-i treacă pe lîngă urechi și nu-și ridica ochii de pe carte. Nu împlinise douăzeci de ani cînd îi muri tatăl, iar mamă-sa rămase singură să-i poarte de grijă. Într-o zi îi zise :

— Fiule, ochii mei au început să nu mai vadă. Nu mi-au mai rămas de trăit decît doi, trei ani. Iată de ce vreau să-ți găsesc o nevastă. Spune ce fată îți place și mă duc s-o pețesc.

— Fetele pe care le-am văzut și pe care le cunosc n-au pentru mine nici un preț, răspunse Bu-Ali. Și, asta, pentru că prea sînt netoate ! Dacă dorința-ți pornește într-adevăr din inimă și vrei să mă însori, du-te și pețește-o pe fata padișahului. Am auzit că-i frumoasă și înțeleaptă.

— Fiule, dar padișahul își dă fata unuia cu căciulă pe cap, unui bogătaş, nu ție...

— Sînt mai bogat decît toți, răspunse Bu-Ali. Averele celorlalți poate fi prădată sau poate pieri într-o zi, dar nimeni nu poate ajunge cu mîna și nu-mi poate lua nimic din ceea ce am. Iar, dacă-i dau cuiva din averea mea, ea crește și nu se împuținează...

— Stătură de vorbă pe îndelete și Bu-Ali o trimise pe mamă-sa în pețit la palatul padișahului. În fața palatului, în mijlocul unei grădini, se aflau două lespezi de piatră. Cine avea treabă cu padișahul venea de se așeza pe una dintre lespezi. Cea dintâi era pentru nevoiașii care așteptau de la padișah bani și daruri, a doua pentru oamenii de vază ai orașului, care aveau treabă la palat sau veneau să-i petească fata.

Bătrîna se duse și se așeză pe a doua lespede. Crezînd că se așezase acolo din neștiință, padișahu-i zise unei slugi :

— Du-te și dă-i ceva bătrînei și spune-i să nu se mai așeze altădată pe lespede aia. Dacă vrea ceva, să se așeze dincolo... Lespedea pe care stă acum e a oamenilor de vază și bogați, care vin cu treabă sau în pețit.

Bătrîna se întoarse acasă și-i povesti lui Bu-Ali ce văzuse și auzise. Bu-Ali o întrebă :

— De ce nu i-ai spus padișahului : „N-am venit să-mi dai de pomană, am venit să-ți petesc fata“ ?

— N-am îndrăznit.

— Întoarce-te și spune-i de ce-l cauți.

Bătrîna plecă iar și se așeză din nou pe lespede pe care mai stătuse. Padișahul o văzu, se supără și-și întrebă sluga :

— Nu i-ai dat bani bătrînei și nu i-ai spus ieri să nu se mai așeze pe lespede aia ?

— Cum să nu, i-am spus, răspunse sluga.

— Atunci du-te și vezi de ce s-a așezat acolo.

Sluga se duse la bătrîna și-i dădu de știre ce spusese padișahul. Iar bătrîna răspunse :

— Nu sînt săracă. Am venit s-o petesc, pentru feciorul meu, pe fata padișahului.

Cînd auzi una ca asta, padișahul începu să strige :

— Ce vremuri nefericite ! Om sau neom, fiecă pîrlit vine să-mi peţească fata... Şi le porunci slugilor : Duceţi-vă, goniţi-o pe babă şi trageţi-i un toc de bătaie, să nu se mai obrăznicească altădată !

— Să nu faci una ca asta ! îl sfătui însă vizirul. A bate o bătrîna neputincioasă nu-i o treabă pe măsura măreţiei tale. Mai degrabă aruncă-i în cale un bolovan, pe care să nu-l poată urni !

Padişahul se învoi, bătrîna-i fu înfăţişată şi el îi zise :

— Am să-mi dau fata după omul cel mai înţelept, cel ce va coase cerul de pămînt şi-mi va aduce cartea *Oglinda lumii*.

Bătrîna se întoarse acasă şi-i împărtăşi lui Bu-Ali spusele padişahului.

— Du-te şi spune-i padişahului, răspunse Bu-Ali, că peste patruzeci de zile am să cos cerul de pămînt şi am să-i aduc cartea *Oglinda lumii*.

— Să zicem că-i aduci cartea *Oglinda lumii* şi ai să coşi şi cerul de pămînt, dar de unde bani ? îl iscodi bătrîna. Nu trebuie să ai şi tu cîţiva bănuţi în buzunar, ca să cumperi candel şi dulciuri, sau să-i presari pe creştetul fetei, în ziua nunţii ?

— Fac eu rost, o linişti Bu-Ali.

‘Şi ieşi a doua zi, în zori, pe porţile oraşului şi se îndreptă spre pustiu. Merse şi merse zile şi nopţi, pînă ajunsese la poalele unui munte. Aflase de mult că pe culmile lui trăieşte un om-div, cunoscător a toate înţelepciunile şi ştiinţele şi care are şi cartea *Oglinda lumii*. Se urcă pe munte. Omul-div era întins la umbra unui copac. Dacă dădu cu ochii de Bu-Ali, îl întrebă :

— Ce vînt te aduce ?

— Am pierdut drumul, răspunse Bu-Ali. Mi-e sete şi mi-e foame. Am văzut de jos munţele şi copacul

și mi-am zis : „Ia să mă duc să beau apă, că poate am să găsesc și o bucată de pâine, ca să-mi pot trage sufletul și să pornesc mai departe“.

Omul-div îl crezu și-i zise :

— Prea bine, rămâi în noaptea asta aici și pleacă mâine.

Bu-Ali se învoi și înnoptă acolo. Când se lumină de zi, omul-div îi zise :

— Eu dorm în timpul zilei. Dacă vrei să pleci — pleacă, iar dacă vrei să rămâi — rămâi.

— Mai rămân azi, răspunse Bu-Ali. Am să plec mâine.

Omul-div adormi, Bu-Ali intră în casă și-i luă de la capătîi cartea *Oglinda lumii*. Găsi în carte multe lucruri de seamă și citi nenumărate descîntece. Pe loc se folosi de un descîntec și, cît ai clipi, ajunsese la porțile orașului. Între timp, se trezi și omul-div. Nu-și mai văzu cartea, puse mîna streășină la ochi, se uită de jur împrejur, dar de Bu-Ali nici urmă ! Pricepu că tînărul aflase din carte un descîntec și ajunsese în oraș. Așa că plecă pe urmele lui. Dar Bu-Ali se dusesse întins acasă și-i spusese maică-si :

— Mamă, nu sta de pomană ! Am să iau chip de cerb și ai să mă duci la palatul padișahului. Cum m-o vedea, prințul o să vrea să mă cumpere. Să mă vinzi pe cinci sute de așrafi, bani pentru candel, dulciuri și nuntă.

Mama lui Bu-Ali făcu întocmai : luă cerbul, trecu printr-o piață și ajunsese la palatul padișahului. Fiul padișahului văzu cerbul și o întrebă :

— Cît vrei pe el ?

— Cinci sute de așrafi, răspunse bătrîna.

Prințul plăti pe loc, luă cerbul și-i porunci unei slugi :

— Cumpără cinci siri de stafide ! Am auzit că cerbilor le plac...

Sluga cumpără stafidele, iar prințul le vîrî în buzunar, de unde lua cu pumnul și le îndesa în botul cerbului.

Acum, ascultați ce a făcut omul-div. Intră și el în oraș și se uită încoace și încolo după Bu-Ali, încercînd să-l găsească sub orice înfățișare s-ar fi ascuns. Ajunse și pe ulița palatului. Cînd îl văzu pe Bu-Ali, îl cunoscuse de departe, dar și Bu-Ali întoarse capul și-l văzu pe omul-div apropiindu-se. Pînă să ajungă lîngă el, își întinse capul spre buzunarul prințului, prefăcîndu-se că vrea stafide. Apoi, micșorîndu-se treptat, intră cu totul în buzunar. Prințul se sperie, nepricepînd ce se petrecuse, cînd văzu deodată o vrabie ieșind din buzunarul lui și luîndu-și zborul. Omul-div rămase și el nedumerit: încotro zburase Bu-Ali și cum să-l mai găsească? Luă și el chip de corb și zbură într-un copac, să vadă unde se opriese vrabia. Dar, cînd ajunse acasă, Bu-Ali își reluă chipul de om, puse cartea *Oglinda lumii* sub-suoară și se duse la padișah. Se împlinea chiar a patruzecia zi. Cînd văzu cartea *Oglinda lumii*, padișahul rămase înmărmurit.

— De unde și cum ai putut pune mîna pe ea? îl întrebă el pe Bu-Ali.

Bu-Ali îi povesti totul, cu de-amănuntul.

— Cui, dacă nu ție, să-mi dau fata? grăi padișahul.

Făcură nunta și oamenii prăznuiră vreme de șapte zile și șapte nopți. Iar, dacă văzu că Bu-Ali nu lasă din mîna cartea *Oglinda lumii*, omul-div, care mai avea chip de corb, înțelese că nu-i mai rămîne nimic de făcut. Nici nu-și mai schimbă înfățișarea și, din ziua aceea, el și urmașii lui trăiesc în copaci și pe sub streșinile caselor. Corbii caută și-n ziua de azi cartea *Oglinda lumii*... Căci, dacă povestea noastră s-a sfîrșit, corbul cartea tot nu și-a găsit!

A fost o dată ca niciodată. În vremea de demult, padişahul Khaveranului¹ avea trei feciori. Pe cel mai mare îl chema Afruz, pe mijlociu Şahruz, iar pe mezin Behruz. Într-o zi, pe cînd stăteau la taifas cu prietenii lor, veni vorba de locuri şi oraşe vrednice a fi cunoscute. Şi cei trei feciori ai padişahului hotărîră să plece împreună şi să călătorească în jurul pămîntului, ca să vadă lucruri noi şi nemai-întîlnite. I se înfăţişară deci padişahului, sărutară pămîntul de sub picioarele lui şi-l rugară să le dea încuviinţarea să pornească prin ţările şi oraşele lumii.

— Prea bine v-aţi hotărît, le răspunse padişahul. Bătrînii noştri spuneau : „Mai bine să călătoreşti, decît să stai acasă de pomană...“ Să dai ocol lumii, nu-i un fleac. Mai vezi lucruri de seamă, pe care le ţii minte şi care-ţi pot fi de folos, la nevoie. Duceţi-vă, călătoriţi, minunaţi-vă de priveliştile altor oraşe, staţi de vorbă cu bătrînii care au văzut multe şi învăţaţi de la fiecare cîte ceva. După cum spun înţelepţii : „Luaţi cîte un spic de pe fiecare arman pentru ca armanul vostru să fie mai mare decît toate !“ Dar, dacă plecaţi şi daţi în drum de oraşul Negarestan, care e chiar la graniţă, nu intraţi în oraş. Întoarceţi-vă din drum, că nu-i un oraş obişnuit... Cine a intrat în el n-a avut parte de nimic bun. Ce-i mai rău e că, nu departe de oraş, pe vîrfurile unei coline şi dincolo de un perete de piatră, se află un castel, zis „Castelul fermecat“. Dacă intri în el, ai pierdut tot... Neplecîndu-şi urechile la vorbele bătrînilor, mulţi tineri au pătruns în castel, unde şi-au

¹ Ţară din poveşti.

pierdut viața și bogățiile, că nu s-a întâmplat pînă acum să meargă careva în orașul Negarestan și să nu intre și în castelul fermecat. Vă spun pentru a doua oară, feții mei, luați seama și nu care cumva să dea Allah să vă calce piciorul prin orașul Negarestan, nici să pătrundeți în castelul fermecat !

Feciorii se plecară adînc, sărutară pămîntul și răspunseră :

— Vom face întocmai !

Iar padișahul îl sărută pe fiecare în parte, și le ură :

— Mergeți sănătoși ! Și Allah să vă aibă în pază...

Tinerii se treziră a doua zi mai de dimineață, încălecară pe cai buni și, ieșind pe porțile orașului, porniră la drum. Iar, dacă-și aminteau de vorbele și de poruncile tatălui lor, se întrebau de fiecare dată : „Oare orașul Negarestan și castelul fermecat să fie într-adevăr atît de primejdioase încît tata să ne ceară să nu le cercetăm ? O fi fost chiar el acolo, o fi auzit de la careva, sau a citit despre ele în cărți ? De ce nu ne-a vorbit mai mult despre toate astea, de ce nu ne-a lămurit cum arată orașul Negarestan și castelul fermecat ?” Asemenea gânduri le treceau uneori prin minte și-i nelinișteau...

Trecură zile și luni și străbătură orașe și sate. Mergeau din oraș în oraș, din sat în sat, și într-o bună zi văzură o cîmpie verde, care-i ademenea de departe cu minunatele ei grădini. Ghiceai că grădinile ascund în mijlocul lor un oraș bogat în apă și cu aer curat. Mai merseră puțin, ajunseră în mijlocul grădinilor și zăriră printre copaci crenelurile și turnurile unui zid de cetate, înălțat spre cer. Feciorii padișahului îi întrebă pe oamenii care veneau dintr-acolo :

— Ce oraș e ăsta ?

— Orașul Negarestan, răspunseră oamenii.

Cei trei frați își amintiră vorbele tatălui lor, se cutremurară și se opriră. Pînă la urmă, Afruz zise :

— E orașul de la graniță, în care tata ne-a oprit să intrăm. Dar, pe cîte se pare, e vrednic de a fi văzut. Și-apoi, soarta ne-a adus aici... Nu știu ce să facem : intrăm sau ba ?

Behruz, mezinul, răspunse :

— Cum nu știi ? Să cinstim porunca tatii. Ne întoarcem fără să ne mai uităm la oraș !

Dar fratele mijlociu zise :

— Dacă tot am ajuns aici, n-ar strica să mergem pînă la porți, să privim de afară orașul și să ne întoarcem...

— Nu cred să fie vorba de orașul în care tata ne-a poruncit să nu intrăm, vorbi din nou fratele cel mare. Acela trebuie să fie numai ruine, pe cînd ăsta-i frumos și înfloritor. Ar fi păcat să-l ocolim. Am plecat de acasă cu gîndul să vedem tot ce-i vrednic a fi văzut, iar orașul ăsta e din cele cum rar întîlnești. Eu zic să mergem, iar de-o fi într-adevăr Negarestan, orașul despre care ne-a vorbit tata, nu ne ducem la castelul fermecat și nici nu poposim pentru noapte, ci, călări cum sîntem, intrăm pe poarta ce se vede și ieșim pe alta...

Vorbiră frații multă vreme și, tot mergînd, se pomeniră lîngă porțile orașului. Cum dădură cu ochii de ele și de ciubucele ce le împodobeau, rămaseră cu gurile căscate. Iar, dacă zvîrliră o privire pe poartă, amuțiră... Da, era orașul Negarestan, orașul de la graniță, despre care le vorbise tatăl lor !

— Tata ne-a poruncit să nu intrăm, zise fratele cel mare, Afruz. Poate că nu știa ce fel de oraș e ăsta sau s-a gîndit că mai sîntem copii fără putere și, dacă tabără careva asupra-ne, ne bate și ne ia în robie. Nici nu bănuiește că nu-l văd bine pe cel ce ne-ar sta împotrivă ! Fiecare dintre noi întrece zece

voinici la tragerea cu arcul, la meșteșugul săbiei și al luptei... Iar, grăind astfel, Afruz se hotărî : Fie ce-o fi ! Eu intru în oraș.

Fratele mijlociu zise și el :

— Merg cu tine !

Atunci mezinul nu se lăsă mai prejos :

— Măcar că nu prea țin, merg și eu cu voi, că am plecat tustrei la drum. Dacă-i drum, să mergem împreună, dacă-i fîntînă, să cădem în ea tot împreună !

Și cei trei intrară în oraș. Asemenea oraș încă nu le fusese dat să vadă... Palatele și casele, livezile și grădinile le fermecară privirile. Deasupra fiecărei porți, la fiecare încrucișare de drumuri, pe fiecare perete se aflau zugrăveli atît de frumoase, că nu te mai săturai privindu-le.

Dar să vedeți ce soi de oameni trăiau în oraș... Unii erau roșii, alții albi. Cei roșii erau puternici, purtau veșminte noi și frumoase, vorbeau și rîdeau, chefuliau de cu seară pînă dimineață și inimile lor nu cunoșteau durerea. Ei erau oamenii veseli și frumoși, pe care-i întîlneai la tot pasul. În schimb, celălalt fel de oameni, cei albi, erau cu mult mai numeroși și munceau pentru cei roșii. Erau nefericiți, înfometati, dezbrăcați și slabi și trăiau în căsuțele părăginite de la marginea orașului. Nimănu-i nu-i păsa de soarta lor...

Plăcîndu-le foarte orașul, cei trei frați hotărîră să rămîină acolo pentru cîteva zile. Petrecură o zi sau două în oraș și ajunseră alți oameni, de parcă ar fi fost beți. Nu le mai păsa de nimic, erau veseli și doreau doar să cînte și să joace. Într-un rînd, cînd se simțeau cum nu se poate mai bine, Afruz le spuse fraților săi :

— Mă tot întreb de ce n-a vrut tata să venim aici ? L-ar fi supărat cumva veselia noastră ?

Fratele mijlociu răspunse :

— Se vede treaba că oraşul se părăginise pe vremuri şi tata n-a mai aflat că a reînviat...

Mezinul zise și el :

— Cred că o fi știind ceva despre niscai lucruri rele, pe care nu le-am aflat încă...

Ce s-o mai lungesc ? Frații vorbiră și vorbiră, dar pînă la urmă se aciuiară în oraș. Afruz zise într-o zi :

— Fraților, aici nu-i rău deloc și, negreșit, castelul fermecat o fi la fel. De pomană ne-a poruncit tata să nu ne ducem într-acolo ! Ar fi bine să vedem și noi despre ce-i vorba... Dacă nu mergeți, mă duc eu și mă întorc.

Şahruz răspunse :

— În castel nu intru, dar pînă la zidurile lui merg
și eu cu tine !

Iar Behruz zise :

— Acum, dacă vă duceți amîndoi, sînt nevoit să merg și eu...

Cei trei frați încălecară și porniră în căutarea castelului fermecat. Dar toți pe cei care îi întrebară cum să ajungă acolo le arătau drumul și-i sfătuiau apoi : „Nu vă duceți, merge vorba că nu-i un loc bun. Puțini tineri dintre cei ce s-au încumetat spre castel s-au întors zdraveni.“ Iar, cum le ieșea în cale, fiecare locuitor al orașului Negarestan le mai spunea câte ceva despre castelul fermecat. Unul le zise :

— În loc de zăpadă și ploaie, iarna cad acolo din cer pietre și fulgere, iar vara uşneşte focul din uşi şi pereţi.

Unul altul le povesti :

— Padişahul divilor a înrobît-o acolo pe fata padişahului peri şi vrea s-o înduplece să-l ia de bărbat. Cum se teme că, dacă ajunge pe-acolo un viteaz, poate să-i ia fata, divii îl înhaţă pe care cum nimereste în palat.

Mulți istorisă :

— Au prins-o și au ferecat-o în lanțuri pe fata împăratului din Cin. Au pus strajă, nu carecumva să fie furată !

Alții spuseră :

— Acolo, în castel, în încăperile de sub pământ, se află o fată pe care o cheamă Patruzeci-de-cosițe. Cosițele-i sînt legate de patruzeci de coloane, ca să nu poată fugi și ea va sta acolo pînă va veni s-o scape Gheahantigh.

Unul sau doi povestiră :

— Castelu-i al fetei împăratului din Cin. Fata-i nespus de frumoasă și nu se mărită decît cu cel ce va ști să-i răspundă la întrebări. Nimeni, pînă acum, nu s-a priceput. Cîți s-au dus s-o pețescă și n-au putut răspunde, li s-a tăiat capul, capul le-a fost apoi tras într-o țepă și pus la vedere pe zidul cetății. În afară de asta, mulți tineri au fost vrăjiți. Unii au împietrit pînă la brîu, alții din cap pînă în picioare...

Care mai de care le povestiră toate astea și cei trei simțiră cu și mai multă patimă că doresc să pătrundă în castelul fermecat. Dar să le înșir pe toate ar ține mult, așa c-o scurtez. Afruz îi întrebă pe cei ce povesteau despre castel :

— Ați văzut cu ochii voștri tot ce spuneți ?

Ceilalți răspunseră :

— Nu, așa le-am auzit din bătrîni. Nici unul dintre noi nu s-a dus pînă acolo, că-i dincolo de hotare și de vestitul zid ce împrejmuie Cinul.

Și Afruz, Șahruz și Behruz părăsiră orașul Negarestan, plecînd spre castelul fermecat. Îl văzură de departe, în vîrfurile unei coline, după un zid puternic de piatră. Castelul se înălța spre cer... Urcară pînă în vîrfurile colinei. Acolo descălecară la poalele zidului și legară caii lîngă niște copaci. Apoi se cățără anevoie pe zid și coborîră de cealaltă parte, chiar lîngă castel. Porțile erau închise și nu se vedea picioare

de om. Cum necum, frații simțiră că-i cuprinde frica, dădură să se întoarcă, dar Afruz chibzui și zise :

— Acum, că tot am ajuns pînă aici, se cuvine să aruncăm o privire în castel. Dacă vă temeți, rămîneți locului și așteptați-mă. Mă întorc îndată.

Șahruz și Behruz ziseră :

— Nu, frate, hai să ne întoarcem ! Nu putem intra. Castelul ne înspăimîntă. Să ne întoarcem !

Afruz răspunse :

— Nu, cînd i-a ieșit o vorbă din gură, bărbatul e dator să se țină de ea. Rămîneți aici, că mă întorc degrabă.

Cu vîrful sabiei trase zăvorul, deschise porțile și intră. Tremurînd de frică, Șahruz și Behruz îl așteptau afară. Trecură două-trei ceasuri și de la Afruz nici o veste. Frații se neliniștiră și mai și, iar Șahruz zise :

— Frate, socot că i s-a întîmplat ceva. Am să intru în castel. Dacă mă întorc cu Afruz, plecăm îndată, iar de nu mă mai întorc nici eu, să nu vii după mine. Du-te în orașul nostru și povestește-i tatii tot ce s-a întîmplat.

Behruz întrebă :

— De ce să nu te cauți, dacă nu te întorci ?

Șahruz răspunse :

— Fiindcă mi-e teamă să nu fii prins și tu, iar după o nenorocire să urmeze încă una. Tata nu trebuie să rămînă fără feciori, vatra nu trebuie să i se stingă. Orice s-a întîmpla, să-i rămîi măcar tu sprijin la bătrînețe !

Șahruz plecă. Nici de el nu se mai auzi... Cînd văzu că nici fratele mijlociu nu se mai întoarse, Behruz se gîndi să facă precum îi spusese, adică să pornească spre Khaveran. Dar își zise : „Nu-i omenos. Intru și eu în castel. Dacă au fost prinși, poate-i scap.“ Intră și văzu : castelul era mare, avea multe terase închise, cu încăperi zugrăvite cu măiestrie, pardoseli de

marmură și de porfir. Îi plăcu mult. Tocmai când se minuna de toate cele, își aminti : „Am venit după frații mei și, când colo, mi-am pierdut pînă într-atît capul în fața zugrăvelilor încît am uitat de ei... Sînt ca vrăjit. Într-adevăr, bine se zice că-i castelul fermecat !” Porni să-și caute frații. Trecu din terasă în terasă, din încăpere în încăpere și merse pînă ajunse într-o sală mai mare decît toate celelalte.

Acolo își văzu frații, stînd tulburați înaintea unui chip zugrăvit. Behruz se miră, privi în jur. Ce de-a chipuri frumoase ! „Trebuie să fii cunoscător, să te descurci, își zise el. Zugrăvelile par făcute de mîna prorocului Mani¹ !” Se apropie de frații lui și începu să privească și el chipul la care se uitau. Inima porni să-i bată mai tare. Și se uitară cu toții la chipul zugrăvit, se uitară pînă se înseră. Flămînzi, își petrecură noaptea în castel. Când răsări soarele și se făcu lumină, se așezară din nou în fața chipului zugrăvit, dar Behruz se uită de data asta mai cu băgare de seamă și văzu lîngă chip, scris de sus în jos în limba cinului : „Mei-Gui fata împăratului din Cin”. Cum citi, cum se întoarse către frații lui și zise :

— Chipul e al fetei împăratului din Cin. Fata se află acum acolo și de pomană am înlemnit aici, înaintea chipului ei lipsit de viață !

Afruz răspunse :

— Ai dreptate ! M-am îndrăgostit de chipul ăsta și dulcele sirop al vieții îmi va părea amar pînă voi ajunge la pragul ei. Fie ce-o fi, încălec chiar acum și

¹ *Mani* (215—276), întemeietorul religiei maniheiste, originală îmbinare a religiilor creștină și zoroastră. Lumea musulmană vede în figura lui Mani îndeosebi măiestria pictorului ajuns la desăvîrșire. Cartea sa sfîntă (*Erteng* sau *Erjeng*) ar fi fost îmbogățită cu splendide miniaturi. Legenda măiestriei lui Mani s-a dezvoltat, probabil, datorită, în parte, și picturilor din templele maniheiste, care se remarcă prin excepționale calități artistice.

gonesc zi și noapte pînă ajung în Cin. Acolo mă duc la împărat și-i spun : „Sînt prinț și am venit să-ți pețesc fata. Sau mi-o dai, sau ia sabia asta și taie-mi capul !” Voi, întoarceți-vă la tata și povestiți-i ce mi s-a întîmplat.

Frații, care se îndrăgostiseră și ei de fată, nu îndrăzniră să-și deschidă inimile și, de aceea, spuseră :

— Nu, nu te putem lăsa să pleci singur. Mergem împreună. Și, oricît se strădui Afruz să-i înduplece să-l lase de unul singur, ei răspundeau într-un glas : Mergem și noi !

Așa că plecară tustrei din castelul fermecat spre cetatea de scaun a Cinului. Pînă să ajungă acolo, străbătură multe ținuturi. În Cin opriră o încăpere la caravansera și a doua zi Afruz plecă la baie, se spălă, se stropi pe față și pe păr cu apă de trandafir, își puse vestimente noi, pregăti daruri și dădu să plece la împărat. Șahruz, fratele mijlociu, îi zise :

— Nu faci bine. Se prea poate ca împăratul să nu vrea să-și dea fata după un venetic. Du-te mai bine la ea și fă-o să se îndrăgostească de tine. Dacă izbuțești, împăratul va trebui, vrînd-nevrînd, să încuviințeze s-o iei de nevastă.

Afruz răspunse :

— Nu, n-am să fac una ca asta. Nimeni nu poate ajunge la fată.

Într-un cuvînt, plecă la palatul împăratului din Cin, spuse străjii cine este și ceru învoirea să-l vadă pe împărat. Dar împăratul primea foarte greu, așa că-i porunci unui curtean :

— Află dacă e, într-adevăr, fecior de padișah. Vezi, nu mi-a adus cumva o solie de la tată-său ? L-o fi gonit padișahul și a venit să-mi ceară să-i mijlocesc împăcarea ? Sau caută scăpare în palatul meu ? Dacă are vreo solie, ia-o și vino cu ea.

Cînd curteanul ieși și-l descusu, Afruz se întristă și răspunse :

— Nici pomeneală de toate astea ! Am ținut morțiș să vin în Cin și să-l văd pe împărat. Se înțelege, am o rugămintă, pe care nu i-o pot spune însă decît lui...

Pînă la urmă, împăratul se învoi să-l primească. Afruz i se înfățișă, se închină adînc, îi puse darurile la picioare și, pe cît îi fu cu putință, se strădui să vorbească frumos și să vădească supunere. Dacă se încredință că Afruz e os de prinț, împăratul se arătă plin de bunăvoință.

— Acum, că-mi ești ca o rudă și ai venit la mine, nu se cade să stai la caravanserai, zise el. Am să dau poruncă să ți se pregătească o locuință. Chemă apoi o slugă și-i zise : Pentru ca feciorul de padișah să nu rămînă la caravanserai, pregătește una dintre casele mele, cu grădină, robi, slujnice, strajă și eunuci !

Afruz nu avu nimic împotrivă, dar nici nu spuse că nu-i singur, că mai are doi frați, care trăseseră la caravanserai. Și stătu cîteva zile în casa dată de împărat. Între timp, se împrietenii cu robii și slujnicele și, încet-încet, începu să-i tragă de limbă cu privire lui Mei-Gui : ce fel de fată e, dacă se gîndește să se mărite sau nu, dacă e îndrăgostită sau dacă o iubește careva, dacă are sau nu logodnic. O slujnică, ce știa multe despre Mei-Gui, îi zise :

— Frumusețea ei n-are pereche într-o țară întinsă cum e Cinul. Și, pe cît e de frumoasă, pe atît e de înțeleaptă. Și vrea să ia de bărbat pe cine i-o plăcea. Au venit pînă acum mulți prinți din Cin și de pe alte meleaguri, dar nu i-a vrut. Nu i-a plăcut nici feciorul padișahului din Hend ¹.

Afruz o întrebă :

— Dar tată-său ce zice ?

¹ *Hend* sau *Hendustan*, denumirea Indiei în țările islamice și chiar în unele provincii indiene.

Slujnica răspunse :

— S-a înțeles cu taică-su să poată pune câteva întrebări oricui vine s-o pețască. Dacă s-o dovedi înțelept, îl ia de bărbat, fie el și sărac. Iar de-o fi neghiob, nu-l urmează nici de-ar fi padișah.

Acum, să-l părăsim pe Afruz și să vedem ce-au mai făcut Șahruz și Behruz. Când văzură că se scurseseră trei-patru zile și că nu mai aveau nici o veste de la Afruz, se întrebă neliștiți : „Dar dacă împăratul s-a supărat pe Afruz și l-a ucis sau l-a zvîrlit în cine știe ce temniță ?” Amărîți și îngrijorați, căutără palatul împărătesc, se duseră la mai marele peste strajă și-l întrebă de soarta fratelui lor :

— Ce s-a întâmplat cu tînărul din Persia, venit acum câteva zile ?

Mai marele peste strajă răspunse :

— Împăratul i-a dat o casă cu grădină, robi și slujnice. Trăiești fără griji !

Frații îl rugară, dacă se poate, să-i lase să se ducă să-l vadă pe Afruz. Mai marele peste strajă-i întrebă :

— Îi sînteți cumva rude ?

— Da, răspunseră Șahruz și Behruz, e fratele nostru mai mare.

Și căpetenia străjii îi duse la Afruz. Nu-i prea veni bine că sosiseră, dar trații se bucurară nespuse, văzîndu-l sănătos. Stătură un ceas, două și plecară. Curteanul îi dădu de știre împăratului, care se făcu foc auzind că Afruz nu-i spusese nici o vorbă despre frații săi și că-i lăsase să stea la caravansera. Mai apoi nu-l mai primi pe Afruz cu prețuirea și cîntea dinainte și se purtă cu el altminteri. Pînă la urmă, răbdarea lui Afruz ajunse la capăt și-l întrebă, într-un rînd, pe curtean :

— Oare se supără împăratul dacă-l rog ceva ? Pot să-i vorbesc de-a dreptul sau se cade să-i trimit vorbă ?

Curteanul îi răspunse :

— Nu, nu se supără. Se cuvine doar să-i ceri încuviințarea și să-i spui, apoi, ce dorești.

Afruz ceru încuviințarea și se duse la împărat. Sărută pragul, se închină adânc. Împăratul era în ziua aceea vesel și îngăduitor. Izbutise să-i îndepărteze printr-un tertip pe vreo doi oameni pe care-i socotea spini în calea lui și, pe deasupra, primise din colțurile împărăției și două, trei vești bune, cam de acelaș fel, ba i se trimisese și o roabă frumoasă din Kașmirul hendustan. Și acum nu se dădea în lături să stea de vorbă cu fitecine sau să-i împlinească rugămințile. Când îl văzu vesel, Afruz își zise : „Soarta-mi înlesnește împlinirea dorințelor !” Înainte de a începe să vorbească, i se închină pentru a doua oară și-i ceru din nou încuviințarea. Împăratul întrebă :

— De ce n-ai spus, când ai venit, că mai ai doi frați, ca să-și găsească și ei găzduire la noi ? Doar n-au vrut să te lase singur și au venit cu tine de la capătul pământului și i-ai avut alături la greu. De ce i-ai alungat, când ai dat de bine ?... Nu-mi place cum te-ai purtat.

Afruz înțelese atunci de ce împăratul nu-l mai privea cu ochi buni. Dar împăratul mai zise :

— Hai, spune ce dorești : bani ? slavă ? Spune-mi, să-ți dau !

— Îți cer ceva mai de preț, răspunse Afruz. Să mă primești drept rob al pragului tău !

Împăratul se întoarse către curtean și-i zise :

— Se vede că o vrea pe Mei-Gui. Lămurește-l tu că nu mă înțeleg cu ea. Țin ca Mei-Gui să ajungă nevasta unui padișah sau a unui prinț bogat, dar ea

nu se învoiește. Vrea ca bărbatul să-i fie înțelept. „Am să fiu nevasta unui sărac înțelept, zice, și nu a unui padișah neghiob“. Acum cinci ani, când i-a murit mama și era mîhnită, i-am făgăduit s-o dau de nevastă numai celui pe care îl va iubi. De atunci n-o mai pot sili. Spune-i prințului așa : dacă ține atît de mult s-o ia de nevastă, să se ducă la ea, să-l vadă și să-l întrebe ce are de întrebat. Poate să-i răspundă ? I se va împlini dorința. De nu, nu i-o dau nici în ruptul capului !

Afruz se închină adînc și ieși din palat. A doua zi, își puse pe cap o coroană cu smaragde, îmbracă straie cusute cu fir de aur, își prinse la brîu sabia bătută cu nestemate și plecă către casa lui Mei-Gui, lipită de palatul împăratului. Era liniște, la poartă doar un străjer, iar dinăuntru nu răzbătea nici un glas. Intră în încăperea fetei. Cînd dădu cu ochii de ea, se prăbuși fără simțire. Aduseră apă de trandafir și-l stropiră pe obraji, pînă-și veni în fire. Atunci își dădu seama că Mei-Gui era de o sută de ori mai frumoasă decît chipul zugrăvit în castelul fermecat. Din nou rămase fără simțire, din nou își veni în fire, iar fata îi dădu binețe, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Dar, cînd văzu că tînărul nu-i poate răspunde, ieși din încăpere și-i porunci unei slujnice :

— Suricară, dă-i prințului șerbet de portocale, să-și vină în fire !

Timp de cîteva zile, Afruz i se înfățișă pentru un ceas sau două și, încet, încet, începu să nu se mai piardă cu firea înaintea fetei împăratului din Cin. Atunci Mei-Gui îl întreabă :

— Ce dorești ?

Rușinat, Afruz își lăsă capul în jos și se apucă să-i spună povestea lui, cum dorise să înconjure lumea, cum ceruse încuviințarea tatălui său, și cum acesta îi spusese : „Du-te încotro poțfești, dar în orașul Ne-

garestan și în castelul fermecat să nu intri!" Îi povesti apoi cum văzuse în castelul fermecat chipul zugrăvit, cum inima-i fusese săgetată de iubire și cu câtă trudă ajunsese în Cin. După ce-i spuse toate astea, mai zise :

— Inima mea te vrea de soție.

Fata răspunse :

— Prințule, află că sînt singura și prea iubită fată a tatălui meu. Cînd am împlinit 12 ani, au sosit în pețit de pretutindenii padișahi și prinți. Tata voia să mă dea unui padișah bogat și puternic, dar mama i-a zis : „La doisprezece ani e prea devreme să se mărite“ și nu s-a învoit. Acum cinci ani s-a îmbolnăvit. Cînd a înțeles că n-o să rămînă în viață, mi-a zis : „Fata mea iubită, eu mă duc. N-am altceva a-ți spune decît să nu te lași ademenită de măreția și bogăția vieții pe care o duce tatăl tău. Dacă vrei să te măriți, ia un bărbat înțelept, fie și de rînd. Nu te duce după un neghiob, chiar de-ar fi padișahul padișahilor ! Măcar că sînt nevastă de împărat, nu-mi place viața pe care o duc, mă simt ca o privighetoare într-o colivie de aur, bătută cu nestemate. Ce folos, de-ar prețui colivia și zece mii de așrafi ?“ Astea au fost ultimele cuvinte ale mamei. Apoi s-a dus... După moartea ei am plîns zi și noapte, iar tata m-a întrebat : „De ce plîngi ?“ I-am răspuns : „Fiindcă mama nu mă mai ocrotește și mă tem că mă dai de nevastă unuia dintre cei ce mă pețesc după pofta ta. Ai să mă vinzi pe bogăție, pe putere, pe apă și pămînt ! Și am să fiu amărită cît oi trăi...“ Atunci tata m-a întrebat : „Oare nu vrei să te măriți ?“ I-am răspuns : „Vreau, dar cu nici unul dintre neghiobii ăștia“. Vorbele mele l-au mîhnit, dar am plîns atît că i s-a făcut milă de mine și a zis : „Fii liniștită, cu sila n-am să te dau nimănui. De ți-o plăcea careva, mărită-te cu el !“ Și, pentru ca oamenii săraci dar înțelepți să nu

găsească drumul către mine. a poruncit să se ridice zidul Cinului și lângă el șapte orașe și șapte castele și a așezat în fiecare dintre ele chipul meu zugrăvit nădăjdind că printre cei ce mă vor peți se va găsi și unul înțelept și bogat. În fiecare an vin să mă vadă câțiva tineri. Le pun niște întrebări și, când văd că nu pot răspunde, îi îndepărtez. Acum e rîndul tău... Am să-ți pun întrebările. Dacă răspunzi, te iau de bărbat. De nu, trebuie să-ți iei rămas bun de la mine și să pleci.

— Prea bine, întreabă-mă ce dorești, răspunse Afruz.

Fata îi puse întrebările și Afruz nu răspunse cum se cuvenea.

— Ai pierdut, îi spuse ea atunci. Întoarce-te pe unde ai venit.

Amărit, Afruz se duse la curteanul împăratului și-i povesti ce pățise.

— Aș vrea ca împăratul să-i vorbească, îi mai spuse apoi. Trebuie s-o iau de nevastă, fie ce-o fi !

— Nu cred ca împăratul să se învoiască, îi răspunse curteanul.

Și așa se și întâmplă. Afruz se duse a doua zi la împărat și-l rugă să-și înduplece fata, dar împăratul nu se învoi. Dacă-și pierdu orice nădejde și văzu că nimeni nu-l poate ajuta, Afruz căzu la pământ și muri pe loc.

Dar unii povestesc altminteri. Cică în ziua în care prințul Afruz s-a dus la palatul fetei padișahului din Cin și a zis :

— Vreau să te iau de nevastă, fata i-ar fi răspuns :

— Mulți au venit și m-au pețit, iar eu le-am cerut trei lucruri. Dacă le îndeplinești, mă mărit cu tine, de nu, am să-ți tai capul și am să-l așez pe zidul palatului. Tinere, fie-ți milă de tine și

întoarce-te !... Nu vrei ? Bine. Atunci ia cupa de cleștar pe care o vezi, umple-o cu apă din izvorul împărătesc de la capătul ăstor patruzeci de trepte și ad-o înapoi. Dar fără să-ți scape nici un strop. Apoi, fără să te îmbeți, bea șapte cupe dintr-un ulcior cu vin de șapte ani și, în sfârșit, joacă de șapte ori șah cu oamenii noștri pricepuți, fără a pierde nici o singură dată.

Nici tiul cel mare al padișahului și nici fratele lui mijlociu nu izbutiră, așa că-și lăsară sufletele acolo. Dar, când fata îi porunci și lui să încerce, mezinul ceru un răgaz de patruzeci de zile și se duse de-i ceru sfat unui bătrîn.

— Tinere, ce te neliniștește ? îl întrebă bătrînul.

Îi povesti ce i se întâmplase, iar bătrînul, care avea inelul fermecat al împăratului Soleiman, i-l dădu tînărului și-i grăi :

— Cu ajutorul inelului împăratului Soleiman ai să poți săvîrși tot ce ți se cere !

Și tînărul trecu cu bine cele trei încercări, luă fata și o duse acasă, la tatăl său...

Alții, în schimb, povestesc cu totul altminteri. Cică cei trei feciori ai padișahului ajunseră la castel și văzură chipul zugrăvit al fetei padișahului din Cin. De cum îl priviră se îndrăgostiră nu cu una, ci cu o sută de inimi și porniră spre Cin. Bătură cale lungă și întîmpinară multe greutăți pînă ajunseră în cetatea de scaun a Cinului. Acolo se duseră întins la padișah și-i spuseră :

— Sîntem feciorii cutărui padișah !

Padișahul din Cin se purtă bine cu ei, dar dacă pricepu că prințul cel mare venise în peșit, oftă și grăi :

— Fata mea e roabă în cutare castel și nimeni n-o poate vedea, afară de un bărbat viteaz și iscusit. Pe fruntea lui trebuie să scrie : „E merit să

scape fata !“ Decît să muriți, mai bine vă lăsați păgubași...

Fratele cel mare nu-i luă în seamă sfatul și, împreună cu frații lui, plecă spre castelul pomenit. Își lăsă frații la porți și se duse singur să vadă ce și cum. Intră în curte și dădu cu ochii de un palat falnic. Înăuntru erau încăperi multe și felurite. Trecu dintr-una într-alta pînă ajunse la cea în care o văzu pe fată. Stătea pe tron, dar avea lanțuri la picioare. Cînd îl zări, fata zise :

— Hei, tinere, de ce ai venit ? Pleacă repede ! Nu te apropia de mine... Cum te apropii, cum sosesec divii, te prind și teucid !

Țînărul nu ascultă și se apropie. Atunci îi zise :

— Dacă te-ai apropiat, sînt nevoită să-ți pun trei întrebări. Răspunzi le ele ? Mă scapi pe mine și scapi și tu. Nu răspunzi ? Ai să fii aruncat într-o temniță de sub pămînt.

Îi puse trei întrebări. Nu izbuti să răspundă, așa că fetei nu-i rămase decît să bată din palme ca să fie luat și zvîrlit în beci.

Cînd fratele cel mare zăbovi și nu se întoarce, mijlociul porni să-l caute și o păși la fel. Veni și rîndul mezinului. Dacă intră în palat, nu se plimbă prin încăperi, ci mai întîi porni prin grădină, unde întîlni o bătrînă. Se apropie de ea, îi dădu binețe și o întrebă tot ce trebuia s-o întrebă. Abia apoi se duse la fată, care începu prin a-i spune ceea ce le spusese și fraților lui, după care îl întrebă :

— Ce-i în colivia aia acoperită ?

Țînărul răspunse :

— Un papagal !

Fata îl întrebă iar :

— Ce dobitoc prins în lanțuri dearme sub tronul meu ?

Și tânărul răspunse :

— Un leu !

Atunci fata îi puse a treia întrebare :

— Cine are dreptate, trandafirul sau bradul ?

Tânărul răspunse :

— Bradul, că trandafirul l-a trădat !

Și-i spuse povestea trandafirului și a bradului. Dacă răspunse și la a treia întrebare, fata se bucură nespus și lanțurile de la picioare îi căzură singure. Ea întinse mâna sub tron, luă de pe coada leului o legătură de chei, i le dădu tânărului și zise :

— Du-te de ia din cutare dulăpior o sabie și așează-te lângă mine. Taie capul oricui s-ar apropia !

Tânărul făcu întocmai. Veni o matahală de div, pe care-l ucise dintr-o singură lovitură. Atunci luă fata de mână, își scăpă și frații și se îndreptară cu toții spre palatul padișahului din Cin. Padișahul se bucură și el și-i dădu mezinului fata. Vreme de șapte zile și șapte nopți stătură oglinzile agățate în uliță și arseră făcliile. Și, după alte patruzeci de zile, cei trei frați și fata padișahului din Cin plecară la casa lor.

Acum, dacă ați aflat-o și pe asta, să ne întoarcem la povestea noastră. Unde ne oprisem ? Despre ce era vorba ?... Așa, spuneam : „Dacă-și pierdu orice nădejde și văzu că nimeni nu-l poate ajuta, Afruz căzu la pământ și muri pe loc.“

— Du-te și adu-l pe unul dintre feciorii padișahului să vadă ce s-a ales de fratele lui mai mare, îi porunci împăratul din Cin unuia dintre curteni.

Curteanul plecă, îl luă de mână pe Șahruz și i-l arătă pe Afruz mort. Șahruz plînsé mult și, ajutat de slugile împăratului, îl luă pe Afruz și-l îngropă. Dacă trecură câteva zile și Șahruz își mai uită du-

rerea, îi încolți în inimă dorința de a o vedea și peți pe Mei-Gui. Pregăti daruri și se duse la ea. Dar ce să mai lungim vorba? Avu și el parte de soarta tristă a lui Afruz: muri în fața tronului împărațesc.

Trimiseră atunci după Behruz, care veni și-si îngropă fratele. Acum rămăsese singur-singurel și nu știa ce să facă. Să se întoarcă în țara lui, în Khaveran și să-si vestească tatăl de moartea celor doi frați? Să rămână pe loc și să se apuce de vreo treabă ca să-si petreacă viața acolo? S-o ceară și el pe fată și să împartă jalnica soartă a fraților lui? Să încerce să-i răzbune? Se frământă așa ceasuri și zile de-a rîndul și, pînă la urmă, își zise: „Păi vreau și eu fata. Mă duc la ea. Am să izbutesc!”

Se dusc la curtean și ceru încuviințarea de a o vedea pe fata padișahului. Curteanul o vesti, fata se învoi să-l primească și Behruz se duse la Mei-Gui. Cînd dădu cu ochii de ea și o văzu atît de frumoasă, rămase stană de piatră. Își adună puterile, se plecă pînă la pămînt și-i zise:

— Sînt mezinul padișahului din Khaveran, fratele lui Afruz și Șahrüz. Am venit cu nădejdea să-ți plac și să te învoiești să-mi fii nevastă.

Fata răspunse:

— Îți spun și ție ce le-am spus și lor. Mai întîi povestește-mi viața ta de la un capăt la altul, apoi răspunde-mi la întrebări. La sfîrșit am să te pun și la o încercare. De-ai să treci cu bine prin toate am să-ți fii nevastă.

Behruz îi povesti viața lui, fără să uite nimic. Cînd încheie, Mei-Gui începu să-i pună întrebările.

Acum, unii povestesc altfel. Cică atunci cînd fata împăratului din Cin i-a pus întrebările, Behruz

ar fi cerut un răgaz de patruzeci de zile, înainte de a răspunde. Fata se învoi și el plecă să-l caute pe Simorgh-hakim.¹ Se spunea că Simorgh-hakim trăia pe muntele Ghaf. Behruz trebui să-și pună încălțări de fier, să ia în mână un toiag de fier și s-o apuce spre muntele Ghaf. Merse zi și noapte. La mijlocul drumului ajunsese în Kașmir. Acolo dădu, într-o vale, peste un chiparos și vroi să se odihnească la umbra lui. Dar, când puse capul jos, sări speriat de țipetele unor păsări : pe o cracă a chiparosului se afla un cuib, în care se adăposteau puii păsării Simorgh. Un ditamai șarpele se târa în sus, vrînd să înghită puii. Lui Behruz i se făcu milă de ei, scoase sabia și spintecă șarpele. Apoi, liniștit, se culcă la umbra copacului. Simorgh se întoarse la cuib și, dacă văzu un om dormind la umbra chiparosului, își zise că-i un dușman al puilor ei. Plecă, luă în ghiare o piatră mare cu gîndul s-o arunce peste Behruz, dar puii țipară :

— N-o arunca ! Nu ne e dușman. Dimpotrivă, el ne-a omorît dușmanul !

Simorgh se bucură și așteptă ca Behruz să se trezească. Iar, dacă se trezi, îl întrebă :

— Ce vrei, în schimbul faptei bune pe care ai săvîrșit-o ?

Behruz răspunse :

— Dacă poți, ridică-mă și du-mă pe muntele Ghaf, ca să ajung la Simorgh-hakim și să-l întreb ceva.

Pasărea se învoi, îl ridică în văzduh și îl așeză pe muntele Ghaf, în fața lui Simorgh-hakim. Behruz întrebă de răspunsurile pe care urma să i le dea lui Mei-Gui și, după ce le află, se urcă

¹ Cuvîntul *hakim* desemnează aici căpetenia unei provincii. E vorba deci de pasărea Simorgh, mai mare peste muntele Ghaf.

din nou în spinarea păsării Simorgh și se întoarce în Cin, tocmai cînd se împlinea sorocul celor patruzeci de zile. Nici nu se opri după oboseala drumului și se duse întins la Mei-Gui, ca să-l întrebe ce poftea. Iată prima întrebare :

— Spune, fără ce nu poate trăi nici o lighioană, nici o jivină și nici un om ? De-i puțin — dă viață, de-i mult — omoară.

Behruz răspunse :

— Apa !

Fata mai întrebă :

— Oricît ar merge, n-ajunge niciodată. Ce e ?

— Vîntul, răspunse Behruz.

Și fata îl întrebă iar :

— Orice bucățică din el se mărește, dar el însuși nu se micșorează. Ce e ?

— Pămîntul.

Și Mei-Gui îl mai întrebă :

— Cît ar fi de mare, se micșorează și apoi pierе. Ce e ?

Behruz răspunse :

— Focul.

Iar fata îl întrebă din nou :

— Ce oraș e alcătuit din patru lucruri și stă pe doi stîlpi. Are un stăpîn și doi vătăfi. În mahalaua de sus a orașului se află șapte porți cu o singură strajă. Și se mai află acolo doi denunțatori și doi paznici.

Behruz răspunse :

— Orașul e făptura omenească, făcută din apă, aer, pămînt și foc, și care stă pe două picioare. Sufletu-i stăpînul, iar ochii vătăfii. Mahalaua de sus e capul, cele șapte porți — găurile ochilor, urechilor, nasului, gurii. Straja e mintea, care-l păzește pe om de fapte necugetate. Cei doi denunțatori sînt urechile, iar cei doi paznici mîinile, care apără trupul.

Și iar mai întrebă Mei-Gui :

— Ce prieten n-are limbă, nu caută slavă și-ți spune în față binele și răul ?

— Oglinda, răspunse Behruz.

Și, cât îl întrebă, fata primi de fiecare dată răspuns. Așa că, pînă la urmă, zise :

— Aferim ! Ai răspuns cu bine. Ți-a mai rămas, o încercare. Acum du-te și vino mîine.

Cînd Behruz veni a doua zi, ce să vadă ? Fata era îmbrăcată în veșminte obișnuite, fără podoabe de aur și nesulemenită. Dacă dădu cu ochii de Behruz, îi zise :

— Tinere, cu puterea, cu trupul și boiul tău poți lua o fată mai bună decît mine ! Vezi că în grădină e o fată de o sută de ori mai frumoasă și mai încîntătoare. Du-te și te uită la ea pe fereastră. Ia-o în locul meu !

Dar Behruz nici nu-și întoarse privirea să se uite în grădină, ci răspunse :

— Poate că-i de o mie de ori mai frumoasă, dar eu pe tine te vreau. Inima nu-i un porumbel, să se așeze în fiecare zi pe alt acoperiș...

Dacă rosti vorbele astea, fata împăratului din Cin îl luă de gît fără sfială și zise :

— Află că în grădină nu era nici o fată. Am vrut doar să te încerc. Așa le-am spus și fraților tăi, dar s-au dovedit necredincioși. Ce păcat că nu te-am pus pe tine la încercare, din prima zi !

La urma urmelor, e timpul să sfîrșim și noi povestea... Împăratul fu vestit că fata-l alesese pe Behruz și el le încuviință unirea. Orașul fu împodobit cu oglinzi vreme de șapte zile și de șapte nopți și toată lumea petrecu la nuntă. Iar, cum nu avea feciori, împăratul îl făcu pe Behruz moștenitor și, cum nici padișahul din Khaveran nu mai avea alți

feciori, în afara lui Behruz, ajunse și acolo urmaș la tron.

La patruzeci de zile după nuntă plecă împreună cu Mei-Gui în țara Khaveran și în orașul Negarestan. Când trecură pe lângă castelul fermecat, îi dărimară zidurile, slăbiară chipul zugrăvit și ridicară case pentru nevoiași. Intrară în Khaveran. Ca unul singur, oamenii ziceau : „Se cade să răspîndim în toată lumea iubirea și prietenia“. Rupseră deci toate sulile și făcură din ele pluguri. Din săbii făcură seceri. Iubirea și pacea domniră pretutindeni și oamenii trăiră în liniște, văzîndu-și fiecare de treburi.

Și asta fu povestea castelului fermecat ! Vreme de ani și ani a trecut din gură în gură pînă a ajuns și la noi, care v-am scris-o, azi, pe hîrtie. Și fie să vi se împlinească și vouă dorințele, precum oamenii de atunci au ajuns să și le vadă îndeplinite !

FATA CU LUNA ÎN FRUNTE

A avut o dată un om o nevastă pe care o iubea nespus și care-i născuse o fetiță nemaipomenit de frumoasă. I-au zis Șahrbanu. Când crescui, o trimiseră la școală. Era o zi din an cînd copiii obișnuiau să vină la învățătoare cu plocoane. Ea își dădu astfel seama că darurile lui Șahrbanu erau mai de soi și pricepu că tatăl fetei era mai cuprins decît părinții celorlalți copii. Cu vremea începu deci s-o tragă de limbă și se încredință că, într-adevăr, tatăl fetei trăia în îndestulare, era avut și, pe deasupra, mai și ținea la casă. Gîndul de a se vîrî între mama fetei și bărbatul acesteia n-o mai părăsi. Rîvnea să-i ia locul, să ajungă stăpîna în casă. Începu să se poarte

frumos și drăgăstos cu Șahrbanu și într-o zi, când și-o cîștigă de partea ei, îi încredință o ceașcă de aramă și-i zise :

— Du ceașca asta mamei tale și dă-i binețe din partea mea. Mai spune-i că învățătoarea o roagă să-i umple ceașca cu oțet. Când s-o duce în pivniță, n-o lăsa să ia oțetul la întîmplare, ci numai dintr-al șaptelea butoi. Spune-i așa : „Învățătoarea vrea oțet de șapte ani“. Și, dacă s-o apleca peste gura butoiului, dă-i brînci înăuntru și trîntește capacul peste ea !

Șahrbanu se învoi și făcu întocmai, împingînd-o pe maică-sa în butoi. Când veni seara acasă, tatăl o găsi singură.

— Unde-i maică-ta ? o întrebă.

— S-a dus să ia apă și a căzut în fîntînă, răspunse fata.

A doua zi plecă la școală și-i povesti totul învățătoarei. Tare se mai bucură aceea, o îmbrățișă, o luă pe genunchi, o sărută și o mîngîie. Mai trecură vreo două, trei zile, când învățătoarea zise din nou către Șahrbanu :

— Dacă vrei s-o duci bine, potrivește lucrurile în așa fel ca taică-tău să mă ia de nevastă și să mă aducă în casa voastră. Diseară, când pleci de la școală, ia pumnul ăsta de semințe și presară-ți semințele în păr. Apoi, de față cu taică-tău, clatină din cap, lîngă cuptor. Semințele au să cadă în foc și au să crape cu zgomot. Mirat, taică-tău o să întrebă : „Ce-i asta ?“ Iar tu să-i răspunzi : „N-am pe nimeni să mă îngrijească, să mă ducă la baie, să mă picptene, să-mi spele rufele. Am făcut păcuchi. Dacă ți-ai lua o femeie, acum, când n-am mamă, aș trăi și eu ceva mai bine.“ Taică-tău o să te întrebă iar : „Și ce să fac ?“ Tu sfătuiește-l : „Ia-ți o nevastă, să vadă de tine și să-mi poarte și mie de grijă“. Iar, dacă te

întreabă : „Pe cine să iau ?” spune-i așa : „Pregătește o inimă și un ficat și agață-le de pragul de sus al ușii. Și ia-o pe femeia care va veni cea dintâi și se va lovi de ele !”

Șahrbanu se învoi, purtându-se întocmai cum fusese învățată. Dis-de-dimineață, tatăl făcu rost de inimă și de ficat, apoi le agață cu o sfoară de pragul ușii. Învățătoarea, care lua seama la tot ce se petrecea, porni neîntârziat într-acolo și intră în casă de parcă ar fi avut cine știe ce treabă. Se lovi cu capul de inimă și de ficat. Atunci, făcând pe speriata, țipă și începu să se vaite :

— Vai, ce-a fost asta ? În ce-am dat cu capul ? M-am mînjit toată...

În vremea asta ieși din casă și tatăl lui Șahrbanu, își ceru iertare și-i spuse cum stau lucrurile. Apoi o duse la molla, încheiară înțelegerea, o luă de mînă și o vîrî în casă.

Învățătoarea avea o fată, care nu semăna nici pe departe cu Șahrbanu. Era urîță și nesuferită. Veni și ea în casă, cu tot calabalîcul.

Învățătoarea umblă de colo, colo preț de două-trei zile și se uită la toate cele. Se duse și în pivniță, de căută al șaptelea butoi. Dacă luă capacul, ieși dintr-însul o vacă galbenă. Învățătoarea se sperie, duse vaca în grajd și-i zise : „Numai de n-ar fi mama lui Șahrbanu !”

Cu vremea începu să-și dea arama pe față. De la măturat și pînă la spălatul rufelor și al vaselor, arunca în spatele lui Șahrbanu cele mai grele treburi ale casei și pentru orice fleac o cicălea și o chinuia. Nu-i era milă nici s-o bată și s-o înghiontească. Îi dădea să mănînce puțin, o îmbrăca sărăcăcios, iar, dacă venea careva la ei în casă, o lua pe Șahrbanu drept slujnică. Fata suferea, dar, de teama învățătoarei, nu-i spunea tatălui ei nici pîs. Chiar

dacă i-ar fi spus ceva, de-ar fi oftat sau plîns, ştia că nu s-ar fi ales cu nimic. Mai trecură așa două-trei zile și maștera se tot gîndea cum s-o mai chinuie pe Şahrbanu.

— Ştii ce ? îi zise ea. Începînd de mîine ai să măturî casa și curtea înainte de răsăritul soarelui, ai să speli vasele rămase de cu seară, apoi ai să iei un caier de bumbac și fusul și ai să te duci cu vaca la păscut. Pînă la asfințit, paști vaca și torci bumbacul, iar, o dată întoarsă acasă, sfîrșești ce-a mai rămas de făcut...

Vrînd-nevrînd, Şahrbanu se supuse. În zorii zilei următoare se sculă, rîndui prin casă și, cînd răsări soarele, își puse pe cap legătura de bumbac, scoase vaca din grajd și plecă spre izlaz. Pe drum se gîndea : „De-aș avea zece mîini, și tot n-aș putea toarce bumbacul ăsta ! Iar, de nu-l torc, am să mănînc bătaie diseară.“ În mijlocul cîmpului se așeză pe iarbă, dădu drumul vacii să pască și se apucă de tors. Către asfințit, văzu că aproape jumătate din grămada de bumbac rămăsese neatinsă. Cu gîndul la ce-o aștepta, o podidi plînsul. Atunci vaca se apropie de ea și o privi în ochi. Se vedea limpede că-i era milă de fată. Şahrbanu plîngea mai departe, iar vaca începu să rumege bumbacul. Rumega și scuipa fir. Soarele mai lumina vîrfurile copacilor, cînd tot bumbacul fu tors. Şahrbanu se bucură, luă vaca și se întoarse acasă, aducînd și firele de bumbac. Închise vaca în grajd, îi dădu mașterei bumbacul tors și se apucă să rînduiască prin casă. Cînd sfîrși i se dădu o bucată de pîine uscată, pe care o mîncă după ce o înmuie în apă. Adormi cu ochii plînși și cu inima îndurerată.

A doua zi, pe cînd se pregătea de plecare, învățătoarea îi întinse trei legături de bumbac, în loc de una. Și, vrînd-nevrînd, fata le luă în spinare, mîină

vaca din urmă și porni spre câmp. Acolo, se așeză pe iarbă, ca în ajun și se apucă de tors. După ce trecu de amiază, văzînd că nu torsese nici măcar jumătate dintr-o legătură, se întristă și, fără să vrea, începu să plîngă în hohote. Atunci se porni vîntul, îi luă bumbacul și-l purtă pînă căzu într-o fîntînă. „Ce pacoste ! își zise fata. Pe unde mai scot cămașa ? Dacă și așa primeam ghienturi în fiecare seară, ce-am să mai pătesc acum ?” Tocmai se gîndea așa, cînd vaca se apropie din nou și-i zise :

— Fată dragă, nu te teme, coboară în fîntînă. Acolo locuiește un div. Dă-i binețe și-ți va vorbi. Tu să-i răspunzi. Cum judecă de-a-ndoaselea, să nu faci însă nimic din cîte-ți spune.

Și vaca o învăță de-a fir a păr ce să vorbească și cum să se poarte. Șahrbanu se bucură și coborî în fîntînă. Acolo, văzu o grădină în care stătea o matahală de div. Cum ajunsese lingă el, îi dădu binețe, după cum o învățase vaca. Divului îi plăcu treaba asta și răspunse :

— Hei, fată cu ochi negri și dinți albi, de nu mi-ai fi dat binețe te-aș fi înghițit pe nemestecate ! Acum, ia, spune-mi, ce cauți ? Aici e locul unde pasărea Simorgh își leapădă fulgii, unde vitejilor le cade scutul și gazelele își rup copitele...

Șahrbanu îi depănă divului povestea vieții ei, de la început și pînă la sfîrșit. Divul îi porunci atunci :

— Ridică întîi și întîi bolovanul de colo și dă-mi cu el în cap !

Șahrbanu luă pe dată capul divului, îl așeză în poală și se apucă să-l caute de păduchi. Cum prindea unul, cum îi făcea de petrecanie.

— Care cap e mai curat ? o întrebă divul. Al meu sau al mașterei ?

— De-ar căra-o cei ce spală morții ! răspunse Șahrbanu. Fără îndoială, capul tău e mai curat.

— Strașnic ! se bucură divul. Acum ridică-te, ia tîrnăcopul de colo și dărimă casa.

Șahrbanu se ridică pe dată, luă mătura și se apucă să curețe prin curte, iar, cînd isprăvi, divul mai întrebă :

— Care curte-i mai frumoasă, a mea sau a voastră ?

— A ta, fără îndoială, răspuse fata. Curtea noastră-i așternută cu biată cărămidă nearsă, pe cînd a ta e podită cu marmură.

— Repede, îi porunci divul. Sparge vasele !

Șahrbanu se ridică degrabă și spală vasele.

— Ia spune, sînt mai bune vasele mele, sau ale voastre ?

— Vai, ce vorbă-i asta ? răspuse Șahrbanu. Nu încape îndoială că vasele tale sînt cu mult mai bune. Ale noastre-s de lut, pe cînd ale tale sînt din aur curat.

— Aferim, fată ! strigă divul. Și, fiindcă ești atît de bună, du-te în colțul curții, ia-ți bumbacul tors și pleacă sănătoasă !

Șahrbanu se duse în colțul curții și văzu tot bumbacul tors și făcut ghemuri. Alături se afla o pungă cu galbeni. Ca și cum n-ar fi văzut aurul, luă bumbacul, se întoarse la div să-și ia rămas bun și să plece.

— Unde mi te tot grăbești ? îi zise însă divul. Așteaptă, că nu ți-ai sfîrșit treaba... Lasă jos bumbacul și treci prin curtea asta în cealaltă, iar de acolo într-a treia, prin mijlocul căreia curge un pîrîiaș. Așează-te pe mal și, cînd ai să vezi că apa vine galbenă, să nu-ți bagi mîna în ea. Iar cînd va veni neagră spală-ți capul, ochii și sprîncenele. Mai apoi, în apa curată, să-ți speli mîinile și fața.

Șahrbanu îl ascultă și făcu întocmai.

— Pleacă, dacă vrei să pleci, îi zise atunci divul, iar, de cîte ori vei fi la ananghie, vino de mă caută.

— Prea bine, răspunse fata, își luă rămas bun, strînse bumbacul, ieși din fîntînă și se duse să caute vaca.

Soarele apucase să apună și începuse să se întunece, dar Șahrbanu băgă de seamă că nu era întuneric ca de obicei, după apusul soarelui, cînd ochii nu-i mai vedeau nimic. Înaintea ei era lumină. Se uită cu luare aminte și văzu că lumina pornea chiar de la ea. Cînd își spălase fața cu apă curată, cu apă de mărgăritare, adică, i se ivise o lună în frunte și o stea în bărbie. Șahrbanu își spuse că, dacă se duce așa acasă și o vede maștera, iar nu-i dă pace. Așa că-și acoperi cu o basma fruntea și bărbia și se grăbi către sat. Intră în curte, închise vaca în grajd și-i dădu învățătoarei bumbacul. Maștera, care se mirase și înainte că fata torsese ditamai legătura de bumbac, rămase de data asta uluită. Cum de apucase să toarcă trei legături? Se puse să-i caute nod în papură, dar firele erau înfășurate cum se cuvine.

— Apucă-te repede de treabă, îi porunci atunci. Și mătură și bucătăria, că-i murdară de cîteva zile...

— Prea bine, răspunse Șahrbanu.

Și, după ce spălă vasele rămase de la cină, se duse în bucătărie și se apucă de măturat. În vremea asta, maștera se gîdea: „Cum nu poate vedea să măture cumsecade prin întuneric, am să am de ce s-o bat!” Peste cîteva clipe se duse în bucătărie. Nici n-ajunsese pînă la ușă cînd văzu că dinăuntru răzbătea o lumină, de parcă s-ar fi aprins acolo patruzeci de lămpi. Se miră, apoi luă seama că pe fruntea și pe bărbia lui Șahrbanu străluceau o lună și o stea, iar chipu-i era atît de frumos, de nu-i puteai găsi perechea. Atunci o luă de mînă și o trase după ea în încăpere.

— Nu te bat, nici nu te cert, dar spune-mi adevărul adevărat, să pricep și eu ce-ai pățit...

Cinstită cum era, Șahrbanu îi povesti tot ce i se întâmplase, de la început și până la sfârșit, iar maștera se hotărî s-o trimită a doua zi și pe fata ei în fântână, pentru ca să-și spele fața în apă, să i se ivească o lună în frunte și o stea în bărbie și să se facă și ea frumoasă. De aceea se arătă cumva prietenoasă cu Șahrbanu și, zîmbindu-i, îi zise mai apoi :

— Dragă Șahrbanu, ești o fată de treabă. Când pornești mîine la cîmp ia-o și pe fie-mea cu tine, arată-i fîntîna și învaț-o să facă ce-ai făcut tu, ca să fie în rînd cu tine.

— Bine, n-am nimic împotrivă, răspunse Șahrbanu.

A doua zi, în locul pîinii uscate și a rămășițelor de brînză pe care i le dădea de obicei, maștera îi dădu pentru prînz cozonac și găină friptă, deoarece pleca împreună cu fata ei. Iar în locul unei legături de bumbac, îi dădu doar jumătate de legătură.

Șahrbanu cu sora ei vitregă, cu vaca și bumbacul porni către cîmp. Sora vitregă o tot îndemna :

— Hai mai repede, spune, unde-i fîntîna ?

Șahrbanu îi arătă fîntîna, fata aruncă bumbacul într-însa, apoi coborî și ea. Văzu matahala de div, dormind în mijlocul curții. Divul se trezi auzind pașii fetei, care se opri în fața lui și se uită lung, fără să-i dea binețe. Privind-o pe sub sprîncene, divul înțelese pe dată ce fel de fată intrase în curtea lui.

— Cum de ai ajuns aici ? o întrebă.

— Mi-a căzut bumbacul în fîntînă, răspunse ea. Am venit să-l iau.

— Dă-te întîi mai aproape, caută-mi în cap și abia apoi ai să-ți iei bumbacul.

Atunci, bodogănind, fata se apropie de div și se apucă să-î caute în cap.

— Ia spune-mi, capul meu e mai curat decît capul mamei tale ? o întrebă divul.

— Se înțelege că al mamei e mai curat, răspunse fata. În loc de lindini și păduchi, ți-e capul plin de șerpi și de scorpioni !

— Foarte bine, încuviință divul. Acum ridică-te și mătură curtea.

Fata se ridică, dădu de cîteva ori cu mătura și se întoarse la div.

— Care curte e mai frumoasă, a voastră sau a mea ? o iscodi divul.

— Sigur că a noastră, răspunse fata. Inima ți se înveselește în curtea noastră, pe cînd în curtea ta se întristează.

— Prea bine ! Acum apucă-te și spală vasele.

— Of, Allah, ce nenorocire mi-a căzut pe cap ! se plînsese fata.

Cu toate astea, stropi de bine de rău vasele și le duse apoi la bucătărie. Divul o întrebă din nou :

— Ale cui vase sînt mai bune, ale mele sau ale voastre ?

— Fără îndoială că ale noastre, răspunse fata. Din vasele noastre mănînci cu drag, dintr-ale tale ți se face scîrbă !

— Ajunge ! o opri divul. Ia-ți bumbacul din colțul curții și pleacă !

Fata se duse în colțul curții și văzu, alături de bumbac, niște plite de aur. Cu toate că erau tare grele, luă două dintre ele. Băgă una în buzunar, iar pe cealaltă și-o puse subsuoară. Voi să plece fără să-și ia rămas bun, dar, cînd să iasă din fîntînă, divul o strigă :

— Unde te grăbești ? Abia acum am treabă cu tine... Întoarce-te !

Și fata se întoarse.

— Înainte de a ieși de aici, îi zise divul, treci din curtea asta în cealaltă și de acolo într-a treia, prin care curge un pîrîiaș. Așează-te pe malul lui și, dacă ai să vezi apa venind limpede sau neagră, să nu-ți bagi mîna în ea. Cînd va curge galbenă, spală-ți mîinile și fața. Apoi poți pleca.

Fata porni în căutarea pîrîului cu apă galbenă, își spală mîinile și fața, apoi ieși din fîntînă, luînd cu ea aurul și bumbacul. Șahrbanu o aștepta, dar, cum o privi, înlemni : văzu că are un șarpe negru pe frunte și un scorpion galben pe bărbie. De frică nu scoase nici o vorbă și se întoarseră acasă.

Nici n-apucară să pună mîna pe clanță, că maștera, care aștepta pe după ușă, ie deschise. De n-ar vedea ochii tăi nimic rău pe lume ! Dacă-și văzu fata, învățătoarea se pierdu cu firea, se trase îndărăt și începu să țipe :

— Ce-i cu tine ? Ce-i cu fața ta ?

Fata îi povesti de la început și pînă la sfîrșit tot ce i se întîmplase, ce o întrebase divul și ce-i răspunsese.

— Dar unde-i bumbacul tors ? mai întrebă maștera. Și unde-i aurul ?

Fata puse legătura cu bumbac în fața maică-si, care văzu că bumbacul rămăsese netors. Arătă apoi plitele de aur, dar, vai ! nu erau decît niște bucăți de piatră. Atunci învățătoarea îi trase fetei două perechi de palme.

— Ah, răcni ăa, țărîină pe capul tău, păcat de grija ce-ți port.

Fata începu să plîngă.

— Ce vrei cu mine ? întrebă ea. Doar nu m-am dus, că așa am vrut. Tu m-ai trimis. Iar acum, cînd a dat nenorocirea peste mine, mă mai și bați...

Învățătoarei i se făcu milă de ea și zise :

— Toate ni se trag de la secătura aia de Șahrbanu !

Așa că se puse s-o bată pe biata Șahrbanu. Apoi își luă fata de mână și o duse la mai marele peste hakimi, ca să ucidă șarpele și scorpionul.

— Rădăcina șarpelui și a scorpionului stă în inimă, le zise mai marele peste hakimi. Și nu poate fi scoasă. Ai putea încerca să-i tai cu un cuțit ascuțit și să presari sare deasupra.

Acum, maștera se ținea numai de asta. O zi da și una nu, tăia șarpele și scorpionul, presărînd sare pe locul unde creșteau. Azi îi tăia, mâine se făceau la loc. Dcar Allah știe ce pătimea Șahrbanu ! Maștera căuta pricină s-o chinuie zi de zi și clipă de clipă...

În mahalaua în care locuiau se întâmplă să aibă loc, într-un rînd, o nuntă la care fură poftite și învățătoarea cu fiica ei. Se gătiră cu veșminte noi și își puseră podoabe, fata își ascunse fruntea și bărbia într-o basma de mătase, așa ca nimeni să nu-i bage în seamă șarpele și scorpionul. Șahrbanu se uită la ele cu părere de rău, că ar fi vrut să se ducă și ea la nuntă. Maștera și fie-sa înțeleseră și întrebări :

— Vrei să vii și tu ?

— Da, răspunse Șahrbanu.

— Prea bine !

Și maștera luă de pe un raft o oală mare, mai luă din hambar trei-patru săculețe cu mazăre, fasole și bob, pe care le amestecă. Puse apoi oalele și boabele în fața lui Șahrbanu.

— Pînă ne întoarcem de la nuntă, îi porunci, umple oala cu lacrimi și alege fasolea, mazărea și bobul. Asta să-ți fie nunta !

Și ieșiră vesele, din casă, iar Șahrbanu se așeză pe marginea unui bazin, își strînse cu mâinile genunchii și începu să ofteze la gîndul că are de umplut cu lacrimi întreaga oală și de ales mulțimea boabelor de fasole, mazăre și bob. Atunci își aduse

aminte că divul îi spusese : „Ori de cîte ori vei fi la ananghie, vino de mă caută !“ Îndată, ca fulgerul și ca vîntul, se duse la fîntînă. Îi dădu binețe divului, divul îi răspunse și fata îi spuse ce avea pe inimă.

— Nu te întrista, îi zise divul, că fac eu totul în locul tău. Apoi plecă și se întoarse cu un pumn de sare de mare : Pune sarea în oală și toarnă apă peste ea pînă umpli oala, o mai sfătui. Apa va fi limpede și sărată ca lacrimile. Am să-ți mai dau și un cocoș, care seamănă cu cocoșul vostru. Are să-ți aleagă fasolea, mazărea și bobul. Tot el îți va mai fi de folos și altădată, dar numai dacă-l omori pe cel de acasă, ca nu cumva maștera să priceapă că-i vorba de alt cocoș. Dacă vrei să mergi și tu la nuntă, spune, să-ți dau tot ce-ți trebuie !

— Vreau, răspunse Șahrbanu.

Divul aduse pe dată un cufăr, pe care i-l puse în față, scoase din el veșminte de nuntă, de la coroniță și cingătoare, pînă la încălțări. I le dădu lui Șahrbanu, îi mai dădu și un șirag de mărgăritare, două brățări de aur și un inel cu ghiul.

— Ia-le și pe astea și du-te la nuntă. Dar pleacă acasă înainte de spartul nunții !

Și divul mai scoase de sub saltea o cutiuță, în care se afla o alifie. Unse picioarele lui Șahrbanu ca să le dea sprinteneală, apoi îi turnă într-o mînă un pumn de cenușă și-i puse în cealaltă un mănunchi de flori.

— Cînd ajungi la nuntă, o mai sfătui el, presară cenușa pe capul mașterei și al fie-sii și zvîrle florile miresei, ginerelui și musafirilor !

Șahrbanu se întoarse acasă, turnă sarea în oală, umplu oala cu apă, puse cocoșul să aleagă boabele, se duse în grajd, unde-și ascunse veșmintele de toate zilele și le îmbracă pe cele noi, își puse podoabele, se sulemeni și plecă la nuntă. Și știți cum arăta Șahrbanu cînd își trase pe ea rochia nouă și-și puse

podoabele ? De parcă i-ar fi spus lunei : „Să nu mai răsari, că ți-am luat-o eu înainte !“

Și iată că ajunse la nuntă. De cum intră, se ridică șoapte de mirare. Acum nimeni nu se mai uita la mireasă, fiecare întrebînd : „Cine-i fata asta ?“ Rudele miresei credeau că-i din neamul ginerelui, iar rudele ginerelui că-i din neamul miresei. Cu toții se mirau că o făptură omenească putea fi atît de frumoasă... Dar fata mașterei, care privea cu luare aminte la noua venită, îi spuse maică-si :

— Mamă, asta-i Șahrbanu. A venit totuși !

— Allah să-ți dea minte ! răspunse maștera. Șahrbanu e acasă și face tot ce i-am dat să facă. Și-apoi n-are veștminte, nici podoabe...

— Dar e ea, uite-i privirea, mișcarea ochilor și a sprincenelor, talia...

— Lasă astea, îi zise maștera. Du-te în grădină și ai să vezi o sută de pătlăgele vinete, semănînd între ele. Vrei ca într-un oraș să nu se afle doi oameni la fel ?

Către sfîrșitul nunții, voia să danseze cu toții. Fetele începură să se învîrtească, pe rînd. Veni și rîndul lui Șahrbanu. Ea se roti o dată, apoi zvîrli către musafiri mănunchiul care se prefăcu într-o mare de flori frumos mirositoare. Mireasa, ginerelii și cei de față mai că nu se înecară în ele. După aceea aruncă spre mașteră și fie-sa cenușa pe care o ținea în pumn și cenușa spori, pînă a se face o grămadă, care se așeză peste ele. Cu toții se minunară, întrebîndu-se ce se petrece. De ce-i acoperise pe unii cu flori, iar pe celelalte cu cenușă ? Și de unde florile și cenușa ? Oamenii se uitară într-o parte, se uitară într-alta. Atunci, ținînd seama de neliniștea musafirilor, Șahrbanu plecă.

La zece-cincisprezece pași de casă se întîlni cu feciorul padișahului, care se întorcea de la vînătoare.

Prințul o privi și se minună, întrebându-se : „Cine-i fata asta ? Trăiesc aici asemenea fete și habar n-avem ?” Și se luă după Șahrbanu. Fata băgă de seamă, se sperie și iuți pasul. Sărind peste o apă, scăpă din picior un condur. Dar socotind că prințul o ajunge din urmă dacă pierde vremea să-l caute, lăsă condurul acolo și intră în casă, ca fulgerul. Fără s-o ajungă pe Șahrbanu, prințul luă condurul pierdut și se îndreptă către palat.

Acum, ascultați ce s-a întâmplat cu maștera și cu fata ei. Supărate din pricina cenușii ce fusese zvîrlită peste ele, plecară de la nuntă și se întoarseră acasă, cu gândul să-și verse focul pe Șahrbanu. Nici nu pusese bine piciorul în casă, că învățătoarea începu să strige :

— Ia să vedem, ai umplut oala cu lacrimi, sau ba ?

Șahrbanu aduse oala și i-o dădu, maștera încercă cu limba și zise :

— Da, e sărată ! Dar cu mazărea, fasolea și bobul cum stai ?

— Le-am ales, răspunse Șahrbanu.

Și o luă pe mașteră de mîină și o duse să vadă că alesese toată grămada. Și tare se miră maștera, că, oricît ar fi dorit și s-ar fi străduit, nimeni n-ar fi putut face așa ceva nici într-o lună ! Cum de izbutise Șahrbanu să le isprăvească pe toate, atît de repede și de bine ? Fata mașterei rămăsese și ea uimită. De aceea-ți și spuse maică-si :

— Mamă dragă, nu pot crede că Șahrbanu a fost în stare să aleagă singură fasolea, mazărea și bobul, ba să umple totodată și oala cu lacrimi. Fără îndoială că a ajutat-o careva...

— Așa mă bate și pe mine gândul, răspunse maștera. Pare-mi-se că vaca din grajd e maică-sa, care o ajută și o învață. Trebuie să-i vin de hac !

Grăind astfel, plecă' la maimarele peste hakimi, îi făcu semn cu ochiul și se înțelese cu el să se prefacă bolnavă. Dacă va fi adus la căpățîiul ei, să spună că singurul leac e carnea de vacă. Apoi se întoarse acasă. Seara, cînd îi veni bărbatul, începu să se vaite și să plîngă :

— Vai, inima mea ! Of, am să mor !

Omul se înspăimîntă. Îi dădu să bea fierturi de buruieni, dar durerea n-o slăbi. A doua zi își vopsi fața cu imbir galben și vîrî sub saltea cîteva bucăți de pîine uscată. Cînd bărbatul veni seara acasă, începu iar să se vaite, el se sperie din nou și trimise după mai marele peste hakimi. Acesta veni la căpățîiul ei, îi ascultă bătăile inimii, se mai uită la ea, apoi îi zise bărbatului :

— Arc o boală care se vindecă numai cu carne de vacă. Dacă-i dați azi sau mîine carne se va simți mai bine, de nu, n-are să se îndrepte...

— Avem o vacă, răspunse bărbatul, dar acum e noapte. O tai mîine dimineață și-i dau femeii carne.

Auzindu-le vorbele, Șahrbanu se întristă amar și nu știu ce să facă. Se așeză într-un colț și nu izbuti să mănînce nici bucata de pîine uscată care i se dădea în fiecare seară, în chip de cină. Și, cît se gîndi, ieșire nu găsi. Își zise că cel mai nimerit era să se ducă la div, așa că seara, cînd ceilalți adormiră, se duse la fîntînă. Coborî, îi dădu binețe divului și-i povesti ce se întîmplase.

— O întorc eu să iasă bine, făgădui divul. Du-te degrabă, du-ți mama în cîmp și dă-i drumul. Am să-ți dau o altă vacă, aidoma, pe care s-o închizi în grajd.

Și Șahrbanu făcu întocmai. Duse vaca în cîmp și se întoarse la div. Divul îi dădu o altă vacă, apoi mai zise :

— Cîndi or tăia vaca, să nu mănînci din carnea ei, cu nici un preț. Și să mai faci ceva : adună-i oasele

și îngroapă-le în grajd. Să vedem ce mai iese și de data asta !

Și Șahrbanu făcu întocmai și dormi liniștită cele două-trei ceasuri cîte mai rămîneau pînă la rugăciunea de dimineață. Se luminează de zi. Tatăl lui Șahrbanu plecă și îl chemă pe măcelarul din mahalaua lor, scoaseră vaca din grajd, o duseră lîngă grădină, unde o înjunghiară. Apoi fripseră hălci de carne. Maștera, fie-sa și bărbatul mîncară, dar, măcar că încercară s-o înduplece, Șahrbanu nu se atinse de bucate. Mai apoi, așa cum îi poruncise divul, adună oasele vacii, le duse în grajd și le îngropă.

Maștera se bucură că toate se desfășuraseră după pofta inimii ei și că nimeni n-o mai putea ajuta pe Șahrbanu. Dar nu știa că prințul se îndrăgostise de ea de cum o văzuse și că păstra la căpătîi condurul găsit. Și nici că-și dădea pe la ochi cu colbul de pe el, în loc de surmă... De dragoste pentru Șahrbanu căzu la pat și, oricît îl îngrijiră, nu i se găsi leacul. Pînă la urmă, maică-sa îi întreabă și pe hakimi de boala tînărului.

— E îndrăgostit, răspunseră ei.

Se străduiră multă vreme să afle despre cine era vorba, pînă mărturisi că iubea o fată, căreia îi găsisse condurul. Dacă se lămuri, maică-sa veni să-l mîngîie :

— Liniștește-te, îi zise. Chiar dacă fata se află pe vîrfurile muntelui Ghaf, tot am să ți-o aduc și am să vă unesc mîinile.

Chiar a doua zi, trimise cîteva bătrîne prin mahalalele orașului și ele trecură din casă în casă, căutînd stăpîna condurului. Dar degeaba, cîte îl puseră în picior, condurul le era sau prea mic, sau prea mare. Și treaba asta ținu cîteva zile. Trecuseră pe la toate casele și stăpîna condurului nu putuse fi găsită, cînd veni și rîndul casei lui Șahrbanu. Dacă intrară

bătrânele, maștera pricepu despre ce-i vorba și, fără ca ele să ia seama, o vîrî pe Șahrbanu în cuptor și puse peste ea un capac, pe care așeză o strachină cu mei. Și legă alături un cocoș, să ciugulească și, făcînd larmă, să-i acopere glasul.

— Aveți vreo fată ? întrebă bătrînele.

— Da, răspunse ea.

— Spuneți-i să vină.

Veni fata mașterei și-i dădură să încerce condurul, dar nu i se potrivea. Bătrînele se întristară, că era cea din urmă casă la care mai nădăjduiau s-o petească, pentru prinț, pe cea ce pierduse condurul. Mai întrebă totuși :

— Altă fată n-aveți ? Poate mai e vreuna prin vecini, pe care n-am văzut-o...

— Nu, nu-i nici una ! răspunse maștera.

Dar cocoșul începu deodată să cînte :

— Cucurigu, în cuptor ! Cucurigu ! În cuptor e fata cu luna în frunte ! Pe capacul cuptorului e o piatră de un man !

Dacă auziră cîntecul cocoșului, bătrînele se mirară.

— Ce zice cocoșul ?

Maștera luă de jos o piatră și-o zvîrli în cocoș.

— Cocoșul ăsta cîntă cînd nu se cuvine ! zise ea mînioasă. Mîine am să-l tai.

Ferindu-se de piatră, cocoșul începu să cînte iar :

— Cucurigu, în cuptor ! Cucurigu ! În cuptor e fata cu luna în frunte ! Pe capacul cuptorului e o piatră de un man !

Bătrînele își ziseră : „Hai să vedem.“ Se apropiară, ridicară capacul și văzură în cuptor o fată frumoasă, ca luna în cea de a paisprezecea noapte. Cea mai bătrînă îi întinse mîna și o ajută să iasă. Apoi, de bucurie, strigă :

— A cui e fata asta ? Are o lună în frunte și o stea în bărbie !

Fără să mai piardă o clipă, îi puse condurul și toate văzură că i se potrivea cum e mai bine. Bătrîna îi zise atunci mașterei :

— Feciorul padișahului s-a îndrăgostit de fata asta și s-a îmbolnăvit de dorul ei. Trebuie să i-o ducem prințului, fie ce-o fi. Spune ce să-ți dăm în schimbul fetei. Spune, fără sfială, ce dorință ai ? Plecăm neîntîrziat să ducem vestea cea bună prințului, mamei lui și padișahului. Iar mîine, tot pe vremea asta, vom fi aici.

— Nu vrem nimic, răspunse maștera. Aduceți-ne doar doi coți de pînză albastră, o jumătate de man de usturoi și o altă jumătate de ceapă, luați fata, dar cu învoiala s-o luați și pe cealaltă, pentru feciorul vizirului.

— Vom spune asta padișahului și el îi va da poruncă vizirului să ia fata pentru feciorul lui. Dar de ce dați pe nimic o fată atît de frumoasă ?

— Ce folos de frumusețea ei, dacă are purtări urîte? răspunse maștera. Din zori și pînă în noapte stă pe acoperișul casei și-și face bezele cu flăcăii vecinilor...

— Asta nu ne mai privește, răspunseră bătrînele. Feciorul padișahului o dorește.

A doua zi veniră pețitorii, aduseră pînza, usturoiul și ceapa și făgăduiră să se întoarcă în cea dinții noapte după nunta prințului ca s-o ia și pe cealaltă fată, pentru feciorul vizirului.

— Dacă-i așa, încuviință maștera, veniți mîine și luați-vă mireasa.

Și cusu din pînza albastră o rochie largă, cu care o îmbracă pe Șahrbanu, apoi o sili să înghită tot usturoiul și ceapa. Și, oricît începu prin a se împotrivi, pumnii mașterei o siliră să înghită tot. Mîncă deci o jumătate de man de usturoi și încă o jumătate, de ceapă. Bătrînele veniră pe seară s-o ia la palatul

prințului, ca să încheie acolo înțelegerea mirilor și să facă nunta.

— Să ieșim din oraș ca să-mi iau rămas bun de la mama, le zise Șahrbanu, dacă părăsiră casa.

— Oare aceea nu ți-e mamă ? o iscodiră bătrînele.

— Nu, e mama mea vitregă.

— Acum înțelegem de ce te-a ascuns, de ce te-a vorbit de rău și te-a dat pe nimica toată...

Și iată că Șahrbanu ajunsese la fântână, ca să-și ia rămas bun de la div.

— Încetoz ai plecat, în straiu atît de urîte ? o întrebuă el. Și mai și miroși a usturoi și a ceapă !

— Azi e nunta mea, răspunse Șahrbanu și-i povesti tot ce i se întîmplase.

Divul plecă pe dată, îi aduse veșminte de mătase, o coroană bătută cu rubine, inel cu ghiul, salbă de smaragd și o pereche de conduri de aur. Șahrbanu se îmbracă și-și puse podoabele. Mai primi de la div și apă de mosc și ambră, ca să nu mai miroasă a usturoi și ceapă. Apoi ieși din fântână și se apropie de bătrîne, ca să pornească împreună mai departe. Bătrînele se minunară cînd îi văzură veșmintele.

— Cine ți le-a dat ? o întrebară.

— Mama, răspunse Șahrbanu.

— Cîstește-ți mama, o sfătuiră bătrînele. De-ai răscoli de sus și pînă jos dulapul soției padișahului și tot n-ai găsi veșminte ca ale tale !

Și iată că o duseră pe Șahrbanu la palatul padișahului, unde întreg haremul aștepta s-o vadă. Tot atunci veni și prințul, o luă de mîna și o duse în încăperea maică-si, care se minună, că asemenea frumusețe nu mai văzuse. Și, pe deasupra, Șahrbanu știa să se și poarte... Încheiară înțelegerea unirii, iar noaptea făcură nunta. Lăutarii cîntară, padișahul, vizirii și oamenii de vază din oraș chefuiră. Uniră mîinile însurășeilor și-i petrecură în încăperea lor,

unde nu mai rămase nimeni în afară de Şahrbanu şi de prinţ. Iar noaptea aceea îl legă şi mai tare pe prinţ de Şahrbanu, care îi fu şi mai dragă. Drept mulţumire îi dăruie o salbă de aur, bătută cu mărgăritare.

Acum, să-i părăsim şi să ascultăm ce s-a mai întâmplat cu maştera. Făcuse tot ce făcuse ca s-o ruşineze pe Şahrbanu în faţa celor din palat, nădăduind ca astfel s-o gonească. Dimineaţa aştepta să vadă că o aduc înapoi. Dar pînă la prînz nu veni nimeni. Atunci plecă chiar ea la palat, să afle ce se petrecuse, intră, o văzu pe Şahrbanu şi o întrebă :

— Nu s-a mirat nimeni de rochia şi de mirosul tău ?

— Cum să nu, s-au mirat. Credeam c-au să mă alunge cu băţul... Dar n-a fost aşa, s-au bucurat mult, ba prinţul mi-a şi dăruit o salbă de aur !

Atunci maştera îşi spuse : „Ciudat lucru, cît m-am străduit să-i vin de hac şi ea se înalţă tot mai sus !” Şi se întoarse acasă, unde văzu că peştorii vizirului sosiseră şi întrebau ce au de adus pentru a-i răscumpăra fata.

— Cincizeci de bani de argint pentru laptele mamei¹, începu ea, o sută de galbeni pentru mehr², şapte rînduri de îmbrăcăminte de şapte culori pentru cele dintîi şapte zile de după nuntă, un inel, o brăţară şi mărgele.

— Cum aşa ? se mirară peştorii. Pentru o fată atît de gîngaşă ca Şahrbanu ai cerut doi coţi de pînză grosolană, o jumătate de man de usturoi şi o jumătate de ceapă, iar pentru fata ta ceri atît de mult ?

¹ Laptele mamei, suma de bani pe care soacra o primeşte de la viitorul ginere.

² Mehr, banii pe care cel ce se însoară îi dă miresei, în vederea unui eventual divorţ. O parte din sumă se plăteşte înainte de nuntă, restul cu prilejul divorţului.

— Fiindcă fata mea e cu totul altfel, le răspunse maștera. Nici un bărbat încă nu i-a auzit glasul. Își ascunde fața cînd vede o femeie cu rod în pîntec, că, cine știe, copilul poate fi băiat... Are purtări alese, e îngăduitoare, cuviincioasă și prietenoasă.

Pețitorii nu mai ziseră nimic, hotărînd să aducă a doua zi tot ce le ceruse și să ia fata. Și iată că maștera, care dăduse crezare spuselor lui Șahrbanu, îi dădu fetei ei să mănînce usturoi și ceapă. După prînz veniră trimișii vizirului. Maștera-și îmbracă fata într-o rochie nouă, îi curăță bine de pe față șarpele și scorpionul, îi acoperi fruntea și bărbia și o trimise acasă la vizir, unde feciorul acestuia îi ieși în întîmpinare. De urîtă ce era, nici n-o putu privi, dar, temîndu-se de mînia padișahului, nu zise nimic. Și iată că se încheie înțelegerea unirii, făcură nunta și-i duseră în încăperea lor. Fata, care mîncase usturoi și ceapă, strică aerul din încăpere și, din pricina mirosului neplăcut, feciorul vizirului o întreabă :

— Ce-i asta ?

— Păi nu știi ? Așa se cade !

Tînărul aprinse o lumînare și dădu deodată cu ochii de șarpele și scorpionul de pe chipul fetei. Scoase un strigăt și fugi în odaia maică-si, povestindu-i ce văzuse. Mama-i spuse vizirului, vizirul padișahului, padișahul nevesti-si, nevasta feciorului, feciorul lui Șahrbanu. Iar Șahrbanu îi destăinuie atunci prințului povestea ei, de la început și pînă la sfîrșit : vorbi despre maică-sa și despre învățătoare, despre școală și butoiul cu oțet, despre vacă, bumbac și div. La rîndul lui, prințul îi povesti totul mamei sale, iar ea, la rîndul ei, padișahului. Atunci padișahu-l chemă pe vizir și-i spuse :

— Mi-ai ascultat porunca, acum am să îndrept greșeala, dîndu-mi fiica după feciorul tău.

— Dar cu maștera și cu fata ei ce facem ? întrebă vizirul.

— Le aruncăm de pe zidul orașului, într-o groapă !

Zis și făcut. Apoi petrecură la nunta fetei padișahului cu feciorul vizirului și se dovedî că amîndoi se iubeau în taină, așa că totul se sfîrși precum își doriseră.

Dar gîndurile lui Șahrbanu erau îndreptate către mama ei. Se duse de aceea într-o zi la fîntînă, și-l rugă pe div să-i dea maică-si înfățișarea dinainte. Divul aduse vaca, îi tăie cu ascuțișul unui diamant pielea de la cap la coadă și mama fetei ieși la lumină. O îmbrățișă pe Șahrbanu și-i zise :

— Fata mea, asta să-mi fi fost soarta, să-mi dai brînci în butoi ?

De rușine, pe Șahrbanu o trecură nădușelile.

— Dar i-am plătit mașterei... răspunse ea.

Și mama și fata își luară rămas bun de la div și plecară spre palatul prințului. Cînd văzu că mama lui Șahrbanu era o femeie de treabă, prințul se bucură mult și-i dăruî o casă, cu o slugă și o slujnică. Și au trăit cu toții ani mulți, în fericire și bucurie.

Dea Allah să vă vedeți și voi dorințele împlinindu-se, așa cum și ei și le-au văzut !

NEGUSTORUL

Trăia în vremea de demult un negustor care avea un fecior pe nume Bahram. Și crescuse Bahram doar de o șchicapă cînd negustorul muri, iar femeia nu se mai mărită, trăind numai și numai pentru fecior. Cînd Bahram împlini 18 ani, maică-sa vîndu tot ce

avea în casă și ce mai adunase negustorul. Nu mai rămase decât o pungă cu 300 derhami¹ de argint, pe care îi păstră pentru zile negre. Și femeia se deșteptă într-o bună dimineață și-l strigă pe Bahram.

— Fiule, s-au împlinit șaisprezece ani de când tatăl tău a închis ochii. De dragul tău am rămas văduvă și, cu ajutorul lui Allah și înfrînându-mi dorințele, nu m-am măritat ca să te pot crește. E timpul să începi să trăiești pe picioarele tale! Apucă-te de meseria răposatului tău tată. Du-te în bazar, cumpără și vinde, ca să-ți câștigi pâinea.

Și, grăind așa, luă de pe policioară punga cu bani, o scutură de praf, scoase o sută de derhami pe care îi dădu lui Bahram și încheie :

— Ia-i și, cu nădejde în Allah, du-te și apucă-te de negustorie !

Bahram luă banii și plecă. Trecu de piață, apoi de crucea drumurilor și ajunse la bazar. Privi într-o parte, privi într-alta, întrebându-se ce să cumpere pentru vânzare. Ajunse așa într-un loc unde câțiva tineri vîrîseră o pisică într-un sac, cu gîndul s-o ducă și s-o arunce în gîrlă. Auzind mieunatul pisicii, Bahram se simți cuprins de milă. Se apropie de tineri și le zise :

— De ce chinuiți fără rost o biată făptură ? Delegați sacul și lăsați-o să se ducă unde pofteste !

— Dacă ți-e atît de milă de ea, răspunseră tinerii, dă-ne o sută de derhami și a ta să fie !

Bahram plăti o sută de derhami și dădu drumul pisicii. Pisica îl privi, îi sărută piciorul, se frecă de el și zise :

¹ Derham, monedă de argint în sistemul monetar arab. A circulat în toate teritoriile califatului. De origină grecească, denumirea a fost luată de arabi de la perși, care băteau aceste monede înainte de cucerirea țării de către arabi. Cîntărea 4,25 grame. În povestirile populare toate monedele de argint sînt cunoscute drept derhami.

— Bunătatea nu se uită !

Apoi plecă. Seara, cînd Bahram se întoarse acasă cu mîinile goale, maică-sa îl în-trebă :

— Ia spune, ce-ai făcut ? Ce-ai cumpărat și ce-ai vîndut ?

Bahram îi povesti ce se petrecuse, iar în seara aceea maică-sa nu mai scoase nici o vorbă. Dimineața veni însă la Bahram și-i zise :

— Fiul meu drag, ai scăpat de la moarte o ființă și asta-i bine. Necuvîntătoarele s-au ivit pe lume înaintea noastră și ne-au ușurat viața. Dacă se află în nenorocire, se cade să-i ajutăm pe cei ce nu ne păgubesc. Dar să ne gîndim totodată și la viața noastră. Uite, îți mai dau o sută de derhami. Du-te și apucă-te de negustorie !

— Prea bine, răspunse Bahram.

Luă banii și ieși din casă. Nici n-ajunsese bine în piața orașului, că văzu mai mulți tineri care prinseră și legaseră un cîine. Acum îl chinuiau și voiau să-l izbească de zidul orașului, ca să-l omoare. Lui Bahram i se făcu milă, se apropie și zise :

— Nu-l necăjiți ! Cîinele-i credincios... Scoateți-l legătura din jurul gîtului și lăsați-l să fugă unde-o vedea cu ochii !

— Dacă ți-e atît de milă de el, răspunseră tinerii, cumpără-l și-i dăm drumul.

Bahram plăti o sută de derhami și scăpă cîinele. Cum se văzu slobod, cîinele se învîrți de două-trei ori în jurul lui, dădu din coadă și zise :

— Omule, se vede că ești feciorul unei mame de treabă ! Ai făcut un bine, bine ți se va face.

Și plecă. Ca în ajun, Bahram se întoarse acasă cu privirile în pămînt și cu mîinile goale. Auzi de la maică-sa aceleași vorbe, dar, de astădată, spuse mai cu foc. Și ea îi mai dădu o sută de derhami și a treia zi, cerîndu-i însă hotărît :

— Azi să te apuci de negustorie !

Iar Bahram luă banii și plecă. Umblă pînă la asfințit, dar nu cumpără și nu vîndu nimic. Obosit, se apropie de un perete și se așează să se odihnească puțin. Atunci văzu cîțiva cameni pregătindu-se să dea foc unei lădițe. Bahram se apropie și întrebă :

— Ce-i în lădiță ? De ce vreți să-i dați foc ?

— Avem în lădiță o vietate de toată frumusețea !

— Atunci nu-i dați foc, lăsați-o să-și vadă de drum...

— Dacă ți-e atît de milă de ea, răspunseră oamenii, dă o sută de derhami și lădița-i a ta. Ai să poți face cu ea ce poțeste !

Lui Bahram nu-i mai rămase decît să plătească suta de derhami și să ia lădița. Dar, cînd să deschidă capacul, oamenii-i atraseră luarea aminte :

— N-o deschide aici ! Ieși cu ea din oraș.

Bahram ieși din oraș. Cînd deschise capacul văzu ieșind din lădiță un șarpe. Se sperie și dădu să fugă, dar șarpele zise :

— Unde fugi ? Nu mi-ai făcut nici un rău, m-ai scăpat de foc și de la moarte. Nu-i mușcăm niciodată pe oameni și-i cruțăm pe cei ce ne-au mîntuit. Du-te și vezi-ți de treabă !

Atunci Bahram se așează din nou și se luă cu mîinile de cap, că dăduse ultima sută de derhami ca să scape șarpele. Acum, amărît, nu mai știa ce să-i spună maică-si... Dacă-l văzu atît de supărat, șarpele înțelege că arc o durere și-l întrebă :

— De ce ești atît de amărît și la ce te gîndești ?

Bahram îi povesti tot ce i se întîmplase, de la început și pînă la sfîrșit.

— Am să te răsplătesc, zise atunci șarpele. Sînt singurul fiu al regelui șerpilor și tata mă iubește nespus. Am să te duc la el și am să-i povestesc cum mi-ai scăpat viața. Am să-i spun că, dacă n-ai fi

fost tu, aş fi ars, m-aş fi făcut cenuşă şi vatra î s-ar fi stins. Dacă am să închei, are să te întrebe : „Ce doreşti, ca răsplată pentru fapta bună pe care ai săvârşit-o ?” Tu cere-i inelul lui Soleiman. Dacă vrea să-ţi dea altceva, spune-i că numai inelul te poate mulţumi.

Şi şarpele îl duse în faţa tatălui său, căruia-i povesti de-a fir a păr tot ce păţise. Bucuria regelui şerpilor nu mai cunoscă margini când află că fiul îi fusese scăpat de la moarte. Îi spuse, aşadar, lui Bahram :

— Ca răsplată pentru fapta bună pe care ai săvârşit-o, cere-mi ce poţeste !

Şi Bahram răspunse :

— Nu vreau nimic, dar, dacă ţii cu tot dinadinsul să-mi dai ceva, dăruieşte-mi inelul lui Soleiman.

— De unde ai aflat de inelul lui Soleiman ? îl întrebă regele şerpilor. Inelul a fost lăsat moştenire din tată în fiu şi a ajuns acum la mine. El trece din mână în mână, cu porunca să nu fie dat cuiva lipsit de bunătate, că, dacă divul inelului află de una ca asta, îl ia şi întoarce lumea pe dos. Numai un viteaz cu suflet neînătat se cuvine să păstreze inelul.

— Poate că sînt omul potrivit, spuse Bahram.

Vorbiră şi vorbiră, dar pînă la urmă regele şerpilor îi dăruie inelul şi-i mai zise :

— Orice s-ar întîmpla, să nu sufli o vorbă de inel. Poartă-l mereu şi păstrează-l aşa, încît nimeni să nu afle de el.

Bahram primi inelul, îşi luă rămas bun de la regele şerpilor şi plecă. Dacă ieşi din palat, şarpele se apropie de el.

— Tinere, n-ai întrebă la ce-i bun inelul...

— Aşa-i, răspunse Bahram.

— Află atunci că, dacă-l pui în degetul mijlociu şi-l freci niţel, iese din inel un harap care-ţi face

rost de tot ce poștești, de la lapte de pasăre și pînă la suflet de om.

Bahram se bucură și, cum era flămînd, făcu o primă încercare. Își puse inelul pe degetul mijlociu și-l frecă nițel. Pe dată se ivi un harap și el fi ceru pilaf. Cît ai clipi, harapul se înfățișă cu o tavă plină cu pilaf, iar Bahram mîncă pe săturate. Apoi plecă spre casă, că se făcuse tîrziu și maică-sa se putea speria. Cînd îl văzu, femeia întrebă :

— De ce ai venit atît de tîrziu ? Unde ai fost pînă acum ? Ce ai făcut ?

Bahram îi povesti ce făcuse și sfîrși, zicînd :

— De azi înainte, pîinea ne va fi mai dulce !

Maică-sa se bucură tare și întrebă :

— Și, acum, ce ai de gînd ?

— Întîi și întîi, să dărîm coliba și să ridic pe locul ei un palat strașnic.

— Nu, se împotrivi femeia, lasă-mi coliba de care mă leagă amintiri plăcute, că aici am trăit împreună cu tatăl tău. Ridică palatul alături. Eu am să rămîn aici, iar tu ai să te muți în palat.

— Așa să fie, se învoi Bahram.

Zis și făcut. Lui Bahram i se îndeplineau acum toate dorințele, așa că viața bună se întoarse cu fața spre el. Mîncă bine, se îmbrăca frumos și singurul lucru care-i lipsea era o nevastă. Dar, trecînd o dată pe lîngă porțile padișahului, o văzu pe prințesă stînd pe terasă. „E chiar fata care mi se potrivește !“ își zise Bahram. Și, dacă se întoarse acasă, o trimise pe maică-sa în peșit. După ce trecu de străji și ajunse în palat, femeia ceru să-l vadă pe padișah. Fu dusă înaintea tronului.

— Ce poștești ? întrebă padișahul.

— Am venit să-ți pețesc fata, pentru feciorul meu.

— Dar cine-i feciorul tău ? mai întrebă padișahul.

— Feciorul meu e un tânăr vrednic de laudă.

— Crezi că-mi dau fata după cel dintâi venit ? se mînie padişahul. Cine-mi cere fata trebuie să aibă averi, nu glumă : să plătească, în aur şi argint, şapte poveri de cămilă drept laptele mamei, să bată şapte pietre de diamant în coroana pe care să i-o pună fetei pe cap, să dea la logodnă şapte oale mari de lut pline cu khosrovi¹ de aur curat şi, pentru noaptea nunţii, şapte valuri de pînză ţesută cu fir de aur şi mărgăritare.

— O, padişahule, răspunse femeia, păi toate astea nu înseamnă nimic. În loc de şapte, să punem şaptezeci, şi mai poţi cere ceva pe deasupra !

— Atunci adă ce ţi-am cerut şi ia fata, se îmblînzi padişahul.

Şi iată, cu ajutorul inelului, Bahram pregăti ce i se ceruse. Logodnica fu adusă în casa tînărului şi şapte zile şi şapte nopţi se petrecu la nuntă. Oglinzile fură scoase în uliţă, se aprinseră făcliile şi Bahram ajunse ginerele padişahului.

Acum, să-l părăsim pentru o clipă şi să ascultăm povestea feciorului padişahului din Turan². Şi el o iubea pe prinţesă şi chiar trimisese o dată sau de două ori peţitori, care aduseseră vorba despre însurătoare. De altfel, de dorinţa prinţului ştia toată lumea. Atunci cînd auzi că fata fusese dată după un negustor, se întristă nespus. Căută să afle cine era tînărul şi de ce se învoise padişahul să-şi dea fata după un negustor. Află că Bahram plătise, cu vîrf, aurul, argintul şi nestematele cerute de padişah. „Trebuie să aflu cum de a făcut rost de asemenea bogăţii“, îşi zise prinţul şi se hotărî să ia prinţesa, fie ce-o

¹ Monedă bătută de către *Khosrov I Anuşirvan* (531—579), cunoscut în Europa şi sub numele de *Chosroes*.

² *Turan*, vechea denumire a teritoriului ce se întindea la răsărit de Amu-Daria (Turkestan).

fi. Iată de ce trimise în oraşul padişahului o zgripturoaică bătrână, căreia îi dădu mulţi bani.

— Du-te, îi porunci prinţul, şi află tot ce se poate afla despre felul cum a pus mîna negustorul pe atîta bogăţie. Dacă îmi aduci fata, îţi dau argint cît tragi la cîntar !

Bătrîna zgripturoaică plecă la drum. Dacă ajunse în oraş, întrebă de casa în care locuia negustorul şi prinţesa şi, într-o bună zi, se duse acolo şi bătu la uşă. Slugile deschiseră şi întrebă :

— Pe cine cauţi ?

— Pe stăpînul casei, răspunse bătrîna, care fu dusă la prinţesă. Sînt o bătrîna ce bate lumea în lung şi în lat şi am ajuns şi aici, i se văită ea prinţesei. Dă-mi un locşor unde să-mi lungesc oasele. Cum mă odihnesc, cum pornesc mai departe.

— Prea bine, se învoi fata, rămîi cît vrei.

Şi, cu vorbe meştesugite şi vicleşuguri, zgripturoaica se vîrî sub pielea prinţesei. Dacă-i cîştigă pe de-a-n-tregul inima, îi zise :

— Măcar că-i padişah, tatăl tău nu-i deopotrivă de bogat cu Bahram, un negustor de rînd. Nu ştii de unde i se trage bogăţia ?

— Nu, răspunse prinţesa.

— Trebuie să afli, întrebă-l, o sfătui bătrîna. Altminteri are să-ţi pară rău cîndva !

Seara, cînd se culcară, prinţesa îl întrebă pe Bahram :

— Eşti fiu de negustor. De unde ai atîta bogăţie ?

— Nu-i treaba ta ! se stropşi Bahram.

Dar de atunci prinţesa începu să se poarte rău cu el şi să-i arate, treptat, tot mai puţină iubire. Pînă la urmă lui Bahram nu-i mai rămase decît să-i povestească despre inel.

— Şi acum, îi zise el la sfîrşit, inelul se află pe policioara din dormitor.

Și-i porunci totodată să nu sufle nimănui o vorbă. Dar, cum află taina, prințesa i-o și destăinuie bătrânei. Și, într-o zi, când toți ai casei erau plecați după treburi, bătrâna intră în dormitor, luă de pe policioară inelul și-l duse prințului din Turan. Acesta și-l puse pe deget, îl frecă și-i porunci harapului :

— Adu aici castelul și prințesa !

Iar harapu-i îndeplini porunca, întocmai. Văzînd-o pe prințesă, prințul din Turan se bucură și pe dată voi să facă nunta, dar prințesa nu se învoi. După multă vorbă, îi ceru un răgaz de patruzeci de zile, urmînd ca apoi să-i facă pe plac.

Acum, să-i părăsim însă și să vedem ce i s-a întîmplat lui Bahram. În ziua în care bătrîna zgripturoaică furase inelul, și palatul cu prințesa se mutară pe pămîntul prințului din Turan, Bahram se întoarse acasă călare. Nu mai găsi palatul, cît despre prințesă, nici urmă. Se duse și-i ceru lămuriri mamei-si, iar pînă la urmă pricepu că inelul îi fusese furat și că aici era mîna prințului din Turan. Se mîhni, dar se și înspăimîntă. Ieși din oraș și se așeză lîngă ruinele unui palat, lăsîndu-și capul pe genunchi și gîndindu-se la soarta lui amară. În vremea asta se apropiară de el șarpele, cîinele și pisica. Vezi că, din cînd în cînd, veneau tustrei să-l mai vadă pe Bahram. Dacă înțeleseră ce nenorocire se abătuse pe capul prietenului lor, șarpele zise :

— Omul ăsta ne-a făcut mult bine, scăpîndu-ne de la moarte. Eu l-am răsplătit din plin. Acum e rîndul vostru. Plecați în Turan și aduceți-i inelul !

Cîinele și pisica porniră la drum. În urma lor mergea Bahram. După cîteva zile ajunseră în Turan și căutară grădina prințului. Cîinele rămase în grădină, iar pisica intră în palat și o găsi pe prințesă, care-i spuse :

— Prințul poartă toată vremea inelul subsuoară. Când se culcă, îl bagă în gură, ca să nu i-l poată lua nimeni. Trebuie să pui mîna pe inel cu orice preț, și asta pînă nu se împlinesc cele patruzeci de zile !

Pisica împărtăși cîinelui cele aflate, iar el o învăță cum să fure inelul. În noaptea următoare, cîinele și pisica intrară în palat. Cîinele se ascunse într-un ungher, iar pisica stătu în bucătărie, să pîndească șoareci. Cum îi căzu un șoarece în ghiare, îi zise :

— Vezi, te-aș putea mușca de cap, ca să te omor. Dacă vrei să rămii în viață, fă ce ți-o spun. Du-te de-ți vîră coada în piper. Vom merge apoi în iatacul în care doarme prințul, te apropii de el și-i treci coada pe la nas, ca să-l faci să strănute.

Gata la orice pentru a scăpa cu zile, șoarecele răspunse :

— Voi face întocmai.

Porni deci pisica înainte, deschise ușa, apoi se depărtă. Nu intrară decît cîinele și șoarecele. Prințul dormea. Tiptil, șoarecele i se urcă pe piept și-și apropie coada de nasul lui. Prințul strănută atît de tare, încît inelul îi zbură din gură. Și nici n-apucă să cadă, că-l și prinse cîinele, care o tuli în grădină. Șoarecele se ascunse în borta lui. Pisica aștepta și ea în grădină și ieși pe porțile orașului, o dată cu cîinele. În urma lor gonia Bahram. Se bucurară și-i dădură inelul. Bahram îl puse pe dată în degetul mijlociu și-i porunci harapului să-l ducă pe vechiul loc, împreună cu palatul, nevasta și prietenii. Iar prințul din Turan n-apucă să închidă gura, că nu mai văzu nici palat, nici prințesă și înțelese că fusese păcălit și că i se furase inelul.

— Cine te-a înșelat ? o întrebă apoi Bahram pe prințesă.

Și prințesa nu-i ascunse nimic.

— Nu trebuie să crezi în minciunile fiecărei bătrîne, o sfătui Bahram. Altminteri ne nenorocim amîndoi.

Prințesa se amări și făgădui :

— N-are să se mai întîmple !

Dar Bahram adună tot ce socoti că i-ar putea ajunge pe viață și aruncă inelul într-o mare adîncă, pentru ca să nu mai cadă cumva în mîna unui om nevrednic. Și aici se încheie povestea negustorului și a inelului lui Soleiman. Așa povestesc bătrînii și așa v-am povestit și eu, ca să țineți minte și să le spuneți și altora.

FIUL VÎNĂTORULUI

Trăia de mult un vînător. De săgeata lui nu scăpa nici pasărea, nici vietatea cu blană. Pe patul de moarte, vînătoru-i grăi nevستی-si :

— N-am tras nici un folos de pe urma meseriei mele. Și iată că, părăsind lumea asta, te rog să ascunzi cît mai departe de privirile băiatului sculele mele de vînătoare, arcul, săgețile și plasa. Nu-l lăsa să ajungă și el vînător. E singura mărturie ce rămîne despre mine și știi cît îl iubesc... Dar, măcar că am fost un vînător cunoscut în toată lumea, întreaga viață am scos-o cu greu la capăt !

— Prea bine, răspunse nevasta, și, dacă bărbatul trecu în rîndul celor drepți, ascunse sculele într-o cămară.

Lipi apoi ușa cu pămînt, astupă fereastra și gaura din acoperiș, care ținea loc de horn. Nu trecu mult și feciorul vînătorului crescuse, iar maică-sa îl dădu ucenic la un dulgher. Dar nu învăță nimic. Îl luă

de acolo și-l dădu la un fierar, tot degeaba. Îl trimise atunci la un arămar. Dar, oriunde îl dădu, nu făcu nici o ispravă.

— Fiule, urcă-te pe acoperiș, îi porunci maică-sa într-o zi de iarnă, și curăță zăpada !¹

Feciorul se urcă pe acoperiș și se apucă de treabă. Sus fiind, băgă de seamă că, deși aveau cinci încăperi, vedea șase acoperișuri. Se gândi, se tot gândi, dar nu putu pricepe de ce. Privi mai cu luare aminte, și ce să vadă ? Fiecare încăpere avea câte o gaură pentru fum, în afara uneia. Atunci sparse acoperișul și coborî. Când colo, minune ! Găsi două săgeți, un arc și o plasă. Sparse și ușa, lipită cu pământ și ieși din ascunzătoare. Mai apoi, ducîndu-se la maică-sa, nu-i mai dădu pace cu întrebările :

— Mamă, de ce ai lipit ușa cu pământ ? Ale cui sînt lucrurile găsite acolo ? Ce-a fost tata ? De ce nu mi-ai spus niciodată cu ce se îndeletnicea ?

Încercă maică-sa să scape de întrebările lui, dar nu izbuti. Și nu-i mai rămase decît să-i răspundă :

— Fiule, tatăl tău a fost vînător. Am ascuns arcul și săgețile, apoi am lipit ușa cu pământ, după cum mi-a poruncit înainte de a închide ochii pentru totdeauna. Că nu dorea să-i calci pe urme. Vezi tu, n-a tras niciodată vreun folos de pe urma meseriei lui și doar cu chiu cu vai a izbutit să lege capetele...

— Nu, nu ! o întrerupse băiatul. Dacă nu moștenește meseria tatălui, se cheamă că fiul nu-i bărbat.

În ziua următoare, de cum răsări soarele, își aruncă pe umăr arcul și tolba cu săgeți, luă și plasa de prins jivine și-o porni spre cîmpie. Merse ce merse și se opri la un izvor. Întinse plasa și se ascunse într-un lăstăriș. Ședea așa, se uita de jur împrejur și-și zicea : „Uite, acum o să se prindă vînatul !” Și, chiar

¹ În Orient, și mai ales în Iran, acoperișul caselor e plat.

atunci, zări o gazelă. Ea se apropie de izvor și bău pe săturate. Numai ce se dădu mai aproape, că fiul vînătorului trase de capătul lațului și gazela se pomeni prinsă. Ea se dovedi cît se poate de frumoasă, că pielea-i era împodobită cu pete și dungă. Tînărul nu mai putea de bucurie. Îi petrecu o sfoară pe după gît și o duse în oraș. Lîngă porți întîlni un călăreț. Dacă se apropie și văzu gazela, călărețul se minună de frumusețea ei și întrebă :

— O vinzi ?

Dar, isteț, feciorul vînătorului răspunse :

— Nu, n-o vînd.

— Vinde-o, stăruie călărețul, și-ți dau cît ceri.

— N-o vînd, mai spuse tînărul ; apoi întrebă, totuși :

Dar cît dai ?

— Zece tuman.

— N-o vînd !

Călărețul urcă prețul pînă la o sută de tuman și tînărul tot nu se învoi să vîndă. Atunci, mîniat, călărețul zise :

— Bine, fie pe-a ta ! Și, cu toate astea, ce-ai de gînd să faci cu gazela ?

— Vreau să i-o duc padișahului și să primesc de la el o răsplată cumsecade.

— Fii blestemat ! bombăni călărețul.

Păi, gîndiți-vă și voi, călărețul nu era altul decît vizirul mîinii drepte. Dar feciorul vînătorului merse ce merse, pînă ajunse la palat, unde le zise străjilor și slugilor :

— Vestiți-l pe padișah că a sosit un vînător și i-a adus o gazelă neînchipuit de frumoasă.

Slugile duseră vestea și padișahul porunci :

— Să vină aici !

Cînd ajunse în fața padișahului, fiul vînătorului se închină adînc și-i arătă gazela. Padișahul porunci din nou :

— Spuneți-i vizirului să mi se înfățișeze pe dată. Vizirul intră. Feciorul vînătorului îl recunoscuse și se gîndi că nu-i a bună.

— Ia spune, zise padișahul către vizir, cum să-l răsplătim pe vînător ?

— Să mă jertfesc pentru tine ! răspunse vizirul. Gazela asta e parte bărbătească. Poruncește să-i aducă și soața, avînd aceleași dungi și aceleași pete. Atunci i-ai putea dărui vînătorului tot ce-și dorește. Gazela va tînji în singurătate, dar totul ar fi altfel dacă i-ar găsi perechea.

— Bine s-a gîndit vizirul, zise padișahul. Du-te, tinere, și mai adă o gazelă, dar de parte femeiască. Atunci am să te răsplătesc cum se cuvine.

Feciorul vînătorului lăsă capul în jos și ieși din palat, cu lacrimi în ochi și cu amărăciune în inimă. Mîhnit, se întoarse acasă și se trînti în așternut. Iar maică-sa începu să-l bodogăncască :

— Tatăl tău s-a ținut vreme de treizeci de ani de vînătoare și nici măcar pîinea nu și-a putut-o cîștiga ! Murind, a poruncit să fac așa ca să nu-i găsești sculele de vînătoare. Nu i-am putut îndeplini dorința... Să vedem ce-o mai ieși din asta !

Fără să cînceze, tînărul adormi în boscorodelile maică-si. În ziua următoare, cînd soarele încă nu se ivise de după munți, își strînse sculele și porni spre cîmpie. Întinse plasa, tot lîngă izvorul lîngă care stătuse în ajun și se ascunse în lăstăriș. Cînd colo, ce să vă mai spun ? Prinse, ca și data trecută, o gazelă care se nimeri să fie chiar soața celeilalte. Gazelele păscuseră pe aceeași cîmpie și se aflaseră mereu laolaltă. Nespus de bucuros, fiul vînătorului trecu o sfoară pe după gîtul gazelei și porni spre oraș. Ajunse la porți și-l întîlni iar pe călărețul din ajun, vizirul padișahului.

— Tinere, vinzi gazela ?

— Nu, n-o vînd.

— Îți dau o sută de tumanî !

Prețul urcă pînă la o mie de tumanî, dar tînărul nu se învoi să vîndă și plecă întins către palat. Dacă intră, i se închină adînc padișahului și-i dădu perechea gazelei.

— Mirunat, se bucură padișahul, văzînd-o. Mi-ai adus o prea frumoasă gazelă. Să vină vizirul ! — Vizirul intră și padișahul, bucuros, îl întrebă : Hai, spune, yizire, cum să-l răsplătim ?

Tînărul chibzui ce chibzui și pricepu că vizirul pune la cale un nou vicleșug. Într-adevăr, vizirul zise :

— Să mă jertfesc pentru tine ! E păcat ca padișahul, care are două gazele cu dungi și pete atît de frumoase, să n-aibă și nevăstuici. Să aducă feciorul vînătorului și niște nevăstuici și, atunci, fi vom dărui un cal !

— Vizirul are dreptate, zise padișahul. Du-te, tinere, fă rost de nevăstuici și atunci am să-ți dau și darul cuvenit !

Și feciorul vînătorului ieși din nou din palat, cu lacrimi în ochi și mîhnire în inimă. Ajuns acasă, nu mîncă nimic și adormi pe dată, abătut. Iar în somn îl văzu pe proorocul Khizr ¹ care-l întrebă :

— Tinere, ce te neliniștește ?

— Să mă jertfesc pentru tine ! Ce să-ți mai spun, cînd totul e atît de limpede ?... Timp de două zile la rînd m-am dus la vînătoare și, de fiecare dată, am prins cîte o gazelă. Le-am dus padișahului și nu m-a

¹ *Khizr*, prooroc musulman legendar, nefigurînd printre proorocii din *Biblie* sau *Coran*. E identificat cu sfîntul Ilie sau cu sfîntul Gheorghe, din religia creștină. Credincioșii și-l închipuie ca pe o ființă misterioasă, înveșmîntată în verde, fără caracter divin, dar nemuritoare. Căci Khizr a găsit în țara beznei izvorul cu apă vie, care i-a dat nemurirea. I se atribuie puterea de a se deplasa în chip miraculos, venind astfel în ajutorul drumeților ce sînt pe punctul de a muri în pustiu.

răsplătit cu nimic. Ba mi-a cerut să-i fac rost și de nevăstuici...

— Nu te întrista, îi răspunse proorocul. Du-te la palat mîine la răsăritul soarelui și spune-i padișahului : „Poruncește să mi se dea doi mani de năut și trei mani de stafide, din cămara vizirului. Dacă le luați din altă parte, și nu din cămara vizirului, n-am să pot prinde nevăstuicile !” Iei cu tine năutul și stafidele și, ieșind pe porțile orașului, începi să le arunci. Și mergi așa, pînă ajungi la un izvor aflat cale de patru farsanghi de oraș. Te așezi acolo și aștepti. Nevăstuicile au să vină perechi. Du o pereche padișahului.

Dis-de-dimineață, tînărul se trezi și porni spre palat. Ceru doi mani de năut negru și trei mani de stafide, spunînd :

— Dar să mi-i dați din cămara vizirului. Dacă-i luați din cămara altuia, n-am să pot prinde nevăstuicile !

Și i se dădu tot ce ceruse. Fiul vîntătorului făcu precum îi poruncise proorocul Khizr. Numai ce ieși pe porțile orașului, că se apucă să arunce năutul și stafidele și-o ținu așa pînă ajunse la izvorul aflat cale de patru farsanghi de oraș. Acolo, istovit, adormi. Iar cînd se deșteptă, văzu — o, Allah ! — că toată cîmpia era plină de nevăstuici. Ascultînd de voința lui Khizr, fiecare bob de năut și fiecare stafidă se prefăcuse într-o pereche de nevăstuici. Tînărul alese perechea cea mai frumoasă și se întoarse în oraș. Și, lîngă porțile orașului, îl întîlni din nou pe vizirul padișahului. Acesta strigă :

— Tinere, nu mi-ai dat gazelele, vinde-mi măcar nevăstuicile ! Îți dau pe ele tot ce poțestești și am să te mai și laud în fața padișahului. Pe deasupra, am să-l sfătuiesc să-ți plătească bine gazelele... Iar padișahului ai să-i aduci o altă pereche de nevăstuici.

Feciorul vînătorului nu se învoi și vizirul îl amenință :

— Mai bine să n-ai de-a face cu mine, că are să-ți pară rău !

Ținărul se duse la palat și-i dădu padișahului nevăstuicile. Padișahul le privi, se minună de frumusețea lor și întrebă :

— Vizire, cum să-l răsplătim pe fiul vînătorului ?

Și vizirul răspunse :

— Să mă jertfesc pentru padișah, cel ce are două gazele frumoase cu pete și dungi și două nevăstuici fără seamăn. Păcat doar că n-are și un tron de fildeș, bătut în cuie de fildeș...

Se întristă fiul vînătorului, pricepînd că vizirul se ține de capul lui și că toate străduințele-i sînt zadarnice. Iar, văzînd că vizirul îi dă apă la moară, padișahul zise :

— Tinere, vizirul are dreptate. Îți dau un răgaz de zece zile ca să-mi aduci tronul. Faci rost de el, îți dau tot ce-ți pofteste inima. Nu faci rost de el, nici capul n-o să-ți mai stea pe umeri !

Văzu fiul vînătorului că n-are de ce să mai vină la padișah. Abătut, plecă și nici n-ajunse bine acasă, căzu lat, adormi și-l văzu din nou în somn pe proorocul Khizr. Se apucă să i se plîngă, iar Khizr se strădui să-l liniștească :

— Nu plînge și fii pe pace ! Du-te mîine dimineață la palat și spune-i padișahului : „Dacă ai nevoie de un tron cum n-are nimeni pe lume, fă ce-ți spun eu. Poruncește să mi se dea șapte sute de cămile, încărcate cu vin din pivnițele vizirului. Încredințează-mi toți fierarii și dulgherii din țară. Să li se dea topoare și ferăstraie de aur, iar fierarilor scule de argint. Cinci mii de oameni să încarce cu de-ale gurii un convoi de măgari și de cățri și să mă însoțească. Toate merindele să fie luate din magaziele vizirului.

Dacă, păzească-ne Allah, s-ar afla printre ele măcar o firimitură din avutul altuia, nu voi putea găsi tronul de fildeș !” După aceea, zise mai departe Khizr, pleacă în Hend, că acolo trăiesc elefanții. Într-un pustiu din Hend se află un izvor, cu un lac alături. Poruncește oamenilor să scoată apa din lac și să toarne, în locul ei, vinul purtat de cămile. Dar nu uita să stăvilești pîrîul ce se varsă în lac, ca nu cumva apa să intre în vin. Elefanții vor bea vin în loc de apă, se vor îmbăta și vor cădea ca niște bușteni. Atunci poruncește dulgherilor și fierarilor să-i ucidă, să le ia colții și să meșterească tronul de fildeș.

Fiul vîntătorului se trezi și, de bucurie, nu mai putu adormi pînă dimineța. Cînd se luminează de zi plecă la palat și-i ceru padișahului toate cîte le pomenise Khizr :

— Dă-mi șapte sute de cămile, încărcate cu vin de-al vizirului, toți dulgherii și fierarii din țară, cu scule de aur și argint. Să ne însoțească cinci mii de oameni care să mîne măgarii și catîrii, încărcati cu de-ale gurii. Merindele să fie luate din magaziiile vizirului. Și atunci am să fac rost de tronul, pe care îl vrea Înălțimea Ta...

Padișahul porunci să i se dea, din bunurile vizirului, tot ce dorise. Și, cu tot avutul ăsta, feciorul vîntătorului plecă spre îndepărtatul Hend. Merse, pe drumul arătat de Khizr, pînă ajunse la izvor și la malul lacului. Acolo porunci să se scoată apa din lac și să se deșerte, în locul ei, vinul. Ca de obicei, elefanții veniră să se adape și, bînd vin în loc de apă, se îmbătară și căzură fără simțire. Dulgherii și fierarii se repeziră la ei, îi omorîră, le luară colții și meșteriră tronul rîvnit de padișah. Apoi părăsiră cu toții Hendul și luară calea de întoarcere către Iran.

Merseră ce merseră, pînă ajunseră la porțile cetății de scaun, unde tînărul se socoti cu meșterii, vîndu măgarii, catîrri și cămilele de povară, precum și sculele. Făcu bani din toate și nu-și opri decît zece cămile, pe care încărcă tot ce scosese din vînzări. Apoi dădu drumul meșterilor, iar două sute de oameni rămaseră cu el, să care tronul. Îi trimise maică-si banii și, împreună cu cei ce purtau tronul pe umeri, se îndreptă spre palat, unde padișahul fu vestit de îndată :

— S-a întors fiul vînătorului, cu tronul pe care i l-ai poruncit !

— Întîmpină-l cu toată cinstea și adu-l aici, zise, bucuros, padișahul către vizir.

Toți cîți se aflau în palat, curteni, oameni de vază și viziri, îi ieșiră în întîmpinare. Tînărul pătrunse în sala cea mare, iar în urma lui intrară cei ce purtau tronul, pe care-l lepădară chiar acolo. Padișahul se așeză pe tron și-l întrebă pe vizir :

— Cum să-l răsplătim pe vînător ?

Vizirul sărută pămîntul și răspunse :

— Să mă jertfesc pentru padișah, inima lumii, cel ce are o pereche de gazele cu pete și dungi, o pereche de nevăstuici și un tron de fildeș bătut în cuie de fildeș ! Păcat doar că padișahul nu-i însurat cu fata padișahului peri. Dacă vînătorul i-ar putea-o aduce padișahului nostru pe fata padișahului peri, atunci orice răsplată ar fi într-adevăr prea mică. N-o va putea dobîndi ? Ducă-se totul de rîpă ! Dar, de ți-ar aduce fata, ai ajunge padișah peste oameni și geni.

„Ce vizir destoinic am, își zise padișahul. Numai la măreția și puterea mea se gîndește, și la altceva nimic.“ Și porunci către fiul vînătorului :

— Peste zece zile să-mi aduci fata padișahului peri. Atunci ai să ajungi vizir al mîinii drepte.

Și tînărul se întoarce și de data asta acasă, cu lacrimi în ochi și amărăciune în inimă. De durere aproape că nu se atinse de mîncare și adormi degrabă. Iar în somn, cînd îl văzu pe proorocul Khizr, îl podidi plînsul.

— Fiule, de ce tot lacrimi și de data asta ? îl întrebă Khizr.

Și tînărul răspunse :

— Proorocule, ce să mai vorbim, cînd totul e atît de limpede ?

— Nu te neliniști, îi zise Khizr, te duci mîine la padișah și-i spui așa : „Zece zile-i puțin, dă-mi un răgaz de patruzeci de zile !” Cum vei ieși pe porțile orașului și-o vei porni pe cîmpie te va întâmpina un om cu un ciougan¹ într-o mînă și mîngea în cealaltă. Va lovi mîngea cu ciouganul, mîngea se va rostogoli pe cîmpie, iar omul o va ajunge din urmă și o va lovi din nou. Apoi are să-ți ceară prietenia. Ia-l să te întovărășească și porniți împreună. N-ai să mergi mult și ai să vezi un bătrîn, stînd într-un picior și ținînd pe umeri o ditamai stîncea. Va merge și el cu tine. Mai tîrziu, ai să dai de un rîu, lat de doi farsanghi. Albia i se îngustează nițel mai încolo și, printr-o crăpătură, toată apa intră în pămînt. Cere-i bătrînului să zăgăzuiască riul chiar acolo, cu stîncea. Din crăpătura în care intra apă, se vor ivi atunci două furnici, care ți se vor alătura și ele. Furnicile vor vorbi cu tine și-ți vor da un smoc de păr. Ai să ajungi apoi într-un oraș. Locuitorii lui flămînzesc din pricina unuia, care mănîncă toată făina morilor. Ia-l și pe el cu tine. Abia după aceea ai să ajungi în orașul în care trăiește fata padișahului peri. Ea are să-ți dea cinci porunci. Ai să le îndepli-

¹ Un fel de polo călare ; denumirea jocului vine de la crosa cu care călărețul lovește mîngea.

nești cu ajutorul tovarășilor tăi de drum și ai să-ți atingi ținta !

Feciorul vânătorului se trezi și, de bucurie, nu mai putu adormi pînă dimineața. În zori de zi se îndreptă spre palat. Padișahul îi dădu răgazul de patruzeci de zile și tînărul făgădui că, la trecerea sorocului, o aduce pe fata padișahului peri. Iar, de n-o aduce, primește să i se zboare capul de pe umeri !

Apoi plecă la drum, ieși în cîmp și văzu, într-adevăr, un om cu picioare nemaipomenit de lungi. Într-o mîna ținea mingea, în cealaltă ciouganul, lovea mingea și alerga s-o prindă tocmai în celălalt capăt al cîmpiei.

— Prietene, nu vrei să-mi fii tovarăș de drum ? zise tînărul, apropiindu-se și dîndu-i binețe.

— Cum să nu ! Să mergem.

Porniră amîndoi și dădură peste bătrînul care stătea într-un picior și ținea o stîncă pe umeri. Tînărul se apropie de el, îi dădu binețe și-l întrebă :

— Moșule, nu vrei să-mi fii tovarăș de drum ?

— Cum să nu !

Porniră tustrei și merseră pînă ajunseră la rîu. Văzură că rîul era lat și că apa se scurgea printr-o crăpătură îngustă. Feciorul vânătorului zise :

— Moșule, aruncă stîncă în rîu și abate apa către pustiu.

Bătrînul zvîrli stîncă și apa începu să curgă spre pustiu. Atunci se iviră cele două furnici :

— O, fiu al vânătorului, ziseră ele, salam aleikum !

Tînărul le răspunse la binețe, iar furnicile îi dădură un smoc de păr și-l sfătuiră :

— Cînd te vei afla la ananghie, aprinde un fir și vom veni îndată.

Porniră mai departe. Ajunseră într-un oraș unde oamenii erau slabi și galbeni, de parcă n-ar fi avut chip. Îl întrebară pe primul întîlnit :

— De ce-s oamenii atît de slabi și de prăpădiți ?

— A venit unul, care înghite tot ce-i de mîncare în oraș, răspunse cel întreat. Numai ce macini boabele la moară, că se și ivește și linge toată făina, chiar dintre pietrele de moară !

— Arată-mi-l și mie, se rugă tînărul.

Îl luară și pe mîncău și porniră tuspătru mai departe. Merseră ce merseră și ajunseră în orașul în care trăia fata padișahului peri. Tînărul văzu lîngă porțile orașului cîteva piramide, alcătuite din țeste omenesti. Întrebă :

— Cum de au fost ridicate piramidele astea ?

— Mii de tineri au pețit-o pînă acum pe fata padișahului peri, i se răspunse. Fata le dă cîteva porunci și le zice : „Am să-l iau de bărbat pe cel ce-o fi în stare să le îndeplinească. Iar, de nu-i în stare, poruncesc să i se taie capul și să fie așezat în piramidă !“

Feciorul vînătorului șopti : „Să ne ajute Allah“, apoi intră în oraș. Ajungînd la palatul fetei, ceru să intre. Cînd îl duseră înăuntru, fata-i grăi :

— Flăcăule, nu ți-e milă de tinerețile tale ? Pășești pe un drum primejdios... Știi la ce-ai venit ? N-ai zărit piramidele înălțate lîngă porți ?

Tînărul răspunse :

— Sînt gata să mă jertfesc pentru tine ! Am văzut piramidele și știu unde am intrat. Am venit să te pețesc pentru padișahul din Iran și să te duc la el.

— Nu se va întîmpla așa, răspunse fata, și n-ai să te mai întorci de fel.

Acum, tînărul își lăsase tovarășii de drum la un farsangh depărtare de oraș. Îl lăsase acolo și pe cel cu ciouganul și pe bătrînul care ținuse pe umăr ditamai stîncă și pe flăcăul care făcuse să flămînzească un oraș întreg. Soarele se și porvîrnise către apus, cînd fata padișahului zise către tînăr :

— Am să-ți dau cîteva porunci. Cea dintîi, să găsești omul care să-mi ducă o scrisoare către padișahul Iranului și să vină cu răspunsul pînă la revărsatul zorilor. A doua, să alegi pînă mîine dimineață trei mii de mani de grîu, orz și mei, care se află amestecați. A treia, la un farsangh de oraș se înalță o cetate, durată de vrăjitorul Bahman¹, în vremea de demult. Ca să-i dai ocol, ai de mers un farsangh întreg și are o mie și una de turle, fiecare înalță de cîte o mie de coți. Caută cmul în stare s-o dărine pînă la temelii, într-o singură noapte. A patra, găsește omul care poate să mănînce într-o noapte o mie patru sute de oi, o mie de lipii și o mie de mani de orez fiert.

Fiul vîntătorului se gîndi puțin și răspunse :

— Bine, voi face întocmai.

Apoi se așezară amîndoi și începură să stea de vorbă. Trecu o parte din noapte și tînărul o întrebă :

— I-ai scris padișahului din Iran ? Vreau să trimit scrisoarea și să primesc răspunsul așteptat.

Fata luă ghalamul², îi scrisese padișahului din Iran și-i dădu tînărului răvașul, iar el, la rîndul lui, i-l dădu omului cu ciouganul, zicînd :

— Prietene, întoarce-te rogu-te cu răspunsul înainte de a se lumina de zi.

Între timp, fata porunci să se amestece cîte o mie de mani de grîu, de orz și de mei, după care-i zise tînărului :

— Pînă dimineața, toate boabele să fie alese și să le gădesc vărsate în trei dintre despărțiturile hambarului.

¹ Bahman, împărat persan legendar, care ar fi murit în luptă cu un balaur.

² Toc confecționat dintr-o bucată de trestie tăiată în spațiul dintre două noduri și avînd ascuțit unul dintre capete. Înlocuiește penița, în scrierea arabă.

— Prea bine, se va face întocmai, răspunse tînărul.

Şi fata-l chemă îndată pe maimarele peste bucătari şi-i porunci :

— Apucă-te chiar acum şi frige o mie patru sute de oi şi fierbe în grăsimă o mie de mani de orez. Să le ai pe toate la îndemînă !

Atunci fiul vînătorului aprinse unul dintre firele de păr dăruite de furnici şi, iată, ele i se înfăţişară şi-i dădură bineţe. Tînărul le rugă :

— Prietene, vremea-i scurtă, iar treburile-s multe. Pînă dimineaţa avem de ales grîul, orzul şi meiul ăsta în trei grămezi, turnate în anume despărţituri ale hambarului.

— E un fleac ! răspunseră furnicile. Ce atîta grabă ? Treaba asta se face într-un ceas...

Şi-şi chemară furnicile toate suratele de prin partea locului şi nu trecu un ceas, că boabele de grîu, de orz şi de mei fură alese. Atunci intră maimarele peste bucătari şi o vesti pe fată :

— Ți-am împlinit porunca !

Fata se întoarce către tînăr :

— Adă-ți omul în stare să înghită bucatele pregătite !

Tînărul ieși şi se întoarce cu gămanul care făcuse să flămînzească un oraş întreg. Îl pofti să stea jos şi-i zise :

— Ali, şezi şi înfulecă !

Iar omul se puse pe treabă. Între timp, tînărul şi fata petreceau, beau vin şi stăteau la taifas. Deodată, se auziră ţipete din bucătărie.

— Ce se întîmplă acolo ? îl întrebă fata pe maimarele peste bucătari.

Maimarele i se închină şi răspunse :

— Nemaipomenit ! A înghitit tot ce am gătit şi mai cere. Se jură că nu s-a săturat...

— Pe Allah, zise fata către tînăr, mi-e că ai să cam câștigi prinsoarea, fiu al vînătorului !

Tînărul știa asta dinainte, dar dorise ca fata să se încredințeze cu ochii ei. Și se îndreptară amîndoi către bucătărie. Nici n-apucară să se întoarcă în încăperea fetei, că sosi și răspunsul padișahului din Iran. Fata îi cunoștea scrisul și, numai ce desfăcuserul de hîrtie, că-i recunoscuseră mîna.

— Hai să vedem ce-i cu grîul, orzul și meiul, zise tînărul.

Aflară boabele alese în cele trei despărțituri ale hambarului, întocmai cum sunase porunca. Mai rămînea cetatea, care urma să fie dărîmată pînă în zori. Tînărul îl rugase s-o dărîme, încă de cu seară, pe cel ce ținuse o stîncă întreagă pe umeri. Și cei doi petrecură, bînd vin și pălăvrăgînd, pînă ce flăcăul alese clipa potrivită și zise :

— Hai să vedem ce s-a întîmplat cu cetatea.

Ieșiră amîndoi din oraș. Și-l găsiră pe cel ce trebuia să dărîme cetatea, dormind dus și sforăind de răsună și în ceruri. Tînărul îl înghionti, bătrînul se trezi, se uită în dreapta, se uită în stînga, apoi porni spre cetate. Și unde nu-și vîrî umărul sub cetate, o ridică la două sute de coți și o zvîrli cale de o jumătate de farsangh ! Se auzi o larmă asurzitoare și pămîntul se cutremură preț de zece farsanghi în jur, de parcă avusese loc un cutremur. Atunci, văzînd întorsătura pe care o luaseră lucrurile, fata padișahului peri se lipi de umărul tînărului și-i șopti :

— Aferim ! Ți se cuvin toate cele...

Se întoarseră în oraș și petrecură o săptămînă întreagă, bînd vin și tăifăsuind. Tînărul porunci apoi să se înceapă pregătirile de plecare și o caravană neasemuită se porni spre Iran. Cînd pînă la cetatea de scaun mai rămăsese doar un popas, i se vesti padișahului din Iran :

— Prea bine, se va face întocmai, răspunse tînărul.

Şi fata-l chemă îndată pe maimarele peste bucătari şi-i porunci :

— Apucă-te chiar acum şi frige o mie patru sute de oi şi fierbe în grăsimă o mie de mani de orez. Să le ai pe toate la îndemînă !

Atunci fiul vînătorului aprinse unul dintre firele de păr dăruite de furnici şi, iată, ele i se înfăţişară şi-i dădură bineţe. Tînărul le rugă :

— Prietene, vremea-i scurtă, iar treburile-s multe. Pînă dimineaţa avem de ales grîul, orzul şi meiul ăsta în trei grămezi, turnate în anume despărţituri ale hambarului.

— E un fleac ! răspunseră furnicile. Ce atîta grabă ? Treaba asta se face într-un ceas...

Şi-şi chemară furnicile toate suratele de prin partea locului şi nu trecu un ceas, că boabele de grîu, de orz şi de mei fură alese. Atunci intră maimarele peste bucătari şi o vesti pe fată :

— Ți-am împlinit porunca !

Fata se întoarce către tînăr :

— Adă-ți omul în stare să înghită bucatele pregătite !

Tînărul ieși şi se întoarce cu gămanul care făcuse să flămînzească un oraş întreg. Îl pofti să stea jos şi-i zise :

— Ali, şezi şi înfulecă !

Iar omul se puse pe treabă. Între timp, tînărul şi fata petreceau, beau vin şi stăteau la taifas. Deodată, se auziră ţipete din bucătărie.

— Ce se întîmplă acolo ? îl întrebă fata pe maimarele peste bucătari.

Maimarele i se închină şi răspunse :

— Nemaipomenit ! A înghitit tot ce am gătit şi mai cere. Se jură că nu s-a săturat...

— Pe Allah, zise fata către tînăr, mi-e că ai să cam câștigi prinsoarea, fiu al vînătorului !

Tînărul știa asta dinainte, dar dorise ca fata să se încredințeze cu ochii ei. Și se îndreptară amîndoi către bucătărie. Nici n-apucară să se întoarcă în încăperea fetei, că sosi și răspunsul padișahului din Iran. Fata îi cunoștea scrisul și, numai ce desfăcuserul de hîrtie, că-i recunoscuseră mîna.

— Hai să vedem ce-i cu grîul, orzul și meiul, zise tînărul.

Aflară boabele alese în cele trei despărțituri ale hambarului, întocmai cum sunase porunca. Mai rămînea cetatea, care urma să fie dărîmată pînă în zori. Tînărul îl rugase s-o dărîme, încă de cu seară, pe cel ce ținuse o stîncă întreagă pe umeri. Și cei doi petrecură, bînd vin și pălăvrăgînd, pînă ce flăcăul alege clipa potrivită și zise :

— Hai să vedem ce s-a întîmplat cu cetatea.

Ieșiră amîndoi din oraș. Și-l găsiră pe cel ce trebuia să dărîme cetatea, dormind dus și sforăind de răsuna și în ceruri. Tînărul îl înghionti, bătrînul se trezi, se uită în dreapta, se uită în stînga, apoi porni spre cetate. Și unde nu-și vîrî umărul sub cetate, o ridică la două sute de coți și o zvîrli cale de o jumătate de farsangh ! Se auzi o larmă asurzitoare și pămîntul se cutremură preț de zece farsanghi în jur, de parcă avusese loc un cutremur. Atunci, văzînd întorsătura pe care o luaseră lucrurile, fata padișahului peri se lipi de umărul tînărului și-i șopti :

— Aferim ! Ți se cuvin toate cele...

Se întoarseră în oraș și petrecură o săptămînă întreagă, bînd vin și tăifăsuind. Tînărul porunci apoi să se înceapă pregătirile de plecare și o caravană neasemuită se porni spre Iran. Cînd pînă la cetatea de scaun mai rămăsese doar un popas, i se vesti padișahului din Iran :

— Înălțimea ta, urcă împreună cu vizirul și așezați-vă amîndoi pe tron. Acolo am să vă aduc scrisoarea din partea părinților voștri.

Padișahul și vizirul urcară și se așezară pe tron. Fiul vînătorului sui în urma lor și-l rugă din nou pe padișah :

— Poruncește cîntăreților și lăutarilor să cînte, iar ostașilor și oamenilor de vază să bea în sănătatea ta. În curînd veți primi scrisoarea !

Și, după cum îl îndemnase tînărul, padișahul porunci :

— Cîntăreți și lăutari, cîntați ! Ostași și oameni de vază, beți vin !

Atunci fiul vînătorului coborî și porunci să se aprindă, din patru laturi, mormanul de lemne. Padișahul și vizirul arseră în flăcări și ajunseră chiar ei la părinții lor. Iar feciorul vînătorului se duse la palat și se așeză pe tronul împărațesc. Porunci să se înfrumusețeze orașul vreme de șapte zile, apoi făcu nunta cu fata padișahului peri. Și se numără printre cei mai buni padișahi din lume, ca unul ce cunoscuse soarta cea schimbătoare și-i simțise pe pielea lui dogoarea și înghețul...

Și facă Allah să ni se îndeplinească și nouă năzuințele, așa cum fiul vînătorului și-a văzut îndeplinite toate dorințele !

MIRZA ȘI BIBI-MEHRNEGAR

Trăia odată un padișah care n-avea copii. Într-o zi, uitîndu-se în oglindă, văzu că încărunțise pe la tîmple. Se întristă, își chemă vizirul și-l întrebă :

— Ce părere ai ? Am și început a îmbătrîni și n-am copii. Cine-mi va urma la tron ?

Vizirul începu să-l liniștească :

— Să fie padișahul sănătos ! Nici eu n-am copii și vatra mea e tot pustie. Asta-i voința celui de sus. Dacă se va milostivi, Allah îți va dăruia curînd un copil !

Mîniat, padișahul sări în picioare și strigă :

— Întotdeauna te lingusești și minți, ca să-mi faci pe plac ! Îți dau patruzeci de zile răgaz. Dacă în vremea asta nevasta mea nu prinde rod, poruncesc să fii omorît !

Căindu-se că vorbise pripit, nefericitul vizir se întoarse acasă, înciudat și amărît. Și se perpeli cît ținură cele patruzeci de zile ale răgazului dat de padișah, tot întrebîndu-se :

— O, Allah, ce să fac ?

Și iată că, pînă la urmă, sosi și sorocul. La miezul nopții, cea de a patruzecă, vizirul auzi că-l strigă cineva. Inima i se făcu cît un purice. Crezu că veniseră să-l omoare. Deschise ușa și dădu cu ochii de un derviş, îmbrăcat în alb din cap pînă-n picioare. Dervişul îi dăruia un măr și o rodie și-i grăi :

— Stăpînul a trimis poamele astea pentru nevestele voastre. Rodia pentru nevasta padișahului, mărul pentru nevasta ta. Să mănînce poamele și peste patruzeci de zile nevasta padișahului va începe a rodi un băiat, iar nevasta ta o fată. Cînd vor crește, copiii au să-și unească viețile.

Și, dacă grăi așa, dervişul se făcu nevăzut. Vizirul se bucură cîni nu se mai poate ; neașteptînd măcar pînă dimineata, se duse la padișah și-i povesti cele întîmplate.

Într-adevăr, peste patruzeci de zile, amîndouă nevestele începură să rodească. Iar peste nouă luni, nouă zile, nouă ceasuri și nouă clipe, nevasta vizirului născu o fetiță, frumoasă ca un soare. Nevasta

padişahului trebuia să nască şi ea, când se auzi un glas care porunci :

— Pregătiţi un lighean de aur !

Slugile aduseră ligheanul de aur şi un şarpe negru lunecă din pîntecele nevestei padişahului. De groază, femeia leşină şi nu putu fi adusă în simţiri decît cu multă bătaie de cap.

Cînd află de cele întîmplate, vizirul îşi zise : „As-ta-i soarta !“ Dar pe chip nu i se putea citi nimic. Iar şarpelui, care era fiu de padişah, îi dădură numele de Mirza şi pe fată o numiră Bibi-Mehrnegar. Fireşte, padişahul tunase şi fulgerase, dar ce mai putea face ?

Şi iată că odraslele crescură. Cînd veni vremea să-i însoare, padişahul zise către vizir :

— Îţi dai fata după fiul meu !

Vizirul se temu să nesocotească porunca padişahului şi tinerii fură însuraţi. În noaptea nunţii, cînd îi lăsară singuri, feciorul padişahului lepădă pielea de şarpe şi se arătă a fi un tînăr chipeş, de optsprezece ani. Aproape de dimineaţă îşi puse iarăşi pielea şi luă înfăţişare de şarpe. Nu trecu mult şi la urechile padişahului ajunse zvonul că fiul său iese din pielea de şarpe, arătînd ca un tînăr chipeş. O chemă pe fata vizirului şi-i grăi :

— Cată de născocoşte ceva ca fiu-meu să nu se mai ascundă în pielea lui de şarpe !

Bibi-Mehrnegar se întoarse acasă şi-l întrebă pe tînăr :

— În ce fel de flacăra arde pielea de şarpe ?

— Numai în foc de coajă de ceapă şi usturoi, presărată cu sare, răspunse Mirza. Dar nu-mi arde pielea, că n-ai să mă mai vezi !

Bibi-Mehrnegar nu-i luă în seamă vorbele şi, chiar în noaptea următoare, cînd Mirza ieşise din pielea

lui de șarpe, o puse pe foc. Pielea mai ardea, când tînăru-i zise :

— Așadar, tot ai făcut ce ți-ai pus în gînd ! Mi-ai ars pielea... N-ai să mă mai vezi pînă n-ai să rupi, căutîndu-mă, șapte perechi de încălțări de oțel, pînă n-ai să sfîșii șapte rochii de fier, pînă n-ai să tocești șapte toiege de fier și n-ai să mesteci șapte cutii cu kandarun¹.

Și, grăind așa, Mirza se făcu nevăzut. Vreme de șapte zile Bibi-Mehrnegar se găti de drum. Cumpără șapte perechi de încălțări de oțel, șapte rochii de fier, șapte toiege de fier, șapte cutii cu kandarun și porni în pustiu. Merse ce merse și dădu peste un div cumplit. Fata se rugă :

— Allah, ce să mă fac ?

Deodată auzi un glas tainic :

— Fată, ca să nu se atingă de tine, aruncă-i o cutie cu kandarun !

Bibi-Mehrnegar făcu întocmai și porni mai departe. Dar îi ieși în întîmpinare un alt div. Îi aruncă și lui o cutie și o rupse la fugă... Ce s-o mai lungesc ? Dacă drumul fetei nu ținu doi ani, atunci ținu trei. Întîlni șapte divi, cărora le zvîrli cele șapte cutii. Toiegele, încălțărilor de oțel și rochiile de fier se tociră și se rupseră.

Și iată că, în ziua în care i se tocise și a șaptea pereche de încălțări, se opri lîngă un izvor. Oboșită, se așeză cu gîndul să se spele și să se mai răcorească. Numai ce se așeză, că o slujnică neagră și voinică veni cu un ulcior la izvor.

— Cui slujești, surioară ? o iscodi Bibi-Mehrnegar.

— Sînt slujnica lui Mirza, răspunse negresa.

— Și unde-i el ?

¹ Produs preparat din rășini aromatice și care se mestecă.

— Chiar aici ! și slujnica îi arată o grădină întinsă. Se gătește de nuntă, că se însoară cu fata mătușii lui.

— Și pentru cine cari apă ? o mai iscodi Bibi-Mehrnegar.

— Pentru Mirza, care vrea să se spele.

— Fie ca ochii să nu-ți vadă nicicînd vreo nenorocire ! o binecuvîntă Bibi-Mehrnegar. Dă-mi și mie ulciorul, să-mi potolesc setea.

Slujnica îi întinse ulciorul și, ferindu-se de ea, Bibi-Mehrnegar, aruncă într-însul un inel dăruit de Mirza. Apoi bău puțină apă și-i înapoie negresei ulciorul. Slujnica se întoarse acasă, îi turnă lui Mirza să se spele pe mîini, cînd inelul căzu în palmă tînrului. El se uită, îl recunoscuse, se întoarse spre slujnică și o întrebă :

— Unde l-ai găsit ?

— Nu știu, răspunse ea. Dar lîngă izvor se afla o fată străină, și ea a băut din ulcior...

Mirza înțelese despre ce era vorba, ieși din grădină și o văzu pe Bibi-Mehrnegar lîngă izvor.

— Cum de-ai ajuns aici ? o întrebă el. Știi că ești neînfricăată ca o leoaică ? Păi ăsta e ținutul divilor și al huriilor... Tata, mama, cei șapte frați și mătușa mea sînt divi cu toții. Dacă dau cu ochii de tine, te înghit de vie ! Ascultă : de-o afla mătușa-mea c-ai venit, te ucide pe loc. Tot ce putem face e să-i spunem că ești slujnica mea.

Și-i înnegri pielea cu vopsea, spuse un descîntec, îi suflă peste față și, cît ai clipi, fata se prefăcu într-un bold. Mirza își înfipse boldul în veșminte și intră în casă. Acolo se strînseseră cu toții în jurul lui și începură să strige :

— Miroase a făptură omenească !

— Am adus o slujnică pentru mireasă, îi liniști

Mirza. Jurați că nu-i faceți nici un rău și am să-i dau înfățișarea adevărată.

Cei de față jurară, Mirza spuse atunci din nou cântecul și fata se ivi și o văzură cu toții. O duse la viitoarea soacră, căreia-i zise :

— Mătușă dragă, iată o slujnică pentru fata ta.

— Ticălosule, strigă ea, fata mea n-are nevoie de slujnică !

Mirza începu să se roage ca Bibi-Mehrnegar să poată rămîne acolo și, pînă la urmă, primi încuviințarea. Apoi îi zise, în șoaptă :

— Îndeplinește, fără să stai pe gînduri, orice ți-ar porunci ! Și-i mai dădu cîteva fire din părul lui, sfătuind-o : Dacă ești cumva la ananghie, aprinde un fir de păr.

În ziua următoare, mătușa puse în mîna lui Bibi-Mehrnegar o mătură, de care se aflau prinse niște mărgăritare, și-i porunci :

— Mătură curtea ! Dar vai și amar de tine dacă se desprinde un singur mărgăritar...

Bibi-Mehrnegar luă mătura și, numai ce-o atinse de pămînt, că toate mărgăritarele se risipiră. Pe dată aprinse un fir de păr și Mirza se ivi, adună mărgăritarele, le prinse la loc și mătură curtea. Dacă isprăvi, îi dădu mătura și-i zise :

— Înapoi az-o mătușii !

Cînd fata duse mătura, mătușa o întrebă :

— Ce, ai și isprăvit ?

— Da.

— N-ai făcut-o cu mîinile tale, îi strigă mătușa. Te-a ajutat ticălosul de Mirza !

A doua zi îi dădu un ciur și-i porunci :

— Stropește curtea !

Oricît se strădui, Bibi-Mehrnegar nu izbuti să facă nici o ispravă. Aprinse un fir de păr, Mirza se ivi, stropi curtea și-i zise :

- Du-te și înapoiază-i mătușii ciurul.
- Dacă i-l înapoie, mătușa o întrebă :
- Ai și isprăvit ?
- Da, răspunse fata.
- N-ai făcut-o cu mâinile tale ! Te-a ajutat ticălosul de Mirza, zise iarăși mătușa.
- Iar a treia zi îi dădu o cutie.

— Asta e cutia „Cîntă-joacă“, zise mătușa. Du-te în cutare loc și dă-i-o fratelui meu. Și să iei de la el cutia „Apucă-așază“, pe care ai să mi-o aduci. Pe drum ai să vezi o iesle pentru cai, zvîrle în ea niște oase. Ai să vezi un cîine legat, aruncă-i fîn. Ai să vezi o ușă închisă, să nu te atingi de ea, e mai bine să rămîna închisă. Ai să vezi o ușă deschisă, treci pe lîngă ea. Ai să dai cu ochii de o groapă cu murdării, vezi-ți de drum, dar ține-ți nasul cu degetele.

Și Bibi-Mehrnegar plecă. Îi trecu prin minte să se uite în cutie și, la drept vorbind, oricine ar fi fost ispitit la una ca asta. Deschise capacul și deodată săriră dinăuntru niște lăutari și dansatori, care începură să cînte și să joace. Toți erau pitici. Bibi-Mehrnegar nu-i putu prinde cu nici un chip, ca să-i închidă la loc. Atunci aprinse repede un fir de păr. Mirza se ivi, prinse piticii, îi vîrî în cutie și zise :

— De data asta, îndeplinește pe dos tot ce ți-a poruncit mătușa. Pune fînul înaintea calului, aruncă-i cîinelui oasele, dă binețe la fiecare casă pe lîngă care treci, deschide toate ușile închise și închide-le pe cele deschise. Dacă nu faci așa, va fi rău de tine ! Iar, cînd dai de groapa cu murdării, spune : „Păcat că-mi sînt prinse mâinile, altminteri aș fi vîrît degetul și aș fi gustat din mierea asta !“ Cutia „Apucă-așază“ se află pe o policioară și are deasupra o ceașcă așezată cu gura în jos. Dă cutia „Cîntă-joacă“, dar ia în aceeași clipă de pe policioară cutia cealaltă și

fugi. Și fii cu luare-aminte și n-o deschide, pentru nimic în lume !

Și Bibi-Mehrnegar își văzu de drum. Îi dădu calului fîn, zvîrli cînelui oase, deschise ușile închise și le închise pe cele deschise. Apropiindu-se de groapa cu murdării zise : „Păcat că-mi sînt prinse mîinile, altminteri aș fi vîrît degetul și aș fi gustat din mie-rea asta !“ Și dădu binețe ori de cîte ori trecu pe lîngă o casă. Duse cutia „Cîntă-joacă“ stăpînului ei, luă repede de sub ceașca întoarsă cutia „Apucă-așază“ și o rupse la fugă. Nici n-apucă să se îndepărteze bine, că un glas înfiorător răsună în urma ei :

— Uși deschise, înhățați-o !

— De ce s-o înhățăm ? întrebare ușile. Tu nu ne-ai închis niciodată, pe cînd ea ne-a închis.

Atunci se auzi o altă poruncă :

— Uși închise, înhățați-o !

— De ce s-o înhățăm ? întrebare ușile. Tu ne-ai lăsat mereu închise, pe cînd ea ne-a deschis.

— Cîine, înhaț-o ! răsună iarăși glasul.

— De ce s-o înhaț ? întrebă cîinele. Tu mi-ai dat să mănînc fîn, pe cînd ea mi-a dat oase.

— Calule, înhaț-o ! porunci glasul.

— De ce s-o înhaț ? întrebă calul. Tu mi-ai dat oase, pe cînd ea mi-a dat fîn.

Atunci glasul se ridică încă o dată :

— Murdărie, înhaț-o !

Și murdăria întrebă :

— De ce s-o înhaț ? Tu-mi zici murdărie, pe cînd ea mi-a zis miere !

Ce s-o mai lungim ? Fata scăpă teafără și-i duse mătușii cutia „Apucă-așază“. Mătușa întrebă :

— I-ai dat lui frate-meu cutia „Cîntă-joacă“ ?

— Desigur, răspunse Bibi-Mehrnegar.

— N-ai făcut-o cu mîinile tale, se oțărî mătușa. Vicălosul de Mirza s-a amestecat din nou !

Și iată că veni și ziua nunții.

— Ca să le lumineze însurăților drumul, porunci mătușa, aprindeți zece lumînări pe degetele lui Bibi-Mehrnegar !

Și cele zece lumînări fură aprinse. Bibi-Mehrnegar păsea înaintea însurăților, plângînd și jelindu-se :

— Mirza, îmi ard degetele !

— Nu, Bibi-Mehrnegar, răspundea Mirza, inima mea arde !

Pînă la urmă, ajunseră la locuința lui Mirza, care-i șopti :

— Mai rabdă numai în noaptea asta ! Ia-ți rămas bun de la toți și de la toate, de la șoareci, cîini și pisici, de la farfurii, cești și oale, de la uși și de la ferestre.

La miezul nopții, Mirza tăie capul miresii și i-l așeză pe piept. Apoi luă o trestie, un ac, un pic de sare, puțină spumă de mare, și-o așeză pe Bibi-Mehrnegar pe umăr și se înălță cu ea în văzduh.

Acum, Bibi-Mehrnegar uitase să-și ia rămas bun de la o piatră grea de o jumătate de man. Nici nu apucaseră să se îndepărteze bine, că piatra începu să se rostogolească, ajunse pînă la casa mătușii și începu să strige :

— Mirza i-a tăiat fetei tale capul și a fugit cu Bibi-Mehrnegar !

Mătușa și bărbatul ei le luară urma. Mirza se uită înapoi și, ce să vadă ? Mătușa, gata-gata să-i înhațe. Atunci întinse mîna, aruncă trestia și zise :

— În numele lui Șahmardan ¹, în numele lui Geam ² și Soleiman, pe locul unde va cădea trestia să crească un stufăriș, des cît să nu poți face un pas !

¹ *Regele vitejilor*, epitet dat califului Ali.

² *Geam*, prescurtarea numelui unui rege legendar al eposului iranian, *Geamșid*. Ar fi domnit timp de 700 de ani, perioadă în care oamenii n-ar fi cunoscut nici bolile, nici moartea.

Și, chiar așa, se ivi un stufăriș de netrecut. Mătușa și bărbatul ei se încurcă în el. Nu peste multă vreme, Mirza se uită pentru a doua oară în urmă și, ce să vadă ? Gata-gata să fie ajunși. Atunci aruncă acul și zise :

— În numele lui Șahmardan, în numele lui Geam și Soleiman, pe locul unde va cădea acul să crească un desiș de ace, prin care să nu se poată răzbate !

Și, într-adevăr, se ivi acolo un desiș de ace. Greu le veni mătușii și bărbatului ei să se descurce. Dar Mirza văzu că trecură și de piedica asta. Atunci presără sarea și zise :

— În numele lui Șahmardan, în numele lui Geam și Soleiman, pe locul unde va cădea sarea să se ivească o sărătură, de să nu mai poată face un pas !

Pământul se făcu sărătură și mătușa și bărbatul ei se chinuiră, rănindu-și picioarele. Dacă se uită Mirza din nou, ce să vadă ? Gata-gata să-i prindă iar. Atunci aruncă spuma de mare și zise :

— În numele lui Șahmardan, în numele lui Geam și Soleiman, pe locul unde va cădea spuma să se ivească o mare de netrecut !

Și pe dată se ivi o mare învolburată, cu valuri înalte, peste care spuma plutea. Mătușa și bărbatul ei se opriră la malul mării, pe care n-o putură trece. Atunci mătușa începu să strige către Mirza :

— Nepotul meu drag, cum ați trecut marea ? Spune, s-o trecem și noi !

— Am trecut călcând pe pietrele care joacă pe apă, răspunse Mirza. Faceți la fel !

Pășiră pe spuma de mare și se înecară. Iar Mirza și Bibi-Mehrnegar ajunseră în țara lor, unde împodobiră orașul și făcură o nuntă, care ținu timp de șapte zile și șapte nopți. Și trăiră în veselie și în belșug.

Fie să vi se împlinească și vouă dorințele, așa cum ei și le-au văzut îndeplinite !

JUDECATA DIN BALKH *

Trăia de mult în orașul Balkh un cadriu cinstit și drept, dar tare nepăsător față de el însuși. Nu dădea pace celor hrăpăreți și nu îngăduia nimănui să-i supere pe nevoiași. Maimarelui peste oraș, maimarelui peste strajă, kalantarului și oamenilor lor, apucători și răi, nu le era pe plac că-i stînjenea cînd se puneau pe nedreptăți și-și făceau de cap. Așa că nu-l vedeau cu ochi buni pe cadriu și se tot gîndeau zi și noapte cum să-l îndepărteze de la judecătorie și să-și pună, în locul lui, un prieten. Dar nu era treabă ușoară și căutau de aceea o pricină ca să ațîțe norodul împotriva cadiului. Într-o zi auziră că dușmanul lor de moarte e bolnav, fiind răcit cobză. Pe dată se duseră la maimarele peste hakimi și-i ziseră :

— Oare nu știi că judecătorul dreptcredincioșilor zace bolnav ? Hai să-l vedem ! Dar avem o rugă-minte. Dă-i să bea vin vechi pînă se îmbată, ca să-l facem de ocară în fața norodului...

— Prea bine, se învoi maimarele peste hakimi.

Și plecară împreună spre casa cadiului. Cînd dă-

* *Balkh*, oraș și ținut aparținînd în prezent Afganistanului. Capitală a satrapiei Khorassan în perioada dinastiei ahemenide, apoi centru al culturii statului greco-baktrian. În secolul al VII-lea a fost cucerit de arabi. Ajunge în Evul Mediu unul dintre cele mai puternice centre culturale și comerciale ale Iranului, înflorirea fiindu-i însă curmată de năvălirea mongolilor.

dură cu ochii de bolnav, se apucară să-l căineze și să-i arate părerea lor de rău :

— Nădărdum să te înzdrăvenești, îi ziseră ei. Dacă s-ar fi putut să ne îmbolnăvim în locul tău !... Când am auzit că ai căzut la pat, ne-am înspăimântat și l-am adus cu noi pe maimarele peste hakimi...

Maimarele peste hakimi se apropie de căpățiul cadiului, îi luă mîna, îi atinse fruntea, apoi se uită la limba lui și zise :

— Ai răcit zdravăn ! Bine că maimarele peste oraș, maimarele peste strajă și kalantarul m-au adus aici, că altminteri o pățai. Nici fierturile și nici bu-ruienile nu te pot ajuta. Ca să te pui repede pe picioare e nevoie de alte leacuri ! Se întoarse apoi către maimarele peste oraș și zise : Stați aici, că plec să aduc un leac pe care l-am făcut cu mîna mea și care nu-i de găsit în altă parte !

Maimarele peste hakimi se duse repede acasă, luă un ulcior cu vin vechi de șapte ani și se întoarse la cadiu.

— E un leac strașnic ! L-am găsit într-o carte gre-cească, mai spuse maimarele peste hakimi, și nu-l dau orișicui...

Auzind una ca asta, cadiul se bucură nespus.

— Poruncește să se aducă o ceașcă ! zise maima-rele peste hakimi.

— Teifur, adu o ceașcă ! porunci cadiul către o slugă.

Teifur aduse ceașca, maimarele peste hakimi o umplu cu vin, apoi i-l turnă cadiului pe gît. Nu trecu multă vreme și maimarele peste hakimi îi mai dădu o ceașcă. La a treia, cadiul se îmbătă de-a binelea. Se ridică în capul oaselor, începu să cînte și să poc-nească din degete. Atunci maimarele peste oraș își chemă îndată slugile și le porunci :

— Duceți-vă și spuneți oamenilor de vază și negustorilor din Balkh : „O, necredincioșilor, judecătorul musulmanilor s-a îmbolnăvit și zace în așternut ! De ce nu veniți să-l vedeți ?“

Slugile se răspîndiră în oraș și oamenii veniră să-l vadă pe cadiul bolnav. Dar rămaseră uluiți. „Ce poate să însemne o asemenea purtare la un bolnav ?“ se mirară unii. Alții socoteau că bolnavul își pierduse mințile. Dar haimanalele pricepură lesne, după mirosul de vin ce plutea în odaie, că bolnavul era beat turtă. La un semn făcut de maimarele peste oraș și de kalantar, începură să răcnească :

— Nu vrem asemenea cadiu ! Izgoniți-l, e lipsit de credință, bea vin !¹

Ce s-o mai lungim ? Cu un asemenea tertip îl făcură de rîs și de batjocură în fața oamenilor și cadiul fu alungat din oraș. Maimarele peste oraș, maimarele peste strajă și kalantarul îl aduseră apoi pe unul dintre cunoscuții lor, pe nume Bul-Ghasem, pe cît de ticălos, pe atît de hoț (după chipul și asemănarea lor) și-l puseră în fruntea judecătoriei din Balkh. Iar la marginea orașului, în mahalaua Noubahar, ridicară pentru el o nouă casă a judecătoriei, unde Bul-Ghasem stătea zile întregi, de judeca fel de fel de pricini. Iar, mîna în mîna cu maimarele peste oraș, maimarele peste strajă, kalantarul și derbedeii de teapa lor, noul cadiu împila și batjocorea oamenii din Balkh. Nelegiuirile lui ajunseseră de pomină, treceau din gură în gură și nimeni nu-i putea zice : „De ce faci astfel de lucruri ?“

¹ Islamul interzice, cu unele rezerve, consumul vinului. În acest domeniu, cazuistica juridică e foarte bine pusă la punct. Se îngăduie consumarea vinului de către bolnavi sau de către cei însetați, de către cei ce se găsesc în pustiu și nu au apă. Gradul păcatului săvîrșit în cazul consumării alcoolului se stabilește în funcție de condițiile utilizării și de măsura în care reprezintă un obiect de ispită pentru alte persoane.

Dar să-l părăsim acum și să povestim despre un sărac din Balkh. Îl chema Mehrak și era feciorul unui negustor. Când negustorul muri, îi lăsă moștenire bani mulți și fel de fel de averi, dar, din nechibzuință, Mehrak cheltui banii și înstrăină toate averile moștenite. Și asta, fiindcă după moartea tatălui său îl înconjurară niște derbedei și hainanale, începînd să-l înșele și să tragă foloase de pe urma lui, să-l împingă la desfrîu, beție și jocuri de noroc. Averele i se scurse astfel printre degete. Și, oricît îl bătură la cap maică-sa, rudele și prietenii, oricît îi ziseră : „Mehrak, pune capăt risipei ! Cei ce te înconjoară sînt prietenii pungii tale, iar cînd ți se vor sfîrși banii și n-ai să mai ai ce mânca, n-au să mai vină la tine și nici n-au să te cunoască !“, vorbele lor nu-l ajutară cu nimic. Căci viața asta ținu pînă într-o zi, cînd toată averea se duse de parcă ar fi luat-o vîntul. Mehrak vîrî mîna în buzunar și văzu că nu mai are nimic. Ajunse la sărăcie și foame. Într-un rînd, cînd n-avea să-și cumpere nici pîine și ceapă, îi zise maică-si :

— Mamă, de-aș fi știut că asta o să ne fie soarta, nu m-aș fi lăsat înșelat și n-aș fi prăpădit fără folos banii și averea rămasă de la tata. Dar acum e tîrziu. Ce-a fost a fost, și căința nu ne mai poate ajuta. Mai bine învață-mă cum să fac rost de pîine și ceapă, ca să nu murim de foame !

— Cum te pot ajuta ? răspunse maică-sa. Trăiește în orașul nostru un derviş, care a văzut multe și a pătimit de toate. Îl cheamă Khaksar, bătrînul Khaksar. Cine are vreun necaz și nu mai știe încotro s-o apuce, îl caută pentru a căpăta un sfat înțelept. Se duce la el cu un dar mărunț și-i cere ajutorul. Nu-i un om rău. Stă în colțul lui și n-are treabă cu nimeni. Du-te la el și are să-ți arate drumul pe care să pășești mai departe...

Zis și făcut. Se duse Mehrak la căsuța bătrînului Khaksar, îi sărută pragul, îi spuse necazul lui și-i ceru un sfat, leac pentru durerea ce-l chinuia. Bătrînul Khaksar grăi :

— Fiule, du-te și împrumută de la careva cinci sute de derhami și apucă-te cinstit de treabă. Pînă la sfîrșitul anului ai să cîștigi bani buni. Dar să fii cinstit, ca un adevărat urmaș al lui Șahmardan, să nu superi pe nimeni și nici să-i mai bagi în seamă pe cei ce te-au adus în sapă de lemn.

— Prea bine, răspunse Mehrak. Și plecă de la bătrînul Khaksar, se duse la maică-sa și-i spuse ce-l sfătuisese dervîșul : De la cine să împrumut bani ? o întrebă apoi.

— Trăiește în orașul nostru un anume Șam'un, care are mulți bani și face cămătărie. A fost unul dintre prietenii tatălui tău. Du-te de ia bani de la el și, așa cum ți-a zis bătrînul, apucă-te de negustorie. Să vedem ce-o ieși din asta !

Mehrak se duse întins la Șam'un și-i ceru o mie de derhami. Se prinse să-i înapoieze banii într-un an, împreună cu dobînda.

— Îți dau cîți bani vrei, zise Șam'un, dar să-mi lași un zălog, greu la preț și ușor la cîntar.

— Păi n-am nimic, răspunse Mehrak.

Se tocmiră îndelung și, pînă la urmă, se învoiră ca Șam'un să-i dea cinci sute de derhami, urmînd ca după un an Mehrak să-i înapoieze șase sute cincizeci. În schimb, să-i lase o hîrtie cum că, dacă la sfîrșitul anului nu-i dă banii, Șam'un are dreptul să-i taie cinci siri de carne din trup. Scriseră hîrtia, Mehrak primi banii și se întoarse bucuros acasă.

Și de a doua zi începu să facă negustorie. Nu trecuseră două-trei luni și băgase în buzunar un cîștig însemnat. Dar haimanalele, prietenii lui de demult, aflară și se adunară iar în jurul lui. Își făceau noi

socoteli să reînceapă vechea viață. Îl lingușiră, iar, dacă văzură că asta nu le folosește, îl amenințară cu pumnii și cu cuțitul. Îl speriară și izbutiră să-l târască după ei, așa că nici nu se încheie anul și nu numai câștigul, dar și banii împrumutați i se scurseseră printre degete. Doar Allah știe ce i se mai întâmplă lui Mehrak, cum trăi și ce pătimi, dar asta e o altă poveste...

Și se împlini și anul. Șam'un se ivi ca din pământ, cerînd cei șase sute cincizeci de derhami.

— Dă-mi un răgaz de cîteva zile, îl rugă Mehrak.

— Nu-ți dau nici un răgaz. Banii, sau cinci siri de carne din trupul tău ! răspunse Șam'un.

Din vorbă în vorbă începură să strige și lumea se adună în jurul lor. Cei ce-l cunoșteau pe Mehrak își arătau părerea de rău și ziceau :

— Șam'un n-are dreptul să taie o ciosvîrtă din trupul lui Mehrak. Să-i ducem în fața cadiului !

— Care cadiu ? întrebare cîtiva. Bul-Ghasem ? Nu va îngădui niciodată ca bogatul Șam'un să-l scape din ghiare pe săracul Mehrak...

— Dar n-ai încotro, fură alții de părere. Cum se zice, pînă treci de la un stîlp la altul, poate se ușurează povara, se mai îndulcește. Altă scăpare nu-i !

Și, astfel, Șam'un și Mehrak se duseră la cadiu. Pe drum Mehrak se gîndi să fugă și să scape de Șam'un. Nu făcuseră nici cîtiva pași și văzură un cal care-și trîntise călărețul și alerga zănatec. Stăpînul calului striga :

— Oameni buni, pentru numele lui Allah, prindeți-mi calul !

Mehrak își zise : „N-ar fi rău să prind calul și să-l duc cu mine la judecătorie pe bogătanul ăsta. Poate mă ajută !“ Luă de jos o piatră și-o zvîrli. Piatra lovi calul în ochiul stîng și-l chiorî. Stăpînul calului se apropie și începu să țipe :

— Ce-ai cu mine ? Ce, ți-am vîndut lemne ude ? De ce ai dat cu piatra și mi-ai chiorît calul ? Plătește-mi paguba ! Știi cine sînt eu ? Sînt fiul roabei socrului emirului din Balkh ! -

Și iar se adună lumea în jurul lor. Atunci Șam'un ieși în față și se închină fiului roabei socrului emirului din Balkh, zicînd :

— Și eu am fost păgubit de tînărul ăsta și mă duc cu el la judecătorie. Hai cu noi !

Porniră mai departe. Șam'un socoti că n-ar fi rău să-l poarte pe Mehrak prin mijlocul orașului și al bazarului, ca să-l vadă și să se sperie și alții dintre datornicii lui. Zis și făcut. Pe drum, Mehrak dădu cu ochii de o mulțime de lucruri de neînțeles, pe care ți-e și teamă să le vezi. Întîlni un om dus la locul de osîndă, care striga :

— Oameni buni, n-am făcut nimic, n-am ucis pe nimeni, n-am furat din nici o casă, n-am necinstit pe nimeni, de ce mă duceți la moarte ?

Iar cei ce-l duceau răspundeau :

— Așa a hotărît cadiul ! Știe el mai bine decît noi.

Mai merșeră puțin și Mehrak văzu un sicriu purtat pe umeri și urmat de lume multă. Oamenii se îndreptau spre cimitir și cei ce pășeau în urma sicriului erau îmbrăcați în negru și plîngeau. Iar mortul, înfășurat în giuguu, striga :

— Oameni buni, încotro mă duceți ? Sînt viu ! Cine a zis că am murit ?

— Așa a zis cadiul ! îi răspundeau cei din preajmă. Cine-i mai înțelept, tu sau cadiul ?

Cînd o văzu și pe asta, Mehrak încremeni. „Cît de înțelept poate fi cadiul care-l socotește mort pe un om viu ? se întrebă el ? Ce oameni neghiobi ! Văd cu ochii lor că omul e viu și stăruie că judecătorul știe mai bine. De ce și-or fi pus rudele lui straie

cernite, de ce nu spun o vorbă, de ce merg în urma sicriului și-l duc la cimitir, să-l îngroape ?" După câte văzuse, inima lui Mehrak se făcu cât un purice și el își mai zise : „Cu asemenea cadiu sfârșitul e aproape, atît pentru mine, cît și pentru bieții oameni !" Și hotărî să fugă. Se uită la dreapta, se uită la stînga și văzu o ușă pe jumătate deschisă. „Mă năpustesc în casă, chibzui Mehrak, trag ușa după mine și, cît bat ei, cît le trebuiește să ajungă înăuntru și să caute peste tot, nimeresc pe acoperiș, și de acolo pe un altul și am scăpat !" Și se repezi, deschise ușa și intră în casă. Dar se izbi de stăpîna casei, care nu mai avea mult pînă să nască. Tocmai voia să iasă din casă, cînd Mehrak intră ca vîntul. Femeia căzu la pămînt și pierdu copilul. Se auziră țipete. Stăpînul casei, bărbatul femeii, îl apucă pe Mehrak de guler și începu să strige :

— Sînt înșurat de șapte ani și Allah nu-mi dăduse copii. După multe rugăciuni și jurăminte, anul ăsta, în sfârșit, trebuia să am un copil, iar tu, nemernicule, mi-ai adus nenorocirea. Am să-ți plătesc cu vîrf și îndesat. Te zvîrlu să te mănînce cîinii !

Și scoase cuțitul, dînd să-l spintece pe Mehrak, dar oamenii se apropiară, îl apucară de mînă și ziseră :

— Nu-i singura nenorocire, de care nemernicul s-a făcut vinovat. A păgubit cîțiva oameni, care-l trag la răspundere. Du-te cu ei la judecătorie, să vedem ce hotărăște cadiul.

Și porniră cu toții mai departe. Pe drum se întîlniră cu un descreierat, care ținea în mînă o țepușă și-i lovea peste ochi, peste urechi și gură pe cîți putea ajunge. Oamenii fugeau de el, dar, cum dădu cu ochii de cei ce se îndreptau spre judecătorie, descreieratul strigă :

— Tii, ce pradă bună ! și se năpusti.

Mehrak se bucură și se gîndi : „Allah l-a trimis să mă scape de răutatea oamenilor. Chiar dacă-mi scoate un ochi, nu-i mare pagubă. Mai bine chior decît rupt în bucăți la judecătorie !“ Dar descreieratul nici n-apucă să se apropie și să-și vînture țepușa, că Șam'un și alți cîțiva îl îndepărtară, îi dădură bani și el plecă mulțumit.

Din minaretul moscheei se auzi atunci un glas și muezinul chemă lumea la rugăciune. Dar nu era un azan obișnuit, fiindcă muezinul striga :

— Mărturisesc că, după cum zic musulmanii, Mo-hammad e trimisul lui Allah !

Auzind azanul, Mehrak rămase uimit și se întrebă : „De ce strigă «după cum zic musulmanii» ? Oare nu-i musulman ? O, Allah, ce să însemne una ca asta ? Sînt treaz sau visez ?“ Și n-apucară să facă mulți pași, că Mehrak îl văzu în bazar pe unul dintre slujitorii moscheei. Omul deșerta cîteva ulcioare cu vin în bazinul cu apă și striga :

— Hci, musulmani, cadiul a poruncit, în numele lui Allah, să cumpărați vin. Vinul e făcut din viile vaghfului¹. Pentru ca Allah să vă ierte păcatele pă-rinților, nu lăsați vinul să se strice !

Și oamenii umpleau cu vin oale și ulcioare și le duceau acasă. Mehrak se uită și în moschee și-l văzu pe pișnamaz² spunînd rugăciunea într-un picior. Simți că i se învîrte capul. „Ce să mai însemne și asta ? Ce fel de cadiu e ăsta ?“ Și iar se gîndi să scape de cei ce-l duceau la judecată. Privirile i se opriră pe un zid pe jumătate dărîmat. Socotind că zidul împrejmuia o grădină, sări pe zid, iar de acolo în grădină. Și, cum

¹ Termen care desemnează totalitatea averilor instituțiilor religioase (moschei sau școli confesionale).

² Slujitor al cultului musulman. În timpul rugăciunii se așază în fața credincioșilor, care îi repetă cuvintele și mișcările. Imamii îndeplinesc un ritual asemănător.

se zice, vaca îi mai făta un vițel : lângă zid, în grădină, dormea un bătrîn bolnav. Mehrak căzu chiar pe pîntecele bolnavului, care o porni îndată pe lumea cealaltă...

Feciorul bătrînului ieși atunci din casă și văzu că Mehrak îi omorîse tatăl.

— Mi-ai ucis tatăl bolnav, strigă el, prinzîndu-l de guler. Te ucid și eu !

Tocmai se încăieraseră, cînd mulțimea năvăli în grădină și înțelese că Mehrak mai făcuse o boacăna. Ce s-o mai lungesc ? Porniră cu toții spre judecătorie. Mehrak era într-un hal fără hal. Și între timp mai văzu și alte minunății, dar ajunsese să nu-i mai pese de nimic. Cînd trecură pe lângă madrase¹, văzu un om în lanțuri, gata să fie tîrît prin oraș și o mulțime alergînd și forfotind să-i prindă ucenicii ca să-i zvîrle în temniță. Iar, în curtea madrasei, alții dădeau cu zarurile. Dacă cineva cuteza să întrebe :

— Cine-i omul, de ce a fost prins și pus în lanțuri ? i se răspundea :

— E un eretic, înlănțuit din porunca cadiului. Și, ce poruncește el, e lege pentru noi !

Mehrak îl privi pe omul înlănțuit, dar pe fața lui nu putea citi nimic. Liniștit și fără teamă, cu pași neșovăietori, mergea după cei ce-l duceau în lanțuri. Nici ucenicii lui mînați la temniță nu se temeau, mergeau liniștiți și mîndri și nu cereau îndurare, așa cum cer de obicei osîndiții. Nu cerșeau ajutor și nu cădeau în genunchi. Cîte unul care se vedea după îmbrăcăminte că era bogat, zicea :

— Necuratul ăsta trebuiește tăiat în bucăți, întocmai ca ucenicii lui. N-au credință, nu sînt musulmani !

¹ Școală confesională musulmană de nivel mediu sau superior, unde erau predate și unele științe laice, ca medicina. Funcționau de obicei pe lângă marile moschei.

Și, după fiecare asemenea priveliște, amărăciunea lui Mehrak creștea și el nu mai știa ce să facă. Așa trecură de bazar, ajunseră pe cea din urmă uliță a orașului și, încet-încet, se apropiară de judecătorie. Acolo dădură peste un măgar cufundat în noroi. Coada și spinarea îi erau însîngerate de cîte lovituri promise. Vreo doi trecători îl ajutau pe stăpînul măgarului și trăgeau dobitocul de cap și de coadă, ca să-l scoată din noroi. Cu gîndul să mai uite de-ale lui, Mehrak apucă și el de coada măgarului și trase cu toată puterea. Se strădui atît de bine că rămase cu coada în mînă. Vorba aia : pe lîngă cocoșa veche i se mai ivi una nouă... Cînd văzu isprava lui Mehrak, stăpînul măgarului începu să țipe și, pînă la urmă, porni și el cu ceilalți spre judecătorie.

Cînd să ajungă, un om care mergea cu ei chiar de la început și-i urmasse ca o umbră se apropie de Mehrak și-i șopti la ureche :

— Dacă vrei să scapi de răutățile lor, folosește-te de un șiretlic. Uite ce să faci : caută să ajungi la cadiu înaintea tuturor. Înșeală-l, sau du-i o veste bună. Adică fă ceva care să-i placă, și atunci va judeca pricina în folosul tău !

— Oare mai e cu putință una ca asta, după ce am făcut atîtea boacănne ? îl întrebă Mehrak.

— Firește, răspunse necunoscutul. Numai să vrea, că face cum îl taie capul. Puterea și voința sînt în mîinile lui... Iar cei ce te duc la judecată sînt de teapa cadiului, caută slavă și bogăție, nu cinste și dreptate !

Numai ce intrară în curtea judecătoriei, că Mehrak o zbughi înaintea tuturor și intră în încăperea cadiului. Acolo, ce-i văzură ochii ? Cadiul ședea împreună cu un tînăr, da cu zarurile și bea vin. Fără să piardă o clipă, Mehrak ieși, închise ușa și se așeză

cu spatele în dreptul ei, așa ca nimeni să nu mai poată intra. Apoi începu să strige :

— Opriți ! Sufletul cadiului e liniștit și el se roagă acum lui Allah ! Își face rugăciunea. Nu-l tulburați. Așteptați în curte. De îndată ce isprăvește, deschid ușa și puteți intra.

Din încăperea lui, cadiul auzi vorbele lui Mehrak, iar istețimea și șiretenia lui îi fură pe plac. Își sfârși liniștit jocul, apoi se apropie de ușă, se uită afară printr-o crăpătură și-i șopti lui Mehrak :

— Am căutat unul ca tine în șapte ceruri și te-am găsit pe pământ ! Nu te teme de nimic. Orice pricină ai avea, am s-o judec în folosul tău și am să te țin apoi aici, lângă mine. Ești omul de care eu și judecătoria au nevoie !

Își înfășură apoi turbanul în jurul capului, își aruncă pe umeri abaua, își pieptănă barba și se îndreptă spre sala de judecată. Acolo se așeză pe scaunul de judecător și grăi :

— Deschideți ușile, să intre oamenii și să-și spună păsurile !

Mehrak deschise ușa și toată adunătura care îl urmăse pătrunse în sală. I se închinară cu toții cadiului, îi sărutară mâinile și se așezară în jurul lui.

— În numele lui Allah cel bun și milostiv, grăi cadiul după ce le răspunse la urările de bine, o, voi care ați venit aici pentru o dreaptă judecată, aflați că nu-s dintre cei ce primesc mită. M-am lipsit de fericirea pămîntească și trăiesc numai cu gândul la lumea de apoi. Împart dreptatea pentru a-l sluji pe Allah. Ochii mei nu văd nimic în afara poruncii lui Allah și ca mine se cuvine să fiți și voi. Să vă supuneți judecății și dreptății pe care o fac, chiar de nu-i în folosul vostru. Și să mai știți că rămînem pe lumea asta doar cîteva zile. Cată să ne pregătim pentru ultimul drum. Înțelept e cel ce nu dă viața

de apoi pe trecătoarea fericire a lumii în care trăim, cel ce nu socoate deopotrivă viața veșnică și cea trecătoare. Cu toții ne ducem, iar două lucruri rămân după noi : cele bune și cele rele. Faceți în așa fel ca să duceți în mormînt faptele bune și nu cele rele, pentru ca după moarte, oriunde vi se va pomeni numele, oamenii să zică : „Allah să-l aibă în pază !“

Așa grăi cadiul, oftă adînc, își ridică privirile în tavan și rosti rugăciunea : „Allah, miluiește-ne și ia-ne la tine !“ Iar, numai ce sfîrși rugăciunea, că se prăbuși fără simțire. Doi slujitori, care stăteau lîngă ușă cu brațele încrucișate pe piept se repeziră la el, îi frecară mîinile și picioarele, aduseră apă de trandafiri și-l stropiră pe față. Unul dintre ei, mai bătrîn și mai priceput, le zise celor de față :

— Așa-i cadiul. Cum rostește numele lui Allah și se gîndește la lumea de apoi, îndată își pierde simțirea. Noaptea n-are somn, nici liniște ! Iată, în fața voastră s-a întîmplat întocmai !

Cei care-i auziră vorbele se uitară unii la alții și ziseră :

— Allah să-i miluiască zilele vieții... Capetele locuitorilor din Balkh să nu fie văduvite de umbra lui.

Iar Mehrak încremeni. „Nemaipomenit ! își zicea. Ce rost au spusele cadiului ? Dacă vorbele-i sînt adevărate, cum poate face dreptate în folosul meu ? Iar, dacă-s mincinoase, cum a putut leșina și cum de s-a putut preface atît de bine ?“ Într-un cuvînt, se înspăimîntă și inima i se făcu iar cît un purice. Dar ceilalți se bucurară că, slavă lui Allah, cadiul era un om drept, iar cei ce răspîndeau minciuni pe la colțuri nu se dovedeau vrednici de crezare. Fără îndoială, nu era așa cum se clevea ! Vorba aia, nu-i iadul atît de fierbinte cum se povestește...

— Rostiți-vă plîngerile, unul cîte unul, grăi cadiul cînd își veni în fire. Nu-i împiedicați pe ceilalți să spună pînă la capăt ce au de spus.

Șam'un trecu primul în față și zise :

— Omul ăsta a luat de la mine cu împrumut cinci sute de derhami. Ne-am înțeles să-mi înapoieze șase sute cincizeci la sfîrșitul anului, iar, de nu va avea banii, să-i tai cinci siri de carne din trup. Anul s-a încheiat și el nu mi-a dat nici o para chioară. Acum vreau să iau ce mi se cuvine !

Cadiul îl întrebă pe Mehrak :

— Adevărat grăiește ?

— Da, adevărat, răspunse Mehrak.

— Înțelegerea voastră e în afara legii, zise cadiul. O bucată de carne omenească nu poate fi lăsată zălog pentru niște bani. Credința musulmană nu îngăduie una ca asta și socotește faptul drept păcat. Dar te voi ajuta. Am să-ți aduc un cîntar și ai să tai o bucată de carne din împricinat. Numai să nu tai nici mai mult, nici mai puțin de cinci siri. Iar, cînd iei carnea zălog, să nu curgă nici o picătură de sînge... Vino de ia cuțitul, uite cîntarul, uite-l și pe împricinat. Dacă însă curge vreo picătură de sînge, sau tai mai mult decît se cuvine, am să te pedepsesc pentru ca altădată să nu mai necăjești pe nimeni.

— Dar cum să pot tăia cinci siri de carne ? întrebă Șam'un. Și încă așa ca să nu fie nici mai mult nici mai puțin ? Ba, pe deasupra, să nu curgă nici o picătură de sînge...

— Dacă nu ești în stare, îi răspunse cadiul, atunci n-ai dreptul să-i ceri nimic. Ba să-i mai și plătești că i-ai pricinuit atîtea necazuri, l-ai luat o zi întreagă de la lucru și l-ai adus aici. Și dă și bani pentru judecată !

Șam'un începu să țipe, dar cadiul strigă :

— Luați-l pe nemernicul ăsta și aruncați-l în temniță !

Îl luară pe Șam'un și, cît se zbătu să scape din strînsoare, nu izbuti. Se tîrgui și i se dădu drumul numai după ce plăti șase sute cincizeci de derhami.

Veni și rîndul celui de-al doilea să se plîngă. Era omul căruia Mehrak îi chiorîse calul.

— O, cadiule, zise omul, tînrul a aruncat cu piatra în calul meu și l-a chiorît de un ochi.

— Adevărat grăiește ? îl întrebă cadiul pe Mehrak.

— Da, adevărat, răspunse Mehrak. După ce l-a aruncat din șa, calul a luat-o la fugă. Omul le-a cerut ajutor trecătorilor, am ieșit înaintea calului cu gîndul să-l prind, am aruncat o piatră și, din greșală, l-am lovit la ochi.

— Cu cît ai cumpărat calul ? îl întrebă cadiul pe împetricinat.

— Cu o sută de derhami.

— Atunci taie calul în două, îi zise cadiul. Dă-i jumătatea chioară pîrîntului și ia de la el cincizeci de derhami.

— Cum așa ? se miră împetricinatul. Calul mort nu face nici doi bani...

— Asta-i voînța lui Allah !

— Atunci nu mai vreau nimic pentru pagubă, o lăasă mai moale stăpînul calului.

— Nici așa, zise cadiul. N-oi fi vrînd tu, dar vrem noi. L-ai împiedicat pe omul ăsta să muncească timp de o jumătate de zi și l-ai tîrît după tine prin tot orașul, iar acum zici : „Nu mai vreau nimic pentru pagubă !“ Mai bine nu voiai cînd a dat cu piatra !

Stăpînul calului începu să facă gălăgie. Cadiul le strigă slugilor :

— Așa ? Luați-l pe limbutul ăsta și aruncați-l în temniță !

Dacă omul începu să țipe și să se roage să-l lase în pace, cadiul le porunci oamenilor lui :

— Luați-i o sută de derhami și lăsați-l să plece !

— O, cadiule, zise stăpînul calului, pentru ce să dau o sută de derhami ? Oare nu mă cunoști ?... Sînt fiul roabei socrului emirului din Balkh.

— Dacă-i așa, hotărî cadiul, dați-i drumul și luați suta de derhami de la Șam'un.

Iar, cînd al treilea începu să se plîngă, cadiul zise :

— Nu se cădea să vii aici pentru una ca asta. Trebuia să vă înțelegeți amîndoi. Așteptai două-trei zile și, cînd nevastă-ta ieșea de la baie, îl rugai pe împricinat să-ți facă un copil. Ia spune, copilul care s-a prăpădit era băiat sau fată ?

— Băiat, răspunse omul, amărit.

— Atunci fă precum ți-am spus. Dacă vei avea o fată de la împricinat, silește-l să-ți mai facă un copil. Iar de va fi băiat al doilea, înseamnă că ai avut noroc și ești tată a doi copii. Dacă se va naște o fată și a doua oară, tot nu-i nici o nenorocire, că două fete-s la fel de bune ca un băiat...

— O, cadiule, se mînie omul, ce fel de dreptate-i asta ?

— Dreptatea lui Allah !

— Atunci nu mai vreau nici o despăgubire și nu mai cer nimic !

— Dar pîrîtul nu se lipsește de dreptul pe care-l are, îi răspunse cadiul. Gîndește-te că n-a muncit o jumătate de zi...

Și luară și de la bietul om o sută cincizeci de derhami și-l lăsară să plece. Veni cel de al patrulea la rînd, să i se plîngă cadiului. Cadiul întrebă :

— Dar tu ce vrei ?

— Tata era bolnav și dormea în grădină, lîngă zid, iar tînărul ăsta a sărit, de sus, chiar pe pîntecul bătrînului și l-a ucis.

— Înainte de toate să știi că ai săvârșit o greșală, lăsînd un om bătrîn și bolnav să doarmă lîngă zid. Și acum, dacă tot ai făcut păcatul, ia spune, cîți ani avea bătrînul ?

— Șaptezeci și doi.

— Iar tu cîți ani ai ? îl întrebă cadiul pe Mehrak.

— Douăzeci și opt.

— Atunci, zise cadiul către fiul bătrînului ucis, vreme de patruzeci și patru de ani să ai grijă de tînărul ăsta, să-i dai pîine și apă. Dacă o împlini șaptezeci și doi de ani să-l duci în grădină, să-l pui să doarmă lîngă zid și să sări, de sus, pe pîntecul lui !

Auzind vorbele cadiului, omul întrebă nedumerit :

— Ce fel de dreptate-i asta ?

— Dreptatea lui Allah !

— Nu primesc asemenea dreptate !

Numai ce-i ieșiră vorbele din gură și cadiul le porunci slugilor :

— Hei, băieți, luați-l pe pîgînul ăsta și ciomăgiți-l, așa ca altădată să nu se mai împotrivească poruncii lui Allah !

Îi luară și lui banii și-i dădură drumul. Veni și al cincilea la rînd, stăpînul măgarului cu coada ruptă. Cadiul îl întrebă :

— Tu ce ai de spus ?

— Nimic !

— Atunci de ce ai mai venit ?

— Așa, ca să mă uit.

— Minte, strigă Mehrak, a venit să se plîngă că i-am rupt coada măgarului !

— Așa-i ? îl întrebă cadiul pe stăpînul măgarului.

— Nu, măgarul meu n-avea coadă de mic...

— Dacă-i adevărat ce spui, du-te și adu oameni care să dea mărturie că măgarul tău n-avea coadă de mic !

Și stăpînul măgarului plecă să aducă oameni care să dea mărturie. Dar nu se mai întoarse, că fugi într-alt oraș și nimeni nu l-a mai văzut în Balkh. Din ziua aceea a rămas zicala : „Măgarul meu n-a avut coadă de mic !“

Astfel, cei ce-l tîrîseră pe Mehrak la judecată plecară unul cîte unul. În casa judecătoriei nu mai rămaseră decît cadiul și Mehrak.

— Fiule, îi zise cadiul, n-a fost întocmai cum ți-am făgăduit de la bun început ? De ani de zile caut unul descurcăreț ca tine. Acum, povestește-mi viața ta, ca să pricep ce ai de făcut mai departe.

Mehrak depănă de la început și pînă la sfîrșit firul tuturor întîmplărilor prin care trecuse, iar cadiul se bucură și zise :

— Aici e locul tău ! Se cade să trăiești în preajma mea.

— Prea bine, se învoi Mehrak, dar am și eu să-ți pun cîteva întrebări. Răspunde-mi, și te voi sluji din tot sufletul și din toată inima.

— Întreabă !

— Cînd am intrat la tine, începuseră Mehrak, erai împreună cu un tînăr. Jucai zaruri și beai vin. Spune, cine era tînărul și de ce săvîrșeați lucruri oprite ?

— Tînărul pe care l-ai văzut, răspunse cadiul, e orfan. Acum cîțiva ani, cînd i-a murit tatăl, era doar un copil. Ca să nu-i ia alții averea moștenită, mi-am trimis oamenii să i-o adune și s-o încredințeze unui cetățean de treabă, ca să i-o înapoieze, dacă va mai crește. Azi a venit la mine și mi-a zis : „Nu mai sînt copil ! Dă-mi averea.“ Și, ca să mă încredințez că are dreptate, că nu mai e copil și că-i în stare să stea în rînd cu vîrstnicii, l-am pus la încercarea pe care ai văzut-o. Numai așa pot lua averea de la cel căruia i-am dat-o în păstrare, pentru a o împărți

În două, dîndu-i jumătate tînărului și oprind jumătate pentru mine.

— Cadiule, îi zise Mehrak, să zicem c-ai judecat cinstit. Dar, pe cînd eram tîrît încoace, am întîlnit un om dus la locul osîndei. Țipa : „Unde mă duceți ? N-am făcut nimic, pentru ce vreți să mă omorîți ?” Și i se răspundea : „Așa a poruncit cadiul”. Văzînd una ca asta, mi-am pierdut cumpătul...

— Da, ce-ai văzut era într-adevăr așa, răspunse cadiul. Tot adevărat e și răspunsul pe care oamenii mei îl dădeau osînditului. Ascultă povestea... În urmă cu cîteva zile un fierar a omorît un bogătaş. Cum vărsase sînge, trebuia omorît și el. Dar, în afara lui, nu se mai află în tot orașul nostru alt fierar, așa că, dacă-l omoram, toți oamenii, și chiar eu, am fi avut de suferit. Deoarece sîngele bogătaşului nu trebuia să rămînă nerăzberat, că rudele și prietenii lui apropiați sînt și cunoscuți de-ai mei, am hotărît așa : de vreme ce în orașul nostru se află mulți arămari, să osîndesc unul, în locul fierarului. În felul ăsta e răzberat sîngele bogătaşului și nici orașul nu rămîne fără singurul lui fierar !

— Hai atunci mai departe, zise Mehrak. Ce-i cu omul înfășurat cu sila în giulgiu, vîrît în sicriu și dus la cimitir ? Măcar că striga : „Sînt viu !” nimeni nu-i dădea ascultare, ba încă i se zicea : „Cadiul a hotărît că ești mort și că trebuie să te îngropăm !” Spune, pentru numele lui Allah, tu ai poruncit una ca asta sau a făcut-o altul, în numele tău ?

— Au spus adevărul, erau poruncile mele, răspunse cadiul. Nu cu mult timp în urmă, omul a venit la mine și mi-a încredințat averea, nevasta și fata. Apoi mi-a cerut încuviințarea să plece la Mecca, în hagiaț. I-am dat încuviințarea și a plecat. După o vreme a ajuns la noi vestea că trecuse în rîndul celor drepți. Am întrebat tot felul de oameni și cu

toții mi-au spus același lucru. Atunci i-am dat femeia după un frate al meu. Acum au și un copil. Pe fie-sa am măritat-o cu un nepot. I-am împărțit averea între mine și rudele lui. De curînd s-a întors și a zis : „Sînt viu, cei ce spuneau că am murit, mințeau !” Am priceput că atîta vreme cît rămîne în viață ne va da mult de furcă și am hotărît, de aceea : „E o greșală cînd zice că e viu. E nevoie să fie mort și trebuie socotit ca atare !” Apoi am poruncit să fie dus la cimitir și îngropat. Așa viu cum era, oamenii mei l-au înfășurat în giulgiu și nimeni n-a îndrăznit să zică nimic.

— Am văzut pe drum un om care ținea o țepușă în mînă. Cînd îl întâlneau, trecătorii fugeau care încotro. Dacă ajungea să prindă pe careva și omul nu-i dădea bani, descreieratul îl împungea în urechi, în ochi sau unde poftea. Cine era, întrebă Mehrak, și de ce făcea ce făcea ?

— Ei, Mehrak, îi răspunse cadiul, omul pe care l-ai văzut era hoțul Ragiabak, unul dintre prietenii mei apropiați. E un om drept și cinstit. De altfel, mai toți hoții sînt prietenii mei. Dar nu-s cinstiți... Rar poți găsi printre ei un om drept ca Ragiabak. Am o înțelegere cu hoții, adică facem pe din două tot ce fură. Dar pungașii ăștia mă înșeală și nu-mi spun tot ce șterpelesc. Își păstrează lucrurile ușoare și scumpe și-mi dau tot ce atîrnă greu. Numai Ragiabak socotește cum se cuvine. Mă poți întreba de unde știi că Ragiabak e cinstit, iar ceilalți niște pungași ?... Uite de unde știi. Cînd jefuiesc o casă, păgubașul vine la mine cu plîngerea și-i cer să scrie pe hîrtie tot ce i s-a furat. Apoi mă uit atît pe hîrtia păgubașului, cît și pe cea a hoților. Așa am priceput că Ragiabak e cinstit, fiindcă pe hîrtia lui scrie întotdeauna ce scrie și pe hîrtia păgubașului. Alți hoți scriu mai puțin... Nu numai eu, toți oamenii-i

iubesc pe cei drepți și cinstiți. Tu, care vrei să trăiești pe lângă mine, se cade să fii și tu drept și cinstit. Nu degeaba se zice că : „Pînă nu se îndreaptă, șarpele nu poate intra în gaură“. Mîntuirea stă în dreptate ! Și acum, că ai aflat-o și pe asta, ascultă povestea țepeii lui Ragiabak... S-a dus el într-o noapte să prade casa unui negustor bogat. A aruncat o frînghie și s-a urcat pe zid. Cum ușa de la pod era încuiată și pe acolo nu putea intra în casă, se gîndi să coboare în curte. Noaptea era întunecoasă și o țeapă înfiptă în zid i-a intrat în ochi și l-a chiorît. În aceeași noapte s-a și dus la un hakim, iar dimineața a venit la mine cu ochiul legat. L-am întrebat de ce are ochiul legat. „Azi noapte, mi-a răspuns el, m-am dus la un negustor să fur, dar mi-a intrat o țeapă în ochi și m-a chiorît.“ M-am tăcut foc și am trimis să-l cheme pe negustor. Cînd a venit, l-am întrebat : „De ce ai bătut o țeapă în zid ? Ca să-l chiorăști pe Ragiabak ?“ Negustorul n-a îndrăznit să întrebe : „Dar ce-a căutat Ragiabak pe acoperișul casei mele?“ A zis doar : „Nu-s eu vinovat ! Zidarul a bătut țeapa acolo!“ Atunci am trimis de l-au adus pe zidar și l-am întrebat : „De ce ai bătut țeapa în zid ? Ca să-l chiorăști pe Ragiabak ?“ Zidarul a răspuns : „După mine a lucrat acolo dulgherul. Întreabă-l pe el de ce n-a scos țeapa...“ Am poruncit să fie adus dulgherul și l-am întrebat : „De ce n-ai scos țeapa de pe zidul negustorului ? Ca să-l chiorăști pe Ragiabak ?“ — „Da, am lucrat acolo după zidar, a răspuns dulgherul, dar nici pînă acum n-am sfîrșit ce aveam de făcut. Într-o zi am auzit din casa de peste drum un cîntec de saz. Cîntecul m-a fermecat pînă într-atît, că am uitat să mai scot țeapa !“ Atunci am trimis după cîntăreți și lăutari și, dacă au venit, i-am întrebat : „De ce ați cîntat și

l-ați fermecat pe dulgher, de a uitat să mai scoată țeapa din zid? Ca să-l chiorâți pe Ragiabak?” Și mi-au răspuns: „Ce avem noi cu asta? În casă se făcea o nuntă și am fost chemați să cîntăm.” Am dat poruncă să fie adus stăpînul casei și, dacă a venit, l-am întrebat: „De ce ai făcut nunta, ca să-l chiorăști pe Ragiabak?” — „Dar n-am nici o vină, a răspuns stăpînul casei, băiatul meu a vrut să se însoare și i-am făcut nuntă.” Am trimis după băiat și, dacă a venit, l-am întrebat: „De ce ai făcut nunta, ca să-l chiorăști pe Ragiabak?” „Am făcut nunta fiindcă asta a fost voința lui Allah și a proorocului său, a răspuns tînărul. Doar ei au poruncit: «Însurați-vă-ți, ca să aveți copii!»” Și, cînd am ajuns cu judecata aici, am zis: „Nu mai pricep nimic. Nici Allah și nici proorocul lui n-au grăit: «Însurați-vă ca să-i chiorâți pe oameni». Trebuie să-i plătiți lui Ragiabak paguba.” Apoi i-am zis lui Ragiabak: „Ragiabak, țeapa e în mîna ta! Pentru ochiul pierdut, chiorăște și tu pe cine crezi de cuviință...” — „Dacă-i așa, a răspuns Ragiabak, atunci lasă pe mîna mea ochii, urechile și gurile celor din oraș, ca să-i pot înțepa ori de cîte ori vreau.” Și, din ziua aceea, Ragiabak n-a mai avut nevoie să fure, că-și face rost de bani cu țeapa. S-a jurat că n-are să mai fure și treburile-i merg mai bine ca înainte. Iată deci și povestea celui pe care l-ai văzut cu țeapa în mîna și care împunge pe cine poștește... Mehrak, eu slujesc credința și poporul, se cade să mă prețuiți!

— Prea bine, încuviință Mehrak, pe asta am înțeles-o. Spune-mi însă de ce striga muezinul pe minaret, chemînd credincioșii la rugăciune: „Mărturisesc că, după cum spun musulmanii, Mohammad e trimisul lui Allah!” și de ce a vărsat un molla cîteva ulcioare cu vin în bazinul din fața moscheei, strigînd: „Hei, musulmani, cumpărați vin în numele lui Allah!

Vinul e făcut din viile vaghfului.“ Și de ce, cînd spunea rugăciunea, stătea pișnamazul într-un picior ?

Cadiul răspunse :

— Cum în orașul nostru nu găsești printre musulmani unul care să cheme, cu glas plăcut, credincioșii la rugăciune, am trimis după un evreu, cunoscut al meu și i-am poruncit : „Cîntă azanul“. El mi-a zis : „Nu recunosc decît un Dumnezeu și spun că, în afara lui, nu mai e altul. Nu cred în proorocul vostru și nu sînt musulman. N-am să dau niciodată mărturie că Mohammad e trimisul lui Allah.“ Eu am căutat să-l înduplec : „Nu ți-am cerut să crezi în Mohammad cu toată inima, ci doar din gură. Nici eu nu cred în foarte multe lucruri, dar, ca să-mi meargă bine, le zic și eu de față cu alții !“ Evreul mi-a răspuns : „Nu, nu fac una ca asta !“ Și, după ce l-am bătut multă vreme la cap, ne-am înțeles să cînte, în legea lui, ce zic musulmanii... Iar în ceea ce privește vinul din bazinul aflat în fața moscheii din bazar, uite ce-ți spun : Un om bogat a dăruit o vie moscheii, iar ea se află acum în mîinile mele. Anul trecut am adunat mulți struguri și nu i-am putut vinde pe toți. Așa se face că ne-au rămas doi-trei harvari. N-am vrut ca averea moscheei să se prăpădească și am poruncit de aceea să se pună strugurii în ulcioare și să se facă din ei un oțet pe care să-l vînd mai tîrziu. În loc de oțet a ieșit vin. Și încă ce vin bun ! Ca să nu păgubesc nici eu și nici moscheea, am poruncit ca ulcioarele cu vin să fie vărsate în bazine și vîndute norodului... Mai departe. Ce-i cu pișnamazul care spunea rugăciunea într-un picior ? Vezi, are un obicei prost. Calcă cu stîngul în tot soiul de murdării. Și, cum îmi e prieten, nu vreau să pun altul în locul lui. Dar și credința oamenilor trebuie ocrotită, ca să n-ajungă — păzească-ne Allah ! —eretici. Iată de ce i-am poruncit să ridice piciorul stîng,

cel veșnic mînjit de necurătenii, atunci cînd rostește rugăciunea !

Ascultînd poveștile cadiului, Mehrak simțea că i se învîrte pămîntul sub picioare. Îi venea să-l apuce pe cadiu de barbă și să-i dea la cap, așa cum i se cuvenea. Dar nu uită că de abia îl scăpase de mînia oamenilor și că nu trebuia să facă asemenea greșală. Și, în afară de asta, mai voia să afle și altele. Chiar atunci își aminti de omul legat în lanțuri și purtat prin tot orașul, precum și de cei ce jucau zaruri în curtea madrasei. Și se apucă iar să-l iscodească pe cadiu :

— Cadiule, omul purtat în lanțuri prin oraș nu era decît un derviş zdrențaros. Cu toate astea, și trecînd peste înjosirea la care era supus, arăta ca un om drept și vrednic de prețuire. Privindu-l, am rămas uluit de purtarea lui și a ucenicilor săi. Căci, oricît îi schingiuiam și-i chinuiam, oricît îi batjocoreau haimanalele, la porunca ta, pesemne, ei nu se temeau, nu arătau înfricoșați și nu se pierduseră cu firea. Nu erau albi ca varul, cum se întîmplă să-i vezi pe osîndiți...

Vorbele astea nu-i plăcură cadiului. Vezi că nu dorea ca Mehrak să priceapă totul din capul locului, dar ce putea face ? De altfel, se și spune că, de-i poruncești să nu vadă, omul închide ochii și nu vede. de-i poruncești să nu vorbească închide gura și nu scoate o vorbă, de-i poruncești să nu asculte își astupă urechile și nu aude, iar de-i poruncești să nu mai priceapă, atunci nu mai știe nici el ce să facă. Vrei nu vrei, tot gîndește !

— Mehrak, îi zise cadiul, cum ai ajuns omul meu și mă vei ajuta în toate cele, se cade să știi cîteva lucruri pe care nu le vei spune nimănui, că nu orice vorbă le e oamenilor de folos. Cît despre omul pe care l-ai văzut purtat prin oraș, îl cheamă Hogeat

Ghobadiani. E înțelept și cinstit, urmaș al regelui celor drepti, imamul Ali. Pentru el temnița nu înseamnă nimic. Crede în tot ce propovăduiește. A îndurat atâtea nenorociri și înjosiri, că nu se mai teme nici de bătaie. E bucuros că lumea se adună în jurul lui și-i ascultă spusele, dar ele se bat cap în cap cu treburile noastre. Dacă nu-l împiedicăm, nu mai putem trăi în orașul ăsta, așa cum inima ne dă ghes.

— Acum, că m-ai ales printre prieteni și-mi destăinui orice, îi zise Mehrak, nu-mi poți spune și mie ce propovăduiește, de are atîta înrîurire asupra norodului?

— Propovăduiește multe, răspunse cadiul. De pildă : „Cel ce se folosește de viața și bunurile oamenilor trebuie să trăiască asemenea imamului Ali, regele celor drepti. Să mănînce plîne de orz cu oțet, să îmbrace vestimente sărăcicioase. Nu se cade să chefuiască, să mănînce kebab și să bea vin în fiecare zi, nici să țină, pe de altă parte, slujnice și robi. În fapte și hotărîri să nu pună înainte rudele și prietenii. Să dea cîrmuirea pe mîna celor învățați, înțelepți și încercați. Să trudească pentru binele oamenilor și nu oamenii pentru îndestularea lui !” Pentru asemenea vorbe, care nu se împacă de fel cu viața și treburile noastre, l-am legat în lanțuri și i-am aruncat ucenicii în temniță. Altminteri n-aveam cum le închide gura... Îi schingiuim în fel și chip, îi și omorîm, dar ce folos ? în adîncul inimii lor, cred mai departe în ceea ce spun. Mă tem că într-o zi au să ne și scuipe în obraz... Singurul nostru noroc e că oamenii pentru care propovăduiesc și se chinuie nu pricep o iotă din toate cîte le spun. Sînt ca ceara în mîinile noastre și le sînt dușmani. Într-un cuvînt, trebuie să trăim în liniște, să ne bucurăm de viață și să nu pătimim din pricina unor ase-

menea eretici. De ce să jelim și să le purtăm de grijă celor mulți? Asta nu-i de noi!

Dacă auzi numele regelui celor drepti, Mehrak își aminti de vorbele bătrînului Khaksar și-l întrebă pe cadiu:

— E adevărat că regele celor drepti a fost așa precum se povestește?

— Da, e adevărat, răspunse cadiul, dar să știi și să-ți ții gura. Îți spun toate astea ca să cunoști tainele, dar mă tem să nu cazi cumva în mreaja propovăduitorilor învățaturii regelui celor drepti și să te strici și tu. De aceea-ți spun mai multe decît ei. Le înțelegem vorbele, dar, pentru a trăi o viață plăcută în lumea asta a necredinței, se cade să-l urmăm pe Bu-Horeyre, care a fost unul dintre apropiații proorocului Mohammad. Pe lîngă că a fost sfînt, a fost și mîncău, a iubit plăcerile pămîntești și a gustat din ele. În zilele cînd începuse războiul dintre imamul Ali, regele celor drepti și Moavie¹, Bu-Horeyre a fost întebat: „De partea cui ești?” — „În vremea rugăciunii sînt cu Ali, că-i dreptcredincios, iar în vremea prînzului și a cinei sînt cu Moavie, deoarece are bucate mai gustoase și mai felurite. Iar cînd se bat, nu mai sînt de partea nici unuia. Mă urc pe o colină și privesc lupta”, a răspuns Bu-Horeyre... Cei pe care i-ai văzut prinși, povesti mai departe cadiul, zac acum în temniță. Au fost prinși la porunca mea. Sînt ucenicii ereticilor despre care ți-am vorbit, și ne încurcă. Oamenii care ne-au dat ascultare și au rupt cu ereticii sînt acum liberi și le-am îngăduit să facă ce poftesc. Ca să nu le mai dea prin minte altfel de gînduri și să nu se mai ia

¹ E vorba de *Muavie I*, întemeietorul dinastiei califilor Omeiazi, care a domnit între 661—680. A fost considerat dușmanul de moarte al imamului Ali și al urmașilor săi, fapt pentru care șiiții însoțesc ades numele lui Muavie de un blestem.

după spusele ereticilor, le-am îngăduit să-și încerce norocul la zaruri, chiar în curtea madrasei. Iar, de la jocurile lor, mai intră cîte ceva și-n buzunarele noastre...

Cutremurat de vorbele cadiului, Mehrak căzu pe gînduri și văzu negru înaintea ochilor. Dar ce putea face? Mîna îi era acum prinsă sub piatra de moară a cadiului. Vrînd-nevrînd trebui să rămînă lîngă el și ajunsese, treptat, omul lui de credință. Cadiul le învîrtea acum pe toate cu mîinile lui Mehrak, care se îndîrjea cîteodată de nu mai cruța pe nimeni. Dar, deși i se împietrise inima, din cînd în cînd îl apuca o asemenea milă față de bietii năpăstuiți, că inima i se muia ca ceara și-și blestema țara, și blestemea vremurile în care trăia, și se blestema pe sine însuși.

Din pricina cadiului și a oamenilor săi, viața poporului se făcea din zi în zi mai grea. Bietii oameni nu mai aveau nimic. Maimarele orașului, maimarele peste strajă, kalantarul, kadhoda și alții de teapa lor se tot certau și se băteau pe averile oamenilor, dar se uneau cînd era vorba de jaf și împilare. Fiecare avea cîte o ceată de pungași și cu ajutorul ei învinuia lumea de necredință și nesupunere, jefuia averi, necinstea și ucidea. Împilările și tîlhăriile ajunseseră pînă acolo încît învățații, meșterii, negustorii și toți cei nu aveau ochi să vadă și să se împace cu cadiul și oamenii lui, își lăsau casele, părăseau Balkhul și plecau la Khorezan, Ray și Deilam. În Balkh nu rămăseseră decît hrăpăreții și pungașii, precum și săracii, ajunși în sapă de lemn.

Acum, în mahalaua argintarilor din Balkh trăia un negustor, pe nume Zeitun. Era unul dintre bogătașii orașului, iar tatăl și bunicul său fuseseră și ei bogați, la vremea lor. Zeitun se însurase în tinerețe cu Moludé, fata manufacturierului Mikal, unul din-

tre oamenii cunoscui în Balkh și avusese un băiat și o fată frumoasă, pe care o chema Șahrașub. Când băiatul și fata mai crescură, se abătu asupra lor o mare nenorocire. Moludé nu mai putu face copii și se despărți de bărbat. Părăsind toate în voia soartei, plecă de acasă, iar, după un an sau doi, plecă în hagialîc la Mecca și Zeitun, lăsînd averea și fata în seama băiatului.

Trecu ce trecu și, într-o bună zi, Șahrașub se întoarse de la baie. Kalantarul Teimur, care se plimba călare prin oraș, o întîlni întîmplător. Vîntul suflă deodată mai tare și luă din capul fetei ciadorul¹, iar kalantarul îi zări chipul îmbujorat și bogăția pletelor. Se îndrăgosti de ea pe loc și-i luă urma. Văzu unde stă. A doua zi dimineată îl chemă la el pe kadhodaul mahalalei, îi spuse unde se află casa fetei și-i porunci :

— Du-te și află cine-i stăpînul casei și a cui fată e. Vreau s-o aduc la mine, cu orice preț. Dacă are bărbat, îl silesc să se despartă de ea și, dacă nu vrea, fac eu ce fac și tot o aduc în haremul meu.

Kadhodaul mahalalei plecă, află ce și cum și-i dădu de știre kalantarului Teimur :

— E fata negustorului Zeitun și-i încă nemăritată. Taică-său a plecat în hagialîc și ea a rămas sub ocrotirea fratelui ei.

În ziua următoare, kalantarul își trimise slugile la feciorul lui Zeitun, îl pofti la el, îl primi cît se poate de curtenitor, îi arătă multă bunăvoință și, pînă la urmă, îi ceru fata.

— Tatăl nostru a plecat să vadă casa lui Allah, răspunse feciorul lui Zeitun. Se întoarce peste două-trei luni. Și ar fi bine, kalantare, să-l aștepți și să

¹ Tesătură care ascundea fața femeilor musulmane.

vorbești cu el. Căci eu de la mine putere, nu pot să ți-o dau pe soră-mea de nevastă.

— Nu, nu mai pot răbda nici o zi, îi zise kalantarul. Îți spun adevărul adevărat : dacă vrei să trăiești în orașul ăsta și averea lui taică-tău să nu-ți scape printre degete, ia mîna surorii tale și pune-o în mîna mea !

Feciorul lui Zeitun se înspăimîntă. Doar știa că maimarii făceau ce voiau...

— Dacă-i așa, îi răspunse el kalantarului, îngăduie-mi să-mi văd sora și să-i spun despre ce-i vorba. Să vedem ce zice și ea.

— Du-te și vezi, se învoi kalantarul, dar să știi că toată tărăgăneala asta-i de prisos. Du treaba la bun sfîrșit în două-trei zile și fă-o ca lumea. Nu te gîndi la nici un fel de păsuire.

Și, amărit, feciorul lui Zeitun se întoarse acasă și-i povesti totul sorei sale.

— Lasă-l în pace, zise Șahrașub, nu-ți pleca urechea la asemenea vorbe. Nici să nu mai treci pe la kalantar !

Trecură două-trei zile și, de la feciorul lui Zeitun, nici o veste. Kalantarul îl chemă atunci pe kadkhoda și-i porunci :

— Mergi la feciorul lui Zeitun și spune-i să nu ne facă să așteptăm. Să ducă la bun sfîrșit treaba de care i-am vorbit !

Kadkhoda îi împărtăși tînărului spusele kalantarului și tînăru-i răspunse :

— Nu pot face nimic cu de la mine putere și nici nu pot lua vreo hotărîre. Să mai aibă kalantarul răbdare pînă la întoarcerea tatei.

Dacă auzi răspunsul feciorului lui Zeitun, kalantarul îl întrebă pe kadkhoda :

— Care-i căpetenia haimanalelor din mahalaua lor ?

— Giafur-șahan, răspunse kadkhoda.

— Trimite-l la mine !

— Prea bine.

Și, în aceeași zi, îl trimise pe Giafur la-kalantar.

— Casa feciorului lui Zeitun se află în mahalaua voastră ? îl întrebă kalantarul pe Giafur. După câte am auzit, taică-său a plecat în hagiâlîc. Ia să-l înveți tu minte, cum se cuvine ! Nu-i da pace, bate-ți joc de el, mă rog, fă-l să nu mai poată trăi, nu doar în mahala, dar nici în oraș. Kadkhoda are să te ajute.

— Voi face întocmai, făgădui Giafur.

Și feciorul lui Zeitun nici nu ieșise bine din casă, că Giafur se repezi a doua zi dimineață la el și începu să-i strige :

— Hei, ticălosule, mîrșăvîile cu care ne pîngărești mahalaua au întrecut orice măsură ! Ai ajuns să ații calca nevestelor și copiilor noștri ! Te mai și uiți după femei și fete străine...

Feciorul lui Zeitun dădu să se întoarcă și să vadă cine strigă. N-apucă bine să se răsucescă pe călcîie, că haimanaua de Giafur îl izbi cu pumnul peste ureche. Bietul tînăr căzu, văzînd stele verzi. Se ridică să întrebe de ce dă în el, cînd Giafur îl mai lovi de două-trei ori în coaste și în burtă și-l lungi din nou la pămînt. Auzind gălăgie și țipete, mulțimea se adună și se rugă de Giafur, pînă-l scăpă din mîinile lui. Fu luat de subsuori și dus în casă.

— Să nu scoți o vorbă, îl sfătuiră în șoaptă oamenii, că ăsta n-are pic de rușine. Nu ieși cîteva zile din casă și, cînd ai să ieși, fii cu băgare de seamă !

Oamenii nu cutezară măcar să-i zică lui Giafur : „De ce l-ai lovit pe tînărul ăsta de treabă ? Nu-i nici pe departe așa cum l-ai zugrăvit...” Unii-și șopteau : „Măcar că treaba a fost făcută cu mîinile lui

Giafur, porunca a venit dintr-altă parte, altminteri nu se apuca el de una ca asta“.

De frică, feciorul lui Zeitun nu mai ieși din casă vreo trei-patru zile și haimanalele îl așteptară degeaba. Pe de altă parte, kalantarul aștepta și el. Pînă la urmă, văzu că de la fată nu primea nici o veste și că și ce făcuse Giafur nu era mare lucru. Atunci îl chemă pe kadkhoda și-i zise :

— Bag seama că fratele fetei a ajuns să ne fie un spin în cale ! Ce folos că l-am înspăimîntat și stă acum închis în casă, ca într-o temniță ? Țsta nu-i leac pentru durerea inimilor noastre... Se cade să punem mîna pe flăcău și să-l zvîrlim în beci. Dacă una ca asta ne ajută s-o cîștigăm pe fată, bine, — de nu, trebuie să născocim altceva. Uite ce să faci ! Poruncește-i lui Giafur să-l aducă la mine, cum o ști. Și dă-i și cinci sute de derhami, ca să-i împartă cu oamenii lui, pentru treaba pe care o vor face.

Ascultînd de porunca kadkhodaului mahalalei, Giafur adună a doua zi șapte, opt, zece haimanale și le zise :

— Mîine dimineață intrăm în casa lui Zeitun.

— N-o să ne lase kadkhoda, răspunseră haimanalele.

— Ba o să ne și ajute, îi liniști Giafur. Are să vină după noi, ca o umbră. Fiți pe pace !

Atunci puseră mîna pe ciomege și se îndreptară spre casa lui Zeitun.

— Oameni buni, strigau haimanalele, păziți-vă cîns-tea ! Folosindu-se de faptul că se află departe de privirile tatălui său, feciorul negustorului Zeitun vă necinstește. Noapte de noapte, de cu seară și pînă dimineața, dă tîrcoale pe la casele celor însurați. În gîndurile lui mîrșave ne calcă cîns-tea în picioare !

Răcnind așa, se repeziră la casa lui Zeitun, sparseră ușa și intrară. Luară tot ce le căzu în mînă,

îl legară pe flăcău și-l duseră, în ghionturi, la kalantar.

— Kalantarule, îi ziseră haimanalele, oamenii din mahalaua noastră au ajuns la capătul răbdării! Tînărul ăsta se leagă de toate femeile și fetele care trec pe lângă el, măritate sau nemăritate. Le vorbește de dragoste și le spune poezii...

— Păi îl cunosc, răspunse kalantarul. E feciorul negustorului Zeitun. Nu cred să fie cum spuneți... De-ar veni doi, trei oameni de seamă să pună mărturie, v-aș da și eu crezare.

— Dar toți cei din mahala pot da mărturie, zise Giafur. Pînă și kadkhoda!

— Duceți-vă atunci și aduceți martorii, îi îndemnă kalantarul, ca să nu osîndim cumva de po-mană un nevinovat.

Și haimanalele plecară după martori și se înapoiară cu o ceată întreagă. Cîțiva veniseră de frică, alții pentru bani, și dădură cu toții mărturii mincinoase.

— Acum, da, pot să-l arunc în temniță, zise kalantarul și le strigă slugilor: Luați-l și aruncați-l în beciul întunecat al temniței!

La miezul nopții, kalantarul intră în beci și-i zise tînărului:

— De ce ai împins lucrurile pînă aici? De ce m-ai silit să mă port așa cu tine? E de ajuns să vreau și pot coase cerul de pămînt, darămite să aduc la mine o fată. Doar că doresc s-o faci tu însuți, cu mîinile tale. Dacă vrei, îți dau drumul și nu mă mai ating de tine. Îți cer doar să te duci și să mi-o aduci pe soră-ta.

— Nu pot face una ca asta! îi răspunse tînărul.

— Dacă-i așa, strigă kalantarul, crapă în beci! O să-ți calcăm leșul în picioare.

Și, luîndu-și nădejdea de la feciorul negustorului Zeitun, kalantarul o chemă pe nevasta kadkhodaului și o trimise la fată, cu poruncă să-i spună :

— Dacă vrei să nu treci prin tot ce trece fratele tău și să-l scot din beci, vino la mine de bunăvoie. Am să-ți dau un nume și o să trăim împreună.

Cînd auzi vorbele trimise de kalantar prin nevasta kadkhodaului, Șahrașub zise :

— Spune-i kalantarului că vorba noastră a fost să aibă răbdare pînă se întoarce tata !

Și mai trecură două-trei zile. Într-o dimineață, Șahrașub auzi din uliță gălăgie și țipete. Giafur striga :

— Fata asta l-a rugat pe Allah să-i arunce fratele în temniță, ca să poată aduce în casă pe cine poștește !

Și haimanalele ajunseră la ușă. Dar, oricît bătură, nu le răspunse nimeni. Atunci sparseră ușa cu răngi și tîrnăcoape și intrară în casă. Căutară prin încăperi și prin unghere ferite, dar, de fată, nici urmă. Atunci începură să jefuiască și, zicînd că vor s-o caute, pătrunseră și în casele vecinilor. Atîta tărăboi făcură că nu părea să se mai sfîrșească vreodată !

Dar să părăsim o clipă haimanalele și să vedem ce-a făcut fata. Cînd văzu că oamenii lui Giafur pătrund în casă, se urcă pe acoperiș, cu ajutorul unui vecin, sări de acolo pe acoperișurile altor case și, pînă la urmă, ajunse la judecătorie. Atunci coborî în curte și intră în încăperea cadiului, căruia-i povesti de-a fir-a-păr tot ce i se întîmplase. Cadiul se bucură nespus și-și zise : „Tii, ce noroc ! Ia te uită ce frumusețe a venit de bunăvoie la mine“. Apoi spuse cu glas tare :

— Am să te scap din mîinile kalantarului și pe tine și pe fratele tău, dar cu învoiala să rămîi aici, în harem, și să fii întotdeauna alături de mine !

— Cadiule, răspunse fata, acum sînt tare mîhnită. Dacă-i adevărat ce spui, scapă-mi deocamdată frațele. Mai târziu vom vedea ce-om mai face.

— Vorbe iscusite, grăi cadiul, care-l chemă pe Mehrak și-i porunci: Du-te la kalantarul Teimur și spune-i că feciorul negustorului Zeitun e omul meu, așa că să-i dea drumul pe dată. De asemenea, să-l lase-n pace sora.

Cînd Mehrak se duse și-i spuse porunca, pricepu în sfîrșit și kalantarul de ce haimanalele nu puseseră mîna pe Șahrașub.

— Nu, spuse kalantarul către cadiu, fata-i a mea, că mă țin demult după ea. Scoate-ți una ca asta din minte!

— Nu, spuse și cadiul, cată-ți de treabă! N-ai s-o mai vezi niciodată.

Și se sfădiră așa multă vreme, dar, înțelegînd că dorința kalantarului era numai să cîștige vreme, cadiul îl amenință, în cele din urmă:

— Dacă mai vorbești mult, te fac de ocară în fața tuturor și-ți iau și slujba!

— Mă scoți din slujbă? se mînie kalantarul. Ai uitat cine te-a pus judecător în Balkh? Îți putem face ce i-am făcut și celui dinaintea ta. Ții minte cum l-am alungat, de te-am pus în locul lui? Așa te puteam schimba și pe tine, găsind un altul. Nu ne e greu. După cum l-am urcat, putem da acum jos măgarul de pe acoperiș!

— Nu vorbi prosti, îi porunci cadiul. E adevărat că am luat slujba cu ajutorul vostru, dar acum stau pe picioarele mele. Nimeni nu mă mai poate sili azi la nimic, fie el și Gaznevidul¹. Apoi, nu uita că te-ai

¹ *Mahmud Gaznevidul*, fiul lui Seboktegin, numit astfel după numele capitalei sale (Gazna, astăzi oraș în Afganistan). A domnit între 997—1030. A fost cel mai puternic sultan al dinastiei; a încurajat artele și științele.

făcut de ocară în fața poporului. Nu ți-ai dat în petec cu nevasta fratelui tău ? Și, ca să ajungi la ea, nu ți-ai omorât fratele ? Ai săvârșit încă o mie de alte lucruri murdare și, dacă spun numai unul dintre ele și încep să te judec, nu mai ai scăpare !

Vorbele cadiului închiseră gura kalantarului, care fu nevoit să-l scoată din temniță pe feciorul negustorului Zeitun și să dea pace fetei. Iar, dacă ieși din temniță și înțelese că fusese scăpat prin mijlocirea cadiului, feciorul lui Zeitun se duse împreună cu Șahrașub să-i sărute mîna.

— Te-am scos din temniță, îi spuse cadiul, și am avut eu grijă de kalantar. Acum păzește-ți sora și dă-o de nevastă numai cui am să-ți spun eu.

— Lasă-ne cîteva zile de răgaz, se rugă tînărul, ca să dregem casa, să ne tragem și noi sufletul și, după aceea, om vedea ce avem de făcut.

— Bine, duceți-vă !

— Cadiule, mai spuse tînărul, ni l-ai luat din cale pe kalantar, dar mai avem în mahala un dușman. Ne face de ocară și mă tem că nici n-ajungem acasă și ne înhață iar.

— Cine mai e și ăsta ? întrebă cadiul.

— Giafur ! răspunse feciorul lui Zeitun.

Și-i povesti cadiului prin cîte trecuse : cum îl bătușe Giafur, cum intrase de două ori în casă, însoțit de alte haimanale și se pusese pe jaf, cum prădase apoi și casele vecinilor, pe care-i ciomăgise.

— Fii pe pace, zise cadiul, îl trimit pe Mehrak cu voi. Și, chemîndu-l pe Mehrak îi porunci : Du-i acasă și spune-i din partea mea lui Giafur că oamenii mei și că, dacă-i mai necăjește vreodată, poruncesc să i se dea o sută de lovituri de bici, să fie pus în lanțuri și purtat așa prin oraș.

Mehrak îi petrecu pînă acasă și porni în căutarea lui Giafur. Auzind vorbele cadiului, Giafur se necăji, își scoase cuțitul de la brîu, îl aruncă și zise :

— Lua-ne-ar groparii să ne ia ! Păi asta-i viață ? Pentru un duminic de pîine trebuie să-i slujim cu ciomagul pe cei mari și să le dăm năpăstuiților la cap. Iar, dacă se ciocnesc doi oameni mari și cel mai mare dintre ei începe să se lege de celălalt și să-i caute ceartă, în loc să scurteze mîna siluitorului, rupe ciomagul, iar ciomagul sîntem noi... Ia gîndește-te ! Kalantarul vrea s-o ia cu sila pe fata lui Zeitun și ne face cozile lui de topor. Cu niște amărîți de cinci sute de derhami ne ia ochii și ne pune să ne năpustim, fără pricină, peste casele oamenilor, de facem zarvă, înspăimîntăm lumea, o nesocotim și mințim. Iar cadiul vrea să ia acum bucătica de la gura kalantarului... L-a pus cu botul pe labe, iar nouă, uite ce ne poruncește ! Se vede că n-are putere să ia măgarul, așa că se mulțumește cu samarul... Dar lumea ce zice ? Ne blestemă pe noi ! Și, întorcîndu-se către ceata lui, Giafur mai zise : Hai să ne potolim și să ne gîndim la ziua de mîine. Mai bine scut pentru năpăstuiți, decît sabie pentru asupritori !

Vorbele lui Giafur fură pe placul celorlalți, care-și zvîrliră cu toții cuțitele de la brîu și plocară la bătrînul Khaksar, să se pocăiască. Iar, înmărmurit de spusele lui Giafur și de cele ce făcuse, Mehrak se apucă și el să se gîndească la viața pe care avea s-o ducă mai departe și la soarta ce-l aștepta. Și se amărî peste poate...

Acum, să-l părăsim însă și să ascultăm povestea cadiului. Trecură cîteva zile și cadiul începu s-o dorească pe Șahrașub pînă într-atît, încît își pierdu somnul și tihna. Așa că-l trimise pe Mehrak la feciorul lui Zeitun, cu porunca să-i spună :

— Am găsit pentru sora ta un bărbat potrivit. Trimite-o la mine să-i rînduiesc viața.

— Pînă nu se întoarce tata din hagiatic, răspunde feciorul lui Zeitun, nu-i îngădui sorei mele să facă măcar un pas afară din casă.

Cadiul tună și fulgeră și-i zise atunci lui Mehrak :

— Du-te iar la feciorul lui Zeitun și spune-i să-ți dea datoria de două mii de derhami. Dacă te întreabă : „Cui îi sînt dator ?“ spune-i că i-a luat cu împrumut de la tine. Dacă-ți răspunde obraznic, tîrăște-l încoace. Caută apoi doi martori și întoarce-te cu ei.

După cum îi poruncise cadiul, Mehrak se duse la feciorul lui Zeitun și-i ceru datoria de două mii de derhami. Dar n-o făcu de bună-voie, ci în silă.

— Ce bani ? se miră feciorul lui Zeitun.

— Banii pe care i-ai luat de la mine, acum cîtăva vreme.

— Ce bani am luat eu de la tine ? întrebă feciorul lui Zeitun. Minți !

— Mint eu ? Hai la cadiu, să vedem cine minte ! se răsti Mehrak.

Feciorul lui Zeitun înțelese că nu-i vorba decît de-o uneltire. Se duse la soră-sa, îi povesti ce i se întîmplă iar și-i spuse să se păzească. Vrînd-nevrînd, plecă la judecătorie. Cînd veni și se apucă să împartă dreptatea, cadiul se prefăcu a nu-i fi văzut în viața lui, nici pe Mehrak și nici pe feciorul lui Zeitun. Mai întîi îl întrebă pe tînăr :

— Ce pricină te-a adus la mine ?

Mehrak ieși pe dată în față și începu să se plîngă :

— Cadiule, tînărul ăsta îmi datorează două mii de derhami. Am fost acum la el să-i cer, dar nici n-a vrut s-audă să mi-i înapoieze și mi-a zis :

„Nu-ți datorez nimic !“

Cadiul grăi :

— Nimeni nu dă, cu una cu două, bani cu împrumut. Aici e casa dreptății. Dacă ai vreun înscris, arată-l !

— N-am, dar am în schimb martori, zise Mehrak.

— Martorii sînt mai buni decît înscrisul, hotărî cadiul. Du-te și adă-i.

Mehrak plecă după martori. Se întoarse cu vreo doi trîntori, cărora le plăti cîte zece derhami ca să dea mărturie.

— Dreptatea-i de partea ta, hotărî cadiul. Pot acum să-l arunc pe tînăr în temniță și să-ți înapoiez cei două mii de derhami. Și asta ca să-i treacă oricui pofta să mai calce în picioare dreptul oamenilor. Să nu încerce nimeni să-și facă meserie din furtişag !

— Degeaba vorbește, începu să strige feciorul lui Zeitun, n-am luat de la el nici un ban ! Martorii lui mint. Nu i-am văzut în viața mea ! Faceți lumină...

Dar cadiul nici nu-l luă în seamă. Fu dus în temnița judecătorei, i se puseră lanțuri la gît și cătușe la picioare, iar a doua zi dimineata, cadiul îi porunci lui Mehrak :

— Du-te și spune-i fetei negustorului Zeitun să vină, că am treabă cu ea. Dacă nu vrea, o să tragă ponoasele !

Mehrak plecă și-i împărtăși vorbele cadiului. Șah-rașub răspunse :

— După cîte a făcut ieri, între noi și cadiu nu mai poate fi pace. De altminteri i-am mai spus că nu scot piciorul din casă pînă nu se întoarce tata din hagialic... Apoi, privindu-l lung, îi mai zise lui Mehrak : Tinere, să-l lăsăm pe cadiu în plata lui Allah ! Ție vreau să-ți spun acum două vorbe. Nu sîntem aici decît noi doi... Ce fel de meserie ți-ai ales ? Te-ai făcut unealta ticăloșilor și nedreptățești lu-

mea în folosul lor. Nu te gîndești că fiecare zi are și un mîine? Ce-ai să răspunzi mîine norodului?

Dacă-i auzi vorbele, Mehrak se cutremură. Își aminti de spusele lui Giafur și înaintea ochilor i se perindară zilele negre ale vieții lui, cînd striga după ajutor și pe pămînt și în cer. „Într-adevăr, își spuse el, cum am ajuns așa? E bine ce fac? De ce alerg de dimineața și pînă seara pentru a-i amărî pe robii lui Allah? Ca să ducă judecătorul o viață fericită?... Nu mi-am venit de fel în fire și n-am ținut seama de vorbele bătrînului Khaksar: «Mergi pe calea regelui celor drepti!»» Și, cu inima frîntă, plecă de la Zeitun, se întoarse la cadiu și-i duse răspunsul lui Șahrașub.

— Nici o scofală! zise cadiul. Astea-s vorbe goale. Întrebi, îți răspunde și nu mă aleg cu nimic... Trebuie s-o silești să vină aici, cum te-i pricepe. Dacă nu ești în stare să duci treaba asta la bun sfîrșit, am să-i poruncesc maimarelui peste strajă s-o tîrască el înapoi. Maimarele peste strajă e un om de treabă și gîndește ca mine.

— Nici vorbă că maimarele peste strajă are s-o scoată mai bine la capăt, răspunse Mehrak.

— Atunci du-te și spune-i să treacă pe-aici!

Ieși Mehrak din judecătorie și se îndreptă către casa maimarelui peste strajă. Pe drum, gîndindu-se iar la soarta lui, își simți inima neliniștită și-l cuprinsese frica. Înainte de a ajunge la maimarele peste strajă se opri la bătrînul Khaksar.

— Tinere, nu te-am văzut de săptămîni și luni de zile, îi zise bătrînul. Ai venit o dată, ai plecat și înapoi nu te-ai mai uitat... Ia spune, cum o mai duci? Cum îți merg treburile?

— Treburile merg cum merg, răspunse Mehrak, dar sufletul nu mi-e împăcat. Îl slujesc pe cadiul

de la judecătoria din Balkh. Inima mi-e neliniștită și mi-e teamă de soarta ce mă așteaptă.

Și Mehrak îi povesti câte ceva despre el și despre judecătoria din Balkh.

— Ți-ai băut joc de viață și n-ai înțeles ce se cuvine să faci cu ea, îi zise bătrînul Khaksar. Urmezi niște oameni necinstiți, pe care i-ai socotit cu scaun la cap. Iar ei sînt mai neghiobi decît ceilalți, nu-și vād mai departe de lungul nasului. Ai apucat-o pe un drum greșit... Dacă te întorci din drumul ăsta ai numai de cîștigat. Întoarce-te și ia alt drum, nu te înhăita cu păcătoșii. Chibzuiește și vezi ce ai de făcut. Allah să te păzească !

Mehrak ieși de la bătrînul Khaksar și se îndreptă spre casa maimarelui peste strajă.

— Te cheamă cadiul, îi zise el.

Iar maimarele peste strajă se duse la cadiu.

— Nu știi cum se poartă fata negustorului Zeitun ? îl întrebă cadiul. La miez de noapte, cînd străjile tale dorm, aduce acasă bărbați străini !

— Și ce să fac eu ? întrebă maimarele.

— Cel mai nimerit ar fi să trimiți pe la miezul nopții două, trei străji, ca s-o scoată din casă, îl sfătui cadiul. Atunci cînd, chipurile, o vor fi găsit pe uliță, s-o aducă la mine.

— Voi face întocmai, răspunse maimarele peste strajă, ba chiar în noaptea asta.

La miezul nopții le porunci unor oameni de-ai lui s-o scoată pe Șahrașub din casă și s-o ducă la cadiu. Zis și făcut. Cadiul îi dădu fetei o cămăruță, la ușa căreia păzea Mehrak. Iar a doua zi dimineața, maimarele peste strajă se duse la cadiu și-i aminti de ajutorul dat la miez de noapte...

Acum, să-i părăsim însă și să vedem ce-a mai făcut Mehrak.

— Liniștește-te, îi zise el lui Șahrașub. Am să încerc tot ce-mi stă în puteri. N-am să-i dau cadiului prilej să te necăjească, nici dacă-mi zboară capul. Iar tu să faci așa și-așa.

Și o sfătui cum să-i țină piept cadiului. În aceeași zi, cadiul intră vesel la Șahrașub, o întrebă de sănătate, apoi zise :

— N-ai să mai ieși de aici, decît poate în giulgiu. Dacă ai vrea, ți-aș putea da, însă, ce poștești... Am să-i poruncesc lui Mehrak să te slujească din tot sufletul.

— Deocamdată nu vreau decît să mă duc la baie, răspunse Șahrașub. La întoarcere am să-ți spun tot ce doresc.

— Avem baie în casă, îi întoarse vorba cadiul. Pun s-o încălzească și să ți se aducă tot ce-ți trebuie : lighenaș, un lighean mare de aramă, mănuașă de frecat, piatră, săpun și brici.

— Prea bine, se învoi Șahrașub, tot ce vreau e baia, și nu să ies de aici.

După cum le poruncise cadiul, slugile făcură focul și încălziră baia pentru Șahrașub. Nici n-apucase să se vîre în apă, că-l și văzu pe cadiu. El se apropie, iar, dacă deschise gura să-i vorbească, Șahrașub ridică ligheanul de aramă, îl izbi în moalele capului și cadiul căzu lat. Fata luă apoi briciul, îi rase barba și ieși. Se îmbracă și se duse la Mehrak, îi povesti ce făcuse și plecă acasă. Mehrak se prefăcu a nu ști nimic. Începu să-l caute pe cadiu, dar nimeni n-avea habar unde se află. Atunci intră în harem și întrebă femeile și copiii, care răspunseră că nu-i acolo. Se zăpăciră cu toții. Pînă la urmă, careva își aminti : „Azi dimineață s-a făcut foc la baie. Se prea poate să fie înăuntru !” Porniră într-acolo. Fie ca ochii voștri să nu vadă nenorocirea ! Cadiul ză-

cea cu capul spart și avea barba rasă... Se zăpăciră și mai și, închiseră ușa băii ca să nu-l vadă careva și chemară în taină un tabib, care-i cusu rana de la cap și-l aduse în simțiri. Îl cărară apoi în harem, îl așezară în pat, închiseră poarta haremului, zicînd că-i greu bolnav și nu îngăduiră nimănui să intre.

Trecură două, trei luni. Rana de la cap se vindecă, barba cadiului creșcu, el se puse pe picioare și veni din nou la judecătorie.

— Ai văzut ce mi-a făcut Șahrașub ? îl întrebă pe Mehrak.

— Nu-i ea vinovată, răspunse Mehrak. Vinovat e cel ce-a rîvnit la cinstea ei.

— Unde-i acum ?

— Nu știu, răspunse Mehrak. În ziua cînd nu te-am găsit nicăieri, nici în casă, nici la judecătorie, m-am zăpăcit și eu, ca toți ceilalți. Te-am căutat pretutindeni și te-am găsit în baie. Ne-am pierdut vremea cu tine, fata s-a folosit de prilej și a fugit...

— Mehrak, răcni cadiul, nu mai ești cel dinainte ! Nu mi-ai vorbit niciodată așa. Nu cumva ai ceva cu Șahrașub ?

— N-am nimic, răspunse Mehrak, dar nu uita că, dacă ai fost alăptat de o mamă de treabă, îl jelești pe cel aflat în suferință. Tu chinui oamenii fără pricină, terfelești numele fetei unui om cinstit, o clevetești și o faci de ocară. Ba mai vrei ca nimeni să nu vadă, să nu-i sară în ajutor și să nu-ți dea peste mîna ! Doar ai și tu prieteni și cunoscuți, neveste și copii, rude... Ți-ar plăcea să li se facă ce le faci tu altora ?

Cadiul înțelese că Mehrak se schimbase cu desăvîrșire. Dar nu zise nimic, se prefăcu a nu da însemnătate mîinii pe care o vădea și-și zise : „Îți vine și ție rîndul, nu te teme !“

Numai că Mehrak ştia acum ce înseamnă a te lăsa înşelat. A doua zi îşi strînse în grabă lucrurile, vîndu casa şi ce mai avea şi, luîndu-şi binişor mama de mîină, fugi din Balkh. Ajunse în Tus¹ unde intră ucenic la hoguea² Azarakhaş, om ales şi învăţat. Şi, făcînd una ca asta, Mehrak îl lovi pe cadiu drept în inimă.

El trimise atunci din nou după maimarele peste strajă.

— Cei ce locuiesc în mahalaua argintarilor nu mai pot trăi de răul lui Şahraşub, bodogăni cadiul. Mai mulţi oameni de vază şi cu judecată dau mărturie că, deşi are un logodnic, fata se ţine de lucruri ruşinoase. Se cade să fie bătută cu pietre. Du martorii la maimarele peste oraş şi spune-i hotărîrea mea !

Maimarele peste strajă luă cu el martori mincinoşi şi-i duse la maimarele peste oraş, care hotărî şi el ca Şahraşub să fie bătută cu pietre. Se săpă deci o groapă afară din oraş şi fata fu dusă acolo. Între timp, crainicii vesteau în oraş :

— În numele lui Allah, veniţi şi daţi cu pietre într-o fată pierdută !

Se stîrni mare zarvă. Oamenii se pomeniră tîrîţi cu sila afară din oraş, ca să dea cu pietre în Şahraşub şi s-o ocărescă. De frică, unii o ocăriră şi-i strigară vorbe grele, dar îşi ziceau în şoaptă că fata nu e vinovată, că nu se supusese îndemnurilor mîrşave ale cadiului şi că de aceea era chinuită acum. Cei adunaţi în ciuda dorinţei lor zvîrliră cu

¹ Tus (azi Ferdousi), oraş în estul Iranului.

² Hoge (*Hagi*), titlu onorific purtat de cei ce-au făcut pelerinajul la Mecca. În vechime se acorda şi persoanelor însemnate, marii negustori care făceau comerţ pe mare, şefilor ordinei religioase, vizirilor. În Iran, mai purtau acest titlu şi eunucii din haremul padişahului.

pietre în Şahraşub, dar cu gândul să n-o lovească. Aşa că n-o atinse nici o piatră, fata rămase teafără, iar cadiul şi prietenii lui socotiră că-şi dăduse duhul.

În amurg, după ce lumea se risipi, trecu pe acolo un om din tagma celor drepti, pe nume Pegah Hamediani şi-i auzi gemetele. Se apropie, dădu pietrele la o parte şi o scoase de dedesubt pe Şahraşub. În oraş se zvonii că doi, trei oameni s-ar fi dus la miezul nopţii să ia trupul neînsufleţit al fetei şi că l-ar fi îngropat într-un colţ al cimitirului...

Şi, fiindcă tot pomenim de cei drepti, n-ar fi rău să ştiţi ce fel de oameni erau şi ce făceau. La două, trei veacuri după fuga profetului se iviră în Iran nişte credincioşi, care se uniră în cete mari şi fraţii. Călcau pe drumul regelui celor drepti şi trăiau ca dervişi. Aveau şi maimari, care se chemau *ohi*, fraţi, aveau şi locuri de adunare care se chemau templele sau lăcaşurile celor drepti. Fraţii îi ajutau pe truditori şi pe nevoiaşi, îi sprijineau la ananghie şi erau duşmanii de moarte ai asupritorilor. Socoteau că dreptatea ţine de adevăr, de cinste şi de bărbăţie. N-aveau ochi pentru pălăvrăgeală şi minciună. În cărţi s-au scris multe despre fraţii cei drepti, şi tot pe atâtea se povestesc, dar acum ajungă-vă câte v-am spus !

Într-un cuvânt, Pegah cel Drept o întreabă pe fată cine este şi de ce a fost bătută cu pietre. Şahraşub îi povestii câte i se întâmplaseră şi lui Pegah i se făcu milă de ea, aşa cum milă li se făcuse şi celorlalţi locuitori din Balkh. O luă deci de mână şi o duse la el acasă, unde-i zise maică-si :

— Mamă, uite-o pe fata asta ! I-am dat numele de Gouhar ¹. Soră îmi va fi de azi înainte, iar ţie fiică. Primeşte-o bine în casa noastră, şi împreună cu fraţii mei o să le plătesc celor ce au oşidit-o.

¹ Giuvaier.

Dar să-i părăsim acum și să ascultăm ce i s-a mai întâmplat cadiului. Trecuseră două, trei zile de cînd Șahrașub fusese bătută cu pietre, cînd primi știrea că de la Mecca se întorcea caravana celor din Balkh și că se găsea cale de un popas de oraș. Aflînd că lumea are de gînd să iasă în întîmpinarea caravanei, cadiul îi trimise lui Zeitun o scrisoare lungă, în care zicea : „Feciorul și fata ți-au pătat cîntea, păstrată neîntinată timp de 65 ani, și ți-au defăimat numele. Feciorul s-a făcut de ocară datorită hoției, iar fata prin purtarea ei necuviincioasă. Și într-atît s-au cufundat în mocirla hoției și a necuviinței, încît, silit de preceptele Șariatului¹, am fost nevoit să-ți bag feciorul în temniță și să pun ca fiica să-ți fie bătută cu pietre. Nu te amărî, că mai bine lipsă de copiii care batjocoresc cîntea părinților.”

Dacă citi scrisoarea, Zeitun își pierdu cumpătul știind că feciorul și fata lui erau curați și cinstiți. Nu mai putu scoate o vorbă și se întoarse acasă zdrobit. Se zbătu cîteva zile, dădu cinci mii de derhami bacșisuri și izbuti să-și scoată feciorul din temniță. O dată liber, el îi povesti toate cîte se întîmplaseră și Zeitun înțelese că nu mai puteau rămîne în oraș. Vîndu casa și ce mai aveau și plecă împreună cu fiul său către Buhara, căci știau că Șahrașub murise.

Acum, ascultați mai departe povestea lui Pegah cel Drept. După o lună, două, închirie o casă în piața Noubahar și o aduse acolo și pe Șahrașub. Își pierdea

¹ Totalitatea normelor morale și de drept ale Islamului. Izvoarele Șariatului sînt *Coranul*, tradițiile musulmane (*sunna*), interpretările și hotărîrile date de marii doctrinari pe baza diferitelor precepte ale islamului și ale corolarelor (*Kias*), ce se referă la normele de drept, stabilite prin analogie cu *Coranul* și *Sunnele*.

zile întregi pe ulițele orașului, ajutându-i pe oameni, că-l durea inima de mila celor năpăstuiți. Într-o zi îi zise lui Șahrașub :

— Împilarea cadiului și a celor de teapa lui a întrecut orice măsură. Pregătește-te ! Împreună cu alți frați îl vom face de rîs și-l vom alunga din oraș.

— Oare numai noi doi și cîțiva frați vom putea să-l alungăm din oraș ? Întrebă Șahrașub. De cîte ori se duce să-și facă rugăciunea e urmat de o sută de mii de locuitori din Balkh, care-i sărută mîinile și picioarele...

— Nu te lua după una ca asta, îi răspunse Pegah, dragostea lor nu izvorăște din inimă. Unii-l linguesc în față, alții de frică. Cei mai mulți s-au lăsat înșelați. Dacă ar înțelege ce se petrece, ar merge pe drumul cel bun. Ei nu cred în cadiu, iar cine nu crede n-are nici putere. Ce poate face un asemenea om ? Vorba ceea, o privire a leului doboară o sută de șacali, iar un salt al pisicii împrăstie o mie de șoareci !

Pegah mai vorbi mult cu Șahrașub, îi dădu anume porunci și ieși din casă. Se duse în mahalaua spălatorilor și, întîlnindu-l pe unul dintre oamenii maimarelui peste strajă, se luă cu el la ceartă și-i trase una peste ureche.

— De ce mă lovești ? Întrebă omul.

— Pentru că îl slujești pe maimarele peste strajă. Dacă-mi cade chiar el în mîină, îl fac bucăți ! răspunse Pegah.

Sluga dădu fuga la maimarele peste strajă și-i povesti cele întîmplate. Maimarele trimise zece oameni care-l prinseră pe Pegah, îi legară mîinile și-l zvîrliră în temniță.

Cînd auzi că Pegah fusese prins și aruncat în temniță, Șahrașub își vopsi pe dată sprîncenele cu

vasmé¹ și le uni printr-o linie, își roși buzele, își îmbujoră obraji, își făcu o aluniță deasupra buzel de sus, își dădu cu surmă pe la ochi, își stropi părul cu ambră și mosc și se duse la maimarele peste strajă. Atît de bine se sulimenise și se gătise, că nimănui nu i-ar fi dat prin minte cine era. Și apoi, credeau cu toții că murise... Maimarele peste strajă văzu intrînd pe ușă o fată frumoasă, de parcă i-ar fi zis lunei : „Nu mai răsări, că am și sosit !“ Cum dădu cu ochii de ea sări în picioare, îi dădu binețe și începu să se lingusească :

— Hanum, cine ești și ce binevoiești să-mi poruncești ?

— Sînt Gouhar, sora vitregă a fratelui celor drepți, Pegah Hamediani, fiul lui Fazl Hamediani, căpetenia celor drepți din orașul Hamedan². Fratele meu și cu mine locuim de două, trei luni aici, în piața Noubahar. Acum se află în temniță și am venit să te rog să-l slobozești.

— Îi dau drumul, făgădui maimarele peste strajă, dar se cuvine să-mi mulțumești și să rămîi o noapte la mine. Rămîi chiar în noaptea asta și fratele-ți va fi slobod mîine dimineată.

Iar Sahrașub răspunse :

— Casa asta-i tare zgometoasă, pe cînd la mine nu mai stă nimeni. Ne-om simți mai bine amîndoi.

— Ai dreptate, se învoi maimarele peste strajă, spune-mi unde stai și vin cu puțin înainte de asfințit. Am să-i dau și temnicerului o hîrtie, pentru ca mîine dimineată să-i dea drumul fratelui tău.

— Prea bine, răspunse Șahrașub ; îi spuse unde stătea și apoi se duse la kalantar.

¹ Colorant pentru vopsirea sprîncenelor.

² Hamedan, anticul oraș Ekbatana, care se află la granița de vest a Iranului.

Ca și maimarele peste strajă, kalantarul se bucură nespus când o văzu.

— Cine ești și ce te aduce la mine? o întreabă el.

Șahrașub spuse din nou tot ce-i spusese și maimarelui peste strajă :

— Mă numesc Gouhar... am venit să-mi scot fratele din temnița maimarelui peste strajă.

— Voi face ce poțesteți ! Am să-i scriu să-i dea drumul, dar se cuvine să rămâi în noaptea asta aici.

— Dacă vrei să petrecem, răspunse fata, e mai bine la mine acasă. Îți spun unde stau și vii diseară.

Kalantarul se învoi și, plecând de la el, Șahrașub se îndreptă către casa maimarelui peste oraș, apoi spre cea a cadiului. Ca și maimarele peste strajă și kalantar, căzură și ei în capcană. Se înțelesesă ca unul să vină când se întunecă, celălalt după rugăciunea de seară.

Dar Pegah făcuse din capul locului două lucruri : mai întâi pregătise un cufăr mare, în care puteau încăpea și patru oameni, apoi dăduse la cusut patru veștminte de saltimbanc, din cele ce se poartă în timpul jocului și au culori felurite, albastru, verde, galben și stacojiu. Și iată că, la asfințit, așa cum se înțelesesă, maimarele peste strajă bătu la ușa casei lui Pegah. Șahrașub deschise și-și însoți musafirul în încăperea pentru oaspeți. Maimarele peste strajă văzu felurite bucate pregătite și rînduite cu grijă : lipii din făină ca grișul, și pasăre friptă, și dulciuri cu migdale, și fistic, și murături, și mirodenii, și vin din cei mai buni struguri de Herat¹. O ceașcă plină

¹ Oraș în nord-vestul Afganistanului, centru al provinciei cu același nume. După legendă, ar fi fost întemeiat de Alexandru Macedon. În Evul Mediu a fost cunoscut ca mare producător de țesături fine. După năvălirea mongolilor a fost refăcut înaintea altor orașe din Khorassan, fapt care a dus la devierea, prin acest oraș, a marilor drumuri comerciale, ducând spre Turkestan, China și India. A atins culmea înfloririi în secolele

cu asemenea vin îmbată omul, de cade din picioare. Maimarele peste strajă se bucură și, înainte de a pune ceva în gură, scrise la rugămintea lui Șahrașub o scrisoare către temnicer, ca să-l slobozească pe Pegah. Între timp, Șahrașub turnă vin într-o ceașcă de aur și i-o întinse maimarelui peste strajă. Nici n-o sorbise bine pe cea dintâi, că i-o și dădu pe a doua și pe a treia. După a treia ceașcă, nu mai știu de el. Atunci Șahrașub îi puse vestimente de saltimbac de culoare albastră, îl luă pe sus și-l zvîrli în cufăr.

Tocmai atunci se auziră bătăi în ușă. Șahrașub deschise și-l văzu pe maimarele peste oraș. Îl însoți în încăperea pentru oaspeți, îi dădu două cești cu vin, iar după a treia se îmbătă și el. Îi puse și lui un rînd de vestimente stacojii, din cele pregătite de Pegah și-l zvîrli în cufăr, alături de maimarele peste strajă.

Urmară la rînd kalantarul și cadiul. Șahrașub îl îmbracă pe kalantar în vestimente galbene, iar pe cadiu în vestimente verzi. Îi zvîrli și pe ei în cufăr, după care îl închise cu un lacăt mare, cît toate zilele.

Cele patru mărimi ale orașului Balkh, dormeau acum în cufăr. Încă beți, își veniră încet-încet în fire. Mai întîi crezură că se află în așternuturile lor, dar pricepură apoi că locul era prea strîmt. Atunci unde se aflau? Și cine dormea alături?... Cu timpul se recunescură și rămaseră înmărmuriți. Cum de nimeriseră în cufăr și cum să iasă fără a se face de ocară?

Acum, să-i lăsăm în halul în care sînt și să ne ținem de Șahrașub și de Pegah. Ea duse temnice-

XIII—XVI, după care a intrat în alcătuirea Iranului din perioada sefevidă. În secolul al XVIII-lea intră în alcătuirea Afganistanului. În Herat, artele, în special miniatura și caligrafia, au luat un mare avînt.

rului, în aceeași dimineață, scrisoarea maimarelui peste strajă și dobîndi astfel libertatea lui Pegah. Se întoarseră acasă împreună. Mai târziu, Pegah plecă și-i adună de prin ungherele orașului Balkh pe Esfandiari Razi, Gouharzad Parsi și pe alți frați ai celor drepti, aducîndu-i și pe ei acasă. Cu ajutorul lor, scoaseră cufărul și-l așezară în mijlocul pieții Noubahar. Dacă văzură în mijlocul pieții un cufăr mare, cei din Balkh începură să se adune. Nu puteau pricepe despre ce era vorba, că din cufăr răzbăteau cînd și cînd vorbe, oftaturi și ciocănituri. Mai toți cei de față ziceau că înăuntru ar fi niscăi geni.

— Să adunăm vreascuri, ziceau ei, și să dăm foc cufărului, așa cum se găsește, altminteri, dacă ies de acolo, genii ne întorc orașul pe dos!

Se învoiră cu toții și aprinseră în mijlocul pieții Noubahar un foc strașnic. Cînd flăcările suiră binișor, veniră să privească femei și bărbați din tot orașul. Poate că se adunaseră, așa, o sută de mii de suflete!

— Oameni buni, striga mulțimea, ajutați să punem cufărul pe foc!

Cum ridicară cufărul, cum auziră dinăuntru strigăte desuădăjduite:

— Oameni buni, nu ne aruncați în foc! Nu sîntem geni! În cufăr e cadiul și maimarele peste oraș, maimarele peste strajă și kalantarul...

— Minciuni! răcni mulțimea. Sînteți geni! Aștia iau fel de fel de înfățișări. Pînă și de cîine, de porc, de lup și de șacal!

Și oamenii erau gata să arunce cufărul în foc, cînd unul dintre frații celor drepti ieși la vedere și grăi:

— Hai să vedem, totuși, ce-i înăuntru!

Deschiseră cufărul și ieșiră din el cadiul, în vestminte verzi, maimarele peste oraș în vestminte galbene, maimarele peste strajă în vestminte albastre

și kalantarul în veștminte stacojii. Dacă-i văzură așa, fără să vrea, oamenii începură să rîdă și să-i hui-duiască, iar în vremea asta, Pegah zise către Șahrașub :

— Gouhar, mulțimea asta strînsă în jurul cadiului și a oamenilor săi, mulțimea ațîțată care rîde acum, e a celor o sută de mii care sărutau mîinile și picioarele cadiului și-l urmau atunci cînd se ducea să-și facă rugăciunea...

Și, dacă se uitară la Gouhar, cei patru văzură că nu era alta decît Șahrașub, care rămăsese în viață. Atunci cadiul înțelese multe, înțelese că toate nenorocirile i se trag de la ea.

— Hei, fată, zise el, nu degeaba te cheamă Șahrașub¹. De cum i s-a făcut lui Mehrak milă de tine și m-a părăsit, am priceput că voi avea multe de pățimit... Cadiul vorbi apoi mulțimii, strînsă în jurul celor patru, și care le închidea calea : Oameni buni, lăsați-ne să ieșim din mijlocul vostru și să plecăm unde-om vedea cu ochii. N-am făcut nimic pentru a avea parte de asemenea soartă. Ne-am străduit într-una ca treburile să vă meargă strună...

— Tot ce-ai făcut, îi strigă Șahrașub, a fost în folosul tău și în paguba norodului ! V-ați purtat ca niște descreierați într-o bolniță a raiului. Oare n-ai auzit că învățatul Mohammad Zakaria Razi² a ridicat, în vremurile de demult, o bolniță în orașul Ray ? Îi ținea acolo pe bolnavi și-i lecuia. Dar printre cei nezdraveni se aflau și cîțiva descreierați. Într-o zi i

¹ „Piaza rea a orașului“.

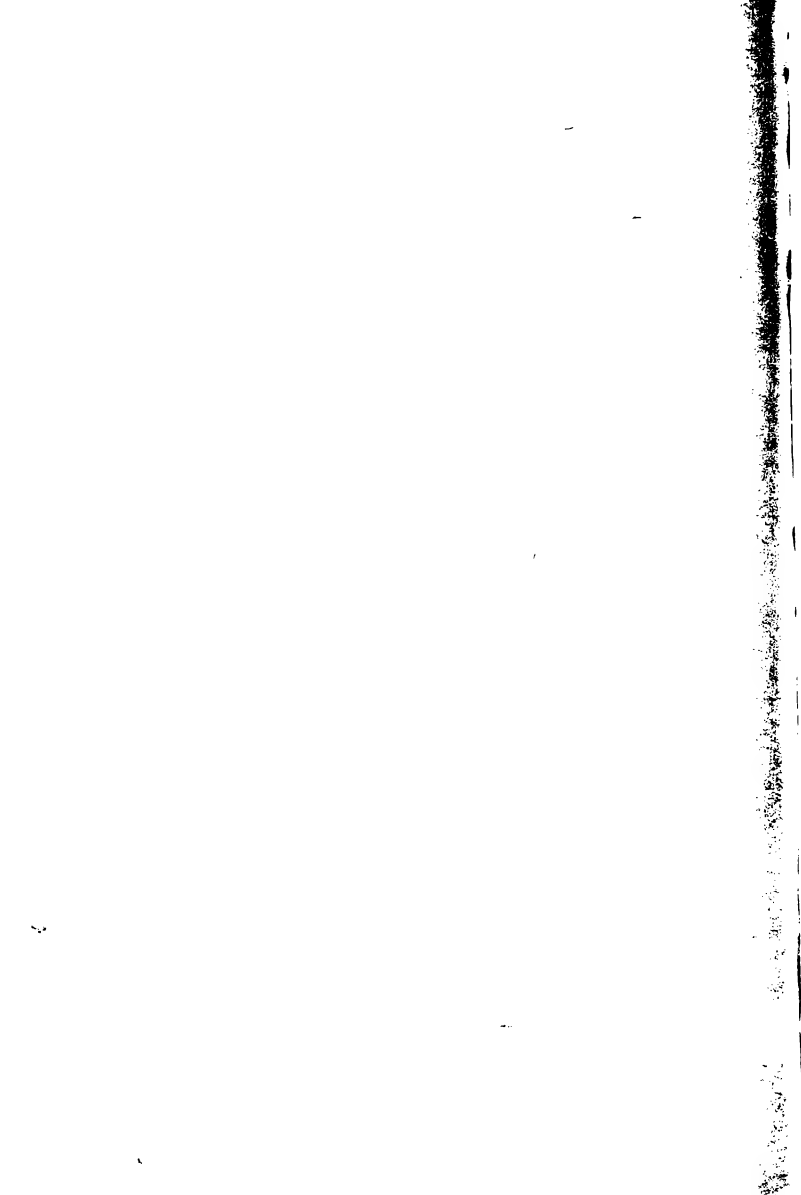
² Abubakr Mohammad ibn Zakaria Razi, celebru medic al Evului Mediu, cunoscut în Europa sub numele de Razès. S-a născut în 865 și a murit prin anii 923-923. A organizat renumitul spital din Ray, Iran.

se dădu de știre : „De ce stai, cînd în bolniță e atîta zăpăceală ? Nebunii s-au pus pe urlat. Au început prin a rîde și a cînta, apoi s-au năpustit asupra bolnavilor, strigînd : «Sculați și ajutați-ne să ne veseлим ! Jucați cum vă cîntăm, altminteri vă alungăm cu ciomagul și cu pumnul !» Săracii bolnavi nu știau ce să facă. Cei ce n-aveau puterea să se ridice și să umble au căzut sub ciomegele, pumnii și picioarele nebunilor și au fost striviți. Iar cei ce s-au putut ridica au făcut doi-trei pași, prăbușindu-se fără suflare. Și au fost striviți și ei de către nebuni...” Cînd înțelese ce se petrece, Mohammad Zakaria zori către bolniță, împreună cu ucenicii săi. Dacă ajunse acolo, porunci ca nebunii să fie prinși, puși în lanțuri și despărțiți de ceilalți bolnavi... Iar voi, ca niște descreierați, ați nimerit printre oameni lipsiți de putere, sărmani și amărîți. Vreți să trăiți în veselie, iar lumea să se bucure de veselia voastră... Se cuvine să facem cu voi ce-a făcut Mohammad Zakaria Razi cu descreierații din Ray !

Într-un cuvînt, înveștmîntați așa cum știm, cei patru fură cărați prin tot orașul, apoi scoși dincolo de ziduri și alungați. Mai tîrziu fură aleși patru oameni din rîndul fraților și urmașilor regelui celor drepti. Unul fu pus în locul cadiului, iar ceilalți în locul celor izgoniți o dată cu el. Vestea se răspîndi ca fulgerul și cei ce trăiau departe de Balkh se întoarseră în orașul lor. Cei dinții care intrară în Balkh pe porțile Tusului fură Mehrak și maică-sa. Iar pe porțile Buharei intrară Zeitun și feciorul său. Dacă dădură cu ochii de Șahrașub, bucuria lor nu mai cunoscă margini.

Fie ca Allah să ne dea tuturor bucuria pe care le-a hărăzit-o !

CUPRINS.

<i>Prefață</i>	V
<i>Notă</i>	XXIII
Căluțul de mare	I
Trandafirul înflorit	17
Namadi	28
Capra	38
Rah și Birah	50
Păsărea fericirii	57
Saad și Said	71
Trandafirul galben	79
Gestik-cel-din-năut	83
Bobîța și divul	94
Ghicitorul	96
Mătușa Gît-lung	107
Sakiné	114
Namaki	127
Neranza	133
Padișahul și vizirul	147
Patruzeci-de-cosițe	155
Piatra răbdării	167
Bu-Ali	173
Bătrîna și pisica	180
Mincinosul	181
Mîncătorul de lei	187
Prințul Ebrahim	190

Fața și căptușeala	200
Frunzele copacului tutiya	214
Dervişul și Hatem Tay	242
Povestea lui Of	252
Vai-Vai	263
Cartea „Oglinda lumii”	274
Castelul fermecat	276
Fata cu luna în frunte	298
Negustorul	319
Fiul vânătorului	329
Mirza și Bibi-Mehrnegar	346
Judecata din Balkh	356

În anul 1970 au apărut în „Biblioteca pentru toți”
77 volume într-un tiraj total de
5 713 000 exemplare

(tiraj mediu : 74.194 ex.)

Tirajul total al noii serii a „Bibliotecii pentru toți”
(1960—1970) se ridică astfel la :

48 474 000 exemplare

cifră fără precedent în activitatea editorială românească.
Din aparițiile anului 1971 (circa 90 de vol.) vă recomandăm :

D. Cantemir — *Descrierea Moldovei*

I. L. Caragiale — *O scrisoare pierdută*

N. Gane — *Comoara de pe Rarău*, povestiri

Anton Holban — *Bunica se pregătește să moară*, nuvele

N. Iorga — *Sate și mănăstiri din România*, 2 vol.

G. Panu — *Amintiri de la „Junimea” din Iași*, 2 vol.

Zaharia Stancu — *Șatra*, roman

I. Vineanu — *Lunatecii*, roman

*** — *Cea mai ieftină noapte* (nuvele arabe)

Anton Doncev — *Vremuri de răscruce*, roman istoric

U Ceng-en — *Călătorie spre Soare-Apune*, roman

N. Guillen — *Poeme cubane*

R. Llewellyn — *Ce verde era valea mea*, roman, 2 vol.

Balzac — *Femeia la 30 de ani*, roman

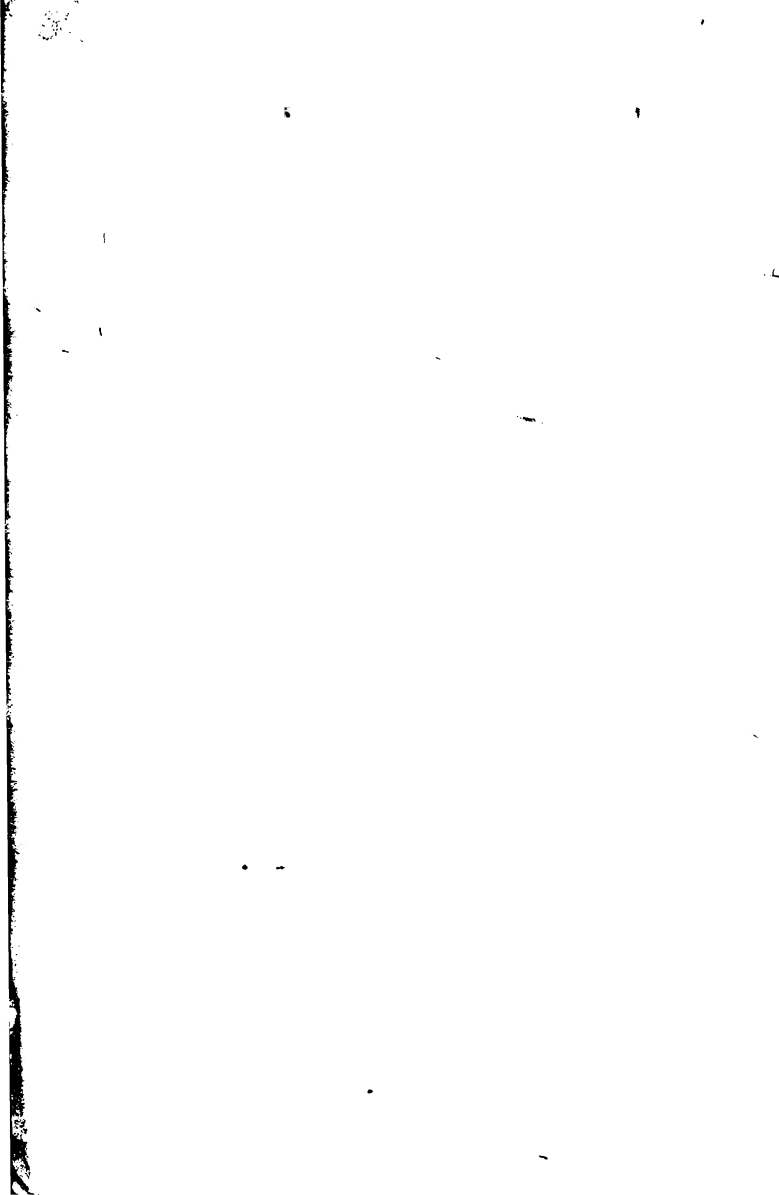
Al. Dumas — *După 20 de ani*, roman, 3 vol.

H. Murger — *Scene din viața de boem (Boema)*, roman

- G. Sand — *Povestea vieții mele*, 3 vol.
 E. P. Sénancour — *Obermann*, roman
 J. Vallès — *Jacques Vingtras*, roman, 3 vol. (I. *Copilul*,
 II. *Bacalaureatul*, III. *Răzvrătitul*)
 Alfred de Vigny — *Cinq-Mars*, roman istoric, 2 vol.
 D. Buzzati — *Deșertul tătarilor*, roman
 L. N. Tolstoi — *Sonata Kreutzer*, roman
 Th. Dreiser — *Jenny Gerhardt*, roman, 2 vol.
 F. Gundolf — *Goethe*, monografie, 3 vol.
 Camil Petrescu — *Teze și antiteze*, eseuri
 Perpessicius — *Eminesciana*

Vă puteți abona la „Biblioteca pentru toți“, adresându-vă în acest sens, în scris, librăriilor „Cartea prin poștă“ din București :

- Calea Moșilor nr. 62—68 (cititorii de la orașe) ;
 — Str. Sergent Nușu Ion nr. 8—12 (cititorii de la sate)
Nu uitați ! Abonați-vă din vreme la „Biblioteca pentru toți“.

Lector : NICOLAE TEICA
Tehnoredactor : ELENA CALUGĂRU

Apărut 1971. Hirtie ziar de 50 g/m². Format
700×920/32. Coli ed. 19,32. Coli tipar 13,75. A.
nr. 16 602/1970. C.Z. pentru bibliotecile mari
89—34=59.

Tiparul executat sub comanda nr. 762
la Combinatul Poligrafic „Casa Scin-
teii”, Piața Scintei nr. 1, București,
Republica Socialistă România

